

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Nye Tidender om lærde og curieuse Sager :
samlede udi Året ...=samlede udi Aaret ...

Bindbetegnelse | Volume Statement:

1744

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh., 1724-1748

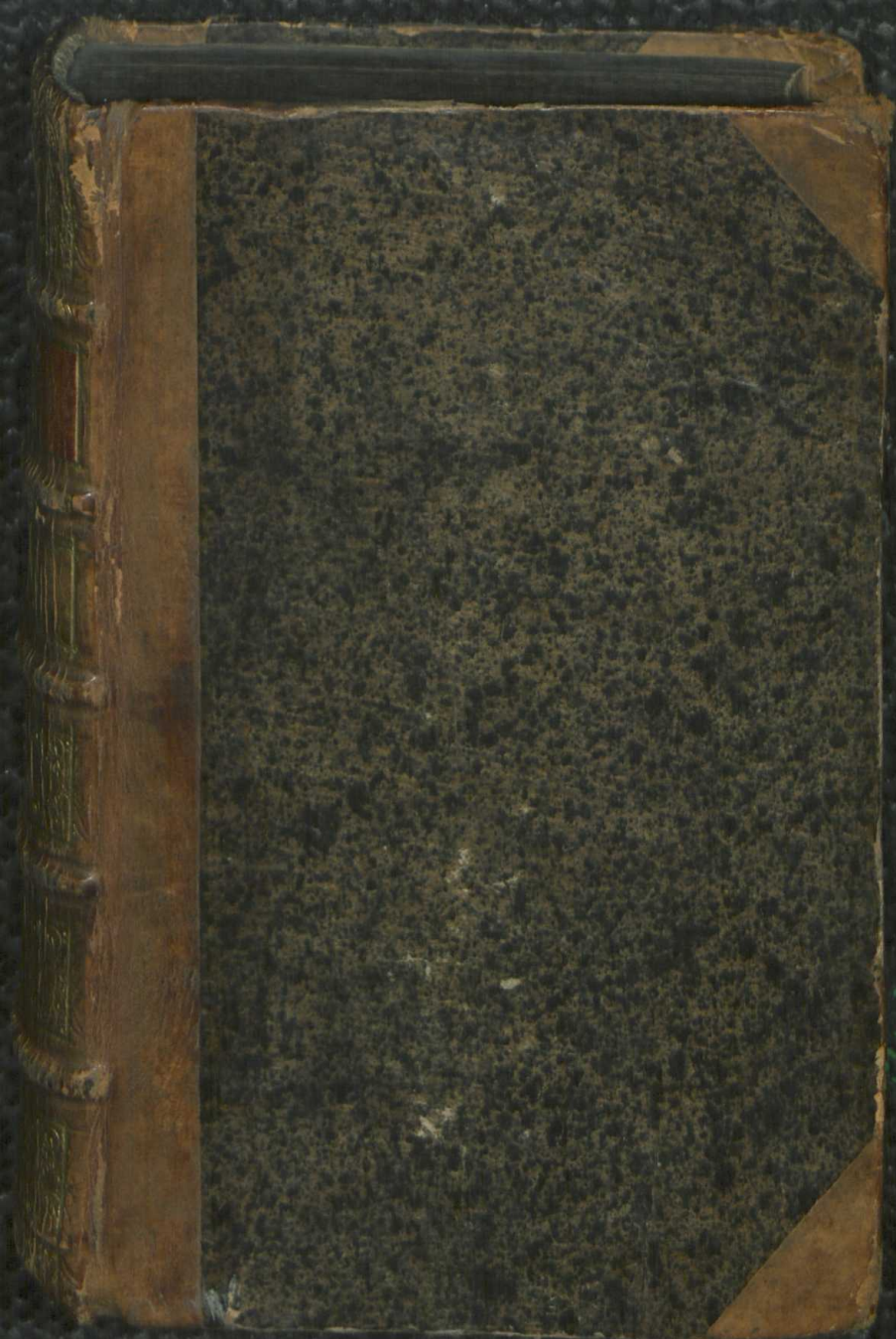
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

Kongens Bælt

49. - 24. - 8

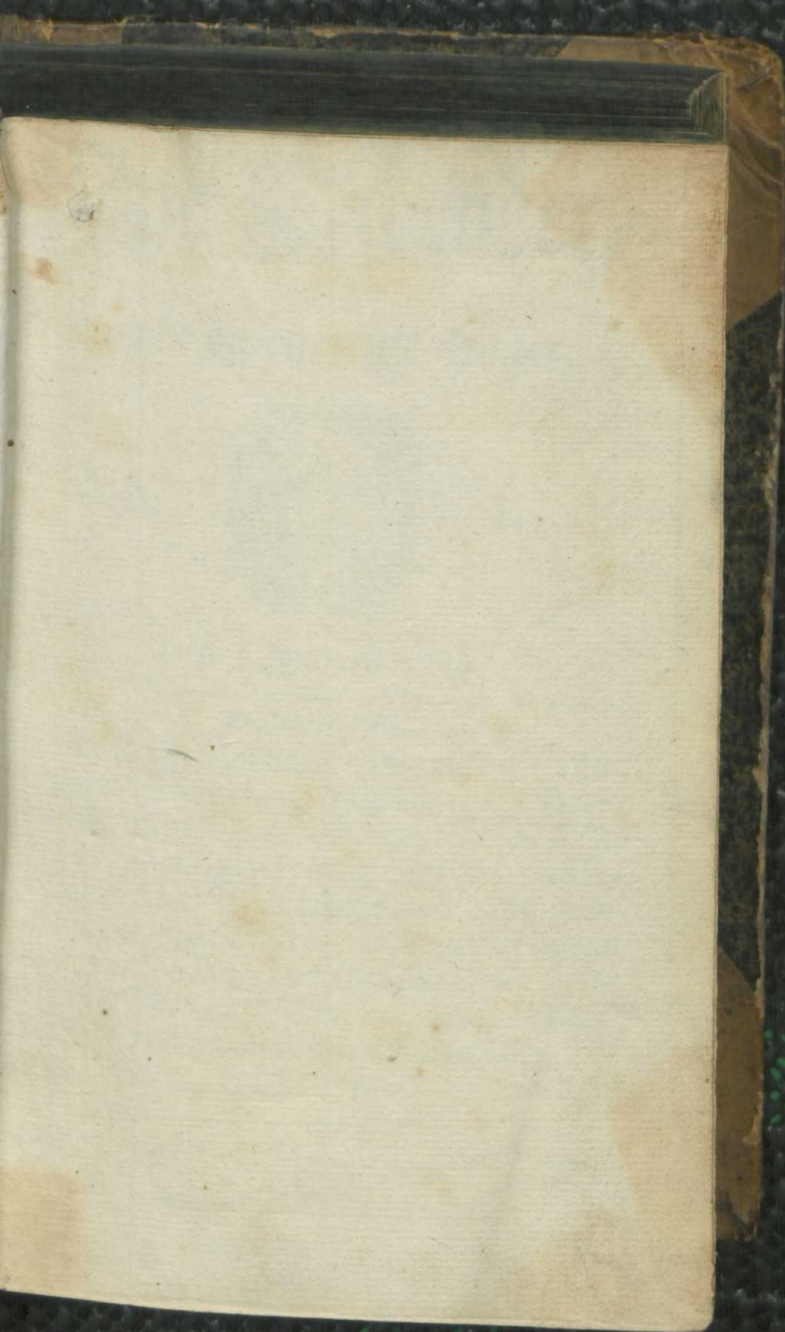

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021272265

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

I.

Den 3 Januarii 1744.

Kjøbenhavn.

Udi E. H. Berlings Bogtrykkerie i store Canikestrædet, er efter Løfte fra Bressen udkommen Joh. Hübners fordanstede Geographie, rettet og formeeret af Hr. Assessor Anchersen tillige med hans Fortale: De mangfoldige Oplager af denne Geographie, og dens Oversættelser i adskillige Sprog bevidner nok som, med hvor stor Begierlighed den møen hos alle ha-
ver været antaget; Men som den ikke i noget Sprog forhen saa complet paa en gang er udkommen, som i denne Danske
A Edi-

Edition, saa haabes, at Elffere af Geogra-
phien skal heri finde en fuldkommen For-
nyelse, ey alleene, ved disse trende
Nordiske Kongerigers Igiennemlæsning,
hvis Beskrivelse er gandske nye og til-
strækkelig, men end og ved andre Kon-
geriger og Lande, som nye ere efterseete
og forbedrede, og at den med Tiden vil bli-
ve en meget nyttig Skole-Bog for den
Studerende Ungdom, som ved dens flit-
tige Brug kand faae en fuldkommen Bes-
greb og Underretning om heele Verden
og dens Indeelinger; Præisen paa Bo-
gen bliver den samme som forhen er meldt,
nemlig 3 Mk. 8 Sk., og med den forhen
trykte Indledning 4 Mk. og formodes at
være saa passabel og taalelig, at ingen der
over med Føye har Aarsag at klage; der-
somm dette Skrift finder Liebhabernes Bi-
fald og Behag, hvorpaa dog ingenlunde
tvivles, vil Forleggeren heraf, stræbe med
første at fornøye Publicum med en dansk
Oversættelse, af bemeldte Joh. Hübner
Universal-Historie, som da ligeledes til-
strækkelig med mueligste Accurateste skal
blive forbedret. Af Semlers Hel. Skrif-
tes Antiquiteter og Hoepfneri Hierosoly

ma Antiqua ere endnu nogle faae Exemplarier à Stk. 2 Mk. i forbemeldte Bogtrykkerie at bekomme.

Paris.

Fortsettelse af Essai des effets de l'air sur le corps humain &c.

I det 4de undersøger Forfatteren hvorledes Luften efter Egnene og Aarets Tider er adskillig, hvorom Hippokrates allerede har skrevet en Deel grundigt. Herr Arbuthnot beviser, at Varmens Grader ikke bestaaer alleene af Solens Virkning, men end og af den flade og øverste Jords Beskaffenhed. I det 5te Capitel forestilles Luftens Virkning i Respirationen, hvorledes den yderste Luft trykker paa Lungen, hvad Nytte mand har af at mand drager sin Aande, og hvorledes det gaaer til. Det 6te er kun en Afhandling om Menneskens Constitutioner, hvor paa kun lidet agtes af disse Tidens Læger. I det 7de Capitel vises Pestens og de pestagtige Feberes Virkninger; og tillige undersøges, om Pesten uden Besmittelse kunde komme, paa et tilforn sundt Sted, blot af Luften, og hvorved den kand udbredes fra et Sted til et andet. Hr. Arbuth-

not nægter gandske at Besten kand have sin Oprindelse af visse Insecter, og den Meening kommer ham latterlig for, at Besten skulde af anstukne Zahre kunde tilføjes andre Lande. Til sidst har hand tilslagt adskillige Regler angaaende Sundhedens Bedligeholdelse, saa fremt Lusten kand gjøre noget dertil. Oversætteren har her og der forøget Bærket med sine egne Anmærkninger.

Boghandlerne Martin Coignard og Brødrene Guérin have paa egen Bekostning ladet trykke Hr. Profess. Eulers Inquisitionem Physicam in causam fluxus ac refluxus maris. Dette Skrift, som bestaaer af 14 Aar i 4to og 4re Raaber-Tabeller, er et af de, som Aar 1741 paa Videnskaberne's Academie erlangede den udsatte Priis. Det er afdeelt i 8 Hovedstykker. I det 1ste sætter Forfatteren først nogle Grunde fast, og gjør de Forklaringer, som Galilæi, Cartesius, og Wallis have gjort over Ebbe og Floed, til intet, om Newtons Forklaring siger hand, at, omendskönt den overgaaer og er bedre end alle de andre, er den dog ikke endnu tydelig og vel nok truffet. Hand selv sta-

tuerer,

tuerer, at Soelens og Maanens virkende Kraft i Jorden er den virkelige Aarsag til alle Aspecter ved Ebbe og Floed, og efter at hand har beviist dette, stræber hand tydeligen at viise de physiske Aarsager til denne Solens og Maanens Virknings Kraft. I det 2det Hoved-Stykke forklarer hand disse Virknings Kræfter, og i det 3die viser hand, hvad for en Skikkelse Jorden formedelst disse Virknings Kræfter skal faae. I det 4de nægter hand Vandet ved Ebbe og Floed ald vim inertia, og undersøger i det 5te Hoved-Stykke Tiden, paa hvilken Ebbe og Floed efter ovenmelte Virknings Kraft skal ophøre. Det 6te Hovedstykke handler om den virkelige Ebbe og Floeds Beskaffenhed, dog under den Condition, at Havets Bevægelse ingen Hindringer taaler enten af Klipper eller Fjorde &c. I det 7de forklarer Hr. Profess. Euler de Omstændigheder som mand har mærket ved Ebbe og Floed, og betragter endelig i det 8de Hoved-Stykke de Forhindringer, som sætte sig imod Havets Bevægelse. Mand kand for Resten berømme Forfatteren af, at hand over alt anfører grundige Beviis, og lader see en floer

Færdighed og Skarpsindighed i den Algebræiske Regning.

Hippolyt Ludvig Guerin har oplagt: Les Poësies du Roi de Navarre, avec des Notes & un Glossaire François depuis Charle - Magne jusqu' à S. Louis. D' un Discours sur l' ancienne des Chansons Françaises & de quelques autres pieces. 2 Vol. in 12. 2 Alph. 3 Ark. Forfatteren har foruden de Stykker, som egentlig høre sammen, og af hvilke denne Samling er tagen, tillagt nogle andre, som allerede i Mercure François ere komne for Lyset. Det første er et Brev fra Biskoppen i Navariere, hvor i hand igiendriver dem, som holde for, at dette Vers er giordt Dronningen Bianca til Ære, som var Kong Ludvig den Helliges Moder; Hvilken Igiendrivelse hand fornemmeligen grundet paa Mathæi Parisiensis Bidnesbyrd; Paa bemeldte Skrivelse har P. Pelletier givet Svar, som stræber at forsvare denne Historie-Skrivers Meening; Men holder dog hverken med dem, som meene, at Kongens af Navarra Kiærlighed har været frugtesløs, eller dem, som sige, at Dronningen der over har været noget for-

fortrydelig. Den 3die saa vel som de 2de følgende Afhandlinger ere af disse samme Forfattere sammenskrebne, for at stadfæste hver sin Meening. Monfr. de la Ravalieres Efterretning om det Franſke Sprogs adskillige Forandringer, viſer Tidernes Tilſtand fra Carls den Stores Tider indtil Kong Ludvigs den Helliges Regiering.

Nu kand haveſ følgende Skrift hos Boghandlerne Piget og Durand: Le Calendrier des Jardiniers, qui enſeigne ce, qu'il faut faire dans le potager, dans les pepinieres, dans les ſerres, & dans les Jardins de fleurs tous les mois de l'annee. Traduit de l'Anglois de N. Bradley de la Societé Royale de Londres, & Professeur de Botanique dans l'Univerſité de Cambridge. Plus une description des ſerres, & la maniere de cultiver les Ananas en Hollande & Allemagne, avec des planches & une instruction pour conſtruire & gouverner les dites ſerres. Ouvrage utile aux Jardiniers & à tous ceux, qui ont des Jardins potagers, des pepinieres, des parterres & des fleurs.

London.

Her seer mand: Lettres & Negotiations de Monsieur van Hoey, Ambassadeur à la Cour de France, pour servir à l'Histoire de la vie du Cardinal de Fleury. Chez John Nourse à l'agneau, pres du Temple-Bar 18, 1743. 10 $\frac{1}{2}$ Ark. Denne Samling bestaaer af een General-Staaternes Instruction, og 27 Breve, af hvilke Hr. van Hoey har skreven de fleeste til Hr. Staats Secretarius Jagel; Men nogle af dem har Cardinal Fleury skrevet til General-Staaterne. Det ældste af disse Breve er fra 7de May 1741 og det yngste og sidste fra 25de Febr. sidst afvigte Aar.

De nærværende Medici lade sig endnu være angelegen, at sætte Prøver paa den bekjendte Jomfrue Stephens Lægedom for Steen, og at gjøre Anmærkninger over sammes Virkninger. Een af dem, ved Navn Jan Ratty, har for kort Tid siden overleveret det Kongelige Societæt et lidet Skrift, hvilket hand der efter har ladet trykke, under den Titul: An Account of the Effects of Soup-Lees, i 8vo, hvorudi findes mange Virkninger, som hand af samme Lægedom har erfaret.

Den-

Denne Bog handler egentlig, som Titulen viiser, om den saa kaldede Kalk-Melkes indvortes Virkninger, som i særdeleshed, af Jacob Surin, Dr. i Læge-Konsten, er anmærket. Men Forfatteren af dette Skrift har tilføjet en Fortegnelse paa de nye Erfaringer og Anmerkninger, mand har haft paa Jomfrue Stephens Lægedom for Steen-Sygen, saa vel, som nogle af ham selv tillagde Anmerkninger; Hvilke egentlig skal tiene til, at mand herefter fornuftelig kand betjene sig af de Midler, som mand hidindtil ikkun har brugt efter den Erfarenhed mand derom har haft. Iligemaade finder mand imod Slutningaen af Skriftet Anmerkninger over de Prøver, som Hr. Doctor Hales har sat paa disse samme Lægedoms Midler.

Og paa Forfatterens egen Bekostning er hos John Moore trykt: The Lives of the Professors of the Greshams College: tho whit is prefixed the life of the Founder &c. Sr. Thomas Gresham, with an Appendix, Consisting of orations, Lectures, and Letters, Written by the Professors with other Papers, serving to il-

Illustrate the Sives. By John Ward, Professor of Rhetoric in Gresham College and F. R. S. in Folio, 8 Alph. 10 Ark. og nogle Raaber Tabeller. Thomas Gresham, som stiftede det Collegium, som indtil denne Dag har havt Navn af ham, var født i London Aar 1519, af en gammel Familie, som i en lang Tid var i stor Anseelse i den Provintze Norfolk, og betiente en Charge af en Kongel. Berelerer under Kong Eduard den Siette, som handgik til haande med adskillige goede Raad til at reede Landet af den Giæld, som det var geraaden udi, hvilke ogsaa herudi omstændeligen ere indførte. Dette uagtet blev hand dog under Dronning Mariæ Regiering satt af sin Tieneste; Men af Dronning Elisabet blev hand, til Belønning for sin Troskab, ophøyet til Ridder, og igien satt i sine forrige Bestillinger. Naar Læseren iblant mange andre, hvis Levnets Beskrivelse Forfatteren omstændelig har anført, alleene vil ansee en Brigges, Barrows, Gravii, Hooks og Wodwards berømmelige Navne, som alle med Erudition have gjort sig meriterede, da skal hand erfare at ingen hid indtil

har

har kundet skrive saa vel, som denne vores Autor efter disse Mænds Fortieneste; I dette Verk er et Mynster af en vel udarbejdet Levnets-Beskrivelse, saa som man heri ikke finder saadanne Punctiller og unyttige Ting, hvormed andre gemeenligen pleje at opholde sig; Ikke heller fordægtige Omstændigheder, som ellers pleje at sammenskrives af de allmindeligste Bøger; Men lutter merkværdige Hændelser, som i almindelighed oplyse og forklare de Lærdes Historier, og som tillige ere tagne af de rareste Efterretninger. De fornemmeste Stykker, i Anhanget, ere, Brigges Afhandling om hvorledes man efter Haanden er bedre underrettet om Mathematiquen, som har været de gamle ganske ubekjendt, og Johan Woodwards Brev til Abbeden Bibicou, angaaende det gamle Skildt, som er de Lærde, i det mindste af det Skrift, som Hr. Dodwell i særdeleshed herom har skrevet, bekjendt, under det Navn, Clypeus Woodwardianus.

Frankfurt am Mayn.

Her i Bogladene er at faae et Skrift under Titul: Rechte des Chur-Hauses
Bay-

Bayern auf Hennegau u. s. w. denen die
 Genealogische Tabelle desfalls beugefü-
 get ist, samt einer Vorrede an den Patri-
 otischen Vorschlag zu einem Frieden zwi-
 schen Bayern und Oesterreich. 1743 i 8vo
 uden Stadens og Forlæggerens Navn.
 J. J. S. P. G. fremførte i det Patriotiske
 Forslag, som først i afvigte Aar ligeledes
 uden Stedets Navn kom for Lyset i en
 stor 8, den Project til en Bielag og Meg-
 ling imellem de høye og stridige Personer
 i Tydskland, at mand måatte tuffe de O-
 sterrigiske Nederlande bort imod Chur-
 Fyrstendømmet Bayern; Dermed vilde
 begge blive bedre tient. Thi endskjønt
 Nederlandene vare af dobbelt saa stoer
 Importance, blev dog de Osterrigiske Lan-
 de, naar mand fik Bayern, sluttede og
 havde visse Grendser. Mand holdt dette
 Forslag endda for at være desto meere an-
 tageligt, om mand foreenede Elsass, Lo-
 thringen og Franche Comté med bemelte
 Nederlande, og statuerede derhos, at det-
 te var det eeneste Middel, hvorved Ba-
 lancen i Europa kunde befordre. 6. For-
 fatteren af ommelte Afs holder i sin For-
 tale for, at dette Forslag af adskillige
 Aar

Aarsager ikke kunde sættes i Verk, nemlig, fordi de Østerrigiske Nederlande vare flattere end de Bayeriske Arve-Lande, og de første vilde blive sin Eyer til større Byrde end Fordeel, ja om de endskönt af en egen Potentat skulde regieres, skulde de med stor Besværlighed kunde bringes i en bedre Tilstand. Fremdeeles holder hand det, moralisk at tale, for umueligt at kunde tage Elsas, Lothringen og Franche Comté fra den mægtige Crone Frankrige. Mod Enden gjør hand derimod dette Forslag, at der for alle Ting skulde gøres en Paaben Stilstand. Der paa skulde Øvre- og Fremmer-Østerrige tillige med Nederlandene og Bøhmen overdrages Hans Kænsertlige Majest., der imod aldt hvad den Tyrkiske Kæyser besidder, fra Temesvar af indtil Adrianopel, hannem med samtlig Magt fratages, og gives Dronningen af Ungarn. Chur-Huset Bayerns Prætention paa Hennegau, hidledes fra den bekiendte Jaqueline, som var Hertug Wilhelms af Bayern Datter, af hvilke Hertua i Bayern Ludovicus Dives og hans Efterkommere have været retmæssige Arvinget.

Rhems.

Rheims.

Nu kand Boghandleren Florentin tiend Liebhaberne med følgende Skrift: Bibliorum sacrorum latinæ versiones antiquæ seu vetus Italica, & cæteræ quæcunq; in codicibus Mtis & antiquorum libris reperiri potuerunt: Quæ cum vulgata latina & textu græco comparantur. Accedunt præfationes ac notæ, indexq; novus ad vulgatam e regione editam idemq; locupletissimus. Opera & studio D. Petri Sabatior Ord. S. Bened. è congregatione S. Mauri i Fol. 1742. Fortalen lærer hvorpaa mand skal kiende den gamle Itala Versio fra andre. Denne Pater Sabatier har i dette Verk stræbt at samle den gandske Oversættelse af adskillige Haand-Skrifter i Italien, Frankrige og Engelland, saa vel som og af de gamle Kirke-Fædres Skrifter.

Benedig.

Fortsettelse af Breve Compendio d' Aritmetica &c.

Den anden Part, som handler om Paasse-Dags Udregning, er til deels derfor værd at lægge Mærke til, fordi hander i viiser en Methode, hvorledes man u-

Den

den Epacternes Hielp, med 5 korte Regler, og nogle faae Tabeller aarlig kand vide at bestemme Paaske-Dag; Deels ogsaa fordi Forfatteren allerførst deri tilstaaer, at den Gregorianske Calender i adskillige Ting nu igien kunde behøve en Rettelse og Forbedring.

Danzig.

Boghandleren Knoch har nu oplagt et Skrift under den Titul: Commentarius de Mareschalis & Cancellariis M. Ducatus Lithuaniae ac Ser. Reginae, editus à Georgio Petro Schultzio. in 4to. 12 Rtl. Det Polske Konge-Riges Cron-og Hoff-Marschaller have uden Tvivl deres Oprindelse fra Tydskland; thi man finder ingen Spor af denne Bærdighed og Høies Charge før end under Casimiro Magno i Aaret 1366. Til denne Bærdighed ere altid verdslige Personer antagne, derimod ere Cantzlerne altid udnævnte af de geistlige Stænder. Som man kand slutte af et Sted i Zalazovski Skrifter, saa have Kron-Marschallerne den Magt og Myndighed, at Marschallerne i deres Nærværelse næsten intet have at befale. Deres Embede bestaaer

staaer fornemmeligen, saalænge Kongen lever, deri, at de ved Kroningen føre Marschalls Stabene for ved Kongen; anordne og iuddrette de Ceremonier, som foresalde ved Hoffet; taxere de Korn- og andre Vahre, som indføres i den Kongel. Residens; at dæmpe og bringe den almindelige Roeligheds Forstyrre til Lydighed; at føre de udenlandske Gesandtere til Audientz, og i Canslerens Fraværelse at give Svar i Kongens Navn; have Agt og Opsigt med Conventa pactorum, og s. m. Fremdeles bør de besørge de Kongel. Begravelser, og alt hvad som udfordres ved den nye Konges Ball, saavel som bilægge de Tvistigheder, som der ved pleye at foresalde.

NB. Der har indsneget sig et par Trykfejl i det af Hr. La Foret, til Deres Kongelige Hønheders, Cron-Prinsens og Cron-Princessens Indtog forfærdigede Emblema, som blev indført i No. 52. af forgangne Aars lærde Tidender; hvorfor bemelte Autor her ved lader gjøre bekient, at han vil tiene de Lyshavende med et mere accurat Exemplar, om de samme hos hannem vil lade afhente.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

2.

Den 10 Januarii 1744.

Paris.

Her er kommet et Skrift for Lyset under
Titul: Modèles des Cheracteres de l'Im-
primerie & des autres choses nécessaires
au dit Art, nouvellement graves par Si-
mon Pierre Fournier le jeune Graveur &
Fondeur de Caractères. 1742. Vol. i 4to.
Forfatteren vilser først i dette Skrift, at
de gode Editioner have en dobbelt Fordeel,
som er, at de baade fornøye og ikke beska-
dige Øynene; ja hand holder for, at de end
og hielpes til at oplyse Forstanden, i det de
forøge den Nytte og Fornøynelse mand
B har

har af Læsning. De Lærde ere derfor efter Monfr. Fourniers Meening, dem Takkyldige, som gjøre sig Umage for at bringe dem de beste Editioner tilveje; Til disse holder hand fornemmeligen fire Ting for høy forfornødne: 1) At Papiret er smukt fint og hvidt; 2) At Bogstaverne ere vel proportionerede, at de bringes i rette Orden, og at Blækket eller Sværten ret addeeles, saa at Bogstaverne hverken ere for blakkede eller for sorte; og denne sidste Egenkab og Bestaaffenhed holder vores Author for at være saa meget Magtpaaliggende, at endog de beste Bogstaver uden samme ikkun kand regnes for de fletteste, eller i det mindste for gandske middelmaadige. Efter at hand have anført dette, befatter hand sig ikkun fornemmeligen med Bogstaverne i sig selv, og Læsningen. Bogstavernes fornemmeste Dyd bestaaer, som Monfr. Fourniere siger deri, at Dyet hverken er for tyndt eller for tykt, at de hverken staae for tæt sammenklinede eller for vidt adskilte; og at Bogstaverne, i hver Linie ere egale, og staae liige i Rad med hinanden, og at man endeligen i agt tager at gjøre dem tykke og

tyn

tynde, som Tiirligheden ved Bogstaver-
nes Figur det udfordrer. De Typi, som
Hr. Fournier har udstukken, fortjene med
Billighed at berømmes for oven anførte
Dyder; Dog kand mand ikke sige, som
hand selv meener, at der er intet paa dem
at udsætte; Men hans Lyst og Tilbøelig-
hed til sin Professiou, hans Flid og Vins-
skiblighed i sit Arbejde, og den Kundskab
og Indsigt hand har i dette Forehavende,
give Anledning til at haabe, at hand deri
skal blive lige saa færdig, og maaskee med
Tiden langt overgaaer alle dem, som hid-
indtil have eller endnu lægge sig efter
samme Konst. Det skal derfor ikke falde
Læseren kiædsommeligt at læse en kort Hi-
storie, som mand skal uddrage af den For-
tale, Monsr. Fournier hat sat for ved sine
Bogstavers eller Typorum Beskrivelse.

Leipzig.

I Joh. Jacob Korn's Bogtrykkerie er
fra Pressen udkommet et Skrift under
Titul: Der Mensch, die glükseeligste Crea-
atur, wenn Er nur will; oder gründliche
Anzeige, wie ein Mensch bey denen Ihm
verliehenen Gaben, und Wohlthaten leis-
ner

ner wesentlichen Natur, darinnen Er alle Geschöpfte unter der Sonnen weit übertrifft, allezeit ein vergnügt, und zufriedenes Herz in Gott haben und behalten könne. Zum Lobe des grossen Schöpfers und zur Minderung des Misvergnügens, nach Anleitung der Heil. Schrift und Natur-Lehre erwogen von Renato Andrea Kortum. P.

Hos Boghandlerne Arkstee og Merkus ere til Kiøbs: Chronologiske Tabellen, worinnen alle Pábste, Kåyser und Könige enthalten sind, welche von Christi Geburt an bis 1743 regieret haben. 3 Ark i 8vo. Disse Tabeller have virkelig meget forud for andre, i det de paa faa Blade indeholde det mærkværdigste om alle Potentater nu paa 18de Hundrede Aar efter Christi Fødsel. Paa hver Side staaer en Fortegnelse paa hver hundrede Aar, saa at mand i første Dyekast kand see Baverne, de Tyrkiske, Grædske, og Rommerske Kæysere, og Kongerne i Italien, Frankrige, Spanien, Portugal, Skottland, Polen og Preussen; Czarerne i Muscau, og Kongerne i Danmark, Sverrige, Sardinien og Sicilien i lige

saa

saa mange Afdeeling, hvilke alle ved et
 Bogstav, som til Forstiel er satt for ved,
 kand adskilles. Paa Siderne tvært over
 for staae disse Herrers Navne efter Al-
 phabetet antegnede, med en Henvisning
 til Tabellerne. Dernæst findes hos et
 hvert Navn, nogle visse Tegn, af hvilke
 mand kand see og slutte hvad for Qualitæ-
 ter og Lykke hver Herre har haft, naar
 mand først har gjort sig samme bekiendt
 efter den foran staaende Fortegnelse og
 Beskrivelse over deres Betydning. Ef-
 ter disse bekiendte Tegn, som alle næsten
 ere tagne af Almanacken, kand mand
 strax giøre sig et temmelig fuldkommen
 Begrib og Gising om enhver Regent,
 og forestille sig, om hand har været dydig
 eller ugudelig, riig, gavmild og af alle el-
 sket eller ey, om hand har været lærd,
 Staats-kyndig, retfærdig og lykkelig, el-
 ler fattig, tyrannisk, eenfoldig, uretsfær-
 dig, forhadt og uhykkelig Fyrste &c. en-
 ten hand er død en naturlig eller voldsom
 Død. Mand kand deraf see naar de ere
 udvalgte og kronede, hvortil de have
 regieret, naar nogen er stød af Thronen,
 og naar hand derpaa igjen er ophøyet,

naar nogen frivillig har affagt sig med Regieringen, eller er blevet i Krigen, om nogen har haft een eller flere Kroner og Lande at regiere og s. m. Paa den sidste Side er anført en almindelig Regel som er Nøglen til det gandske Verk. Paa dette Blad er endnu antegnet, fra hvad Tid et hvert Rige har taget sin Begyndelse, hvor længe det har vedværet, hvor mange Regentere der have været i hver Staat, og hvad for Historie-Skribere mand har om hver af dem i Særdeleshed; Til de Danske maae Hr. Assessor Ludevig Holberg endnu for alle Ting tilsettes. For Resten ere alle Ting skrevne og trykte med største Accurateffe. Dog mærker mand at der undertiden er indløben een og anden Urriktighed i de Danske Navne.

Hamborg.

Mand ser i nærværende Boglader: Geschichte und Thaten des neulich entshaupteten Graf Carl Emils von Löwenhaupt gewesen Königl. Swedischen Feld-Herrns in dem lehen Finnländischen Kriege gegen die Russen &c. mit unparteyischer Feder Pragmatisch beschriben, auch hin und wieder mit nützlichen

chen Anmerkungen erlæutert; Nebst ei-
ner kurhen Nachricht von der Hinrich-
tung des Königl. Schwedischen Generals-
Lieutenants Heinrich Magni, Barons
von Buddenbrock. Altona 1744. De som
ere begiærlige efter at vide noget vist og
omstændeligt om denne Mand's Afkom,
Familie, Bedrifter og ulyksalige Ende-
ligt, skal i denne Levners-Beskrivelse der-
om finde en upartist Beretning.

Rom.

Fra det Apostoliske Cammer-Trykkerie
er nu i Trykken udgaaen: Declaratio
Summi D. N. Benedicti P. XIV. cum In-
structione super dubiis respicientibus
Matrimonia, in Hollandia & Belgio con-
trahenda, edita die 4to Novembr. 1741.
in Fol. 4 Sider. Mand har for lang Tid
siden disputeret om de Siftermaal, som
sluttes og indgaaes imellem Personer af
af ulige Religioner i Holland og Neder-
landene, burde ansees for gyldige eller ey;
Fornemmeligen har Bissoppen i Ypern
i denne Sag fremsatt 2de Spørsmaal
for den Bavelige Stoel i Rom, og søgt
Pave Clemens den XII. om at hand deri
vilde affige en endelig Dom, som da ogsaa

loed Cardinalerne til denne Sags Under-
 søgelse sammenkalde. Da bemelte Pa-
 ve var død, loed den nu regierende sig den-
 ne Sag være angelegen, og besluttede en-
 delig at deslige Ægteskabs Forbindelser
 skulde være gyldige, end skjønt den ved det
 Tridentinske Consilium foreffrene Or-
 den derved ikke var i agt taget; Ikke de-
 stomindre skal dog Biskopperne, saa vidt
 mueligt er, derfra afholde deres Meenig-
 heder, og ikke tillade, at en Sædvane, som
 ikke tiener til andet end Siælens Fordær-
 velse, herefter skal indløbe. Men de, som
 ere blevne giftede med Personer af en an-
 den Religion, kand, efter denne Pavens
 Forskrift, ikke stille sig af med deres Æg-
 te-Mage under den Forevending, at den
 Catholiske Kirkes Skikke en ved deres Æg-
 teskabs Forbindelse ere i agt tagne, men
 maae deri blive staaende, og ere forbun-
 dene til at vinde deres Siæle, og leede den
 Bildfarende paa rette Bey.

Amsterdam.

Her er, paa Compagniets Bekostning,
 trykt: *Traité ou Reflexions tirées de la
 Pratique sur les Playes d'Armes à feu, par
 Henry François Le Dran.* I stoer 12. 168
 pag.

pag. Forlæggerne have hverken paa Titul-Bladet eller ved anden special Efterretning givet tilkiende, at dette Verk ikk kun er en Aftrykning af det Parisiske Oplag fra Aar 1737. Dette Skrift har derfor allerede for nogle Aar siden været Chirurgis bekiendt, endskiønt Hr. Heister intet melder derom i sit sidste Oplag af sin Chirurgie 1739. Mand kand ansee dette Verk som en Frugt og Praxis, Hr. Le Dran har faaet af de Feldtog, som hand selv bibaanede i den sidste Franske Krig ved Rhin-Stømmen. Det bestaaer af 5 Deele: I den 1ste Deel handler Forfatteren i Almindelighed om Skud-Bunder, gaaer alle deres Tilfælde nøye igiennem, og viser, hvad Operationer man bør gjøre, saa vel i Henseende til Qvæstelse, som Bunder, og hvad for Midler dertil i Almindelighed ere best tienlige; og ved denne Lejlighed beviser hand, at Brændeviin, som de fleeste Chirurgi bruge ved den første Forbindelse, tit og ofte foraarsager de farligste Tilfælde. Den 2den Part, som indeholder de Tilfælde, som nogle Dage efter Saarelsen, tilslaaes; og den 3die, som forklarer de Tilfælde, hvilke, den øvrige

rige gandske Cur igiennem, fand tildrages den Syge, ere meere mærkværdige end den 1ste Part. I den 4de findes en Afhandling om Skud-Bunder i alle enkelte Legemets Parter, og i den 5te Part staaer 13 Regler og Aphorismi om Skud-Bundernes Chur, som alle ere grundede paa Erfarenhed; Hvilke alle Feldsærere burde lære uden ad. I Fortalen lover Sr. Le Dran endnu at lade de Observationer ved Skud-Bunder, som hand i Krigen har annoteret, komme for Lyset; Hvilke skal bekræfte, og ydermeere beviise den i dette Skrift fastsatte Lægedoms Methode.

Halle.

Carl Hermann Hemmerde har ladet trykke: M. Georg Friderich Meyers Beweis, daß keine Materie denken könne. i 8vo, 6 Ark. Dette Skrift sigter ikke, som mand vel af Titulen skulde slutte, til at beviise, at de enkelte Particler, hvoraf for Exempels Skyld, Træe, Steene og andre Legemer bestaae, ikke kand tænke; Men Forfatteren vil ikkun beviise at det som er sammensatte, ikke kand tænke; Eller, at Tænke-Kraften ikke kand tillægges de Ting,

Ting, som af adskillige Paters Tilsam-
 menjættelse og Bevægelse enten ere eller
 blive forfærdigede. Efterat hand har
 fatt nogle Sæbe til Grund, som egentlig
 ere beqvemme til hans Ønemærke, saa
 hidleder hand derfra med stoer Skarpsin-
 dighed adskillige Følger. Til sidst stræ-
 ber hand grundig at besvare alle Materi-
 alisternes Iudvendinger; Men viiser dog
 tillige at Siælens Dødelighed ingenlun-
 de flyder af deres Bildfarelser, og at den
 Moralske Lærdom ey heller ved dem abso-
 lute forkastes, eller gøres til intet. Det er
 uimodsigelig en af de vigtigste Lærdomme
 i den verdslige Viisdom, med en fast og
 uraggelig Grundighed at kunde kiende,
 og imod Materialisternes Bildfarelser for-
 svare den væsentlige Forsskiæl, der er imel-
 lem Siælen, Materierne, og alle Mate-
 riernes Parter. Det maae staae til ens
 hver Læseres egen Skionsomhed at dom-
 me, om Forfatteren med dette skarpsin-
 dige Skrift fuldkommen kand naae sit
 Ønemærke. Thi det befindes mange Ste-
 der, at hand, saa vel som mange ander, har
 grundet sine Beviis paa saadanne Erklæ-
 ringer, som hand ikkun efter eget got Bes-
 sin-

findende har antaget; Hvorfore saavel alle i Almindelighed, som en Materialist i Særdeleshed vil indskrænke ham samme, uden dertil at bruge de stærkeste Beviis. Herved falder Forfatteren paa adskillige Sætte, af hvilke mand ikkun til en Prøve vil anføre denne, at hand med stoer Overbeviisning statuerer at en Substantz og Kraft ere eet og det samme. Men naar mand undtager det, som i hans Erklæring er anført med Billaar, saa findes for resten intet andet Beviis derpaa, end at den eenes Virkelighed er fra den andens uadskillig.

Et andet fra Leipzig.

Den anden Deel af Junii Novis Actis Eruditorum indeholder følgende Artikler: Biblia parenthesisca, daß ist die heilige Schrift A. und N. Testaments &c. heraus gegeben von D. Joachim Langen. Leipzig 1733/ Fol. 23 Alph. 2) Johann David Köllers, P. P. Har 1732 ugentlig udgivne Historischer Münz-Belustigung vierter Theil. Nürnberg 1732, in 4to, 2 Alph. 2 Ark. 3) Barnabæ Briffonii Antiquitatum, ex Jure Civili selectarum, Libri IV. In gratiam Cupidæ Legum Juven-

ventutis opus recensuit, emendavit, variis anotationibus, Indice, atqve Præfatione instruxit Albertus Dietericus Trekel, J. Ctus, Lipsiæ 1741. in 4to. 1 Alph. 2 Ark.

4) C. H. Trotz Oratio Inauguralis de Libertate sentiendi dicendiqve J. Ctis. propria. Franeqveræ 1741. I stoer 4to, 1 Alph. 5 Ark.

5) Gründliche Ausfüh-
rung der, des heiligen Reichs-Stadt Nü-
renberg ex Commissione perpetua Aug.
Imperator. & Imperii zukommenden Ver-
wahrung der Reichs Insignien. Alttorf
1742. i Fol. 19 Ark.

6) Institutiones hi-
storico physicæ regni vegetabilis, in u-
sum Auditorum adornatæ à D. Christiano
Gottlieb Ludwig Med. P. P. Extr. Lipsiæ
1742. i en stoer 8vo, 15½ Ark, D. Adolph
Friderich Hofmanns Vernunfftis-Lehre.
2 Deele. Leipzig 1738 i 8vo, 3 Alph. 8 ark.

8) Miscellanea Lipsiensia nova, ad incre-
mentum Scientiarum, ab his, qui sunt in
colligendis Eruditorum Novis Actis oc-
cupati per partes publicata. Voluminis
I, pars III. Lipsiæ 1742 in 8vo, 12 Ark.

9) Nova literaria.

Jena.

Johan Adam Melchior's Forlage kand
 have's D. Burc. Gotth. Struvii Juris-pru-
 dentia heroica, seu, Jus, qvo illustres u-
 tuntur, privatum ex innumeris exemplis
 Actis publicis, editis & ineditis, atqve hi-
 storiarum monumentis omnis ævi, illu-
 stratum; qvod ex B. Autoris Schedis e-
 didit, simulqve de fontibus juris, qvo illu-
 stres utuntur præfatus est Jo. Aug. Hell-
 feld D. in 4to. 3 Alph. 2 Ark. Enhver, som
 veed, hvor grundig og belæst den Sal. Hr.
 Hoff = Raad Struve i alle sine Skrifter
 har vrist sig at være, saa vel i den gamle,
 som nye Historie, skal let kunde døimne, at
 dette nærværende Skrift, som nu første
 gang er kommet for Lyset, vil blive enhver
 Læser nyttigt, og behageligt. Forfatter-
 ren havde i Sinde, som mand kand slutte
 af den Beskrivelse, som derover 1738 blev
 trykt, at han selv vilde udgive dette Skrift;
 Men ved hans dødelige Afgang blev det
 te Forehavende til intet: Imidlertid er
 alt det, som hand havde sammenskrevet,
 til at udføre dette Skrift, i Udgiwerens
 Hænder, hvilket i alt udgjør 40 Alphabet.

Boge

Boghandleren, som ikke har tort vove sig ved paa eengang at tage saa vittøst et Skrift under Pressen, har besluttet at lade det Stykke-viis udgaae, og dertil med denne 1ste Part gjort Begyndelsen. Den bestaaer af 7 Capitler, af hvilke det 1ste handler de observantia, iudicio & arbitrio inter Gentes; det 2. de illustrium personis; det 3die de Sponsalibus & nuptiis illustrium; det 4de de Matrimoniorum inter illustres restricta facultate; det 5te de matrimonio ex ratione status; det 6te de Matrimoniis illustrium innuberum, og det 7de de Matrimoniis in gradibus prohibitis. Efter disse 5 Deele skal endnu følge 5 andre, hvilkes Indhold Udgiveren heri opregner. De ved hver Capitel anførte Exempler som ere tagne af de beste Skribentere, og næsten med deres egne Ord anførte, ere meget beqvemme og overalt med god Skionsomhed fremsatte. Udgiveren har ogsaa satt en Afhandling for ved dette Bærk, hvor i hand grundig beviiser, hvoraf den Ræt, som de Høye Personer beiene sig af, har sin Oprindelse.

Kiøbenhavn.

Mand haver siden den 4de Januarii observeret paa det Kongel. Observatorio en Comet-Stjerne, som sidder imellem Andromedæ Hoved og Pegasi Binge. Den saaes først udi een Linie med Andromedæ Belte, og Pegasi Binge, og siden udi Linie med Andromedæ høyre Skuldre og Pegasi Binge. Den sidder strax ved Colurum Æquinoctiorum, og haver 20 Gr. nordlig Declination, og 2 Gr. Rectascension. Den sees udi Sønder imellem Kl. 5 og 6 om Aftenen, og gaaer ned udi Nordvest henved Kloften 3 om Natten. Dens Hale vender fra Solen, er om trent 4 Gr. lang, og strækker sig hen imod Andromedæ venstre Arm. Cometen selv nærmer sig daglig meere imod Øster og lidet til Sønden, saa at den apparenter sig retrogradus; men i Henseende til Solen er den directus, og følger med Himlens Tegn. Det lader til, at denne Comet vil med Tiden komme os nærmere, blive større og meget fiendelig, om hvilket med Tiden skal meddeeles nærmere Efterretning.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

3.

Den 17 Januarii 1744.

Paris.

Fortsettelse af Modeles des Caracteres
de l'Imprimerie :

De Vanskeligheder, mand fandt i den første Maade at trykke paa, som bestoed i en Udgravering i ophæved Arbejde paa Træ-Bræder, har forvoldt, at mand søgte, at udfinde en lettere Trykke-Maade; Mand fandt derfor paa, at udgrave hver Bogstav i Enden af Staal Breene, hvilke, naar de ved Hammer-Slag blev inddrevne i smaa Stykker Raaber, loes de efter sig en Tryk, som mand kaldte

E

Matri-

Matrice eller Trykke-Forme. Den Konst at udgrave Bogstaverne har ikke saa længe, som andre Konster, været i Brug. De første Prover, som man derpaa viste, vare alle, i hvad Monsr. Fournier derimod vil sige, Mester-Stykker. Men den Færdighed og Indsigt man havde faaet i at udgrave Bogstaverne, blev til ald Ubeld i en Hast saaledes forandret, at man i nogle Aar derefter saae, i Steden for den netteste og smukkeste, den sletteste og groveste Tryk. Endelig lukte man Dønnene op; Thi i det fjerde Aar, efter at man havde fundet paa at udgrave Bogstaverne, kom der adskillige brave og vel forfarne Bogstav-Prægere for Lyset, hvis Breene eller Forme, saa vel som Berømmelse have nu omstunder udbreedt sig i heele Europa. Herved mærke vi med Fornøelse, at de meest berømte Bogstav-Prægere have været Franske, saa at om de Franske ikke have haft den Ære, at opfinde Bogtrykkerierne, kand de dog berømmes for, at have bragt dem til Fuldkommenhed. Læsere maatte maae se u-gunstig optage, om man ikke her gav dem en Fortegnelse paa de, som for

den

Denne Kunst have fortient sig jo længere, jo større Taknemmelighed. Vi vil derfor her anføre de fornemmeste. Simon Colines, som var født i Gentilly strax ved Paris, var den første, som med goed Fremgang udgravede de Romerske Bogstaver, saaledes, som de endnu bruges. Hand arbejdede paa den samme Tid derpaa, da Alde Manuce i Venedig gjorde sig berømt i samme Kunst, som var omtrent Aar 1480. Claude Garamond en Pariser begyndte Aar 1510 at udgrave Bogstaver med saadan Berømmelse, at mand ikke med Sandhed kand sige, at enten hans Formænd eller Efterkommere have deri overgaaet ham; Hvad Berømmelse hand har indlagt sig, sees nok som deraf, at fremmede Nationer altid have lagt hans Navn til de Bogstaver, som hand har udgravet, og at man alleene har høvt dette til Kiendetegn paa en liden vis Romain, at Msr. Garamond har udgravet Bogstaverne dertil. Hand er og Mester for de 3de Slags Græske Bogstaver, hvormed Roberti Stephani smukke Editioner ere trykte.

Fra det Kongel. Bogtrykkerie er nu ud-

Kommet: Ordonnances des Rois de France de la troisieme Race, recueillies par ordre chronologique, fixiéme Volume, contenant les ordonnances de Charles V. données depuis le commencement de l'année 1374 jusqu'à la fin de son reigne, & celles de Charles VI depuis le commencement de son reigne, jusqu'à la fin de l'année 1382 par Monsr. Secousse i Fol. 7 Alph. 12 Ark. Titulen af dette Bærk kunde vel give Læseren et Begrib om sammes Indhold; Men saasom Udgiverens Støtte Fortale dertil giver Anledning, vil vi derom give ham en nøyere Underretning: Dette Skrift er deelt i 4 Hoved-Sectioner, af hvilke den 1ste anfører Stændernes Sammenkomst fra Aar 1569 til 1382; den 2den handler om Anlagene efter Jld-Stederne i Languedoc; Den 3die om de mærkværdigste Omstændigheder, som forefaldt i Begyndelsen af Carls den 6tes Regjerings Tid fra Aar 1380 til 1382 indberegnet; Og endelig den 4de undersøger de Forandringer som i de Tidets Aar med Myndte-Bæsenet. Den første Stændernes Samling, som beskrives i dette Bind, blev holdt i Paris Aar 1369,

1369, og angik en Sag af stor Bigtighed. Prinsen af Wallis, hvilken hans Fader, Kong Eduard den tredie, Konge i Engeland, havde afftaaet Hertugdømmet Guienne, udøvede der adskillig Overlast; Hvilket nødte de Fornemmeste i Landet til, at besvære sig derover hos Kong Carl den Vte, som var Over-Herre over Guienne, og ordentligen at appellere ind til Parlamentet i Paris. Efter lang Overlæggelse, toeg Kongen Hertugdømmet først i Possession, saa som hand vel for ud kunde see de Vanskeligheder, som vilde finde deraf, og Krigen imellem Engeland og Frankrige, som varede i 100 Aar. Hand kaldede derfor Lands-Stænderne sammen, og gav dem Aarsagerne tilkiende, som havde bevæget ham til at antage bemeldte Apellation, hvilket og af dem alle blev kiendt for billigt. Monfr. Secousse har anmærket, at mand i Dionysii Chronico finder alle der til henhørende Skrifter ic.

London.

A. Millar har ladet trykke: The History of Nadir Shah, formerly called Thamas Kulikam, the present Emperor of Persi-

en to which is prefix'd a short history of the Moghol Emperors. At the End is inserted a Catalogue of about two hundred Manuscripts in the Persis and other Oriental languages, collected in the East by James Frazer. The second Edition. i 8, 287 Sider. Forfatteren af denne Thamas Kullikams Historie har deri udvist alle de Egenskaber, som kand fortie ne Læserens Unders. Hand har i 10 Aar opholdt sig i Indien, for at lære det Persiske og andre Orientaliske Sprog, og der ideltig ved ligeholdet Brev-Verling med adskillige Personer, som have havt en nøye og tilstrækkelig Kundskab om alle i dette Skrift anførte Ting. For uden dette har og een af hans Lands-Mænd, som ofte har været i Selskab med Thamas Kullikam, berettet ham adskillige Hændelser og Omstændigheder, som hidtil have været ubekjendt. Denne Thamas, hans egentlige Navn er Nadir Kuli, hvilket i det Persiske Sprog bemærker, Den Almægtiges Slave; og hans Fædrene-Land er Colot i den Provinz Kho-razan. Hand blev ved een af sine Slægtinges Underfundighed stødt fra en Oberstes

stes Charge ved Affchar, hvilken hans Fader havde betient, og som laae ved Arve-Ræt til hans Familie. Hand foretog sig derfor at forsøge sin Lykke i Krig, hvor hand i adskillige Skermysseler med Tartarerne saaledes ved Tapperhed i distinguerte sig, at hand inden kort Tid blev ophøved til Min Bassi, eller Obrist over 1000 Mand Ryttarie. Aar 1720 begyndte hand først at legge Grunden til denne sin Magt og Høyhed; Da hand i et Feltslag slog 6000 Tartarer, hvorpaa ham til Belønning for denne Geyer, blev lovet, at hand skulde blevet Administrator over Provinzen Khorazan; Men hans Fiender formaade den da værende Persiske Kæyser til, at hand i hans Sted satte et ungt og i Krigs Væsen gandske ubevandt Menneske til bemeldte Charge; Hvor efter Beglerbeg end ogsaa blev ham saa fiendt, at hand gandske afdannede ham fra Armeen. Af Fattigdom maatte han omsider staa sig til med nogle andre unge Mennesker, som vare i samme Omstændigheder, at plyndre Ceravanerne, hvori hand viste sig saa tapper, at den Persiske Kæyser, ved den Forvirrelse som

paa den Tid vort Riget, endelig besluttede, selv at kalde denne saa modige Rebeller til Hielp.

Augsborg.

I Metz og Mayers Boghandling er nu at faae til koeb: Paul von Stettens Geschichte der H: Röm: Reichs freyen Stadt Augsborg. I 4to, 5 Alph 6 Ark. Den anseelige Frie-Rigs-Stad Augsborg har, frem for mange andre Provinser, Stifter, Klostere og Stæder i det gandske Svabenland haft den Lykke, at flere lærde og berømmelige Mænd have optegnet de mærkværdige Ting, som i samme, og den omkringliggende Egn, ere forefaldne, end hidindtil paa de andre Stæder er skeet. For nærværende Tid gjør Hr. Stetten sig fortient af sin Fædrene-Stad med at udgive til Efterkommernes Nytte en Part af dens mærkværdigste Historier, som gaae indtil Aar 1627; og lover tillige med Tiden i den anden Part at ville meddeele de nyere. I Begyndelsen af dette Skrift giver hand en kort Fortegnelse paa Scriptores rerum Augustanarum og andre her til tielinge Skrifter og Hielp-Midler.

Turin.

I det Kongelige Bogtrykkerie er kommet for Lyset et Skrift: De Optimalegendorum Ecclesiæ Patrum methodo in 4 partes tributa, ex Gallico in Latinum sermonem translata, & nonnullis annotationibus illustrata, Interprete J. F. K. Theologiæ D. i 8vo. 434. Sider. Denne er den 2den Oversættelse, som nu i to Aar er udgaaet af dette nyttige Skrift; Pantalcon Borzi er Autor af den Italienske, og den nærværende er af Hr. Johan Francisco Krinier med lige saa stoer Flid oversat, og forsynet med nyttige Anmærkninger. Fortalen, som ogsaa er hans eget Arbejde, indeholder adskillige Efterretninger om Forfatterens, Natalis Argonensis, Levnet og Skrifter, som først var Procurator i Paris, men siden gav sig ind i Chartuser Ordenen, og fik det Navn Bonaventura. Hans Bog kom først Aar 1688 for Lyset i det franske Sprog, og blev siden forøget og udgivet af Petro Belestri. Den bestaaer af 4re Deele. Den 1ste handler om Kirke-Fædrenes Anseelse; Den anden om de fornødne Videnskaber, som udfordres til ret at forstaae deres

E 5

Skrif

Skrifter, og den 4de Part viser, paa hvad Maade og i hvad for Orden man skal læse dem. Foruden dette har og benævnte Forfatter skreven de fordom, under det Navn Vigneul de Marville, udgivne Efterretninger, der give Oplysning baade om Historierne og Videnskaberne, saa vel som et endnu udtrykket Brev, om de gamle og nye Tiders Theologiske Historier.

Breslau.

Hos Bachvogel her sammesteds fandt bekommes et Skrift, under Tiul: Consideratio Physico - Medica Variolarum Uratislaviæ, Ao. 1740 epidemice grassantium, instituta ab Andrea Hoffart. Med. & A. A. L. L. D. Paa 6 Ark i 4to. Da Nar 1740 Borne-Kopperne over alt stærk grasserede, saa begiærede Magistraten af nærværende Medicis at de vilde stræbe, at de derimod kunde udfinde Læge-domme og kraftige Hielpes-Midler; men siden dette ikke er skeet, saa har Hr. Hoffart foretaget sig, udi et offentlig Skrift at vise, hvocledes det med samme Bornekopper har været beskaffen. Forfatteren viser allerførst i dette Skrift, at Bornekopperne fornemmeligen komme af de
ureene

nreene Particler, der ere i den Næring og Saft, som Børnene i Moders Liv sugge til sig, hvilke efter Fødselen blive meere samlede og foreenede ved Respirationen; og dernæst holder hand for, at den strange Brintet, hvorved var kommet et nyt bestimende og anstikkende Bæsen i Lægemerne, havde forarsaget, at dette Slags Gift ibemelte Aar 1740 paa saa mange Mennesker havde forvoldet saa farlige Kopper. Derefter fremsætter hand nogle Methoder, hvorledes man saa vel ved indvortes, som udvortes Midler kand lægge Smaa-Kopper, og viiser hvor vidt disse Lægedoms Midler imod de Breslauiske Kopper have været tilstrækkelige.

Amsterdam.

Hos Cobens og Mortier findes en Fortegnelse paa en nye Methode til at befæste en Plads saaledes, at den, saa fremt den ikke er u-overvindelig, ikke uden med stor Besværlighed kunde indtages. Autor af dette Skrift, som synes at være værd at i agttages af alle Ingenieurer, er Mr. J. P. Montagues og Titulen: *Essay de Fortification, contenant une nouvelle Methode de fortifier les Places. où l'on pourra de-*
fen-

fendre le Breche avec un tres grand nombre de Pieces d' Artillerie & de Mousquetaires à couvert du Canon & des Bombes de l' Ennemi; en trois differentes Manieres; une grande, une moyenne, & une petite. Grunden til denne Methode er følgende Regel: Flankerne eller Siderne maae saaledes være indrettede, at man kand beskydde Fienden naar hand løber Storm, og ikke beskydes af ham igien. Endskiondt Mr. Montargues gandske Skrift ikke er længere end 5 Ark i 8vo, saa viljer hand dog saa udførlig, som fornøden gjøres, hvorledes det er mueligt, at efterkomme denne, saa vanskelige Regel. Hand har endnu, som et Anhang tilføyet en nye Maneer til at anlægge Krudt-Magaziner. Hos dette lidet Verk ere der 116 Raaber-Tabeller, af hvilke de fleeste fremvise Grund-Tegningen til dette nye Slags Fæstnings-Verk; Men den sidste forestiller et meget beqvem og artig Slags Tønde-Broer, hvoraf de Russiske have betient sig i den sidste Krig imod Tyrken.

Jena.

Hr. Ernst Wegner, forstum Grævens Promnitz i Halle Hofmester har udi J. A.

Melo

Melchior's Forlag udgiver en Indledning til de Berdslige og Staats-Historier, saa vel om de forrige, som disse Tidens Riger og Staater, under Hr. Cancellers von Ludwigs Fortale, i 8vo, som udgør 2 Alph. 21 Ark. I bemelte Fortale indeholdes først den Sag, at hand statuerer, at Historierne ere i større Anseelse hos Jurister, end hos Theologi eller Philosophi; Dernæst en Berømmelse, som hand lægger paa Forfatteren af nærværende Indledning. Bogen i sig selv er af følgende Indhold. Efter en kort Indledning til Historien i Almindelighed giver Forfatteren i sin første Bog et Udtog af de første Historier indtil det femte hundrede Aar i det nye Testamente, nemlig af den Hebraiske, Assyriske, Babyloniske, Persiske, Græske, Macedoniske og endelig den Romerske Historie. I den 2den Bog fortæller hand de fornemteste Rigers og Staaters Historie i Europa, fra det Romerske Riges Undergang af, indtil de nærværende Tider, ved hvilke fornemmeligen forstaaes Portugal, Spanien, Frankrig og Stoer-Britannien. Men i den 3die Bog anfører hand endelig de Landes Historier,

strier, som ikke have hørt til det Vester-
Romeriske Rige, som ere Danmark,
Sverrige, Bohlen og Rusland; og til-
føyer tillige et Anhang om Ungarn og
Tyrkiet. Afhandlingen er vel kort, men
har dog goed Sammenhæng, citerer over
alt gode Skribentere, og indeholder de for-
nedenste Genealogier, saa at denne Bog
meget vel kunde lægges til Grund ved de
Historiske Collegier, om Forfatteren med
Tiden vil lægge de store Staater i Italien
i Almindelighed dertil, saavel som ogsaa
de foreenede Nederlandes og Sveitske
Republiker.

Et andet fra Breslau.

J Johan Jacob Korn's Forlage er nu til
alle Historie-Elskeres Nytte udkommet
den 2den Deel af Hr. D. Anthon Baltha-
far Walthers Silesia diplomatica, eller
Forteegnelse paa de trykte Slesiske Diplo-
mata og Privilegia og andre til den Slesi-
ske Historie og Jurisprudentia henhøren-
de Efterretninger, i 4to. 3 Alph. 2 Ark.
Forfatteren opregner her de gamle Skrif-
ter, som angaaer den verdslige Tilstand i
Slesien. Den 1ste Section af dette Skrift
indbefatter Landets gamle Skrifter og
Bea

Bevittsligheder i Almindelighed paa 31 Ark; hvoriblant forekomme adskillige Efterretninger om de Bøhmiske Konger, deres Vall og Herredomme over Slesien; om de til Polen henhørende Slesiske Breve, visse Familiers Adels-Breve, Politie- og Berg-Verks Anordningen, Jagt-Frihederne, Love og Ræts Sager, og s. m. Den 2den Section indeholder alle til den verdslige Tilstand i de Slesiske Fyrstendøme, fri Stands-Herskaber, Stæder og Landsbyer henhørende gamle Skrifter. I det 1ste Capitel fremføres alle Efterretninger om det Breslauiske Fyrstendom, Kiøbstæder og Landsbyer. I de følgende Capitler finder man alle de Skrifter, som angaae Fyrstendømmene, Brieg, Lügnitz, Jägerndorff, Mynsterberg, Meyse, Dels, Oppeln, Januer, Teschen og Wohlau; De frie Stands-Herskaber: Dvre- og Nedre-Beuthe, Pleß, Trachenberg og Wartenberg. Ved hvert af disse Skrifter ere Historie-Skrivernes Navne, som have anført samme i deres Skrifter, noye og med Flid anførte.

Et andet fra Jena.

Krøcker's Enke har trykt: Christ. Gottlieb
Bu-

Buderi Amoenitates Juris Jublici. S. J. R. Germanici, i 8vn, 12 Art. Disse faae Art indeholde meere Got end ofte de største og kostbareste Bind. Denne Hr. Hof-Raad handler i 11 Betragtninger om Grund-Lovenes første Samling; om de ældste og første Skrifter, hvorudi Grund-Reglerne til den tydske Staats-Ræt ere indførte; hvor vidt Lands-Stænder have at raade og sige i Religions- og Kirke-Sager; om Kloster-Skatter og Leverandse til fremmede Herrer eller andre, i Anledning af den Westphalske Freds-Slutning, Art. V. §. Omnia; Om Rigs-Administrateurers Ræt til at holde Rigs-Dage; om den Lov, som Johan Christopher Wagenseil har foraaarsaget om den iblandt Rigs-Klenodierne værende Krones og Sværds Velde, i Anledning af et Brev, som hand har skrevet til Thülemarn; Om den Sal. Struvs Meening i hans, Jurisprudencia publica pag. 381, at de verdsllge Stænder have Sæde og Stemmer paa Rigs-Dagene, omendskönt de ikke have faaet Lehn af Kænseren.

(Resten heraf skal følge.)

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

4.

Den 24 Januarii 1744.

Paris.

Fortsettelse af Modèles des Caractères
de l'Imprimerie &c.

Robert Granjon, som ogsaa var en
Pariser, har frem for andre gjort sig be-
rømt ved at udgrave endeel Græske Bog-
staver; Saa at Pave Gregorius den
XIIIde selv gjorde ham den Ære, at lade
ham indkalde til Rom, for at udgrave
Hebraiske, Syriske, Arabiske, Græske
og Armoenianske Bogstaver, hvilket han
og Aar 1570 fortsatte med god Frem-
gang. Guillaume le Bé, fra Troya i
Chams

Champagne, udgravede i sit Alders 20de Aar, 1545, endeel Hebraiske og Rabiniſke Bogſtaver for adskillige Personer i Venedig; Aar 1550 kom han tilbage til Paris, hvor han satte sig need, som Bogſtav-Graveur, og med Berømmelse fortsatte ſin Konſt, indtil han døde 1598 i ſit Alders 73 Aar. Jacques de Sanlecque, ſom var født i Canleu i Picardien, gjorde iligemaade paa ſamme Tid ſaa ſtoer Fremgang i benævnte Konſt, at man meente, at ingen paa den Tid, ſaa vel, ſom han, kunde udgrave de Syriſke, Samaritanſke, Chaldaiſke og Arabiſke Bogſtaver til at trykke den berømte Monfr. le Jays Polyglotiſke Bibel. Han var den førſte, ſom ſtøbte og udgravede Noder efter de behørigte Regler. Han døde den 20de Nov. 1648 i Paris, da han var 90 Aar gammel, og der havde arbejdet 75 Aar. Jacque Salanecque hans Søn, ſom var født i Paris 1614, ſtoeg ſig fra, at lægge ſig meere efter Sprog og Videnskaber, hvor i han havde gjort enſkelige Progreſſer, og begyndte at ſtøbe og udgrave Bogſtaver, hvormed han ikke indlagde ſig en mindre Berømmelse, end hans Fader;

Thi det lykkedes ham saa vel, at han endog forbedrede endeel af hans Faders Arbejde; Iblant de mange Bogstaver, som han udgravede, ere fornemmelig de at agte, som han selv kaldede la Parisienne, hvilke paa den Tid vare uforligelige, da man ingen fandt saa smaae eller fine; Han gjorde dem fornemmelig for at sætte dem imod de, som Jean Jannon Boastav-Udgraver og Støber, saavel, som Bogtrykker i Staden Sedan havde ladet udgaae under det Navn de la Seeanoise, og døde derpaa i sit Alders 46de Aar, efter at han igien havde antaget sine forige Studeringer. Med ham uddøde, saa at sige, denne Kunst, og blev i en Tid af 60 Aar saaledes forsømt, at man til sidst neppe fandt nogen, som kunde udgrave den Consonant J eller Vocalen U, som store Begyndelses Bogstaver, da samme først kom i Brug i Frankrige:

Fortsettelse af Ordonnances des Rois
de France de la troisieme
Race &c.

Den 2den Afdeeling i Fortalen angaaer
Anlagerne efter Jld-Stederne eller Famis

milierne, som have været i Brua i Languedoc; hvilken Tale-Maade har den Betydning, at derved forstaaes saa mange Parter af en Stad eller Landsby, som vare i Stand til at svare den paa Jld-stederne lagde Skat og Afgift. Naar slige Steder leed nogen Skade, blev derover indgivet Forestillinger til Kongen, som da lindrede bemelte Afgifter, eftersom Forestillingerne fandtes grundige. Den 3die Part er værd at lægge Mærke til, fordi der i anføres de fornemmeste Ting, som ere tilbragte under Carls den Vites Regiering, der varede i 42 Aar. Frankrigge havde den Tid en Prøve paa, hvad Skade et Land kand tage ved de Stoorre Herrers Hovmod og en Regenters Ukyndighed i Regieringens Sager. Snart havde Prinzerne af Blodet, og snart Herrerne i Regieringen, Overhaand, af hvilke enhver efter eget Gotbefindende gav nye Love, som til intet gjorde de gamle Kongers Forordninger. Kong Carl den Vte, som nok havde forud seet denne Uorden, havde derfor afgjort, at Prinzerne allereede i deres 14 Aar, skulde være myndige til at antage Regieringen, og tillige

ud=

udnævnt Hertugen af Anjou til at forestaae Regjeringen i deres mindre Aar; Hvilket han dog, som Forfatteren omstændelig mælder, siden har fortrudt. Een af Forfatterens gode Venner, har forfærdiget nogle Kaaber-Tabeller, hvoraf man under eet Land have en nøye Efterretning baade, Aar fra Aar, om Guld og Sølv Mynternes Værdie, som derpaa er udregnet, og deres adskillige Navne og andre Omstændigheder. Den 4de Section som ogsaa er sammenfæstet af Mr. Secousse er en Forklaring paa den gandske Fortale, hvori han med stoer Nytte har betjent sig af Monsr. le Blancs Arbejde. Til Slutning har han hofsøyet nogle af Philippi, af Huuset Valois, Forordninger, angaaende Mynterne, hvilke af Hr. Lauriere ere overtraadne.

London.

Fortsættelse af the History of Nadir Shah. &c.

Kort Tiid efter at Thamas Kuli Kam har kommet i den Persiske Kæysers Tjeneste, blev han General en Chef over den gandske Armeé, ved hvilken Lejlighed han skaffede sig saa stor Credit, og Kjærlighed af

Soldaterne, at Kærsen, da han eengang med Hovmod og Forbovenhed havde forbrudt sin Charge, i den Sted maatte sætte ham til Beglerbeg i Khorazan og give ham sin Søster-Dotter til Gemahl. Omfider, da Kærsen ingen Arvinger havde, og Thamas Kuli Rams Magt og Anseelse daglig tiltog, bevægede det den Persiske Adel til, at de tilbød ham Kronen, hvilken han i Begyndelsen vægrede sig ved at antage, men tog dog siden Kærsen til Fange, og udvirkede ved Armeen, som i alle Ting var paa hans Side, at den tillagde ham Kronen. Man vil her forbigaae de øvrige mærkværdige Efterretninger, som Forfatteren har anført om hans Regiering, saasom man ikke tvivler paa at jo dette Skrift med snarest vil komme for Lyset i et meere almindeligt Sprog end det Engelske.

Et andet fra London.

Tænke-Kraften og Friheden har saa vel i, som dog i større Mængde uden for Sydland, til Bøye bragt en Deel nyttige Skrifter, hvor iblant ogsaa have været mange unyttige og latterlige. Imidlertid kand dog vore Dage i den Henseende

seende kaldes lykkelige, naar vi see tilbage
 til de fremfarne Tider, da Bankundighed
 og U-kyndighed undertrykte Videnska-
 berne, fornemmelig da et gandske Theo-
 logisk Facultæt hos Jesuiterne iblant an-
 dre latterlige Ting foretoeg sig med stør-
 ste Jvrighed at undersøge, An Scarabæ-
 us paradigmaticè stercora volvat in or-
 bem? Fremdeeles, An, si mus in mare
 mingat, naufragium timendum? Dog
 har man siden lukt Dynnene op; Thi Erfa-
 renhed lærer, at mange Lærde siden den
 Tid have anvendt deres Tænke-Kraft og
 Friehed paa alvorlige Ting. Det Spørs-
 maal, Om Dyrene have noget
 eget eller dem medfødt Sprog?
 som vel syntes at have nogen Rimelighed,
 har givet Anledning til at man for nogen
 Tid siden derom udgav det bekiendte
 Skrift: l'Amusement philosophique,
 sur la langue des Bêtes. Forfatterens
 Meeninaer i denne Sag forarsagede
 mange Bevægelser iblant de Lærde; I
 Frankrige fandtes adskillige, og i Tydsk-
 land fornemmelig Herr Bertram, som
 skrev imod ham; Men ingen har vlist sig

meere ibrig imod denne Skribenter, som var een af Ignatii Discipler, end Herr Hildrop en Engælender. Denne Jesuites Meening forekom ham saa vigtig, at han derimod forfattede 2de Breve under den Titul: Free Thoughts upon the Brute Creation. Or an Examination of Father Bougeant's philosophical Amusement &c. by John Hildrop, Rector of Wath &c. Forfatteren synes intet om, at en Jesuit, som i alle Ting bør ikkun udviiſte Alvorlighed, har sammenskrevet et saa forfængeligt Skrift. Hvorledes, siger han, kommer dette overeens med deres Grund-Sæt? som Cornelius Europæus har fremsatt: In Philosophicis & Theologicis ampla sentiendi libertas est, & insignis habetur, qvi in docendo opiniosus, inveniendog; excellens, nullo respectu veri, dum novi aliquid, aut nondum vulgatum afferat. Disse Herrens forstaae sig saa vel paa de underlige, som latterlige Ting; og Herr Rector Hildrop meener at finde begge Deele i det foregivne Dyrenes Sprog; Han undersøger derfor alle Ting nøye og fremsætter derom sine egne Meeninger.

Jena.

Fortsettelse af Christ. Gottlieb Buderis
Amoenitates, &c.

Om Kæyserens Dommer-Embede, i An-
ledning af Kammer-Ræts-Ordenen, pag.
II. Tit. VII. Om det gamle Hertugdøm-
Thuring; om en Romersk Konges Fiscals-
Indkomster i forrige Tider; om de For-
ordningers billige Jagttagelse, som ere
udgivne, om at bruge en retsaffinen Orden
ved de offentlige Rigs-Samlinger.; og
endelig om de Land-Dage, som i fordum
Tid holdtes under aaben Himmel.

Coborg.

Georg Otto har paa nye oplagt D. Theo-
dor Bergers, Professoris Juris & Histor.
paa det der værende Academiske Gymna-
sio, Synchronistiske Universal Historie om
de fornemmeste Riger og Staater i Eu-
ropa fra Verdens Skabelse indtil afvigte
Aar 1743. i Fol. Siden Historien, som
er bekendt, deeles i mange Deele, og der-
for falder en Begynder vanskelig at gien-
nemlæse, saa har Forfatteren gjort sig vel
fortient af mange, i det han i dette Skrift
saaledes har samlet den gandske Historie,
at man deraf under eet Rand have Efter-

Dis

reta

retning om aldt hvad som, endog i adskillige Riger, er forefalden, baade af Geistlige og verdslige Sager, og den almindelige Historie, i god Orden og Sammenhæng. Paa hver Tabelle ere Staaterne, hvorom der handles, hver for sig aftegnede, hvorhos deres fornemteste Bedrifter kortelig fortæles, og aldt med goede Anmærkninger og grundige Bevisligheder forklares. Læseren skal heraf ikke finde en liden Nytte, efterdi der i dette Skrift paa een gang forestilles mange Ting, ved det at Forfatteren sætter det eene imod det andet.

Amsterdam.

Hos Arkstee og Merkus er nu udkommet den 4de Deel af Histoire universelle depuis la commencement du mond jusqv' à present, traduite de l'anglois d' une Societé de Gens de Lettres, Paa 4re Alph. i 4to. Denne Deel indeholder en Fortegnelse af den 1ste Bog indtil det 11te Capitel, hvori findes de Versiffte Historier og Kongernes af den 2den Ståme Opregnelse efter de troeværdigste Orientalffe Historie-Skrivers Beretninger. I det 12te Capitel anføres de Skytters

og

og Homeriters Historier, hvorhos de gamle Telters Elde, Love og Buds-Tjeneste, saavel som de Skytters Geographie og deres Konger efter Ordenen omstændeligere opregnede. I det 13de findes de gamle Phrygiers, Trojaners, Lybiers og Lyciers Historier; I det 14de de Mysiers Historier; I det 15de det Lydiske Riges Beskrivelse; Det 16de indeholder de Lydiske og Elliciske Historier. Det 17de Capitel, som er afdeelt i 10 Sectioner indbefatter den Periodum, som ellers kaldes Tempus fabulosum og heroicum, i hvilken Rigerne, Sycion, Argos, Atheen, Boeotien, Arcadien, Thessalien, Corinthien, Sparta, indtil Lycurgum tilligemed nogle andre Riger, som ikke vare i saa stoer Anseelse forekomme. Det 18de Capitel, viser det Atheniske og Archontiske Riges Tilstand lige indtil det Achaiske Forbund, og det sidste, de Spartanske Historier fra Lycurgo af, indtil den Tid, da Philosophen traadde til det Achaiske Forbund. Oversættelsen er zirkelig, og Sagen i sig selv er over alt med goed Orden, og Grundighed udført; hvilket man gemeenligen finder ved de Skrifter, som af samtlige Societæter er udarbejdede.

Augsborg.

Fortsettelse af Paul von Stetten Geschichte der Hl. Römischen Reichs freyen Stadt Augsborg &c.

Derpaa handler han i det 1ste Capitel om Stadens Augsborgs Situation, Frugtbarhed, første Indbyggere, og Oprindelse, førend den blev til et Romersk Colonie. I det 2det Capitel viser han hvorledes det Land Bindelicien og dets Hoved-Stad er kommet under Romersk Herredømme, hvorledes Staden Augsborg er bleven til et Romersk Colonte, og hvad deri indtil Aar 395 er forefaldet. Det 3die gaaer fra Aar 395, til 772 da Staden Augsborg, gandske Rhattien og Bindelicien blev af Alemanerne frataget de Romerske og strax derpaa erobret af Goetherne; hvorledes disse igien ere fordrevne af Alemanerne og Svaberne, og endelig hvorledes dette Landskab er kommet i Frankernes Hænder. Det 4de Capitel indeholder de Augsborgiske Historier under de Carolingiske og Saxiske Kæysere, fra Aar 772 til 1001. Det 5te gaaer fra Aar 1002 til 1254, nemlig til det store Interregni Begyndelse, i hvil-

hvilken Tid Staden har maattet taale meget, saa vel af sine Biskopper, som de Kænsferlige Modstandere, og var næsten blevet stillt ved sin Frihed. Det 6te strækker sig fra 1254 til 1368, da Slægte Regimentet blev affkaffet, og en Deel Staats Lemmer igien til Regjeringen antagne, da Staden imidlertid har maattet underkaste sig, baade den nær omkringliggende Adels og andres Commando og Herredømme; Det 7de Capitel tager sin Begyndelse med 1368, eller med Staats Lemmernes Regjering, og endes med Aar 1493, da Kænsfer Frideric den III. doede, i hvilken Tid Handel og Wandel stige høyt, men fandt dog mange Banffeligheder med Hertugerne af Bayern, Biskopperne, og de næst omkring liggende Adels-Mænd. I det 8de anføres alle de Ting, som ere forefaldene under Kænsfer Maximiliano den Ite og til Deels under Cars den Vte indtil den af ham foretagne Forandring i Regjeringen, eller det gaaer fra 1493 til 1548. Det 9de Capitel strækker sig fra 1548 til 1627, da Slægte Regimentet i den Tid igien blev antaget og adskillige merkværdige Ting ere forefaldene.

dene. Derpaa endes det gandske Bænk med et fuldkommen Register. Denne Bog kand ikke andet, end, saa vel i Henseende til det udvortes, som indvortes, finde Læserens Behag; Thi hvad det første angaaer, da findes deri fint Papiir og en smuk Tryk; og der ere i Begyndelsen af hvert Capitel og i Slutningen af de fleeste, meget smukke og udvalte Bignetter; I Henseende til det sidste, da vidne den goede Orden, som deri er i Agt taget, og de overalt hosføyede grundige Beviis nokksomom Forfatterens Flid og habilété.

Helmstadt.

Hos Christ. Frideric Weygandt kand have: Georg Gottfr. Keusel in Academ. Julia Moral. & Pol. P. P. O. Historia Originis ac progressus Scholarum inter Christianos. Accedit Joachimi Hildebrandi Oratio de fundatione Academiae Juliae. I 8vo. i Alph. 8 Ark. Det gandske Bænk er afdeelt i 100de Paragraphi. I den første viiser Forfatteren hvor vanskelig en Sag det er, at skrive en fuldkommen Historie om alle Skoler, hvorfor han alleene har foretaget sig at skrive om de Christnes. Han gjør i den 4de 5te og 6te Paragrapho

en

en Begyndelse med Museo Alexandrino, den Christne Skoole i Alexandrien og den Cæsareiske i Palæstina; hvorefter han berømmer de Rommerske Kærsers Besgierninger, som de paa de paa de Tider have beviist de Lærde; besynderlig viiser han Constantini M. Nidkiærhed for Videnskabernes Udbreedelse, forklarer Valentiani Love de Schola Romana og Theodosii Junioris de Schola Constantinopolitana; fortæller kortelig Skoelernes Tilstand i Beryt, Carthago, Meyland, Marseille, og giver endelig Efterretning de Schola Nisibitana og Edessena, de Seminario Hipponensi S. Augustini, de Scholis parochialibus per Italiam, og de Scholis cathedralium apud Hispanos og andre deslige Seminariis. Saaledes faar han fort indtil de Tider da Universitæterne ere opkomne; Af hvilke han sætter det Parisiske og Oxfortske, som de fornemteste. Ved denne Lejlighed undersøger han de Academiske Jurisdictioners Oprindelse, og giver tillige sine egne Betænkninger om de Academiske Rectores, deres Purpur=Kraaber, om Kantzlerne, de Academiske Grader, de fire

503

Hoved = Facultæter, og deres Decanis. Endelig slutter han dette sit pris-værdige Skrift med nogle Efterretninger om Trivial-Skolerne, Gymnasii og Semina-riis. Over alt i dette Skrift har Forfateren brugt en goed Orden; Hans latin-
 ske Stilus er vel i visse Maader slettere end den, som findes i den næst foregaaende Edition; men kand dog med Billighed foredrages mange andre.

Leipzig.

Her er paa nye oplagt: Pamela, oder die belohnte Tugend, aus der sechsten vermehrten Englischen Auflage in das Deutsche übersetzt, und mit Kupfern gezieret. Zwey Theile. J 8vo 2 Alph. 16 Ark. De mange Oplager af denne Bog, kand nok-som bevise, hvor stor Bisald og Behagden har haft baade i Engeland, Frank-
 rige, Holland, Dannemark og Tydskland. Denne Bogs Indhold fortjener og virekelig den Berømmelse, som den hid-indtil paa alle Steder er tillagt. End-skiønt nogle vil meene, at man under-tiden er gaaet for vidt i dette Fruens-timmers Beskrivelse.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

5.

Den 31 Januarii 1744.

Paris.

Fortsettelse af Modèles des Caractères
del'Imprimerie &c.

Det er billig at undre sig over, at Herr
Fournier ikke i denne sin Historie har an-
ført nogle af deres Navne, som have
indlagt sig den største Berømmelse med
at udgrave Bogstaver, saasom Sr. Grand-
jean og andre; Man synes, at han for
alle Ting ikke burde udeladt deres Navne,
som efter Haanden have arbejdet paa
det Kongelige Bogtrykkerie, hvilket al-
tid, i Henseende til de smukke Bogstaver
E har

har haft noget forud for andre; Men
 han har maae see ikke vildet tale om an-
 dre end de, som have arbejdet til Publici
 Nytte. De fleeste Læsere skulde uden
 Tvivl falde i største Forundring om man
 vilde forælle dem med hvor stoor Efterla-
 denhed og Seendragtighed man har tra-
 cteret denne saa nyttige Konst; Aarsagen
 dertil kand let sluttes; thi, da Skylden ik-
 ke kand være hos Breene, Formene el-
 ler Bogstaverne, som ere til enhver
 Tieneste, og man havde Forme af alle de
 Bogstaver, som da vare i Brug. Saa kand
 mand let forestille sig, at, siden der ingen
 anden Anledning findes, saa maae Ef-
 terkommerne alleene af en sømmelig Nid-
 skiærhed have stræbt at overgaae deres For-
 mænd, eller at følge deres Exempel og
 at udarbejde saadanne Fonds, som skul-
 de dem alleene tilskrives og derfor ikke
 have ladet sig nøye med de Breene og Ori-
 ginaler, som de forhen omtalte Mestere
 have udgravet. Endelig kom den Konst
 at udgrave Bogstaverne i Begyndelsen af
 dette Seculo i større Flor, men kom dog
 ikke strax til Fuldkommenhed; Mr. For-
 nier roser sig ikke, som tilforn er sagt, af

at have bragt den til Fuldkommenhed
 Men han forbinder sig, til Publici Nytt
 te, efter en nyh Undersøgelse, at ville ret
 te og forbedre alle de Fejl og Forsømmel
 ser, som der findes ved hans Breene;
 Den Færdighed i sin Konst, hvoraf han er
 noksom bekiendt, giver Anledning til
 at haabe, at det ikke skal vare længe, før
 end han faaer bragt dette sit Verk til En
 de. Man vil her ikke følge ham i de Bidt
 løstigheder, han har brugt i at beskrive,
 hvori han har forandret de Forme eller
 Figurer, som han havde for Dvæne; Thi
 man maatte da fordre af Læseren en
 Kundskab, som man ikke med Rømmeligh
 hed kand vente hos andre, end de, som
 just ere af samme Meriér. Men man vil
 allernæste anføre dette, at han ikke har
 forandret andet, end det, som han har
 fundet fornøden at burde forbedres, efter
 en nyh Undersøgelse og Jugement om de
 Siirligheder eller Fejl, hvilke han har i
 Agt taget ved Bogstaver, som ere ud
 komne fra adskillige Smelte Dvæne i
 Frankrige og andre fremmede Lande; og
 at han ikke har opholdt sig ved et Slags
 Bogstaver alleene, men uddraget det af

Mængden, som han har holdet for det smukkeste. Han siger, at han har seet en fiendelig Forstikæl imellem de Italienske og Romerske Bogstaver, og at der intet findes ved de første, som kand lignes med de Romerske Bogstaver, som i Frankrige ere udgravede.

Amsterdam.

Hos Jacob Wetstein er endelig den i lang Tid forventede Lucianus, som har været i Arbejde siden 1720, og i Trykken siden 1730, kommet for Lyset under følgende Titul; *Luciani opera, cum nova versione Tib. Hemsterhuusii & Joh. Matthiæ Gesneri, Græcis Scholiis ac notis omnium proximæ editionis Commentatorum additis Jo. Brodæi, Jo. Jensii, Lud. Kusteri. Lamb. Bosii, Hor. Vitringæ, Jo. de la Faye, Ed. Leedes, aliisq; ac præcipue Mosis Solani & J. M. Gesneri, curavit, notasq; suas adjecit Jo. Fred. Reizius.* 3 Bind i 4to, 14 Alph. 17 Ark. Aar 1720 paatoeg Hr. Hemsterhuis sig den Umage, at vilde forklare og forbedre Lucianum; Da han havde arbejdet derpaa i 10 Aar, begyndte man at trykke, og kom i sex Aar ikke længere, end til Dialogum
de

de Sacrificiis, T. I. pag. 525, som om- trent er 6te Deelen af det gandske Opus; Efterdi Verket paa saadan Maade ikke kunde blevet færdig i dette Seculo; saa søgte man en anden lærd Mand, som ikke behøvede saa lang Tid, til dets Fortsæt- telse; omsider indfandt sig Hr. Reish, som var Rector ved den Hieronymiske Skoole i Utrecht, hvilken saa meget des heller paa- toeg sig dette Arbejde, fordi man havde du Souls Noter, og Hr. Professor Gesner baade paatoeg sig Oversættelsen, og lo- vede dertil selv at gjøre Anmærkninger, hvorved Hr. Reish, saae sin Umage meget forlettet. Hvad hans Arbejde angaaer, saa har han dertil brugt den Florentiniske Edition fra Aar 1496 i Fol. den første Al- diniske fra 1503, hvoraf Hr. Wesselingen har overladt ham et Exemplar med vari- antes Lectiones, den første Hanauiske fra 1526, den Juntiniske fra 1535, tven- de Baselske fra 1545, den Frankfurtske fra 1546, den Saumuriske fra 1619, den Parisiske fra 1615 og endelig den Amster- damske Edition. Du Soul har haft den Jun- tiniske under Hænder, som havde satt variantes Lectiones dertil saa vel efter Ma-

nuscripter. som trykte Exemplarer. Disse og andre Lectiones variantes har Hr. Reitz med stor Flid indført paa behørigte Steder; I at rette og forbedre Texten er han hverken for dristig eller alt for frygtagtig; Thi han har ikke gjort sig nogen Betænkning over, at forandre samme, naar ham, enten i Manuscriptis, eller gamle Editioner, ere forekomne saadanne variantes Lectiones, som have været aabenbare bedre, end de almindelige, eller naar han har seet fiendelige Skriv eller Tryk Fejl. Han holder det med Gronov for forunderligt at man i Noterne vil sige, at Texten er aabenbare fordærvet og dog ikke forandre det, som er uret. &c. Hr. Besner har i sin Oversættelse, den han, som den og fortjener, høylig roset, meget fielden forandret noget, som dog næsten aldt har været smaa Ting. &c.

Leipzig.

Hos Johan Frid. Gleditschen er at faae til Kiøbs: M. Benjamin Hederichs, Schol. Hayn Rect. gründliches Antiquitätaten Lexicon, worinne die merkwürdigsten Alterthümer der Juden, Griechen, Römer, Deutschen und ersten Chris-

sten, zulänglich beschrieben, und mit ihren Autoribus bewiesen worden. I stoor 8vo, 4 Alph. 5 Ark. Saa fremt det er mueligt, ved Lexica eller andre deslige Ignorantiæ Præsidia, at giøre nogen retskaffen Fremgang i Videnskaber, saa har Hr. Hederich med dette sit Antiquitæt-Lexicon ikke tilbene bragt sig selv mindre Roes og Berømmelse, end den lærde Berden Nytte og Tjeneste. Man tvivler saalidet om at dette Skrift skal finde Læserens Bisald, som man veed, for det første at en stoor Deel af den lærde Berden nu omstunder har forelsket sig i Oversættelser og Lexicis, og andre derimod skeer en Tjeneste med, at de ved Hielp af en Alphabetisk U-Orden kand faae mange Ting at vide, men ikkuns saa at forstaae. Imidlertid har denne vores Autor giort sig ald Sliid og Umage for, at tilbenebringe et grundigt Antiquitæt-Lexicon, endskönt han ikke, som han selv siger i Fortalen, over alt har kundet efterkaste Fontes i sig selv, men har undertiden maattet betiene sig af saadanne Copier eller Udtog, som dog næsten have været ligesaa gode. Man vil ikke her besatte sig med at undersøge,

hvor vidt Udtog komme overeens med Fontibus; Ikke destomindre staaer det dog fast, at man i Historiske Ting ikke fand forlade sig til Copiernes Rigtighed; I hvor vel det skønne Lexicon Antiquitarum Petiscai synes, i de fleste Articler, af de Romerske Antiquitæter, at have givet en temmelig tilstrækkelig Nytte og Oplysning. De forhen belovede Raaberstykker have for adskillige Aarsagers Skyld maattet udeblive, hvilken Stæde Forfatteren noksom opretter med de dertil lagde Christne Antiquitæter. Fordi der i denne Bog forekomme mange, saa vel gamle, som nye Skribenters Navne, saa har Forfatteren holdt for tienligt, at anføre de citerede Autores og Scripta Anonyma i en foregaaende Alphabetisk Fortegnelse. For Resten har han i dette Skrift saa vidt som mueligt, beflittet sig paa Tydelighed.

Acta Eruditorum for Augusti Maaned indeholder følgende Articler: 1) Marmora Danica selectiora, sive inscriptionum, quotquot factorum injuriis per Daniam supersunt, vel ævo, vel elegantia, vel rei momento præ reliquis excellentium, Fasciculus in duos Tomos distinctus. Colli-

gente & adornante Erico Pontoppidano, Aarhusio-Cimbro. Hafniæ 1739 & 1741, Fol. 7 Alph. 3 Ark. 2) Davidis Millii S. S. Th. D. ejusdemq; in Acad. Traj. Prof. Ord. Dissertationes selectæ, varia sacram litterarum & Antiquitatis orientalis capita exponentes & illustrantes; curis secundis, novisq; Dissertationibus, Orationibus & Miscellaneis orientalibus auctæ. Lugduni Bat. 1743. 3to, 4 Alph. 7 Ark. 3) Jo. Christ. Riegeri Introductio in notitiam rerum naturalium & arte factarum, quarum in communi vita, sed præcipuè in medicina, usus est, per Alphabeti ordinem digesta. Tomus Imus & Ildus Hagæ Com. 1743. 3toer 4to, 13 Alph. 9 Ark; 4) Christiani Wolffii, Pot. Suec. Regis Consil. Regiminis &c. Philosophia practica Universalis. methodo scientificâ pertractata, Pars posterior praxin complectens. Veronæ 1742; 3toer 4, 2 Alph. 12 Ark. 5) Nevropathia, sive de morbis hypochondriacis & hysteriacis Libri III, Poëma medicum. Cui præmittitur Dissertatio, Epist. profaica ejusdem argumenti, Autore Milcolumbo Flemmyng, Med. D. Amstelodami 1741. 3

stoer 8, 9 og et halvt Ark. 6) Jo. Guil. Marckarti Probabilia receptarum Lectio-
num Juris Civilis. Pars II, Trajecti, 1738;
I 8vo 13 Ark. 7) Godofredi Henselii,
Scholæ A. C. apud Hirschb. Rectoris, Sy-
nopsis Universæ Philologiæ. Norimber-
gæ 1741. I 8vo, 1 Alph. 9 Ark; Tillige
med 4 Land-Kaart og adskillige andre Si-
gurer: 8) Enlevement d'Helene, traduit
du Grec de Coluthus en François, avec
observations. à Paris, 1742. I 12mo, 3 og
et halv Ark. 9) Index scriptorum edito-
rum & edendorum à Julio Carolo Schlæ-
gero, Philol. Gr. & Or. in Acad. Jul. Prof.
Ord. Helmst. 1742, i 4to, 1½ Ark.

Halle.

I Beysenhuseis Forlag seer man nu i
Trykken at være udkommet den 8de Deel
af den Sal. D. Pauli Antonii harmoni-
sche Erklärung der heiligen vier Evangeli-
sten, hvilken Hr. Johan August Mayer
har forklaret med mange nyttige An-
mærkninger, og forsynet med fuldkomne
Registere, i 8vo 2 Alph. 3 Ark. Hvorledes
dette Verk, som med stor Flid fortsæt-
tes, er indrettet, er noksom af de allerede
udkomne Tomer bekendt, hvorfor man
iffun

Ikkun herved vil erindre, at denne Deel
 gaaer fra den 268 indtil den 308 Lektion,
 og at man deri finder en Forklaring over
 det XVde, XVIIde og XVIIIde Capitel i
 Matthæo, saavel som over de dertil henho-
 rende Parallel- Steder, Marci VIIIde,
 IXde og Luc. XIde Capitel. Foruden
 disse giver Forfatteren og i denne Deel
 en Forklaring over Johannis det VIIde
 Capitel og igientager det Vte, efterdi
 det Vte er anført i den næstforegaa-
 ende Tome. Det ommeldte syvende
 Capitel har den Sal. Forfatter, af Forse-
 else forbigaaet, hvorfor det paa dette
 Steder indført, af Aarsag at Udgiveren
 ved at sætte det paa sit rette Sted i den
 forrige Deel, ikke har vilbet bryde Lectio-
 nernes Orden.

London.

Fortsættelse af Hr. John Hildrops Skrift
 imod L' Amusement philosophique
 sur la langue des Betes &c

Det er bekiendt, at det Franske Skrift:
 Om Dyrenes Siæle have et eget
 og dem medfødt Sprog? bestaaer
 af

af 3de Sectioner. Den 1ste handler om Dyrenes Kundskab, ved hvilken Sag Hr. Hildrop ikke har meget at erindre, men statuerer, at man maae tilskrive Dyrene en Kundskab, naar den ikke extenderes videre, end til deres egen Tilstand. Hand tilegner derfor Dyrene en Siæl, og holder det for urimeligt, at en Materie kand tænke; Da derimod den Franske forogiver, at de onde Aander forrette Siælsens Embede i Dyrene. Denne Sag forer kommer Engelænderen, som et ugudeligt og forkasteligt Indfald; han anfører derimod Skriftens Sprog, af 1ste Mosebog, hvor Gud har erklæret for got aldt det, han havde gjort, og indvender, at Dyrene ere skabte til Menneskenes Nytte, efterdi Adam havde over dem en fuldkommen Magt og Myndighed, og meener, at Dyrene efter deres Maade havde levet i en langt lykkeligere Tilstand, om de første Mennesker ey havde syndet; hvor det synes, at han ikke raisonerer som en Philosophus. Imidlertid stadfæster han dog sin Meening med det VIIIde Cap. 20, 21, 22 v. af Apostelens Pauli Skrivelse til de Romere, og kaldtaster dermed denne ærværdige Je-

Jesuites Lærdom; som bygger og befæster alle sine Conseqvencer derpaa, at de onde Aander regiere Dyrenes Legemer. Hr. Hildrop tillægger Dyrene, ligesom alle disse Tiders Philosophi, et simpelt og enkelt Bæsen, og siger, at der ikkun er Forskiæl, i Henseende til Graderne paa deres og Menneffenes Siæle, hvilken Sagh ogsaa for lang Tid siden er antagen af de verdslig Buisse. Saadanne Folk, hvis Forstand ikke stræker sig til, paa een gang at forestille sig og see ind i abstracte Sandheder, fremsætte det Spørsmaal: Hvor Dyrenes Siæle blive af, naar Legemerne dødes? Derpaa svarer Engælænderen: Hvad har vi fornøden med saa stoor Iværighed og umættelig Nysgierrighed at bekymre os om, hvor Dyrenes Siæle fare hen efter Døden? Det almægtige Bæsen, som har skabt dem, uden derom at spørge os tilraads, skal og efter sine fuldkomne Egenffaber dermed handle viiseligigen; Jeg troer, siger han, at, efterdi de have været uforgængelige, og stedsse virket i Legemerne, de da ogsaa efter Skilsmisse fra Legemerne af den almægtige Gud forvares paa et vist Opholds Sted. Der-

som

som nogen vil spørge, om de efter Graftil-
 lelse fra Legemerne komme i en bedre Til-
 stand, svarer jeg dertil: Ja; Thi efterdi
 de efter deres Naade vare i en lykkeligere
 Tilstand i Paradiis, hvilken de ved vore
 første Forældres Syndefald tabte, saa
 maae man med Føye slutte, at de blive
 forfremmede til den samme efter Udgan-
 gen fra Legemerne.

Foruden dette er her nyelig fra Trykken
 udkommet et Skrift under Titul: De
 græcis illustribus linguæ græcæ litera-
 rumq; humaniorum instauratoribus, eo-
 rum vitis, scriptis & elogiis, Libri duo. E.
 Cod. potissimum MStis aliisq. authenti-
 ticis ejusdem ævi monumentis deprom-
 fit Humphredius Hodius S. T. P. haud ita
 pridem Regius Professor & Archidiaco-
 nus Oxoniensis. Præmittitur de vita &
 scriptis ipsius Humphredi Dissertatio, au-
 tore S. Jebb. M. D. in 8vo, 326 Sider. I
 den Levnets-Beskrivelse, som Hr. Jebb
 har sat for ved dette Skrift, opregnes
 baade alle Hodys Skrifter, og de Dispu-
 ter, som han har haft med de Lærde i hans
 Tider. Man vil ikkun kortelig anføre
 det, som kand give Læseren Efterretning
 om

om dette Skrifts Indhold. Da Forfatteren først kom til det Kongelige Professorat i det Græske Sprog i Oxford, loed han sig være angelegen, at giøre sine Tilhørere de berømelige Mænd bekiendt, som fornemmelig have bragt Videnskaberne i Flor udi Italien, hvilke tilforn havde ligget stult i BanvittighedsMørke. Til den Ende førte hand sine Lektioner i Bennen, hvilke han siden vilde ladet udgaae i Trykken, men Døden forhindrede Aar 1706 dette Forsætt, hvilket Herr Jebb dog nu har fuldført. Dette Verk deeles i tvende Bøger, af hvilke den 1ste anfører de Grækers Navne, som have udbreedet de frie og bogelige Konster i Italien, førend Constantinopels Erobring; I den 2den forekomme de Lærde, som efter bemelte Stads Indtagelse forføyede sig fra Grækenland til Italien. Den 1ste Bog bestaaer af 6 Capitler; De 2de første handle deels om Leontio Pilato, som Bocatii og Petrachæ Læremester, deels og om Emanuele Chrysolora, hvilken sidste saavel for sine mange Discipters Skyld, som han har oplært, blandt hvilke Leonardus og Carolus Aretinus, Franciscus Barbarus, Philelphus, Guarinus, Rogius

og Victorinus have været de fornemmeste, som og formedelst sine gode Sæder, har været i større Anseelse, og meere berømt end den første. De følgende 4re Capitler bestaae af Theodori Gazæ, Georgii af Trapezunt, Cardinalens Bessarions og Nicolai Secundini Levnets Beskrivelser. Den 2den Bog indeholder 10 Capitler, hvilke samtlig handle om Joanne Argyropylo, Demetrio Chalcondyla, Joanne Andronico Callisto, Tranquillo Andronico, Andronico, Contablaca, Georgio Hermonismo, Caritonymo, Joanne Polono, Constantino Lascari, Michaelæ Marullo, Manilio Rhalla, Musuro, Cretico, Angelo Calabro &c. og adskillige andre, som hensegnes til de græske Verdslig-Vitse. Hr. Hody har heri ikke udeladt noget, som udfordres til en fuldkommen Efterretning om disse Mænds Levnet, Skrifter, Gemyter, Lykke eller Ulykke. Det er at undersøge over, hvor Forfatteren i England har faaet den stoore Samling af alle de, saa vel trykte, som skrevne Beviisligheder, hvilke han i dette Skrift anfører. I det ovenrige er dette Verk forfattet i en saa behagelig og flydende Latinsk Stil, som ellers er rar hos Engellænderne.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

6.

Den 7 Februarii 1744.

Kjøbenhavn.

Cometen, hvilken tilforn er givet Besretning om fra det Kongel. Observatorio, sees endnu paa Himmelen, og er nu, som forud er sagt, langt større og kiendeligere, og at den endnu vil blive større, har man største Aarsag at formode, siden den daglig kommer os nærmere og nærmere. En Tid lang saaes den ikke meget kiendelig, fordi Maanen var i Beyen, men den 2den Februarii om Aftenen, da Maanen ikke hindrede, kunde man ikke see den uden største Admiration. Den løber i en Linie i
S
melo

mellem Andromedæ venstre Arm, og Begasi Marcab, og lader det til, at den inden faae Dage vil gaae Begasi Marcab meget tet forbi, og maaskee skule den. Cometens rectascension haver forandret sig, siden først den saaes, 14 til 15 Grader, og dens Declinatio borealis er noget over 3 Grader mindre. Der er ikke seet saa stor en Comet, siden Ao. 1680, hvorfore denne Comet er saa meget meere mærkværdig.

Leipzig.

Breitkopf her sammesteds kand nu tiene Liebhaberne med den 3die Tome af det Skrift, som er udkommet under Titul: Jac. Bruckeri Hist. critica Philosophiæ à Christo nato ad repurgatas usque literas. Periodi II. Pars II. I 4to, 5 Alphabeter 4 Ark. I dette Bind gives en fuldkomnen Forklaring over den Philosophiske Historie under de Saracener, Araber og Christne indtil Barbariets Undergang; Forfatteren har ikke alleeneste opregnet Historierne, men end og over aldt tillagt sin egen Critique over Philosophiens Skæbne, og fornemmelig har han stræbt at vise Aarsagerne til de fremsatte Lærdoms

doms-Sage, og deres Grund og Sammenhæng med andre Lærdomme. Han er kommet efter mange Ting, som var ham ubekendt, da han sammenskrev sine Spørgsmaal af den Philosophiske Historie, besynderlig i de Philosophiens Bøger, som blev fordærvede af den Orientaliske og Alexandrinske Philosophie. Han har for Sikkerheds skyld over aldt holdt sig til Kilderne selv. Angaaende den Arabiske Philosophie i Særdeleshed, da har han saa vel fortalt dens Oprindelse og Skæbne, som vitløftig undersøgt de deri forekommende Lærdoms Sager, og saasom den Mahometiske Theologie løb ind i Metaphysiquen, saa har han forklaret sammes Lærdoms-Sage efter alle Mahometiske Secter. I Henseende til den Christelige Philosophie, da har han saa grundig, som udførlig viist, hvorledes den Hædenske Philosophie, i det andet hundrede Aar efter Christi Fødsel, blev indført i Kirken, og indblandet i Religionen; og hvorledes der af den Orientaliske i Egypten, som fornemmelig blev blandet med den Platoniske Philosophie, blev gjort et nyt System, som forarsagede Religionen

nen stor Skade. Liebhabere af Kirkes Historien og Fædrenes Theologie skal ikke læse dette Skrift uden største Nytte og Fornøielse. Der burte og staaet, den 3die Bog af den første Deel over den anden Periodus, paa Titulen af dette Skrift; saasom samme er tillige indført i dette Bind. Denne 3die Bog, som handler alleene om den Arabiske Philosophie, er afdeelt i 2de Capitler. Det 1ste Capitel handler om den Arabiske Philosophies Oprindelse og Færgang, og det 2det om dens Beskaffenhed. Men den 2den Deel om den gamle Christelige Philosophie, bestaaer af 2de Bøger: Den 1ste handler i 3. Capitler om Christi og hans Apostlers Philosophie og dernæst om de gamle Christnes i Almindelighed, og Kirke-Fædrenes i Særdeeleshed. Den 2den Bog handler i ligesaa mange Capitler om de Christnes fra det 7de hundrede Aar indtil Constantinopels Erobring, og om de vestre Christnes fra bemelte indtil det 12 Se-culum, og endelig fra den Tid af indtil den sande Lærdom tiltraadte; saavel som om Scholasticis og deres Philosophie.

Bogtrykkeren Langenbeim har trykt et Anatomisk Skrift, under Titul: Justi Godofredi Güntzii de arteria Maxillari interna Commentatio. 34to 5 Ark. Dette Skrift er indrettet som et Brev til Forstens i Moldau Liv-Medicus, navnlig Berlin. Deri meddeeler Forfatteren Publico den Forstæl som han har bemærket ved Puls-Aarene i 6 Corporibus af adskillig Alder; hvilket egentlig angaaer mange disse Puls-Aarers Greene, som enten gandske ikke, eller og gandske anderledes har været anført i de øvrige Anatomicorum Skrifter. Forfatteren undersøger og beskriver deri nye alle disse mærkværdige Greene, og tilligger hver et besynderligt Navn. For an i dette Skrift fremsætter han tillige en kort og til deels nye Beskrivelse over de forreste Greene af den yderste Puls-aare i Lindingen. Fornæmelig har Hr. Güntzius stræbt ungesehr efter Morgagnis Maade, at samle denne sin Puls-Aarernes Beskrivelse næsten af alle Anatomicorum Skrifter udi Orden tilfammen; og har tillige fremsatt en stor Deel andre Anatomiske Erfaringer.

Amsterdam.

Fortsettelse af Luciani Opera &c.

Den forhen ommeldte Hr. Keiszes Scholia ere bedre indrettede end Clerici; Han har og gjort 2de Register; Et over Scholia og Variantes Sectiones, og det 2det over Noterne. Det tredie, som er over de i Luciano forekommende Ord og Talemaader, vil handlade trykke for sig selv, som et Lexicon Lucianeum. I det øvrige er denne Hr. Keiszes Noter høilig at berømme for deres Kortheds Skyld; Thi de indeholde intet andet, end det, som tiener, enten til Textens Forbedring, eller mørke og usorstaelige Steders Forflaring, hvilket er aldt, hvad der udfordres til goede Noter. Hr. Hemsterhuis har derimod begaaet mange Digressiones, som havde skicket sig bedre i et Lexicon eller à parte Observations Skrift; hvilke dog, som alle hans Skrifter, ere lærde. Oversættelsen, saa vidt den af ham er besørget, er næsten reent igiennem nye; Dog har han paa adskillige Steder, saa som fornemlig i Nigrino beholdet de Souls Oversættelse. Om Hr. Gesners Oversættelse og Anmærkninger har man

alle

allerede fra Begyndelsen gjort sig stoore Tanker; Thi hans stoore Lærdom og Færdighed i det græske Sprog og Critic-
 qver derover, er noksom bekiendt. Til-
 med har han fra Ungdommen af været en
 stor Elsker af Luciani Skrifter, og derv
 gjort saadan Fremgang, at man kand
 sige, han forstaaer dem til Grunde. Han
 har for 30 Aar siden haft i Sinde at besør-
 ge en nye Edition af Luciano, men er derv
 fra stedse forhindret. I denne Edition
 har han gandske paa nye oversatt den 1ste
 Tome indtil pag. 525. som er saa vel
 truffet; at Lucianus selv har maattet
 roose den. I Anmærkningerne har han
 deels viist Grunden af sin Oversættelse,
 deels ogsaa anført Textens Forbedring,
 og de vanskeligste Steders Forklaring.
 Han havde tillagt mange flere Anmærka-
 ninger, om det ikke ved Ligning og Ef-
 tersyn var erfaret, at Moses du Soul hav-
 de opsatt mange af de samme Forbedrin-
 ger og Forklaringer, som han. For Res-
 ten have de lærde Mænd, som have havt
 dette Skrift under Hænder, dermed gjort
 sig den lærde Verden høylia forbunden;
 Men man maae befrygte, at, siden dette

Skrift ikke fandt under 15 Rdlr., det da ikke fandt bekostes af enhver; Men vil ikkun blive til en Straat for de rigeste Lærdes Bibliotheker.

Frankfurt ved Mayn.

J. Andrea Voglade er udkommet: Joh. Jac. Mosers Nachlese ungedrucker, oder doch rarer, Staatsbedencken, Urkunden, Nachrichten und Schrifften. Som den 1ste Deel i 8vo 13 Ark. Ellere af Staats-Rættten finde heri følgende smukke Materier tilstrækkelig fremsatt og forhandlet; Patriotiske Tanker over Rigs-Fyrsternes og Stændernes Ræt. Erindringer om den Kæyserlige Ball-Capitulations Indretning. Et Samlings Forlig imellem de Fyrstelige Huuse Baden-Baden og Rigs-Ridderstabet i den Ortenauiske Kreds i Svaben ved Necker- og Schwarzwald, fra Aar 1722. En kort og efter Acternes Indhold nøye anført Efterretning om de Tvistigheder, som have reyst sig imellem Kronerne, Stoor-Britannien og Spanien om Gibraltar. Nogle Beretninger om Handlings Disputerne, som have foraarsaget den nu værende Krig imellem begge disse Puissan-

sancer, og dernæst om den Gonzagiske Families Prætensioner paa Hertugdømmet Mantua. En Fortegnelse paa de Ueenigheder, som have været imellem Fyrsten i Ostfriesland og nogle af hans Lands Stænder. og endelig den Ruffiske Rigs Vice-Canzlers Chaphirofs Meening og Beskrivelse om den Krig som Rusland og Sverrig have ført med hinanden fra Aar 1700 til 1716. Man kand gandske vist vente, at denne Hr. Hoff-Raad med første lader flere Deele af dette nyttige Skrift komme for Lyset.

Hos Frantz Varrentrappen er nu den 2den Deel kommet for Lyset af: Geschichte des Interregni nach Absterben Kayser Carls des VIten. I 4to 2 Alph. Denne Deel indeholder de fornemmeste Ting, som ere forefaldene i det Romerske Rige, i Martij, Aprilis, Maji og Junii Maaned 1741. Han forestiller Læserne deri de Europæiske Hoffers Forhold i Almindelighed imod det tydske Rige, fra Kæyserens Død af indtil det halve 1741de Aars Forløb. Han handler om det Bienske Hoffes Forretninger i Almindelighed, saavel som om de Ungerke Rigs-Dage og

Kroninger i særdeelehed ; Dernæst om aldt, hvad der fremdeeles har tildraget sig, i Henseende til Chur-Bayerns Tiltale og Baastand paa den Østerrigiske Arvesfølge. Derefter opregnes hvad som heldst der er gaaet for sig i den med Preussen førte Krig i Slesien, og de derpaa fuldte Freds-Forhandlinger. Der fra gaaer han til at beskrive den Spanske Gesandtes Errende, som til Ball-Dagen blev sendt til Frankfurt, og at giennemgaae de Skrifter, som ere komne for Lyset, anlangende Spaniens Baastand og Forbringer. Efter at han har givet en nøye Fortegnelse paa de for Kæyser-Ballet gaaende Tilbeedelser, og de mærkværdigste Tildragelser ved Ball-Dagens Begyndelse, saa vel som paa de Tvistigheder der ere forefaldne ved at bilægge de givne Bøhmiske Chur-Stemmer, giver han tillige en Efterretning om aldt det, som er forhandlet paa Fyrste-Dagen i Offenbach og om de gamle Fyrstelige Huuses Bevægelser til den da forestaaende Ball-Capitulation. Ydermeere anføres i dette Skrift Vicariats-Historierne, og alle Stridighederne om det tilfælles værende Rhin-

Rhiinske Vicariat. Endelig slutter Forfatteren denne Deel med at betragte Riisgets Tilstand midt i Aaret 1741. Han lover at den 3die Deel af dette Skrift snart skal følge; Hvilket og alle Kiendere af hans Arbende ønske; En alleene fordi deri findes skønne Efterretninger, som ere kortelig, men dog syndig forestillede; Men endog for at faae den gandske Historie i sin Sammenhæng, som ved nogen Tids Forløb kunde gaae i Glemme, og siden ikke, uden med stoor Umage, ja maae skee gandske og aldeles ikke bringes til Beye.

London.

Hr. Thomas Chubb har udgivet et Skrift kaldet: An Enqviry concerning Redemption, wherein the Christian Redemption is particularly considered. 8vo. Han har her tillagt en Afhandling, hvori han viser, at saa fremt Christendommen, efter en nye Skribenters Meening, ikkun alleene grunder sig paa den guddommelige Impression og Virkning i Menneffe, og ikke paa Fornuft= Slutninger, de da ikke kand enten have nogen Bished derom, eller indrette samme efter Regler; Han
bea

beviser tillig, at den verdsl. Regering har været Christi Rige til storre Skade, end befordret dets Fremvert. Omendskiont Hr. Chubbe gandske imodfiger denne Lærdes Meeninger, som holder for, at Christendommen grundes paa en vis Art af Enthusiasmo, den enhver efter eget Lykke land bruge, saa tilstaaer han dog ikke, at denne Skribenter har skreven med megen Eftertryk eller Tydelighed, eller fremsatt fleere Grunde, hvorfor man heresatter meere end tilforn skulde gandske udelukke Fornuft Slutninger af Christendommen; Men troer snarere, at Theologi efter dette hans Skrift skulde lære i Christendommens Sager, enten gandske at udslutte ald Fornuftens Brug, eller og at antage den samme, som den eeneste Byviiser og Ledsager i Theologiske Tvistigheder. Dernæst vilser han hvor urimeligt det er, at denne Skribenter i visse Sager alleeneste bruger, og i andre gandske forskyder Fornuftens Slutninger; og besværer sig fornemmelig over, at Hr. Warburton har beskylt ham for Bidsærelse og vrang Lærdom, og søgt ved Navn af en Frietænkter at gjøre ham mistænkt.

Hr.

Hr. Badeslade, som nyelig har udgivet sin Geographia Britannica, har og til Deres Tjeneste, som ønske sig en smul Atlas over England, udstukt nogle Speciel Landkaart over alle Provinzherne. Foran i denne Atlas finder man Kaart over alle Riigets Brendse og Kyster, Provindsernes Deeling, Land- og andre-Beye. Kaarter over hver Provinds er forsynet med en Liste paa Stæderne, Landsbyerne og Indbyggerne.

Altona.

Her er nyelig fra Preussen udkommet Carl Emil af Löwenhaupt, Græve til Rasaborg &c. som var Kongens i Sverrig General i den sidste Sinnlandske Campagne imod Rusland, og blev i afvigte Aar halsbugget i Stockholm, hans Historie og Bedrifter. Forfatteren besitter sig over alt paa Sandhed, og har strebt at ud-
 drage denne mærkværdige Historie af Rilderne eller Original. i sig selv, og at skrive u-partisk og ret pragmatisk. Han har og byttet sig for Digressiones, eller at anføre andet, end det, som immediate og usforbigængeligt hører til Sagen. Dette lille Skrift er deelt i 3 Hoved-Deelinger; af
 hvilla

hvilke den 1te handler om denne ulykkelige Græves Herkomst, Forældre, Sødsfænde og Slægtninge, saavel som om hans Fødsel og unge Aar; Den 2den giver en fuldkommen Underretning om hans Bedrifter i Krig og andre Tjenester indtil han blev arreteret. Om den imod ham førte Process, og den over ham fældede Døds Dom, og derpaa fuldte Execution.

Danskig.

Thomas Joh. Schreiber kand nu tiene Liebhaberne med Alberti Menonis Verpoorfennii III Athenæi Gedan. Rectoris & Prof. P. ad S. S. Trinit. Pastoris, Analecta ad libros symbolicos Ecclesiarum invariata Augustanæ Confessioni addictarum in 4to, 20 Ark. Forfatteren meddeeler her til almindelig Brug de skønne Anmærkninger over den Evangelisk-Lutherske Kirkes Bøger, hvilke han først i sine Prælectionibus fremsatte for sine Tilhørere, og siden offentlig forsvarede paa Gymnasio i Danskig. Han kalder dem Analecta, fordi det ikke var hans Agt, at skrive en Forklaring over alle de Symboli-

ske Bøger, af hvilke der allerede er udgi-
 ven en stor Deel, men han ikkun heri har
 bildet igientage det, som andre enten ha-
 ve forbigaaet, eller ikke tilstrækkelig nok
 udført. Bøket bestaaer af 7 Capitler.
 I det første handles om de 3 almindelige
 Symbolis, og deri anføres tillige paa
 Græsk og Latin den Chalcedoniske og
 Ephesiske Kirke = Forsamlings Dom og
 Declarationer imod Nestorius og Euty-
 ches. Det 2det Capitel gienemgaaer
 den Lutheriske Kirkes Symboliske Bøger i
 Almindelighed; og det 3die den Augs-
 borgiske Troes-Bekjendelse i Særdeles-
 hed; hvorhos Forfatteren baade har
 grundig forklaret nogle Bibeliske Sprog,
 og tilstrækkelig forsvaret vores Kirkes
 Skik, i at svære ved den Augsborgiske
 Confession. Han forsvarer i det 4de Ca-
 pitel den Augsborgiske Troes Bekjendelse
 og anfører den Sal. D. Luthers Anmærk-
 ninger der over. Men i de 3de sidste Ca-
 pitler forklares de Smalkaldiske Articler,
 Lutheri Catechismus og Formula Con-
 cordiæ. Forfatteren har her gandske
 fort, men meget lærd og grundig indbe-
 fattet

fattet aldt hvad der hører til de Symboliske Bøgers Historie. Af enhver af de Symboliske Bøger har han udvægt det, som synes meest at behøve Forklaring, og lykkelig opløst alle deri forekommende Dubia. I det øvrige synes dette Skrift at have den Nytte, at enhver, som vil anskaffe sig det, kand gierne undvære de vidtløftigere Forklaringer, som findes over de Symboliske Bøger. Ved Enden af dette Skrift er tillagt et Register over de vigtigste deri afhandlede Materier, saavel som over de anførte Skrifter.

Et andet fra Amsterdam.

Her er for kort Tid siden i Trykken udkommet: Jo. Rosine Antiquitarum Romanarum Corpus, 34to, 5 Alphabeter med Raaber-Stykker. Dette Opdrag er næsten det samme som Petisci, undtagen at Hr. J. F. Reitz har besørget, lat de Tryk-Senl ere rettede i dette, som findes i Petisci. Men Trykken og Papiret er meget smukt.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

7.

Den 14 Februarii 1744.

Rouen

Man seer her for nogen Tid siden et
Skrift at være udgaaet i Trykken,
under Titul: *Traité des Sens* par M. Le
Cat, Docteur en Medecine & Maitre Chi-
rurgien. I 8vo 336 Sider. Denne M.
Le Cat er vel de Lærde allereede bekendt,
af en nye Maade, som han har opfundet
og viist at skære for Steen; Denne Bog
er en Part af den Physiologie, som Hr.
Le Cat har skrevet; Hvilken dog ikke saa
snart skal komme for Lyset. Denne Af-
handling om de 5 Sind, er en Fortsættelse

se af den 1ste Part af bemeldte Physiologie, som vel er trykt, men endnu ikke Publico meddeelt; og begynder deri paa den 201ste Side; I denne Fortsættelse om de fem Sind sættes Følelsen, som Forfatteren holder for den visseste, allerførst. Men fordi Vorterne paa Scenerne, ere adskillige Slags og ikke alle ligge fine, de ikke heller findes paa alle Parter, hvor man dog har Følelse, saa holder Forfatteren for, at Følelsen ikke bestaaer i disse Vorter i almindelighed, men at de kand gjøre noget til dens Fuldkommenhed og adskillige Grader. Smagen, som det 2det Sind, siger Forfatteren, bestaaer ikke i Tungen alleene; men at end og saa Summerne, Struuben og Magen maae, hver i sær, dertil contribuere noget; hvori han dog vel ikke finder enhvers Bisfald; og at Naturen haver lagt i enhver af disse Parter, foruden Smagen, tillige Hunger og Tørst, næstendeels i lige stor Grad; Ja at disse Følelser Maader ofte ved Indbilding kand forandres. Til Smagen regner han ogsaa, for Ligtighedens Skyld, det 3die Sind, som er Lugten. Hr. Le Cat er af den Tanke, at de
Kier

Kierteler, som findes i membrana pituitaria have deres Oprindelse af Seenerne, og at Leve-Maaden kand gjøre meget til dette Sinds Forstæi. Han opholder sig, som sluttelig, længst ved Hørelsen og Synet, og vilser dertil at han baade er en forfaren Anatomicus og en lærd Physicus. Lydens Virkning kommer, efter hans Meening ikke af den almindelige, men en meget tyndere Luft; og der er 2de Aarsager, som bevæge et klingende Corpus, nemlig at Parterne ryste og svinge sig. Hr. Le Cat meener at Lydens Hørselse egentlig skeer i Labyrintet, men den runde omgang i Dret gjør at Tonerne stige, og at de have Harmonie. Han handler herhos om Musiqvens Virkning og forestiller i Raaber et Instrument, som han har opfundet til desto lettere at befordre Hørelsen. I den Afhandling om Synet anfører han alle de dertil hørende mærkværdigste Ting. For det første vilser han at Lyset aldeles ikke bestaaer i Sool-Particlernes Adskillelse og Udbredelse. Ved det, at han fremlægger Aarsagerne til Reflexionen og Refractionen, igiendriver han tillige Neutons Meening.

om Attractionen, og holder sig til Cartesii Meening, som han og i mange andre Stykker efterfølger. I den Afhandling om Farverne afviger han og, men med stor Beskeedenhed, fra Neuton. Han holder med den berømte Mariotte i at bestemme Stedet hvor egentlig Synet gaaer for sig, hvis Meening han og stræber at bekræfte med nye Beviis. Dernæst handler han meget om Maaden, hvorledes man seer, hvorfor man ikke anseer Corpora enten forkeert eller dobbelt; om at stuele; om den Forskiæl der er paa Synet paa adskillige Tider, saa som fornemmelig i stærk Kuld, naar det sneer; og om adskillige andre Ting. Hvorfor det var at ønske, at de øvrige Deele af denne Physiologie med første maatte komme for Lyset. Der findes i denne Deel 15 Raaber-Stykker, af hvilke de 3, som forestille Drets indvortes Organa, Basin cerebri tilligemed Seenerne Vasa og Laare = Beyene, efter Hr. Albini Maade ere dobbelte.

Leipzig.

Den første Part af Novis Actis Eruditorum for September Maaned indeholder

fol-

følgende Artickler: 1) Angeli Floerchen Ord. S. Bened. in Cel: Abbata S. Michaelis Arch. Hildenes. Profes. Chronologia universalissima præter doctrinæ temporum epidicticæ ac practicæ traditionem, omnium & singulorum annorum seriem à principio rerum ac temporum usq; ad ingressum æternitatis methodicè complectens. &c. Hildesii 1742. 3 Fol. 5 Alph. 2) Jacobi Wilde, Suec: Historiographi, Præparatio hodegetica ad introductionem Puffendorffii in Suetici status historiam, ex regni tabulariis accurandam, & continuandam. Ex versione Andreæ Wilde ex Jacobo geniti. Holmiæ 1741. 3 4to, 3 Alph. 13 Art. tilligemed 2de Chronologiske Tabeller; 3) Jacobij Guffetii Lexicon Linguae hebraicæ &c. Editio secunda, priori Auctior & correctior. Lipsiæ 1743. 3 stoor 4to, 9 Alph. 16 Art. 4) Ricciardi de Antiquis D. Mediolanensis Epistola, quâ Hermanni Conradi F. Sinceri sententia de usu Juris feudalis Longobardici in Germaniæ terris exponitur ac trutinatur. Coloniae ad exemplum Venetum 1738 editum, recusum 1739, 3 4to, 11 Art. 5) Gerardi Meer-

Meermann J Cti Specimen Calculi fluxionalis, quo exhibetur generalis methodus duarum, pluriumve quantitatum variabilium, in semet multiplicatarum, Fluxiones & Fluentes cujuscunq; ordinis operierum infinitatum adinveniendi. Lugduni Bat. 1742, 3 stoor 4to, 14 Art. 6) Bibliothecæ Philosophicæ Struvianæ emendatæ, continuatæ, atq; ultra dimidiam partem auctæ à Lud. Mart. Kahllo. P. P. O. Tomi duo. Gottingæ, 1740. 3 stoor 8. 2 Alph. 13 Art. 7) Viri illustris Godofredi Guil. Leibnitii Epistolæ ad diversos Volumen quartum & ultimum Edidit & Disputationem de Philosophia Leibnitii, Christianæ Religioni haud perniciofa, præmisit Christianus Kortholtus, M. A. S. R. M. Daniæ Legat, Viennefis, V. D. M. Lipsiæ, 1742, i 8vo, 1 Alph. 16 Art. 8) Nova Literatia.

Bogtrykkeren Hekkel fand nu ffene Publico med: Theocritus Scripturam Sacram Illustrans, five sententiæ ac Phrases à Poëtis græcis & in primis Bucolicis Theocrito, Moscho & Bione, ad illustrandam quam plurima S. Codicis
ora-

oracula erutæ, studioqve collectæ a M.
 Christ. Porschbergero: Neostad. Minist.
 Pastor. Schönerstadt. De deposito Paulino
 præfatus est, Doct. Gottlieb Gaudlitz.
 1744. 12 Ark i 8vo. Forfatteren har i
 dette lille Skrift vist en stor habileté.
 Han anfører adskillige meget smukke
 Sentenzer af Theocrito, Moscho og Bi-
 none, som have stor Liighed med adskilli-
 ge den Hell. Skriftes Sprog. Dog kand
 man ikke nægte, at han undertiden haver
 hentet Liigheden noget langt borte og ik-
 ke bevist alt hvad han burde, saa tilstræk-
 kelig, som han kunde. s. E. pag. 16. Job.
 14. 21. v. Ps. 59. 7. 15. Ikke destomin-
 dre var det dog at ønske, at Forfatteren
 vilde fare fort i dette Forehavende; Es-
 terdi det vilde blive den Hell. Skriftes
 Fortolkere til stor Nytte. Hr. D. Gaud-
 litz har skrevet en Fortale til dette Skrift,
 hvori han meget grundig handler om
 Pauli Ord af 2 Timoth. 1, 12. Han un-
 dersøger deri Fortolkerne's adskillige Mee-
 ninger; Da nogle holde for, at Apostelen
 her taler om Saligheden, andre derimod,
 at han taler om sin egen Siæl. Men For-
 fatteren forkaster med stor Beskeeden-
 hed

hedt iſſe Siſninger, og viiſer, at man ved det Nedlagde, Paulus taler om, maae forſtaaе den Evangeliske Lærdom. Han beviſer af Tertens Sammenhæng, at Apoſtelen formaner Timotheum, at han ikke maatte ſkamme ſig ved Chriſti Lærdom, meget mindre lade ſig forleede formedeſt de Forfølgelſer, ſom Paulus maatte udſtaaе; Saasom det ikke var en af ham ſelv paafunden Lærdom.

Genev.

Boghandleren M. Bouqvet har ladet trykke: Reflexions ſur l' Ouvrage intitulé: LA BELLE WOLFIENNE, par Mr. Croufaz, Membre des Academies & des Sciences de Paris & de Bourdeaux. 1743 i 8vo. Hr. Croufaz ſtræber, ved nogle Anmærkninger i dette Skrift at igiendrive Wolfii Systema; hvilket ikke har lykkes ham bedre, end hans Examen de l' Essay de Monsieur Pope ſur l' Homme, og hans Commentaire ſur la Traduction en Vers de Mr. l' Abbé, du Resnel de l' Essay de Monsieur Pope ſur l' Homme. Denne vores Hr. Croufaz er en ſtorre Mathematicus end Philoſophus. Man ſynes, han maatte heller angreebet det Wolfianſke Sy-

Systema i sin Sammenhæng end den deys-
lige Wolffianerſke. Dog anfører For-
fatteren nogle tilſtrækkelige Fortklaringer,
ſom ere begiærte af ham, over hans Trai-
té ſur de l'Esprit humain, ſom giikud
1742.

Dresden.

For kort Tid ſiden er her til Publici Nytte
i Trykken udgaaet: Der curioſe Bota-
nicus, oder ſonderbares Kräuter-Buch,
darinnen der vornehmſten, und in der
Arzenei-Kunſt gebräuchlichſten Kräuter
und Gewächſen Abbildung und Beſchrei-
bung, nach ihrem Geſchlechte, Nahmen,
Geſtalt, Ort, Zeit und Vermehrung,
Wartung, Theile, Natur, Zubereitung
und Nutzen kürzlich fürgeſtellet werden.
Samt einem dreyfachen Register, und
angehängter beſondern Tabelle, die
Zeit der Blüthe, Fruchtbringung in
Eiſammlung der Kräuter, monatlich
anzeigend. Saavelſom og: Der curioſe
Chymicus, oder curioſes Laborato-
rium Chymicum &c. Der curioſe Me-
dicus, oder ſonderbahre curioſe Anleiſtung
zur Medicin &c. Der curioſe Chirurgus,
oder curioſer Begriff der Wund-Arznei;

ney; Bericht vom Aderlassen, Schröpfen, mit Beyfügung eines curiosen Urin-Büchleins, wie die Wasser der Krancken zu besehen. Enhvers Tilstand og Omstændigheder lære nok hvor nyttig og nødvendig dette Skrift er saa vel Medicis og Chirurgis, som alle og enhver, der har sin Helbred kjær. For at tiene Publico i saa vigtig en Sag, uden stoor Bekostning, saa lader Forfatteren Exemplaret for 1 Rdlr. 16 Gr.

Petersborg.

Man forsikrer sig at følgende Efterretning om den Forandring, som man baade sidst i afvigte Aar, og endnu i dette Aar mærke ved Saturni Ring, hvilken den berømte Hr. Heinsius i Petersborg har antegnet, skal finde en Deel Læseres Behag:

Saturnus har sidst i afvigte Aar ladet sig see, og vil ungefehr midt i dette Aar komme til Synne uden Ring, naar man vil betragte den igiennem et Telescopium. Denne er en sælsom Sag, som vel kunde see hver 15 Aar, men undertiiden ikke kunde lade sig gjøre i 30 eller 45 Aar tillige, formedelt Jordens ubelejlige Situation imellem Soolen og Saturnus; Da
og

og samme ikke er erfaret over 3 gange, si-
den Hugenius først kom efter denne Rings
Beskaffenhed. Dette Phænomeni Sæl-
somhed, saa vel som den Nytte der kand
flyde af dets Jagtagelse, til at forøge
Theorien om denne Saturni Ring, har
givet Anledning derpaa at anstille en Un-
dersøgelse, paa det at de, som ere forshne-
de med Tubis opticis af 20 til 30 Fødders
Længde, kand selv examinere alle derved
forekommende Omstændigheder. Man
har fornemmeligen 2de Hoved=Omstæn-
digheder at agte, naar man vil dømme,
hvorfor Saturnus-Ringen forsvinder; som
er, at Ringens forlængede Flade enten
maae gaae igiennem Soolens eller Jor-
dens Middelpunct. I begge Tilfælde
lader Saturnus sig see uden Ring; I den
første, fordi Ringen ikke faaer tilstrækkelig
Lys nok fra Soolen; og i det sidste Tilfæl-
le, fordi den smalle Kant af Ringen da er
vendt lige imod Dyet; hvis svage Lys ik-
ke kand kinne saa stærk igiennem, at vi
kand faae det i Sigte. Det er meget rart
at begge Omstændigheder treffe ind til een
Tid. Naar de da forekomme paa adskil-
lige Tider, saa kand det hændes sig, at Ringens

gens forlængede Glade, fra den Tid, da den eene Omstændighed yttrede sig, indtil den anden indløber, kand gaae igiennem, imellem Soolen og Jorden. I saa fald bliver den mørke Siide af Ringen vendt imod Dyet, eller Jorden, og Saturnus laader sig da ligeledes see uden Ring, undtagen, at den u-oplyste Siide forarsager en sortagtig Stribe i Disco Saturni. I dette Aar gaaer Ringens forlængede Glade den 10de Julii ved 22 Slet St. Nov. efter de Parisiske Klokker igiennem Jordens Middels-Punct, og den 25de Aug. Klok. 3. Fra den første indtil den anden Termin er altid Ringens forlængede Glade imellem Jorden og Soolen; Men efter den 2de Aug. bliver den lyse Siide af Ringen igjen vendt imod Jorden. Saaledes skal Ringen omkring Saturnus, efter disse Omstændigheder, den 10de Julii ved 22 Slet, forsvinde, og ikke komme til syne igien førend den 25 Aug. Kl. 3, og strax efter at den er forsvunden, skal sees en sort Streeg oven for (i de Tubis, for forestille forkeert neden for) Saturni Middels-Punct udi dens Disco, som dog efter den Tid stedse bliver smalle, indtil den, imod den

25 Aug. reent bortsvinder. Skulde den
25 Aug. endnu en sortagtig Streeg kunde
kendes igiennem Discum Saturni. er det
Tegn til, at Ringen har en mærkelig Tyk-
kelse, &c.

Paris.

Fortsettelse af Modèles des Caractères
de l'Imprimerie &c.

Hvad de Italienske Bogstaver angaar,
da kand man i første Dyekast see en tien-
delig Forskiel paa dem og de fremmede
udenlandske. Monsr. Fournier, som, saa
vidt mueligt har været, har rettet sig efter
vores Skrive-Maade, har givet dem saa-
dan et Anseende, at man ikke skulde sige
andet, end de vare stukne i Raaber, naar
man seer dem i de Editioner, hvor man har
betient sig deraf; saafremt man ikke af
Papirets Ujævnhed kunde see, at de vare
trykte. Det er ikke alleene i den Hensigt, at
Mr. Fournier har gjort de Lærde en Tien-
neste i det han har besørget Bogtrykkerne
bedre skikkede Bogstaver end man tilforn
har haft; Men han har og baaret Om-
sorg for, at see den U-orden i adskillige
Boga

Bogtrykkerier ved Bogstaver, som end og vare af eet Slags; Denne U-orden bestoed egentlig i Bogstavernes ulige Tykkelse. Man blandede tilforn adskillige Støbninger af ulige Størrelse, saasom de saa kaldede Quadrats eller Espaces, i blant hinanden. Heraf kunde ikke flyde andet end en U-orden, som forarsagede en slet Tryk. For at forekomme saadan Urigtighed, har Mr. Fournier indrettet alle sine Bogstaver efter en vis Proportion, og maget det saa, at de følge efter og komme overeens med hinanden i Størrelse, saaledes at de største Støbninger ere enten dobbelte, tredobbelte eller firedobbelte imod de, som ere der under. Bogtrykkerne er og skeet en stor Tieneste med denne Forbedring; thi af den Proportions-Tabelle, som findes i det Skrift, hvoraf dette Udtog er tagen, kand de lære at opfylde bemelte Quadrats, Espaces, &c. med Stykker af Støbningen i sig selv, i fald dem skulde fattes, inden de kom til Enden af et Skrift.

Berlin.

Hos Christian Friderich Hennig er trykt:
Tomus VII. rerum Concilii Constantien-
sis,

lis, sistens indicem rerum & nominum
 generalem in omnes VI. Tomos, a ce-
 leb. Hermannó von der Hardt diligen-
 tissime collectos, locupletissimum, ha-
 stenus desideratum congeffit magno
 studio, & Præfationem adjecit, Georg-
 Christian Bohnstedt. i Fol. i Alph. 9 Ark.
 Denne vores Forfatter har indlagt sig
 stor Berømmelse hos alle Elskere af Kir-
 ke-Historierne. I det han ikke har sparet
 nogen Umage i at samle alle til den Kost-
 nisse Kirke = Forsamling henhørende
 Skrifter; Hidindtil har baade Birkets
 Størrelse, og Mangel paa et Register
 derover, forbuden at bruge det med den
 behørigte Nytte. Paa begge disse Van-
 skeligheder har Forfatteren med denne
 Tome stræbt at raade Boed. Thi han har
 gjort saame saa udførlig, at den ikke allce-
 ne Land tiene dem, som have den gandske
 Samling af von der Hardts Skrifter,
 men end og alle andre Lærde, som begiære
 en kort Fortælling om alle Omstændighe-
 derne ved denne mærkværdige Sammen-
 komst. Det er Skade, at den herover for-
 færdigede Chronologiske Fortegnelse har
 maattet blive ude; Thi den af bemel-
 te

te Hr. von der Hardt udgivne Chronologie er ikkun ober de i den 4de Part indbefattede Ting. Men Hr. Bohnstedt lover med første i 3 Bind i 8vo at vilde udgive et Compendium af det Costnithske Concilii Historie; hvori han tillige kortelig vil indbefatte alt hvad der er anmærket i Lenfants og von der Hardts Skrifter.

Eisenach.

I Bresbachs Bogtrykkerie er nu udkommet fra Pressen: J. Fr. Grimm. Conr. Isenac Libellus de Ellipsis latinis, ad ductum Sanctii in Minerva & Commentatorum ejus, inprimis Perizonii &c. i 8vo 19 Ark. Hvo veed ikke, at der saavel i det latinske som grædske Sprog gives baade Grammaticalske og Logiske Ellipses? hvo fand derfor nægte, at det jo er fornøden at forstaae disse, saa fremt man skal kunde forstaae Sprogget? Man forsikrer sig derfor at dette Skrift ikk skal finde en mindre Biefald end hidindtil Lambertus Bos om de græske Ellipsis, efterdi den ikke er af mindre Nytte. Thi deri handles om de latinske Ellipsis efter Sanctio og hans Fortolkere, saavel som efter Vechnero i Hellenolixiet.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

8.

Den 21 Februarii 1744.

Paris.

Fortsettelse af Modèles des Caractères
de l'Imprimerie &c.

Man har endnu at tale om de Caractè-
rer og Vignetter hvoraf Mr. Fournier i
dette sit Bærk giver Prøver og Udkastning-
ger. Disse ere da de Romerske og Italis-
enske; hvoraf nogle ere støbte, og andre,
for Lethedens Skyld, udhulede. Man fins
der dernæst i den bemelte Fourniers
Skrift en Udkastning og Beskrivelse over
de saakaldede Lettres Grosses, moyen-
nes og moyennes italiqves; over Le

5

Gros

Gros Canon & le trismegiste, romain og italiqve: over le petit Canon og la Palestine; le gros Romain og le gros texte, le tout Romain og italiqve: over la Grosse nompareille, le triple Canon, le double Canon, le gros parangon le petit parangon, hvillet sidste Slags ogsaa er iblant de Italienske: over le gros Canon gras, le petit Parangon ordinaire, le St. Augustin, le Cicero, la Philosophie, le petit Romain ordinaire, gros œil, la Gaillarde, le petit Texte ordinaire & gros œil; Fremdeeles over la mignonne, og la nompareille. Et hver af disse Slags Bogstaver har Hr. Fournier indrettet efter sine Italienske. Han slutter sin Beskrivelse over Bogstaverne med 2de Hebraiske, den eene over le Corps de gros Romains og den 2den over le Corps de Cicero, som er saa smukke, at de ikkun finde faae deres Liige. Endelig vilser han til Slutningen af det gandske Bærl, de Lignigheder som findes ved Støbningen af ovenbenævnte Bogstaver, i hans Støberie, hvoraf man seer overalt hans goede Greb og Handslag, saavel som hans gort at føre aldring i en goed Orden; Men
 det

det er Skade, at disse Qualiteter ikke kand meddeeles dem, som skulde benytte sig deraf. Kiendere af Støberier, kand vel af de her anførte Characterer see, at Hr. Fourniers Støbninger ikke endnu ere complete; Hvilket han dog vel endnu besørger, efterdi han baade er ung, og meget arbejdsom. Dersom han havde blet lidt længere, førend han hafde meddeelt Publico denne Fortegnelse paa sine Characterer, kunde han lagt de Samaritanske dertil, som han nu er i Arbejde med at udgrave; Men man er forsikret om, at det i Fremtiden ikke skal fattes paa hans Flittighed. Det var at ønske, at enhver Fondeur vilde, ligesom han, give en Prøve paa sine Characterer. (Da man sammenskrev dette Udtag, vidste man intet af den Beskrivelse at sige, som Mr. Lamelle, Sr. Cottes Succesor, har fremsatt over sine Bogstaver; hvilke der gøres meget af, og forsikres, at samme have meget forud for Fourniers; Den skal derfor opregnes paa et andet Sted;) Hvorved baade han selv og Publicum skulde finde en stor Fordeel. Man sigter ikke til, at indprente Læserne en Prejudice om disse Characterers Ypperlighed,

ved det man berømmer dem; Men man vil være dem Tak skyldige, som have bedre Indsigt i denne Sag, om de ved denne Lejlighed vil give samme tilkiende. Mr. Fournier opregner selv, omendskiønt indirecte, de fleeste Støberier, som nu omstunder ere til, i det han anfører de Mestere, som have besørget Breenene dertil.

Hr. Rivard, Professor Philosophiæ paa Universitætet i Paris har udgivet: Tables des Sinus, Tangentes, Secantes & de leurs Logarithmes avec la construction de ces Tables, & les Problemes, de la Trigonometrie rectiligne & spherique. Dette lille Bækk er i 8vo, og ikkun lidet større, end Ozanams eller Blagssmaacs Tabeller, omendskiønt der er mange flere Talle end i den sidste. Thi foruden de sædvanlige, finder man deri Secanternes Logarithmi, saa vel som de naturlige Talls Logarithmi, fra 10000 til 20000; Dernæst alle Logarithmorum Forstæel, baade tangentium og secantium, saa vel som og de naturlige Talls. Hr. Rivard forsikrer, at han har igjennemseet hvert Ark 7 gange, førend det

det er aftrykt, og derefter endda holdt Logarithmi een gang imod Blaavs stoore Tabeller; Saa man maae slutte, at disse Tabeller maae være meget accurate.

Leipzig.

Den Hieroglyphiske Videnskab er i sig selv ikke mindre nyttig, end, til en retskaffen Oplysning om Historien, nødvendig; Thi det er vel enhver, som er lidet beløbet i Historierne, bekiendt, at de gamle under Sind- eller Tanke-Billeder have forestillet, eller rettere at sige, holdt baade deres Theologie og Philosophie, forborgen; Men saa vist, som ingen kand nægte, at der jo til artis Hieroglyphicæ Indretning udfordres, baade en skarpsindig Imaginationskraft, og et dybsindig Judicium; saa vist maae og enhver tilstaae, at naar den er indrettet efter en sund Fornuft, saa at Tingene deri beqvemmeligen forestilles, den da kand fornøye alle som seer den an, og paa een gang forestille Dyet saa meget, som Dret neppe af en vel sammensatt Tale i nogle Timer kand fatte. Dette har baade for og i vore Tiider bevæget adskillige Lærde til at viise deres Ringtighed i Sind-Billed-Konsten, at man ikke her skal

tale om adskillige andre Sind-Billeder
 og store Skrifter derom, saa fortæner
 fornemmelig Hr. Romeyn de Hooghe,
 fordem Professor Juris, hans paa Hol-
 landst udgivne Hieroglyphica her at an-
 føres som et Exempel. Dette Verk inde-
 holder baade de gamle Egyptiers, Chal-
 dæers og andre Nationers Sind- og Tæn-
 ke-Billeder; saa vel som de mærkværdig-
 ste Historier, og den geistlige og verdslige
 Staat, som havde været de gamle ube-
 kiendt. Denne berømmelige Skriben-
 ters udvalde Imaginations-Kraft kand
 noksom kiendes af Raaberstykkerne, dem
 han selv har tegnet og udgravet; Jo nøje-
 re man betragter dem, jo meere charmere
 de i Øjnene; Beskrivelsen over de fore-
 stillede Tænke-Billeder er og meget leven-
 de og vel troffen. I Betragtning af dis-
 se Egenskaber have vi undertegnede
 Forlæggere besørget Liebhaberne Hr. de
 Hooghes Hieroglyphica under følgende
 Titel oversatt i det Høytidske Sprog:
 Hieroglyphica oder Denckbilder der al-
 ten Völker, namentlig der Aegyptier,
 Chaldæer, Phöniciæ, Juden, Griechen,
 Römer, u. s. w. Nebst einem umständ-
 lichen

lichen Berichte von dem Verfalle, und der eingeschlichenen Verderbnis in den Gottesdiensten, durch verschiedene Jahrhundert, und endlich die Glaubens Verbesserung bis auf diese Zeit fortgesetzt, in LXIII. Capiteln, und so viel Kupfertafeln beschrieben und vorgestellet durch Romeyn de Hooghe, Rechtsgelehrten. Ubersetzen und besorget von Arnold Heinrich Westerhovius, v. D. M, Gymnas. Goud. Rect. Ihrer Schönheit wegen ins Hochdeutsche übersetzt, und mit einer Vorrede des Herrn D. Sigismund Jac. Baumgartens, Professor der Gottesgelahrtheit zu Halle, begleitet. Dette Skrift trykkes i Medianqvart Format med nette Bogstaver paa smukt hvidt Papiir; og bliver noget over 3 Alphab. stoort, foruden 65 Kaaber=Tabeller og Forfatterens Portrait. De som maatte behage at prænumerere paa dette saa nyttige Skrift, vilde til forstkommende Paaste=Messe udlivere i Rigsdalers Forskud til Boghandlerne Sr. Mumme eller Sr. Wentzel, eller og paa det Kongel. Weisen=Huus her i Kiøbenhavn. Da der gandske Berf til næste Michaelis=Messe imod 2 Rigsdalers Betaling

taling skal blive dem leveret, uden videre Ophold. Den lærde og meget berømte Professor og Doctor Theologiæ, Hr. S. J. Baumgarten i Halle vil lægge en Fortale til dette Skrift om Ægypternes Tænke- og Sind-Billed-Konst. Raabber=Stykkerne kand Liebhaberne faae at see hos ovenmeldte Srs. Colleteurer, da de selv skal erfare, at man ikke har tillagt dem for stor Berømmelse; og tillige en Deel af det 1ste Capitel, som en Prøve af Oversættelsen, hvori man, saa vidt mueligt, har stræbt at efterfølge Autoris fyndige og vel trofene Forhandling. For Resten skal man med ald Gliid besørge Liebhaberne en accurat Tryk. Man forsikrer sig derfor, at dette, som det første Skrift vi have besørget i det Tydske Sprog, maae finde Liebhaberens Behag, og loove, fremdeeles at tiene Publico med flere nyttige Skrifter i dette Sprog.

Leipziger Nye=Hars Messe 1744.

Arkstee og Merkus.

For

For at give Liebhaberne en nøjere Idée om dette Verks vigtige Materier, vil man kortelig opregne hver Capitels Indhold i sær. Det 1te Capitel handler om Sind- Billedernes Oprindelse og Tilvæst; Det 2det om deres Navne og Begyndelse i Allmindelighed; Det 3die om deres Opkomst og Fremgang; Det 4de om Guds Huusholding og alvise Raad; Det 5te om Fatis og den uundgiængelige Skæbne; Det 6te om Chaos og den blandede Dinges Udredelse; Det 7de om Himmels Løb; Det 8de om Planeternes Bevægelse; Det 9de om Himmelen og Jorden; Det 10de indeholder den første Fortsættelse om Himmelen og Jorden; Det 11te den anden Fortsættelse om Himmelen og Jord. Det 12te Cap. handler om Himmels og Jordens Løb; Det 13de om Menneffets Skabelse; Det 14de om Guds Folk; Det 15de om Cains Sæd; Det 16de om de fire Elementer; Det 17de om Syndfloeden; Det 18de om Patriarkerne for og efter Syndfloeden; Det 19de om Guds Folk og hans Regiering over dem; Det 20de om Prophetierne og deres Opsyldelse; Det 21de om Guds

Folkes Trængseler; Det 22de om Afau-
 deriets Baafund. Det 22de om Afguds
 Billedernes Tiltagelse; Det 24de om de
 Phoeniciske og Grækkiske Afguder; Det
 25de om de Grækkiske Afguder; Det 26de
 om de Grækkiske og Romerske Afguder;
 Det 27de om Straffe-Guderne; Det 28
 om de goede og onde Guder; Det 30te om
 Guds Ord. Det 31te om den Jødiske Til-
 stand indtil Christi Tider; Det 32te om
 Christo i Kød; Det 33te om den første
 Kirke; Det 34te om de Hedenske Oracler;
 Det 35te om Guds Kirkes Fred; Det 36te
 om Troens Forfremmelse og Stadfæstelse;
 Det 37te om Sandheden og dens
 Fiender; Det 38te om Sandhedens Af-
 tagelse; Det 39te om Kiæteriets Begyn-
 delse; Det 40de om Kirke-Regimentet;
 Det 41de om Ordenernes Oprindelse og
 Fremvæxt i den Romerske Kirke; Det 42
 om Tvistighederne i Kirken; Det 43de
 om hvorledes den Bavelige Stoel har
 trængt igiennem, og faaet den øverste
 Myndighed; Det 44de om den Antik-
 Christiske Kirke; Det 45de om de affon-
 dre Kirker; Det 46de om Begyndelsen til
 den Mahometiske Religion; Det 47de om
 den

den Mahomedanske Gudstieneste; Det 48 om Kreuzfabrerne og andre Ordener; Det 49de om den Paveliae Stoels Myndighed; Det 50de om Kirke-Forsamlingerne og Traditionerne; Det 51de om Kirkens Band; Det 52de om de syv Sacramenter; Det 53 om den Romerske vrange Nidkærhed; Det 54 om de iblant de Romersk Catholske foreholdte Helgæne; Det 55de om de Romerske Fæst-Dage; Det 56de om Reformationens Begyndelse; Det 57de om den sande Lærdom. Det 58de om de Syv Periodis; Det 59de om Reformationen. Det 60de om Reformationens Forsaldelse og Undergang. Det 61de om den reformerte Gudstieneste; Det 62de om adskilliges Meeninger og den sande Himmel; Og endelig det 63de Capitel indeholder en Application af det foregaaende.

Jena.

Hos Christ. Henrich Cuno er nu fra Pressen udkommet: Elementa Metaphysices. Tomus prior, qui Philosophiam primam, Ontologiam, Monadologiam, So-

ma-

matologiam atq; Mechanologiam complectitur, & ad Philosophicam inprimis de animabus, spiritibus, Deo, Mundo, atq; civitate divina. cognitionem viam sternit, authore Joachimo Georgio Daries. Phil. & J. V. D. & Phil. Ord. Adjuncta. 3 4to, 2 Alph. 16 Ark. Forfatteren, som for et Aars Tid siden udgav en Logica, har nu givet ydermeere Beviis paa sin Flittighed og Erudition i at levere dertil en Metaphisica. Derved har han deels vildet igiendrive deres ugrundede Bestyldinger, som siige, at han i sine Prælectionibus over Wolfii Metaphysica har statueret mange Absurda og farlige Sager; Deels har han og stræbt, at forbinde de nyere Tidens Lærdomme med de ældres, som af en Deel ere nedgravne i Forglemmelse. Thi da han først foretog sig, i sin Sammenhæng og mueligste Kortbed at forestille de Metaphysiske Lærdoms Sager, som de Gamle tiid efter anden have statueret, saa holdt han det for tienligst først at lægge sin egen Metaphysica til Grund. Han har deelt samme i 2 Deele, af hvilke denne, som den første, ikkun er en Indgang og Anledning til

til den, som siden skal følge. Den sidste skal handle om Stælene og de andre Aander, om Guld, og hans Ræt til sine Slavninger; om disses Pligt og Skyldighed imod Guld; om Synden og dens Oprindelse og aldt, hvad, dertil henhører. I denne første Deel bruger han en egen Orden; Thi efterat han har anført det fornødenste af en Indledning til Metaphysiquen, saa begynder han med Philosophia prima, hvilken han stiller, fra Ontologien, og forstaaer derved en saa almindelig Videnskab, at Ontologien selv har Grund deri, og at man deraf maae dømme om alle Tings baade væsentlige og tilfældige Egenskaber; Deri handles i 2de Sectioner om det muelige i almindelighed, saasom alle muelige Tings Samling og Forbindelse. I den første taler han om de muelige Tings Grund og Beskaffenhed, og vilser tillige i fem Capitler hvorledes det har sig med alle Tings Størrelse, hvorledes de ere eet Slags, eller adskillige; Deres Lighed, Ulighed og Biførelighed. Dernæst fremsætter han i den 2den Section i 4re Capitler hvad Beskaffenhed alle muelige Tings Samling og

For

Forbindelse have, og viiser, som en Følge deraf, deres Genfoldighed, Orden, Sandhed og Fuldkommenhed. Ontologien, som det 2det Hoved-Stykke deeler han i 5 Sectioner. Deri handler han først i 3de Capitler om en Tings Væsen og de deri liggende og derved forefaldende Beskrivelser; Dernæst om de almindelige Regler ved alle af og for sig selv bestaaende Tings Actioner, om Tingenes Forbindelse, de deraf flydende Følger, deres Forstaaelse, Fuldkommenhed og Ufuldkommenhed; og endelig til Slutning om det endelige og uendelige.

Basisk.

Nu er den 4de og sidste Deel færdig af det nye Oplag, som Hr. Anton Birrius har besørget af Roberti Stephani Thesauri Lingvæ Latinæ, og fører følgende Titel: Roberti Stephani Thesaurus Lingvæ Latinæ in IV Tomos divisus; cui post novissimam Londinensem Editionem complurium Eruditorum Virorum curis insigniter auctam, accesserunt nunc primum Henrici Stephani R. F. Annotationes Autographæ e Cod. Biblioth. Civ. Genev.

Genev. Nova cura recensuit, digessit ab
 autorum citationibus atq; interpretationi-
 bus falsis, interpolationibus supervacuis,
 mendisq; plurimis, repurgavit suasq;
 passim animadversiones adjecit Antonius
 Birrius Philialiter Basil. 34te Tomer i
 4to. De Lærde, som besørge de den En-
 gelste Edition af dette Verk, beklagede
 sig, at de efter Boghandlerens Villie
 maatte lægge den Lionske fra Aar 1573 til
 Grund, da de dertil havde bestemt den
 Parisiske. Bemelte Lionske Edition, som
 vel er nyere og rrigere paa Ord, er dog ik-
 ke forøget af Stephano; Men flette Lexi-
 cographi have sammenskreven den, af
 Trebellii Promtuariorum, Dictionario Hi-
 storico, som gemeentlig tilskrives Carolo
 Stephano, Cælio Rhodigino, Alex: ab
 Alexandro, Erasmi Adagiis, Volaterra-
 ni Commentariis, Alconio Budæo, Ma-
 nutio og andre Slige Lexicis. Hr. Birri-
 us havde vel holdet sig til den Lionske Edi-
 tion for at udflette det uforøget deraf,
 men Prænumeranterne have endelig vil-
 det haft den Londonske. Ikke desto min-
 dre maae man dog roose hans Arbejde, og
 tilstaae at denne Edition er langt bedre
 end

end den Engelske; Thi han har deri ude-
 lukt aldt det unyttige, rettet mange
 Fejl, og suppleret den Mangel, som fand-
 tes i Historiske Ting, og Real- Articles
 ne i almindelighed, som og i Scribenter-
 nes Citation; Det uret adskillte har han
 samlet, og vice versa. Af de dobbelt
 anførte Articler over den adskillige Orto-
 graphie, har han allevegne ladet den ene
 ude; Han har med stor Flid vist Staa-
 velsernes Qvantitet, bragt Ordenes ad-
 skillige Bemærkelser i en bedre Orden, satt
 rette Ordenes Forklaringer i steden for de
 urette, saa vel, som givet Forklaringer
 og Bemærkelser over Ordene, hvor for
 det ingen fandtes. De gamle, og for
 lang Tid siden af Brug gaaene Skrive-
 Maader har han enten gandske forandret,
 eller satt de nyere hos, og vel undertiiden
 lagt sine egne Sieninger dertil. Henri-
 ci Stephani Anmærkninger, som findes i
 det Senfiste Bibliotheqve har han overs-
 aldt indrykt, og adskillt dem fra de an-
 dre, med de store Begyndelses Bogsta-
 ver til hans Navn. Saa man nu med
 langt større Nytte, end tilforn, kand
 bruge dette Verk.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

9.

Den 28 Februarii 1744.

Kiøbenhavn.

Cometen, som dagligen obserberes paa det Kongelige Observatorio, avancerer endnu, som udi Begyndelsen, imod Vester, og synes for os retrogradus. Dens Rectascension haver forandret sig, siden da den saaes først, omtrent 33 Grader, og sidder den nu udi Pegasi Hals i Fiskens Dodecatemorio. Den haver nu været Perihelio imellem Soelen og os, og her efter gaaer den daglig meere og meere fra os. Den gaaer ned om Astenen omtrent i Vester, kort efter Soelen, og gaaer op i

I

glen

gien om Morgenen udi Øster noget før Soelen, saa at den sees baade Aften og Morgen. Ellers vil den herefter meget lidet, og om faa Dage slet intet sees om Aftenen, men der imod er det formodentlig, at den endnu nogen Tid vil blive siunlig om Morgenen.

Jena.

Fortsettelse af Daries Metaphysicæ

Indhold :

Hr. Daries har fornemmelig giort Philosophiam primam og Ontologien til tvende adskillte Videnskaber, for at faae Syllogismos efter Ordenen indført, hver slags paa sit sted; hvorved Materierne ere noget adskilt, og undertiden foraarssaget utiidige Repetitioner; Det 3die Hoved-Stykke handler om Monodologien, eller de enkelte Ting, deres Væsen, Egenskaber, Forstaaelse, Forbindelse, samt deres Følger. Derpaa følger Somatologion i et å parte Hoved-Stykke; hvorhos Forfatteren ligeledes viiser Corporum Væsen, Egenskaber, Forstaaelse, Forbindelse og Følger; og fremsætter tillige de Reglerne, som bør i agt tages ved de flydende, faste, elastiske, eller ikke elastiske

Cor-

Corporum Bevægelse. I det femte Hoved-Strykke er som et Anhang tillagt en kort Mechanologie og givet en almindelig Beskrivelse over Maskinernes Væsen, Forstiel, Vitkninger, og Regler. Efter den opregnede Forfatterens Skrive-Maade synes man, at der endnu kun de blevet satt meget til Metaphysiquen; Thi man kand henføre alle Videnskaber til Metaphysiquen; naar man ikke blot og alleeneste vil ansee den, som en Theoretisk Videnskab om Verdens eller de Tingenes Egenskaber i Almindelighed, som kand kendes af deres Væsen à priori, uden tillige at betragte deres tilfældige Bestaendighed. Men naar man tager Metaphysiquen in sensu strictiori, synes det ikke fornøden, deri at indbefatte Legemernes Tunghed Elasticitet, Fluiditet og slige Qualiteter, saa vel som den gandske Lærdom om Stælen. Hr. Daries følger i Hoved-Verket Hr. Seheimes Raad Wolfii Skrive-Maade, saa at Elskere af den Wolfiske Philosophie skal læse det med Fornøjelse. Her og der i Anmerkningerne, har han indført mange smukke og lærde Ting.

Erfurt.

Her er nyelig kommet et Skrift for Lyset, under Titul: Lebrecht Wilhelm Heinrich Heidentreichs Jcti Fürstlig Schwarzburgischen Hoffraths Historia des ehemahls Gräfflichen, nunmehr Fürstlichen Hauses Schwarzburg, darinnen die Geschichte derer Grafen und Fürsten zu Schwarzburg, bis auf gegenwärtige Zeiten, deren Rechte, Prærogativen, wie auch ihre Lande, samt denen vornehmsten Denck- und Merckwürdigkeiten kühlich vorgetragen, und mit Diplomatus, so wohl durch glaubwürdige Zeugnisse alter und neuer Skribenten erläutert werden. Mit einer Vorrede, welche die zur Schwarzburgischen Historie gehörige Scriptores recensiret, ingleichen einem Register, wie auch Anhang einer kurzen genealogischen und historischen Beschreibung derer Grafen von Hohnstein. 1743. 34to 2 Alph. 15 Ark. tilligemed 18 genealogiske Tabeller. Af Titulen seer man, at dette Skrift indeholder Grævernes og Fyrsternes af Svarzhborg Historier; De hidhenhørigte Skrifter ere fire Slags; thi de handle enten om Græverne i Svarzh-

Svarthborg i Almindelighed, eller om en og anden Græve i Særdeleshed eller om de Svarthborgiske Stæder og Lande, eller og endelig om dets Arve-Ræt og Prætensioner. Det er ikke at tvivle om, at man jo her har tilstrækkelig udført alle de Deductioner som ere komne for Lyset imellem Chur-Saxen, Weimar, og Svarthborg om Fyrsternes af Svarthborg Elevation til Rigs-Fyrsternes Raad; Af de, som henhøre til de 3de første Classer, kunde man drage et stoort Tillæg til Hr. Scruvii Juridiske Bibliothecque. De fleeste Bildfarelser og Urigtigheder, som ere indløbne i denne Stammes Historie ere komne deraf, at de fleeste af disse Græver have heddet Synther, eller Henrich; Hvor for Historie-Skriverne stedse have faret vild i Navnene. Derfor har vores Hr. Hof-Raad særdeles ladet sig være angelegen, at bringe Stammes-Tablerner i Rigtighed. Derefter har han deelt sit gandske Verk i 3de Bøger, og hver Bog i adskillige Capitler. Den 1ste Bog handler i 9 Capitler om de nu regierende Grævers i Svarthborg Oprindelse, Følge, Levnet og Bedrifter indtil disse

Tidender. I den 2den Bog, som bestaaer af 7 Capitler, gives Efterretning om deres Fortrin, Baastands-Ræt, og Tituler. Dernæst viser Forfatteren, i den 3die Bog, i 5 Capitler, hvad man har at agte ved de Svathborgske Lande, adelige Baasaller, Stæder, Slotter, smaa Kjøbstæder, og alle derved forfaldende Mærkværdigheder, saa vel som og ved hvilke høye Huuse i Tydskland det Saltborgiske gaaer i Forleening. Forfatteren har her gjort sig ald muelig Umage for at samle alle hidhenhørende Historier. I midlertid beviser han dette Huuses fornemteste Historier og Prætensioner med tilstrækkelige Beviisligheder, Friheder og Contracter.

Paris.

Man seer her i Mr. Chaubert og Durands Boglade følgende curiøse Skrift: Relation de ce, qui s'est passé dans le Royaume de Maroc depuis l'année 1737. I 12 1742. hvoraf man vil give Læserne et kort Udtog. "Jeg holder det her fornøden" (siger vores Autor) efter de fleeste Historie-Skrivers Maade, med et par Ord at igjentage de næstforegaaende

Ting

Ting, førend man forklarer det, Titus
 lenlover; Thi, at jeg her intet skal ta-
 le om denne Fortale, som en unyttig
 Digression, saa kand dog den generale
 Kundskab, som Læserne faa deraf, tie-
 ne som en liden Introduction til det
 øvrige af Historien. Efter denne Ind-
 gangs Tale gaaer Forfatteren strax til
 de Historier, som henhøre directé til Kon-
 geriget, Marocco, første Oprindelse,
 Fremvert, og de deri forefaldne Oprør.
 Kilderne, hvoraf denne Historie er ud-
 dragen, anføre den første Regierings
 Etablissemment at være skeed, imod Aar
 972, af et Herskab som regierede over den
 Africanste Provins, der nu omstunder
 kaldes Barbariet, hvori det Kongerige
 Marocco ligger; Forfatteren giennem-
 gaaer derpaa de adskillige Regieringer,
 under Califes, Emirs og Kongerne, hvil-
 ke efter Haanden have underkastet sig det-
 te Kongerige; og kommer endelig til de
 Tider, da de i dette Bælk beskrevne Op-
 rør tage sin Begyndelse. Aar 1727 (1)
 døde Muley Ismael, Kongen i Marocco,
 Fez

(1) Den 22 Martii

Fez og Tafilet. Disse tre, ere, saa vidt man veed, ikkun eet Konge-Riige. Denne Prins har været et Exempel paa en Regent, hvis Etige neppe nogen Tid har været til. Han var begaved med en stoer Capacité og et kiæl Moed, men derhos hengiven til en umaadelig Grumhed og Tyrannie; Den man dog neppe kand siige, har været for stoer, naar man betragter hans Undersaatteres Bildhed og barbariske Sæder. Han var glærrig, troe-løs, dog tillige ædruelig; Men satte ald sin Religion i de udvortes Ceremonier og Dveller; Han elskede Belløst; (2) Thi han hafdel, efter vores Autors Beretning, 8000 Husstroer, 900 Sønner og 300 Døtre. (3) Han var en stoer Staats-Mand og en Souverain-Regent. Denne Samling af politiske Qualiteter giber vores Autor Navn af Dnder. Derimod har denne værdige Barbarernes Konge med langt flere

(2) Den 22 Martii 1727 var han 81 Aar.

(3) Denne Konge havde paalagt Jøderne en Skatt, at de ved et hvært af hans Børns Fødsel skulde give, hver en Guld-Dren-Ring, en Perle og 2 smaae Guld-Plader, hvor paa vare udgravede Dnsker til Moederen og Barnet.

fleere Laster mainteneret sig paa Thronen, som han med Uræt havde bemægtiget sig, og frataget sine Brødre-Børn. &c.

Haag.

I Peter Grosses Bogtrykkerie er nyelig fra Pressen udkommet det 16de Bind af Hr. Rouffets Recueil Historique d'Actes, Negotiations, Memoires & Traités depuis la paix d'Utrecht, jusq; à present. Forfatteren farer, efter Løfte, fort i dette Bind, at meddeele de Staats-Skrifter, som ere komne for Lyset om den Østerrigiske Arve-Følge efter Kæyser Carls den VItes Død; I det 15de Bind findes iblant andre Kongens i Spanien Memorial fra 1741, hvori han fremsætter sine Prætensioner paa den gandske Østerrigiske Arv; Det 10de Bind indeholder det Bienke Hoffes Svar, paa Deductionen; hvori Kæysers Caroli VII Ræt til de Østerrigiske Arve-Lande vidtløstig udføres; Saa vel som og paa den ovennævnte Spaniske Memorial; Nu følge Staats-Skrifterne om Sardinien's Prætensioner paa Meyland, og hvad der paa er fuldt; Dernæst om Kongens i Polen

Vaastand og Foretagende i Henseende til
hemelte Arve-Lande.

Altona.

Den Comet, som nu omstunder har for-
arsaget Forundring hos alle Beskuere, er
seet først i Januarii Maaned af det Kongel.
Preussiske Observatorio i Berlin, og i
Sverrig, efter Beretning, allerede sidst
i afvigte Aar. Den sad paa den Tid i
Midnats Fiskens Hoved. Her blev vi
den først vaer, den 14de Januarii, da den
saaes imellem Andromedæ Hoved og Pe-
gasi Binge, som ellers kaldes Algenib.
Dens Længde eller Distance fra Bæde-
rens Begyndelse var 9 Grader, 52 Minu-
ter; og dens Breede eller Distance fra
Soelen var om Midnat 20 Grader 6 Mi-
nuter. Den stoed omtrent der, hvor Dop-
pelmeyeren tegner Tømmelfingeren paa
Andromedæ høyre Haand; Den nærmes-
te Stjerne derved er een af Stette Stør-
relse, i Andromedæ Klæde, hvis Længde er
7 Grader 55 Minuter og Breeden 7 Gra-
der og 22 Minuter. Den var nærmere
ved Andromedæ Hoved, end ved Pegasi
Binge, og dersom man havde draget en
lige Linie igiennem begge disse Stjerner,
saa

saa havde Cometen kommet til at staae
 en halv Grad i Synden hen imod Fiffen.
 Den staaer altsaa paa det samme Sted,
 hvor en Astronomus navn. Hevel Aar
 1665 observerede en Comete; hvis Løb
 han og omstændelig beskrev. Det vilde
 være saa meget desmeere mærkværdig, om
 denne Comet, maade see, vilde gaae den
 samme Vej; Men man har allerede er-
 faret, at den har begyndt eet fra den for-
 riges, adskillig Løb. I Begyndelsen var
 dens Bevægelse nogle Dage fast ukiende-
 lig, saa at uforsarne Astronomi stoed i
 Tvivl om det var en usædvanlig Svanz-
 Stjerne eller ey. Dog lod den sig til syne,
 som en Stjerne af 3die Størrelse, og kaste-
 de gandske tynde Straaler en Allen ud ef-
 ter sig. I Microscopio saaes Kiernen
 gandske klar, og omringet med en tyk
 Taage, saa at man kunde have anset det
 gandske Corpus for en liden Skne, om den
 indvortes midterste Klarhed ikke havde gi-
 vet tilkiende, at det var en fast Materie.
 Efter saa Dage saae man en mærkelig
 Forskiel paa dens Situation. Den 20de
 Jan. var den allerede passeret imellem
 begge ovennævnte Stjerner, og stoed imod
 Nor-

Norden. Man saae paa den Tid igien-
nem Microscopium en liden Planet sidde
næsten midt i dens Hale, som sluttelig har
været Z. En Stjerne af 6te Størrelse i
Andromedæ Kiæde, hvis Breede var 23°
 9^{\prime} $26^{\prime\prime}$ og Længden 6° 20^{\prime} $51^{\prime\prime}$ Ved
Beyrets Forandring og da Fuldmaanen
var paa Himmelen, har man ikke obser-
veret noget mærkværdigt. Den 2 Febr.
var den gaaet 10 Grader mod Nordvest.
Cometen i sig selv og dens Hale var da dob-
belt saa stor, som tilforn; Straalerne
fra Svansen strakte sig 8 til 9 Grader i
Længden paa Himmelen og stillede sig op
ad til Andromedæ Hoved. Den gjorde
en Triangul med Andromedæ Hoved og
Pegasi Binge. Af det den blev større,
maa man slutte, at den er kommet os
nærmere, thi da dens Bevægelse forekom
os saa langsom, maae den være kommet næ-
sten i en lige Linie med Jorden. Man
kunde ungefæhr af dens hidindtil observe-
rede Cours visse paa de Astronomiske
Kært, hvad Bey den herefter vil tage;
Da den formoedentlig vil rykke fort i en
lige Linie indtil Pegasi Hals. &c.

Lyttich.

Ebeberhard Kints oplægger her Histoire

du peuple Hebreu tirée de l'Ecriture sainte, depuis la Creation du monde jusqv' à la ruine entiere de la Sinagogue sous Tite & Vespasien. 3 Bind i 8vo 1742. i alt 3 Alph. 2 Ark. I Enden af Anhanget seer man, at Hr. Paier Bernhard de Mahy er Autor af dette Skrift, hvormed alle Guds Bespottere, Deister, Naturalister og andre Riættere igiendribes. Forfatteren mærker, at dette hans Skrift er langt bedre og kraftigere, end Guds Ord og S. Sra. som ikke maa læses af leg Folk, fordi den er for tveethdig. Forfatteren har vel ikke agtet det fornøden, at forsvare den Sag, som er saa Soole-klar, at enhver, som ikkun besidder 5te Deelen af en sund Fornuft, er derom forsikret, nemlig at Guds Ord eller den Hell. Skrift har en langt meere overbeviisende Kraft, og større Eftertryk end de Herrer Jesuiters. Men det heeder: Det er saa, fordi Han, den H. Moder og Kirken sige det: Denne er alt saa en Troens Punct, som behøver ikke ydermeere Beviis. Ikke destomindre har Forfatteren efter disse Tiiders Gout forestillet alt det, som i Berruiers Histoire du peupel de Dieu vidtløst og

PAA

paa en, med Patriarchernes Tilstand beqvemmere Maade er anført. Thi f. E. Abraham og Samuel forestilles i dette Skrift at tiltale hinanden, som too unge Herrer, der samles i et For-Gemaal, eller spadserer sammen i en Allée og vil begibe sig med hin anden ud paa en Redoute. Har han da ikke Aarsag til, at foredrage dette den hellige Skrift? Saa vidt, som den forfængelige Verden forelsker sig snarere i slige Grillensfængerier, end i den hellige Skriftes dyrebare Sandheder.

Jena.

Her er nyelig i Trykken udgaaet: Geschichte und Thaten der Allerdurchläuchtigsten und Großmächtigsten Fürstinn u. Frauen MARIA THERESIA, iht regierenden Königin in Ungarn und Böhmen &c. mit unparteischer Feder pragmatisch beschrieben, und hin und wieder mit nützlichen Anmerkungen erläutert; 3 8vo. 1743. 2 Alph. 15 Ark. Dette Skrift bestaaer af Syv Afdeelingar, som handle, den 1ste om denne Dronnings Forfædre; Den 2den om Hendes Fødsel Education, Siftermaal, og om Hendes Børn; Den
3die

3die om Hendes Regjerings Begyndelse, de første ved Regjeringen forefaldne Banfæligheder og om den i Presborg holdene Rigs- og Kronings-Dag. Den 4de om den Slesiske Krig, og hvad der, imedens den varede, er passeret ved Hofferne, saa vel som og om den derpaa fulgte Fred. Den 5te om alle med det Sariske Huus førte Disputer om de Bøhmiske Chur-Stemmer og andet, hvad derom er ageret paa Ball-Dagen i Franchfurt, og om Freden, som derefter blev sluttet; Den 6te om Chur-Huuset, Bayerns vigtige Elogia til det gandske Østerrigiske Monarchie, den mærkværdige Successions-Krig, som derpaa er ført i Østerrige, Bøhmen, Bayern og Dvre-Pfalk, saavel som om de Europæiske Potentaters Forhold derved; Den 7de om Kongens i Spanien Prætensioner, og hvad mærkeligt derved er skeet i Italien. Man kan see af dette Skrift, at Forfatteren i nogle Aar har læst de beste og accurateste Tiden-der; Thi man finder deri alt det fornem- meste, som er berettet siden Kæyser Carls den VItes Død. Han har derhos brugt den Forsigtighed og udeladt det, som un-
der-

Dertiden paa det ubisse er bleven fortalt,
 og siden igien kaldet. Enhver, som enten
 har glemmt noget af det, der ved Aviserne er
 bleven bekiendt om den Østerrigiske Suc-
 cessions Krig, eller ønske sig en ordentli-
 gere Efterretning derom, kand bruge den-
 ne Bog med stor Nytte; Thi Forfatteren
 har tillagt, foruden de bekiendte, endog
 nogle ubekiendte Omstændigheder, saa vel
 som det Østerrig: Huuses Stamme=Tabell.
 Han har ikke blot og alleeneste fortalt Hi-
 storierne, men end og vist de Høye Berfø-
 ners og Staaters Aarsager og Hensigter
 dermed; Han har dernæst ogsaa bielagt
 de fornemmeste Tvistigheder med Freds-
 Forslag, Deductioner og andre juridiske
 Demonstrationer, og endelig pragmatisk
 beskrevet og forklaret denne store Dron-
 nings Historier. Det er ikke at tvivle
 paa, at der jo herefter vil vaagne flere
 Pragmatiske Historie = Skrivere, og
 fremsætte det, som i nogle Aar er
 passeret i H. Majestis Kongens i Sardi-
 nien, Prins Carls af Lotthringen, og Gre-
 vens af Khevenhyller Levnets=Beskrivel-
 ser; Dog maae man holde de første, som de
 visseste, for de beste.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

IO.

Den 6 Martii 1744.

Frankfurt ved Mayn.

Man har her foretaget sig at tiene Elffere af det Juridiske Studio med følgende nyttige Skrift: Corpus Juris Civilis Alphabeticum, quæ tam in textu, quam in glossa reperiuntur, ordine alphabetico continens, autore Stephano Daoyz Pampilonensi, modo noviter auctum à Valentino Francisco ab Emerich, Mogono, Nobili Domino in Schoenberg & Meckerisch, Sac. Rom. Imp. Eqvite, Judicii Imperialis aulici Consiliario, Serenissimi Principis de Turre & Tassis

R

Con-

Consiliario intimo, qvondam Consiliario
 Badensi & Cancellario Oettingensi, no-
 viffimi & Illustriffimi Collegii S. R. J.
 Comitum Svevicorum ad Comitiam Im-
 perii Legato. Enhver, som kiender den
 Bibliſke Concordanz, eller Corpus Con-
 ſtitutionum Imperii, kand nogenledes gjo-
 re ſig en Idée om Indretningen i dette
 Bærk, ſom dog har meget forud for hiint.
 Thi man finder i dette Corpore Juris Al-
 phab: under hver Diction eller verbo alt det
 anført, in ſenſu neceſſario & extenſo, ſom
 findes hid og did adſkillt i det ſtore Corpore
 Juris og Gloſſis; og eſterdi der tit og ofte
 ere mange Concluſioner befattede under
 et Ord, ſaa ſættes altid Summaria for an;
 hvorpaa følger alle deraf flydende Conclu-
 ſiones eſter Numer, hvis Remiſſiones
 fremdeeles annecteres ſaaledes, at ikke
 nogen paſſus legis eller gloſſa ſkal ved Ef-
 terkæſtning, kunde ſtaa fejl. Saa at de,
 ſom ikke ere ſaa beløben i det meget vidt-
 løſtige Corpore Juris, at de have memo-
 riam localem om alle Materier, ſkal ikke
 kunde tillægge dette Bærk Berømmelſe
 nok. Hr. von Emerich har ikke alleene
 lagt meget til Autoris Daoyz første Edi-
 tion

tion, i henseende til Textum og Glossam, men end og med stor Møye samlet aldt det, som findes i Caroli Vti Hals-Ræts-
 Anordning og i alle andre Rigs-Consti-
 tutionibus, hvorved Jus Romanum enten
 er abrogeret, corrigeret, forklaret eller
 forøget, saa vel som og indført alle Hen-
 visninger til de Autores, som have skrevet
 Quæstiones, Consilia, Decisiones, Contro-
 versias &c. over de fleeste Textus Juris.
 Disse Lucubrationes havde Forlæggeren
 i Sinds at sætte in Margine af dette Corp.
 Juris Alph., men siden dette baade vilde
 forarsaget Trykningen og Correcturen
 stor Bæmselighed, og gjort dette for sin
 Nyttens Skyld uskatterlige Bort, meget us-
 anseelig; og fordi Texten tilmed ikke hava-
 de blevet reen og gandske i sin Orden, saa
 har han besluttet, at udgive dem i en sepa-
 rat og 3die Tome. Dette Corpus Juris
 Alphabeticum skal bestaae i 2 stærke Fo-
 lianter; af hvilke den første skal indehol-
 de Alph. fra Lit. A. til L. inclusive, og den
 anden fra Lit. L. til Enden. Det skal
 trykkes paa Skrib-Papir, med smukke
 Bogstaver, efter en Proeve, som gives i
 Prænumerations-Planen, hvilken Lieb-
 ha

haberne kand faae at see hos Boghandleren Sr. Mumme i Kiøbenhavn. Forlæggeren og den Respect. Autor begiære herved at Liebhaberne vilde giøre 10 Rdlrs. Forstud paa det gandske Corpus Juris Alph. til bemelte Boghandler Sr. Mumme; og meldes til Efterretning, at Prænumerationssummen paa den første Tome, som er Fem Rigsdaler, ikke antages længere end til førstkommende Paaafte Messe; De Respective Herrer Liebhabere vilde derfor betiene sig af den foresatte Prænumerationss Termin; Thi da der ikke trykkes flere end 1500 Exemplarer, kand dette Skrift ikke efter Prænumerationstiden have under dobbelt saa meget. De øvrige 5 Rdlr. betales tilligemed en billig Fragt imod begge Tomers Anmeldelse. Derimod loves ufortøved at begynde med Trykningen; og at man ved hver Messe vil levere en Tome. Det staaer til Prænumeranternes eget Behag, enten de vil have den 1ste Tome alleene fra første Messe, eller begge Tomerne paa een gang fra den følgende.

Haag.

Boghandleren Barreau kand nu tiene
Lieb

Liebhaverne med: Elémens de Geographie, ou nouvelle Methode simple & abrégée pour apprendre en peu de tems & sans peine la Geographie, avec des Remarques historiques sur l' Etat ancien & moderne des principaux Etats de l' Europe. Par Mr. Bourdon, Maître de Pension, de Geographie &c. 1743. 3 8vo
 Forfatteren deeler dette sit Bærk i 3 Deele. I den første forklarer han alle i Geographien forekommende Mathematikke, Historiske og Politiske Talemaader. Den 2den Part indeholder en Forklaring over Poli og andre Puncter, over Circlerne paa Globo terrestri, saa vel, som en Beskrivelse over Længden og Breeden paa de Geographiske Kaart, om Zona, Climata og Beyenes Maaling og s. f. Den 3die og fornemmeste Part indeholder Geographiske Tabeller eller alle Jordens Parters, og alle Bændens Deelinger, som findes paa denne Planet. Landene deeles derudi i Provinser, og ved hver Province anføres alle deri liggende Stæder, Floeder og slikt. Foruden dette har man og ved Enden af hver af Jordens Hoved-Parters Beskrivelse en Speciel-

ciel-Tabelle om de dertil hørende Der, Bierge og Strømme, og disses Udspring, Løb og Udfloed. Derefter følge andre, som kand kaldes Politiske Tabeller, hvori Jordens Hoved Parter deeles efter deres, saa vel verdslige, som geistlige Stands Regentere. Til sidst fremsættes Anmærkninger om de ældre og nyere Regieringer i Europa, tilligemed en Efterretning om de fornemmeste Land- og Reyses Beskrivelser, som til viidere Underretning ere værd at læse. Bogen er kort, tydelig, ordentlig og i en smuk Skrive Maade forfattet, og tillige gandske tilstrækkelig.

For nogen Tid siden er her kommet et Skrift for Lyset under Titul: De usuris licitis & illicitis, vulgò nunc compensatoriis & lucratoriis, secundum jus naturale, divinum veteris & novi Testamenti, ecclesiasticum & civile ac juxta Doctrinam sanctorum veterumq; Patrum, Theol. ac juris, tum Canonici tum civilis peritorum, nec non usum omnium sæculorum, plurimarum regionum, Libri XII. In quibus omnia ordine Chronologico pertractantur, & sigillatim cau-
fa

sa pro usu emporiorum in æstiman-
do pecuniarum interusurio, illisque ad
tempus collocandis, adversus recentio-
res aliquos Doctores & scriptiones. Aut.
Nicol. Brodersen, Pastore Romano Ca-
tholicorum Delphis &c. apud Petr.
Gosse 1743. 372 Sider. Hvor det ey er
tilladt at tage Renter, der kand ikke heller
florere Handel. Dette u-agtet have der
dog været de, som have holdet denne For-
deel for aldeles utilladelig. I vore Ti-
der har der været stoore Disputer derom i
Frankrige og Nederlandene; saa det end
og er kommet til Strids-Skrifter imel-
lem Partierne. Hr. Brodersen, som Aar
1729 udgav Tractatum brevem de re-
ditibus utrinque redimibilibus, søger nu
gandste at afgjøre denne Sag. Hans
gandste Verk er deelt i 12 Bøger: I den
1ste viises, hvor vidt Laan, Renter og sligt
bør strække sig, og i Særdeelehed, hvor
store Forandringer der er skeed med Ren-
terne siden det 13de Seculum. Forfatteren
viiser i den 2den Bog, at det ikke er for-
budt efter Naturens Lov, at tage Ren-
ter af en Capital; Han befæster disse Sa-
ge, i det han lige indtil den 8de Bog viiser

hvad den hell. Skrift, baade i det gamle
 og nye Testament, hvad Kirke-Fædrene,
 den Canoniske og andre Love sige derom.
 Han undersøger dernæst i den 8de Bog,
 hvorvidt Renter ere tilladelige, og i den
 9de og 10de Renternes Brug hos adskilli-
 ge Nationer. I de 2 sidste Bøger giennem-
 gaar han endeel i denne Sag fremsatte
 Spørgsmaal, og viliser fornemmelig Op-
 rindelsen til de herved foresaldne Bildfa-
 relser. Forfatteren har overalldt tydelig
 og omstændelig anført og grundig igien-
 drevet sine Modstanderes Meeninger.
 Saa at dette Skrift kand med Billighed
 kaldes et af de beste, man endnu hat seet
 om denne Materie.

Leipzic.

Hos Caspar Fritschen er nyelig kommet
 for Lyset. Herrn Heinrich Grafens
 von Bünau genaue und umständliche
 teutsche Kayser- und Reichs-Historie, aus
 den bewährtesten Geschicht-Schreibern
 und Uhrkunden zusammen getragen. Den
 4de Tome i stoor 4to. 1743. 4 Alph. Det-
 te usfatterlige Verk er allerede saa be-
 kiendt, at man ikke har fornøden her at
 anføre noget til dets Berømmelse. En-
 hver

hver upartist Dommer maae tilstaae, at det er et Mynster af en vel skreven Historie. Det maae her om være nok sagt, at denne, ligesom de 3 foregaaende Deele er deelt i 3 Bøger. I den første Bog anføres det tydske Riges Historier fra Kong Ludovici Germanici indtil Ludovici Infantis Død, eller fra 876 til 911. Den 2den Bog indeholder Historierne under Kong Conrad den I. eller fra 911 til 918. Saa vel som en Fortegnelse paa de tydske Nationers Vandringer, og de af dem oprettede Kongeriger; Men i Særdeleshed paa de Frankers Fremvert og Undergang. Endelig finder man i den 3die Bog en genealogisk TABELLE paa de Frankers og andre Merovingiske Konger, og paa Hertugerne til Bayern; Saa vel som de fornødenste dertil hørende Bevisligheder.

Brescia.

P. Casti Innoc. Arfaldi O. P. De Diis multarum Gentium Romam evocatis, si-
ve de obtinente olim apud Romanos De-
orum Præsidium in oppugnationibus ur-
bium evocatione liber singularis. Ex Ty-
pographia Joh. Marr. Rizzardi 1743. 8.
9 $\frac{1}{2}$ Ark. Det er bekiendt, som nogle sige,
at

at de Romere havde den Skik, at tilbede den Stæds Guder, som de beleyrede, at boe hos dem. Men saa vidt man veed, har man intet tilforladeligt om denne Materie. Den lærde Hr. Pater Anfaldi har der for indlagt sig store Meriter hos den lærde Verden, i det han saaledes har villet fremsætte denne Proposition. Han undersøger i 8te Capitler Oprindelsen til denne Sædvane. Han meddeeler en tilstrækkelig Efterretning om de derhos brugelige Ceremonier og Formuler; Han fremsætter og de mythologiske og politiske Aarsager. Han viser hvor mange Afguds Billeder, hvor store Rigdomme, saavel som hellige Fæde og andre Zirater, der under dette Skjul ere førte til Rom. Derhos undersøger han Evocationens Fordele, Ubequemheder, eller dens bedre og slettere Virkninger. Han giver tillige Efterretning om, fra hvad Tid de ere begyndte, og hvorlænge de vedvarede. Omendvi skönt han har uddraget sine Efterretninger af de ægte Kilder, eller beraabt sig paa de gamle Scribenters Vidnesbyrd, saa forsømmer han dog ikke at vise, hvor der hist og her i de nyere Scribenter handles om denne Materie.

Paris.

Fortsættelse af Relation de ce, qvi s' est
 passe dans le Royaume de Maroc &c.
 Førend man taler om Rigets Deelinger,
 som skeede efter Ismaels Død, vil man,
 efter vores Autors Maade, først give en
 Oplysning om Rigets Marocco Tilstand
 paa den Tid. Kongerigerne Marocco og
 Fez bestoed, hver af 7 Provincer. Sta-
 den Marocco, er, som de fleeste Kvens-
 de have beskrevet den, ziret med smulle
 Bygninger og Hauger. Men efter den
 Beskrivelse, hvoraf denne Historie er ud-
 dragen, har den ikke nær saa mange Ind-
 byggere, som den i andre Relationer til-
 lægges. Siden Mr. de S. Olons Tid, der
 var didsendt, i Ambassade af Kong Lud-
 vig den XIVde, har denne Stad ikke haft
 over 25000 Indbyggere. Hvad Staden
 Fez angaaer, da er den efter vores Au-
 tors Beretning, i alle Henseender, den
 anseeligste Stad i heele Africa. Den for-
 nemmeste Hoved-Kirke deri, kaldet Mos-
 quee, har alleene en Mil i sin Omkreds.
 Den er prydet med tii tusinde og fem hun-
 drede firkantede Piller af hvid Marmor.
 Idens forunderlige Længde ere hundrede
 og

og tyve og idens Breede 17 hvalte Buer. Omkring Muphtis Throne hænge hundrede og halvtrediesinds tyve Lyse-Kroner. Disse Herrligheder uagtede, residere Kongerne dog ikke i denne Stad; Men i Miquenez, som ogsaa ligger i Kongeriget Fez. Kongeriget Taflet er vidtløftigere end de tu første; Dog er der ikkun een Stad deri, som kaldes med samme Navn. I dette Kongerige tillægges egentlig de berømte saa kaldede Dromedarer, (hvilske, om man skal troe vores Autor,) landløbe saa langt i 24 Timer, som de ordinaire Heste i 8 Dage. Kongeriget Marocco er beboet af Araber, de Sorte, og Africaner. Af Araberne beboes fornemmelig Landsbhyerne, som kaldes Adovars. De opholde sig under Telte, og flakke mod Enden af Høsten fra et Sted til et andet, for at opsoge saadanne Stykker Land, som ikke i lang Tid have været dyrkede. For at dyrke, og føre sig saadan Jord til Nytte, opbrænde de imod Enden af Sommeren, ald den vilde Grøde, som uden Dyrkelse er voret deri. Sæden, som da saaes, staaer sidst i Efterhøst i de deyligste Blade, eller Kierne. 20.

Altona.

Den 16 Febr. nærmede Cometen sig til den første Stjerne i Pegasi Hals, kaldet Marcab, som er af anden Størrelse, og blot med Øynene kunde sees hen ad den syndre Side under Cometen. Den 18de Febr. var den allerede avanceret under neden bemeldte Marcab. Siden denne Stjerne nu har 19 Graders Længde 45', 33" i Fiskens Tegn, saa er det klart at Cometen i 5 Ugers Tid har løbet over 20 Grader fort paa Himmelen, og stedse op- holde sig i Pegaso; Det er og venteligt, at den endnu vil komme meget nær til den anden Stjerne, kaldet Lucida colli i Pegasi Hals, og, da man ikke har formæret, at den har aftaget i Størrelse, saa kand man ikke slutte, at den gaaer fra Jorden. Imidlertid vil denne Comet ikke længe lade sig see om Aftenen, deels fordi Soelen nu stedse stiger høiere, og deels fordi Cometen nærmer sig til Soelens Gang, saa at Soelen omsider i Mørkningen vil dæmpe den med sine Straaler; Men derfor kommer den til Syne igien om Morgenens tilig. Det er mærkeligt, at den just efter Soelens Nedgang

gang og noget førend dens Opgang er fiendelig; Aarsagen dertil er, at Soelen som nu gaaer lavt, staaer sildig op, og Cometen, som sidder til 13 Grader over Æqvator mod Norden, staaer derfor tilsligere op. Midt i forrige Uge stoed Soelen op Kl. 3 qv. til 10, eller Kl. 6, og 45 Min. og Cometen Kl. 5. Den stoed alt saa ikke fuldt 2 Timer før op, end Soelen. Soelen gif need Kl. 5 og 12 Min., men Cometen Kl. 7 og 8 Min.; Den gaaer derfor need 2 Timer og 4 Min. førend Soelen.

Amsterdam.

Hos Bogtrykkeren Peter Mortier er trykt: Histoire de l'Academie Roiale des Sciences. Année 1739 avec les memoires de Mathematique & de Physique pour la même année; tirés des Registres de cette Academie. I stoor 12, 1743. Historien er paa 5 Ark; Men Memoires fylde 1 Alph. 6 Ark. I Slutningen af Historien meddeeles Manfredi og du Fays Levnets-Beskrivelser. Memoires indbefatte følgende Afhandlinger: 1) Du Hammel om en Koed, som farver de levende Dyr's Been røde. 2) Winslovs Anatomiske Anmærkninger over den naturlige

Tilbønelse til visse Bevægelser med begge Hænder, eller begge Føder, paa een gang.

3) Cassini Astronomiske Observationer som han har bemærket paa Reysen Aar 1738. 4) Lemery om de ovale Huller.

5) Ons-en-Bray om adskillige Maals Usigtighed og deres Forbedring. 6) Adskillige Mørker bemærkede af Cassino.

7) Hellot om Frobenit Ætheriske Fugtighed eller Spiritu Naphtæ. 8) Clairauts Fortsættelse af hans Afhandlinger om Middags Linien. 9) Cassini om de Geometriske Operationer i Frankrige Aar 1737 og 1738. 10) Du Hammel om den Plante, Polygalæ vulgaris, Nytte til at læge hidfige Bryst-Svagheder.

11) De Buffon om Skovenes Bedligeholdelse og Forbedring. 12) Camus hvorledes man best Land bruge Spandene til at opdrage Vand. 13) Cassini Undersøgelse om Soelens Parallaxis med Mars, observeret, da denne Aar 1736 stoed lige ud for Soelen. 14) bemeldte Autors Undersøgelse om Maanens Parallaxis, som saaes ved Jupiters og Aldebarans Conjunction med Maanen 1737 og 1738. 15) Hans Undersøgelse om Maanens Diameter. 16) Jussieu om Pilularia. 17) Cassini Obser-

vation om Soelens Formørkelse den 4de
 Aug. 1739. 18) Clairaut om de Cartesi-
 aniske og Neutonianske Forklaringer over
 Straalernes Brud og Dissolution. 19)
 Geoffroy om Jomfrue Stephens Læge-
 dom for Steen-Sygen. 20) Camus om
 Pompernes og deres tilhørende Røds-
 bers Beskaffenhed. 21) Bremonds Erfar-
 inger om Respirationen. 22) Clairaut
 om den letteste Maade til at undersøge
 om Planeterne og have Parallaxin. 23)
 Reaumur om den Konst at forandre Glas
 til Porcelain. 24) Pitos Forsættelse af
 en nye Theorie om Pomper. 25) Bou-
 guet om den Astronomiske Refraction i
 Zona torrida. 26) Hans Observationer
 ved en Formørkelse, seet i Quito den 8de
 Sept. 1737. 27) Clairaut om Integral-
 Regning. 28) En Formørkelse i Soelen,
 observeret af Le Monnier i Paris den 4
 Aug. 1739. 29) Reaumur om de Foran-
 dringer, som skeede paa Thermometro
 1739 i Paris og paa adskillige andre Ste-
 der. 30) Maraldi om de Meteorologiske
 Observationer som 1739 ere bemærkede
 paa det Kongelige Observatorio 31) Sau-
 vages de la Croix, om nogle giftige Plan-
 ter.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

II.

Den 13 Martii 1744.

Kiøbenhavn.

T Anledning af det i No. 48 af næstaf-
vigte Lars lærde Tidender pag. 769
og 770 fremsatte Mathematisk Spørs-
maal, og derom forlangte Oplysning,
har en ubekendt Auctor derom indsendt
sine Anmærkninger, hvilke han holder
for, at, om de ikke just bevise den sam-
mesteds foresatte Thesin, de dog maaskee
kunde contribuere noget til dens yder-
meere Demonstration. Disse Mathema-
tiske Demonstrationer har man med muel-
ligste Accurateffe efter Originalen besør-
get

get de Gunstige Læsere i Trykken, saaledes, som følger:

§. 1. Alle 2de Quadraters Summer ere enten Tal, som lader sig deele med 4. naar 1. derfra drages, eller de lader sig deele med saadanne Tal.

Beviss

Det ene quadrats rad. naar det er liige = $2k$
 naar det er uliige = $2k \dagger 1$

Det andet quadrats rad. naar det er liige = $2l$
 naar det er uliige = $2l \dagger 1$

quadrat Tallet af $2k = 4k^2$; af $2k \dagger 1 = 4k^2 \dagger$
 $4k \dagger 1$
 $- 2l = 4l^2$; af $2l \dagger 1 = 4l^2 \dagger 4l \dagger 1$

No. 1. Legger man et uliige quadrat til sig selv, saa er Summen duplum af det uliige quadrat, som er et Tal, der gaaer op udi 4, naar 1. derfra drages

No. 2. Legger man et uliige quadrat til et uliige, og drager 1. fra Summen, lader Resten dividere sig med 4. for Ex.

$$4k^2 \dagger 4l^2 \dagger 4l \dagger 1$$

No. 3.

No. 3. Legger man et uliige quadrat
til et andet uliige, som $4k^2 + 4k + 1$
 $4l^2 + 4l + 1$

 $4k^2 + 4k + 4l^2 + 4l + 2$, saa

er $\frac{1}{2}$ af denne

$$\text{Summe} = 2k^2 + 2k + 2l^2 + 2l + 1$$

og k enten et liige Tal = $2p$

eller et uliige -- = $2p + 1$.

I den første fald $2k^2 = 8p^2$

$$2k = 4p$$

$$2k^2 + 2k = 8p^2 + 4p$$

I den anden fald $2k^2 = 8p^2 + 8p + 2$

$$2k = 4p + 2$$

$$2k^2 + 2k = 8p^2 + 12p + 4$$

I begge Fald kand $2k^2 + 2k$ deeles med 4;
og som det haver samme Bestaaffenhed
med $2l^2 + 2l$: saa er klart, at $2k^2 + 2k$
 $+ 2l^2 + 2l + 1$ (som er en halv Summe af
2de uliige quadrater) er et Tal, som gaaer
op udi 4, naar 1. drages derfra.

No. 4. Ved 2de liige quadraters Summe
mer merke vi, at et hvert liige Tal er
multiplicando sammensat af et liige, og
et uliige Tal f. E. $24 = 8.3$; $30 = 6.5$
 $64 = 64.1$.

Det ulige Tal i $2k = p$

Det liige - - - = 2^m

Det ulige Tal i $2l = q$

Det liige -- -- = 2^m ; $2^m \dagger n$; eller 2^{m-n}

$$4k^2 = 2^{2m} p^2$$

$$4l^2 = 2^{2m} q^2; 2^{2m \dagger 2n} q^2; \text{ eller } 2^{2m} \cdot 2^n q^2$$

$$4k^2 \dagger 4k^2 = 2^{2m} 2 p^2$$

$$4k^2 \dagger 4l^2 = 2^{2m} (p^2 \dagger q^2); 2^{2m} p^2 \dagger 2^{2m \dagger 2n} q^2; \\ \text{ eller } 2^{2m \dagger 2n} p^2 \dagger 2^{2m} q^2$$

$$\frac{2^{2m} 2 p^2}{2^{2m}} = 2 p^2 = \text{duplum af et ulige} \\ \text{quadrat. see No. 1.}$$

$$\frac{2^{2m} (p^2 \dagger q^2)}{2^{2m}} = p^2 \dagger q^2 = \text{2de differente ulige} \\ \text{quadraters} \\ \text{Summe. s. No. 3.}$$

$$\frac{2^{2m} p^2 \dagger 2^{2m \dagger 2n} q^2}{2^{2m}} = p^2 \dagger 2^{2n} q^2 \quad \left. \vphantom{\frac{2^{2m} p^2 \dagger 2^{2m \dagger 2n} q^2}{2^{2m}}} \right\} = \text{Summen} \\ \text{af et liige, og} \\ \frac{2^{2m} \dagger 2^n p^2 \dagger 2^{2m} q^2}{2^{2m}} = 2^{2n} p^2 \dagger q^2 \quad \left. \vphantom{\frac{2^{2m} \dagger 2^n p^2 \dagger 2^{2m} q^2}{2^{2m}}} \right\} \text{ et ulige} \\ \text{quadrat.} \\ \text{see No. 2.}$$

§. 2. Naar man multiplicerer en Summe af 2de quadrater enten med en Summe af 2de adskillige quadrater, eller med et quadrat Tal: saa er producten

alles

allestider en Summe af 2de quadrater

$$\begin{array}{l}
 16 \div 16 \div 4 \div 1 \qquad 12^2 \quad 4^2 \quad 9 \div 4 \quad 9 \div 16 \\
 \text{f. E. } 32, 5 = 160 = 144 \div 16; \quad 13. 25 = 325 = \\
 18^2 \quad 1^2 \quad 17^2 \quad 6^2 \quad 16 \div 4 \quad 2^2 \qquad 8^2 \quad 4^2 \\
 324 \div 1 = 289 \div 36 \quad 20. 4 = 80 = 64 \div 16
 \end{array}$$

Beviis

Quadraterne, som adderes og multipliceres

$$= m^2; n^2; p^2; q^2$$

No. 1. $m^2 \div n^2$

$$\begin{array}{l}
 \frac{m^2 \div n^2}{2n^2} \\
 \hline
 2m^2 n^2 \div 2n^4 = m^2 n^2 \div 2mn^3 \div n^4 \\
 \div m^2 n^2 - 2mn^3 \div n^4
 \end{array}$$

No. 2. $2m^2 \div n^2$

$$\begin{array}{l}
 \frac{2m^2 \div n^2}{2p^2} \\
 \hline
 2m^2 p^2 \div 2n^2 p^2 = m^2 p^2 \div 2mnp^2 \div n^2 p^2 \\
 \div m^2 p^2 - 2mnp^2 \div n^2 p^2
 \end{array}$$

No. 3. $m^2 \div n^2$

$$\begin{array}{l}
 \frac{m^2 \div n^2}{m^2 \div n^2} \\
 \hline
 m^4 \div 2m^2 n^2 \div n^4 = m^4 - 2m^2 n^2 \div n^4 \div \\
 4m^2 n^2
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{No. 4. } m^2 \dagger n^2 \\ \quad \quad \quad m^2 \dagger p^2 \\ \hline m^4 \dagger m^2 n^2 \dagger m^2 p^2 \dagger n^2 p^2 = m^4 \dagger 2m^2 \\ np \dagger n^4 p^2 \dagger m^2 n^2 - 2m^2 np \dagger m^2 p^2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{No. 5. } m^2 \dagger n^2 \\ \quad \quad \quad p^2 \dagger q^2 \\ \hline m^2 p^2 \dagger n^2 p^2 \dagger m^2 q^2 \dagger n^2 q^2 = m^2 p^2 \dagger \\ 2mnpq \dagger n^2 q^2 \dagger n^2 p^2 - 2mnpq \dagger m^2 q^2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{No. 6. } m^2 \dagger n^2 \\ \quad \quad \quad n^2 \\ \hline m^2 n^2 \dagger n^4 \end{array} \qquad \begin{array}{r} \text{No. 7. } m^2 \dagger n^2 \\ \quad \quad \quad p^2 \\ \hline m^2 p^2 \dagger n^2 p^2 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{No. 8. } 2m^2 \\ \quad \quad \quad m^2 \\ \hline 2m^4 \end{array} \qquad \begin{array}{r} \text{No. 9. } 2m^2 \\ \quad \quad \quad n^2 \\ \hline 2m^2 n^2 \end{array}$$

§. 3. Alle 2de Quadraters Summer, som ikke ere enkelte Tal, ere Producter af den §. 2. anførte Beskaffenhed.

Den ubekjendte Forfatter har (som han selv siger) den Forhaabning, at "omendø
"skönt det ikke har vildet lykkes ham, at
"bevise denne Thesin saa tydelig, som
"den, uden Tvivl i sig selv er rigtig, lige
"saa vel, som den, hvis Bevis egentlig

lig udtræves, det dog ikke maatte af Læ-
ferne ugunstig optages, at han har med-
deelt dem sine Tanker derom; Thi (siger
han fremdeels) endskjønt de mueligen
kunde ansees, som Spørsmålet ubed-
kommende, eller ogsaa som noget, man
havde vidst før, saa kand dog den Frie-
hed, at communicere dem ikke ansees
eller regnes for en større Forseelse, end
for en Taabelighed; og (lægger han der-
til) hvad kand en fornuftig Mand lette-
re holde sin Næste til goede? i sær, naar
ingen haver Skade deraf.

Paris.

Fortsettelse af Relation de ce, qui s' est
passé dans le Royaume de Maroc &c.
De iblant de sorte, som Kongerne i Ma-
rocco fra Begyndelsen have kiøbt, til at
besætte adskillige øde Egne i Kongeriget,
giøre aldrig Forbund med de andre Moo-
rer, og denne Separation forbinder dem
just til des større Troeskab imod deres
Souverain. Thi dersom de ikke havde For-
svar af ham, blev de gandske fordrevne af
de sibste, som ere dem meget for voxne.
Disse sorte ere langt tapperere end de hvit-
de; hvorfor Kongen i Marocco altid hol-

der et Corpus Soldater af dem, til sin
 Liv-Garde, og at forsvare Fæstningerne;
 Disse Troupper bestaaer Kongernes stør-
 ste Magt, endssomt de vel og undertiiden
 sætte sig op imod Kongen selv. Dog maae
 han stræbe, at holde dem paa sin Siide,
 efterdi han ikke uden deres Hielp kand
 dæmpe sine Undersaatters Friepostighed
 og Oprør, som have det Principium, at
 de ikke, om det ellers kand gaae dem an, la-
 de nogen Konge regiere længere over sig,
 end 6 à 7 Aar tillige. Da Muley Ismael
 var død, tragtede; af hans Sønner efter
 Thronen; Muley Hamet Dely, som Kon-
 gen, førend han døde, havde udnævnt
 til sin Successor; Muley Abdalla; og Mu-
 ley Abdemelek; af hvilke denne sidste blev
 anseet, som en tapper Anfører. De hava
 de alle gjort Anstalter til Krig, da de for-
 mærkede, at Kongens, deres Faders Død
 var nær. Men Deby, som den fornuftigste,
 havde ladet Troupperne samle i Mique-
 nez, og taget Troestabs Eed af Gouver-
 neuren, som hedde Mesaël. Neppe var
 Kongen død, førend Deby, af alle Ind-
 byggere i Miquenez, blev udraabt, som
 Thronfølger. Abdalla loed, efter Under-
 viis-

viisning af hans Moeder, (4) som var et fornuftig Fruentimmer, og som havde forskaffet ham en goed Forstaaelse med en=deeli Staden, forsamle nogle Troupper, og haabede endnu, at faae hen imod 7000 Mand, af de Troupper, som laae i Mique=nez, paa sin Siide.

Amsterdam.

Hr. Ugle har udgivet den berømte Heineccii Elementa JurisCambialis; Men da Hr. Ayrer efter hans Begjæring havde igiennemseet og formeeret sit lille Skrift de cambialis instituti vestigiis apud Romanos, hvilket han for nogle Aar siden havde udgivet, saa har bemelte Hr. Ugle nu afvigte Aar ladet samme trykke til os menmelte Heineccii Skrift. Det er ikkun paa eet Aark med sin Tryk: Han viiser klarlig, besynderlig af Ciceronis Breve, at Benge=Bereler allerede har været bekendt i det gamle Rom, og forklarer grundig det Ord Cambium efter sin Opvindingelse og Bemærkelse. Hr. Ayrer viiser dernæst Benge=Berlingernes Brug hos andre Nationer, men særdeeles hos Italienerne og de Indske. Hvilke sidste han

(4) Hendes Navn var Lella Coneta.

han tillæger den Ære, at de have bragt denne artem collybisticam paa det høje-
ste.

Berlin.

Ambrosius Hande har her ladet trykke: Herrn D. Joh. Gustav Reinbecks, weil. Königl. Preuss. Consistorial-Raths und Probstes zu Berlin nachgelassene kleine Schriften und einige dem seligen Manne gestifteten Ehren-Gedächtnisse. 1743. 3 4to. i Alph. 15 Ark. Den lærde Berden har fornemmelig den Saxiske Cabinets- og Staats-Minister, Græven af Manteufel, at takke for denne Samling. Thi, foruden at denne Herre, i den Salig Probstes Leve-Tiid, havde været ham meget bevaagen, og da han døde, besørget ham en anstændig Begravelse, ladet een af hans Prædikener oversætte i det franske Sprog, ladet den Sal. Mand afskil- dre og sætte et Epitaphium paa hans Skil- derie; saa har han og befordret endeel af den Sal. Hr. Reinbecks Skrifter til Tryk- ken, af hvilke han havde selv nogle i Hæn- der, og fik de andre af den Afdødes Ar- vinger. Hvornæst bemelte Cabinets- og Staats-Minister opmuntrede alle den
Af

Afdødes Benner og Belyndere, til at besørge noget til dennes vores lærde Autors Amindelse. Samlingen af denne lærde Mandes Skrifter bestaaer i følgende: Det 1ste er Hr. Senior Wagners Kiærlighedis Ihuskommelse. Det andet er den Sal. Reinbechs Theologiske Betænkning om ver det Spørsmaal: Om en Evangelist med en goed Samvittighed kand tage sig mod geistlige Gode af Dom-Capitlerne eller andre slige Stifter? I hvilken Forhandling han har vilst sig en grundig Philosophus; Og af Anmærkningerne kand man see, at han har været meget belæst i Antiquiteter og den tydske Kirke-Historie. Det 3die indeholder en Besvarelse paa et Spørsmaal om Løfter. Deri har Forfatteren stræbt paa det grundigste at bevise, hvorvidt man er forbunden til at holde sit Løfte, og hvor unødvendig det er, at lægge slige Snarer for sin Samvittighed. Det 4de er et kort Beviis paa saadanne Sager, som skal være tilstrækkelig grundige. Det synes og at saadanne uviste eller tvivlsomme Sager blive meere formørkede end oplyste ved vidtløftige Beviis. Det 5te, som den Sal. Hr. Rein-

Reinbeck ikke selv skal have været Autor til, fører følgende Titul: Die Ubereinstimmung vernünftiger und geoffenbahrter Gründe in den Lehren von dem Stande der Unschuld und dem Verluste desselben. In einem Schreiben an den Hrn. Verfasser der Anmerkungen, in Form eines Briefes, über den Abriss eines neuen Rechtes der Natur &c. welche in der 1739 zu Frankfurt und Leipzig ausgegebenen Sammlung satyrischer und ernsthafter Schriften, das eilfte Stück ausmachen, erwiesen von Germanico à sancta Fide. Det 6te er et Tre-Skrift, forfattet til den Sal. Hr. Reinbecks Amindelse af adskillige hans Venner og Belyndere. Deri findes, foruden det Berømmelses-Skrift, som Mr. Løbe, Archidiaconus i Weissenfels, har forfattet, adskillige Vers og Tre-Skrifter over den Salig Provst Reinbeck. Paa Titul-Bladet seer man den Sal. Mand's Effigies med denne Underskrift: Joh. Gust. Reinbeck Nat. d. XXII. Jan. CIDDCLXXXIII. den D. XXI Aug. CIDDCCXLI. Paa den anden Side staaer: Theologo φιλοσοφωτάτω Ingenio. Doctrina. Integritate Eximio Primipilari suo. Digniss. Μημόσυνον. L. D.

Societas Alethophilorum. In præsemine. E. C. C. A. M.

Hamborg.

Her er nyelig kommet et Skrift for Lyset, under Titul: B. H. Brokes Lit. Com. Pal. Cæs. und Raths = Herrn der Stadt Hamburg, Land = Leben in Ritzebüttel, als des Irdischen Vergnügens in Gott siebender Theil. 1743. 18vo, 2 Alph. 2 Ark. Af Titulens seer man, at Forfatteren har forsærdiget dette Bind, da han laae i Ritzebüttel i den Hamborgske Republicqs Forretninger. Han viiser sig deri ligesaa goed en Poët, saa stærk en Philosophus, saa eftertrykkelig og lærd en Moralist, saa reedelig en Borger, saa forfaren en Naturkyndiger, og saa stoer en Forundrer og Høvagter for Guds Gierninger og Eegenskaber, som han i de foregaaende 6 Deele har gjort sig Meriteret af den fornustige og til Guds sande Dyrløse hengivne Verden. Han har taget Anledning til mange smukke Tanker af adskillige foresaldende nye Projecter ved Land = Bæset, af den aabne Søe, af den fornøvelige Skov = Egn, og andre slige Objecta; Hvorved han formodentligen skal varme og oplyve den Koldfindighed, som findes hos

Menneffene, ved det de ansee Guds Skabninger, og alle forefaldende Forandringer paa Jorden; og opmuntre dem, til at erkiende med Taknemmelighed, den almægtige Guds Forsyn og alle Ting alviislig Bedligholdelse. Disse Ting kand viisselig ogsaa forskaffe Menneffene en sand, bestandig, reen og Gud behagelig Glæde og Fornøielse. Dertil stræber den berømmelige Hr. Brockes i dette sit Skrift at opmuntre det gandske menniskelige Societæt. Saa som dette Skrift overalt er værd at læse, saa kand man ikke meddeele Læserne viidere Udtog deraf. Den i adskillige Videnskaber vel forfarne Hr. Zink lover i Enden af Fortalen, at ville meddeele den lærde Verden endnu en nærmere Efterretning om denne berømmelige Mand's Meriter.

Frankfurt ved Mayn.

Her er kommet et Skrift fra Bressen under følgende Titul: Diplomatisches Archiv des XVIIIten Jahrhunderts, darinnen viele wichtige das heil. Römische Reich und dessen Stände betreffende Urkunden, so vom Jahr 1701 an bis jeho abgefasset worden, und bishero ungedruckt gewesen oder doch in keiner Künigischen

Samling anzutreffen sind, folglich zu einem Supplement und Fortsetzung derselbigen dienen, mit Anzeigung der Orte, wo die Urkunden her genommen worden, auch verschiedenen kurzen historischen Anmerkungen und einem gedoppelten Register mitgetheilet werden, von Joh. Jac. Moser. Under Reinh. Eust. Möllers Forlag 1743. 18vo 2 Alph. 15 Ark. Hr. Geheime-Raad Moser har allerede 1737 gjort bekendt, at han havde i Sinde, at udgive et Werk, under Titul: Luningius suppletus & continuatus, og at han vilde lægge et Bibliotheca Diplomatica dertil: Dette Sidste har Hr. Dr. Georgisch forekommet med sine saa kaldede Regestis; og fra det første er Hr. Geheime-Raad Moser bleven forhindret ved andre vigtige Forfald. Han besluttede derfor at deele disse Historiske Beretninger, og at meddeele nogle for hver Seculum i sær, eller og for nogle Samlede Secula fra de ældre Tider. Han indlader sig ikke i dette sit Skrift med acta Publica, men giver alleeneste Efterretning om Røber, Testamenter, Første-Fødsels og Slige Anordninger, om gandske Corporum og Collegiorum Slutninger og Recesser,

om Lehns-Breve og Reverser, allehaande Bekræftelser, Foræringer, Bytter, Forlovelse-Maal, Ordens-Statuta og andre deslige Ting. I Fremtiden vil han meddeele heele Diplomata, og nogle Stykker af andre. Derhos viiser han, hvoraf hver Diploma er tagen, og hvor man kand finde nærmere Efterretning derom. I dette Bind begynder han fra de nyere Tider, eller det 18 Seculum, fordi de hid henhørigte Historiske Beviis ere meest fornødne; og lover derhos, saa fremt det finder Behag og goed Afstræk, at meddeele meget nyttigt fra de 2de sidste Secula, som hidindtil har været ubekjendt. For Resten finde Liebhaberne af gamle Historiske Excerpta og Beviis, umistelige Ting i dette Skrift. De sidste Stykker angaae den Belgradske Fred, som blev sluttet den 18de Decembris 1739, og den Svabiske Kredsens Conclusum, angaaende Kreds-Stænderne, som den 13de Junii 1741 have erhholdet Rigs-Moderationes. Det 1ste Register er over Rubrikerne, hvorimellem de gamle Historiske Beviis findes antegnedde, og det andet, om de fornemmeste Materier.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

12.

Den 20 Martii 1744.

Kiøbenhavn.

Den Hæderlige og Bællærde Studiosus
Theol. & Matheseos, E. G. Ziegen-
balg, har ugiwet et Skrift under Titul:
Euclidis Elementa Geometriæ; Det er:
Første Grund til Geometrien, i det danske
Sprog oversat af Ernest Gottlieb Zie-
genbalg. 340, 43 Ark, og 5 Blade med
Figurer i Raaber-Tryk. Exemplaret paa
Tryk-Papir koster 3 Mk. 8 S. og paa
Skriv-Papir 5 Mk. d. Den Hønlærde
og vidtberømte Justice-Raad og Profes-
sor Matheseos, J. F. Ramus, har tillagt sin

M

Bec

Betænkning om Oversættelsen, hvori Han
 viiser af de navnkundigste Mathematico-
 rum Exempler, at alle Mathematicqvens
 Parter bør grunde sig paa dette Syste-
 ma elementare, som det eeneste og beste
 Fundament. Da de, som alleene vil lære
 nogle af de Mathematikke Videnskaber i
 Særdeleshed, saasom Geometrien, Me-
 chaniken, Geographien, Fortificationen,
 &c. og strax vil gaae til Praxin, kand al-
 leene betiene sig af de deri til Praxin hen-
 hørende Principia eller Propositiones; og
 de derimod, som ville viide noget af
 Theorien, kand benytte sig af de til The-
 orien hørende Definitiones, Actiomata og
 Theoremata, og lade sig viise de 2de De-
 monstrationsMaader, som ogsaa kand ud-
 drages heraf; Men de, som ville lægge sig
 grundig efter alle de Mathematikke Videns-
 skaber, dem, siger bemelte Hr. Prof. og Ju-
 stice-Raad, at det er fornødent, at igien-
 nemgaae alle i Euclide forekommende De-
 monstrationes. Dernæst beviiser meer
 bemelte Hr. Ramus, hvor stor en Nytt
 og Tieneste vores Autor har gjort sit Fæ-
 drene-Land i at give sine Landsmænd disse
 se Elementer i det Danske Sprog; Thi
 oma

omendstønt adskillige brave Mænd, i Henseende til Geometriens Fornødenhed i det Philosophiske Studio, have anvendt stor Flid og Umage paa, at faae dette Systema Elementare oversat i det Latinske Sprog; saa er det derfor ikke sagt, at det alleene er Philosophiæ Studiosis til Nytte; Men dets egentlige Brug og Nytte erfares best in vita militari og civili. Thi store Ingenieurer, Søe-Mænd, Bygge-Mestere, Mechanici, optici, og andre Kunstnere i Frankrige, Engeiand, Holland og andre Steder, som hverken forstaae det Latinske Sprog, eller den Academiske Philosophie, have disse Euclidis Elementa, og andre derpaa grundede Videnskaber, oversat i deres Fædrelands Tungemaal; Heraf sees da lettelig, at hver af den danske Ungdom, som har Lyst og Genie til Mathematicqven og først har lært, at skrive og regne, kand lade sig undervise i saa meget deraf, som udtræves til Dugtighed i enhver af Mathematicqvens Videnskaber dependerende Profession, uden at anvende deres beste Tid paa at lære fremmede Sprog. Forfatteren har gjort sig saa meget desmeere meritert af sine Landsmænd,

mænd med dette Skrift, siden det aldrig tilforn er udgivet paa dansk; hvortil Hr. Ramus giver de aarsager, at der hører til en goed dansk Oversættelse, først et grundig Begreb af Theorien, og for det 2det mægen Møye og Speculation, til at udfinde saadanne danske Expressioner, som give Textens Meening kort og tydelig tilkiende; saa vel som og at Trykken af disse slags Bøger med tilhørende Figurer falder meget kostbar, saa man ikke kand vente Beskostningen og sin Umage nær betalt. Han slutter derpaa med en kort Lyknskning til Forfatteren, som hermed har forskaffet sig den Berømmelse, at han er den første, som har præsteret saadant, og vlist en tilstrækkelig Prøve paa, at han er i Stand til at tiene Publico med sin Mathematisk Lærdom og Videnskab. Forfatteren fremsætter i sin egen Fortale et Udtog af Andrea Tacqvets Historiske Beretning om Mathematiquens Oprindelse og Fremvæxt; og anfører af den Jødiske Histories Skrifer, Josepho, at Mathematiquen har været den første Videnskab, Menneffene lagde sig efter, og at Seths Børne-Børn allerede begyndte at agte Himmelens og

Stier

Stiernes Løb. Dernest meddeeler han det, som Josephus, Plinius og andre gamle Historie-Skrivere fortælle, at Chaldæerne vare de første, som efter Synd-Floden lagde Bind paa Mathematiquen; at den af Abraham blev bragt fra Chaldæa og Assyrien, hen til Egypten; og at den siden kom fra Egypten over Havet til de Græske Philosophos. Der viiser han, hvad Fremgang enhver af disse Philosophi og Mathematiquens Inventores, som have været baade før og efter Christum, have gjort, og hvad for Bøger og Propositioner i disse Euclidis Elementer, der tilskrives enhver i sær. Efter at Forfatteren saaledes har vist Mathematiquens Ælde og Ypperlighed, underretter han de gunstige Læsere om den Methode, som Euclides, og næsten alle Mathematici have brugt, og beretter, at samme altid sætter 3 slags Principia for ud, saasom Definitiones, Postulata og Axiomata, og at alle følgende Propositiones, som ere enten theoremata eller problemata grunde sig paa disse 3 slags Principia. For at betage dem ald Vanskelighed, som ikke ere det Latinske Sprog mægtige, har Forfatteren forklaret

ret og defineret alle i den Mathematifke Lærdom forekommende termini technici paa dansk, og over alt sat Figurer til Demonstrationerne. Til Slutning har han i denne sin Fortale indrykt et Udtog af den Beretning, som findes i den 1722 i Cambridge udgangne Edition, om hvad enhver Bog i disse Elementer indholder. Forfatteren har her fuldt den Maade, som de kyndigste og meestforfarne Mathematici have brugt, i at meddeele Publico de 6 første, tilligemed den 11te og 12, Bøger, helst siden de ere tilstrækkelige nok, til at lære Geometriens første og fornemmeste Grund; Thi den 7de, 8de og 9de Bog handle egentlig ikkun om Tæll, og den 10de grunder sig paa samme 3 Bøger. Man tvivler derfor ikke paa, at han jo for dette saa rosverdige, som nyttige Skrift skal fortjene sig Tæll af alle danske Elskere af det Mathematifke Studio.

Helmstadt.

Det bekiendte Joh. Frid. Noltenii Lexicon Linguae Latinae Antibarbarum, som under Wiegands Forlag her sammesteds er udaaen 1730, har allevegne fundet stor Biesald, og jo længer jo flere Lieb-

ha-

habere; saa det end og, omendstønt imod
ald Ræt og Billighed, er trykt efter i Ita-
lien. Den rætmæssige Forlægger, Sr. Frid.
Wiegandt, har derfor besørget og ladet
forøge et nyt Dplag, som nu næsten er
gandske færdig, og skal være at bekomme
paa førstkommende Baaske-Messe, under
følgende Titul: Frider. Noltenii Lexi-
con latinæ linguæ Antibarbarum qua-
dripartitum, cum adnexa ad calcem
recensione scriptorum latinorum criti-
ca: Iterata hac editione sic ab Aucto-
re recognitum, emendatum ac locu-
pletatum, ut novum opus videri possit:
acced. præfatio Summe Ven: Abbatis Mos-
hemii. I Hensende til den indvortes Fors-
andring i denne Edition, da har man vel
lagt den første til Grund, dog saa, at Deel-
lingen er noget forandred, og forestiller
nu, 1) Partem orthographicam; 2) Pro-
fodicam, 3) Etymologicam, a) Sectio-
nem priorem, b) Sectionem posteriorem
4) Part. Syntacticam; Dernæst at Tingene
deri undertiden anføres med forandrede
Ord. I det øvrige er denne Edition me-
get bedre end den forrige; Thi der er
lagde mange Anmærkninger til hver Dis-

tul, og tilfat mange nye Tituler, saa at den er dobbelt saa tydelig og fuldstændig som hiin. Dette nyttige Verk trykkes med mueligste Accurateffe i Breitkops Trykkerie i Leipzig, udi stoer 8vo, med gandske nye Bogstaver, og paa smukt hvidt Papiir.

Amsterdam.

Her er kommet et Skrift for Lyset paa et Ark, i 8vo, kaldet: Reponse du Negotiant d' Amsterdam à la Lettre du Bourgeois de Dort. Forfatteren anfører heri, at Autores af Lettre d'un Hollandois bien intentionné, à un Seigneur de la Regence; af Sentiment d'un Patriote Hollandois; af Dissertation d'un Republicain; af Reflexions impartiales og af Conversations entre deux Anglois, alle strygge een Streng, og ere de foreenede Nederlandes sande Interesse imod. Hans Hensigt er egentlig at bevise, at de have Uræt, som vil indbilde Hollænderne, at de Engelske søgte, at gjøre dem uheldelige, og at drage al Handelen fra dem til sig. Forfatteren har ved denne Lejlighed ikke glemt, at føre sig Hr. von Hoens Patriotiske Rathschläge til Nytte.

Königsberg.

Martin Eberhard Dorn har her ladet trykke følgende Skrift: Der Pillegrim. 1ter Theil. 1743. I Noer 8. 26 Ark foruden Registeret. Forfatteren meddeeler deri følgende Beretning om sig selv: Hans Fader havde fordum, som en Udlending, beboed en Huuse i Jorden; og fra Ungdommen op vænt ham til saa indgetogen en Leve-Maade, at han ikke i hans Leve Tid kom uden for denne Huuse. Denne gamle graae Mand oplærte ham, fra den spæde Barndom af, i den sande Gudsfrygt, og søgte at indprente ham en Eckel og Afsky for Verden. Sønnen kom derved saa vidt, at han aldrig fandt nogen Begjærlighed hos sig, til at nærme sig til det Verden Lys, hvor af han fik et Glimt at see, naar Faderen gik ud og ind ad Døren. Fem Maaneder efter hans Faders Død, som han havde begravet og sørge for i Huulen, saldt det halve af denne hans Boelig ind; hvor ved han saa meget des kiendeligere, men med stoer Misfornøelse, fik det ham hid indtil ubekiendte Dagens Lys at see, da han var et Barn paa 27 Aar. Han for-

loed derfor sin Huule, vandrede frygsom
 omkring, og stiigede endelig op paa Bier-
 get, hvor under hans forrige Huule laae;
 Og saasom hans Fader tilforn havde
 noye underrettet ham om alle Verdens
 Ting, saa forstoed han strax at stille det
 eene fradedt andet. Da han stiigede op af
 Huulen, saae han en Deel Straae-takte
 Huuse, men da han kom op paa Bierget,
 blev han 5 Riøbstæder vaer, af hvilke den
 eene var ham gandske nær; Neden om-
 kring Bierget laae store Lunde, og een
 af disse gik lige ind til bemeldte Stad. Et
 ved denne Stad stille staaende Vand præ-
 senterede den angene Lunde og den hal-
 ve Egn dobbelt for hans Synne. Disse A-
 specter begyndte nu at forestille ham Ver-
 den saa behagelig, som den tilforn havde
 været ham affkuelig. Han begav sig da
 først hen paa et Slot, som laae iblant de
 Straa-takte Hytter, og traf der en hu-
 main og omgængelig Herre, som holdt
 ham hos sig i 4re Dage. Der syntes Ti-
 den ham, at være saa mange Aar, som
 Dage; saa at han satte sig for, at besee
 de 5 Riøbstæder; Thi han havde indbildet
 sig Verden saa deylig, at han holdt det
 for

for utroeligt, at der under saa smukt et
 Teppe, kunde være skjult saa giftig en
 Dnm. Dog fattede han derhos det stad-
 ge Forsæt, at han vilde vende tilbage i-
 gien til sin Hytte, og blive der sin Livs-
 tid, for at rette og forbedre sin daarlige
 Nysgierrighed, saa fremt hand ikke fandt
 den Fornøielse, som han havde ventet, i
 Verden. &c.

Paris.

Fortsettelse af Relation de ce, qve s' est
 passé dans le Royaume de Maroc.

Men disse Projecter gif over styr for Ab-
 dalla, og han maatte endelig sige til Muley
 Idris Tempel, som var et kraftig Fri-sted.
 Da dette blev Deby berettet, loed han Ab-
 dalla kalde til Hove, og lovede ham Raade,
 hvilket han ogsaa holdt; Dette blev da
 regnet Deby til en stoer Générosité, og
 man bestemte strax derpaa hans Kronings-
 Dag. De Sorte havde ladet den nye
 Konge forsikre om deres Troeskab, hvor
 for han loed uddeele 220000 Ducater i
 blant dem, og sendte dem saa hen til Pro-
 vincen Duquela (5) imod de Alarber (6)

(5) er en Provins i Kongeriget Maroco.

(6) nogle Araber, som beboe Biergene og Oasen.

som den Tid havde begyndt et Oprør. De attaqverede da disse Rebellere i deres Retranchementer, hvilke, omend skøndt de, efter vores Autors Beretning, ikkun bestoed af Cameele og andre Creature, som vare lagde Næsegrusned paa Bugen, dog vare vanskelige, at trænge sig igteñem. Endelig blev disse Alarber overvundne af Dem, og bragt til Lydighed. Da Deby nu havde befæsted sig paa Thronen, fordrede han Regnskab af Skat-Mesteren, som hedde Benmargen Seguier, for Skat-Kammeret. Han gjorde da Rigtighed for "86 Centner Guld, 2500 Centner "Sølv; 65 Sadler, som vare broderede "med Guld og besatt med Edel-Steene; "400 med Guld indlagde og konstig forarbejdede Flinte: og 1200 Sabler, hvor "paa Grebene vare af samme Materie; "og 60 andre, som vare riigelig besat med "kostbare Steene; 180 Dolke, som vare "indsattede i Guld, og prydede med Edel-Steene; en Krone og noget andet "Sølv Tøj, som i aldt vejede 600 Centner". Til denne stoere Riiqdom lagde Deby ikke alleene den Skat, som han eyede førend hans Fader døde, og som bestoed

stoed i 800 Centner Sølv, og 9 Centner
 Guld; Men end og de sidste 800 af hans
 Faders Hustruets, deres Pretiosa og Ju-
 veler. Da endelig alle Ting vare i Roes-
 lighed, befattede Deby sig lidet eller
 intet med Regjeringen; Han forsømte
 at drive paa det publiqve Arbej-
 de, som hans Fader saa visselig havde
 anordnet, for at holde Folket stedse i Ar-
 beyde, hos hvilket Orkesløshed ellers for-
 aarsagede Oprør. Kort sagt; Han skyt-
 tede intet, uden at fornøye sig selv. Nu
 gik de forrige Troubler i Svang igien;
 Thi den Province Tetuan satte sig op i-
 mod ham, og blev ikke bragt til Lydighed
 igien, efterdi den slette Regjering hver
 Dag fordervede Gemytterne. Strax der-
 paa fulgte en Revolte, som var langt far-
 ligere end denne. Abdemelek kom reys-
 sende fra Tarudante, en Stad i Konge-
 riget Sus, og commanderede en Arme-
 af 60000 Mand, og førte seferrige Baa-
 ben lige ind til Staden Maroco, som ogsaa
 overgav sig til ham uden Modstand.
 Deby, som da mærkede, at det ikke var
 Tid længer at sove, sendte endelig Troup-
 per ud imod disse Rebeller, hvilke om-

enda

endstønt de nogle Gange fagede ullykkelige, vandt dog omsider Seyer ved de Sortes Hielp. Abdemelek blev da overvunden, og maatte salvere sig med Flugten hen i en Orken; Hans Søn og 2de af hans Generaler blev fangne, og alle Ting blev Deby lydige igten. Deby, som nu var bleven Seyer-Herre, gav naadig Pardon for hans Broders Søn, som blev ført til ham, bunden med Lænker; Men han dræbte med egen Haand de 2de Rebellernes Generaler; Da de Alarber, som efter Abdemelecks Exempel, ogsaa havde revolteret, saae disse lykkelige Progresser, nedlagde de Baabnene, betalte Krægens Omkostninger, og beqvæmede sig til, at betale Skat. &c.

Da Børne-Optugtelsen er en Materie, hvorom der ikke kand skrives nok, saa kand dem ikke tillægges Berømmelse, nok, som derom skrives noget grundigt. Thi af Forældrenes utroelige Efterladenhed i Børne-Optugtelsen, reyser sig, som af en Hoved-Kilde, ald Uorden i Verden. Det er høylig at forundre sig over, at Forældrene saa slet kand forsømme Himmelens dyrebare Gaver; Thi i Steden for, de skulde stræbe at gjøre dem beqvæ-

me, til at befordre deres egen og det gandske Menniskelige Societæts Lyksalighed i Verden, opføde de dem til Dgls-Unger og unyttige Jordens Byrder. Dette Onde have de største Ingenia stedsse stræbt med deres Skrifter at forekomme. Thi, hvo veed ikke at sige af de herrlige Moraler og nyttige Lærdomme, som i de nyere Tider en Fenelon, en Rollin, en Locke, en Crousatz, og Marggrævinden af Lambert, have sammenstrevet? og nyelig er udgaaen et Skrift, som er uddragen af disse Scribentere, under Titul: Les Elements de l'Education. A Paris chez Prault Pere. 1743. i 12mo 104 Sider. I disse Elementer findes hist og her mange smukke Sager om Optugtelsen. Man vil ellers meddeele Læserne Forfatterens egne Ord derom: Mon petit ouvrage, siger han, est un Recueil de Réflexions & de Practiques journalières. L'elevation & la sublimité de Genie des Auteurs, que je viens de citer (Ces auteurs sont Mrs de Fenelon, Rollin, Locke, Crousas & Mad: la Marquise de Lambert) ont du à peine leur permettre de les apercevoir, cependant comme ces pratiques sont sensibles dans la Societé, j'ai

cru devoir les exposer dans la forme d'un Manuel, c'est au Public à décider de sa valeur; je ne puis, que lui répondre, de mes bonnes intentions. Cette Skrift indeholder følgende Articler: 1) Ne faites à autrui, que ce, que vous voudriez, qu'on vous fit. 2) Des visites. 3) De la Table. 4) De la Parure & des habits. 5) Des Spectacles. 6) Du jeu 7) Des promenades, 8) De l'Esprit de Societé 9) De l'étude & du choix des Livres. 10) De la maniere, dont un jeune homme doit s'entretenir avec les étrangers 11) De la Générosité 12) De la timidité 13) Des Graces exterieures du corps 14) De la Discretion. 15) De la Complaisance, de la flatterie & des louanges. 16) Du Respect dû au Gouvernement 17) Du point d'honneur. 18) De la Religion 19) De la Superstition.

London.

3 December Maaned i asvigte Aar er her indført et Brev i Philosophical Transactions, som Hr. Robert Camdell af Kernen har skrevet til Doct. Mortimer, om et Menneske, som i 18 Aar tillige har levet af intet andet end var Vand.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

13.

Den 27 Martii 1744.

Paris.

Fortsættelse af Relation de ce, qve s'est
passé dans le Royaume de Maroc. &c-

Paa en anden Side endtes og en borger-
lig Krig, som var begyndt imellem Ind-
byggerne i gamle og nye Fez; hvorved
Stadens Bacha, som havde egaet og op-
bidset dem til Krig, blev først strangule-
ret, siden hans Legeme ført nogen igten-
nem Gaderne i Miquenez paa en Muul-
Æsel, og pidstet saa længe med Riis, ind-
til en Herold udraabte disse Ord: Læres
at frygte Gud, og at være eders Konge
troe;

troe, som lader paa saadan Maade afstraffe alle Forrædere. Da nu alle Ting vare satte i Roelighed igien, forfaldt Deby til den samme Efterladenhed, der tilforn havde forarsaget ham saa megen Forvirring. Rigets Skat-Mester, Benmargen, og nogle andre af de høieste Officerer begyndte et Oprør, hvori de gjorde og goed Fremgang, at Deby blev de-throniseret uden videre Opstand og Alarmlarm, den 18 Martii 1728, og Abdemelek, ved bemelte Skatmesters Underfundighed, igien blev declareret som Thronfølger; Men saasom han ikke var tilstede, offererede man Thronen til hans Søn; og gjorde imidlertid alle Udveje til at finde Abdemelek, som var flygtet ud i Drakenen. I lang Tid søgte man forgæves efter ham. Thi Postene i Barbariet komme ikke meget stærk af Sted; omendthi ont de ved en overmaade Afhold conserve deres Lethed; "De gaae til Foedsel" og føre stedse i en Sæl paa deres Ryg "saa meget Meel, som de behøve den heele" "le Reyse over. Naar de vil spise opholde" "de de sig saa længe ved en Søe eller en" "Brynd, helde lidet af Meelet ud i det" huu

"huule af Haanden, og slikke det ind.
 "Naar det begynder at regne, Klæde de
 "sig af, og sætte sig paa deres Klæder, og
 "bevare dem saaledes tørre, indtil Reg-
 "nen holder op. Den samme Fordeel have
 "de ogsaa, naar de svømme over en Strøm;
 "Thi da have de den Skik, at de lægge de-
 "res Klæder paa Hovedet imens de svøm-
 "me over. Endelig indfandt Abdemelek
 sig i Miquenez den 15de Aprilis 1728; og
 blev ophøved paa Thronen under Lykynst-
 ninger og usædvanlige Glædes Tegn.
 Deby havde i den Tid, da han forestoed
 Regjeringen viiselig, gjort sig Umage
 for, at faae Kongen i Frankrige til Ben;
 og udsendte til den Ende tvende franske
 Slaver, som skulde forkynde Kongen i
 Frankrige hans Kroning. Disse Gesand-
 tere reyste nu fra Frankrige igien, i det
 faste Haab, at de skulde faaet en stoer
 Deel Fanger løs; Men ved deres An-
 komst fandt de Abdemelek paa Thronen,
 hvilken, saasom han var gierrigere og en-
 soldigere, end hans Formand, gav dem
 ikkun, for en anseelig Foræring, tvende
 Slaver løs. Man vil ikke her længe op-
 holde sig med de Beretninger, som For-

fatteren fremsætter, angaaende Rantzons Consulerne. Siden det er enhver nok som bekiendt, hvor stoere Farligheder og Persecutioner de ere undergivne. Det varede ikke længe, førend det fortrød Bengalen, at han havde hjulpet Abdemelek paa Thronen. Thi denne Bedrager overtraadde alle Love, hvorover den gemeene Mand beklagede sig, og begyndte da, efter deres gamle Sædvane, et nyt Oprør. Derpaa var Abdemelek strax betænkt paa, at mage det saa, at Deby, som han holdt i Fængsel, ikke skulde være i Stand til, at blive sat paa Thronen igien. Een af Abdemeleks Sønner blev derfor bestilt til, at skulle udstikke Dynene paa benne ulfsalige Prins; Men han undkom, og frelste sig med Flugten til Orkenen.

Mayland.

Nu er ved Hr. Philip Argelati Omsorg, det fjerde Bind bleven færdig af: Muratorii Thesauro novo veterum Inscriptionum. Denne Deel er bleven vidtløftigere, end man i Forstningen havde ventet; Thi efterat Hr. Muratori havde faaet den sidste Classe af Inscriptionerne fra Pressen, saa fik han en heel Deel gamle Inscriptioner

ner fra adskillige Steder, som kunde juda
 gjøre et stærkt Anhang. Han har endnu
 tillagt det andet Anhang, hvori han gi-
 ver en almindelig Fortegnelse paa alle i
 denne store Samling forekommende In-
 scriptioner. Forfatteren har i denne Deel
 brugt følgende Orden. 1) I den 25 Clas-
 se findes alle Christelige Inscriptioer, 2)
 Et Anhang af saadanne Inscriptioer,
 som han, efter at denne Samling var
 trykt, fik fra troeværdige Venner. 3)
 Den gamle saa kaldede Inscriptio Sigea,
 med Hr. Edmund Chishulls Noter og
 Anmærkninger. 4) Et gammelt Decre-
 tum, som Stæærne have oprettet, Kong
 Antiocho til Ære, med bemeldte Chis-
 hulls Anmærkninger. 5) Chishulls Af-
 handling om en Mynt med Opkrift:
 ΚΡΩΝΙ. 6) En Beskrivelse over Staden
 Rom, som en Jesuite, navnlig Philipp
 Labbe, fordum har udgivet, men nu paa
 nye er oplagt, med variantes Lectiones
 efter 2 MSS. 7) 18 adskillige Register
 over alle i denne Samling værende Inscri-
 ptioer, som og ere deelte i visse Classer.

London.

Hr. Stephan Hales, som er Doctor The-
 olo-

ologiae, og tillige bekiendt af sin Medicina Experimentalis og andre, til Physiquen henhørende Skrifter, har udfundet Middelen til at indføre frisk og sund Luft paa de Steder, hvor den er usund og stinkende, og derved forarsager de nærværende Corpora Skade, saasom i Bergværker, Fængsler, Hospitaller, Skibe, Verksteder og andre slige Steder. Han har Aar 1741 foreviist det Kongel. Videnskaberne's Soghietæt, det derom forfattede Skrift, og nu udgivet det i Trykken under Titul: A Description of Ventilators. 8vo. Forfatteren viisser, at man ved dette Middel, foruden den Nytte, man har deraf paa sin Helbred, og saa kand holde Kornvarene steds friske, og saaledes i Stand, at de hverken skal faae en slem Lugt, en helser i Proviant-Huuse eller Skibe, blive opædt af Orme; saa og at man derved snart kand tørre Hveede, Malt, Humle, Krud og sligt. Enhver seer letteligen den almindelige Nytte, som kand flyde af dette Middel, hvor for det var at ønske, at dette Skrift, end og til andre Nationers Nytte maatte blive oversat i deres Sprog.

Reims.

Riims.

Her sælges de to første Parter af de gamle den Hellige Skriftes Oversættelser paa latin, under Titul: Bibliorum sacrorum latinæ Versiones antiqvæ, ceu Vetus Italica, & ceteræ, quæcunq; in Cod: MSS: & antiqvorum scriptis reperiri potuerunt, quæ cum vulgata latina & textu Græco comparantur: Accedunt Præfationes ac Notæ, Indexq; novus ad vulgatam, è regione editam, locupletissimus, opera & Studio D. Sabatier, Ord. S. Benedicti è Congregatione S. Mauri. 3 fol. 2 Bind. Rilderne, hvoraf denne Samling er tagen, ere de beste Manuscripter af de Italienske, Franske og Engelske Bibliotheker; Saa vel som Fædrenes Skrifter i den første Kirke. Foruden Textus vulgatæ, Versionis, som sættes ved Siden af den gamle Oversættelse, vil man i Fortalen viise, hvorpaa man kand kiende og have Visshed om den Italienske Version. Det gandske Bær skal bestaae i 3 Folianter, af hvilke den sidste, som indeholder det nye Testamente, allerede er under Pressen. Hvert Bind kommer paa 30 Livres, paa sinaat, og paa 45 Livres paa stort Papir.

Grenoble.

Her er udkommet: Methode Generale, pour traiter les maladies, qui regnent dans cette province sous le nom de Rhume par M: Beylie, Conseiller médecin ordinaire du Roi, & Professeur ordinaire de Medecine de Grenoble. 18vo. 20 Sider. Hr. Beylin henfører alle paa denne De grasserende Syger til disse 4re Slags: Hoved- Bryst- og Mage- Snue, og Tungbrystighed, som let kan forandres til Siide- og Lunge- Slag, febres putridas, malignas og purpuram. Den kolde Luft har forarsaget alle disse Sygdomme; En Aarsag, som gemeenlig antages af de tydske, men meestendeel forkastes af de franske. Af de Midler, som Hr. Beyli har ordineret, skulde man og tænke, at han gjorde sig andre Tanker, end han ved Undersøgelsen loed sig mærke med. Dog kand man ikke sige, at de Midler, som han har ordineret, have været skyld i det, som har fuldt paa disse Sygdomme.

Jena.

Hos Krøckers Enke er at faae til Kiøb: Christiani Gotlieb Buderis, Ser. Sax. Duc. à Conf. Aul. in Acad. Jenensi Juris Publ. Feud. & Hist. Prof. Ord. Fac.

Jurid. Amœnitates Juris Publici S. J. R. Germanici. observationibus selectis ex actis libellisq; publicis, diplomatibus, Scriptoribus, monumentisq; fide dignis eratae. in 8vo. 1743. 12 Ark. Dette Slags Skifter pleyer gemeenligen at være værd at læse, siden de gierne indeholde noget, til Underretning om Videnskaberne, eller hvor af man i det ringeste Land faae en tilstrækkelig Oplysning om visse Materier. Læseren skal finde begge Deele i dette bemelte Hr. Hof-Raad Buderis Skrift; Som indeholder følgende Afhandlinger:

- 1) De primis legum fundament. Collectionibus.
- 2) De primis J. P. Compendiis.
- 3) De Statuum provincialium concilio & concursu in causis Religionem, remqve Sacram concernentibus.
- 4) De Præstationibus monasteriorum Dominis-territorii, vicinis, alisq; faciendis, ad J. P. W. a 5.
- 5) a) De jure S. J. R. G. Vicariorum habendi comitiâ imperii, b) Joh. Chriæ. Wadenseilii dubia de antiquitate Coronæ & ensium inter insignia imperii ex ipsius literis ad Thulemarium prolata.
- 6) De sessione & voto statuum ante impetratum in-

dultum, & factam investituram fluidalem. 7) De Imperatore ipso iudice ad ordin. Can. P. 2. Tit. 7. 8) Antiquitas Principatus Thuringici asserta. 9) De Compendiis Fisci Regum Germaniæ. 10) De frugalitate in Coventibus imperii servanda ordinationes. 11) De Comitibus Provincialibus olim sub Dio, certoque loco habitis.

Hamborg.

J Herolds Boglade her sammesteds fand nu havees en nye Edition af det store, saa Valdede Dictionaire de Trevoux, som nu er udgaaen i 6 stærke Folianer under følgende Titul: Dictionair Universel Francois & Latin contenant la Signification & la Définition tants des mots de l' une & de l' autre Langue, avec leurs différens usages, que des termes propres de chaque Etat, & de chaque les choses naturelles & artificielles; leurs, figures, leurs especes, leurs proprietes. L'Explication de tout ce, que renferment les Sciences & les arts, sois Libéraux, soit Méchaniques. Avec des remarques d'Erudition & de Critique, le tout tiré des plus excellens Auteurs, de

de meilleurs Lexicographes Etymologiftes, & glossaires, qui ont parú jusqu'ici en différentes Lanques. Dedié à Son alteffe Sereniffime, Monseigneur Prince Souverain de Dombes. Nouvelle Edition Corrigée & Considerablement augmentée. a Paris. 1743.

Berlin.

Udtogets Fortsættelse af: Der Pillegrim, erster Theil &c.

Forfatteren, som fortæller denne Historie om sig selv, siger, at han kom, iblant en stoer Haab Menneſker, ind i et smukt Huus i Staden. I denne Forsamling hørte han en Tale, som han ikke forſtoed, af et Menneſke, som ſtoed paa et høyt Sted. Derpaa, da en Klokker ringte, faldt den ganſke Forsamling, ſom der var tilſtede, til Jorden; hvoraf han med Glædemærkede, at han var paa et Sted, hvor man dyrkede Guld. Han beſluttede nu, at opholde ſig nogen Tiid i Byen. Men, da han formærkede, at de, ſom han havde anſeet for de allergudfrugtigſte, vare de allerugudeligſte, ſaa længtes han eſter, at komme i ſin Eenligbed igien. Dog droeg han ogsaa, af Nyegierrighed hen til den anden Stad. Denne, ſaaſom

den var Hoved-Staden i Landet, var ogsaa fuld af alle Hoved-Laster. I den tredje Stad befandt han, at deres smukkeste Huuse lignede de kalkede Graver; Her havde Stierlighed Overhaand, og af Stierlighed reynste sig Hoffærdighed; Men Hoffærdigheden ansaae den gandske Verden med spodske Dyne. Den 4de Stad var ikkun slet bebyggt; Men dens Indbyggere vare destomere besmittede med Ondskab. Her foragtede man, Pillegrimmen, som en fremmed. I den 5te vilde ingen tage ham i Herberge; fordi man af hans slette Klæde-Dragt dømte, at han ikke havde meget at betale med; som ellers er det, der gjør Berten hurtig til Opdarning. Han maatte da nødes til, at gaae i Mørke til sit eget Herberge. I det han nu gik derhen, stødte han an paa en Bog, hvilken han tog op, og saae derpaa ved en Lampe, i sin Huule, det Ord: UDLÆNDING, skreven med store Bogstaver. Denne Bog holdt han i Begyndelsen for at være hans Faders Arbejde, og læste deri den heele Nat; Han fandt deri uimodsigelige Lærdomme, en grundig Erudition, en høy Skrive-Maade, som var fast uimuelig at efterfølge; ja han fandt en hellig Nid-

Liærhed, for at bane Dydens Zen for
 Verdens Borgere, ved at afmale dem La-
 sternes Hæffelighed. Men paa det sidste
 Blad saae han, ikke uden Forstrækkelse, at
 denne Udlænding var død. Han forstyr-
 rede derfor sin Huule, og begav sig ud, for
 at opsoge denne berømmelige Mand's
 Grav. Ved hans Billegrims-Gang lo-
 ber han, saa vidt mueligt, at afbilde sine
 Medborgere de forekommende Dyder og
 Laster. Men man tvivler om at Læserne
 i alle Maader vil bifalde denne Afbildning;
 omendstønt den vel kunde være beqvem
 nok, til at forestille Menneffene Dydens
 og Lastersternes sande Stikkelse, saaledes,
 som den maae forekomme dem, der
 dømme derom af deres egen Drift og
 den blotte Fornuft, naar denne Caracteer
 ikkun overaltdt havde været nøye taget i
 agt. Forfatteren har vel stræbt at efter-
 følge bemelte Udlænding i Grundighed
 og Behagelighed; men dog ikke været li-
 ge lykkelig overaltdt. Adskillige grundt-
 ge og dybsindige Betænkninger har han
 forklaret med behagelige og flydende Ex-
 pressioner,

Altona og Flensborg.

Det er noksom bekendt, at den protestans

tiske Kirke, i dette Aar ligesom 1724, i henseende til Paaske-Fæstens Helligholdelse, er afviget fra den Catholske, som retter sig efter den Gregorianske Tids-Beregning; Men hvoraf dette kommer sig, er vel end ikke alle de Lærde bevidst; Derom underretter da følgende i denne Maaned fra Pressen udkomne Skrift: Historisch, Mathematische Nachricht, nebst einigen nöthigen Beylagen, zum Druck befördert von Gottfried Profe, der Philosophie und Mathematique Professor. (Hos Brødrene Korte 1744. 8 Ark i 4to.) Hr. Professor Profe har med dette Skrift gjort Publico stor Tieneste, i det han deri deels fortællig fremsætter Aarsagen til ovenmelte Afvigelse fra de Catholske, deels og anfører de derom i afvigte Aar, i de Kongel. Danske Holsteenske Lande udgangne Forsordninger. Det sidste kand tiene til at faae en Connexion af Fortællelsen, og det første ansees, som et kort Indhold af Calendar-Historien. Han viiser i Besværdelsen, at Urigtigheden i Tidernes Beregning reyser sig, enten af Astronomorum Forsømmelse i at observere Himmelens Løb eller af Tids-Beregnernes urigtige Regning; thi det er uden Møde

sigelse, at de Himmelske Corpora, hvorefter Tiderne beregnes, løbe et uforanderligt og høyst ordentlig Løb. Men fordi mange Sager i Tidernes Beregning antages med Vilkaar, der i sig selv ere ligesaa lidet almindelige, som adskillige Nationers Sprog, Sæder og Klæde-Dragt &c. og det, som antages med Vilkaar, op hæver Overensstemmelse, saa kand man deri neppe vente nogen Conformité eller at nogen Fæst skulde kunde helligholdes paa een Tid over ald Jorden; Thi naar det hos os er Middag, saa er det hos nogle Folk Morgen, hos andre Aften, og end hos andre Midnat. Derefter gaaer han nærmere til Sagen i sig selv, og fremsætter for Læserne i Anledningen og Beskaffenheden ved den 3 dobbelte Tidernes Bestretning, som har været i Brug hos de fleste Europæiske Christne siden Begyndelsen af det 18 Seculo; neml: den Jultianske, Gregorianske og forbedrede. I den 4de S anfører han, hvad Julius Cæsar, i hvis Tider Vinter-Maanederne indfaldt i Efterhøst, og Foraars Maanederne i Vinteren, har contribuereet til at forbedre Tidernes Beregning. Det Jultianske Aar bestaaer af 365 Dage og 6 Timer i

hvilke 6 Timer hver 4de Aar udgjør een Dag og gaaer da, efter den 24 Febr., ind. Denne Skik er da antagen og vedligeholdt af de Christne, og egentlig af de Romerske-Catholiske indtil Aar 882. Protestanterne holdt den indtil 1700. Men de Svenske og Engelske ere blevne derved indtil denne Dag. Disse regne selvfølgelig efter den gamle Stil. Det Julianiske Aar er egentlig 11 Minuter for langt. Denne Urigtighed har ikke saa meget, som den vrangne Meenighed, at de Christne ikke burte helligholde deres Paaske-Fæst tilligemed Jøderne, forvoldet, at den Orientaliske og Occidentalske Kirke, i de første Secula efter Christi Fødsel, blev adskilt. Denne Fraskillelse blev endelig, Aar 325, ophævet ved det Nicæniske Concilii Forsordning; hvori blev afgjort, 1) at Paaske-Fæsten ikke skulde holdes med Jøderne tillige, 2) at den altid skulde helligholdes paa en Søndag; 3) at denne Søndag altid skulde være den, som fulgte paa fuld-Maanen næst efter Foraars Jævn-Degn; Men dersom denne fuld-Maanen faldt ind paa en Søndag, saa skulde 4) Paaske-Fæsten opsættes indtil næst paa følgende Søndag.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

I4.

Den 10 Aprilis 1744.

Paris.

Sortsættelse af Relation de ce, qve s'est
passé dans le Royaume de Maroc. &c.

Endelig om nogen Tid fandt Deby et
Fristed ved Tedla, (8) og ved denne Debys
Graværelse blev hans Tilhængere ad-
spredte; Herved meente nu Abdemelek,
fuldkommen at have opnaaet sin forrige
Autorite og Sikkerhed. Han holdt der-
for ikkun sine Løfter og Forbindelser med
Alarberne og foragtede de Sorte; af hvil-
ke

D

le

(8) Er hoved Staden i en Provins i Konge-
riget Maroco.

fe han loed 2 elendig tage af Dage; hvils-
 ket gav dem Anledning til et nyt Oprør,
 og de fleeste Provincer fuldte deres Exem-
 pel. Dette saa farlige, som hastige Oprør,
 satte Abdemelek i stoer Frygt. Han send-
 te derfor 2de af sine Kammer-Tjenere og
 de fornemmeste Damer fra Palladset ud
 imod Rebellerne med Lov-Bogen og hans
 Faders, Muley Ismaels, Litig-Klæde, i
 Haab derved at stille dem; Men dette
 floeg ham fejl. Thi Deby havde allerede
 indfunden sig hos de Sorte; og var anden
 gang udraabt til Konge over dem ved
 15000 Stemmer. Abdemelek, som gior-
 de sig et falskt Facit om Assistance af Alar-
 berne, blev imidlertid belehret af Deby i
 Miqvenetz, sidst i Julii Maaned, 1728; og
 omendstønt hans Garnison gjorde tap-
 per Modstand, blev Staden dog erobret
 ved Storm, og alle Indbyggerne dræbte
 med Sværd. Dog fandt Abdemelek Lege-
 lighed til at echappere, og flyede til Fez.
 Strax derpaa angreeb Deby de Alarber
 og overbandt dem i et Feldt-Slag. Om-
 sider, da han havde affraffet alle dem, der
 havde stødt ham fra Thronen, iblant an-
 dre Kammer-Tjeneren Benmargen, som
 han

han loed hænge op paa een af Stadens
 Borte, attaqverede han Staden Fez, og
 da han ikke kunde erobre den ved Storm,
 forandrede han Beleyringen til en Blo-
 qvade, og nødte endelig Garnisonen til at
 overgive sig og at udlevere Abdemelek.
 Deby gjorde ham da intet andet Ont, end
 sendte ham til Miqvenez, hvor han skulde
 forbares i Bacha, Mefaels Huus. Han
 betalte derpaa sine Tropper, og reyste selv
 tilbage til Miqvenez, hvilken han efter
 den Tid zirede med smukke Bygninger,
 og levede der et lykfsaligt Liv; som dog
 blev forkortet ved Overdaadighed i Drif.
 Thi han døde endelig den 22de Martii
 1729, efter at han faa Dage tilforn havde
 ladet qvæle sin Broder Abdemelek. For-
 fatteren anfører her følgende Anmærke-
 ning. Kongeriget Maroco er ikke et Ar-
 ve-Riige; Men Indbyggerne tage sig
 undertiiden, endskjønt gandskeielden,
 den Frihed, at udvælge sig en Konge. Et-
 lers pleyer gemeenligen Magt og Under-
 fundighed at aabne Beyen til Thronen.
 De Konger, som Nationen selv udvælger,
 maae ikke hæve nogen slags Subsidier,
 men dem betales ikkun den i Loven stipu-
 lere-

lered Summa; Eller og man giver dem
 Tiende, af Kornet, Creaturene, Smør,
 Meel, og Olie. Deres Konger give Sol-
 daterne intet uden det blotte Livs Ophold.
 Da nu Deby var død, efterloed han sig en
 Søn, navnlig Muley Boufier, hvilken
 man strax tænkte, at være saa got, som kal-
 det til Kronen igien. Men den forom-
 melte Abdallas Moder forsømte nu ikke
 at sætte sin forrige Project i Verk, til at
 faae sin Søn paa Thronen, hvilket og gif
 hende an; Thi Abdalla, som var den be-
 rømte Muley Ismaels Søn, blev, omend-
 skiont fraværende, udraabt til Thron-
 Følger. Han var den Tid anseet for et
 Menneffe af rare Egenstaber, men besyn-
 derlig for at være meget from og retsær-
 dig; Men da han nu var kommen til Re-
 gieringen, forfaldt han i denne sin nye
 Betiening til nye Laster; Eller saadan-
 ne, som han hidindtil havde dæmpet, for
 at blive anseet som værdig til Kronen.
 Det første Kiendetegn, han loed see, paa
 denne Forandring, var at han uforstyldt
 forfuldte Boufier, som dog aldrig havde i
 Sinde at gøre ham ringeste Uroe; Ende-
 lig undkom han fra ham ved et haardt
 Fæng-

Fængsel, og blev omsider modtagen i Taflet, hvor han levede roelig.

Leipzig.

Nova acta Eruditorum indeholder følgende Articer: 1) Histoire Generale des Auteurs Sacrés & Ecclesiastiques, par le P. Remige Ceillier, Benedictin. Tom. VI à Paris, 1737, i stoer 4to. 4 Alph. 7 Ark. 2) Historische und Theologische Betrachtungen über die Wahrheit, Alterthum und Götlichkeit, der Schriften des Alten und Neuen Testaments. Basel 1742. i 4to, 4 Alph. 15½ Ark. 3) The Sun standing still. in the Days of Joshua rationally accounted for by A. O. L. L. D. at London 1739. I stoer 8vo, 3 Ark. 4) Johann Jacob Mosers Deutsches Staats-Recht Dritter und Vierter Theil Leipzig und Ebersdorf. 1740 og 1741. i 4to. 6 Alph. 2 Ark. 5) Georgii Martini, M. D. de Similibus animalibus & animalium calore, Libri duo. Londini 1740. I stoer 8. 19 Ark. 6) Callimachi Hymni & Epigrammata, maximam partem ex interpretatione Nicod. Fridschlin, & cum Scholiis veteribus. In usum auditorum suorum

edidit, præfatus est, & indices addi curavit, M. Jo. Frid. Stubelius, Scholæ Provinc. Portensis Conrektor. Lipsiæ 1741. 3 stor 8. 18 Ark. 7) Joh. Frid. Gronovii, Celeberr. Viri, Lectiones Plautinæ, nunc demum editæ è Manuscripto accedit vita autoris, nunquam ante typis descripta. Amstelodami. 1740. 3 stoer 8. 1 Alph. 4 Ark. 8) Extractus art. & Diplomatum, super Religionis negotio in inclyto regno Hungariæ & Bohemiæ in mense Augusto Ao, 1742 exhibitus 34to, 11 Ark.

Hamborg.

3 Königs Boglade Land habes: Chronologische Tabellen, worinnen alle Päbste, Käyser und Könige enthalten, welche von Christi Gebuhrt an bis 1740 regieret haben. Leipzig bey Archstee und Mercus 1744. 3 Ark. Disse Tabeller ere indrettede paa en usædvanlig Maade, saaledes, at man deri har fremsat nye paafundene Tegn til at hielpe Sukommelsen.

3 Hertels Boglade i Dohmen er ogsaa til Liebhabernes Dieneste at faae: Nachricht von dem Leben und der Verwaltung des verstorbenen Andreas Hercules von

von Fleury, Cardinals der Römischen Kirche; ehemahligen Bischofs von Frejus, und Premier-Ministers seiner Allerchristlichsten Majest. Ludovig des XVten, worinnen gleicher weise einige merkwürdige Umstände, welche den Fall des Herrn Chauvelins, ehemahligen Siegel-Bewahrers, und die Erhebung des Cardinal Tencin betreffen, enthalten sind. Von einer unparthenischen Feder freymüthig beschrieben, und aus dem Englischen übersetzt von ***. Sapiientissimum enim dicunt eum esse, cui, quod opus sit, veniat in mentem, proximè accedere illum, qui alterius bene inventis obtemperat. Cic. pro Cluent. Frankfurt og Leipzig. 1744. 8 Ark, i 8vo. Dette Skrift, som er sammenskrevet af en frøe Engælænder, viiser, at han har haft en goed Indsigt og Sammenhæng i Staats-Sager. Han meddeeler os Cardinalens von Fleury rette Character, efter alle, saa vel de trouble, som føyelige Tidens Beskaffenhed; og ligesom affiger Dommen over denne Ministers Adfærd. Han viiser os, at adskillige Ting, som man tilforn har anseet for suilde og nyt-

tige Staats-Buds, hellere bør agtes for de største og skadeligste Feyle; og holder for, at bemelte Cardinal fortjener best saaledes at affildres, som han her har affildet hans Portrait.

Paris.

Hr. Petit har udstukket Hr. Maupe-
tuis, den berømte Mathematici og Astro-
nomi ved det Kongel. Videnskabs Soc.,
Portrait i Raaber, og under Portraitet har
Voltaire sat følgende smukke Vers:

Le Glob mal connu, qu'il a su mesurer
Devient un monument, ou sa gloire se
fonde;

Son sort est de fixer la figure de monde,
De lui plaire & de l'eclairer.

Altona og Flensborg.

Fortsættelse af Hr. Prof. Profes Histo-
risch = Mathematische Nachricht von
der Osterzeit. &c.

Formedest de Banskeligheder, som fød
af denne Forordning, kom de saa kaldede
Soel- og Maane-Zirkler op. Abbedens
Dionysii Paafund, at Jævn Døgnful-
de altid falde ind den 21 Martii, og
Paaske = Fæsten imellem den 21 May og

18 April, fandt da et almindeligt Bifald; Men denne saa let agtede Cycliske Regning forvoldt siden de største Forvirrelser; hvilke Pave Sixtus IV og Leo X vel stræbte at forekomme; Hvilket dog ikke stredte til fulde, førend i det 16 Seculo under Pave Gregorii XIII Regiering. Hvorledes dermed er gaaen til Berk, viiser den 8de Section. De Catholiske Christne antog den Gregorianiske Calendar; Men de Protestantiske vilde ikke lyfse Pavens Ordre, og blev derfor ved den Julianiske. Denne var det første Skilsmisse i Tidernes Beregning imellem den Christne Kirke. Dette forarsagede, at man hnskede endnu en nye Forbedring, hvilken Kong Christian den Vte, høvsprisselige Huskommelse, Konge i Danmark, begyndte paa. De 2de Mathematici Römer og Weigel gjorde en stoer Deel dertil; Trenede, navnli: Meyer, Storm og Hamberger satte den i Berk. Den 12 J. indeholder det Evangeliske Rigs-Convents Forordning, om at indføre den forbedrede Kalender, som var indrettet efter Astronomisk Regning. Denne forarsagede vel 1700 nogen Tvivl og Disput, men

blev dog, efter adskillige Indvendinger, Aar 1724 approberet og ved Magt. Disse Indvendinger blive i den 17, 18, og 19 Sectioner anførte og forklarede. Og der af sees, hvor vittelig de høye Evangeliske Stænder i Regensborg den 30 Jan. 1723 have indrettet deres affagde Dom efter hosføyede Forordning. Dernæst anfører Hr. Prof. Profe aldt hvad der i saa Henseende er forefalden i Tydskland, Dannemark og Sverrig, og kommer til Aar 1744, hvor han vittiser, at den nu forefaldene Fraskillelse kommer gandske overeens med den, som skeede 1724; og har tillagt en Gregoriansk og Astronomisk Paaske-Udregning. Til Slutning giver han sin Betænkning om den i dette Aar indfaldene adskillige Paaske-Fæstens Holdelse, og om alle derom udgangne Kæyserl. og Kongel. Forordninger. De deri anførte Skrifter ere: 1) Pave Gregorii Bulle, fra 1582 til den 9de J. 2) Den forbedrede Calenders Publication af Prædikestoelene Aar 1699 den 30 Nov. indtil den 12 J. 3) Den Regensborgiske Anordning om Paaske-Fæstens Helligholdelse, Aar 1724/ forsattet 1723, den 30 Jan. indtil den 20 J.

§. 4) En Formul til at oplæse denne Anordning af Prædike-Stolene. 5) Kong Friderich den Fierdes Befaling, at indføre den nye Stil, Aar 1699 den 28de Nov. 6) Evangelist Anordning, angaaende Paaske-Fæsten i Aaret 1744 forfattet i Frankfurt den 15de Maji, 1742. indtil den 25 §. Indholdet af den, af H. Kongel. Majest. i Danmark, i Regierings Cancelliet i Glückstadt, udgivne Forordning om Paaske-Holdelse for Aar 1744.
London.

Boghandlerne Innys og Bathurst Land nu forsyne Publicum med et smukt Oplag af alle Philonis Skrifter i 2 Deele i Folio; Som ere samlede og med Flid besørgede af Hr. Thomas Mangey Theologus og Canonicus i Durham. Den 1te Deel har 736 og den 2den 692 Siider. Hvad Hr. Philon i dette Skrift enten har reent udeladt eller ikke tilstrækkelig nok udført, det har Hr. Mangey med stor Agtsomhed, enten forbedret og tillagt, eller tydelig forklaret, saa man ikke kand nægte, at jo denne sidste har gjort meere til de frie og boglige Konsters Befordring end den første. Hr. Mangey fremsætter allerførst i
dette

dette Oplag Philonis Lebnets Beskrivelse. Han statuerer, med Basnagen, at Philo er født 30 Aar førend Christi Fødsel; og af denne Grund-Sag igiendrives og falde de nyeres Meening, om hans Omvendelse til Christendommen, hans Affald igien til Jødedommen, og hans Benskab med Ap: Bed. bort af sig selv. Han nægter da, at Eusebii Foregivende om hans Omvendelse, og Photii om hans Apostasie ikke forholder sig saa. Thi omendstiont Philo, paa adskillige Steder tilegner det Nye Testament noget Guddommeligt, saa taler han dog om Messia, som den, man endnu skal vente. Hans allegoriske Forklaringer over den Hell. Skrift have heller endnu ingen Bisald funden hos Theologos. Men Hr. Mangey forsvaret ham deels dermed, at han ikke selv har været Autor eller første Begyndere til denne Skrive-Maade, deels ogsaa dermed, at mange af Kirke-Fædrene, efter ham, have betient sig af Slige Forklaringer. For Resten holder han for, at Philo maae have læst meget i de Jødiske Bøger, saasom Mosis, Davids, Salomons, Syrachs, og andre, saasom han

han meget efterfølger Aabenbaringen, Sidst i Fortalen anfører han Manuscripterne, hvoraf han har forbedret Philonis Skrifter; og Aarsagen, hvorfor han i denne Edition har maattet bruge en anden Orden end Philo. Den hidindtil udgangne latinske Oversættelse har han holdt for saa slet, at han paa de fleeste Steder har gandske maattet forandre den. I den første Deel findes følgende Materier: 1) Philonis Afhandling om Verdens Skabelse efter Mosi Beskrivelse: hvoraf sees, at Philo har ikke været en mindre Pythagoræer, end Platoniker. 2) Tre Bøger om Allegoriis legum sacrarum post sex dierum opus. Den anden Bog af disse Allegoriis findes hverken i Turnébi Edition, eller i de Parisiske Manuscripter. Hoeschel har først, Aar 1587 gjort den bekendt; hvorpaa fulgte den Parisiske Edition 1640. Frideric Morels latinske Oversættelse har været saa urigtig, at Hr. Mangey maatte forandre den næsten Ord fra Ord. 3) Den Bog om Cherubim, det brændende Sværd, og Cain, som det første fødte Menneffe. 4) Et Skrift om Cains og Abels Offer. 5) Et Beviis paa

af

at næsten aldt det goede i Verden foraar-
 sages ved det Onde. 6) En mystiff Com-
 mentarius over Gen. 4de Cap. fra det 16de
 til det 26 Vers, som her første Gang
 kommer for Lyset. 7) Et Skrift om
 Kæmperne. 8) En Afhandling om Guds
 U-omstiftelighed; 9) Om Ager=Dyr-
 telse. 10) En Afhandling om Drukken-
 skab, og et Skrift under Titul: Noæ
 Busse. 11) Om Sprogenes Forstyrrelse.
 12) Om Abrahams Flugt til fremmede
 Lande. 13) Om de Himmelske goede
 Tings Arvinger. 14) En Efterretning
 om Marsagerne, hvorfor visse Personers
 Navne ere forandrede i den Hell. Skrift,
 og endelig 15) et Beviis, at Drømme
 komme fra Guld. Den anden Tome af
 dette Skrift indbefatter følgende Artis-
 cles: 1) Abrahams eller en fuldkommen
 viis Mands Levnets Beskrivelse. 2) Jo-
 sephs eller en ret Hof=Betienters Levnet.
 3) Et Skrift under Titul: Leben Moisis.
 4) De 10 Oracler, der kand ansees, for at
 grunde sig paa de 10 Guds Bud. 5) Ud-
 stillige enkelte Afhandlinger, saasom om
 Omstiftelsen &c. 6) Om Guld, som et
 eenfoldigt Væsen. 7) Om Præsternes
 Løn. 8) Om de Dyr, som vare beqveme

til Dyringerne. 9) Om Offer-Præsterne.
 10) En Betragtning over de Lovens Ord,
 at ingen Gave maatte antages i Templen
 af liderlige Qvindes-Personer. 10) Om
 nogle særdeles Love i det 3die, 4de og 5te
 Bud. 12) En Bog om Septenario. 13)
 En Afhandling imod Hoerkarle og Egte-
 Sengs Besmittere. 14) En Forklaring
 over det 8de, 9de og 10de Bud, som nu
 første gang sees i Trykken. 15) En Af-
 handling om de 3 Dyder: Tapperhed,
 Omgiængelighed, s: Høflighed og Boeds-
 færdighed. 16) En Bog om Belønnin-
 ger og Straffer. 17) Om Selvfornæg-
 telse og Afhold. 18) Et Beviis at Ver-
 den ikke skal forgaae. 19) En Apologie
 imod Flacium, Jødernes affagde Fiende.
 20) En Efterretning om Philonis Udsen-
 delse til Kæyser Caligula. 21) En Bog
 om Verden, som tillægges Philoni; Og
 til Slutning 22) En Samling af Philo-
 nis Fragmenta, som Hr. Mangey med
 stoer Slid har samlet af Eusebio, Manu-
 scriptis, og adskillige gamle Kirke-Fædre.
 De paa hver Siide tillagde Anmærknin-
 ger ere vel korte, men dog skarpsindige,
 og indeholde mange Forklaringer og Om-
 stæn-

stændigheder af de anførte Skrifter, som
ere værd at læse.

Leiden.

Zores Prof. Astronomiæ og Matheseos
Hr. Lulofs har i Trykken udgivet følgende
Skrift: *Johannis Lulofs Introductio
ad cognitionem atqve usum utriusqve
Globi, institutionibus domesticis accom-
modata.* 18vo, 8½ Ark. Det 1ste Ca-
pitel i dette Skrift handler om de konstige
Himmel- og Jord-Kugles Deele i Almin-
delighed; Det 2det om Planeternes
Forstiel og Deeling; Det 3die om den
flade Jords Deeling. Det 4de om Soes-
lens og Planeternes saa for os ladende
Bevæelse. Det 5te om Sphæræ Cælestis
rette Brug til at løse adskillige Spørs-
maal; Det 6te Capitel, som lærer Sphæ-
ræ Terrestris rette Brug, er deelt i ad-
skillige Sectioner. Den 1ste viser dens
Brug i Geographiens Mathematiske
Parter, og i Seyladsen; I den 2den
bliver Globus Terrestris physisk forestil-
let, og den 3die Section indeholder dens
politiske Deeling. Dette Skrift er, til
det foresatte Brug, meget beqvem, og
Forfatteren har derudi brugt en gandske
goed Orden.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

15.

Den 14 Aprilis 1744.

Kiøbenhavn.

Boatrykkeren Sr. Joh. Christ. Groth
land nu tiene dem, som ønske sig
nogen Efterretning om de Grønlandſke
Missioners Fremgang ſammesteds, med:
Tredie Continuation af Relationerne,
betreffende den Grønlandſke Miſſions Til-
ſtand og Beſtaffenhed, forfattet i Form
af en Journal fra Ao. 1739 til 1743, holdet
af Niels Egede; Med beſøyet Designa-
tion over den Grønlandſke Ungdoms For-
fremmelse i Chriſtelig Kundſkab, ſaa vel
Døbtes ſom udøbte Catechumenorum,
P ved

ved Colonierne Christians-Haab og Gots-Haab, forfatted af Missionairerne der samstedts. Desligeste er et Tillæg til dette Verk, kaldet: Profopographia Kallitæ, incolæ Grönlandiæ, epico latino, af Olao Lange; hvilket i latinſke Vers indeholder ligesom et Compendium af heele Landets Mærkværdigheder. Af bemeldte Sr. Groths, som Forlæggerens, tillagde Fortale ſeer man, at denne, Niels Egedes Dage-Bog indeholder adskillige Diſcurſer, ſom han, i de Aar han har været i Grönland, har ført med Grönländerne, hvoriblant end og ere nogle om gudelige Materier, hvori han, ſom vel-lyndig i det Grönlandſke Sprog, i Missionariernes Fraværelſe, eller naar ingen have været, efter Begjæring, har maattet underviſe dem. Forlæggeren haaber herved at have gjort alle dem en Fornøjelſe, der gierne ville ſee Grönlandernes Fremvert og Tiltagelſe i den Chriſtelige Kundſkab. Forfatteren af denne Fortegnelse har begyndt ſamme den 2den April 1739, og anfører efter Maanedernes Orden ved Dag og Dato aldt hvad mærkværdigt der har mødt ham, fra be-

mel-

melte Dato indtil den 13 Aug. 1743. Derpaa følger en af Missionairerne i Grønland opsatt Fortegnelse paa den Grønlandſke Ungdoms Forfremmelse i Chriſtelig Kundſkab, ſaavel døbtes, ſom udøbte Catechumenorum, ved Colonierne Chriſtians-Haab og Gott-Haab. Denne Fortegnelse er deelt i 3 ſ. og hver ſ. i 3 Rubriker; Den Iſte ſ. viiſer Ungdommens Tilſtand ved Chriſtians-Haab, og er forfattet af den Grønlandſke Miſſionair Hr. Alsbach, Aar 1743. Den forſte Rubrike viiſer den bemelte Ungdoms Navne, Alder, og naar de ere døbte; Den 2den, deres Forfremmelse i Chriſtelig Kundſkab; og den 3die hvorledes de ſamme anvende. Den Ilden ſ. er en Beretning om de Unges og Samles Tilſtand ved Gott-Haab, og er Hr. Alsbach ſaaledes tilſendt fra Miſſionairen, Hr. Drachard. Samme er ligeledes deelt i 3 Rubriker af ſamme Indhold. Den 3die ſ. indeholder en Opregnelse paa de Grønlandere, ſom opbolde ſig i den Herrens huttiffe Meenighed, ſom alle ere døbte af Hr. Mathias Stach. Derpaa ſlutter Hr. Alsbach dette Skrift med et Onſke,

til den Grønlandſke Miſſions lykkelige Fremgang, og Grønlændernes ydermeere Fremvæxt i Guds og Salighedens Kundſkab. Til ſidſt finde Liebhaberne herhos, ſom et Appendix følgende: Proſopographia Kalalitæ, Incolæ Grönlandiæ uberiori Descriptioni Antiftitis ſumme Venerabilis Domini, Johannis Egede Vernacula concinata, Hoc epico latino ſubjecta ab Olao Lange. Paſtore Urskoviense Diœceſeos Agerhuſiæ in Norvegia.

Man haver af de Lærde Avifer vel ſeet, at et Mathematiff Spørgemaal ſkulde være fremsadt i Aaret 1743 No. 48 pag. 770, ſom den Gang ikke kunde anderledes anſees, end ſom for en Anledning til en ſlags Ord-Krig, efter ſom Theſis er udelukt, og de udtydelige Ord, ſom ikke Theſin egentlig angaaer, men dog ſkulde oplyſe ſamme, ey heller ere forklaret ex. gr. Numeri primi, enkelte Tal, Numeri Compoſiti &c. Thi ethver Tal kand jo være enkelt, og ligeleedes ſammensat, ja end og unitas ſelv, og ydermeere bruger Author ſelv, ſammensadte Tal i de Exempler hand fremſetter, men dog forbyder, at extendere Theſin til Numeros

Com-

Compositos eller sammensadte Tal. Saa som nu ogsaa en ubekjendt Author udi de lærde Aviser af Aaret 1744 No. 11 haver indsendt sine Anmærkninger, hvilket han holder for at være Spørgsmaalet udbedkommende, dog at kunde contribuere noget til dens yderste Demonstration, og herved af forrige anførte Aarsager ikke kunde blive lykkeligere, end ikkun at vitse, at han haver hørt, der var Algebra til eller noget sligt: Saa formodes dog, at enten denne ubekjendte Annotator eller ogsaa Author proponens (hvilke begge maae have nogen slags Indsigt om Thesi, efter som de ere hinanden lige, om ikke en Person alleene) kunde behage at fremsætte Thesis med tydelige Ord, maaskee en anden, for mange vel bekiendte Author, kunde være saa lykkelig, at resolve denne endnu ubekjendte Proposition tillige med alle andre af deslige Slags.

Paris.

Fortsettelse af Relation de ce, que s'est passé dans le Royaume de Maroc. &c.
Hoved-Staden Fez havde fra Begyndelsen ikke vildet erkiende Abdalla for sin Konge og Souverain, hvorforsø han belejrede

den, og endelig efter lang Tids Modstand, indtoeg den med Storm, da han loed ihjelslaae den største Deel af Garnisonen og Indbyggerne, og havde i Sindde, i Bund og Grund at ødelegge Staden, uanseet at Barbarerne havde stoer Høragtelse og Tillid dertil og holdt den for hellig. Dog loed han det blive ved at nedbryde Murene, og dette var aldt det de Sorte erlangede, som satte sig imod denne Hoved-Stads Love. Denne Gierning, saa velsom, at han saa heftig forfuldte den uskyldige Boufer, blev anseet som en stoer Ugudelighed, og aabnede meere hans Undersaatteres Døne, at de saae hans grumme Adfærd. De iblant Alarberne, som ellers kaldtes Timores, vare da de første som opløstede Rebellions Standarten, hvorimod Abdalla gif saa u-forsigtig til Verks, at han anskaffede sig nye Tropper, i Steden for dem, som nu nyelig havde gjort ham saa troe og brav Tjeneste. Han blev da overvunden, og kom tilbage til Miquenez, hvor han tvært imod hans Moeders Raad, alleene af Forbittrelse imod sine Undersaatter, droeg sig, jo længer, jo større Had paa

paa Halsen; Thi han havde det Principium, at hans Underdanere ikke have anden Lob for deres Liv og Levet, end den han efter eget Behag vilde skrive dem for. Endelig maatte han tage sin Tilflugt til de Sorte, hvilke han i egen Person commanderede imod Alarberne, undertvang dem og deres Land, og fik et anseeligt Bytte. Det forunderligste her ved var, at Abdalla ved denne Seyer dog udviiste noget Menneffeligt, i det han loed Qvinder og Børn, som vare gandske nøgne, Klæde og isøre Legems Skul. I Henseende til Provinzen Darba, som var bleven oprørist, var han ikke meere lykkelig end ved de forrige: Endskjønt han, med sin slette Conduite, selv forarsagede sin egen Ulykke: Thi han udsendte et Corps Tropper til at undertvinge disse Rebelle-re, som ikke var dem voksen; Men det, som endnu var en større Ubetænksomhed: I Steden for at aflægge de faa af disse Tropper med goed Belønning, som vare flygtede og undkomne fra Alarbernes Baaben, og havde udviist stoer Tappehed, loed han dem alle dræbe paa en barbarisk Maade. Han blev stedse meere og

meere ophidsset, og forblinded til sin egen Skade. Han loed ihuelstaae en stoer Deel Borgere, og brugte alle optaenkeli- ge Midler, til at giøre dem, i Særdeles- hed de Christne, som han loed beholde Li- vet, ullyksalige. Foruden disse, havde han endnu 2 Rebellions = Krige, i hvilke begge han selv satte sin Armee an, og blev ogsaa stedse, som han fortiente, overvun- den. Paa det goede Navn og Rygte, som Abdalla havde lagt sig ind førend han kom til Regeringen, havde Rantzions Con- sulerne begivet sig hen til ham til Skibs, i Haab, at udrette en General-Rantzion; Men dette Haab sloeg dem gandske feyl; thi Abdalla var nu bleven gierrigere og grummere, end hand nogen Tid tilforn havde været. Han satte sig op imod hans Moeders Raad, og magede adskillige gange paa, at slaae hende ihuel. Af en stoer Deel barbariske Gjerninger, som an- føres af Autor, vil man ikkun alleeneste fremsætte een, som tillige viiser adskillige Skikke, der ere komne i Brug hos Bar- barerne ved Giftermaal. De unge nye gittede Folk blive, i 7 Dage efter deres Giftermaal, tituleret Konge og Dron-
ning

ning af deres Forældre og Venner. De have Frihed til at paalægge dem, som haver været til deres Bryllup, saa megen Skat, som Brylluppet har kostet; og at kaste dem hoved-kulds i Søen, som nægte at betale. Dog have disse Lystigheder ikke Sted, uden naar Bruden er Jomfrue; Men naar hun befindes, en at være Jomfrue, sendes hun til sine Forældre igien; Hvilket regnes baade hende og Forældrene til en stoer Skam. Faderen har da saa fald Ræt og Frihed, til at qvæle hende. Kongen Abdalla havde eengang givet sit Minde og Tilladelse til 8 unge Alcaiders (*) Giftermaal; Men da disse herved havde betient sig af ovenmelte Skik, holdt han det for et stort Delictum, og loed dem binde til Halen af Muul-Teseler, og slæbe omkring indtil de døde. &c.

Frankfurt ved Oderen.

En vis lærd Mand, som ikke har villet give sig tilkiende uden under Begyndelses Bogstaverne til hans Navn, har nyelig udgivet: Beschreibung aller, heu-

B 5

tiges

(*) Alcaides vare Gouverneurerne over
Provinzen.

riges Tages in Europa florirende Geists
 und Weltlichen Ritter=Orden, nebst den
 Bildnissen der Ordens=Zeichen. Erstes
 Stück von den Kayserslichen Ritter=Or=
 den. I 4to 2 $\frac{1}{2}$ Ark og 5 Raaber=Stykker.
 Forfatteren har i dette Skrift forbedret
 alle hos andre Scribentere forekommene
 de, deels utilstrækkelige, deels ogsaa gands
 ske urigtige Efterretninger om Ridder=
 Ordenene, og deres Tegne. Han giver ikkun
 en Historisk Beskrivelse over Ridder=Or=
 denene, og befatter sig for Resten intet
 med Statutis. I denne første Part handler
 han om de Kayserslige Ridder=Ordener;
 Men i den anden vil han anføre de Konges=
 lige. I bemelte første Part fremsætter
 han de nu værende Kayserslige, saasom,
 Andreas-Alexander-Cathariner=og Kors=
 Dragerinde=Ordener: I den 2den de af=
 lereede af Brug gangne Kayserslige Orde=
 ner, saasom den saa kaldede Orne=Orden;
 Det Burgundiske Kaarses Orden; Con=
 stantiner=Ordenen; Den overbundene
 Drage=Orden; Den af S. George i Østers=
 rige; Den hell. Gereons= Orden; Kron=
 Ordenen; og Dydens Slavinde=Orden.
 Beskrivelsen er ordentlig og vel tros=
 fen,

fen, men kunde endnu været bedre, om
 Forfatteren havde tillige anført de for-
 nemmeste Skribenter, som da havde væ-
 ret desto kraftigere Beviis:

Halle.

Efter Hr. Cancellers von Ludvigs Død ha-
 ve mange, befynderlig Hollandſke Lærde,
 været begiærlige efter, at faae Efterret-
 ning om hans Bibliothec, hvilket, om man
 ſkal troe adskillige her og der i hans Skrif-
 ter forekommende Bidnesbyrd, ſkal være
 ſkort og koſtbar. Nu meddeeles derom
 følgende Underretning: I Henseende til
 Bøgenes Antall og Beſtaffenhed, da vil
 de vel endog overgaae deres Tanker der-
 om, ſom have kiendt den Sal. Hr. Cans-
 ler baade af mundtlig Samtale og Skrif-
 ter, og deraf allerede kand have gjort ſig
 et Begrib om hans høye Lærdom. Man
 kand endnu ikke ſige hvor mange bemelte
 Bøger udgiøre i Tallet; dog ere de en ſtor
 Mængde; og deriblant findes de rareſte
 Skrifter, ſaaſom f. E: De Antwerpiffe
 Acta Sanctorum; Grævii & Burmanni
 Theſaurus Antiquitatum Italiae. I 45
 Bind; Muratorii Scriptores rerum Ita-
 licarum; Du Fresne Scriptores Francici,
 Ry.

Rymers Fœdera, som endog er den rare Edition, der udgik fra Aar 1704 til 1717 i London, til at foræres de Fyrstlige Hoffer, hvilke, saasom der ikkun bleve faa oplagde, ere blevne de rareste af alle Historiske Skrifter. Paa Catalogo skal uden tvivl findes saadan Mængde gode Skrifter af alle Sciencer, at Auctionen skal finde mange Liebhabere. Hr. Cancellers Theologiske Bibliothec er ikke alleene tall-rigt, men bestaaer end og af udvalgte gode Skrifter. Nu er og at faae til Kiøbs det andet og sidste Bind af de saa kaldede: Der Gelehrten Anzeiger; hvor i findes de endnu resterende curieuse og lærde Materier i alle, saa vel gamle, som nye Sager, af geistlige og verdslige Bidskaber; hvilke den Sal. Cancellar i sin Leve-Tiid har udarbejdet i de ugentlige, saa kaldede Hällischen Anzeigern. Dette Bind er og ziret med adskillige til Tingenes Oplysning tienende Raaber = Stykker.

Benedig.

Hos Simon Occhi er, for nogen Tiid siden kommet følgende Verk fra Pressen: Dell' Origine delle Fontane è dell' addolcimento dell' aqvá Marina, Lettere scritte

te al Sig. Conte N. N. Da Nicolo Ghezzi, Religioso della Compagnia di Gesu. I 8vo 1 Alph. 3 Ark og 6 Kaaber: Tabel-ler. Dette Brev bestaaer af 6 Breve, som indeholde en Samtale imellem P. Ghezzi og andre lærde Mænd, om Kilder-nes Oprindelse. I denne Samtale have de 2de Lærde stræbt, at bevise og forsvare det Systema, som hidleder Kilderne fra Skyerne; Forfatteren derimod agter dem dertil utilstrækkelige. I det første Brev undersøges de Grunde, hvorpaa dette Systema er grundet. I det andet vil Forfatteren vise, at det faste Land gi-ber meere Damp og fugtige Dunster fra sig, end det faaer Regn. I det 3die Brev examineres, enten Superficies Maris, el-ler det faste Land, giver de fleeste Damp- af sig? Af hvilke Forfatteren blefalder det første. Naar Forfatterens Contra- Parter komme til den 4de Fortsættelse af disse Samtaler, forandre de deres Strids- Methode, i det de ikke længer forsvare de- res Meening, men angribe den gamle af Forfatteren statuerede Meening, som er, at Vandet føres af Havet, igiennem Rønder og Gange i Jorden, op paa Bierg-

Topene og til Kildernes Væld. Forfateren har smukt vidst, enten gandske at isgiendrive alle hans Contra-Porters Indvendinger, eller og nogenledes at svække dem, i det han beviiser, at der endog imod det nye System kunde gøres de samme Indvendinger. Ved det der iblant andet paa et Sted indvindes, at det salte Havs-Band hverken ved at trækkes igiennem Jorden eller ved at dampe, kunde tabe sin Saltthed, saa flyder heraf saa uformærkt det Spørgsmaal: Om det er mueligt, ved Konsten at gjøre Søe-Band sødt og drickeligt? Forfatteren opløser dette Spørgsmaal i det 5te Brev, i at foreslaae et let og eenfoldigt Middel til beqvem at skille det søde Band fra det Salte eller Strand-Band. Dette Middel kommer nogenledes overeens med det, som fordum en Fransk-Mand, navnlig Gautier, har forestillet, hvorfor og dette Brev sluttet med en Anmærkning over Hr. Gautiers Invention. Det 6te Brev er en Critik over Hr. Hales Underretning for dem, som gjør lange Reyser til Søes. Efter disse Breve følger et Udtog af Grauens Skrivelse til P. Ghezzi, hvori frem

sæt

sættes nye Indvendinger imod hans
 Meentinger, og strax paa disse Indvendinger
 følger Forfatterens Svar. Man
 maae berømme Forfatteren af to Ting,
 først at han ikke statuerer nogen Ting, u-
 den, enten at bevise den samme af Erfar-
 renhed, eller og derpaa at anstille en
 grundig Undersøgelse; dernæst ogsaa der-
 af, at han, baade i sine antagne Meenin-
 ger, og Indvendinger imod andre, viser
 en stoer Beseedenhed.

Hamborg.

I Hertels Boglade i Dohmen er nu til
 Liebhabernes Tieneste at faae: Geschich-
 te und Thaten der Allerdurchlauchtigsten
 und Großmächtigsten Fürstinn und Frau
 Maria Theresia, jetzt regierenden Königin
 in Ungarn und Böhmen, &c. mit un-
 parthenischer Feder pragmatisch beschrie-
 ben, und hin und wieder mit nützlichen
 Anmerkungen erläutert. Zwenter Theil;
 In welchem nicht allein die Krönung und
 Huldigung Ihro Majest. zu Braag und
 Leitz, sondern auch der denckwürdige
 Feldzug des 1743sten Jahres in Böh-
 men, Ober-Pfalth, Bayern, Mayn, und
 am Rheinstrom, auch in Italien, samt
 dem Verhalten aller Europäischen Mäch-

te dabej, ausführlich beschrieben, zu finden ist. 1744. Man forsikrer, sig at denne/ saavel som den første Tome af dette Verk skal blive optaget med et almindeligt Behag. Thi Forfatteren anfører ingen tørre eller u-sandfærdige Fortællinger, men stadfæster alle Ting, hvor Fornødenhed udkræver det, med Beviisligheder. Dette Skrift er deelt i 6 B, og udgjør 2 Alphabeter. Den 1ste B. handler om Hendes Durchlauchtigste Majeståts, Dronningens i Ungern Riigs- og Regierings Forretninger, om Hendes Kroning til Dronning i Böhmen og om Hendes Arve-Hyldelse i Lins. Den 2den om den i Böhmen, Övre-Bialz, og Bæyeren førte mærkværdige Successions-Krig, indtil Conventionen blev sluttet, imellem den Kæyserl. General Seckendorff og den Ungerste, Khevenhüller; saa og hvad der i Folge af samme er forefaldet i Bæyern. Den 3die om den ved Mæyn- og Rhin-Strømmen førte Krig med Frankrige. Den 4de om de Europæiske Magters Forholdelse ved den Østerrigske Successions-Krig. Den 5te om Kriigen i Italien. Den 6te om de Italienske Magters Adhærd ved Kriigen i Italien.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

16.

Den 17 Aprilis 1744.

Paris.

Fortsettelse af Relation de ce, qve s'est
passé dans le Royaume de Maroc. &c.

Endelig søyede Abdalla Anstalt til at
saae de Sortes General og nogle andre
af de fornemmeste Officerer thiel, hvilke,
da de fik Nys derom, forsøyede sig bort.
De udraabte derpaa Muley Ali, Muley
Hamet Debys Broder, til Konge, og nød-
te Abdalla efter Haanden at flye til adskill-
lige Steder. I disse Omstændigheder
blev Abdalla understyttet af hans Moders
Intriguer, hvorved han og, efter adskillig
Slag

Skade, bragte de Sorte deres General
 undtagen, paa sin Side igien, saa at den
 nye Konge blev styrket af Thronen.
 Foruden dette, at Muley Hali, ikke be-
 sad mange flere Dyder end Abdalla, hav-
 de han og ved stærk Debauche i at spiise et
 slags Urt, som hos de Orientaliske kaldes
 Achicha eller Encha, gandske fordærved
 sin Fornuft: Denne Urt koges hos dem i
 Honning, og kommes meget Salt deri;
 da den saaledes tillaved begynder først at
 opmuntre Sindet; Men forarsager si-
 den ved for stærk Brugen Død- og Døsig-
 hed i alle Lemmerne, og gjør omsider gands-
 ke affindig. Abdalla opholdt sig i Tedza,
 hvor han øvede mange greffelige Grum-
 heder og Tyranier; Da de 2de Deputere-
 de ankom, som var udsendt fra de Sorte,
 at forkynde ham, at han var kaldet til
 Thronen igien, var han ikke endnu aldeles
 fornøved ved denne Lykkens Bending,
 men erklærede for disse Deputerede, at
 han ikke vilde komme tilbage til Miqvenez,
 førend man havde leveret ham Silim Dou-
 queli deres Anfører. Da denne Ordre
 kom ud, gav den Anledning til et nyt Op-
 rør; Douqueli, som Anfører for en Deel
 af

af de Sorte, som befrygtede at blive sat i
 Band, proclamerede Sidi Mohamed til
 Konge. Men Adalla slog alle Sidis Trop-
 per, og blev Seyer-Herre. Sidi flygtede
 da til gamle Fez, og Silim Douqueli, som nu
 var forladt af sit Parti, til et Frie Sted,
 neml. den saa kaldede Muley Idridis Mos-
 qvée. De Sorte bad imidlertid for ham
 hos Kongen, som ogsaa lovede ham Naad-
 de. Paa dette Løfte gik Douqueli ud fra
 sit Frie-Sted, og blev ført af 2de Officerer
 ved sin Hær; Hvilke, saasom de ikke troe-
 de Freden aldeles vel, forestillede denne
 deres General med et Skiul over sig, af
 det Hellige af Templen, hvorfra han var
 udtagen. Abdalla begyndte da først at
 kisse dette Skiul paa det ærbødigste, og da
 han havde ladet det tage af Duqueli, joeg
 han ham sin Dolk i Livet. Abdalla rens-
 der paa strax til Mequenez, hvor han fare-
 de fort i sin sædvanlige Grumhed, den han
 holdt for det sikkerste Middel til at conser-
 vere sig paa Tronen. Men da han holdt
 galt Huus med sine Indtægter, kunde han
 ikke præstere engang det halve af den Di-
 cretion, han havde lovet de Sorte, for at
 blive sig troe; og dette slette Parol bevæ-

gede dem til saa hemmelig at slaae sig til Sidi Mohamed igien. Imidlertid blev gamle Fez, hvor hen Sidi Mohamed havde retireret sig, belejret af Alarberne, som dertil vare bevæbnede af Abdalla. Men Sidi Mohamed, som havde et kiæl Moed, jagede dem paa Flugten, og blev atter udraabt til Konge den 19 Oct. 1736, efter at han igien havde faaet de Sorte paa sit Partie. Nu flygtede Abdalla tilligemed sin Moder, Søn, og nogle af hans Husstroer hen paa Biergene, som var beboet af de Bereberer. Disse Alarber have bedre Sæder, og ere flygtigere end de andre. Med deres Hielp drog han hen at belejre gamle Fez, men blev slagen og nødt til at gaae tilbage til Biergene, hvor Sidi vel stræbte, men forgæves, at forfølge ham. I denne Krig aflagde Sidi nye Exempler paa sin Tapperhed, hvorover Folket, da han kom tilbage til Miquenez gjorde ham store Lykønskninger. Her maa man afbrønde, og henbiiise Læserne til Bærket i sig selv; i Henseende til den Opregnelse om den store Rantzion, som paa den Tid skeede med de Franske Slaver. Denne Beretning gaaer til 1737, da Sidi Mohamed endnu sad paa Thronen.

Bogtrykkeren Briasson har nyelig faaet en Samling af smukke Franske Vers fra Pressen, under følgende Titul: Bibliotheque, ou nouveau choix des plus belles pièces de vers, en tout Genre, depuis Marot jusqu' au Poët de nos jours, avec leurs vies, & de remarques sur leurs vies, & de remarques sur leurs Ouvrages. De fleeste Samlinger af franske Vers, som hidindtil ere komne ud, ere af mange meget høyt rofede, men igjen af andre lastede; Saaledes er det gaaet Den Samling, som for nogle Aar siden kom i Trykken under Titul: Choix des Poësies morales & Chretiennes. Forfatteren af denne Samling har saa vidt mueligt, stræbt i det mindste at undgaae den sidste Dom, om han endskjønt ikke kand naae den første. Begyndelsen gøres med Poeten Marot, som næsten er den eneste af de gamle Franske Poeter, som fortjener en Ihuommelse i vore Tider; Thi Ronsard, Baif, Jodelle og nogle andre, som levede i deres Tider, have ikkun indlagt sig liden Berømmelse hos Efterkommerne. Disse have blandet meget Grækkisk og Latinsk i deres Vers, hvorfore endog det korteste Udtog deraf

vilde blevet Læserne ubehageligt. Tre Ting recommendere i særdeleshed denne Samling. Først de derhos føyede Poeternes Liv og Levnets Beskrivelser; For det andet de heri forekommende foranderlige Materier; og endelig de tilstrækkelige Anmærkninger over de Materier, som udkrævede en tydelig Forklaring. Forfatteren har ikke alleene holdt sig til de bestjendteste Kilder, men endog uddraget det smukkeste af alle forekommende Poeter, enten de have været berømte eller ej; Han har og, saa vidt mueligt, taget den Chronologiske Orden i Agt, paa det at Læseren i denne Samling kand have ligesom en Historisk Sammenhæng af ald den Franske Poesie, og see hvor meget den har tiltaget fra Marots indtil de nærværende Tider. For Resten roser Forfatteren sig af, at have holdet sig saa meget inden Erbarheds Grendser, at ingen Modeste og Dyd-elskende Gemyter skal i denne Samling af Vers finde det ringeste, som kand være dem til Anstød eller Forargelse.

Hamborg.

Rudolph Benneken kand nu tiene Liebhaberne med: Joh. Frid. Winklers, E. Hochschriw.

ehrw. Ministerii, weiland Senioris, Pastoris zu St. Nicolai und Scholarchen, gründliche Erklärung des drey und funfzigsten Capitels des Propheten Jesaiæ in 25 Passions-Predigten ehedem an heiliger Stätte vorgetragen, und in einem kurzen Entwürfe dargestellt; Anjho auf Verlangen weiter ausgeführt, mit nöthigen Anmerkungen erläutert und nebst einer Vorrede von der hohen Wichtigkeit der Lehre von dem Leiden und Sterben Jesu Christi, und daher folgenden Nothwendigkeit einer heiligen Betrachtung derselben, herausgegeben von Johann Diterich Winklern, Prof. Publicus und des ihiger Zeit Rector (28 Ark 18vo) Paa det at Læserne ikke skal forvildes af Titulen, maae man herhos berette, at dette Verk ikkun er de første 14 Prædikener af Forfatterens Forklaring over det 53 Capitel i Esaiæ; De øvrige skal med det første følge i en anden Deel. Denne fortæner at kaldes en grundig Forklaring. Forfatteren beviser i sin lærde Fortale den Lærdoms Vigtighed om Christi Lidelse af en tredobbel Grund. (a) Af den Hells. Skrift, (b) Af Sagen i sig selv, saasom ald vores Saa-
lige

ligheds Sag grunder sig derpaa; (c) Af
 den megen Modsigelse, som stedse er giort
 imod denne Lærdom. Enhver Christen
 maa vel med Hr. Prof. Winkler tilstaae,
 at han har største Aarsag til at gjøre sig
 denne Lærdom vel bekiendt; Thi denne
 Lærdoms retskaffene Betragtning, og det,
 som meere er, levende Kundskab, er jo
 høyst-sornøden, (1) fordi denne er Grun-
 den til vores alleene saliggjørende Reli-
 gion, (2) Fordi alle vore Christendoms
 Midler viise os alleeneste hen til samme.
 (3) Fordi Christi Lidelse er det eneste hvor-
 paa en sand Troe skal grunde sig. Af disse
 3 Grunde beviiser Forfatteren, hvor for-
 nøden det er enhver Christen at overveie
 Christi Piine og Død. Heraf kand nok-
 som dømmes, hvor uskatterlige de Skrif-
 ter ere, i hvilke denne vigtige Lærdoms
 tydelige Forklaring, eftertryffelige Bes-
 kræftelse og opbyggelige Application er
 Forfatternes eeneste Dømerke i deres
 derpaa anvendte Møye. Forfatteren
 forsikrer sig derfor om, at dette Skrift af
 de gunstige Læsere skal antages med et al-
 mindeligt Behag.

Treblgo.

Hos Eusebio Bergamo er trykt i Folio:

Numismata quædam, cujuscunqve formæ & metalli Musei Honorii Arigoni, Veneti; ad usum juventutis rei numariæ studiosæ. Denne Hr. Arrigoni besidder et Cabinet af 20000 Mynte, af hvilke han i dette Verk gjør de rareste bekiendt, saa at her forekomme mange, som endnu ikke er seet i de beste Mynte-Skrifter. Han har deelt dem alle i 5 Classer. I den første Classe finder man dem, som i forrige Tider ere brugte i Steden for Benge; I den anden dem, som ere slagne over Stæder og heele Nationer; I den 3die dem, som ere myndtede, berømmelige Folk, Gudinden Roma, det Romerske Folk og Raad til Ære. I den 4de Classe anfører Forfatteren de Myndte, som ere prægede til en Aindelse om Colonierne; og i den 5te dem, hvorpaa ere slagne alle de Romerske Kæyseres Portraiter. Dette er dog ikkun en Prøve paa det, som han i Fremtiden har i Sinde at udføre. Der som meer bemeldte Forfatter vil holde sit Æste, sand man vente sig en meget større Samling af Myndter, end Vaillante nogen Tid har udgivet; Dette Verk, som han nu lader komme for Lyset, inde-

holder vel en Deel zirlig udstukkene Myndter, men Forfatteren fremsætter Slet intet til Forklaring derover.

Leipzig.

Breitkopf har nyelig faaet fra Pressen: Versuch einer Lebens-Beschreibung an der Welt-beruffenen Person des Mæcenas, des ehemaligen grøsten Freundes des Kaysers Augustus. (1744. 10 Ark i 8vo) Forfatteren af denne Piece, som er meget ordentlig og practisk skrevet, har ikke givet sig Navn. Dog tager man vel ikke feil, om man af adskillige Kiendetegn gætter paa den saa lærde, som gudfrøgtige Hr. Joh. Christ. Benemann, som er Hans Kongel. Mayts. i Bohlen og Churfyrstlige Durchlauchtigheds af Sarsen Hof- og Justice-Raad; Som for nogle Aar siden har gjort sig meritert af Publico med sine smukke og nyttige Betænkninger over Blomsternes Rige; og med sin Beskrivelse over Tulpanen og Roserne. Man finder i dette Skrift en Efterretning om Mecænatis Herkomst, hans Legoms og Gemyts Egenstaber, om hans Blødhed og Zarthed, om hans Kyndighed i Stats-Sager, og om Kaysers Augusti fortroelike Dmgang med ham og hans Gemahli

Terentia. Derpaa gives en Beskrivelse over hans kostbare Hauge og Lust-Gaard ved Trivoli; Til Slutning undersøges det onde og goede Rygte, som Mecænas har haft af adskillige, hvilket og paaktendes efter Underretning af adskillige Kilder.

Erfurt.

Johan David Jungnicol har oplagt: Zween- te Sammlung von auserlesenen heiligen Reden, welche von den gelehrtesten und berühmtesten Rednern der Reformirten Kirche in Französischer Sprache gehalten, und wegen ihrer Vortrefflichkeit mit Fleiß in die Deutsche Sprache übersezt, und nebst einer Vorrede Herrn Magnus Crusius, der heiligen Skrift Doctoris und Professoris zu Göttingen, herausgegeben worden von D. Johann Christoph Pfeiffern, Hochgräflich Reuß-Plauischen Past. Primario und Superintendenten, des gemeinschaftlichen Consistorii Assessor Primario, und des Gymnasii zu Gera Inspectore und Prof. Theol. Publico. (I 4to 8 Alph.) Hr. D. Pfeiffer har her forsynet Publico med en smuk udvaldt Samling af lærde Prædikener, som virkelig fandt ansees som et Mynster af en bevæget

lig og overbeviisende Beltaenhed, og som
 tillige er vel truffen i Oversættelsen. Disse
 Prædikener ere ikke alleene over aldt me-
 get opbyggelige, men kand end og tiene
 andre Prædikanter til et Mynster at ef-
 terfølge; Saaledes at de deels ere dem
 til Opmuntring, som ofte skule deres
 Ladhed eller Banskundighed under Fores-
 vending af en u-konstled Afhandling; og
 deels viise dem hvori en retskaffen Belta-
 lenhed bestaaer, som enten sætte samme i
 høye men dog tvungne Tale = Maader;
 eller fremsætte, i Steden for Evangelii
 Sandheder, deres egne Philosophiske
 Meeninger. Læseren skal og finde sig vel
 tient med, at Forlæggeren har sat Ho-
 ved = Indholdet foran ved hver Afhand-
 ling; og paa det at uforfarne Læsere ikke
 skal føres i Bildfarelse af de saa Steder
 hvor disse berømte Reformerte have fuldt
 deres Kirkes besynderlige Meeninger, saa
 har Hr. D. Pfeiffer ved Enden tillagt sine
 Anmærkninger paa nogle Ark. Det vil-
 de falde for vitløstigt, her at meddeele de
 gunstige Læsere alle i dette Skrift afhand-
 lede Materier. Derfor vil man alleeneste
 fremsætte de deri anførte Skribentenes
 Navn

Navne, som ere følgende: Franciscus Rivasson, Lambert Daneau, Johann Mestrezat, Anton Leger, David Durand, Ezechiel Salatin, Carl Bertheau, J. L. Bonvoust, J. B. von Croulaz, Theodor Huet, Joh. Melchior du Fresne, Joh. Heint. le Maitre, Carl Drelincourt, Benedict Pictet, du Bosc, Jacquelot, Joh. Claude, David Martin, Raymund Gaches, B. Butini, Heinrich von Rocheblave, Fabri, Osterwald, Daille, Samuel Joffevel, Lorenz Drelincourt, Jacob Bessonnet, Claude Groteste de la Mothe, des Champs, Maurice, Caspar Caillart, Basnage, J. Colas de la Treille, Daniel de Superville, og Samuel Bochart. I Steden for en Fortale har Forfatteren tillagt de adskillige berømmelige Theologorum Lebnets Beskrivelser, som have sammenstrevet nogle af de i denne Samling forekommende Prædikener, hvilke og til Deels ere meget udførlig afhandlede. Disse ere: Claude Groteste de la Mothe, Johann Claude, Samuel Bockard, Peter du Bosc, Johann Daille, Carl Drelincourt, de la Treille, Johann Mesirezat, Bene-

Benedict Pictet, Jacob Basnage og Lambert Daneau. Hr. D. Crusii Fortale søger Titul af en Undersøgelse og Critic over de besynderlige Egenskaber og Kiendtegn paa de fornemmeste franske Reformerte Oratores. Indholdet af denne Undersøgelse er egentlig, at Forfatteren, efter at han har fremsat adskillige smukke Erindringer om den geistlige Betsalenshed i Almindelighed, giver Læserne Hr. Pictets Character i sine Prædikener, og tillægger ham sin vel fortiente Roes. Det var og meget nyttigt, om flere Lærde saaledes vilde meddeele Publico de berømmeligste Oratorum Character.

Greifswald.

Johan Jacob Weitbrechts Bogtrykkerie er, for kort Tid siden, følgende Skrift udkommet fra Bressen. Christliche und vernünftige Gedancken von der Unversöhnlichkeit, bey Neben-Stunden aufgesetzt von Brandans Sebhardi, der heiligen Schrift Doctor und Pastor bey der St. Marien Kirche in Strahlsund, nebst einer Vorrede Herrn Romanus Tellers, der heiligen Schrift Doctors und ordentlichen Lehrers auf der Academie zu Leipzig, und der Kirche zu St. Pe-

tri dasekst Predigers. I 8vo 10 Ark.
 Denne Afhandling bestaaer af 3 Sectioner. Den 1ste viiser hvor affhyelig en Last Uforsønlighed er; Den 2den forestiller i 3 Capitler, de skadelige Frugter, som til Bøye bringes ved denne Last; saavel som og de onde Følger, som i Henseende til Gud, flyde deraf, baade paa den Uforsønlige selv og andre Mennesker. I den 3die Section besvares og igiendrivs de Uforsønligheds Indvendinger, deres Last til Forsvar. Hr. Dr. Zeller har i Fortalen fremsat ea kort, men tydelig og meget eftertrykkelig Forestilling hvor stor en Last det er at være uforsønlig, og tillige opmuntret Forfatteren, til at udføre paa samme Maade i et speciel Skrift den Forskiel der er hos et Menneske imellem Naturens og Naadens Gaver, til at forsøge og forsone sig med sine Fiender.

Leipzig.

Johan Samuel Heinsius kand tiene Publico med: Fortsetzung der allgemeinen Schatz-Kammer der Kaufmannschaft, oder vollständiges Lexicon aller Handlungen und Gewerbe, so wohl in Deutschland, als auswärtigen Königreichen und Ländern, in welchem zu gleich eine vo ll-

ständige Kaufmanns-Geographie, dar-
 innen alle Reiche und Staaten, Meere,
 Seen, Insulu, Flüsse, Städte, Festun-
 gen, Schlösser, Häfen, Berge, Vorge-
 bürge, Pässe u. s. w. so wohl in als aussér
 Europa, beschrieben, zu befinden ist, als
 der 5te Theil oder Supplement. (1743. I
 Fol. 4 Alph. og 20 Ark.) Saa vel Colle-
 cteurerne, som Forfatteren og Forlæg-
 geren have gjort sig ald Umage og ikke spæ-
 ret nogen Bekostning, for at faae en
 Samling af de Brev-Verler og Efter-
 retninger fra de længst fraliggende Han-
 dels-Pladser, som behøves til at oplyse
 nogle Articler i de foregaaende Parter.
 Ikke destomindre ere dog nogle af dem for-
 sildig indløbne, og nogle Breve derom
 gandske ikke besvarede. Rumet i dette
 Bind vilde ikke heller tillade, deri at ind-
 føre ald den Forraad man har af Efterret-
 ninger fra adskillige Landsbyer og smaa
 Kjøbstæder. Hvorfore man, imod sin Bil-
 lie, har maattet indskrænke sig, og spare de
 endnu manglende Efterretninger til et
 nyt, eller det 6te Bind; hvorom man og
 forud skal meddeele Liebhaberne en spe-
 ciel Underretning.

Søye Tidender,

Om

Kærde og curieuse Sager.

No.

17.

Den 24 Aprilis 1744.

Kiøbenhavn.

DSr. Christ. Georg Glasings Trykkerie
er nu efter Løfte udkommen den 2den
Deel af den Danske Kirke-Historie under
Titul: Annales Ecclesiae Danicae Diplo-
matici, oder nach Ordnung der Jahre ab-
gefassete und mit Urkunden belegte Kir-
chen-Historie des Reichs Dänemarc, mit
möglichster Sorgfalt zusammen getra-
gen von Erich Pontoppidan, Königl. Dä-
nischen Hof-Predigern S. S. Theol. Prof.
Extraord. uno Membr. Colleg. de Cursu
Evang. Promov. Zweyter Theil. Den
R Hove

Høylærde Forfatter igiennemgaaer i dette Bind 2de Periodos, saasom det 14de Seculum, hvilket over aldt har været ligesom nedgravet i Forglemmelses Mørke, og derfor ikke har meget tilstrækkeligt til Oplysning; og det 15de og en Part af det 16de Seculo; Da saavel res Ecclesiastica, som Civiles fik en anden Anseelse. Hvad den i dette Bind forekommende Reformationshistorie angaaer, da har den bemeldte Forfatter Aar 1734 udgivet et kort Begrib derom, som en Prøve paa disse Annales; Men nu har han tillagt alle de Documenter, og til dette nyttige Verks Forøgelse tienslige Efterretninger, som han har kundet komme over i de 9 Aar han har været i dette sit Embede. Han siger selv i Fortalen, at om dette endnu skulde synes Læserne utilstrækkelig til Oplysning om denne saa vigtige Materie, saa er det dog næsten aldt det, som Tidernes Vanstueligheder har ladet os tilbage, med mindre der Efterdags maatte opdages andre os hidindtil forborgene Kilder. De i mange Aar med megen Møje og Bekostning samlede, meest latinske Breve og Bevisligheder

der

der har han, i Henseende til Skrive-Maa-
den og de Tidens Barbarismos, anført
saaledes, som de ere komne ham til Hæn-
de. Iblant disse ere og en Deel Afskeds-
Breve; Men da han har haft en stoer
Samling af dem, har han ikke vildet op-
fylde Papiret med dem alle, men allee-
neste anført dem, som indeholdt Beviis
paa Forandringer i Formalier og Om-
stændigheder. Af dem, som af Misl-
og Uelde have været beskadigede og der-
for u-læselige, har han ikkun uddraget og
meddeelt Indholdet, hvor det har været
at faae. Man vil kortelig meddeele Læ-
serne en Efterretning om denne Kirke Hi-
stories almindeligste Indhold; Thi det
ville blive for vitløstigt at anføre alle
deri forekommende rare, og til Deels hid
indtil ubekjendte Materier og Beviislig-
heder: Det er da vel bekiendt, at den
første Deel af meer bemelte Hr. Pontop-
pidans Dannemarks Kirke-Historie be-
staaer af 4re Bøger; hvorfors denne 2den
Deel begyndes med den 5te og endes med
den 6te Bog, af hvilke enhver indeholder
3 Capitler. Det første Capitel i den 5te
Bog vittser Kirkens, saa vel udvortes,

som indvortes, Tilstand i det 14de Seculo; Den første, eller udvortes Tilstand fremsattes med de mærkværdigste Omstændigheder, under enhver af dette Seculi Regenters Regierings Tid i særdeleshed, saaledes at Forfatteren viser: De paa den Tid værende trende de Bayers Udfærd, saa vel imod Danmarks og andre Riger, som imellem sig selv indbyrdes; Erke-Bispernes, de andre Bisper og Præsternes Døpførsel og adskillige derved forefaldene Omstændigheder. Dernæst gives en udførlig Efterretning og Fortegnelse paa Kirke-Disciplinen, Skole-Væsenet, Skribenterne og de i dette Século først paafundene Ting. Derfra gaar Forfatteren til at underrette Læserne om Kirkens indvortes, og deri først om Lærdommens Tilstand. Derefter vitter han, at den dyrebare Hovedsandhed om Christi Blods Kraft, som det eeneste Forsonings Middel, for det Mennekelige Rions Synder, paa den Tid næsten gandske var slaaet i Forglemmelse; og man derimod satte større Tilid, ikke alleene til afdøde Helgenes, men endog fornemmelig til adskillige syndige Mennekers saa kaldede goede Gier

ninger; hvorledes Afguderie og Afslads
Handelen toeg Overhaand; hvad for Fæ-
ster paa den Tid blev holdet hellige; hvor-
ledes man udregnede det Geistlige Slægt-
skab; hvad Ceremonier der brugtes ved
Lig-Begængelser; hvorledes og hvor
mange aarlige Amindelses Fæster der kom
i Brug, og flere med dette Seculi Blind-
hed og Banvittighed følgende Daarligh-
heder og grove Laster. Til Slutning i
dette Capitel anføres en Deel i det 14 Se-
culo Dannemarks Riige paaakomne Ulyk-
ker og stoere Lande-Plager, med de mærk-
værdigste derved forefaldene Omstændig-
heder.

Hildesheim.

For noget siden er det andet Oplag af den
Sl. Superintendent Reimmanns Biblio-
theca Historiæ Literariæ Criticæ kommet
for Lyset. Bogen i sig selv kommer gands-
ke overeens med den første Edition af Mar-
1739. Men den Sl. Forfatteres Fortæl-
le er udelukt, og i Steden for denne sat
en latinsk Oversættelse af denne berømte
Mands Levnets Beskrivelse; som ellers
findes i Hr. Gøttens saa kaldede lærde
Europa. Den derhos føyede Fortegnelse

se paa hans Skrifter er her og der forøget med mange smukke Anmærkninger og Tillæg.

Lemgo.

Hos Johann Henrich Meyer er kommen for Lyset: Recht beleuchtetes Buch Hiobs mit vielen dabey gemachten Entdeckungen, nöthigen Anmerkungen, und erbaulichen Nutz-Anwendungen, erster Theil herausgegeben von Jacob Koch, Dienern des göttlichen Wortes zu Grossen-Berkel, im Hannoverischen; 3 4to + Alph. 7 Ark, foruden Fortalen og Indledningen, som udgiør 11 Ark. Forfatteren bruger her, i at forklare Jobs Bog, en anden Methode end den sædvanlige; Hvorfor denne hans Commentarius, hvoraf man har faaet den 1ste Tome, som gaaer til det 15de Capitel, er saa meget desmeere værd at lægge Mærke til. Efter at han i Fortalen har disputeret Clerici Meening, som har vildet forandre Jobs B. til Bers, og viist, at man med lige saa stor Føye kunde ansee, saa vel Mosis Bøger, som den gandske Bibels almindelige latinske Oversættelse, som Bers; saa anfører han nogle vigtige Grunde, hvore

fore

fore det er fornøden, at have en bedre
 Forklaring over Jobs Bog, hvori Luth-
 erus selv holdt for, at han ikke var kom-
 met ret vidt. Aarsagen siger Forfatte-
 ren er denne: fordi Satan allereede efter
 den almindelige Oversættelse har naaet
 sit Ønemeed; I det Job, i den ham paa-
 komne Fristelse siges, at have banded imod
 Gud; hvorfor han ikke, om saa havde
 været, kunde have fortient saa megen Be-
 rømmelse for Hellighed og Taalmodig-
 hed, som ham tillægges paa adskillige
 Steder i den hell. Skrift. Han nægter
 derfor alle Arabismos at have Sted i Jobs
 Bog, og forklarer den over alt efter det
 hebraiske Sprogs Indoles, og meener at
 aldtid derved skal finde sin Rigtighed.
 Til des lettere at finde de hebraiske Ord
 rette Bemærkelse, fremsætter han en nye
 Methode, hvorom han giver Underret-
 ning i Introductions-Talen, og grunder
 samme paa en flittig Sammenligning
 imellem de hebraiske Ord, hvis Bemær-
 kelse er noksom bekiendt og uden Disput.
 Samme gaaer, fort at fortælle, derpaa
 ud: De Hebraiske Bogstaver have, end-
 og som Enkelte, deres almindelige

Bemærkelse, hvilken ved deres adskillige
 Sammensøvelse, bliver adskillig; hvor-
 ved dette er, som en Hoved-Regel at agte,
 at der til enhver Radix eller ethver Ho-
 ved-Ord gemeenlig udfordres 3de Bog-
 staver, hvis adskillige Orden i Sammen-
 sættelsen gjør Ordenes adskillige Bemær-
 kelser. Heraf beviiser Forfatteren det
 Hebraiske Sprogs Ordentlighed og Re-
 gelmæssighed, og at alle andre Sprog ha-
 ve meget vildt og overflødigt i Ordenes
 Sammensættelse; og ere komne deraf,
 at Gud ikke har vildet indgive Folket ved
 det Babyloniske Taarns Bygning, som
 Apostlerne paa Pinse-Dag, et nyt
 Sprog, men ikkun forvirret det første;
 hvorfor een efter den forhen brugelige
 Methode i at gjøre sammensatte af enkel-
 te Bemærkelser, har givet alle Ting, ef-
 ter deres Egenskaber, et andet Navn end
 den anden, hvor ved de tillige ikke have
 rettet sig meget nøye efter de forrige
 Sammensættelses Regler; Forfatteren
 meener, at dersom Menneskene havde
 bleven samlede, var der dog ikkun bleven
 eet, men meere Ordrig Sprog; og at
 deres Fordeelse til adskillige Lande har
 for

forboldet, at Sprogene i Tidens Længde ere bleve adskillige; Han statuerer dernæst, at Hebræerne ikke have uden een Conjugationem periphraasticam, og at deres Præteritum ikke viiser andet, end at Sagen skal betragtes førend Personen ligesom Futurum, at Personen betragtes førend Sagen. &c.

Paris.

Hos Johann Bapt. Coignard fandt høves: Oraison funebre de S. Eminence, Msgr. le Cardinal de Fleury &c. prononcée au service fait par ordre du Roi dans l'Eglise de Paris le 25 May 1743 par le R. P. de Neuville, de la Compagnie de JESUS. I 4to. Til Indgang haver Forfatteren taget disse Salomons Ord: Beatus homo, qui invenit sapientiam
 - - - longitudo dierum in dextra
 ejus, & in sinistra ejus divitiæ & gloria, viæ pulcræ & omnes semitæ illius pacificæ. I Talsen i sig selv blev forestillet 3 Stykker: 1) Hr. Cardinal Fleurys store Meriter og høje Cres-Charger. 2) Hans udvalgte Bequemhed i at forestaae sine Betientinger og at maintainere sig deri. 3) Hans Dyder og Gemyts-Egenskaber, som have forskaffet ham alleskiærlige

hed og Affection. Denne Tale er bleven meget berømt af hans Landsmænd for sin Eftertryks og smukke Expressioners Skyld.

Stokholm.

I Peter Jör. Nyströms Trykkerie er nyelig kommet fra Pressen: Codex legum Suecicarum receptus & approbatus in Comitibus Stokholmiensibus Anni M. DCCXXXIV ex suetico sermone in latinum versus à Christiano Koenig, Westmanniæ ac Magn. Cuprimont. Judice provinciali. I 4to 2 Alph. 20 Ark. Da maage see mange vil undre sig over, hvorfor den Svenske Lov er bleven oversat i det latinske Sprog, saa har Forfatteren her til givet denne tilstrækkelige Aarsag, at han haaber, siden den Romerske Lov, som dog er meget uforstaaelig, vitløftig og uordentlig, er holdet i stoer Anseelse, at man useyrlig maatte værdige denne Svenske den samme Ære. For ved dette Bærk staaer en Præfatio Regiæ Majestatis regniq; Collegii Cancellariæ, som indeholder en kort Historisk Beretning om de Svenske Love. De Svenske regne dem til deres ældste Love, som vare i Brug under

der de Ingliers Regiering, hvilke vare til end og førend Christi Fødsel. Iblant disse holdt fornemmelig Ingialdus det fornøden, efterat han havde bragt adskillige smaa Kongers Landskaber under sit Herredømme, at lade forsærdige nye Love, som passedede sig paa alle hans Under-saatter. Dertil brugte han en lærd Mand, kaldet Vigerius Spa, eller og den Bisse, efter hvilken denne ogsaa kaldes Vigerii Samling. Denne, saa vel som den saa kaldede Birgisse Samling, som fuldte noget derefter, blev i lang Tid brugt, som en gyldig Lov-Bog. Kong Magnus, som levede i det 14de Seculo, havde vel i Sinde, at føre disse saa adskillige Love i en nyere og bedre Orden og Sammenhæng; men blev forhindret fra at fuldføre dette sit Forsæt, ved de mange Banskelligheder, som de Geistlige lagde ham i Beyen. Dog, da de mangfoldige, og paa mange Steder stridige Love, som endog vare udbugne i Træer og Biellkerne, og heftede med Lænker i Kirkerne og adskillige andre offentlige Huuse, blev Folket til større Besværlighed end Nytte, saa loed Kong Christopher, Aar 1442, dem

dem alle samle i een Bog, og indrette efter de Tidens Beskaffenhed. Denne Lovbog blev, Aar 1608 paa nye confirmeret af Kong Carl den IXde; 1686 af Kong Carl den XIte; og siden af Kong Carl den XIIte saa vel som den nu regierende Konge bragt i den nu værende Orden, og antagen af Rigs = Raaderne og = Stænderne paa Rigs = Dagen 1734. I dette Brev ere Lovene i sig selv ført under visse Titler og angaae egentlig Egteskabsager, Arverettigheder, Land = eller Ager = og Bygnings = Rætter; Forbrydelser, Straffer, Executioner og Proces = Formalier. Til Slutning er der tilsat et fuldkommen Register og en Forklaring over de i denne latinske Oversættelse forekommende besynderlige Tale = Maader.

Berlin.

Her er nyelig udgaaen i Trykken: Summi Viri Francisci Salignæ de la Motte Fenelon Fata Telemachi, filii Ulyffis, Regis Ithacæ, Latino carmine reddita. Volumen I, contin. Libros XII priores & Volumen II contin. Libros XII posteriores. 3 8vo. i Alphabet. 12 Ark. Dette Arbejde fortjener Navn af et Poetisk Mesterskylle; saa at Forfatteren, som af en

Prisværdig Beskeedenhed, ikke har givet sig Navn, bør endog bære Prisen, for de største af disse Tidens Poeter; Man finder over alt en levende og munter Geist, som dog ikke stiger for høyt, et naturligt Væsen i Indfald og Riimene, de smukkeste Beskrivelser over Personer, Egne og Hændelser; de zitriligste Ord og Talemaader; ja med et Ord at sige, alt det, som udfordres til en Virgilianst Poesie. Det var derfor at ønske, at Forfatteren vilde tiene Publico med sin Force i Digtekunsten, i at udgive en egen Original. Forlæggeren har og besørget dette Roesværdige Skrift den udvortes Brydelse efter den indvortes Værdie og Fortieneste.

Benedig.

Nu er den 2den Deel af den prægtige Samling af Grækkiske og Romerske Statuer, som land sees her paa St. Marcus-Pladsen, nyelig kommet for Lyset i stor Foliant, under følgende Titul: Delle antiche Statue Greche e Romane, che nell' Antisola Libreria di S. Marco e in altri Luoghi puplici di Venezia si trovano; Parte seconda. I denne Deel

fin

findes 50 Raabber-Tabeller, som ere udfukne af de berømmeligste Mestere, hvor til ere lagde smukke Critiske og Philologiske Forklaringer og Anmærkninger. Forfatteren, saa vel som Forlæggeren siige selv, at de have anvendt stoer Umage, for at dette Skrift maatte fortiene de Lærdes Berømmelse. Dog svarer det ikke over aldt til deres egne Tanker derom, det beste deri er, at Forfatteren har temelig beflittet sig paa Korthed. Paa Raabber-Tabellerne er intet at udsætte, saa der er ingen Tvivl om, at jo dette Skrift meriterer et anseeligt Sted iblant de prægtigste Billed-Bøger. I dette Bind ere fornemmelig den 48 og 49 Raabber-Tabelle mærkværdige, saasom de forestille 2de Løber, som Generalen, Franz Morosini, med Tilnavn Peloponnesiaci, førte med sig hjem til sit Fædreland fra Jupiters og Minervæ Tempel i Athen, efterat han havde indtaget den De Moren; hvilke han tilligemed 2de Inscriptioner, som vare opsatte Venetianerne og den Morosiniske Linie til Ære, har ladet opsætte paa et publiqve Sted.

Hambora.

Nu seer man i Herolds Boglade: Astro-

nomisches Bedencken über die Frage; Ob der bevorstehende Untergang der Welt natürlicher weise entstehen, insbesondere durch Annäherung eines Comæten zur Erden werde befördert werden, auch binnen 4 Jahren ein schreckliches Vorspiel desselben zu erwarten sey? Nebst einer Nachricht des Cometen, welcher vom Decembr. des 1743sten Jahres noch isho erscheinet, entworffen von Joh. Bernhard Wiedeburg. Jena 1744. 13 Ark i 8vo. Hr. Professor Wiedeburg viiser i dette Skrift en nye Prøve paa sin sædvanlige Skarpsindighed. Hand igiendriver grundig Whistons og alle hans Tilhængeres Præjudicia og falske Meeninger; giennemgaaer nye deres bekiendte Systema, og beviiser, at Cometen ikke, som de siige, har enten Beg, Ild eller Svovel hos sig, hvormed den kand antænde vores Jord. Han viiser af dens Corporis Bestaaffenhed, dens Atmosphæra, Hale og Bevægelse, ja endog af de Newtonianske Sager selv, hvis Systema Whistonianerne fornemmelig antage, at ingen Comet nogen Tid er kommet, ey heller fremdeles skal komme os saa nær, at Jorden derved skulde kunde foraaftsa-

ges nogen Skade, og at den om den end
 skönt kom saa nær, ikke kunde tænde Jor-
 den an, eller forarsage ringeste skæ-
 delig Forandring. Man kand ikke læse
 dette Skrift uden Fornøvelse, siden For-
 fatteren ikke alleene iglennemgaaer Skæ-
 belsens og den verdslige Wijsdoms Histo-
 rie, men end og meget tydelig forklarer
 en Deel Steder i den hellige Skrift.

Leipzig.

Boghandleren J. P. Heinsius har nu til
 Publici Tjeneste faaet det første Bind fra
 Pressen af det store fuldkomne Geogra-
 phiske og Critiske Lexicon, som indeholder
 en Beskrivelse over den gandske Jordens
 Kredse, over alle Monarchier, Kæyserdom-
 mer, Republikker, fri Stater, Stænder
 og Herkaber, Lande, Stæder, Fæstnin-
 ger, Havne, Slotter, smaa Kiøbstæder,
 Amitter, Stifter, Kloster, Bierge, Passet,
 Skove, Have, Søer, Der, Floeder, Can-
 naler &c. og er oversat af den berømte
 Geographi Mr. Brusen la Martiniers fran-
 ske i det tydske Sprog, saa vel som og ret-
 tet, forbedret og med en Fortale foreget
 af Christian Wolf, Kongel. Preussisk Gen-
 heime-Raad og Cansler paa Universite-
 tet i Halle. I Median Folio.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

18.

Den 30 Aprilis 1744.

Kjøbenhavn.

Udtogets Fortsættelse af Hof-Prædikant
&c. Hr. Pontoppidans Danske Kirke-
Histories 2den Deel:

Det 2det Capitel i den 5te Bog indeholder en Ufbildning paa de Konger, Erke- og andre Biskover, som have levet i det 14de Seculo; Hvor Forfatteren først anfører alle dette Seculi Regentere; og viser derhos Enhvers Bedrifter og Adfærd, deres Gemyters Beskaffenhed og Egenstaber, Kirkens og Regimentes Tilstand under enhver af dem i Særdeels-
hed,

hed, Deres Forstaaelse med Paven, den Danske Adel og Undersaattere; saavel som og hvad Tid de ere komne paa Thronen, og naar de, forimedelt paa kommende Dødsfald have nedlagt Regieringen. Denne Kongerigets Historie begyndes med Kong Erico VIII. Menved, og endes med Dronning Margaretha. Derpaa fremsætter Forfatteren en Historiam Personalem om enhver Biskop i sær i dette Seculo, i deres Orden efter Stifterne; hvori han beretter, hvad Landsmænd de have været, og hvorledes de ere komne i Embedet; beskriver de imellem dem selv indbyrdes, Kongerne, Prælaterne eller Undersaatterne opkomne Misforstaaelser, og hvorledes samme ere vilagde; Deres fornemteste Tilbøieligheder og største Bedrifter; deres Tilflugt til Paven og erholdne Hielp, naar de ere komne i Betrøf. Den berømmelige Autor anfører og beviiser, med eet Ord at siige, alle de Ting, som have tildraget sig under enhver af dette Seculi Biskoper i Særdeleshed, med alle de Beviisligheder, som ere at finde i de troværdigste og bedste Skrifter og Manuscripter, og ere fornødne til

Op

Oplysning om dette Seculi Danske Kirke-
 Historie. Thi foruden enhver Biskops
 større eller mindre Anseelse og Myndig-
 hed under enhver Regent, fremsattes en
 Efterretning om Afskeds-Kraanens Frem-
 gang og Aftagelse, Christendommens
 Tilstand, alle det Danske Clericie af Kon-
 gerne, saavel som Munkene og Klosterne af
 Biskopperne tilstandene Privilegier og Fri-
 heder; om Convent-Huusene, Conciliis
 og de deri affattede Statuta og Paabud,
 med hosføjede Formularer, hvor de have
 været at finde. Endelig meddeeles alle
 Forfatteren forekomne Mærkværdigheder
 og adskillige sælsomme Hændelser for
 hver Aar efter deres Orden; Biskoppernes
 Endeligt, med derved brugte Ceremo-
 nier, og over dem opsatte Inscriptioner;
 samt berettes, naar nogen, for medelst be-
 fundne u-tilbørlige Forhold, er suspende-
 ret fra sit Embede, hvorledes dermed er
 gaaen til. &c.

Bogtrykkeren Christoph Georg Glas-
 sing, boende i Friderichsberg-Gaden, la-
 der de Herrer Prænumeranter vide og be-
 tiendtgjøre, at Billed Bibelen paa Dansk
 og Tydsk er nu, med største Nøye, af Pres-
 sen

sen udkommen, og kand de, ved 4 ff. Erlegelse, lade Exemplarerne afhente: Men de, som ikke have prænumereret, kand bekomme den for 1 Mk. 8 ff. Det er en meget nyttig Bog for Ungdommen, hvoraf de i en kort Tid kand lære de formemmelste og vigtigste Bibelske Sprog; saa er den og i en bedre Format indrettet, og mange Substantiva med Figurer ere blevne forbedrede. For det andet er og hos samme Bogtrykker at bekomme Udtoget af den forordnede Nye Kirke-*Psalme* bog, hvilken indeholder tilsammen 259 aandelige, meest af Tydsken oversatte, Sange, for 9 ff. 3.) *Wandalini Exegetis in Epist. ad Romanos*, 1 Mk. 8 ff. 4.) *Hillinger om Guds Naades Omgang i at virke det Gode i Menneskens Siæle*, for, i og efter deres Omvendelse, 7 ff. 5.) *Povel Lyches Bondemandes Haandbog*, 6 ff. 6.) *Sigward Lyches bodfærdige Siæl*, befatter udi sig 13 aandelige Sange om en Synders Bodfærdighed og Omvendelse, 6 ff. 7.) *Joh. Aug. Seidelitzens Prædiken om Synds Forladelse*, over den 32 *David's Psalme*, holdet paa en Bod- og Bededag, 3 ff. Ditto adskillige andre. 8.) *Pritii*

Tabeller over Bibelen, eller Bibelſke Hiſtorier af det gamle og nye Teſtamente, 3 ſ. 9.) Voſſes fornødne Eſterretning om en troende og Gud behagelig Bøn, 3 ſ. 10.) Gold = Sottig, underſøgt i en Samtale imellem Autophilum, en egennyttig Handelsmand, og Theophilum, en redelig og chriſtelig Underſaat, ſamt om Beſtikkelse, 4 ſ. 11.) Verdens umaadelige Bug = Fylde og utidige Raageſyge, 2 ſ.

Lemgo.

Udtogets Fortſættelse af Jacob Kochs recht beleuchtetes Buch Hiobs &c. Eſterat Forfatteren til ſidſt i Forberedſellen har viiſt, at man ſkal dømme af Omſtændighederne hvilken af Parterne, enten Personen eller Sagen, der bør beſtragtes forſt, i Henſeende til Tiden eller Naturen, og at det forſte i ſaa Maade viiſer vores Futurum; ſaa tager han Jobs Bog i ſig ſelv for ſig; Lutheri Overſættelse beholder han ſaa vidt mueltat, og hvor det er ſkeet, har han ikkun fremsatt et kort Udtoget af Capitelet; Men hvor han viiger af derfra, der udfører han en nye Overſættelse, periphraſticerer ſamme,

forklarer den ved Anmærkninger, og udsdrager over aldt ny Lærdomme af de forrestillede Ting. Den til Jobs Bog hørende Historie, som Forfatteren har samlet af de hid og did i Bogen adspredte Omstændigheder, er, efter hans egen Fortegnelse, kort at fortælle, denne: Job eyede og behøede en De i det røde Hav, paa de Arabiske Kuster, og var, ligesom det gandske Idumæa paa den Tid, en Vassall af Pharaos, da den Serapisske Afguds Dyrkelse kom op i hans Rige, og Moses lovede sig til at udføre Israelliterne. Just paa den Tid skeede et sælsomt og usædvanlig Tegn paa Himmelen; hvilket en Mand, som loed sig til Syne for Eliphaz om Natten, udtvdede saaledes, at Gud nu endelig vilde vende og til inter gjøre de Ugudeliges Lykke. Jobs Søner pleyede aarlig, samtlig at celebrere deres Faders Fødsels-Fæst; hvorfors Satan passede Tiden, just paa den Dag at dræbe dem, og tilføye andre store Ulykker. Da Eliphaz og Jobs andre Venner havde faaet dette at vide, vare de komne til ham; Men han havde for store Pine ikke kundet tale med dem i 8te Dage. Endelig havde han

han begyndt at beklage sig over, at Gud
 nyelig havde forandret hans Fødsels-Dag
 til en Ulykkes og Nøds-Dag, og givet
 Diævelen saa megen Magt over ham;
 hvorpaa Eliphaz havde fortalt sin Syn,
 og udtyndt den paa Job; Men Job svarede
 sin Uskyldighed, og statuerede, at den
 Aand, som havde ladet sig see, maatte ikke
 have været af de gode Aander; hvilket dog
 alle hans Zenner med megen Modsigelse
 paastod; og herover beskyldte Job for at
 være en Foragtere og Bespottere af de
 Guddommelige Aabenbaringer. Dog
 blev Job under megen Klage haardt ved
 sin Meening, og paa det at de skulde see,
 at han, som en Guds Prophet ikke var al-
 deeles ukyndig i at gjøre Forskiæl paa
 Aanderne; saa fortalte han dem derimod
 en anden Guddommelig Aabenbaring,
 med hvilken han bedre kunde bevise, at
 Gud inden faae Dage vilde adskille det
 røde Hav, og slaae Pharao; Han forsik-
 rede derhos at den af Eliphaz omtalte
 Aand ogsaa havde ladet sig see for ham,
 men at han strax havde holdt den mis-
 tænkt. Job bereedte sig nu til at døe; Men
 hans egne Folk havde været ham saa utroe,
 at

at de, for at kom af med ham, havde lagt en Faldbroe for ham, saa at han med samt sin Seng havde giort et farligt og dybt Fald, dog saa, at han ikke faldt sig til døde, og da han raabte ad sine Folk, fik han liden eller ingen Hielp. Da nu Job tænkte, at hans Frastillelſes Stund var for Haanden, bød han at ſkrive ſit Teſtamente; hvorfor Zophar begyndte at ſtille paa ham, og at forekaſte ham, at han maa ſee havde antaget Moſis Grund-Sager; og gik ſtedſe løs paa Moſen; Men da Job forſikrede, at Gud vilde viſſelig fuldkomme ſit Verk paa Egypterne, lod hans Zener ſig forlyde, at man endog kunde angibe ham paa høyere Steder for en Landes Forræder. Dog dette anfægtede ham ikke, men han glædede ſig en Dag inderlig og triampherede over, at Gud nu havde ſtrøttet Tyrannen, Pharao. Dette viſte ſig endelig at være ſaa, i det mange koſtbare Tind flød op paa Jobs De, fra den drukkede Egypternes Hær; hvoraf Job fik ſtoer Rigdom igjen. Elihu, ſom var beſlægtet med Jobs Huuſtroe, og ligeſaa overtroiſt, ſom alle de andre, havde og fremført megen Snak, og ſtræbte i Beſynderlighed

lighed at forekomme, at Job ikke enten skulde gjøre sin Huustroe Arveløs, eller ved bedre Omstændigheder forskyde hende; Men da der havde reyst sig en heftig Storm, som drev en Sværm Dagtefer over Den hen til de Arabiske Kuster, og Skye-Stytten, som drog frem for Israels Børn, hvilken man kunde see paa Jobs Bierg-Slot, forandrede sig, og loed sig see som en Guddommelig Aabenbarelse, satte Eliku et andet Sind og Meening, og holdt Job for Uskyldig. Guld havde og selv virkelig talt af Skye-Stytten til Job, straffet hans Fiender, og talt symbolisk med ham selv om Folkets Skiebne paa den Tiid; dog saa, at ikke Jobs Venner, men vel han selv forstoed det, som en Prophet. Saasom f. E. ved Behemoth eller Crocodillen forstaaes Pharo, men ved Leviathan eller Dragen, Diavelen selv. Den sidste Tale beskriver Messiaæ Herrlighed og hans Herredømme over Diavelen. Man understaaer sig ikke i alle Stykker at forsvare disse Hypothesium eller Forklaringers Rigtighed, men overlader denne Dom til enhver Læseres Skionsomhed. Man maae dog, hvortom alting er, til-

staae,

staae, at Forfatteren har, i Henseende til Hoved-Tingene, om ikke flere, saa dog i det mindste lige saa mange Grunde, som de hidindtil havde Fortolkere over Jobs Bog.

Jena.

Den af de Lærdes Historier saa høyt meriterede Prof. Stolle døde sidstafviate 4de Martii, hvis Afgang var den lærde Verden et stort Forlis. Efterat han tilforn havde udgivet en Historie om alle Zudenkaabernes Varter, saa havde man ogsaa med det første ventet, at see en Juridisk Historie fra hans Hand, som dog nu vel slauer feyl.

Tübingen.

Hos Koebel kand faaes til Kiøbs: Joh. Adami Osiandri P. P. Orationum Bigam de Manuscripto Codice Cantabrigiensi gr. lat. Theodori Bezæ & ejusd. Cod. MS. gr. lat. Claromontano. I 4to 4 Ark. Forfatteren giver først en nøye Beskrivelse over disse 2de Codices, dem han tilforn med stoer Gliid har examineret; fremsætter dernæst de Lærdes Meeninger om deres Værdie, og til sidst sine egne Betænkninger. I Henseende til den første, da siger

For

Forsfatteren, at omend skönt deri findes mange falske Skrive-Maader og fremmede Tillæg, saa indeholder den dog ogsaa en Deel, som ere goede. Den Clermontiske holder han ikke for, som nogle vil sige, at være den halve af den Cambridgeiske. Af denne anfører han mange smukke Grunde, og agter hin ikke ældre end 12 til 1300 Aar, meener endog at den er skreven af en Latiner. Hvad Skrive-Maanden angaaer, da tiene vel en Deel deraf til, at styrke og stadfæste mange vildfarende Meeninger; dog er den paa de fleste Steder goed. Men dette kand og uden Tvivl siges i Almindelighed om alle de gamle Manuscripter.

Ulm.

Daniel Bartholomæi og Søn have besorget til Trykken: Vollständige Anweisung zu einer sichern, vernünftigen und in Erfahrung stehenden praxi medica, aus Herrn D. Friederich Hoffmanns Königl. Preussischen Hof-Raths &c. scriptis und manuscriptis mit grossem Fleiß verfertigt, zu Beförderung des gemeinen Bestehens herausgezogen und in Ordnung gebracht

bracht von Georg Fried. Reimmann, Medico und Practico. 1743. I 8vo 2 $\frac{1}{2}$ Alph. Den sal. Hr. D. Reimmann har kort før end sin Død samlet dette af den sal. Geheimt-Raad Hoffmanns Skrifter. Han handler i 12 Afhandlinger om adskillige Slags Febere; om Indvoldenes Bestandigelse; om heftig Blødende; om Sygdomme, som medføre store Smertter; om saadanne Sygdomme, som forarsages af stærk Krampe; om de slags Syger, hvormed følger stærk Riven og Sliden i Seenerne, Gysende, eller Convulsiones; om saadanne Sygdomme, som medføre heftige Spasmos, blandede med Convulsiones; om de Syger, som egentlig komme af at Lympha hos Menneskene er fordærved, og Glandulæ bestadigede; om de Sygdomme, som reyse sig af Hiertens, Seernernes eller og af Indvoldenes Urigtighed og Svaghed; og endelig til Slutning om Koerens og Børns Svagheder. Altsaa ere i denne Bog de fleste af de Menneskelige Legemers Svagheder gandske kort, men ordentlig og tydelig afhandlede. Forfatteren har over aldt vist Sygdommenes Aarsager

og

og Kiendetegn, og i gandske korte Sager fremsatt Middel derimod, paa hvilke han og undertiden fremsætter Formularer. Han har i særdeelseshed tillagt adskillige Observationer, og Barligheds Regler, saa vel for den Syge, som for Lægen. I Forberedelsen anfører den sal. D. Reimmann adskillige Underretninger, hvorledes en Læge maae flittig give Agt paa Naturerne, og derefter gaae forsigtig til Verks i sine Curer. I Anhanget har han opsatt adskillige Recepter, som vel ikke ere tagne af Geheim-Raad Hoffmanns Skrifter, men grunde sig dog paa hans Grundige Sager.

Haag.

F. H. Scheurleer har nu fuldført og forfærdiget følgende 2de Skrifter. L'Ingenieur Moderne, ou Essai de Fortifications, qui enseigne la methode de construire & de fortifier les Places capables de resister aux vigoureuses attaques, de notre tems, & de remedier aux defauts des Places baties suivant d'autre Maximes avec VIII tables gravées en taille-douce, pour servir d'eclaircissement à ce systéme. Par
le

le Baron F. D. R. Ingenieur de Distinction. I 8vo med Raaber-Stykker.

Leçons de la Sagesse sur les défauts des hommes. 3 Bind i 8vo. I den første Deel handles om Præjudicier, hvoraf de Mennesker gemeenligen indtages, som enten virkelig ere, eller meene sig at være fortørnede af andre. Hvorpaa tillige anføres fornuftige Aarsager, hvorfor et Menneske, med et bestandigt Sind, maa end og bære over med de virkelige Fortørnelser. I den 2den Deel viises, hvor meget Utaalmodighed strider, endog imod en sund Fornuft, og fremsættes dygtige Midler, til, enten aldeles at forekomme ald Smerte og Fortrydelse, over den forarsagede Fortørnelse, eller og at gøre samme taalelig. Den 3die Deel indeholder adskillige Moraler, hvorledes man skal lade andres Fyler tjene sig selv til Forbedring.

Hos Johann Neaulmi fandt have: Mémoires de Conde, ou recueil pour servir à l'histoire de France, contenant ce qui s'est passé de plus memorable dans le Roiaume, sous le regne de Francois II, & sous une partie de celui de Charles IX, ou

où l'on trouvera des preuves de l'Histoire de Mons, de Thou: Augmentés d'un grand nombre de pièces curieuses, qui n'ont jamais été imprimées, & enrichis de notes historiques & critiques: avec plusieurs portraits & deux plans de la Bataille de Dreux. 1743 14to 4 Tomer. Foruden de enkelte Stykker af disse Memoires, har man allerede 2 Editioner af saadan Samling, af hvilke den eene er trykt i Strasborg, Aar 1565, og 1566 i 3 Bind i 8vo. Men af den 2den Edition har man ikke flere end de 2 sidste Bind; hvorfor man slutter, at den sidste enten aldrig er trykt, eller og af Tidens Elde forgaaet. I dette prægtige Skrift har man lagt den første Edition til Grund; og til deels formeeret det med adskillige offentlige, dog utrykte, Acter, Kongel. Edicter og Declarationer, Parlaments Acter, Felt-Togs eller Krigs Efterretninger, og Stats-Skrifter, som ved den første Religions-Krig kom for Lyset i Frankrige; Saa at man her har en Samling af de fornemmeste Riddere til den franske Historie under Kong Frans den 1den og Carl den IXde indtil Prinsens af

Con-

Conde Død. Desuden har og Forfatteren her og der tillagt smukke Anmærkninger og Forklaringer. Men saasom besynderlig den 6te Tome har haft et ondt Ord i Paris, og forarsaget adskillig Disput; saa vil man kortelig underrette Læserne om følgende deri indeholdne speciele Afhandlinger, som fornemmelig have givet Anledning dertil: La legende du Cardinal de Lorreine; Harenga Fratris Vicentii Justiniani; La Guerre Cardinale; La legende de Dom Claude de Guise; L'Apologie pour Jean Chastel; Histoire Abregée du Proces criminel contre le même; Proces, Examen, Confessions, & Negations de François Ravailac, ou l'on trouvel' interrogatoire du Pere d'Aubigny; Epistola M: Arthusii de Cressonieris, ad Dominum de Parisiis super attestatione sua justificante Patres Jesuitas; Le Decret du General Aquaviva; Requeste de l'Université de Paris à la Reine regente & à Nosseigneurs les Princes & Seigneurs de Conseil; Epistola ad aliquem ex Cardinalibus; Le Courieur Breton, piece contre les Jesuites par rapport à la morte de Henri IV.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

19.

Den 8 Maji 1744.

London.

Hos de fleste Boghandlere her i Staden
land have: Chorographia Britanniaë,
or a new Set of Maps of all the Counties
in England and Wales by Thomas Bades-
lade, Surveyor and now neatly engraved
by William Henry Toms. Denne Bog,
som indeholder 53 Kaaber = Tabler, er i
Format af en beqvem og magelig Hoands-
Bog. Det første Kaart forestiller Søe-
Kusterne, Havnene, Fæstningerne, Sand-
Bankerne og s. f. Paa det andet Kaart
seer man heele Engeland og Wallis deelt i

L

Des

deres Grævsfaber; hvor der tillige anføres alle Stædernes Navne, Landets Længde, Breede, og aldt hvad der indeholdes, saavel i Landet i Almindelighed, som i et hver Grævsfab i Særdeleshed. Det 3die Kaart viiser Beyene igiennem heele Engeland, og hvor langt der er imellem Stæderne, baade efter den almindelige Regning og Maalet i sig selv. Derefter følge nogle Special-Kaart over Grævsfaberne; hvorpaa man finder en accurat og udførlig Fortegnelse, paa alle smaa og stoere Stæder, Floeder, Parlements-Lemmerne, Markeder og s. fr. ved det at Autor taler om de høye Skoeler i Oxford og Cambridge, navngiver han tillige de der værende adskillige Collegier, og sætter derhos, hvad Tid de ere stiftede. Endelig er herved et Alphabetic Register over alle smaa og store Stæder.

Helmstad.

Jafvigte Aar er her kommet fra Pressen: Joan: Guil: de Gæbel, Jcti &c. de jure venandi Diatribæ pars altera, de 1) variarum gentium venandi modis ceremoniaribusq; 2) officialibus venationi destinatis antiqvis & recentioribus, 3) (a)

aliis quæ rei venatoriæ operam dantibus incumbunt; (b) rei venatoriæ operam dantium juribus & privilegiis. Accedunt statuta ord. S. Huberti & alia quædam adjuncta, nec non index rerum copiosissimus in utramq; partem. Sumtu Chr. Frid. Weygandi 1743. 3 4to, 4 Alphabeter 4 Art. I den første Section handler denne Hr. Hof-Raad om Diana, Nimrod, Cyrus, og adskillige tydske Kænsere og Konger, som have lagt sig efter Jagten. Han beskriver og Jagtens Nytte, i Henseende til Speculationen, Sundheden og Kriigen, hvorpaa han og anfører adskillige meestendeels nye Exempler; Han deeler Jagten dernæst i virkelige og Forestillings Jagter; hvilke sidste ere meest brugelige paa Skue-Pladser; hvorpaa han og anfører adskillige Exempler af de Romerske Historier. Derfra gaaer han til at viise de adskillige Jage-Maader, og ligner Ænææ og Didonis med Virgiliis Jage-Maade; Men andres beskriver han efter adskillige Skribenters Beretning. Han viiser og at der ere adskillige Maader og Brug ved den største, midlere og mindste Jagt; Hvad

det vil sige, at faae Hundene til at staae for paa Hiorte-Jagten, og at de saa kaldede Raabel-Hunde uden Tvivl har faaet det Navn af Raabelet (à ligamine, collo ejus alligato, qvo calorem canis in detegendo cervo moderantur) Dernaest til lægger Forfatteren hver slags Jagt sit Navn, saasom Parforce-Jagten, Hiorte Bild-Svinn- og Søe-Jagten; erindret derhos, at hver af disse i sær har sine vissse Termini Technici; og fremsætter en Deel om de til Jagten fornødne Folk, saa vel som andre, baade levende og livløse Creatures Nødvendighed ved denne Forretning. Om disse, saa vel som de forrige Tidens Hunde giver han Efterretning baade af Plutarcho, Ovidio, Dagoberto og andre derom skrivende Skribentere. Derpaa fremsættes noget om Japonesernes, Chinesernes og andre Nationers Jagge Maade. Foruden det, som er lovet paa Titulen, har Forfatteren og i Anhanget anført de Ceremonier, som pleyes at iagttages ved en Ridders Creation af den Würtenbergske Jagt-Orden, dernæst og vissi, med hvad for Ceremonier Elskere af Jagten forudm pleyede at celeb-
bre-

brere Jagt = Fæsterne. Derefter følger en Underretning om de Skikke, som have været i Brug i Kampe. Jagten ved adskillige Hoffer, saa vel som og om dem, der pleie at tages i Agt ved Parforce-Jagten, som alt er uddragen af Lünigs Theatro Ceremon.

Leipzig.

Hos Joh. Langenheim har siden sidst i afvigte Aar været at saae: De Cruentis Germanorum Gentilium Victimis humanis liber unus. Auctore M. Godofr. Schuetze Rev. Minist. Alton. Past. Adj. 1743 i 8vo, 19 Ark. Den lærde og i de tydske Antiquiteter vel beløbne Hr. Forfatter har deelt denne Bog i 8te Capitler. Det 1te viliser Oprindelsen til Menneſke = Ofringerne hos de gamle Tydske; hvort Forfatteren siger, at man ikke just kand bestemme Tiden, naar Menneſke Ofringen har taget sin Begyndelse, men dog, at samme har gaaet grueltast i Svang paa den Tid, da Druides bleve fordrevne af Gallien, saasom de tydske Fædre da efterfuldte de Galliers og Scytiers Exempel i denne ufornuftige Guds = Dyrelse. I det andet Capitel finder man en Efter =

retning om de Afguder, som de Tydske have ofret Menneffene til; Iblant hvilke, foruden mange andre, Soelen, Maanen, den Afgud Odin, Suantevith, Ragedast, og Gudinden Hertha, anføres som de fornemmeste. Det 3die Capitel handler om Præsterne, som slagtede de store Offer; Deri seer man en Efterretning om Druiderne og Barderne, eller Scalderne, saa og om de Qvinder, som pleyede, at slagte de til Oftringerne bestemte Menneffer. I det 4de Capitel habes en smuk Underretning om de Steder, som vare helligede af de gamle Tydske til denne umenneskelige Afguds-Dyrkelse, saasom Træer, Skouge, Brynde, Altare, Grave, Høye og Templer. Undertiden ofrede de Konger, dog, som sædvanligst Fanger, Baarnede, Christne, men iblant disse helst de Geisilige, hvilke Vandalerne meest forfuldte. Disse gave og Syge og gamle Folk, og undertiden deres Enker til Afguds-Offer. Forfatteren fremsætter tydelig i det 6te Capitel alle ved disse Oftringer brugte Ceremonier. Først blev Folket kaldet sammen, og derpaa blev kastet Lodd; Siden blev Offeret en-

ten

ten brændt, druknet, slagtet, eller pidsket til døede, eller og paa anden græsselig Maade udmartred og tagen af Dage. Det 7de Capitel er en Fortegnelse og Forklaring paa de adskillige Slags Menneſkes Offer. Saadanne vare, Forsonings Offer, snart for et gandske Folk i Almindelighed, snart for visse Personer i Særdeleshed; Eller og man slagtede Menneſke, enten for deraf at spaae om tilkommende Ting, eller og for Løsters og Forbindelsers Skyld; Eller og man gjorde Slige Ofringer til Tak og Erkiendelse imod Guderne. I det 8de Capitel viiser Forfatteren, hvorledes denne umenneskelige Skik efter Haanden gik af Brug hos de Tydske. De Bojer og Vindelicier skaffede den af i det 6te Seculo, endskønt man dog efter den Tid finder nogle faa Spor deraf. Saxerne og Thuringerne holdt lænere ved; Hos de nordiske Tydske vedvarede disse Ofringer indtil det 10de, og hos de Vandaler indtil i det 11te Seculo. Det lidet udtog, som her ikkun, for at undflye Bidtøftighed, er anført, meener man allerede at være tilstrækkelig nok, til at opvække Læsernes Begjærlighed efter

dette saa curiose, som vel troffene Skrift;
 Da den derpaa anvendte Læsning og Be-
 kostning skal ikke befindes, at være spildt.
 Grønningen.

Den berømte Professoris, D. Gerdes Hi-
 storia Evangelii, Seculo XVI passim per
 Europam renovati, doctrinaq; reformata
 er i afvigte Aar kommet under Pressen.
 Dette bliver et udførlig Skrift. Det bli-
 ver ziiret med smukke Raaber = Stykker,
 og forøget med mange hidindtil u-trykte
 Documenter.

Nürnberg.

Hos Christoph Weigels Enke er til Liebs-
 habernes Tjeneste til Kiøbs: Joh. David
 Köhlers, P.P. im Jahr 1742 Wöchent-
 lich herausgegebener Münz-Belustigung
 vierzehender Theil, darinne Thaler, Du-
 caten, Schau-Stücken und andere son-
 derbare Gold und Silber-Münzen von
 mancherley Alter, zusammen LXIII.
 Stücke, richtig in Kupfer gestochen, be-
 schrieben, und aus der Historie umständ-
 lich erkläret werden. Nebst der eilften
 Fortsetzung des Entwurfs von einer voll-
 ständigen Thaler Collection in der Vor-
 rede. 1742. 34to; 2 Alph. 14 Ark.

Ham

Hamborg.

Nu sælges i Hertels Boglade Hrn. Christian Wolfs, Königlich-Preussischen Geheimen-Raths, der Friderichs-Universität Vice-Canzlers, wie auch Prof. Jur. Nat. & Gent. und Matheseos Prof. Honorarius zu St. Petersburg, der Königl. Academie der Wissenschaften zu Paris, imgleichen der Königlich-Gros-Britannischen, wie auch der Königlich-Preussischen Societæt der Wissenschaften Mitglæde, natürliche Gottesgelahrtheit, nach beweisender Lehr-Art abgefaßt. Des ersten Theils 3ter und letzter Band, von der Schöpfung und göttlichen Vorsehung, wie auch dem Rechte Gottes über die Geschöpfe und andern göttlichen Eigenschaften aus Betrachtung der Welt bewiesen. Ins Deutsche übersetzt, und mit vollständigen Registern versehen, Halle 1743 i 4to. Da denne Bog allerede er dem noksom bekiendt, som lægge sig efter en fast og grundig Kyndighed i Theologia Naturali, saa behøves her en, at fremsætte meere end Titulen til dens Berømmelse. Man vil dog meddeele Læsere en kort Esterretning om det gandske

Skrifts Indhold: I det første Bind af den første Deel finder man en Indgangs Tale om Theologia Naturali; fremdeles i det første Hoved-Stykke en Afhandling om Guds Virkelighed, og deraf flydende Egenskaber. I det 2det Hoved-Stykke en Afhandling om Guds Forstand og derpaa beroende Egenskaber. Det 2det Bind af den 1te Deel, og deri det 3die Hoved-Stykke handler om Guds Villie og Magt; Det 4de Hoved-Stykke om Guds Wiisdom og Goedhed. Det 3die Bind af den første Deel, og deri det 5te Hoved-Stykke; om Skabelsen og den guddommelige Forsyn; Det 6te Hoved-Stykke: Om Guds Ræt til og Magt over Skabningerne. Det 7de Hoved-Stykke, om de Guddommelige Egenskaber, som beviises af de forhen anførte og beviiste.

Altona.

I de 2de Brødes, Burmesternes Bogtrykkeri er nyelig kommet for Lyset: Sendschreiben von dem Haff der alten Deutschen gegen die Advocaten, an seinen ältesten Bruder, den Königlich-Dänischen Fiscal zu Altona, Herrn Immanuel

nuel Schütze ausgefertiget von M. Gottfrid Schützen; Ministerii zu Altona Pastor Adjunctus. 34to 1½ Ark. Det fornemteste Vidnesbyrd at de gamle Tydske ikke have kundet fordrage Procuratorer, er uddraget af den IVde Boges 12 Capitel i Floro, hvor der fortælles, at Fienden, efter Vari Nederlag, toeg grummelig af sted med dem, i det de udstak Øynene paa nogle, skar Tungen af Halsen paa andre, og drev allevegne Spot med deres døde Kroper. Det kom sig uden Tvivl deraf, at Processerne blev førte hos de Tydske uden megen Konstlen og Renker; Da derimod de Romerske Skribentere her og der føre større Klager over deres Advocaters Gierighed og Besdrag.

Haag.

De 2 sidste Tomer neml: den 9de og 10de af Rymers Actis Anglicanis, som J. Neaulme for nogle Aar siden toeg sig for at trykke efter, have nyelig forladt Pressen. Om end skjønt dette Oplag er 10 Bind mindre end det Engelske, saa har det dog 2 Ting forud for samme: 1) et fuldkommen Register over alle i denne større Samling forekommende Materier. 2) En fransk O

versættelse af de paa Engelsk skrevne Besviisligheder; som er besørget dem til Tidneste, der ikke forstaae det Engelske Sprog. Dette Bærk sælges paa smaat Papir for 150 og paa stoort Papir for 300 Holslandsk Fl.

Paris.

Hos den yngre Simon er trykt Dissertation sur l'incertitude des signes de la mort, & l'abus des enterremens, & embaumemens precipités, par Mr. Winslow, Docteur en Medecine de la Faculté de Paris; traduite & commentée par Monfr. Bruhier, aussi Docteur en Medecine. 1743. 360 Sider. Denne Afhandling bestaaer af 4re Sectioner. I den første anføres Exempler af Menneſker, som ere blevne levende begravede, men dog komne op igjen med Livet af Graven. I den anden Section viiser Forfatteren, at man ikke alltiid kand forlade sig paa de sædvanlige Døds-Tegn, saasom et Menneſke vel endda kand være levende, fordi han ikke drager sin Aande, eller fordi hans Puls staaer stille, og s. f. Han forkaster, med eet Ord

Ord at sige, alle de sædvanlige Døds Kiendte-
 detegn, undtagen alleene Forraadnelson.
 I den 3die, som den fornemmeste § i denne
 Bog, undersøges, hvorpaa man best kand
 kiende Dødens Visshed? Forfatteren hol-
 der for, at man maatte give den forehold-
 ne Døde enten Nyß-Krud, Salt, og De-
 stillere-Band, eller andet sligt; at man
 skal gnie hans Summer stærk, og sætte
 alle de Partes i Bevægelse, som fornem-
 meligt tiene til Følelsen, eller og ved Rik-
 steere bringe Vinde eller Røg i hans Lar-
 me. I den 5te vilser Hr. Winslow end-
 og, at man vel og undertiden bør benytte
 sig af Chirurgiske Operationer, (Se. med
 Ilden og Staalet) førend man kand være
 forsikred om Dødens Visshed. I alt det-
 te bliver han haardt derved, at man ingen
 tilforladelige Kiendetegn kand have paa
 Dødens visse Nærværelse, uden alleene
 Begyndelsen til Forraadnelse, og at man
 derfor bør oppebie den Tid, førend man
 begraver den foreholdne Døde, saafremt
 man vil have en frie og uskadt Samvit-
 tighed, at man ikke har lagt et levende
 Menneſſe i Jorden. Autor af de neden
 under hosføvede Noter, har endnu meere
 vil-

billedet opløse Hr. Winslows veltroffene
 Arbejde; Men han har derhos fordybet
 sig saa vidt i Historier og Fortællinger om
 Folk, som ere blevne levende begravede, og
 derhos anført Omstændigheder, hvortil
 udfordres en stærkere Troe, end der i Al-
 mindelighed findes hos forfarne Natur-
 Kyndigere og Læger. Thi det falder no-
 get vanskeligt, at overtale sig selv til at
 troe, og! at bifalde Hr. Bruhiers Meening,
 at Folk, som have ligget i 14 Dage eller,
 som han og foregiver, i heele 7 Uger tillige
 i Vand, og derefter ere blevne begravede,
 have igjen kundet komme til Live. Forfat-
 teren af Noterne anfører adskillige Hel-
 gene, at have været iblant de sidstes Fall,
 og foregiver at deres Opstandelse skal væ-
 re gaaet gandske naturlig til. De, som
 have indskrænket deres Fornuft inden de
 snevreste Grendser, kand maaskee concede-
 re de Følger, som flyde af Slige Exempler;
 Men de derimod, som give Fornuften lidet
 meere af Tøyelen, vil uden Tvivl sige
 samme gandske imod. I Romainer duet
 det intet at anføre det, som alleene er For-
 andring værd, men har ikke een gang
 et Stik af Raison. Ellers kunde man
 vel

vel kalde Hr. Bruhiers Anmærkninger gode.

Besancon.

Claud. Rochet og Daslins Enke have nyelig faaet fra Bressen: Observations sur les differentes especes de fievre, & principalement sur les fievres putrides malignes & epedemiqves, & sur les Pleuresies qui ont regné en Franche-Comte depuis quelques années. i 8. 128 Sider. Hvem Forfatteren er, veed man ikke. Han meddeeler her det, som han af Praxi har anmærket om Kaalde=Sygen. Dette Skrift er deelt i 2 Deele. Den første er en kort Afhandling om Feberne; hvorefter der intet nyt eller u-almindeligt er anført. Han holder for, at Feberen er intet andet, end Naturens Striid og Modstand imod de Ting, som vil dæmpe og bringe den i Uorden. I den anden Deel handler han alleene om de saa kaldede Stinde=Sting, eller Pleuritide, hvilken han deeler i sanguineam, biliosam, pituitosam, spuriam og malignam. Her til har han lagt en Afhandling om de paa en slet cureret Pleuris følgende Sygdoms

domme. Den ubekjendte Forfatter har
 gandte kortelig afhandlet disse Materier;
 Saaſom det ikkun er hans Dyemærke, af
 Forfarenhed at beviise og bekræfte, hvor
 nyttig og kraftig et Raad det er imod
 Raalde-Sygen, at bruge China, og at lade
 sig aarlade; Det første holder han for
 det allerbeste Middel af alle imod denne
 Sygdom, og forbyder aldeles, i saa fald,
 at bruge Purgation. Men han opret
 ter dette over alt ved et andet Febrifugo,
 særdeles med Croco Martis appetitivo;
 3de Dags Feberen lægger han nogle
 Gran af Millepedibus dertil. Phthisicis,
 og dem, som ere angrebne af Bryst-Svage
 heder, er China aldeles ikke tienlig. Na
 re-Ladelse holder Forfatteren i alle slags
 undragen 4de Dags Feber, for nødven
 dig; og viiser hvorpaa man skal kiende en
 god China. Han tør recomendere, at lade
 sig aarlade uden Skade, hver 6 Timer;
 Thi han tilskriver hver af sine Lands
 mænd i det ringeste 50 Pd. Blod. Mand
 finder og i dette Skrift nogle Anmærkin
 ger over adskillige Hierte-styrkende og
 Sved uddrivende Midler, saavel som og
 over Diæten.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager:

No.

20.

Den 15 Maji 1744.

Hamborg.

I Hertels Forlag er nu at faae: La Civilité Moderne oder die Höfligkeit der heutigigen Welt; Woraus man sehen kan, wie man sich zu verhalten habe, damit man in dem Umgange mit artigen Leuten beliebt seyn möge. Neue Auflage. Nachgesehen, verbessert, und um vieles vermehret von Carl Mouton, Sr. Hochfürstlichen Durchlauchtigkeit zu Schlesvig-Holstein, Bischofs zu Lübeck Secretarium und Hof-Sprachmeister. Französisch und Deutsch. 1744. Denne er en meget nyt-

U

tig

tig Bog for Ungdommen, som med nogen Anstændighed og Anseelse vil betragte denne Verdens vidtløftige Skue-Blads. Hr. Mouton har leveret den meget meere brugelig, end den nogen Tiid tilforn er kommet for Lyset, endskiønt den vel og forhen fandt megen Behag, og havde stor Nytte, baade i Henseende til Ungdommens Optugtelse, Deres Sæders Forbedring og at lære dem det Franske Sprog. Omendskiønt Realia eller det væsentlige ved Sæderne er uforanderligt, saa er dog deres Jagttagelse saa adskillig, som Moederne i Klæde-Dragt. Bore Fædre vidste intet af Complimenter at sige; Men brugte gandske andre Ceremonier ved deres Samlinger end disse Tiders Mennesker; Hvorfor Forfatteren har gjort meget vel i, at han i denne Edition har udeladt aldt det u-rimelige og absurde, som som Menantes og Hunold i stor Mængde havde anført ved Complimenterne i denne Bog. Det andet han heri har forandret, var ogsaa nødvendigt; saasom f. E. at han, i Steden for den Lærdom om gode Sæder, som i den gamle Edition var uddraget af Telemachs Historie, og es-

gent

gentlig ikkun passer sig paa fyrstelige Personer, og dem som ere bestemte, til at føre Krone og Scepter, har udvaldt og fremsat saadan en, som land føres til Nytte, baade af høye og ringe Stands- Personer, og er i Stand, til at lægge en goed Grund til Høflighed, og at indrette Sæderne vel. Efter den Lærdom om goede Sæder følger en sund og fornuftig Undervisning, som en Fader land give sin Søn. Denne Underretning befatter herlige Lærdomme i sig; Thi først fremsættes deri de Pligter, som vi ere det høyeste Bæsen, vores Fædrene- Land og os selv skyldige; Derpaa viises i Almindelighed, at det er u-muelig, at kunde kaldes en retsaffæren Mand, og ret at kunde i agttage de Borgerlige Pligter, saa længe man ingen Gudsfrygt besidder. Dette tiener endnu til dette Oplags Berømmelse, at den Franske Text er meget accurat, og den Tydske Skrive-Maade reen og flydende.

Weymar.

Paa Siegmund Heinrich Hoffmanns Besøffning er her i Trykken udgæet: Gerhard Andreae Müllers, Med. Lic. Untersuchung

suchung der wahren Uhrsache von Newtons allgemeiner Schwere, wie auch der bewegenden Kräfte der Cörper. I 4to, 1 Alph, 17 Ark. Denne Forfatter er den, som for 2 Aar siden gjorde bekendt in Novis Actis Eruditorum, at han vilde og kunde sætte den sande Aarsag til den almindelige Tyngte for Lyset. Han har siden Tid viidere undersøgt sine Betænkninger om denne Materie, og da han har gjort sig jo længer, jo meere fast deri, saa har han nu endelig besluttet, at underkaste saame de Lærdes Domme. Hans Systema indeholder kortelig at fortælle, følgende: Han søger først at bevise, at Aarsagen til den almindelige Tyngte uden for Corpora, ligger i den Substantz, som opfylder det umaalige Rum imellem vores Jord og de nederste Stjerner; at denne Substantz, som han kalder Æther, altid er i Bevægelse til at udbrede sig lige meget paa alle Sider; at denne Æther, i det den omgiver alle Legemer, trykker deres Massa ind i snevrere Rum, end de ellers toege ind; og at den følgende determinerer Legemernes indvortes Modstands Kraft saaledes, at Legemerne stedse stræbe, at bevæge

eller udbrede sig lige meget til alle Sider. Fremdeles statuerer Forfatteren, at Legemernes Tyngde kommer deraf, at Ætheris Trykken mod et Legeme paa een Side, optages af et andet Legeme paa en anden Side; saasom f. E. af Jorden; Thi i saa fald maa et Corpus, i følge af dets indvortes Kraft, søge at bevæge sig imod Jorden, eller og blive saa tung imod den, at Tyngselen bliver lige proportioneret, med den Ætheris Mængde eller Kraft, som blev hindret af det tilstødende Legeme. &c. Hr. Müller har selv overvejet og besvaret endeel af de Indvendinger, som og i stor Mængde kand fremsættes mod dette Systema, og tillige hørføyet sine Betænkninger om adskillige, ved denne Lejlighed forekommende Ting af Physiquen og Chymien, hvoraf han og undertiden stræber at gjøre dette sit Systema beviseligt. Uden at driste sig til, selv at censurere dette Skrift, holder man det for at være de Lærdes Undersøgelse værd. Forfatteren lover, i Fremtiden ydermeere at forklare og afgjøre de Ting, som han her ikkun saa løselig har afhandlet, ved det de forekom iblant andet.

Leipzig.

Caspar Frisch har besørget i Trykken; Museum Richterianum, continens Fossilia, animalia, vegetabilia, Mar. illustrata iconibus & Commentariis D: Jo. Ern. Hebenstreitii, Anat. & Chir. P. P. O. Accedit de Gemmis Scalptis antiquis liber singularis. 1743. Fol. Bogen i sig selv udgør 4 Alphabeter og 4 Ark; Tilkriftet til Hans Durchlauchtighed, Churfürstlichen i Saxen, Fortalen, og den foresgaaende liden Afhandling om Fossiliernes Liige og adskillige Slags tager 13 Ark op, og den Afhandling om Gemmis Scalptis, ligeledes 13 Ark. Dertil kommer endnu 19 Raabber-Tabeller, som Boetius har udfuikket; hvoriblant findes Eysrens Portrait og en Afbildning paa hans Cabinet. Hr. Richter havde i sin Ungdom i Sinde, at lægge sig efter Jurisprudentien; Men efter sine Forældres Billie og Ordre maatte han applicere sig til Riebsmandskab. Derved fik han Lejlighed til at see sig om i Biergverkene, hvor han samlede og førte mange Mineralier i Orden. Foruden det, at han drev Handlingen, loed han sig og være Magtpaaliggende

gende, at udforske, hvad der laae i Naturen, og i Særdeleshed, ved flittig Læsning og Samling af dertil henhørende Ting, at gjøre sig Fossilia bekiendt, hvortil han og blev meere opmuntret af Omgængelse med adskillige lærde Benner. Disse have nu overtalt ham til, at lade her omtalte Fortegnelse udgaae i Trykken; Ved sammes Forfærdigelse har Hr. D. Hebenstreit gjort Forfatteren den største Hielp, i det han har sammenskrevet det meeste af dette Register og sat de fornødenste Forklaringer dertil. Marmoren har Hr. Professor Christ. bragt i Orden og givet hver Slags sit Navn, saasom og den heri staaende Dactyliotheca eller Afhandlingen de Gemmis Scalptis er af hans Arbejde. Bøket i sig selv er deelt i 4 Deele; Den første handler i 6 Capitler om Metallerne, saasom Guld, Sølv, Kopper, Tin, Messing, Blye og Jern. Den første Section i den anden Deel indeholder en Fortegnelse paa Halv-Metallerne, saasom Glas, Zinnober, den saa kaldede Kobold, Wismuth &c. Den 2den §. handler om de Jydholdende Erter, som Svovel-Ert og Harpir. I den 3die §. hand-

les om alle slags Salt, Dietril, Kiøkkens
 Medicinff- og Alluns-Salt. I den 4de
 S. om adskillige slags Jord, men fornem-
 melig om det slags som, er brugelig til
 Haand=Berker, Balke=Farve=Poeler=
 Porcelain= og Kalke=Jord; Medicinff
 Jord, Bade=Steene, Draabe=Steene og
 Sinner; I den ste om Bierg=Berker af
 Metall=Art, som ikke give noget synder-
 ligt affig; Om Qvarts=Fløeder og de saa
 kaldede Spath. I den 3die Deel habes
 en Fortegnelse paa Steenene; og i sam-
 me Capitels første Section, paa adskillige
 slags Marmor, paa Serpentin=og Edel-
 Steene. Men i det 2det Capitel en Ef-
 terretning om malede Steene. Den 4de
 Deel indbefatter de Ting, som henhører
 til Dyrene; hvori den første Section hand-
 ler om de Dyr, som ikke have Blod, saa-
 som Skall=Fisfene, Conchylierne og In-
 secterne; Den 2den om Skell=Fisf, de
 Søe=Dyr, som have Blod, og endelig om
 stive, bøyelige og svampige Søe=Berker
 og, de som see ud ligesom grønne Urter.
 Berket er over alt skrevet paa Tydsk og
 Latin, som er adskilt i 2 Colonner, der
 staae lige ud for hinanden. Vedkommens
 de

de have og af ald Eltid sørget for dets udvortes Ziirlighed, i henseende til smukke Bignetter, en net Trøyl, og hvidt Paspitr.

Frankfurt ved Mann.

I Andrea Boglade Land Publicum forsynes med: Nachlese ungedrucker oder doch rarere Staatsbedencken, Urkunden, Nachrichten und Schriften, zum Theil selbst abgefasset, zum Theil gesammelt von Johan Jacob Moser. Erster Theil. 1743. I 8vo 15 Ark. I denne Samling fremsættes følgende Materier: Patriotiske Betænkninger om Rigs-Fyrsternes og Stændernes Ræt til at giøre Monita ad Capitulationem Cæsaream; 2) Collectations - Forlig slutet 1722 imellem det Fyrstelige Huus Baaden-Baaden og Rigs-Ridderkabet i Svaben ved Neckar og Schwarzwald, i den Ortenauiske Kreds. 3) En kort af Acterne uddraget Efterretning om de Stridigheder, som ere opkomne imellem den Stoer-Britanniske og Spanske Krone om Gibraltar. Iligemaade 4) om Handlings-Differencerne, som have forarsaget den nu værende Krig imellem begge disse Kroner.

ner. 5) om det Gonzagiske Huuses Præ-
tentioner paa Hertugdømmet Mantua;
6) Saa og om de Stridigheder, som ha-
ver reyst sig imellem Fyrsten i Ostfriesland
og nogle af hans Lands-Stænder. 7)
Den Rusiske Rigs = Vice = Cancellers
Schafirofs Raisonnement over den fra
Aar 1700 til 1716 førte Krig imellem
Rusland og Sverrig.

Napel.

Her har man forsynet Publicum med et
Skrift, som i afvigte Aar er kommet fra
Bressen, og fører følgende Titul: Franc.
Maria Mussetulæ Archiep. Rossanensis
Dissertatio Theol. legalis de Sponsalibus
& Matrimoniis, quæ à filiis familias con-
trahuntur, parentibus insciis, vel iuste
invitis. Editio altera, cui præter ejus-
dem Rossanensis appendiculam Italicam
accessère ab aliena manu locis quàm plu-
rimis adnotationes, Mantissa de spon-
salibus filiorum familias; Diatribæ duæ;
additamenta &c. 1742. 34to, i Alph.
15 Ark. Aar 1711 foresaldt adskillige
Sistermaal i Rom, som Sønerne, u-
den Forældrenes Vidende og Billie, ind-
gik. En, navn. Zauglio, overtalte ved
den

denne Leylighed den da værende Pater, Mustatola, til at udgive sine Betænkninger om denne Sagi Trykken; Samme gik ud derpaa, at de Børn, som traadte til Forlovelse eller Giftermaal uden Forældrenes Consense, begik en stoer Synd, og at Dyrigheden, som tilloed sig Forbrydelse, giord sig deelagtig i deres Synder. Da den Napolitanffe Advocat, Uffaja, fik dette at see, sammenskrev han en heftig Siendrivelse derimod; hvilken Forfatteren igien omstændelig og grundig besvarede. Dette blev altsammen, Aar 1723 indført og trykt i det første Bind af Forklaringen over de Saventinske Statuter. Men nu har Hr. Mazzochi, som har besørget denne Edition, holdet for nyttigt, at udgive dette Skrift i et Bind for sig selv, og at forsøge det med sine egne Anmærkninger. Man vil her stille Læseren Titlerne paa Afdeelingen for Duen, paa det at de deraf land giøre sig en Idée om Bogens Indretning; hvilke ere følgende: 1) An filii familias contrahentes nuptias injussu patrio contractas, graviter peccent. 2) De filiorum familias indignis nuptiis, invitis Paren-

ti

tibus. 3) De Pastorum officio in cujusmodi connubiis; 4) De Sponsalibus filiorum familias, præsertim juramento firmitatis. 5) De stupro sub fide Matrimonii oblato. 6) Mantissa de sponsalibus injus patrio factis, civiliter consideratis. 7) Diatriba ad Canonem illeberit. 54. 8) Diatriba de ritibus Sponsaliorum. 9) Appendix in qua solvuntur objecta quædam.

Jena.

Dr. Christian Wilhelm Kestner har i afvige Aar udgivet et Skrift under Titul: Kurzer Begriff der Medicinische Gelehrtheit zu Halle; 38vo, i Alphabet. Det er nok bekendt, at denne Hr. Dr. Kestner, har arbejdet med paa den af Hr. Prof. Stolle, Aar 1731 udgivne Historie der Medicinischen Gelehrtheit, og at han Aar 1740 har stillet das Medicinische Gelehrten Lexicon for Lyset. Den Mangel, man hidindtil har haft paa et Historisk Compendium (thi det i forrige Aar af Hr. Dr. Schultzeu udgivne Compendium historiae medicinae gaaer ikke længer, end til Kærsers, Hadriani Tiber) har nu bevæget Forfatteren

ren til at sammenkrive dette Verk; som indeholder 5 Capitler af følgende Indhold: I det første opregner han alle, saavel particulares, som Generales Scriptores Historiæ Medicinæ; Derefter Biographos Medicos; og til sidst Bibliographos Medicos. I det 2det beskriver han Medicinens Opløst og Fremgang hos Ægypterne, Grækerne, Rommerne, Araberne og de Christne. I det 3die Capitel fremsættes Medicinens Secter, saa som den Dogmatiske Empiriske og andre i de nyere Tider opkomne Secter; I det 4de gives Efterretning om en Deel i Lægekunsten hafte Erfaringer. I det 5te Capitel handler Forfatteren gandske kort, men dog fyndig om Lægekunstens og Lægernes saa vel Foragt hos nogle, som store Ære og Anseelse hos andre. Af Forfateren seer man, at Forfatteren har foretaget sig, at skrive en særdeles Tractat de Inventis Medicis; hvilken man vel nu snart kand haabe at komme for Lyset.

Paris.

Her kand Publicum blive tiend med: Memoires del' Academie Royale de Chirurgie. Tom. i. Chez Ch. Osmont. Impr. de l' Acad. Royale de Chirurg. 1743. 3

Deele i stoer 12. Den 1ste Deel bestaaer af 16 $\frac{1}{2}$ Aft., foruden Fortalen og andet, som optager 4 Aft. Den 2den Deel fylder 19 og den 3die 20 Aft. med Registeret. Det gandske Verk er ziret med 8 Kaaber-Tasbeller. To Midler ere i særdeelsched tienslige til at recommendere og befordre Chirurgien, først vel at i Aigt tage alle til Chirurgien henhørende Tilfælde, og dernæst ret at dømme imellem og applicere de hafte Erfaringer. Det første viiser det udbortes, nemlig Sygdommenes og Zundernes Fremgang og Følger; Men ved det sidste kommer en Chirurgus i Erfaring om, hvad der er Aarsag til de hann forekommende Svagheder. Det er dersfor høyst fornøden, at have begge Midlerne samlede, og ikke alleeneste at undersøge og dømme om alle Observationes af Naturens Lærdoms Grunde; Men end og at give Aigt paa, om Observationerne kome noye overeens med de bekiendte Sager i den naturlige Lærdom eller Physiologien. En retskaffen Chirurgus har dersfor ikke alleene med Operationer at bestille; Det er ikke nok, at han veed de indvortes Parters Beskaffenhed og hvorles

de de ere sammenføjed, og derefter ret at bruge sine Instrumenter. Men han maae og viide, ret at omgaaes med Antændelser, den saa kaldede Kold-Brand, Raad og Materie, Bunde-Febere, Kløen overmaade Blødende og Sligt; og følgerlig forstaae sig paa, saa vel hvorledes det gandske Menneffelige Corpus er indrettet, som og hvorledes og af hvad Aarsag de deri foresaldende Forandringer gaae for sig. Heraf sees da, hvor vidtløftig den Chirurgiske Videnskab er, og hvor unuelig det er, at en Mand af sin egen Erfaring og Forstand kand lære aldt det, som udfordres dertil. Man maae derfor føre sig andres Erfaringer til Nytte, og deriblant fornemmelig de, som dette berømmelige Chirurgiske Societæt har undersøgt og sammenskrevet. Disse ere de første Frugter, man har haft fra dette Societæt, efter at det 1732 blev stiftet.

Trevigo.

Sos Eusebius Bergamo er nu kommet fra Pressen: Compendium Philosophiæ ac primum Logices institutiones, ad usum Seminariorum, & adolescentium ingenia accommodatæ. Auctore Thoma Pavino. 18vo, 11 Ark. Denne er den første

ste Deel af et kort Begrib af den heele Philosophie, som Hr. Pavino efter Haanden vil gibe ud. Efterat Forfatteren har fremsat Fortalen, hvori han giver Efterretning om sit Forehavende, saa meddeeler han os en Historie, saa vel om de 3 Philosophiske Secter, nemlig Materialisterne, Idealisterne og Sceptisterne, som og om de nyere Philosophis i særdeelehed, saasom en Hobbe, Malebranche, Leibnitz og andre; Og fremsætter dernæst en kort Afhandling om Fornuft = Slutningerne. Det lader sig over aldt tydelig nok tilkiende, at Forfatteren har gjort sig Hr. Scheime-Raad Wolfens Logica vel bekiendt.

Jena.

Hos Friderich Schill er trykt: D. Laur: Reinhardi Chronotaxis nova Apocalypseos Johanneæ novis observationibus exegeticis explanata, illustrata & confirmata. 4to, 6 Ark. Forfatteren har hermed mere opløst sin omtrent for 4 Aar siden udgivne Chronotaxis, og ydermere beviist alle Ting med nye Historiske Beretninger; Hertil er og lagt et Specilegium Observationum Exegeticarum, som til deels er her og der indstrøet og til deels hosføjet om et Appendix.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

21.

Den 22 Maji 1744.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af den 1ste Tome af
Memoires de l'Academie Royale de
Chirurgie &c.

Efterat man i næstforegaaende 20de No.
har underrettet Læserne om, hvad Nytte
der kand have af denne Samling af Chi-
rurgiske Afhandlinger, saa vel som og om
Aarsagerne, som have bevæget Bedkom-
mende til at give samme ud, saa vil man
og gjøre Dennem enhver Afhandling be-
kiendt af sit fornemmeste Indhold og Ti-
tul, saaledes: 1) Hr. Quesnays Afhand-
ling

Æ

ling om Fugtighedernes Feyler, hvorhos han fremsætter Lærdoms Grundene om Raadd eller Materie, Brand, Hævelser og slikt. 2) Den ældre Hr. Petits Anmærkninger om Bylde, som ere komne der af, at Galden er bleven opblæst i Galde-Blæren, hvilke man ofte har taget for Bylde paa Leveren. 3) Quesnays Observationes om Trepanering i tvivlraadige Tilfælde, hvori han viser de Grunde, som i saa Fald enten maae forhindre eller befordre denne Operation; saa vel som nogle Betragtninger om disse Observationers Nytte i Almindelighed. I den 2den Deel. 4) Den yngre Petits Forsøg paa at udtømme Blod. 5) Hr. Quesnays Observationer om adskillige Tilfælde, i hvilke det er fornøden, at igientage Trepaneringen, hvor han tillige af mærkelige Exempler viser, at man, naar Omstændighederne det udfordre, kan gjøre en temmelig viid Åbning i Hovedskallen. 6) Hr. Du Fuarts Efterretning om en meget stor Hævelse. Deri søger Forfatteren af adskillige Erfaringer at underrette Læserne om de Sæters Natur, hvoraf denne Hævelse bestoed, og hvorefter

hvorledes den kunde blevet fordeelt. 7) Hr. Quesnays Anmærkninger om Hoved-
 Skallens Adskillelse (Exfoliatio) og Be-
 tragtninger over de Midler, som enten
 kand forekomme eller befordre denne Ef-
 fekt. 8) Den ældre Petits Beskrivelse over
 et nyt Elevatorio, og hans Betænkning-
 ger over dem, som hidindtil have været i
 Brug. 9) Quesnays Anmærkninger om
 Hierne = Bunder, hvor han ved mange
 Observationer gjør got, at man kand brue-
 ge mange slags Operationer til Hiernen,
 og anfører adskillige for Hierne-Bunder
 tienslige Lægedomme. 10) De la Peyro-
 nies Efterretning om at læge en Brokk
 hvor der er Slagen Inflammation til. 11)
 Den ældre Petits Beskrivelse over en haard
 (Scirrosus) Hævelse i Luft = Rørene tæt
 ved Bryst = Beenet (Sternum) tilligemed
 en Underretning om disse Hævelsers Na-
 tur og beste Cur. 12) Denne samme For-
 fatters Anmærkninger om de Mangler,
 som undertiden findes ved den naturlige
 Udgang, hvor med mange Børn fødes til
 Verden. 14) Den ældre Hr. Faguets An-
 mærkninger over Bylder bag paa Læn-
 derne. 15) Houffets Observationer om

de Steene, som vore fast paa Blæren. 16) De la Peyronies Beretning om det, som hindrer Seminis naturlige Udbreedelse. 17) Hr. Petits af samme Indhold. 18) Hr. Le Drans Observation om et Hares Dye. I den 3die Deel: 19) Hr. Hevins Anmærkninger om fremmede Corpora, som blive siddende i Spise- eller Luft-Rørene, og om de Midler, som kand drive dem Afsted, eller hvorved de kand drages ud igien. 20) Hr. De la Faye om Hares Skaar, hvormed mange fødes, og Midler derimod. 21) Den ældre Petits Anmærkninger over en Fistel i Perinæo. 22) Simons Undersøgelse om det Kænsers Snitet. 23) Hr. Fourberts nye Maade at udtrage Steenen af Blæren paa. 24) Den ældre Hr. Fagets Beretning om en Krebsagtig Hævelse paa Brystet. 25) De la Peyronies Anmærkninger om en Forstoppelse i Indvoldene, som har reyst sig deraf, at Epiploon er voret fast til Ringen. 26) Hr. Launays Elastiske Brof-Syger. 28) Hr. Fauberts Anmærkning om en Bylde paa Lungen. Fremtiden vil man give Læserne endnu en nyere Underretning baade om denne Bog og Academiet.

Frankfurt ved Mann.

Her sælges la Capitulation de l'Empereur Charles VII, avec des remarques instructives, touchant l'Etat & le Gouvernement actuel de l'Empire, ainsi que sur les questions du Droit public d'Alemagne les plus remarquables. 1743. I stoer 4. 2 Alphab., 15 Ark, foruden nogle Stamme-Tabeller. Af Forfatterens foranstaende Breve til Forlæggeren kand sees, at dette Skrift er af Friherrens af Spons Arbejde, og at han har i Sinde, endnu med det første at sende et Skrift for Lyset, under Titul: Les interêts des Princes & Puissances de l'Empire, expliqués par des Memoires separés, tant sur les matieres renvoiés à la Decision des Comices, que sur les pretensions & contestations les plus illustres. Det har egentlig været Forfatterens Ønemærke, at forestille det heele tydske Rügges Stats-Ræt i sine Anmærkninger; Til den Ende har han, saa vidt mueligt har været, af dette stoere Stats-Corporis Rüggs-Grund-Love anført det fornemteste og regelmæssige; hvorved han ikke har forsømt, at fremsætte de Ting, hvoromere opkomne Tvistigs-

stigheder, og som endnu ikke ere afgjorte
 ved visse Regler. De deraf flydende Van-
 skeligheder kiendes best deraf, at Lem-
 merne paa Rigs-Dagene ikke have kunnet
 komme til nogen Slutning og Endelighed
 i de fleeste af disse Ting, omendstønt de
 længe forud have beraadslaaet derover.
 Imidlertid er dette ikke at undre over,
 naar man betænkter: hvor vanskelig en
 Sag det er, at foreene saa mange Stæn-
 ders Interesse, saaledes, at enhver gives
 lige stor Magt og Ræt; hvor mange
 Tvivligheder og Tvivlsmaal der reyse sig
 af Rigs-Stammerne og Herkomstene, saa
 vel som af Rigs-Sakernes Anvendning
 og Brug; og endelig hvor tvivlraadig
 det endnu seer ud, i mange Tilfælde ved
 Land- og Forleeningens-Rætten, omend-
 stønt man som oftest behøver Hielp og
 Oplysning deraf til Rigtighed. Forfat-
 teren har temmelig beflittet sig paa at
 skrive u-partiisk, og saa vidt man har
 observeret, er han Kæyseren ikke for nær
 i sin Ræt. Han fremsætter sin Meening
 om alle dabisse Tilfælde; hvor hos det var
 at ønske, at han allevegne havde hosfø-
 et Grundene, hvorpaa han har bygget
 sin

sine Meeninger. Mod Enden finder man de Besværinges og Erindringer, som ere fremsatte af adskillige Rigs-Stænder ved det Chur-Fyrstelige Collegio, i sidste Kæmfer Ball. Naar man holder denne Bog imod Warrentrops Oplag af Schilters Praxi Juris Romani, saa maae man tilstaae, at den er temmelig accurat i Trykken; Men ellers findes heri en temmelig Mængde af Tryk-Bildelser. Dog findes heri vel ogsaa nogle urigtige Tale-Maader; Saa det over aldt kand sees, at Forfatteren ikke har været meget omhyggelig for en reen Tryk og zirlig Skrivemaade.

Bremen

Her sees man i Trykken at være udgaaen: Euerardi Ottonis, Jetti & Syndici, Papi-nianus, sive de vita, studiis, scriptis, honoribus & morte Æmilii Papiniani, Jurisconsultorum Coryphæi, diatriba repetitæ prælectionis apud Gerhard Wilhelm Rump. 1743. 8vo 2 Alph. 4 Ark, og 7 Raaber-Tabeller. Omendskönt den første Edition af dette ypperlige Verk fra Aar 1718, har ikke fundet alles Biesald, saa har den dog hos Kiendere, saasom

Heineccius, Gundlind og andre haft sin velfortiente Approbation; Samme var og, saa at sige, ikkun en Grund-Vold til denne nu af Forfatteren leverede Edition; Denne er meget forøget, som endog kand sees af Størrelsen, da den første ikkun udgjør 31 Ark. Ved Ligning imellem den første og sidste skal man see, at der paa hver Side er forbedret og sat noget til, hvilket den lærde Hr. Syndicus Tiid efter anden har besørget den lærde Berden, til et Beviis paa hans opladte Hierne, og grundige Lærdom. Saasom endog de største og fornuftigste Mænd ikke pleje, at komme sig ved, at forbedre deres Skrifter og formeere deres Indsigt, saa har man ikke gjort sig nogen Betænkning over, at tillægge dette Skrift denne sin velfortiente Roes. Ordenen og Capitlernes Indhold ere følgende: 1) Om Papi-niani Fædre-Land, 2) Om hans Forældre-Slæggt og Navn. 3) Om hans Alder og Legems Skikkelse. 4) Om hans Fremgang i det Græenske Sprog. 5) Om hans Indsigt og Kyndighed i Historierne. 6) Hvor høylig han har besittet sig paa Ziirlighed, Kortbed og den gamle Skrive-Maade.

Maade. 7) Om hans Kyndighed i Historierne; Hans Indsigt og Færdighed i Philosophien, og 9) besynderlig i den Stoiske. 10) Om hans Jurisprudentz. 11) Om hans Lære: Mester, Discipler, Lære-Maade og Secte. 12) Om hans Skrifter. 13) Anseelse og Fortrin. 14) Tres Charger. 15) Sæder. 16) Død. 17) Om det han har efterladt sig. Det første Register er over Lovene; Det andet over de heri afhandlede Materier.

Leipzig.

Da de Miscellanea Lipsiensia, som her bleve trykte i 2 Tomer fra 1716 til 1723, have været vel optagne hos alle, og man tilige ikke tvivler om, at slige Samlinger af nye Skrifter, hvori rare Materier grundeligen afhandles, jo tiene til at befordre Videnskabernes Fremvæxt, saa har Hr. Menke nu begyndt, at udgive nye Miscellanea Lipsiensia; hvor han viiser en nye Prøve paa sin Begjærlighed til at gøre sig meriteret af den lærde Verden. Man vil her gøre Læserne de i det første Bind af denne Samling indeholdene Afhandlinger bekendt. Disse ere: 1) I. C. Ha-

Æ 5

ren

Harenbergii Expositio parabolae de operariis in vinea, Matth. XX. 1. - 16. 2) I. C. Schwartii Ironia a Jesu & ejus discipulis abiudicata. 3) C. Saxii Stricturae in Franci cujusdam libellum de incerto historiae Romanorum antiquissimae. 4) C. A. Heumanni Emendatio trium insignium Plinii locorum. 5) F. O. Menckenii Criticae litterariae specimen, primum, exhibens plagiariorum duas decades. 6) G. Caei duae epistolae ad Ottonem Menckenium. **I den** 2den 1) J. C. Harenbergii de inopia pluviae in Aegypto, & malis inde exortis, ad Deut. XI. 9. sq. 2) J. C. Schwarzii de *Ἐσθλοῦ μῆτις* Ignatii. 3) J. C. Harenbergii Origines Hildeneshemii, Bennopolios, & Benneburgi. 4) J. G. Waltheri Emendatio loci Herodotei lib. I. cap. 72. ejusque & aliorum, qui Asiae veteris descriptionem in superiorem & inferiorem illustrent, explicatio. 5) C. A. Heumanni Reuelatio auctorum Observationum selectarum Halensium Latinarum. 6) F. O. Menckenii de vera vocum exemplum & exemplar significatione. 7) G. Caei & Ott. Menckenii Epistolarum mutuarum Decas. **I den**
3 die

3die 1) P. Zornii de libro foederis antiqui juxta cum altari victimarum sanguine consperso, ejusque rei mysterio, ad illustrationem Ebr. IX. 9. 2) J. J. Bosii de ornatu Sponsæ, conuersionis gentium symbolo, ad Jes. XLVIII. 18. 3) J. C. Harenbergii Diff. qua, hominem esse ad imaginem Dei conditum, & ea maximam partem per libertatis abusum homines carere, ex lumine rationis ostenditur. 4) J. C. Schwartii de Origine nomin. enthufiasmi. 5) J. H. Leichii Notæ & emendationes ad Inscriptiones Græcas a Muratorio editas. 6) F. O. Menckenii Emendationes & explicationes aliquot locorum Ciceronis Grævviænæ sub modestum judicium vocatæ. 7) G. Cauei Epistolæ quatuor ad O. Menckenium. **I den 4de**
 1) J. C. Schwarzii Explanatio I. Reg. VI. 31. 2) P. Zornii de habitatoribus mortarii Hierosolymis, Zephan. I. 11. 3) J. C. Harenbergii de regeneratione, an iterabili, ejusque natura, ad Tit. III. 4. - 7. 4) J. Bruckeri Notitia libri longe rarissimi, Melanchtonis Hypotyposeon, Italico sermone editarum. 5) J. B. Menckenii Oratio de vita & in literas meritis Ottonis

nis Menkenii, nunc primum edita, & notis F. O. Menkenii illustrata.

Wolfenbüttel.

Hr. Mag. Friderich Peter Tacke, som allerede af adskillige Skrifter er berømt, har i afvigte Aar givet følgende for Lyset; Der durch die herrschenden Neigungen gebildete Schein-Chrift. 1 Alph. 15 Ark i 8vo. Forfatteren viiser i dette Skrift, som her for sin Grundigheds Skyld fortjener at roses, hvad Forskiel der er imellem Hyklerie og de sande Christendommens Dyder. Bøket er afdeelt i 12 Capitler: I det første Capitel forestilles den sande Christendommens Kiendtegn af Menneskenes Sierninger; I det 2de viises hvor høylig man bedrager sig selv i at domme om sine egne Sierninger og Forehavende. I det 3die beskrives de tre herskende Hoved-Tilbøieligheder hos Menneskene. Det 4de, 5te og 6te Capitel indeholder en Afbildning paa en ærgjerrig, vellystig, Benge-gjerrig og finbellig Christen. Det 7de Capitel handler om de Menneskelige Passioners Blandelse. I det 8de foreskrives de Regler, som en Christen har at tage i agt til at lære at kiende sig

sig selv, og sine Tilbøveligheder. I det 9de Capitel viiser Forfatteren, hvor fornødent det er en Christen, at gjøre Forskiel imellem de herkende Tilbøveligheds Birkning og i Berksættelse og den sande Dyd. Det 10 Capitel handler om de Kiendetegn, hvorpaa man kand kiende de sande og virkelige fra de falske og Skind-Dyderne. Det 11 Capitel viiser Menneffene, hvad det er, der hindrer dem i, ret at lære at kiende sig selv; og endelig det 12te de Midler, hvorved et Menneffe kand blive hellig, og derefter gaae fra Hellighed til meere Hellighed.

Et andet fra Frankfurt ved Mayn.

Her seer man i Trykken at være udgaaet et Skrift under følgende Titel: La Declaration ci-jointe, que la France a fait faire par son Ministre à la Diète de l'Empire à Francfort, étant conçue dans des termes misterieux, obscurs enigmatiques, & dont il est assez difficile de démeler le veritable sens. On a cru rendre service au Public de lui fournir des notes raisonnées: a l'aide des quelles il lui sera un peu plus aisé de juger de la force & de l'energie de ce chef d'Oeuvre de la Politique

que Françoise. 18vo. 2 Ark. Forfatteren af disse Noter anfører, at Frankrige ikkun af den Marsage havde sagt, at vilde drage sine Armeer fra den tydske Grund, at de kunde indbilde Dronningens i Ungarn Bunds-Forbandte, og fornemmelig Republiaven Holland, at Hun ikke havde meere Hielp behov; Da de dog i Følge af Forbundet vare forbundene, til at staae Hende bi, saalænge til Hun for Fremtiden havde erhholdet en fuldkommen Sikkerhed og i alle Maader var skadesløs. Riget og Sø-Magterne havde man antroet Bemidlingen imellem Kæyseren og bemeldte Dronning; deels for at hindre disse i at fyldestgøre deres Forbindelser med det Østerrigiske Huus, deels og for at give det første eller Riiget Anledning, at de ved deres Vaabens Magt kunde tvinge Dronningen i Ungarn, til at underkaste sig saadan Frankriges Lov, som kunde befordre det Østerrigiske Huuses Undergang og svække de Tydskes Frihed. Nu var det just den beqvemeste Tid, at betage Frankrige ald Levlighed, til at indfinde sig herefter ved Kæyser-Ballet i Tydskland, saa snart en fordeelagtig Levlighed

forfaldt; hvilket best ved et Forbund kunde forekommes af de Fyrster, som befrygtede sig at blive undertrykt af de Franffe. Ikke Rigs-Slutningen, som de Franffe foregibe; havde bevæget dem til at forlade den Tydske Grund, men Prins Carls af Lothringen lykkelige Baaben, og det store Nederlag ved Dettingen. Det var (siger Forfatteren) en u-hørlig Sag, at Frankrige, da det havde ruineret de Østerrigiske Lande, og var nødt til at forlade dem, vilde ikke vinde af nogen Krig at sige, og Baweren da skulde være neutral. Dersom sligt kom overeens med Folke-Rættten, saa kunde Frankrige og, med saa kaldede Hielp-Tropper, gjøre et Forsøg, paa at bemægtige sig Riiget, og i fald det vanlykkedes, vende tilbage med Fred. Dette var klart og tydeligt nok, og man kunde ikke see, hvorfor man havde bemøjet sig saa meget, for at saae old Berden til at troe, at de i Tydskland staaende, ikkun vare Hielp-Hære, saasom saadan Hielp efter Folke-Rættten allereede var goldig Aarsag nok til Krig, og det Partie, som havde taget Slæde derved, billig kunde forføre

Er

Erstatning derfor af den, som havde tilføjet samme en anden til Beste.

Haag.

Her er kommet et nyt Oplag for Lyset af Lettres, memoires, Negotiations du Comte d' Estrade i 9 Bind i 8vo. Dette kommer, i Henseende til Titulen og Indretningen, nøye overeens med det Londoniske Oplag. Denne Forskiæl er der ikke kun, at der for ved Barket i sig selv findes en Indledning til disse Breve, eller et kort Udtog af de geheimeste Europæiske Historier. Men deri ere Historierne Sandheder ikke allestider paa det nøyeste i agttaget; Men aldt det, som har været det Franke Hof, Hr. Witt, og, i Almindelighed, det saa kaldede Franke Parthie, imod, bliver meget parthisk anført. Strax paa denne Indledning følger Grævens af Estrade Levnets-Beskrivelse. Siden den Londoniske Edition, hvor efter denne er indrettet, er noksom bekendt, saa har man ikke villet siige Publico meere herom.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

22.

Den 29 Maji 1744.

Jena.

Christ. Henr. Cuno har nu faaet det 3die og meget forbedrede Oplag af Jacob Mollers Indledning til det Juridiske Studium, for unge og andre Stands Personer, fra Pressen. Samme fylder 20 Ark i 8vo. Heri gives Begyndere i Jurisprudenz mange tienlige og sunde Raad til Haanden; I hvilke man ikke finder en mindre Oprigtighed end Grundighed. Endas skönt man ikke er aldeles overensstemmende med Forfatteren i alle Stykker, saa er man ham dog Tak skyldig, deels for

fordi Hoved-Materierne ere vel afhandlede, deels og fordi at Bogen i sig selv vidner noksom om Forfatterens gode Hensigt.

Halle.

Det 1ste Bind af den af Engelsk i det tydske Sprog oversatte Historia Universalis har siden afvigte Baasse-Messe været udsolget fra Bressen, og er her sammesteds at faae tilkjøbs. Hr. Prof. Baumgarten, hvis Beqvemhed og Lærdom er noksom bekiendt, har Opsigt med Oversættelsen. Heri havees dobbelt saa mange Raaber-Stykker, som der findes i den Engelske Original. En Mand, navnlig Michael Lorentz Willigen, som baade er det Tydske og Engelske Sprog tilstrækkelig mægtig, har paataget sig Oversættelsen af den 2den Tome.

Lyon.

Her sælge Enken de la Roche og Hendes Søn: Les Moeurs & les usages des Grecs, par Monsr. Menard, Conseiller au Presidial de Nimes, Academicien honoraire de l'academie des Sciences & des belles Lettres de Lion, associé à celle des belles Lettres de Marseille. 3 12mo. 356 Sider.

der. I Fortalen siger Forfatteren, at han ikke for de Lærdes Skyld, men dem til Bæste som ikke er grund-lærde i Historien, eller som ikke have Tid til at lægge sig grundigen derefter, har samlet disse Antiquiteter af det store Theatro Gronoviano. Hvilken Bekjændelse dog ikke synes at tillægge hans Skrift stor Berømmelse. Det deles i 4 Deele. Den 1ste Deel handler om Grækernes Religion. Den 2den om den politiske Tilstand og Regjerings Maaden hos Grækerne; Den 3die om deres Konster og Videnskaber; og endelig den 4de om Grækernes Oeconomie. Det synes, som Forfatterens egen i Fortalen over dette sit Skrift affagde Dom passer sig meget vel derpaa.

Paris.

Hos Faderen og Sønen Clerc har i afvige Aar forladt Bressen: L' Histoire de l' Empire Ottoman, où se voyent les Causes de son Agrandissement & de sa decadence, des notes tres instructives par S. A. S. Demetr. Cantimir, Pr. de Moldavie. traduite en Francois par Msr. de Jonquieres, Commandeur Canoine Regulier de l' ordre du S. Esprit de Montpelier. 1743. I

4to. 2 Tomer. Det, som fornemmeligen recommenderer denne Edition, er, at deri habes en i alphabetisk Orden affattet Tabelle, hvorpaa gives en Forklaring over alle i denne Bog forekommende Tyrkiske Navne.

Göttingen.

Her er nyelig kommet for Lyset, det 2det og til en stor Deel formeerede Oplag af: Allgemeine Regel der Rechen-Kunst, oder newesteste Art, alle Aufgaben, in welchen etwas eine Verhältniß zu andern Dingen hat, kurtz und leicht auf zu lösen; in Holländischer Sprache von K. F. de Rees verfertiget, nummehro aber ins Hochdeutsche übersetzt, und mit einer Vorrede von der Deutlichkeit der Mathematik versehen, von einem Liebhaber Mathematischer Künste, 8vo. 14 Ark. Hr. Professor Kahle i Göttingen har oversat dette Skrift, som 1739 først udgik i Trykken. Men da den 2. Edition kom ud, har han formedelt andre Forretninger ikke kundet befatte sig meget dermed; hvorfor den af Hr. Michael Lorenz Willig, som en beqvem og i Regne-Konsten vel øved Mand, er, i henseende til Oversættelsen, til Trykken besørget.

føret. Thi denne har ikke alleene igiennemseet Oversættelsen, og deri her og der forbedret adskillige Feyler, men end og igiennemløbet Exemplerne over alt, lagt mange nye dertil, og i steden for de i den første Edition forekommende fremmede og udenlandske Exempler fremsat adskillige her brugelige; saavel som og kort og udførlig forestillet Brøck = Bæksel = og Fragts = Regningen; &c. Forfatteren har da, med eet Ord at siige, saaledes forøget og forbedret denne liden Regne = Bog, at man med største Nytte kand betiene sig deraf i de vigtigste Udregninger; saasom den og af de lærdeste Mænd er foredraget alle andre Regne = Bøger af deslige Slags.

London.

Hos B. Knapton sælges nu et Skrift under Titul: A. Description of Holland, or the present state of the United Provinces; wherein is contained a particular Account of the Hague and all the Principal Cities and Towns of the Republick, with their Buildings Curiosities &c. of the Manner and Customs of the Dutch; their Constitutions, Legislature, sove-

reign Courts, Ministres, Revenue, Forces by Sea and Land, Navy, Admiralty, Banck, East-India Company, Navigation, Commerce in Asia, Africa and America, and with Great Britain, France, Spain, and the other States Of Europe; their Universities, Arts, sciences, Men of Letters; to which are added Directions for Macking the Tour of the Provinces. Stoor 8vo. 411 Sider. Endskönt Forfatteren af dette Skrift er en Engellænder, af hvilken man ingen tilforladelig Efterretning skulde vente sig om Statens Tilstand i Holland, saa maae man dog tilstaae, at han har tilstrækkelig udført alt hvad han i Titulen har lovet, og at man her finder en Mængde af smukke Anmærkninger over den Hollandske Civile og lærde Historie.

Hamborg.

Christ. Wilh. Brandt i den saa kaldede Dohm har besørget i Trykken: Doctor Nicol. Hier. Gundlings, Jcti. westland Röntel. Preussischen Geheimden und Consistorial-Raths, wie auch Prof. Publici Ord. zu Halle Erläuterung über Samuelis Puffendorffii zwey Bücher: De Officio ho-

hominis, & Civis secundum legem naturalem, aus dessen Academischen Discursen ehedem von einem Gündlingischen Zuhörer aufgezeichnet, und nunmehr zum Druck befördert von Christoph Friderich Ahrmann, Professore Historiarum & Philosophiæ bey der Universitæt zu Giefsen. Mit Königl. Poln und Churfürstl. Sächsischer Allergnädigster Freyheit 1744. I denne Bog, som bestaaer af 20 Ark, forekomme mange smukke Anmærkinger over Puffendorfs Skrift, om et Menneskes og en Borgers Pligt efter Naturens Lov.

Hamborg og Rudolstadt.

Her seer man et Skrift, under Titel: Leven und Thaten des, jekt regierenden Pabstes und aller lebenden Cardinale der Römischen Catholischen Kirche, aus denen glaubwürdigsten Nachrichten zusammen getragen von M: R: 1743. I 8vo 1 Alph. 20 Ark. Forfatteren har over 200 Cardinalers Levnets-Beskrivelser optegnet, som have levet siden 1701 indtil disse Tider, hvilke han, tilligemed en Fortsættelse af dem, som findes her i denne Deel, vil udgive i de følgende Tomer. I

Coscia, Alberoni og andres Levnets Beskrivelser have vel andre banet ham Bøgen; Men, da hans Formænd have indblandet mange falske og Romanske Sager, saa har man ham høylig at takke, fordi han, som han selv siger, i 20 Aar har anvendt stoer Umage og Bekostning paa at faae en Samling af de troe-værdigste hid henhørigte Efterretninger. Man finder heri en temmelig vel troffen Personernes Afskildring, saasom Forfatteren af deres bekiendte Bedrifter har anført deres deraf sluttelige Egenstaber. Den nu regierende Paves, Benedicti XIV. (ellers kaldet Prosper Lambertini) Levnets Beskrivelse staaer for i Spidsen. Forfatteren beskriver ham til sidst saaledes: "Han besidder den Gave, næsten uden alle Affecter, og ligesom med Latter at sige alle Sandheden, og at fremsætte de eftertrykkeligste Trættesættelser, hvor paa fornemmeligen nogle af Cardinalerne have haft Exempel - - Han er baade fri i Bæsen, aabenhierted, omgængelig, behagelig, Sav-mild, skarpsindig, i Benskab troe og oprigtig, staadig og standhaftig i sine Slutninger, og

»paa»

"paastaende paa sit Fortrin i Henseende
 "til hans Caracteer. I hans Gudsfrugt
 "finder man udvortes intet hykkelsk eller
 "konstled; og i hans Ydmyghed lader sig
 "intet forstilt Væsen tilsyne. I det øvri-
 "ge bekynder han sig meere for sit Pave-
 "lige Hierarchie og sine egne Stater, end
 "for de andre Europæiske Hofers Politi-
 "que; Med hvilke alle han stræber, at
 "vedligeholde en goed Forstaaelse." Her-
 "paa følger en Efterretning om 45 Cardi-
 "naler, saasom: 1) Thomas Ruffo, en
 Neapolitaner. 2) Hannibal Albani, af
 Urbino. 3) Armandus Gaston de Rohan,
 en Franzose. 4) Nunius d'Acunha, en
 Portugieser. 5) Ludovicus Pico, fra
 Mirandola. 6) Damianus Hugo de
 Schoenborn, en Tydsk. 7) Carolus Ma-
 rini, en Genueser. 8) Julius Alberoni, en
 Placentiner. 9) Leo de Gevres, en Fran-
 zose. 10) Thomas Philippus d'Alface, en
 Neederländer. 11) Alexander Albani,
 fra Urbino. 12) Vincentius Petra, en
 Neapolitaner. 13) Nicolaus Coscia, en
 Neapolitaner. 14) Nicolaus Maria Ler-
 cari, en Genueser. 15) Angelus Maria
 Querini, en Venetianer. 16) Sigismun-
 dus

dus de Kolonitsch, en Ungarer. 17) Philippus Ludovicus de Sintzendorff, en Tydss. 18) Johannes de Motta, en Portugieser. 19) Petrus Ludovicus Caraffa, en Neapolitaner. 20) Josephus Accoramboni, fra Norcia. 21) Franciscus Borghese, en Romer. 22) Bartholomæus Massei, en Florentiner. 23) Nereus Coesini, en Florentiner. 24) Vincentius Bichi, en Florentiner. 25) Josephus Firrau, en Neapolitaner. 26) Antonius Severinus Gentili, en Romer. 27) Johannes Antonius Guadagni, en Florentiner. 28) Trajanus Aquaviva, en Neapolitaner. 29) Agepitus Mosca, fra Vesaro. 30) Dominicus Riviora, fra Urbino. 31) Joh. Baptista Spinola, en Genueser. 32) Pompejus Aldrovandi, en Bologneser. 33) Josephus Spinelli, en Neapolitaner. 34) Ludovicus de Bourbon, Infant fra Spanien. 35) Josephus Dominicus de Lamberg, en Tydss. 36) Caspar de Molina, en Spanier. 37) Henricus Oswaldus d' Auvergne, en Franzose. 38) Johannes Lipsky, en Polak. 39) Thomas d'Almeyda, en Portugieser. 40) Carolus Rezzonico, en Venetianer.

netianer. 41) Reinerus Delci, en Florentiner. 42) Dominicus Passionei, fra Fossombrone. 43) Silvius Gonzaga, en Mantuaner. 44) Petrus de Tencin, en Franzose. 45) Carolus Maria Sacripante, fra Nani. Dersom denne første Deel, som tillige skal være ligesom en Prodrumus, finder Publici Bifald, saa skal snart den 2den Tome følge; hvori Liebhaberne foran skal finde Clementis XI Levnets-Beskrivelse, uddraget af Bullario Clementino, som 1724 udgik i Rom. Samme Bind skal foruden Fortsættelsen af den nu regierende Paves Levnets-Beskrivelse, indeholde mange siden 1701 afdøde Cardinalers udførlige Vitas.

Amsterdam.

Her er i dette Aar kommen for Lyset: Anti-Machivel, sive Specimen disquisitionum ad Principem Machivelli latinæ conversus, additisqve diversarum Editionum discrepantibus locis in lucem editus. Amstelodami apud Jansonio-Wæsebergos. M DCCXLIII. Det er den lærde Verden nok bekendt, at der ere udgaaene mange Franste Editioner af den

denne Bog; Denne Latinſke Overſættelſe har Hr. Joh. Frid. Behrendt, Conrector ved det Berlinſke Gymnaſium beſørget. Han har heri flittig iagttaget den flydende Skrive-Maade, ſom er brugt i Originalen, og exprimeret ſig med en ſmuk Latin. Dedicationen er ſtillet i Vers til Kongen i Preuſſen; I Texten har han ſat Mærke til alle de Stæder, ſom i adskillige Editioner ikke komme overeens med hinanden.

Benedig.

Her er udkommet et Skrift fra Preſſen, under Titul: Lettere Curioſe, o ſia Cor-
 rſpondenza iſtorica, critica, filoſofica,
 e galante, fra tre amici viaggianti in di-
 verſe parti del mondo, traduzione dal
 Franceſe di Melibeo Sampogna in 8vo.
 Det forſte Bind beſtaaer af 275, det 2de
 af 280, det 3die af 263, det 4de af 270,
 det 5te af 264, det 6te af 264, det 7de af
 264, det 8de af 260 Sider. Forfatterens
 Bemærke med dette Skrift er egentlig
 at oplyſe en Deel Philoſophiſke Sager, og
 at forbedre Menneſkenes Sæder; hvor-
 hos og er tillagt vidtloſtige Beſkrivelſer
 over Adrianopol, Iſpahan, Prag, Dres-
 den.

den, Warschau, Madrit og andre Stæder; I den 1ste Deel findes og iblant andet nogle Betragtninger over de Franskes Sæder, det der værende Videnskaberne Societæt og Tituler, over Tidenderne, Moeder og Romanerne. I den 2den Deel fremsættes en Deel til Efterretning om Thomas Kouli Kan, de Ægyptiske Pyramider, om det som Virgilius paa adskillige Steder har udtaget af Homero; om det, som udfordres af en fuldkommen Orator, og andet sligt. I den 3die Deel habes adskillige Anmærkninger om Dyr, Planter og Vandet; og nogle Betragtninger om den beste Methode at studere Mathematic, Historier, og Sprog; foruden nogle smukke Efterretninger om Alchimien, Pyrrhonismo og den Pythagoriske Stæle-Vandring. I det 4de Bind ere fornemmelig de Breve at mærke, som anføre de adskillige Reagerings-Maader, Menneffenes Temperamenter, og som handle om Skiæbnen. Man kand ikke uden med en besynderlig Fornøvelse giennemlæse de i det følgende ste Bind anførte Afhandlinger om Rigdom, Skønhed, adelig Herkomst og

Vene

Benſtab, hvilke fornemmelig ere værd at
 recommenderes dem, der lægge ſig efter
 Kundſkab om det Menneſkelige Kiøns
 Omſtændigheder og Lov=Kyndigheden.
 Nogle i den 6te Deel forekommende Bre-
 ve handle om Metallernes Egenſkaber,
 og om Soelen og Maanen. Men i Bes-
 ſynderlighed ere de deri forfattede Dome
 og Paaktendelser over de gamle Historie=
 Skrivere, mærkværdige. Thi deri ud-
 ſættes f. E. paa Vellejo hans Barthiſt-
 hed i at beſkrive Tiberii og Sejani Bedrif-
 ter; paa Zoſimo hans Fiendſkab, is-
 mod Conſtantinum: paa Eusebio den
 miſtænkkelige Berømmelse, hvormed han
 overalt opløfter bemeldte Kæyſers Bes-
 drifter. Iblant de nyere Historie=
 vere afmales heri Hunibald, ſom har
 ſammenſkrevet de ſtorſte Uſandfærdighe-
 der; Gildas, der har ſkrevet om Kong
 Artur, ikke ſom en Sandhed elſkende
 Skribent, men ſom en fritalende Poët,
 og Sleidanus, ſom efter nogles Meening
 ſtaaer ikkun lidet til at troe, hver med des-
 res vel=fortiente Caractéerer. Men i an-
 dre Breve afhandles det ſtoere og bekiend-
 te Spørſmaal om Dyrenes Siæle, Car-
 teſii

tesii Meening, neml: at de ikkun ere nogle Machiner, forkastes; og dert bevises, at det i ingen Maade strider med Religionen, at tillægge Dyrene en Kraft til at kunde forestille sig de forekommende Objecta. Allerhelst saasom Natur-Kyndigerne have fundet en vis Kraft i Dyrenes Hierne og Seener, til at forlange det, som de har Lyst til, og at skye det, som de hade. Man veed vel ikke, paa hvad Maade denne Virkning gaaer for sig; Dog er dette saa meget mindre værd at undre sig over, som det ligeledes er os ubekjendt, hvorledes vore Legemer og Siæle ere forbundene med hinanden, og hvorledes et aandeligt Væsen kand være saa nøye foreened med en Undergang og Fordærvelse saaledes underkastet Ting, som Legemet. Forfatteren foredrager endelig alle andres Gassendi Meening, og holder for, at Dyrenes Siæle blive og bestaae af de allerstibileste Parter, som ere i en tilbøilig Bevægelse, og at de altsaa kand leve saa længe, som man vil give dem det at æde, der har Svovel-agtige og Bitrøse Parter i sig. 3 Afhandlinger, som findes i den 4de Deel, fortjene og her at anse

føres: De angaae egentlig det, som henhører til en sand Beltalenhed, og Forfatteren siger sig at have faaet dem af en af de her værende berømteligste lærde Mænd. Deri vises, hvorledes en vel sammensat Tale skal være, og i hvad Orden de deri forekommende Grunde skal følge efter hinanden. I den 7de Deel finder en Elsker af Politiquen de Aarsager, hvorfor det gamle Rom har svinget sig til saadan en Anseelse og Storhed, og hvorfor det siden er geraadet til Undergang. I den sidste Deel gives Natur-Kyndigerne adskillige smukke Efterretninger om Phantasiernes Virkninger, om de adskillige Meeninger om Verdens Bygnings sande Bestaaffenhed; og om de Regler og Love, som hidindtil ere satte for Bevægelsen. Den, som har oversat disse Breve kalder sig, Ponziano Conti.

Zittau.

Hr. Mag. Christ. Gottl. Grönwald har her udgivet et Skrift paa 2 Ark: De Mesusa Judæorum. Denne er en firkantet Sæddel, hvorpaa staaer de Ord, af Deut. IV. v. 9; Hvilken Jøderne vleye at hefte paa Dør-Stolperne af deres Huuse og Kammere. Skriftet er, for sit Grundigheds Skyld værd at læse.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

23.

Den 5 Junii 1744.

Kjøbenhavn.

Efter omtrent 3 eller 4 Ugers Forløb
kommer et Skrift i Trykken kaldet: Juri-
dift Examen ved Spørsmal og Siens
svar, deelt i 3 Parter. I den første in-
deholdes de 2de første Bøger af Institutio-
nerne, iden anden de 2de sidste, iden tres-
die de mærkværdigste Ting i den Danske
og Norske Lov. Skriftet bliver omtrent
paa 4re Alphabeter. De som ville prænu-
merere i de endnu øvrige 4 Uger, skal ha-
ve det for en meget billig Pris, nemlig
for 6 Mk. 12 Sk. da det ellers for andre vil
3 kom

komme paa 10 Mk. Prænumerationens
 Sædler kand have i Kiøbenhavn hos Sr.
 West paa Skolemester = Længden ved
 Sølvgaden; hos Sr. Albert Edelberg i
 stoere Færgestræde, og hos Forlæggeren
 selv i Hr. Major Styrups Gaard paa Dø-
 stergaden, hos hvilke man ogsaa kand see
 Prøver paa Barket i de første 8te Dage.
 I Odense hos Postmester Meelbye. I
 Hobroe hos Hr. Secretaire og Postmes-
 ter Boss. I Aalborg hos Hr. Raads-
 mand og Postmester Filsrup. I Viborg
 hos Hr. Postmester Tonboe. I Horsens
 hos Postmesterinde Sares. I Ribe hos
 Hr. Johan Jacob Frausing paa Post-
 Contoret. I Christiania hos Hr. Post-
 mester Raabel. I Mos hos Postmester
 Kiærboe. I Bragnæs hos Hr. Postmes-
 ter Bruun, og i Bergen hos Hr. Post-
 mester Jørgensen. Der prænumereres
 2 Mk. 4 Sk. paa hver Part, hvilket gjør
 tilsammen for alle tre Parter 6 Mk. 12. Sk.
 men dersom nogen vil prænumerere paa
 engang for alle 3, er det desbedre. Naar
 Bogen er kommen i Trykken, skal Præ-
 numeranterne have alle 3 Parter inden
 5 Maaneders Forløb, Trykken og Pa-
 piret

vi ret skal blive forsvart. Ellers haver Forlæggeren endnu en Snees Exemplarier tilover af den Bog kaldet: Overeensstemmelse og Forstæel imellem den Danske og Romerske Ræt, som kand have hos ham i velbemeldte Hr. Major Styrups Gaard paa Østergaden, saa at Liebhaberne ey endnu have fornøden at bie efter Auctioner, og kjøbe dem saa dyrt, som de mange gange gjøre.

Bremen.

Fra den lærde D: Conrad Ikenius, S. Th. Prof. Ord. og Past. Prim. til S. Stephani Kirke her sammesteds har man nyeligen erholdet 3de lærde Afhandlinger, hvori han har viist den samme Grundighed og Forsarenhed i Geistlige Antiquiteter, som man har fundet i hans forrige Skrifter, som med et almindeligt Publici Behag ere optagne. Den 1ste bestaaer af 4 og $\frac{1}{2}$ Ark, og handler de Ablegminibus sacrificiorum Deo in altari offerri solitis. Det er: om de Stykker af Offer-Dyrene, som skulde ofres paa Alteret. Den 2den Afhandling paa 4 Ark, handler de Obligatione thuris, fertis jungi solita; og den 3die paa 8 Ark, de harmonia perpeffionum fan-

Stiffimi Servatoris Jesu Christi, hvori
fremstettes mange smukke Regler om Har-
moniens Indretning over Evangelisterne;
og derpaa følger en harmonisk For-
tegnelse paa Christi Lidelses Historie efter
de 4 Evangelister.

Leipzig.

Her er nuelig følgende Skrift udkommet
fra Bressen: D. Joh. Gottlieb Siegels Ju-
ris Feud. Profess. Publ. Ordin. der Aca-
demie allhier Syndici, des Königl. Pol-
nischen und Churfürstl. Sächsischen Ober-
Hofgerichts, wie auch des Consistorii
dasselbst Advocati Einleitung zum Wech-
sel-Rechte überhaupt, worinnen die aus
den neuesten in Europa üblichen Wechsels-
Ordnungen gezogene Sætte nach ihrer na-
turlichen Ordnung zu befinden, zum Ge-
brauch setner Academischen Vorlesungen
herausgegeben. 34to 21 Ark. Forfats-
teren, som i afvigte Aar har giort sig be-
kiendt ved det af ham udgivne Corpus Ju-
ris Cambialis, havde vildet sætte denne
Indledning i den 1ste Deel deraf, for ved
Registeret; Men saasom dette Deels
Skulde være som et Grund-Skrift til at
læse over Bexel-Rættten paa Academiet,

og det følgerlig for Tilhørernes Mageligheds Skyld motte adskilles fra dette større Bærk, det deels ogsaa maae see vilde faldet mange for kostbar, som ikkun ynede sig Indledning, at anskaffe sig det heele Skrift, saa har den lærde Forfatter fundet det for got, at udgive den separat.

Petersborg.

Om den i Mar sig viiste Comet har Hr. de l'Isle, Professor Senior i Astronomien ved dette Kæyserl. Videnskabernes Academie foretaget sig, at sammenskrive en grundig Afhandling, hvori han vil anføre alle de Observationer, som han har anmærket fra det første den loed sig see, indtil den igien forsvandt; og tillige viise Forskiællen imellem denne Comet, hvorefter intet har kundet viides forud, og alle de andre, som forhen ere seete. Han lober som snarest at lade denne Afhandling komme for Lyset, og tillige at fremsætte en Theorie om denne Comet. Imidlertid har og Hr. Heinius, som den anden Professor i Astronomien ved dette Kæyserlige Academie allerede forfærdiget en Afhandling om samme Comet, som nu er

under Pressen; Samme indeholder mange smukke og curiose Physiske Anmærkninger.

Frankfurt ved Mæyn.

Til sidste Baasse-Messe kom her følgende Skrift for Lyset: D. Nicolai Hieronymi Gundlings, weiland Königlich Preussischen Geheimen und Consistorial-Raths, wie auch Prof. Publici zu Halle, Erläuterung der goldenen Bulle, oder gründlicher Discours über die Auream Bullam, Kayser's Caroli IVti, seiner Vortrefflichkeit und Nutzens wegen, nebst dem Texte besagter Bulle selbst, wie auch mit Marginalien, und einem zulänglichen Register zum Druck. Frankfurt og Leipzig. 1744. i 4to. Denne Forklaring, som strækker sig over alle de 30 Capitler af den gyldene Bulle, er egentlig fremsat imod den Commentarius over Rigs-Grund-Love, som Rigs-Cantzleren af Ludwig, der nu er død, har ladet udgaae. Denne Autor havde deri omstændelig foredraget de samtlige Grund-Sager af den tydske Stats-Ræt; Men han kom med sine paradoxke Meeninger adskillige Tvistigheder af Sted baade iblant de Lærde og ved

ad=

adskillige Hofet. I Besynderlighed var Kæmseren ikke dermed tilfreds, og Hr. Moser beretter, at dette har forarsaget Forfatteren stoer Fortød; Ja Forfatteren siger selv i Fortalen i det 2det Bind, at det 1ste Bind derover ikke i nogle Aar kunde affattes; Bemeldte Hr. Moser har i den 2den Part af sine uvartistiske Domme over Juridiske og Historiske Skrifter pag. 39 seq. og i den 3die Part, pag. 264 seq. saavel som og i den 1ste Deel af Bibl. Jur. Publici pag. 247 seq. givet sin Betænkning om denne Ludwigs Forklaring over den gyldene Bulle, og i almindelighed om denne Hr. Canslers Stats-Ræts Sager og Lærdomme tydelig tilkiende; hvori han holder en stoer Deel deraf for falsk og ugrundet, ja for saadanne Principia som bryde og aldeles ophæve Nexum Imperatoris & statuum. Iblant mange andre var og fornemmeligen den Sl. Hr. Seheime-Raad Gundling af samme Meening, nemlig at Canslerens Ludwigs Meeninger vare tvert imod Stats Rættens rette og sande Sager, og satte dette i Stats-Rættens til sin første og fornemmeste Hoved-Regel: at man

Skulde give Kæyseren det, som Kæyserens
 er, og Rigs-Stænderne det, som dem
 tilhører. Ja han pleyede ikkun at kalde
 Ludwigs Forklaring nogle Glosser og en
 chimerist Stats-Ræt; Thi han lignede
 den artigen ved en Bogn, hvorpaa Hiu-
 lene undertiden af Vinden og Hazard ble-
 ve kuldkaftede, hvor Hammel-Reebene
 vare af Bast og hvor de deri spændte Hæ-
 ste hverken kunde arbejnde eller trække; og
 det fordi den heele Bogn var underlig for-
 færdiged og Hæstene ikke vel forede. Der-
 ved har han baade i Collegiis og sine of-
 fentlige Skrifter vlist disse Lærdommes
 Ugrundighed og Skadelighed. Deraf er
 endelig denne Gundlings Discurs over
 Aurea Bulla Caroli IVti sammensamled.
 Vel har han i sine Gundlingianis og andre
 af ham udgivne Skrifter forfatted adskilli-
 lige Materier paa denne Maade; Men
 de ere ikke nær alle bekiendte, ikke heller
 ere de alle under en Systematist Ord-
 ren at finde i een Samling. I ovenmæld-
 te Discurs har Forfatteren nøye betragtet
 og giennemgaaet enhver af Hr. Ludwigs
 Lærdoms Sæker; Iblant disse har han
 fra Begyndelsen fornemmeligen sat sig
 imod

imod den, som handler om den fyrstelige Lands = Høyheds Oprindelse, og om de saa kaldede Feudis oblati i det tydske Rige; Paa hvilken høystvigtige Lærdom mange andre ligesaa vigtige beroe. Og saaledes har han ved hver en vildfarende Lærdom med Flid beviist, hvori denne Hr. Cansler, enten har gjort urigtige Slutninger, eller bygget sine Lærdomme paa falske Grunde; saavel som stræbt, saa vidt mueligt har været, at gjøre sine egne Mælinger beviiselige. Naar han om nogen Sats har været eenig med sin Contrabart, har han derved ikke længe opholdt sig, men tillagt Cansleren den velforstente Berømmelse. Altsaa finder man i denne Discours en fuldkommen Antithesis imod de Ludvigiske Stats = Lærdoms = Sager. Saa kand og Læserne heraf tillige med liden Umage see Forstikellen imellem de nu omstunder værende Systemata Juris Publici; og hvad deraf er det grundigste og beste. Herforuden finder man og heri alt det mærkværdigste samlet, og igiendrevet, som denne Ludvig i sit store Verk, kaldet vollständige

Er.

Erläuterung der goldenen Saue, har vidtløftig udført. Udgiveren har og heri flittig betient sig af de øvrige den Sal. Geh. R. Gundlings hidhenhørigte Skrifter, og, baade i Oversættelsen og Manuscriptets Forbedring intet forsømt, som kunde gjøre dette Skrift nyttigt, og tilvænebringe det Liebhabernes Behag.

Dernæst traadte og i afvigte Aar et nyt Skrift under Titul: Allgemeines hydrographisches Lexicon aller Ströme und Flüsse in Ober- und Nieder-Teutschland, worinnen in Alphabetischer Ordnung mehr als 1000 Haupt- und bey 2500 Zu-Flüsse nach ihren Rahmen, Ursprun-ge, Lauf und Ausflüsse nicht nur ausführlich und mit Fleiß beschrieben, sondern auch zugleich die nöthigsten und wichtigsten Geographischen Merckwürdigkeiten von den Rahmen der Städte, Schlösser, Festungen, Klöster, Flecken, Dörfer &c. die auf denselben liegen, kürzlich und angenehm aufrichtig erzehlet werden von einem Nachforscher In Historischen Dingen. 1743. 8vo. 2 Alph. hvorhos findes 2 hydrographiske Kort over Øvre-og Nedre-Indydsland, af hvilke det 1ste forestiller

Doo

Donau-Strømmen, Elven og Oderen; Det 2det viiser Rhin-Strømmens, Be-leerens og Maas-Floedens Løb. Forfat-teren beklager i Fortalen, at man har en-ten slet ingen eller og utilstrækkelige og o-beralt med mange Bildelser opfyldte Kort over en Deel af de Tydske Lande, Fyrstens Dømmer, Græb- og Herskaber &c. hvors-for han og beder den gunstige Læser, om han her og der skulde urigtigen have an-ført en og anden Floeds Løb, og ikke af-tegnet alle derved liggende Stæder at holde ham undskyldt.

Göttingen.

I van den Hocks Forlag her sammesteds fandt habes: Iconum Anatomic. quibus præcipuæ partes humani corporis exqui-sita cura delineatæ continentur Fascicu-lus Imus, i stort Fol. 12½ Ark. Professor Haller har stedse anvendt en umattet Flid paa at befordre og forfremme Anatomicen; Men er deri ikke eenig med dem, der aldeles forkaste de Anatomiske Figurer; Dog tilstaaer han, at der hører meget til, at forfærdige saadanne, som i alle Maa-der fandt kaldes gode; og derfor seer han sig ikke i Stand til, omendskönt, som han
selv

selv siger i Forklaringen over den 6te Fi-
 gur, han med egen Haand har anatome-
 ret over 100de døde Corpora, paa een-
 gang at levere saadan en Samling af
 Anatomiske Figurer, som efter andres
 Maade, skulde bedre kunde forestille alle
 de Menneffelige Legemers Barter, end
 alle de andre, man hidindtil har haft.
 Han leverer her ikkun 6 Figurer, hvoraf
 allerede nogle tilforn vare udgivne for
 sig selv; og af hvilke han har laant de 2
 af sin forrige Collega, Hr. Hubert, som nu
 er Anatomicus i Cassel; Den sidste af de
 4re er ikke den, som Forfatteren tilforn
 har udgivet i Bern, hvilken han selv til-
 staaer at være udygtig; Men han har
 først, omtrent for 4re Aar siden, udgivet
 denne i Trykken. Af de andre 2 er ligele-
 des den eene tilforn gaaen ud, men den an-
 den nye. Den handler om det Hull, som
 Hr. Winslov har funden, igiennem hvil-
 ket man kand opblæse Nettet, og om de
 Baand, hvorimellem dette Hull sidder,
 saa og om en Deel smukke Omstændighe-
 der ved den rette Hypochondrio. Den sid-
 ste Figur om det indvortes og Grunden i
 Hiernen, som er gandske nye, forestiller
 Huuls

Huulheden i den haarde Huud paa Hjer-
 nen, og nogle nye Observationer ved sam-
 me, saavel som de deri forekommende
 Bloed=Arter og Seener. Paa begge
 Sider seer man det 2det, 3die, 4de og 6te
 Par, og den første Green af det 5te Par
 Arter og Seener, som alle gaae til Dine-
 ne, saa og alle Puls=Arterne, som gaae
 til Dynnene. Denne er den første Figur,
 som nogensinde er udgiven af dette
 Slags, og Kiendere skal saa vel erklære
 denne, som de øvrige for smukke Prøver
 og Bevis paa en omhyggelig Flid og
 stor Indsigt i Anatomien og Legne=Kon-
 sten; Omendstønt man ikke just, for Exem-
 pels Skyld, i den 2den Figur om Nettet, og
 den 5te, har saa nøye i agttaget Parter-
 nes Størrelse, Rumet imellem dem, og
 andre smaae Omstændigheder. Forkla-
 ringen over de forestillede Parter er næ-
 sten overalt forsyned med lærde Anmærk-
 ninger.

Dankig.

Joh. Heinrich Rudiger her sammesteds
 har oplagt, og siden sidste Paaske = Messe
 solgt det Skrift, kaldet: Aventures de
 Joseph Andrews, Frere de Pamela & de
 Monfr.

Monfr. Abraham Adams écrites dans le Gout de Don Quichotte, publiées en Anglois par Mr. - - - Felding, enrichies de Figures; hvilket i det Tydske Sprog føter denne Titul: Begebenheiten von Joseph Andrews, der Pamela Bruder, und dem Herrn Abraham Adams, in dem Quixottischen Geschmacke beschrieben, mit Kupfern, aus dem Englischen des Herrn Felding, durch ein Mitglied der Deutschen Gesellschaft in Leipzig, M. K. ins Deutsche übersetzt, in zwey Theilen; ingleichen La Vie de Don Alphonso Blas de Lirias, fils de Gil Blas de Santillane, avec Figures, gleichfalls in Deutscher Sprache.

Hamborg.

Hos Christian Wilhelm Brandt i den saa kaldede Dohm Land haves: D. Christ. Gottf. Franckensteins Erläuterung über des Freyherrn von Busendorfs Einleitung zu der Historie der vornehmsten Reiche und Staaten, so zehiger Zeit in Europa sich befinden. Aus einem vollständigen und vorlängst zum Druck zubereiteten Exemplare an das Licht gestellet von Christoph Frid. Ayrmann, Prof. bey der

Uni-

Univerſitat zu Giessen. Mit Königl. u. ſächſ. Privilegio. 1744. Forklaringen er meget udførlig, og Barket, ſom beſtaaer af 2 Parter, er over 4 Alphabeter ſtærk. I Forſtalen forſikrer Udgiveren, at han har haft et fuldſtændig Manuſcript af diſſe Forklaringer i Hænde; En lærd Patriot fra Frankfurt ved Mayn, navn. Philipp Chriſtian von den Berghden, ſom i lang Tid har opholdt ſig hos den Sal. D. Franckenſtein, hvis Kyndighed i Hiftorierne er nokſom bekiendt, har af Forfatteren ſaaet diſſe Forklaringer i Udſkriften, hvilke han og af Forfatterens mundtlige og private Anviſning har foreget. Man maae tilſtaaе, at Anmærkningerne over dette Bærk, Vidne om en ſtoor Kyndighed i Hiftorierne, og de beſte af de uden- og indenlandſke Hiftorie-Skrivers Skrifte over alt i ſtoor Mængde anførte; Saa det ikke ſkal fortryde dem, der have Pufendorfs Indledning til Hiftorien, om de dertil anſkaffe ſig diſſe ſmukke og vel troſfene Forklaringer.

Ellers har den lærde Verden i dette Foraar haft et ſtoort Tab ved 3de berømtlige

lige lærde Mænds Død: Thi 1) Hr. Professor Andreas Celsius i Upsal døde den 4de May af en Svind-Soot; Hans store Kyndighed i Astronomien har fundet en særdeeles Høynagtelse hos alle dem, der lægge sig flittig paa Kundskab om, hvorledes de Himmelske Corpora bevæges, og lade sig til Synne; hvilken Kyndighed saa meget desmeere fortjener at roses, som den af den første Deel af den lærde Verden forsømmes. Det var at ønske, at de flittige Observationer ved den sidste sig viiste Comet, ikke maatte bortslaaes i Forsømmelse, men som snarest lægges den lærde Verden for Øyne. 2) Der næst har man og haft Tidende fra Brønningen at den lærde og meget berømte Hr. Professor Barbeyrac, som endnu nyelig førend sin Død har udgivet en Oversættelse, foreget med mange lærde Anmærkninger, af Richard Chumberlands Philosophiske Afhandling om Naturens Lov; sammesteds har omverlet Tiden med Evigheden. Saa har og 3) Hr. Prof. Joachim Lange i Halle nyelig sagt Verden goed Nat. Til sidste Paaske-Messe udgik hans og af ham selv forfattede Levnets-Beskrivelse.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

24.

Den 12 Junii 1744.

Kiøbenhavn.

Nu er endelig udkommet fra Pressen den i lang Tid ønskede Samling af alle den Kongel. Danske Militair - Etat til Vands og Lands, til Hest og til Fods angaaende Militair - Ordonances, Rescripts og Forsordninger, Befalinger og Paabud, Forsbud, Felt-Krigs-Tagt-og andre Excercicer, Reglements, Instructioner, Patenter, Placater, Resolutioner, Erklæringer, Ordres, Mandater, og andre, saavel trykte, som utrykte Militariske Forsfatninger og Anordninger, ved hvilke Krigs- og Søe-

Na

Ar

Artiklerne deels ere blevne forandrede, og deels stærkede eller formildede; Den fører følgende Titul: Reusses Contentum aller Ordonances. Liebhaberne finde samme Bog i Rothens Boglade tilkiøbs. Da nu dette Verk er forfattet i en Alphabetisk Orden, og tillige Concordanzen og Loca Parallela af den Danske og Norske Lov, saavel som og begge Articul-Brevene og Krigs-Rættens Erklæringer ere accurat tilføiede; Saa tvivler man ingenlunde paa, at dette jo skal være et Publico høyst-nyttigt Verk, og finde et almindeligt Bifald hos alle saa vel høye som ringere Militair-Betientere, og Dommere i Krigs-Rættens, saavel som og hos alle andre, som ynste sig nogen Indsigt og tilstrækkelig Underretning om Jus Militare Danicum.

Genev.

Philibert og Cramer lader her trykke alle den Sal. Heinecii opera Latina under een Samling, i 7 Bind i 4to, under følgende Titul: Jo. Gottlieb Heinecii Opera latina omnia, septem tomis comprehensa. Præfationem præmisit Jo. Ludovicus Uhlius. I denne Fortale skal handles om

om Heineccii Levnet og Skrifter. Den
 1ste Tome af Skriftet i sig selv skal in-
 deholde Fundamenta Stili ex ultima
 editione Lips. cum notis Gesneri; E-
 lementa Philosophiæ rationalis & mora-
 lis og Elementa Juris Naturæ & Gen-
 tium.

Göttingen.

Universitætets Boghandlere have her til
 Trykken besørget, og siden sidste Baas-
 Messe solgt: Waltheri Lexicon Juridi-
 cum sive Index Titulorum, in utroq; Ju-
 ris Corpore, tam Civilis, quam Canonici
 contentorum, absolutissimus. Cum Præ-
 fatione D.G. Henr. Ayreri Jcti &c in 8vo.
 De Herrer Jurister have hidindtil mot-
 tet behielpe sig med blotte, endskiønt til-
 lige meget flette Register over begge Cor-
 pora Juris. Hvorfore og mange hidind-
 til ey alleene ikke have kundet bruge Cor-
 pus Juris i den rette Orden, men de fleeste
 end og ikke med den rette Nytte. I dette
 med stoer Flid og megen Accuratelse for-
 færdiget Skrift er, saa vidt mueligt har
 været, raadet Boed paa denne Mangel,
 saasom alle i enhver Tituls Rubrik staa-
 ende Hoved-Ord, ja end og de af hver

Nouvella i et hvert Capitel, ere bragte i en Alphabetisk Orden; Saa at enhver, som idelig maae bruge Corpus Juris Civilis & Canonici, kand betiene sig af denne Bog, som en Real-Concordantz; hvorfor end- og de største Juris-Consulti skal bekiende sig, at være denne flittige og agtsomme Forfatter megen Tak skyldige. Saa som det kommer fornemmeligen an paa, at Tabellerne ere rigtige, saa besørge Bedkommende, at denne Edition bliver saa accurat trykt, at deri ikke skal findes een eneste Errat; Men saa fremt dette dog imod Forhaabning skulde tildrage sig, skal derom ved Enden gives en à parte Underretning.

Foruden dette kand og her i Bogladen havees, som sidst i afvigte Aar er udgaaen i Trykken, et Skrift under følgende Titel: Kurze und zuverlässige Nachricht von dem Zustande der Protestantischen Kirche in dem Königreiche Ungarn, besonders von den gegenwärtigen gefährlichen Umständen derselben 1743. I 8vo. 5 Ark. I dette Skrift beviises af de Kongel. Ungariske Landdags-Love og Forordninger, at de Protestantiske i Ungern
med

med største Rætt og Føne fordre en fri og ubehindred Guds-Tjenestes Øvelse, og at de Land paastaae og tilegne sig lige Fortrin og Fordeele med de der værende Romersk-Catholske, som overgaae hiine i Tallet. Dernæst beskrives og her, hvorledes de Romersk-Catholske stedse have stræbt, at indskrænke disse saa vel gruadede Religions Friheder; og paa alle Maader at plage de Ungariske Protestanter, saa og, hvorledes de nu gjøre disse deres Religions Øvelse vanskelig, ved at fordre af dennem saadanne Ting, som de ikke, uden forsærlig at gjøre imod Samvittighedens Tilsagn, kand indgaae, paa det de derved kand udelukke dem fra de Betieninger og andre Fordeele, som ellers en troe Ungarisk Undersaat kunde have at nyde &c. &c.

Rom.

Her er kommet for Lyset den første Tome af et Historisk og Christisk Skrift, i 4to, hvilket, saasom det meget roses for en grundig og floer derpaa anvendt Flid og Umage, fortjener og her at anføres. Det handler om Kærsers Constantini Magni Daab, og fører følgende Titul: Historia

Sacra de Baptismo Constantini Max. Aug. Colloqviiis familiaribus digesta. Pars prima complectens fictitium Magni hujus Imperatoris Baptismum Nicodemienfem. Auctore Matthia Fourbemannio, Austriaco.

Leipzig.

Her er kommet et nyt Oplag fra Bressen af: Joh. Chr. Clodii Lexicon Hebraicum Selectum, in quo voces rariores obscuræ Codicis Hebræi Biblici illustrantur, Radices Nominum deperditæ restituuntur & simul loca Biblica varia explicantur, in supplementum Lexici Hufsetiani & aliorum quorundam adornatum. Med. 8. Foruden det at Guffetii Lexicon er meget forbedret og formeeret, er det nu ogsaa bleven forsyned med et smukt Latinsk Register.

Venedig.

De bekjendte Memoires de Trevoux komme nu i en temmelig Anseelse i Italien; Thi i en Tid af 2 Maaneder er paa 2 adskillige Stæder i Italien gjort Anstalter til at udgive i Trykken en Oversættelse af disse Maanedes Skrifter. Den eene bliver trykt i Pesaro og den 2den i Venedig.

af

Af denne sidste, som oversættes efter den Amsterdamske Edition, og foreges med adskillige Stk. af Memoires de l'Academie Royale des Inscriptions & des belles Lettres, er allerede den første Part af det første Bind under følgende Titel kommen for Lyset: *Memorie per la Storia delle Scienze e belle Arti, incominciate à stamparsi in Trevoux l'anno 1701 in Lingua Francese, nd ora trasportate ell' Italliana secondo la più copiosa Edizione di esse fatta in Amsterdam; aggiuntevi alcune Dissertazioni, tratte dalle Memorie di Letteratura dell' Academia Reale delle Inscrizzioni e belle Lettere di Parigi. Tome I. Part. I.*

Jena.

Her kand man tiene Publico med den 18 Part af Fortsættelsen om den Sal. Hr. Stollens Bibliothec; i 4to. 12 Ark. Sl. Hr. P. Stolle har hidindtil udgivet disse Efterretninger om sit Bibliothec med et almindeligt Publici Behag, saa det havde været at ønske, at han endnu nogen Tid kunde udvise den lærde Verden og alle Bibliothecis denne Tjeneste. Men formedelst

Indfaldene Dødsfald er saa vel dette Aars
 beyde, som andre hans nyttige Hensigter,
 gangne over styr.

Utrecht.

Hr. Johann Horthemels, forrige Præst til
 Besizzaaner er kaldet herhid til at betrede
 Professoratet i Philosophien, i Muschens
 Brocks Sted, som for nogen Tid siden er
 kommet herfra til Leyden. Hans Indgangs-
 Tale, som han holdt den 23 Octobr. i af-
 vigte Aar, handlede De Libertate philoso-
 phandi debita cum modestia circa reve-
 lata.

Paris.

Her sælges: Le Calendrier des Jardi-
 niers, qui enseigne ce, qu' il faut faire dans
 le potager, dans les pepinieres, dans les
 serres, & dans les jardins des fleurs tous
 les mois de l' année, traduit de l' Anglois
 de Mr. Bradley, de la Societé Royale de
 Londres, & Professeur de Botanique dans
 l' Université de Cambridge; Plus, une De-
 scription des Serres, & la maniere de cul-
 tiver les Ananas en Hollande & en Alle-
 magne, avec des planches & une instru-
 ction pour construire & gouverner les
 dites Serres. Ouvrage utile aux Jardi-
 niers & a tous ceux, qui ont des Jardins

po-

potagers, des pepinieres, des parterres,
& des fleurs.

Helmstad.

Her seer man i Trykken at være udkommet:
Periculum exegetico dogmaticum de
primo primorum hominum peccato, fa-
ctum a Wilhelmo Christiano Justo Chry-
sandro, Phil. & artium Mag. 34to 15
Ark. Det mærkværdigste i dette Skrift-
er, at Forfatteren holder for, at der ved
Livets Træ og Kundskabens Træ paa
ont og got forstaaes et og det samme, at
dette Træ har staaet midt i Haugen Eden,
og at begge Navne ere samme først efter
Synde = Faldet tillagde. Dette Træes
egentlige Nytte skulde været, at dets
Frugt lidelig skulde forlænget Menneske-
nes Liv i Verden. Men saasom de end-
nu i Begyndelsen vare for svage, til at
nyde denne Frugt, saa havde Gud med
Søne forbuden dem endnu at æde deraf,
hvilket Forbud han dog vel siden havde op-
hæved. Til saadant at bevise, meener For-
fatteren sig at have anført denne tilstrække-
lige Grund: neml: at Eva kaldte Kunds-
kabens Træ paa Ont og Got Gen. III.
20. det Træ, som stoed midt i Haugen,
uden

uden at mælde om flere end det samme midt i Haugen; Thi (meener han) saa som der ikke taltes om andre end om dette, saa var det ikke heller fornøden, at mælde om flere. Denne Grund holder han saa vigtig, at han til samme at stadfæste, tvært imod Ordets sædvanlige Brug, i det 22 v. oversætter — ved Fremdeles, og Gen. II v. 9. hvor der udtrykkeligen mæles om begge Træerne, ikke holder for et Forstæls, men for et forklarende Bogstav. Endskjønt man ikke kand bifalde alle Forfatterens Meeninger, vil man dog ikke gandske forlaste dem, men sætte dem til enhver Læseres egen Paakiendelse.

Eisenach.

Her seer man: Joh. Heisingeri Dissertatio de veteris pecuniæ Germanicæ, maximeq; Isenacensio pretio. 4 Ark. De gamle Tydske pleyede sædvanligere at veje end at tælle deres Penge ud; hvilket end og de Ord libra og marca gibe tilkiende. Libra blev i de midlere Tider brugt for et uvist Maal, Bægt, og Størelse; Hvorfor man og undertiden finder Libra agri for Modus agri. Men man sagde og Libra talentum; saaledes blev den deelt i 20 Solidos, eller Skilling; og en Skilling i

12 Denarios eller Penning. Hvilke Ord ikke ere saa meget brugelige til prægede Mynter, som til Bægten. En Mark bestod af 8 Unzer, og blev deelt i Fertones eller Fierding-Deele, og Semifertones eller Ottendeele. Omendskiont en Libra nu var en Trediedeel ringere end en Mark, saa vare disse to dog, førend det 13de Seculum, næsten et og det samme; Ikkun denne Forskiæl var dem imellem, at man en lang Tiid ved Marca forstod et Bund raadt eller u-myntet og ved Libra et Bund præged Sølv. Forfatteren viiser derpaa, hvad Forskiæl der paa nogle hundrede Aars Tiid har været imellem Mark og Libra; indtil disse Navne i det 15 Seculo aldeeles begyndte at gaae af Brug, og man i deres Sted fandt paa Gylde, Scheler og Groschen. Derefter fremsetter Forfatteren Forskiællen imellem Mark og Gylde, og nogle smukke Efterretninger om Groschener. Saadant har han bevist med nogle skrevne Beviisligheder, iblant hvilke de, som ere fundene i det Eisenachische Raads-Archiv af Aar 1286, ere de ældste.

London.

A Complete System of Geography, being

a Description of all the Countries, Islands, Cities, Chief Towns, Harbours, Lakes, and Rivers, Mountains, Mines &c. of the Known World. Shewing the Situation, Extent and Boundaries of the several Kingdoms, Republics, Principalities, Provinces &c. their Climate, Soil, and produce; their principal Buildings, Manufactures and Trade; their Government, Policy, Religion, Manners and Customs, and the Distance and Bearings of all the principal Towns from one another. Comprehending the History of the universe, both antient and modern, and the most material Revolutions and Changes that have happen'd in it, either by Conquest or Treaties: with whatever is curious and remarkable in the works of Nature or Art. To which will be prefix'd a Definition of Geography as a science, and Explanation of Maps, the Doctrine of the Sphere, the System of the world and a philosophical Treatise of the Earth, Sea, Air, and Meteors. Den store og tilstrækkelige Geographie, som under Herman Moll's Navn er udgangen i Folio, har egentlig givet Anledning til

Dets

Dette anseelige Verk. Thi saasom oven-
 meldte Geographie havde saa god Afstræk,
 at den 4re gange er bleven oplagt og den
 endnu søges, men er ikke meere at faae,
 saa have Forlæggerne foranstaltet en nye
 Edition, hvori alleene det skal forandres,
 som de sidste Uroeligheder i Europa udfor-
 dre. Men da nogle Lærde have bemær-
 ket, at dette Verk paa mange Steder er
 utilstrækkelig, og med Bildelser opfyldt,
 saa har man anmodet om, at gjøre det
 fornødne Tillæg, og at rette de deri fore-
 kommende Errata. Verket vil omtrent
 fylde 200 Ark, i stoer Folio og med smuk
 Tryk. De deri værende Land-Kaart er
 af Eiman: Bowen formeerede til 70 Stk.
 som af nye og for sig selv ere udstukne paa
 halve Ark, paa det de Astronomiske og
 andre Erfaringer derpaa kand blive an-
 førte, og enhver efter eget Behag endog
 kand liope Kaartene alleene, for at bruge
 dem, som en fuldstændig Atlantem. Saa
 som det, formedest de nu i Europa og Asia
 imellem Tyrken og Kæyseren værende U-
 roeligheder, er uvist, hvilket Partie ad-
 skillige Provinzer vil tilfalde, saa vil
 man ved Enden af Verket seye et Anhang
 til

til, hvor man letteligen i Fremtiden
naar Grændserne i Landene formeelst en
og andre Omstændigheder blive omdeelte,
kand tillægge et par Ark til Underretning
derom. I Febr. Maaned har man be-
gyndt med, hver Løverdags-Aften, at ud-
deele dette Brev Ark-viis i 4to, imod
6 Pense derfor at betale; og hver 4de Uge
udgives imod en Engelsk Skill. 4re Kaart.

Herr Guthrie, som tilforn har gjort sig
bekiendt ved Oversættelse af nogle af Ci-
ceronis Skrifter, lover Publico med det
første følgende Brev: Nouvelle Histoire
Generale d'Angleterre, depuis l'invasi-
on des Romains sous Jules-Cæsar, jusqu'à
la Revolution, en 1688. Et depuis la Re-
volution jusqv' à la mort du Roi George I,
par un autre Auteur. Man kand strax see
af Titulen, at Forfatteren er i de Non-
juranters Tull, og Skriftet i sig selv vil
formoedentlig udviise fleere Spoer deraf.
Imidlertid lover hand dog, ikke at udelade
noget, som kand giøre denne Historie
nyttig og curieus. Hand vil forfærdige
en Afhandling om de ældste og fabuleuxe
Tider, da den Engelske Historie er sam-
menfreven, og stræbe, saa udførlig,
som

som aldrig tilføner skeed, at underrette Publicum om denne Nations Oprindelse, Fremgang og Tilvæxt, om deres Handlings Aftagelse og deres Manufacturers, Konsters og Videnskabers Fremgang. Forfatteren beskylder Hr. Rapin for at have været partisk, og for meget paa de franske Side. Ja han paastaer og af mange Steder at kunde see, at han ikke har været Engælænderne gunstig. Denne Hr. Guthries Historie bliver omtrent paa 500 Ark, hvoraf han ugentlig vil udgive 3, hefftede i blaat Papiir, for 6 Sous.

Hamborg.

Her er i Trykken udgangen: Johann Hübners J. U. L. Lexicon Genealogicum. Das ist: Ein Verzeichniß aller jetzt lebenden Hohen Häupter in der politischen Welt. Die siebende Auflage. 1744. Den berømte Licentiat har nu gjort denne allerede bekendte og de fleste behagelige Bog udførligere og brugeligere, end den hidindtil har været. Thi der ere nu tilføjede saadanne Ting, som ved nu værende Omstændigheder i den politiske Verden vare høyst fornødne; og desuden endnu 3
umi

umistelige Anhanger. Det første er over de Bavelige Cardinaler; Registeret over disse har Forfatteren reent ladet ude af Bogen, og vil spare det til allerlidst, saasom der gemeenligen, ved Døds-fald i dette Collegio, gaaer store Forandringer for sig, naar det kommer til et nyt Val, som endnu nylig er skeet, men ikke her indført, saasom Bogen da allerede var under Pressen. Det andet Anhang bestaaer i en Alphabetisk Fortegnelse, hvorledes Hertugerne, Marggræverne og Græverne i Engeland og Skotland altid pleje at kalde deres ældste Sønner. Dette har været saa meget desmeere nødvendig, som man ellers ikke kand vide, naar disse Navne forekomme i Aviserne, hvem der forstaaes, s. E. ved Lord Chatam, Marggræven af Clare og s. f. Det 3. Anhang er et kort Indhold, hvori Forfatteren har igientaget og anført det, som i en og anden Articul kand være bleven forandret, imens Skriftet var under Pressen, saavel som og de Underretninger, som ere for tidlig indløbne fra adskillige høye Zelyndere, efter hvilke et og andet her og der har været at forbedre.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

25.

Den 19 Junii 1744.

Wittenberg.

Her er i Trykken udgaaet: Jo. Guilielmi
Bergeri Eclogarium Corsicum. I 4to.
1 Alphabet. 2 Ark. Da Skribenterne o=
ber den Corsicanske Historie endog i Ita=
lien ere af adskillige Secter, og samme
have anvendt større Gliid og Agtsomhed
paa de nyere Tildragelser, end paa at
erkyndige sig, om den gamle Tilstand paa
denne De, saa har Hr. Berger med dette
Værk fuldkommen erstatted denne Man=
gel. Skriftet bestaaer egentlig af 3 Aca=
demiske Afhandlinger, som i forrige Aar
B b efter

efter Haanden ere komne for Lyset, men nu bragte under een Samling. I den 1ste Afhandling undersøger Forfatteren Oprindelsen til det Navn Cynus, hvilket Bochart ikke uden goed Grund hidleder fra det Phoeniciske Sprog, i det han viser, at saadant kommer af denne Des mange Hugge og Bierg-Næs. Den kaldes Corsica af de mange derpaa værende Skouge; hvilket Ord ligeledes siges at komme af det Phoeniciske Sprog, og, i hvor om alting er, med større Ræimelighed, end, som andre ville, af en Ligurisk Roene, navnlig Corca. I den 2den Afhandling betragtes denne Des naturlige Beskaffenhed, dens Situation, Indbyggernes Gemyts-Beskaffenhed, Dens Frugtbarhed paa Bldt, Fisk og alle slags Frugt; Men i særdeleshed anføres der adskillige Efterretninger om Asbest. I den 3die Afhandling skriver Forfatteren herom meere omstændelig, og underreter Læserne dernæst om den megen Mariner og andre slags Steene, som opbygges i Corsica, om de Corsiske Vine, Indbyggernes Røveri og Bytte-Gang, om de Seyervindinger, som de Romere have ind-

indlagt over Corficanerne, og mange brave Mænd, som ere komne derfra. Det overlades til Læserne selv, at igiennemlæse de smukke lærde heri forekommende Anmærkninger, saasom det vilde blive forbudtloftigt heraf at levere et Udtog.

Paris.

Efterat Hr. P. Massillon, af hvem man har nogle Brædikener udgivne i Trykken, er ved Døden afgangen, som Biskop af Clermont i Auvergne, saa har Hertugen af Nivernois erholdet hans Blads ved dette Videnskabernes Academie.

Den her ved Academie Françoise afde-
de Cardinal Fleurys, Abbed Bignons og
de Saint Pierres Vacancer ere igjen besat-
te med Biskopen af Bayeux, den Kongel.
Bibliothecario Bignon, og Hr. Marper-
tuis. Den førstes og sidstes her holdene
Indgangs-Tale, saavel som Directoris el-
ler Senioris Hr. Monerifs Indvielses Tale
have givet et flygtig Hoved-Anledning, til
at skrive en artig fin og skarp Satire, baa-
de over Academiet i Almindelighed og o-
ver disse bemeldte Orationer, under føl-
gende Titul: Lettre sur les derniers Dis-
cours prononcés à l'Academie Françoise.

14to. Man seer heraf i Almindelighed som desuden er nok bekiendt, at det franske Societæt i Frankrige selv, ikkun er i en gandske maadelig Anseelse. Forfatteren anfører heri, at Folk, som vil lade deres Børn studere, kand af Hr. Moncrifs Exempel see, at det ikke just er fornøden, at lade dem lære det latinske Sprog; Thi Hr. Moncrif, som endnu aldrig har gjort sig mistænkt hos nogen, for at forstaae latin, er dog dets uagted en Lem i det franske Societæt; og arbejder dog med paa de lærde Maanedes-Skrifter. Derfattes derfor intet meere, til at gjøre dette Exempel fuldkommen authoriseret, end at Hr. Moncrif endnu skulde sættes til at være Professor ved Universitætet i Paris.

Her sælges og i 12 Tomer: Texte de la Coustume de Normandie, avec des notes sur chaque Article. De Normandiske Skikke ere her, saa vel alle i Almindelighed, som paa enhver Stæd i Særdeleshed, baade ordentlig og Article-viis beskrevne, og med mange smukke Anmærkninger forsynede, hvorhos disse Skikkes Oprindelse og Fremgang, og deres Nytte tilstrækkelig udføres.

Her

Her er traad for Lyset den første Deel af følgende Bert: Histoire des hommes illustres de l'Ordre de S. Dominique, c'est à dire, des Papes, des Cardinaux, des Prélats, eminens en science, & en sainteté, des célèbres Auteurs, & des autres grands Personnages, qui ont le plus illustré cet Ordre, depuis la mort du Saint Fondateur jusqu'au Pontificat de Benois XIII, par le R. P. A. Touron, Religieux du même Ordre. i 4to. Da denne Bog skal indeholde en fuldkommen Historie om alle lærde Dominicaner, som ere komne til høye Vres Betieninger, saa sees let, at der til saadan Samling udfordres stoer Flid og Arbejde. Forfatteren bekjender, at han endnu i denne Part har mangled en stoer Deel Efterretninger, hvilke han af alle Elskere af de Lærdes Historier vil have sig udbeded, da han, saa snart de ere indløbne, vil indføre dem i de følgende Parter. Man seer allereede af den eene Articul, som handler de Jacobo Voragine, at Forfatteren ikke agter, at sammenkrabe Efterretninger af Compendiis, men at han pleyer, at uddrage dem af de beste Historiske Kilder og Beviisligheder. Lon-

London.

Hr. Thomas Umfreville, M. D. har givet et Skrift for Lyset, hvori han beskriver en besynderlig Tildragelse, nemlig at en navn: Johan Fergusson, født i Provinzen Argyle i Skotland, i 18 Aar tillige ikke har nydt andet end Vand, imellemstunder lidet Melk, og Byg-suppe, og dog ved denne slette Kost bestandig haft en goed Helbred. Forfatteren fremsetter herover sine fornuftige Betænkninger, og beviiser af de Menneffelige Legemers Natur, at der er intet urimeligt eller umueligt i denne Sag, som endog er stadfæstet ved en den 9 Decembr. 1742 givne Attest til det Kongel. Videnskaberne Societæt, fra Hr. Carl Champbell, Evangelisk Præst i Skotland, som stedse har omgaaedes og haft Venkab med bemeldte Fergusson. Det meeste i dette Skrift bestaaer i en Fortælling, om en Deel slige i adskillige Skrifter forekommende Exempler, og om adskillige Marsager, af hvilke man for længe siden har stræbt at beviise, at det var en let Sag at underholde Legemet med lidet og en ringe Kost. Titulen paa dette Skrift lyder

der saaledes: The Case of Mr. John Ferguſſon, of Argyleshire in Scotland, who hath lived above eighteen years only on Water, whey or barbey water; together with observations thereon; by Thomas Umfreville. M. D.

Amsterdam.

J. F. Bernard har beſørged et nyt Oplag af den berømte Racines Verk, i 3 Bind med nye Raaberſtykker. Den ſidſte Part deraf indeholder Abbedernes d'Olivets og des Fontaines critiſke Anmærkninger; og deres Betænkninger over den yngre Racines Tragoedier, og adskillige deſſige Piecer, ſom til deels hidindtil have været ubekjendte.

Hos ſamme Forlægger kand og faaes Hr. Racines Poefie om Religionen og Naaden, ved hvilke 2de Skrifter Forfatteren har indlagt ſig en udødelig Roes; Dernæſt og nogle andre ſmaa Afhandlinger om diſſe Materier, ſom alle ere forklarede med ſmukke Anmærkninger.

Leipzig.

Michael Blockberger her ſammestæds har trykt: Frid; Chriſt; Leſſers, der Kirche zu St. Jacobi und Martini zu Nordhauſen Pa-

storis, des Lutherischen Ministerii Senioris, und der Kayserslichen Acad. Nat. Curios: Mitgledes, Testaceo-Theologia, oder gründlicher Beweis des Daseyns und der vollkommensten Eigenschafften eines Göttlichen Wesens aus natürlicher und geistlicher Betrachtung der Schnecken und Muscheln, zur gebührlichen Verherrlichung des grossen Gottes, und Beförderung des ihm schuldigen Dienstes ausgefertigt. 18vo. 2 Alph. 21 Ark og 3 Raaber-Stykker. Videnskaberne vilde inden kort Tid stige til en høy Fuldkommenhed, om ikkun alle Lærde anvendte deres Tid saa vel, som Forfatteren af dette Skrift; som er sammenskrevet med med stor Flid og Grundighed; Ja saadan de Lærdes Slittighed skulde ikke forskaffe dem en mindre Berømmelse, end denne Forfatter allerede for sin udgivne Litho-Theologia og Insecto-Theologia har erlanged. Man skal neppe kunde nævne et behageligere og nyttigere Skrift til at forlyste og kærpe Forstanden; og naar det med Agtsomhed giennemlæses, maae man bekiende sig at være Forfatteren forbunden, for denne saa nyttige Bog

og hans store Møje og Skionsomhed i at undersøge de Steen-fallede Dyr's Art og Natur, og deraf end og at bane Vejen til Kundskab om Blods uendelige Vitidom. Han har og selv i Indledningens grundig forestillet denne Videnskabs Nytte, og tillige omstændelig berettet Lærerne den store Oplysning, man fornemmeligen i de 2 næst afvigte Secula har faaet om denne Videnskab. De nyere Natur-Kyndigere ere nu komne i Erfaring om det, som de gamle, saasom Aristoteles, Plinius og Ælianus med at anatomere disse Dyr, men forgæves, have søgt. Forfatteren anfører ikke alleene de hertil henhørende Skrifter, men nævner endog alle dem ved Navn, som have samlet en anseelig Forraad af Steen-fallede Dyr. Derpaa undskylder han, at han undertiden har maattet forkaste ilde troffene, og i deres Sted optænke nye og beqvemmere Navne. I Anmærkningerne har han baade flittig anført de Latinske, Grædske og Hollandske, og tillige ikke glemt, naar en og den samme Ting har haft 2de Navne, at anføre begge, paa det at de derom handlende Skrifter desto lettere kand forstaaes.

Den saa kaldede Testaceo-Theologia er deelt i 2 Parter, og hver Part igjen i 2de Bøger. Det 1ste Capitel i den første Bog beskriver, hvad der forstaaes ved Steen-skallede Dyr og hvad Forstaaelse der er imellem dem og andre. I det 2det Capitel handles om de Steen-skallede Dyrs Generation. Heri forekomme adskillige curieuse Observationer; Thi nogle af disse Dyr aflægge ligesom en Sæd, hvori findes smaae Æg, hvoraf ved Soelens Varme bliver skabt lige saadan Afkom; og andre derimod bærer deres Unger, til Fødselens Tid, i Livet og s. f. I det 3die Capitel, som er det vidtløftigste, henføres de Steen-skallede Dyr til visse Slags. Det 4de Capitel beskriver deres udvortes Parter; Da deri beskrives Huusens eller deres Skalles saa vel indvortes, som udvortes Gestalt; I hvilken Henseende de smukke Raabber-Stykker komme Imaginations Kræften meget til Hielp. Det 5te Capitel indeholder en Beskrivelse om de Steen-skallede Dyrs indvortes Parter og Lemmer; I det 6te Capitel forekomme mange smukke Efterretninger om deres Liv; I det 7de mange andre

Dre om deres Sind; og i det 8de om deres Smukhed og deylige Skabning.

Böttingen.

Fortsættelse af: Kurze und zuverlässige Nachricht von dem Zustande der Protestantischen Kirche in dem Königreiche Ungarn.

Forfatterens egentlige Hensigt med dette Skrift er, at tilintetgjøre de offentlig udgivne Beretninger, hvori uden al Grund foregives, at de Protestantiske i Ungarn allerede er forundt en fuldkommen Frihed til en ubehindred Religions-Øvelse. Thi da Hendes Majest. Dronningen i een, den 24 Decembr. 1742 underskreven Forordning erklærede, imod al Undertrykkelse at vilde beskytte de Protestantiske i Ungarn; og gav Ordre, at Religions Sagerne i Ungarn efterdags skulde paakiendes efter Commissions-Decretet af 6te April. 1731; saa havde det vel den udbortes Anseelse, som de Ungeriske Protestanternes Sag for nærværende Tid stod paa goede Fødder; og Dynene
blev

bleve herved forblindede paa dem, som Sagens rette Beskaffenhed var ubevidst. Men ved denne Forordning blev virkelig de Protestantiskes retmæssige Besværingere meere forsøgede, end ophævede; Thi foruden det, at den, i ovenmeldte Commissions Decret, dem saa ofte ved dyre Forpligtelser tilsvorne Religions Frihed, er dem siden ubilligst indskrænket; og at de Protestantiske, naar de skal naae en Betiening, maae svære ved Christi Moder og alle Helgene, hvilket de ikke kand gjøre, uden forjættligen at besvære deres Samvittighed; Saa havde allerede den sidst afdøde Kæiser indseet denne ubillige Paastand, og, efter det Stoor-Britanniske, Danske, Svenske og Hanoverske Hofes Forestillinger, atter forundt dem den Frihed, at, naar den Catholske Eeds-Formul blev dem forelagd, de da maatte forbigaae de Ord, som stridde imod deres Religion. Men nu begynder man paa nye, at tvinge Protestanterne, til at opløse den gandske Catholske Eeds-Formular, og naar de der ved vægre sig, at udelukke dem fra alle Betieninger; ja aldeles, ligesom tilforn, at for

forfølge dem. Nu tillades dem ikke, samtlig at forestille deres Besværing, men de maae, hver for sig søge Hielp og Beskyttelse mod den dem tilføiede Urætz; Da dog alle Religions-Besværingerne paa engang kunde forekommes; Saa som Religions-Frihedens Indskrænkelse angaaer de samtlige Protestanter; og enhver Privatus ikke har Evne, til at anvende de til hans Sags Forestilling fornødne Besøffninger. Ingen fremmed Protestant tilstædes Borger-Rættighed i Ungarn, i hvorvel alle, som ere af Romersk Catholisk Religion uden ringeste Modstand til Borgere antages. Ingen Ungerisk Student maae, uden han er forsyned med et Pas og særdeeles Tilladelse, drage til et Protestantisk Universitet, hvilken Tilladelse endog aarligen maae fornyes, paa det at samme, naar de Romerske Catholiske finde for got, land ophæves. Man vil her ikkun anføre nogle faa Exemppler, hvoraf land sees, hvorledes de Protestantiske i Ungarn medhandles: I afvigte Aar vilde den Kongel. Commissarius i Osgya i Grævskabet Kischhont, i Steden for den afdøde Lutheriske indsette en Catholisk

tholst Præst; Da nu de arme Evangeliske ikke vilde lade sig denne paatvinge, men igien udvalgte sig en Evangelisk Præst, blev dette dem hentydet til Opsæthighed; og man fratoeg dem derfor baade Skole og Kirke; Ja man paalagde den gandske Meenighed, enten at give 40 Fl. i Straf, eller og domte dem til at pidskes. I Wagendrifel, en anseelig Evangelisk Bye i Grævkabet Zips, blev i Martii-Maaned 1743 den Evangeliske Skolemester lagt i Bolter og Jern, indtil Indbyggerne havde overgivet deres Skole til den Catholiske Biskop. Her ey at tale om mange andre haarde Forfølgelser: GUD i Naade forbarne sig over de fortrængte Protestanter i Ungarn, og velsigne deres høye Bemidling, som uden Tvivl med Eftertryk vilde antage sig deres Troes-Forvanteres Nød, naar de kom i Erfaring om deres ynkværdige Tilstand.

Hildesheim.

Her Land Publicum see sig tient med: Johann Georg Bertschens, Jcti, Abhandlung

lung von dem Ursprunge der Archidiaconen, Archidaconal-Berichte, Bischöflichen Officialen und Vicarien, und deren Unterscheid, nebst einigen besondern Anmerkungen von den Archidiaconen, Officialen, und Vicarien im Stifte Hildesheim, größtentheils aus ungedruckten Urkunden dargethan. 18vo, 1 Alph. 14 Ark. Forfatteren handler heri om Archidiaconorum Oprindelse, Embedes Forretninger, Ordinationer ved alle Hoved- og Parochial-Kirker, deres Rættigheder, Magt og Anseelse, Visitationer og sammes Lovmæssighed; Deres Forretninger ved Guds-Tjeneste og s. f., hvilket alt han har samlet af de Efterretninger, som findes i Cociliis og andre gamle Skribenter. Den 2den Section skal handle om Biskoppernes Officianter og deres Vicariis; hvorhos deres Diploms, adskillige Navne, hvorvidt de ere Lov og Ræt underkastede, deres Dispensationer i Egteskabs Sager, deres Magt og Myndighed over Clericiet, hvorvidt de maae befatte sig med Kirke-Gods og sligt meere af de troværdigste Kilder er beviist. Den 3die Section handler omstændelig om Biskoppernes besynderlige Vi-

Vicariis; Deres lovmæssige Adfærd ved Clericiets Indvielse, deres Opførsel ved Sacramenterne og andre hellige Ting, og endelig om deres Vicariis paa Landet, eller Vicariis Foraneis. Det 4de og sidste Hoved-Stykke indeholder adskillige Anmærkninger om Archidiaconis, og Biskoppernes Embeds Forretninger, og deres Vicariis i Stiftet Hildesheim. Dette decles i 12 Archidiaconater, og den i Staden værende, er altid tillige Dom-Herre. For nærværende Tid er den der værende Wenh-Biskop og Dom-Capitulat Fri-Herren af Weitzel Archidiaconus. Hvad Biskoppernes Officianter angaaer, da var førend det 14de Seculum ingen indsat i Stiftet Hildesheim; Men efter den Tid finder man Efterretninger om dem. Forfatteren anfører en Bevistlighed, hvoraf sees, at de Aar 1440 har taget sig den Myndighed, at vilde draage endog alle Borgerlige Tvistigheder under deres Jurisdiction. Man finder og over alt smukke Anmærkninger, som man her for Vidtløftigheds Skyld vil forbi-gaae; hvilke alle vidne om Forfatterens store Flid og Læsning.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

26.

Den 26 Junii 1744.

Paris.

Boghandleren de Bure, den ældre, har nyeligen faaet den 12te Part af Recueil des actes, Titres & memoires, concernant les affaires du Clergé de France, fra Pressen. Denne bestaaer igien af 2 Parter; I den 1ste finder man under een Samling de Taler, som den Francke Beistlighed har holdet for Kongen og Dronningen, saavel ved de almindelige Rigs Stændernes Forsamlinger, som ved Beistlighedens particuliere Sammenkomst fra Aar 1579 til 1715. Den 2den

Et Part

Bart indeholder endeel Geffilighedens Forordninger, Breve til Kongen og fligt meere; som i det forrige Bind ere udeladte, eller efter den Tid først ere blevne bekendte. Liebhaberne kand og have disse 12 Parter separat.

Marseille.

P. Pezenas, som tilforn har skreven et Skrift, kaldet *Traité du Pilotage*, har nyelig udgivet et Skrift i 4to under følgende Titul: *Nouvelle Méthode pour le jaugeage des Segmens des Tonneaux, ou Solution d'un Problème proposé par Kepler à tous les Géometres sur les proportions des Segmens d'un Tonneau coupé parallèlement à son axe.* Par le P. Pezenas, de la Compagnie de Jesus, Professeur Royal d'Hydrographie.

Neapel.

Hr. Boulliers Afhandling om de ufornuftige Dyrs Siæle have haft stoer Anseelse i Italien; En af Patribus Minimis har nu søgt at ville indskrænke den Frihed, som de nyere Philosophie tage sig i denne Materie. Han holder for, at man gaaer Menneskes Siæles Vpperlighed for nær, naar man siger, at Dyrenes Siæle ere aandelige.

En

En ubekendt Forfatter af et her i Tryk-
 len udgangen Skrift, under Titul: Ani-
 ma brutorum secundum sanioris Philo-
 sophiæ Canones vindicata, har derpaa i
 8 Samtaler besvaret denne Forfatteres
 fremsatte Tvivlsmaal. I den første,
 anden og tredie Samtale beviises af Dy-
 renes Følelses Kraft, at de maae have et
 slags Kundskab, som kommer af en u-ma-
 teriel Grund. I den 4de viises, at af den-
 ne Sag ingen urette og vildfarende Føl-
 ger kand uddrigues; hvorhos adskillige
 Sprog af den Hellige Skrift grundigen
 forklares. I de øvrige Samtaler holdes
 denne Lærdom i Ligning med de gamle
 Kirke-Fædres, og blant disse i Særdeele-
 hed med Bernhardi Meeninger, hvilken
 sidste udtryffeligg kalder Dyrenes Stæle
 en Aand; Da en Deel der tvert imod ikke
 give dem ud for at være andet end Blod.

Amsterdam.

Siden Kong Stanislai Historie, som for
 2 Aar siden er udgangen i Haag, uden no-
 gen ret Orden, og i en slet Skrive-Maade
 alleeneste samlede af de offentlige Tidens-
 ber, saa har Ridderen af Polignac, Kong
 Stanislai Cabinets - Secretaire besluttet i

nogle Bind med mueligste Flid at beskriver sin Herres og Konges Historie. Deri vil han meddele tilforladelige Efterretninger om den i hans Tid forvirrede Tilstand i Bohlen; bedre end nogen hidindtil har gjort, beskrive denne Nation, og i Almindelighed ikke grunde sine Beretninger paa andres uviste Fortællinger; Men heller omstændelig beskrive og anføre alle Ting, efter det som Han i sin Herres Tjeneste selv har seet og erfaret. Det gandske Verk, hvoraf den 1ste Part allerede er under Pressen, skal føre følgende Titel: Histoire de Stanislas I. Roi de Pologne Duc de Lorraine & de Bar, ou l'on voit en detail l'origine & les progrès des dernieres Revolutions de Pologne.

Rom.

Her seer man uden Forfatterens Navn, at være udgangen i Trykken: Ragioni della Sede Apostolica sopra il Ducato di Parma & Piacenza, esposte à Sovrani & Principi Catholici d'Europa. Dette Skrift bestaar af 4 Bind i 4to og 10 Parter. I den 1ste Part bevises af Natur- og Folke-Retten, at Hertugdommerne

Part

Parma og Piazenza tilhøre den Paveli-
 ge Stoel, og at de Kæyserl. have tilegnet
 sig dem med Magt. I den 2den Part
 vilser Author, at den Contract, som fin-
 des i den 5te Articul i Quadruple-Allian-
 cen, er meget ubillig; I den 3die fore-
 stiller han, hvorledes mange Folk, siden
 Tvistighederne om dette Hertugdømme
 opkom, have i den Sag talt til Pavens
 Beste. I den 4de Part findes den Ro-
 meriske Stoels Prætentioner paa Parma
 fra Julio II. af, indtil den sidste Hertug,
 tydelig anførte, og til samme at bevise,
 fremsættes Pavens øverste Herredøm-
 me, Skribenternes Bidnesbyrd, det Ø-
 sterrigiske Conseils Erklæringer, og
 de imellem Baven og det Romeriske Rige
 trofne Forlig. I den 5te ere de giorte
 Modsigelser besvarede. I den 6te igien-
 driver Forfatteren Hr. Muratori. I den
 7de gjør han denne Pavens Prætention
 beviiselig med Documenter og gamle Ma-
 nuscripter. I den 8de handler han om
 Pavens Myndighed over Parma førend
 Kæysers Julii den Ildens Død. I den 9de
 beviiser han denne Pavens Ræt af den
 aarlige Forleening, og stadfæster endes-
 Cc 3 lig

lig i den iode Part sine Meeninger med lærde og lovkyndige Mænds Bidnesbyrd. Barket er ordentlig og i en ziirlig Skrivemaade forfatted. Forfatteren har vel ikke villet give sit Navn tilkiende; Men man veed dog, at det er Pater Orsi, som har for længst gjort sig bekendt af adskillige til den Bavelige Ræt henhørende Skrifter.

Letden.

Hos Cornelius Haak kand Hayes: Flora Virginica, exhibens plantas, quas V. C. Joannes Clayton in Virginia observavit atque collegit. Easdem methodo sexuali disposuit, ad genera propria retulit, nominibus specificis insignivit, & minus cognitas descripsit, Jo Fred. Grenovius. En Engælænder navnlig Johan Cleyton, som opholder sig i Virginien og er en Elsker af Urte-Videnskaben, har oversendt Hr. Gronov en Catalogum paa alle i Virginien fundene Urter, saavel som og Urterne selv, hvilke alle han først paa en kunstig Maade havde tørrad. Da største Deelen af det, som andre Botanici tilforn have skrevet om alle i Virginien fundene Urter, er forkommen og bleven til in-

ret,

tet, saa har Hr. Gronov paa Hr. Catesbies Tilskyndelse besluttet, at give denne nye Samling for lysset. I Begyndelsen betiente han sig af Hr. Linnæi Hielp i at henføre fornemmeligen de rareste Urter, hver til sit behørigte Slags. Af de nye store Botanici Skrifter har han og laant de enkelte Urters Nomina specifica, nogle saa undtagen, som han har befrøget, at de deri fundene ikke vare de rigtigste Navne. Snart hos alle Urterne finder man ikkun et Synonymum. Dedicationen er stillet paa Hr. Clayton. Man finder her og en Fortegnelse paa alle Navnene hosføjed.

Dresden.

Hos den Kongel. Hof-Boghandler trykkes i 4to: Die merkwürdigkeiten der Königl. Bibliothec zu Dresden ausführlich beschrieben und mit Anmerkungen erläutert. Den 1ste Samling bestaaer af 12 Ark. Den nu værende Inspector over det Kongelige Bibliothec D. Johan Christ. Götze, er Author af disse smukke Efterretninger, som og har dediceret dem til S. Kongel. Høyhed, vores Raadigste Euhens Prins og Herre. Disse Efterretninger

falde Publico. saa meget bestomeere angese-
 neme og behagelige, siden man hidind-
 til ingen tilforladelig Efterretning har
 haft om det Kongel. Bibliothecs Rigdom
 og Forraad. Denne Fortegnelse indehol-
 der saa mange rare Ting, at den lærde
 Berden upaatvifselig skal holde sig det for
 en stoer Tieneste heraf i Fremtiden at see
 en Continuation. Man kand for Vidts-
 løftigheds Skyld ikke meddeele Læserne Ti-
 tulerne paa alle de rare Skrifter, som her
 i denne Fortegnelse findes beskrevne; men
 man vil ikkun anføre, at iblant Codices
 MS. ere de mærkværdigste: En Mexi-
 cansk Bog med ubekjendte Caract. og Hie-
 roglyphiske Figurer, og Robertus Valtu-
 rius paa Pergament med malede Figu-
 rer. Iblant de trykkede ere: 1) Cice-
 ron's Officia fra 1465 paa Pergament i
 4to. 2) Ars Moriendi i stoer 4to med Go-
 thiske Bogstaver og Figurer, der ligesom
 Texten ere udgravne paa heele Træ-Tav-
 ler. 3) En Anthologie fra 1494. 4. Ho-
 meri Opera, Grækkisk, til Florenz 1488.
 i Folio. 5) Bened. Aretii Commentarii
 absolutissimi in Pindarum, i Genf. 1568,
 i 4to; og 6) Atlas Royal i 19 Bind.

Florentz.

Baronen af Eistenberg, som her opholder sig, har ved et i Trykken udgiven Art Paa-
 vir gjort bekiendt, at han har i Sinde, at
 forfatte og med første at stille et Verk for
 Lyset, kaldet: Antimaguignonage. Deri
 vil han paa det nøjeste undersøge Hestens
 Natur; saa udførlig, som muelig, beskrive
 alle dens Parter og Ledemod; viise dens
 Fuldkommenheder og Mangel, og over-
 alt fremsætte tilstrækkelige Regler, hvor-
 ledes man ved en goed Afrettelse kand an-
 vende det forborgene Gode i dette Dyr's
 Natur til en almindelig Menneffenes
 Nytte. Verket bliver i Folio med 118
 Raabber-Tabeller forsyned, og ellers et
 smukt og vel conditionered Skrift.

London.

I Thomas Wallerns Trykkerie bliver
 paa Forssud trykt en almindelig Engelsk
 Historie, hvori omstændelig anføres alt
 det, som har tildraget sig, siden de Ro-
 meres Indfald i Engeland under Jul. Cæ-
 sare 1688; og tillige hosføyes de næstom-
 kring liggende Folkes og Staters Histo-
 rier, saavit de have i saa Fald haft med
 Engeland at bestille. Til at gjøre dette

Berkt, som skrives i Engelsk Sprog, ret fuldkommen og udførlig, saa skal i en særdeles Afhandling gives Efterretning om de mørke og fabuleuse Tider, da den Engelske Historie først er sammenskreven, og dernæst i Berket selv meere omstændelig, end nogen Tid tilforn er skeet, handles om den Engelske Handlings Opkomst, Fremgang, og Fuldkommenhed; om Handlings og Manufacturerens Tid efter anden stoere Aftagelse; saa vel som og om de Konster og Videnskaber, som i Særdeleshed ere i Flor i Engeland. Alle hidhenhørende Efterretninger og Beviisligheder skal tages enten af utrykkede Manuscripter og Beviisligheder, som endnu ingen Historie-Skrivere have haft Lejlighed til at benytte sig af, eller og af andre troværdige trykte Skrifter. Saa snart dette Berkt er fuldført, skal derpaa følge et Supplement, som skal indbefatte den Engelske Historie fra 1688, indtil den sidste Konges Død. Dette Supplement bliver dog af en anden Forfatter sammenskrevet. Historien alleene, foruden Supplementet kommer til at udgjøre 500 Ark i Fol. Af dette Berkt blive egentlig 3 Ark ud

udgivne, som fandt af Liebhabere habes
imod 6 Sols derfor at betale.

Et andet fra Paris.

Abbeden Lenglet du Frenoy har hos den
ældre de Bure ladet trykke et nyt Verk un-
der følgende Titul: Tablettes Chronolo-
giques de l'Histoire universelle sacrée &
profane, ecclesiastique & civile, depuis
la création du monde, jusqu'à l'an 1743,
avec des réflexions sur l'ordre, qu'on doit
tenir, & sur les Ouvrages nécessaires
pour l'étude de l'Histoire. Par Mr. l'Ab-
bé Lenglet du Frenoy. Dette Skrift be-
staar af 2 Bind i 8vo; af hvilke det eene
handler om den gamle og det andet om den
nye Historie. Forfatteren har dediceret
den lærde Cardinal Passionei dette Ar-
bejde.

Saa har og Abbeden Guyon i trende
duodez-Bind givet følgende Skrift un-
der Bressen: Histoire des Indes orienta-
les, anciennes & modernes. I at for-
færdige denne Historie har Forfatteren
betjent sig af de beste Bevisligheder og
Manuscripter, og overalt tilkiendegivet
en stoer Skarpsindighed, i det han alle-
steds fremsætter saadan en Skrive-Maa-
de,

de, som hverken falder Læserne for tør, eller smager af alt for flygtige Digressioner. Trykken er smukt, og derhos følgende Landkaart vel og accurat udstukne.

Jena.

Hr. Consistorial-Raad Walch har længe arbejdet paa det nye Testaments Kirkes Historie, og nu foretaget sig deraf at lævere et udførlig og fuldkommen Verk. Samme skal bestaae af 3 Parter, saaledes, at den første skal gaae til det femte, den 2den til det 16de Seculum, og den 3die Part til disse Tider. Det til et hvert Seculum henhørende Historier ere forfattede i 4 Capitler; hvoraf det første handler om Lærere i Kirken og Skribenterne, deres Levnet, Skrifter, Gaver, og Betsmyts Beskaffenhed. Det 2det om Kirkens indvortes Tilstand; saa at der i 3 Sectioner handles om den Christelige Religions Fortplantelse; om den Christelige Lærdoms Skiæbne, de fornemteste Troens Artickler, og om de Christnes Levnet og Sæder. I det 3die Capitel handles om Kirkens udvortes Tilstand; hvori ligeledes i 3 Sectioner indeholdes Kirkes Skikkene, Regimentet og Kirkens Disciplin. I det 4de Capitel beskrives Kirkens

Modgang, de foresaldene Tvistigheder, Forsølgelser, Riætterter, og Frastillelser; hvilke man og til Slutning har besejret en Historie om Kirke-Forsamlingerne. Forfatteren har ikke ladet det blive ved den blotte Fortælling, men end og beskedentlig paakiendt og bielagt de forekommende Hændelser og stridige Puncter, saa vidt mueligt har været, efter Sandheds Regler. Beviislighederne ere fra de bedste Kilder hidledede; og ved enhver Materie ere de beste derom handlende baade gl. og nye Skrifter anførte; hvilket og har været Forfatteren, som besidder en stor Samling af de udvalteste Skrifter, fornemmeligen i denne Videnskab, let at gjøre. Skriftet er forfattet i det latin-Sprog, og Skriv-Maaden er, efter Forfatterens Sædvane, reen tydelig og flydende. Den første Part af dette vigtige Verk er udkommen til sidste Paaske-Messe, under Titul: *Historia Ecclesiastica Novi Testamenti*. I 4to. 10 Alphabeter. Papiret, Trykken, og adskillige derhos satte Raaber-Stykker ere smukke og nettede; og man har saa vidt mueligt har været, hyttet sig for Tryk-Bildelser. Med de 3 øvrige Parter love Bedkommende at

haste, at de og med første Land komme for Lyset.

Palermo.

Franciscus Valenza her sammestæds har trykt: Della Sicilia ricercata nelle cose piu memorabili Tomo primo, che contiene quanto si e osservato di raro ne' venti razionali, negli animali, & nel cielo Siciliano. Opera di D. Antonino Mongitore, Canonico della Metropolitana Chiesa di Palermo, Giudice Sinodale, Consultore, e Qualificatore del Tribunale del Santo Ufficio di Sicilia. 34to. 424 Sider, foruden Fortalen, med Raaber-Stykker. Det synes at have været Hr. Mongitoris Hensigt, at skrive en Physiologie om Sicilien; Men ved nærmere Eftersyn skal det være fornummet, at han har til deels taget en stor Deel af Hr. Nicolai Seepetro Mercato delle Maraviglie della Natura, Schotti Physica curiosa, Amico Catania illustrata; Der næst og af Bonanni, Fazello, Auria, og andre Skrifter; Deels og taget efter Følles Fortællinger; og i alt dette har han vist sig for meget troeskuldig. Man finder i dette Skrift en stor Mængde Exemppler paa Vandfaldninger; Fortællinger

om Fruentimmer, som ere forandrede til Mands- Personer, og andre deslige troeværdige Beretninger. Dog findes deri ogsaa nogle faae sunde Forklaringer over adskillige Tildragelser i Naturen; som til deels af andre ere forfattede: saa som f. e. Et Skrift af Hr. Dominico Scavo om en levende Orm, som 1715 blev funden midt inden i en Marmor Stykke, i hvilket Skrift og iblant andet handles om, hvorledes Steenene formes og blive til.

Leipzig.

Udtogets Fortsættelse af F. C. Lessers
Testaceo-Theologia. &c.

Den 2den Bog i den 1ste Part handler i 4 Capitler om de Steen-skallede Dyrs Op- holds-Steder; og da findes for Exempel i den Østre Strand-Bred i Italien et Slags Musseler, som holdes for de meest velsmagende, at ligge levende midt inden i Steene; Fremdeles handles endnu i disse 4re Capitler om de Steen-skallede Dyrs Bevægelse, Nærings Maade, og andre besynderlige Egenskaber; Til disse sidste henhører, for E., at nogle visse Slags Land forud give Veirligt tilkiende; at andre om Natten kinne som Ild &c.

Den 1ste Bog i den 2den Part handler om den Nytte, Menniskene have af disse Dyr, saasom, efter det 1ste Capitel's Indhold til Spiisning; Efter det 2det Capitel til Konster og Haandverker; og efter det 3die i Handel og Bandel. Det 4de Capitel handler i Særdeleshed om Berler; Hvor der gives smukke Efterretninger om deres Sæde, hvortil de nytte, og hvorledes de fanges. Det 5te, 6te og 7de Capitel forestille de Steen-fallede Dyr's Nytte, i Henseende til Theologien, Jurisprudentzen og Læge-Konsten; Endtønt denne Nytte, i Henseende til Lov-Kyndigheden, ikke strækker sig videre, end til at forstaae de Love, som allene for de Steen-fallede Dyr's Skyld i visse Lande ere udgivne. Endelig hosføyes i den 2den Bog af den 2den Part 4 korte Capitler; hvor der i de 3 første forestilles den Nytte, som andre Dyr have af disse Steen-fallede Dyr, i deres Føde, Underholdning og Sundhed; Derpaa følger i det sidste Capitel en Underviisning, hvorledes disse Dyr's megen Nytte's Betragtning, skaltillige være os en Anledning til Guds Ære ret at befordre. Det gaadiske Bælt er med et fuldkommen Register forsyned.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager:

No.

27.

Den 3 Julii 1744.

Helmstad.

Her er i dette Aar udgangen: Jo. Guil. de
Goebel Tractatus Juris publici de Pactis
Foederibus & Sponfionibus i 4to. 15 Ark.
Den lærde Forfatter, hvis Skrifter ere
nok som bekjendte, og af de fleeste hidind-
til have haft stoer Berømmelse, har af-
handlet disse Materier i 3 Capitler, saales-
des, at han giver alt det i goed Orden
samled, som ellers hos de fleeste findes hist
og her adspredt. For at give et Begreeb
om samme Skrift, have Vedkommende
ladet sig være angelegen, at meddeele et

D D

Ud

Udtog af det 1ste Capitel; hvorudi viises, hvorledes et Fordrag, og deraf sig reysende endnu kraftigere Handlinger, som kaldes Contracter, bør gøres; hvad de Rómere forstoede ved en Accord, og hvor meget det hos dem blev paaagted. Ved denne Lejlighed igiendrives grundig Connani Meening, at der af Pacto nudo ikke engang efter Naturens Ræt skulde følge nogen Forbindelse. Men saasom i Almindelighed Frygt, Bedrag og s. m. svæske og gjøre Bevillingen til intet, saa undersøger Forfatteren tillige heri: om, og hvor vidt Frygt i Freds-Slutninger maa bruges til Udflugt; Hvorledes Mellemhandlingen med Gesandtere skal være, som med tilstrækkelig Fuldmagt ere forsynede; hvor vidt Forbund med Underdanere bør være gyldige, og i hvad Tilfælde de ved slige Forbund erholdene Rettigheder maae dem igjen betages. Dernæst betragtes og mange besynderlige Tilfælde ved et og andet Slags Forbund og Baastand, som hidindtil ved adskillige Lejligheder ere giorte i Europa. Og endelig sluttet det 1ste med at bevise, den franske Stats-Maxime at være: *Facta non*

non esse servanda. Det 2det Capitel handler egentlig om Forbund, og vilser deres rette Natur og Beskaffenhed; hvad enten de sluttes i Krig eller Handling, eller ved andre Lejligheder. Derhos undersøges og afgjøres det Spørgsmaal: Om man maae frafalde et engang indgangen Forbund, endog fra den Tid af, naar det imod Forbunds Interessentens Villie er tilladt. og desl. f. I det 3die Capitel bestragtes Sponsiones, hvortil henføres, saa vel private Personers Bædde Maal, som saadanne Stats-Ministeres Løfter, der gjøres uden Guldmagt af deres Herre, i Haab, at de dog skal staae ved Magt. Herpaa laad fornemmelig anføres til Exempel af den Romerske Historie, den bekiendte Numantiske og Candiniske Sponzion.

Göttingen.

Her seer man i Trykken at være udgangen: *Andreas Georgii Wachneri Linguæ Or. P. O. Antiquitates Ebræorum de Israeliticæ Gentis Origine, fatis Rebus Sacris, civilibus & domesticis, fide, moribus, ritibus & consuetudinibus antiquioribus & recentioribus exponentes.* 18vo. Ditte

te Verk, som Forfatteren her allerede har begyndt at sende for Lyset, tiener til at gjøre den lærde Verden de Hebraiske Skrifter og Antiquiteter meere bekiendte, end de hidindtil have været. Deraf ere udkomne 2 Bind, hvilke udgiøre, det eenes 1 Alph. 17 Ark, og det andet 2 Alph. 4 Ark; Forfatteren vil saa snart som mueligt leve flere, men har endnu ikke besluttet, hvor mange. Ved fortroelig Omgang med en Jøde, navnlig Benjamin Wolf Sinzburger, der tilforn studerede Medicinen i Göttingen, og siden blev Doctor, og som besad saa stor en Lærdom af de Jødiske Skrifter, at han kunde forestille et levende Talmudisk Lexicon, har Forfatteren faaet Underretning om mange Ting i de Jødiske Antiquiteter, som hidindtil enten har været aldeles skjulte, eller med urigtige Omstændigheder bekiendte. Saa man holder dette Skrift for at være enhveres Agtsomhed værd, som et en Elskere af de Jødiske Antiquiteter.

Jena.

Her er til Publici Tjeneste kommet et Verk for Lyset under Titul: Johann Jacob Mosers Staats-Historie Deutschlands
Iand

landes, under der Regierung Ithro Kayserl. Majestät Carls des VILten, in so ferne ermeldte Historie in das allgemeine oder besondere Staats-Recht des ganzen Deutschen Reichs, oder dessen einzelner Reichs-Stände, einschläget. Nebst verschiedenen Deductionen, welche in keiner andern Sammlung befindlich. I 8vo, 2 Alph. 17 Ark. Den berømmelige Hr. Geheimen-Raad har i Sinds, herefter i flere Tomer, ligesom tilforn er seet i hans berømte Rigs-Fama, der bestod af 23 Bind, og fandt et almindeligt Behag, at forfatte den nyeste Tydslands Stats-Historie. Han igiennemgaaer heri hvert Aar i Særdeelehed, og for ved ethver Aar en kort Historie om Europa; Men fornemmelig om Tydsland; Fordi de følgende Materier deraf meget oplyses. Historien for hver Aar deeles i 2 Bøger; I den 1ste Bog forekomme de Ting, som henhøre til den almindelige Tydslands Stats-Ræt, i den Orden, som i den første udgivne Tydske Stats-Ræt er brugt. I den 2den afhandles de Materier, som egentlig henhøre til den particuliere Stats-Ræt i det Tydske Rige.

I denne 1ste Deel anføres, som til en Indgang, den gandske Historie om det paa Hans nu værende Majest. faldene Kæyser=Bal. Derfter følger en almindelig Europæ Historie og fornemmelig Tydsklands, for Aar 1742. Herpaa anføres alle de Materier, som henhøre til den almindelige Stats=Ræt; Saasom: Den Kæyserlige Bal=Capitulation, Concordaterne, den Westphalske Fred, Kæyser=Ballet, hvor der tillige handles om de Bøhmiske Chur=Stemmer og s. m. I den 2den Bog handles om de Sager, som løbe ind i de Tydske Landes Particuliere Stats=Ræt; Neml: Tvistighederne imellem det Østerrigske Huus og Johanner=Ordenen; De U=eenigheder, som have reyft sig imellem Chur=Trier, Chur=Rölln, og Græven af Neuwied, om en flydende Broe over Rhin=Strømmen. En Disput imellem Isenborg og Frankfurt om Rættighed til Wild=Banen i de Frankfurtiske Skove; En anden imellem Brandenburg Onolzbach, Kirchberg, og Witgenstein, som Contra=Parten, om Arve=Successionen til Grævsfabet Sayn; End en anden imellem Brandenburg, Onolzbach

Onoltzbach, og Hessen-Philipsdal om Arve-Følgen i Brævsfabet Savn, saavidt Alten-Kirken tilhører.

Foruden de, som findes anførte i den 2den Part af Gøtens jektlebenden gelehrten Europa, har den her afdøde Sal. Professor Stolle efterladt den lærde Berden følgende Skrifter: 1) Die Historie der Theologischen Belahrtheit Jen. 1739. i 4to. 2) Anmerkungen über Heumanni Conspectum Reipubl. litterariæ. 1738. Jen. i 8vo. 3) Kurze Nachricht von den Büchern in der Stollischen Bibliothec i 4to. 18 Tomer. 4) Anmerkungen über Arnolds Kirchen-Historie, som næsten alle ere komne for Lyset. 5) En fransk Fortale til den Tractat: La veritable Politique 1739. I 8vo. 6) En tydsk Fortale til Hr. Postmester Gottschaks Bog om Riøbstæderne og Landsbyerne i Tydskland. 1735. I 8vo. 7) En tydsk Fortale til Gundlings smaa Skrifter. 8) Lateinische Vorreden zu Hrn. Adjuncti Mylii Bibliotheca Anonymorum & Pseudonymorum, 1740 i 8vo. 9) Zu Thomasi Jurisprudencia legislatoria. 10) Zu Hrn. M: Wohlfahrts Epistolis selectis latinis. 11) En

tydss Fortale til Hr. Dr. Kestners Medicinisch Gelehrten Lexicon. 1740. 3 4to. 3 Manuscripto har bemeldte Hr. Stolle iblant andre efterladt sig, som skulde været udgivne i Trykken: 1) Die Historie der Juristischen Gelahrtheit. 2) Die Reise-Beschreibung dreyer vertrauten Freunde. 3) Die Historie der Barbarischen Philosophie.

London.

Johan Roques en beqvem Geometrius og Geographus lader udstikke i Raaber en nye og accurat Afriidsning paa Staden London og Westminster, tillige med deres For-Stæder; som skal udgiøre 24 Ark Regal-Bapstir. Man er af den Tanke, at han heri vil stræbe, at efterligne den prægtige Afskildring af Staden Paris, som for nogle faa Aar siden er udkommen. Disse 4 Ark kand enten bindes i eet Bind, eller og føyes til hinanden i een Plan; som i saa fald bliver omtrent 13 Føder i Høden, og Prisen der paa 2 Guineer; hvoraf 1 betales for ud til Hr. Roques, eller Raaber-Stickeren Joh. Piine, og de 2 øvrige mod Raaber-Stykkets Annammelse. Af den Maale-Stol, som herhos føyes, kand

see 61

sees, baade Staden Londons vidtloftige Omkreds, og en Sammenligning imellem denne Stad og Paris; hvoraf Læserne skal kunde see og dømme hvilken af begge der er den største.

Denne Hr. Roqvæs besørger endnu i ovenmeldte Format et nyt Kaart over Egnen og de næstliggende Stæder ved London og Westminster, og over Fors Staden Souwark, som skal bestaae af 16 Ark, og i Henseende til Rigtighed og den udbortes Zirat, intet give den ovenmeldte efter. Deraf land Liebhaberne hver Maaned have 1 Ark, imod 2 s. 6 Denary derfor at betale.

Hos Innys og Manby oplægges endnu paa Forskud, Eleazar Albini den berømte Malers naturlige Fuglenes Historie. Det almindelige Bifald og Berømmelse, som dette Verk fandt blant alle, da det første gang gik ud, har opmuntret disse Forlæggere til at besørge dette nye Oplag, da de ikke tvivle, at det jo endnu skal have samme Lykke. Det gandske Verk skal udgiøre 4re store Bind i 4to; og trykkes paa smukt Regal = Bapfir; Foruden Fuglenes Historie skal det og indeholde 306 Raabers

Tabeller; hvorpaa Fuglene med deres Farver i levende Live skal affkildres. Forlæggerne have saaledes besluttet Indretningen, at deraf efterhaanden skal udgives 66 Lager, og hver af disse bestaae af 4re Raabber=Stykker, med dertil hørende Forklaring; da Præisen paa hver Lage bliver 2 Skill. 6 Denary. Betalingen erlægges først naar hver Lage modtages; Dog leveres den ikke til nogen, som en fra Begyndelsen dertil har ladet sig tegne.

Her selges uden enten Forfatterens eller Bogtrykkerens Navn følgende Skrift: Histoire de Marie Stuart, Reine d'Ecosse & de France, avec les pieces justificatives, & des remarques. I 12mo. 2 Tomer; Den første bestaaer af 374 og den anden af 226 Sider. I hvor mange der end have foretaget sig at skrive den Skotlandske Dronning Mariæ Historie, saa har dog ikke alle Ting været anførte, som om hende land siges; og om saa var kunde dog denne Forfatteres smukke Skrive=Maade være nok til at fornøye end og de lekkeligste Læseres Øyest. Skriftet er deelt i 6 Bøger. I den første finder man, foruden

en kort Indledning til den Skottiske, og fornemmelig Kongernes af den Stuartiske Familie, Historie, en Beskrivelse over denne Princesse's 6 første Regjerings Aar, og samme endes med Hendes Ankomst til Brest; hvor Hun søgte Sikkerhed, til at undsnye de paa den Tid værende Uroeligheder. Den anden Bog indeholder Historien om Hendes Ankomst og Forblivelse i Frankrige indtil Hun 1561 ventte tilbage igien til Schotland. Den tredie Bog fortæller alt hvad der har tildraget sig ved Hendes Tilbagekomst, og indtil Hendes Formæling med Henrich Stuart, Græven af Darnley. I den fjerde Bog fortættes denne Historie indtil Aar 1568; Da Hendes Undersaattes sig paa nye begyndte Oprør, og Hendes naturlige Broders, Grævens af Murs rationde Forhavende nødte denne ullyksalige Dronning til at søge Beskræmelse hos Hendes store Fiende Dronning Elisabeth i Engeland. I den femte Bog gives Efterretning om Hendes Fængsel i Carlisle i Engeland. Og endelig den 6te Bog anfører Elisabeths Medfart med Hende, og den Døds-Dom, som Aar

1587 blev fældet over denne ulykkelige Prinsesse. Skrive-Maaden er Abbedens Vernots meget liig.

Dernæst har man her og nyeligen faaet at see et nyt Oplag af Historien om de Engelske Colonier i America, under Titul: The Britisch Empire in America. Der gives udførlige Efterretninger om disse Coloniers første Anlage paa det faste Land og Derne i America. Dernæst beskrives og omstændelig den der værende Clima, Landets Natur og Bessaffenhed, saavel som og Handlingen i Nye-Engeland, Nye-Scotland, Nye-York, Nye-Jersey, Pensylvanien, Virginien, Georgien og s. f. Dette Oplag foredrages for mange Aarsagers Skyld det forrige. Thi foruden at den er smukkere trykt end hiin; saaa ere og alle de Forandringer, som siden 1710 ere indløbne ved disse Colonier, overalt nye og med stor Flid andragne. Skriftet bestaaer af 2 Bind i 8vo.

Saa sælges her og: The History, Proceedings, Debates and Protests of the House of Lords. Dette Brev udgjør 7 Bind i 8vo.

Haag.

Hos Rierre de Hondt ere følgende nye Skrifter udgaaene: Memoires pour servir à l' Histoire de l' Esprit & du Coeur, par Monsieur le Marquis d'Argens, Chambellan de sa Majeste le Roi de Prusse & par Mademoiselle Co** Tome premier. Dette Bænk skal indeholde Skrifter af adskillige Videnskaber. Thi deri skal frem sættes Afhandlinger af Meta- og Physiquen, adskillige Critiske Breve; Romainer, som efter den nyeste Skrive-Maade ere forfattede, og adskillige andre fornøvelige Materier. Hver 3die Maaned skal heraf udgaae et Bind; I det første findes til en Sinds Opmuntring, nogle Betragtninger over Psalmer, en liden Romain, og en Betragtning over den Fornøvelse, som man af det Menneffelige Selskab har at nyde; Dernæst følger heri, til Forstandens Oplysning, en Discurs om Ildens Natur, og dens Kraft til at udbreede sig; hvortil er føyet en Undersøgelse over de 6 Skrifter, som Videnskaberne Academie i Paris har udgivet om denne Materie; saa vel som og en critisk Skrivelse om Pædanternes Egen skaber.

ber. De 3 næstfølgende Bind skal indbesfatte 3 Afhandlinger om Luften, Vandet og Jorden; hvilke tillige med den nu allerede trykte Afhandling om Jlden; udgøre en temmelig fuldkommen *Cursus Physicæ Experimentalis*.

Memoires du Comte de Guiche, concernant les Provinces Unies des Pays-Bas depuis 1665 jusques au 15 de Juin 1672, i 12. Dette Bærk tiener til at beskrive og ydermeere stadfæste alt det, som omstændelig er fortalt i *Lettres og Negotiations de Mr. le Comte d' Estrades*, og i *Memoires de Mr. Aubery*.

J. Neaulme har i dette Aar faaet fra Pressen: *Causés celebres & interessantes avec les jugemens, qui les ont decidées, recueillies par Monfr: Guyot de Pitaval, Avocat au Parlement de Paris. Tome XIV. XV. XVI. XVII. XVIII.* Genev.

Marcus Michael Busquet og Compagnie have trykt et Bærk i 8vo, under Titul: *Reflexions sur l' Ouvrage intitulé: la Belle Wolfienne, par Mr. de Croufaz, membre des Academies des sciences de Paris & Bourdeaux.* Hr. Croufaz, der, som nok er bekiendt, ingen Elsker er af den Wolfie

ffe Philosophie, og om det stoed i hans Magt, gierne styrkede den i yderste Forsagt, fører her mod samme en heel Armees i Marken; og opstemmer, førend han endnu har leveret nogen Battaille, meget frydefulde Triumph-Sange. Han har her, efter sin egen Sigelse, saa tydelig fremviist det gandske Wolfianske Systematis Blothed og Ugrundighed, at den nu ikke er værd at beklage, som fremdeeles vil være en Tilhænger af denne falske Syrene. Men man maac beklage Forfatteren selv, fordi det vel vil blive ham vanskeligt, at tilvæbebringe sig og sit Arbejde Læserens Fortroelighed. I det ringeste er endnu ikke det, som af ham selv er fremført til Beviis, paa at han har en Tænkraft, af nogen anseet som et Underverk. Saasom ham ere fremsatte adskillige Dubia af hans i afvigte Aar udgivne Skrift om Menniskens Forstand, saa har han i dette høsføyet sit Svar derpaa, hvori han stræber at give sin Meening om adskillige Puncter tydeligere tilkiende.

I Boufsqvets Bog Lade er endnu at have: Entretiens, ou Leçons mathématiques sur la maniere d'étudier cette Scien-

ce, & sur ses principales utilités; avec les Elemens d' Arithmetique & d' Algebre, rangés dans un novel ordre, & démontrés sans Calcul litteral. Par Benjamin Panchaud. 2de Deele i 12, tillsammans i Alph. 5 Art stærk.

Berlin.

Her er udkommen: D. J. Aiberti Gesneri, Seren. Domus Wirtembergicæ Consil. Med. Ord. & Colleg. Metall. Assess. Historia Cadmiæ fossilis metallicæ, sive Cobalti, & ex illo præparatorum Zaffaræ & Smalt. Pars prior. I 4to 4 Art. Hr. Gesner havde kun først i Sinde, at giøre nogle Erfaringer bekiendte, som længst med Kobalte ere practicerede. Men da han ved nyere Eftersyn mærkede, at endnu ingen havde skrevet noget synderligt om dette Slags Mineralier, saa besluttede han, at giue en kort Historie om alle Slags Kobalte for Lyset; hvilket og i denne første Deel, og dens 2 første Capitler er skeed. I det 3 Cap. handler han om Saffor, og den stærke blaa Farve, som af Kobalte tillæbes; Den 2den Deel, som og med det første skal udkomme, skal indeholde de Chymiske Erfaringer, som Hr. Gesner med disse Slags Mineralier selv har observeret.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager:

No.

28.

Den 10 Julii 1744.

Kjøbenhavn.

Efterfølgende Lister, som fra en ubekendt Autor ere indløbne, haver Bedkommende rigtig efter Originalen besørget Publico til Trykken: Det Arithmetiske Theorema, hvis tydeligere Forklaring forimodes i de lærde Tidenders No. 15, synes at være abandonneret, saa vel af dets Autor proponens, som af den ubekendte Autor, der havde indsendt nogle Anmærkninger derover. Men som der maaffee kunde findes flere, der gierne saae dets Demonstration, saa forestilles

Ee

det

det her paa en anden Maade, og ønskes at det maatte være tydelig nok til at forme maae een for mange vel bekendt Autor til at demonstrere det fremsatte Theorema jo for jo heller.

§. 1. Naar et større Tal (54) saaledes Tand divideres ved et mindre (9) at quotienten bliver just et heelt Tal (6) saa siges det mindre (9) at gaae op i det større (54)

§. 2. Alle de Tal, i hvilke eet eller flere mindre Tal opgaae, kaldes numeri compositi eller Sammensatte Tal.

§. 3. De Tal derimod, i hvilke intet mindre Tal opgaaer, uden 1. kaldes numeri primi (eller efter Autoris proponētis Oversættelse, enkelte Tal.)

§. 4. Naar fra en numerus primus (53) subtraheres 1, og 4 gaaer op i Resten (52) saa er saadan numerus primus (53) en Summa af 2de Quadrat-Tal (49 og 4.)

Halle.

Den forduim her vaarne Senior ved det Theologiske Facultæt Dr. Joachim Lange har af visse Aarsager selv forfattet sin Levnets-Beskrivelse i sine forestandene 3de Embeder, saasom, da han var Professor ved Gymnasium i Berlin, og Præsesant

sammestæds, samt da han var Professor Theologiæ i Halle. Ved en vis Anledning har han heri anført og afhandlet 2de Materier, neml: den 1ste om Slangen i Paradiis Gen. III. hvor han af 12 Grunde beviser, at Satan der figurligen betegnes, og ikke har betjent sig af en naturlig Slange. Den 2den om Sambittigheds Frihed i Religions Sager: Dertil kommer endnu et Anhang, indeholdende en Faderlig Advarsel til Studiosos Theologiæ, at tage sig i agt for den Herrnhutiske Kirke-Form, og dermed forbundene Missions-Berk. Her tilføjes endnu en Sambittigheds-Prøvelse, til ret at anvende sin Academiske Tid paa Studierne. 18vo.

Aix.

Hr. Floguet, som i afvigte Aar udgav et Berk under Titul: L'Analyse du Canal de Provence, c'est à dire, les raisons & les preuves de la Possibilité de ce Canal, l'estimation de la depense, & du Produit, & des avantages, qui en peuvent revenir; har nu atter leveret et nyt i 8vo. om samme Materie, hvis Titul er følgende: Explication des Moyens proposés pour

faciliter la Construction du Canal de Provence, & de diverses Manieres de s'interesser dans cette entreprise, dediée à Messieurs le Marquis de Vance & le Marquis de Brue.

Wittenberg.

Stebhabere Land her forsynes med: Conr. Sam. Schurzleischii, Polyhistoris incomparabilis Human. & Eloq. in Acad. Vitemb. olim Profess. publ. ord. Sereniss. Principis Saxo. Vinar. Consiliarii & Biblioth. directoris, Historia Ecclesiastica, in qua Ecclesiæ status, Imperatores, pontifices, patres, viri docti, hæretici ac schismatici, ritus concilia & Synodi exponuntur, ex MS. edita cum indice copioso, opera & studio Godofr. Wageneri. Man kand ikke si ge forvist, om dette Bærl er trykt efter den Sl. Forfatteres MS. eller efter et af hans Tilhørere forfatted Udskrift; Thi det har ikke behaget Udgiveren, deri at skrive en Fortale til Læseren. Imidlertid er det dog Forfatteren ligt; I det deri overalt kand kiendes en stoer Læsning, en skarpsindig Dom og Paastjonnelse, og de netteste Ord og Orden; Historien tager sin

sir Begyndelse fra Christi Fødsel af, og endes med Pave Alexandro den 8de.

Hannover.

Her er nyeligen traadt for Lyset: Christoph Dieterich Grüpens, Registratoris, Historische Nachricht von dem Königl. chen und Chur-Fürstlichen Armen-Collegio zu Hannover. Heri viises dette Collegii Oprindelse, Tilvæxt og Indretning, og hvad Nytte det gjør i at opholde og forsørge de fattige Lemmer og at afskaffe de ørkesløse Betlere. Dette Collegium bestaaer af en Præsæs, som indsættes af det Kongel. og Chur-Fyrstlige Regierings-Raad, hvilken Betiening nu forestaaes af den Geheimt-Cantzellies Secretaire Unger. Under hans Direction ere 4 Bisiddere anordnede, saasom en Borgermester af Sammel-Staden, og den yngste Præst sammestæds; Dernæst en geistlig og verdslig Embeds-Mand af den nye Stad Hannover. Disse maa hver Maaned aflægge Præsidi Regnskab, som igien melder dette til det Kongel. og Chur-Fyrstlige Regierings-Raad. Nytten heraf lader sig selv tilshyre, i det alle Ting ved denne Indretning gaaer til i Skønneste Orden.

Lon

London.

Sølgende Skrift har her for kort Tid siden forladt Pressen: Recueil de Pieces Secretes & interessantes, tirées des Registres des Etats Generaux, des Etats d'Hollande, & Particulièrement de ceux du grand Conseil de Dordrecht, la premiere Ville à l'Assemblée de la dite Province, pour & contre la fameuse question, si les Provinces unies sont obligées de remplir la garantie, qui resulte du traité de Vienne, de 1731. quoique la Cour de Vienne n'y ait point satisfait. 1743. 12 Bind i 8vo.

Sos Mose Chastel er trykt: Histoire des Camisards où l'on voit, par quelles fausses Maximes de Politique & de Religion la France a risqué sa ruine sous le Regne de Lois XIV. 2. Tomes i 8. Man har endnu ingen tilførelsedette Efterrættninger haft om den Sebenniske Krigs sande Aarsager, som 1701 begyndtes ved de vægte Papistiske Oprør og umenneskelige Grumhed, og gruelig blev fortsat indtil 1704. Da den for medelst den almindelige Armod iblant Folket endelig maatte ophøre, og der blev Roelighed.

Fulda.

Hr. P. Philipp Bauer Soc. J. har fremsat
 Theses af Univerſa Philoſophia til off. n-
 lig Underſøgelse paa dette Academie.
 Skriftet er ſaaledes beſtaffen, ſom man
 af diſſe Tidens Jeſuitter kand vente ſig det;
 Thi ſammes Lærdom vleyer i Almindel-
 lighed ikke at gaae meget høiere end til
 nogle blotte Ariſtoteliſke Sager. For at
 fornøye Læſerne, vil man her fremsætte
 nogle ſaa deraf: Corpus formaliter eſt
 in loco per ubicationem a ſe Indistin-
 ctam. Univerſale Scotiſticum non eſt
 unum & multiplex in eadem ratione.
 Similitudinarium clare exprimit plura-
 litatem; fit ergo per intellectam non
 fingentem ſed formaliter præſcinden-
 tem. Fabula eſt, quod Sol in leone non
 permittat hominem naſci mendicum.
 Lutter ſlige Sandheder har Forfatteren
 af alle Philoſophiens Parter ſammen-
 ſtrabet; og ſtult dem i ſin Barbariſke
 mørke Stil.

Amſterdam.

Her kand Publicum tienes med et Skrift
 under Titul: Traité philoſophique des
 Loix naturelles; où l'on recherche & l'

on etablit par la nature des choses, la Forme de ces Loix, leurs principaux Chefs, leur Publication, & leur Obligation: On y refute aussi les Elemens de la Morale & de la Politique de Thomas Hobbes. Par le Docteur Richard Cumberland, depuis Evêque de Peterborough. Traduit du Latin par Mr. Barbeyrac, Docteur en Droit & Professeur en la même Faculté dans l'Universite de Groningue; avec des Notes du Traducteur, qui y a joint celles de la Traduction Angloise. 1744. 4to. pag 463 Sider.

Leingo.

J.H. Mejer her sammestæds har trykt: Daniel Eberhard Barings Beschreibung der Saale im Amt Lauenstein des Braunschweig- Lüneburgischen Fürstenthums Calenberg und aller in dieselbe fließenden Quellen und Bäche. Ingleichen der an dieser Saale gelegenen und gränzenden Graf- und Herrschaften, Städte, Flecken, Dörffer, Wälder, Berge, Salzbrunnen, Gesundbrunnen und dergleichen, woben zugleich einige Nachrichten von den zerstörten Schlößern, Homburg, Zwieselberg, Lauenstein und dem ehemals

mahligen Kloster Maritau anbracht, welches alles mit Anmerkungen und einer Beylage von vielen noch nie gedruckten Urkunden, auch einigen kleinen historischen Ausfühlungen, überdem noch mit verschiedenen Kupfern und einer Vorrede von dem Ursprung der Quellen, Brunnen und Flüsse, auch einer Erzählung der übrigen Saalflüsse, so aus der Geographie und Historie bis anhero bekannt worden, und nöthigen Registern begleitet wird. 1744. 4to 3½ Alphab. Af den vidtløftige Titul seer man, hvor mange Ting Forfatteren her paa eengang har afhandlet, som kand gjøre Læserne dette Skrift behagelig. I Fortalen andrager Forfatteren Naturkyndigernes adskillige Meeninger om Kilderne og Bryndenes Oprindelse; og opregner dernæst 11 adskillige Floeder, som under det Navn Saale ere bekendte. I Skriftet selv bliver Saalefloeden i det Lauensteinske, og alle derhos liggende Stæder, med dertil hørende baade Naturlige og Historiske Mærkværdigheder udførlig beskrevne; og her og der ere mange lærde Anmærkninger over gl. tydskke Ord indstrøede. Dernest gives og

smukke Efterretninger om adskillige berømte Lærde, s. f. E. om Echart Peter Hagen, som af en Skolemester blev Sehelme-Raad, Henrich Velstenius, Erasmus Francisci, Dörnmeyer, Jacob Lampadius, Just Gesenius, og den nyelig afdøde Hr. Keisler.

Paris.

Her er udkommen: *Traité des Petrifications, avec Figures à Paris.* 14to. Den 1ste Deel bestaaer af 163; Den 2den af 92, og den 3die, som handler om Planker eller Bretter, af 59 Sider. Denne curieuse Samling, som er forfattet af Mr. Bourguet Professor Philosophiæ i Neukastel i Sveitz, bestaaer mestendeels af Breve, som bemeldte Author har skrevet til adskillige Lærde om Petrificationen. Han siger selv i Fortalen, at Afridsningen dertil er besørget af nogle Lærde, som have ladet udgrave Figurer af adskillige til Steen omstiftede Legemer, der have været Scheuchzer og Lange ubekjendte, som dog have leveret hver et smukt Bort over denne Physiske Materie.. Men for at gøre samme Grund-Skrift meere complet og udførlig, har Forfatteren

dertil vil det søye de Figurer, som disse
 2de lærde Mand, allerede havde udg-
 vet, om de til Steen omstiftede Legemer,
 som ere fundene i Havet og forekomme i
 Biergene i Sveiz. Men da der findes
 mange Ting i Mfrs. Scheuchzers og Langes
 Bert, som egentlig ikke vedkomme de deri
 til Afhandling foresatte Materier, saa
 have Vedkommende ikke villet over-
 sætte samme i det franske Sprog. Imid-
 lertid forsikres, at den curieuse Læser
 i denne Samling skal finde, foruden ad-
 skillige rare Betænkninger, som før ikke
 have været Publico meddeelte, ligesaa
 smukke Afhandlinger, som disse bemeldte
 Forfattere have givet for Lyset; Hvoraf
 man og her vil fremsætte et kort Udtog:
 Den 1ste Piece er Monsr. Reaumur opof-
 ret, hvillen Mr. Bourguet med Billig-
 hed anseer, som en af de forfarenste Na-
 tur-Kyndigere, i vore Tider. Deri ind-
 holdes en Betragtning over Steenenes
 Natur; hvori Mr. Bourguet afgrundige
 Marsager og Erfaringen stræber at bevi-
 se, at de fleeste Steene ere komne enten
 ved den første Jordens Skabelse, eller ved
 den store Forandring, som skeede paa
 Jorden i Synd-Floeden. En Forandring

som efter Mr. Bourguets Meening har givet næsten alle Jordens Barter en nye Skikkelse. Derpaa anstiller han en nyve Inddeeling imellem de bekiendte Steene og henfører dem fornemmelig til 2 Classer; Disse igien ved Under-Deelinger til adskillige Slags; og viiser endelig en Maade, hvorledes man skal kiende det eene Slags fra det andet. Mr. Bourguet forstaaer her fornemmeligen dem, som Tid efter anden formeres; Men i Beshynderlighed dem, som i Hulerne, ved Strand- og Aae-Bredderne af det derpaa kommende Sand voxer og forøges; Smaa-Steene eller Gruus, afbrudte Mussel-Perler, og andre smaa eller store Forsamlinger af Steenige Materier, som Mineral-Bandene lade efter sig paa adskillige Steder i Jorden. &c. &c.

Her er i Trykken udgangen: *Historie de l'Empire Ottoman, ou se voyent les causes de son Aggrandissement & de sa Decadence, avec des notes tres instructives, par S. A. S. Demetrius Cantemir, Prince de Moldavie; traduite en François, par Monfr. de Jonquieres, Commandeur, Chanoine regulier de l'Ordre Hospitalier du St. Esprit de Montpellier, 1743.*

I 2mo 4 Bind. Den lærde og berømtige Fyrste Demetrius Cantimir, som var den store Tamerlans Eftermand, erterloed iblant mange andre Skrifter, og saa denne Historie i MSto. Hans Søn, Antiochus Cantimir førte MStet med sig til Engeland; hvor det kom den Sal. Dronning for Dyne, som da loed det oversætte i det Engelske Sprog, og af det Engelske har Hr. Jonquieres oversatt det i det Franske Sprog; dog saa, at man strax paa den tvungene Stil land see, at det er en Oversættelse; Ja han har undertiden understaaet sig at forandre den Engelske Oversættelse; saa at han paa adskillige Steder har faaet en langt anden Meening der ud, enten den kom overeens med Originalen eller ikke. Historien i sig selv er meget curieux; Den begynder fra Aar Christi 1300 og gaaer til 1711, da Freden blev sluttet imellem Rusland og den Ottomanniske Pørt. Forfatteren fortæller, iligesaa mange Artikler, 23 efter hinanden fuldte Tyrkiske Kærsers Levnets Beskrivelser, og da det synes, som han undertiden i vigtige Ting har besluttet sig for meget paa Korthed, saa har han raadet Bod paa denne Mangel ved sine

hosføyede Noter: hvori indeholdes mange, til Oplysning om det Tyrkiske, Persiske og Arabiske Sprog og Mærkværdigheder, nyttige Ting. Det Tyrkiske Rige begyndte, som Forfatteren siger, at stige fra Osmans Regierings Tid af indtil 1571, da Kaminiecks Erobring var den sidste Conquete af Tyrkernes lykkelige Vaaben, og Riget efter den Tid begyndte jo meere og meere at gaae til Grunde. Deri distinguerer sig denne Historie fornemmelig, at Pringen af Cantimir vel og har betient sig af de Christlige Skribentere, saasom Chalcondylas, Lonicer og andre, men dog foredraget de tyrkiske, hvorfor Tyrkerne og berøomme denne for en accurat og oprigtig Beskrivelse. Men det staaer derhen, om man just overalt Land troe en Tyrkisk Skribent frem for andre; Dog naar en Christen og Tyrkisk Criticus semsatte eens Fortællinger, Land man, ved Sammenligning imellem begge, komme efter en Deel Sandhed, og derefter holde enten af Partierne for den troværdigste. Den tydeligste Forfæel imellem begge disse Slags Skribentere kiendes fornemmelig i Efterretningerne om det Ottomanniske

Huuses Oprindelse og om Constantino-
pels og Candia's Erobring, hvori de Chris-
telige ikke land lignes med de Tyrkiske,
men dog, efter ald Anseelse, ere de troes-
værdigste. Til dette Skrift ere en umis-
skelig Ord-Bog til at forklare de Tyrkiske,
Persiske og Arabiske Ord, saavel som For-
fatterens Levnets-Beskrivelse i en confus
Orden hosføjede, saaledes at det første
skaaer først paa det gandske Bænk, og den
anden til sidst i den 4de Tomo.

Halle.

Her kand Publicumtienes med: Magist:
Georg Friderich Meyers Beweis der vor-
her bestimmten Uebereinstimmung. 14½ Ark
i 8vo. Forfatteren uttrer i dette Skrift
den samme Munterhed og levende Geyst,
som han forhen har vist i sine Betænkning-
er om Skiamterie. Han fremsætter
saa eftertrykkelig, som muelig, alle de
Grunde, der kand anføres for dette Leibes-
niskke Paasund; ja stræber endog,
tilligemed den af nogle visse foregivne
Indflod i Physiquen, at kuldkla-
ste alle de Beskyldinger, som derimod ere
giorte. Vel er det, at dette sidste skeer
med ald Beskeedenhed, da ellers denne
Ryebed, som ikke mange for denne vores

Forfatter har statueret, vilde tabe ald sin
 Behag og Anseelse. I Hoved-Berket fin-
 des ikke meget, som jo tilforn af andre er
 sagt; Thi han beklender sig at have Hr.
 Baumgarten i Frankfurt for det meeste
 at tackle. Det Cartesiske Systematis Sa-
 her ere grundigen kuldkastede. Men nog-
 le ville meene, at Forfatteren med den
 Lærdom han besidder, nok kunde indseet,
 at Grunden i Forklarings-Maaden over
 Occasionalistens og Leibnitianerens Sa-
 her er næsten een og den samme. Af Hr.
 Meyers fremførte Forsvar skal vel ikke
 enhver Læsere lade sig overbevise, at ved
 den forud bestemte Harmonie Legemer-
 ne ikke skulde blive vore Stæle, og Stæ-
 len Legemerne til et temmelig unyttig
 Redskab. Forfatteren har saaledes igien
 drevet den naturlige Influence, de Occa-
 sionelle Aarsager og den forud bestemte
 Overeensstemmelse, at hans Modsigelse
 baade i den Psychologiske og almindelige
 Forstand skal finde Medhold af Sandhed.
 Denne er Indholdet af den første Part.
 I den 2den bliver Forudbestemmelsen, og
 den forud bestemte Overeensstemmelse,
 samt flere til disse Sachers Forsvar og
 Forklaring fornødne Ting videre udførte.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

29.

Den 17 Julii 1744.

Kiøbenhavn.

Efterat den lærde og i den verdslige Wiisdom vel forfarne Magist. Lundhoff Aar 1742 haver giort sig meritert af alle Sandheds Elskere i Fædre-Landet, med at udgive sin af den Wolfiske Philosophie uddragne Ontologie, Cosmologie og Logiske Videnskab, som ere udgangne, den første under Titul: Elementa Philosophiæ Primæ seu Ontologiæ, ex Systemate Latino C. L. Wolffii enucleata & systematice composita ab Andrea Lundhoff.

Den anden: Elementa Cosmologiæ

3f

Ge-

Generalis ex Systemate Latino C. L. Wolffii enucleata & systematice composita ab Andr. Lundh. Mag. Phil. & Mathes.

Og den tredie og sidste: Logica Wolffiana enucleata & erotematicè composita illis, quibus veritas maxime placet, ab A. Lundhoff. Saa har han og siden faa ret fort i sin sædvanlige Slittighed, og nyeligen leveret Elskere af den Methaphysiske Videnskab den 3die dertil henhørende Part; som fører følgende Titul: Elementa Psychologiæ Empiricæ & Systemate Latino C. L. Wolffii enucleata & systematice composita ab Andr. Lundhoff. Mag. Philos. & Math. Disse Piecer behøve saa meget desmindre her at roses, som de findes at være tydelige og tilstrækkelige, til at give Begyndere en grundig Indsigt og Underrætning om de Methaphysiske og Logiske Sandheder. For Vidtsøftighed at undgaae, maae det være nok, til Læsernes Efterretning at anføre, at de Metaphysiske Sandheder efter den Wolffiske Maade i Definitioner fremsættes, og deres Rigtighed ved deraf flydende Theoremata, Demonstrationes, Corollaria, Scholia og Erfaringer ydermeere

re forklares og beviises; og at de Logiske Sandheder i Spørgsmaal og Stensvar grundigen forfattes.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af Traite des Petrifications &c.

Denne CrySTALLISATION, disse Draabe-Steene, haarde Bond- Faldninger og Skorper (som findes blant de tilforn ommeldte Steene) kand fornustelig ikke tilskrives andet, end at de bløde Jord- og saltagtige, eller Jordagtige og ChrySTALL-Particler foreene sig med hinanden, naar de flydende Materiers Bevægelse, som tilige sætter dem i Bevægelse, saa vidt aftager, at den endelig tillader dem at samles, og u-middelbar, enten paa Siderne eller paa Gladen at klæve ved hinanden: Men nu er Spørgsmaal, om man kand tilegne alle de Steene, som findes paa den gandske Jord denne Oprindelse? Men da det efter Mr. Bourguets Meening er umueligt, alleene paa disse Principia at grunde Steenenes Formation i almindelighed, og fornemmelig deres, som paa sine Stæder næsten udgiøre heele Bierge og Klipper, saa anfører han Grunde, som

han meener, ere tilstrækkelige til at bevise, at man maae holde for, at en Deel Steene tillige med den gandske Jordens Klode ere skabte; for hvilket han giver de samme Aarsager, som Mr. Descarte i sit Systema for Jordens og Planeternes Skabelse anfører. Paa den anden Sted, saasom der findes mange baade smaae Sand- og store Kampe-Steene, der længe efter Verdens Skabelse ere blevne til, og der neppe er noget Sted i alle 4re Jordens Deele, hvor man ikke i Jordens adskillige Situation, saasom i Bierge-Grundene finder Bretter, Træ, Coraller, Been-Rader af Dyr, Fiske, Grottes Bæk, eller Fiske-Skalle af alle Slags, Stykker, som alle eller til deels, enten ere giorte i Modeller, eller ombannede til Flinte-Steene; Saa viiser Monsr. Bourguet, at, da disse saa adskillige Corpora ikke i den Tid, de fik deres første Skabelse, have kundet komme need i Jorden, saa, maae man slutte, at de maae være komne der need ved Jordens Løyses Omverling og Adskillelse; Hvilken Omverling man ikke kand tilskrive andet, end den flydende Materies Virkning, der har
væ

været af samme Kraft, som den der var ved Synd-Flodens Vand, som forandrede den gamle Verdens Skikkelse, og tilvænebragte den, som den nye Verden nu sees at have, &c. &c.

Lemgo.

Udtogets Fortsættelse af Dan. Eberh. Baring's Beschreibung der Saale &c.

Foruden dette anføres endnu nogle smukke Historiske Beskrivelser over Staden Elsdagsen og Brævsfabet Spiegelberg, saa vel som en Deel andre forhen ubekjendte Beskrivelser. Elskere af den Physiske Videnskab finde og mod Slutningen af dette Brev en udførlig Fortegnelse paa alle her i Landene forekommende Konst-Kammere og Physiske Rariteter; og end en Conspectus paa et Bibliothec af alle de Historiske Sribentere, som have skrevet over Brunsvig og Lüneborg, samt alle andre dertil liggende Lande; Hvilken sidste Historie Forfatteren har i Sinde, i Fremtiden at udarbejde.

Stokholm.

Her sees: Geschichte und Thaten des Allerdurchlauchtigsten und Großmächtigsten Fürstens und Herrn, Herrn Friede-

derichs, Königs derer Schweden, Gothen und Wenden, Land = Grafens zu Hessen, mit unparthevischer Feder entworfen und hin und wieder mit nützlichen Anmerckungen erläutert. 1744. 8vo. 19 Ark. Denne Levnets = Beskrivelse, som er trykt i Tydskland, er alleeneste samlet af de offentlige Tidender, og de faa under Texten staaende Noter ere gandske almindelige.

Venedig.

Bogtrykkeren Herz har faaet fra Pressen: Thesaurus antiquitatum sacrarum, complectens selectissima clarissimorum virorum opuscula, in quibus veterum Hebræorum mores, leges, instituta, ritus sacri & civiles illustrantur: opus ad illustrationem utriusq; Testamenti & ad Philologiam sacram & profanam utilissimum, maximeq; necessarium. Volumen primum. Authore Blasio Ugolino. 1744. i stoer Folio 1022 Sider. Hr. Ugolini er født en Jøde, og siden overgangen til den Catholiske Kirke; hvorfør han, som den der fra Ungdommen op haver været fast i de Jødiske Lærdomme, best har kundet skrive om denne Nations Sæter og Skikke.

le. Han har nu med denne Tome gjort en Begyndelse til sin Samling af alle til den Jødiske Lærdom henhørende Skrifter; hvilken Samling skal udgiøre 25 Tomer i Folio. Heri indfører han allerførst nogle lærde Prolegomena; Dernæst den Rabbiners Caija Tosiptha Tillæg til det Skrift om Forsonings-Dagen, hvilket Udgiveren har oversat i det latinske Sprog, og forsynet med en vidtløftig Commentarius; Derefter følger Raimundi Martini Proæmium in pugionem fidei med Voisins mange og lærde Anmærkninger forklaret. Efter denne fremkættes: Den i de Jødiske Antiquiteter meget forfarnede Joh. Meyers adskillige Afhandlinger; Triglands smukke Skrift de Origine & causis rituum Mosaicarum; og endelig en Sammenligning imellem den Egyptiske og Hebraiske Guds Tjeneste; hvori en Liebhaber af Hebraiske Antiquiteter kand finde sig tiend med alt det samme, som haves i Marshams Can. Chron. Hr. Ugolini har fremdeles gjort sig meritert af den lærde Berden, med en smuk latinsk Oversættelse af den Tractat Siphra og Siphri, hvilken han med mange Philo-

logiske, og til Oplysning om den Jødiske Synagoge nyttige Noter har beriget. Der er alle de Rabbiniske Bøger, som han i denne Samling vil anføre, agter han at skrive saadanne Commentarios, som tilstrækkelig skal bevise og bekræfte Voifins Meening i hans Skrift, de Jubilæo Hebræorum & Christianorum; neml. at der er stor Overeensstemmelse imellem den Jødiske og Christelige Theologie.

Boghandleren Levernin her i Staden har i Leiden ladet trykke et Skrift under Titul: Storia degli Avenimenti dalla morte di Carlo Sesto Imperador de Romani, Scritta da Innocenzio Montini 1744. I 8vo. 220 Sider. Denne Bog er den første Part af en Historie om alt det, som har tildraget sig siden Kæyser Carls den Vites Død. Skriftet er med en grundig Lærdom og i en zürlig og reen Skrive-Maade forfattet.

Haag.

Her er i dette Aar traadt for Lyset: Les Leçons de la Sageffe, sur les Defauts des hommes. 1744. 3 Tom. i 8vo. Brevet er skrevet i Frankrige og trykt i Paris; hvoraf man her har trykt nogle Exemplarer efter. Den ubekjendte Forfatter for-

tiener for disse sine udvalte smukke Be-
 tænkninger, som med hans nette og reene
 Skrive-Maade, samt angenehme og
 muntere Expressjoner meget ziires, ald-
 den Høyagtelse og Berømmelse han
 Land paalægges. Hans Hensigt er over-
 alt, at overtale alle til at føre et roeligt
 og fornøyet Levnet med andre, og at und-
 skyldde eller skiule alle hos dem sig yttrende
 Fejl. Han fremsætter først Virkningers
 ne hos os, af den hos andre fundene Man-
 gel; og dernæst Hielp = Midlerne deri-
 mod. Han lader det ikke blive ved den
 blotte Formaning, at man i saa Fald i
 Taalmodighed maae bære over med an-
 dres Skrøbelighed. Men siger, at man,
 uden den forefattede Meening, at man en-
 er skabt til at lide, bør holde sig skyldig
 dertil. Vores naturlige Afsky for al
 Fortræd maae grundig overbeyes, og vo-
 res Taalmodighed af Forfatterens Lær-
 dom forøges. Disse Betragtninger ere
 naturlige, og anstilles af enhver fornuft-
 tig; Endskjønt de fleste slaae den reent i
 Glemme-Bog, og ganske faa, ikke uden
 største Nødsfald, have den i Erindring:
 Forfatteren uddrager alle sine Lærdoms-

me af den Hell. Skrift, og andre Theologiske Bøger; og alle Materierne ere i 3 Tomer forfattede. Han taler, blant andet og om forefattede Meeninger, efter hvilke endog en indbildt Fortørnelse kand gjøre os ont; og anfører derefter grundige Aarsager, hvorfor man med Sagtmodigheds maae taale end og en virkelig. For at forekomme andre Umagen, giver han dem de Midler til Haande, som tiene til denne Taalmodigheds at befordre, og viiser den store Nytte, man kand have af andres Feyl til sin egen Forbedring.

Her er til Publici Tieneste i Trykken udgangen: La Sainte Bible, ou le vieux & le nouveau Testament; Avec un Commentaire litteral, composé de Notes choisies & tirées de divers Auteurs Anglois T. II. premiere, Partie, contenant le second livre de Moise, ou l'Exode. 1743. 4to. 410 Sider.

Leipzig.

Her er udgangen et Skrift under Titul: D. Laurentii Heisters, der Medicin-Chirurgie- und Krauter-Wissenschaft, Professoris in Helmstädt, Practisches Medicin-

cinisches Handbuch, oder Kurzer, dog hinlänglichlicher Unterricht, wie man die innerlichen Krankheiten am besten curiren soll. Nebst einer Abhandlung von der Vortreflichkeit der Mechanischen Arzney = Lehre 1744. 8vo. Den berømte Hr. Hof = Raad Heisters Skrifter ere med stor Nytte brugte af dem, som have bildet lægge sig grundig efter de Mediciniske Videnskaber. Hans Compendium Medicinæ traadte for faa Aar siden for Lyset i Amsterdam; hvilken beqveme Haand = Bog Forlæggeren, med Forfatterens Tilladelse, har ladet oversætte i det tydske Sprog af den berømmelige Dr. Fregen, som og længe siden har udgivet sin egen Latiniske Chirurgie paa tydske. Denne Hr. Hefraad har selv siden igiennemseet og paa mange Stæder forbedret denne Oversættelse. Dette Skrift bestaaer af 20 Capitler. Det 1ste handler om de Sygdomme, som reyse sig af Overflødigt Blod. Det 2det om Feberne i Almindelighed og særdeels om Kaalde = Sygen. Det 3die om vedvarende Febere (Febres continuæ) og iblant disse 1) om de hidfige (acutæ) Det 4de om Febere, som komme af Udslæt, (exanth-

thematicæ) besynderlig om Smaa-Koppe, de saa kaldede Marsfern, Friessel-Flæs og Scharlach-Febere. Det 5te om Mage-Tarme- og Kryds-Febere. Det 6te om de milde og de tærnedede Febere (lentæ & hecticæ.) Det 7de om Inflammation. Det 8 om Blod-Flod. Det 9 om de forstoppede Blod-Flod. Det 10 om Blodets Sammenstemmelse, Congestioner og Smerter. Det 11te om Bleeg-Sot og Cachectiske Tilfælde. Det 12te om Forstoppelser. Det 13de om allehaande Flod af vandagtige Fugtigheder. Det 14de om de fornemteste Sindenes Tilfælde. Det 15de om de Skader, som tilføyes ved Bevægelser. Det 16de om Sygdomme i Magen og Tarmene. Det 17de Capitel om de fornemteste Qvindes Kønnetes Sygdomme. Det 18 om Tilfælde hos Børn. Det 19de om Forgifter. Det 20de om Sundheds-Brynd-Bandenes Natur og Nytte.

Jena.

Her fandt man tiene Publico med et Skrift under Titul: Schediasma historicum de Valacorum historia annalium Transilvanensium multis in punctis Magistra & Mi-

Miniftra differit J. Filstich Gymnafii Coronensis Transilv. Rector. 1743. Man fand af mange Kiendetegn see, at Vallacherne stamme hid fra de gamle Romere. Thi deres Sprog er gammel og med mange fremmede Ord beblandet Latin, og deres Baaben, Spiise og Klæde-Dragt har endnu med de gamle Romeres stor Liig-
 hed. For at gjøre sig adskillt fra de andre næst ved liggende Folk, pleve de endnu af Staden Rom at kalde sig Populus Romunius. De Wojvodiske Hofere elste meget det Italienske Sprog, og forskrive deres fleeste Læger og Secretairer fra Italien; ja deres meste studerende Ungdom gaaer og til Academiet i Padua. I Henseende til Navnets Oprindelse, da Igiendriver Forfatteren adskilliges Meeninger derom, og bifalder dem, som hidlede Oprindelsen af det Tydske Ord: Wallen, fordi de Tydske altiid kalde alle fra Italien udgaaende Folk, Valeos, Valones, eller Wandrere. Saxerne kalde dem Block, formodentlig, siæer Forfatteren, fordi de ere ubehøvlede Blocke, og vanslægte fra den første Art. Derefter fremsetter Forfatteren et kort Udtog af dette
 Fola

Folkets Historie, fra den Daciske Konges Decebali Overvindelse af indtil vore Tider. Han fortæller af Eutropio og Vopisco, at Kæyser Trajanus har ladet føre Colonier derhen af det gamle Romerske Rige, som siden bleve de Østerrigiske Kæyseres Herredømme underlagde, og i det 9de seculo antog den Grækske Religion. I det 11de Seculo drog en stor Sværm af dem ud fra Siebenbürgen, ind i det af Tartarerne ødelagde Moldau; deels fordi Landet var meget frugtbar, deels og fordi de ikke længere vilde være Gotherne og Hunnerne underdanige. Deres Anfører heed Niger eller Negrovot; hvilken byggede Stæderne Tergorest og Buckarest, og lagde Grunden til det Moldauske Rige. Dette Tog har ingen af Historie-Skriverne meldet noget Ord om; men Forfatteren beraaber sig i denne Relation paa et gl. Ballakisk MSt. den almindelige Omgang og Ballakernes broderlige Omgang med Siebenbürgerne. Mod Enden af det 12 Seculum drog en nye Hov, under en Anfører ved Navn Bogdan, ud af Siebenbürgen til de Landstaber imellem Podolien og Bessarabien, eller det

Sor

Sorte Wallachie; saaledes kaldet af det Sorte Korn, som der i Mængde voxer, og denne er Grunden til det Wallachiske Ruge. Disse Provinkers adskillige og foranderlige Skæbne bliver endelig og af Forfatteren kortelig berørt. Han har endnu en Wallachisk Historie liggende, som efter Cellarii Maade er forfattet; hvilken han lover, med det første at ville give for Lyset.

Saa sælges her og: Das in dem Jahre 1743. blühende Jena, darinnen von dem Ursprung der Stadt, Stiftung der Univers. und was sonsten zu dieser gehörig; in gleichen von denen andern hohen Collegiis gehandelt, besonders aber das Leben und Schriften der Gelehrten vollständig erzehlet wird, 8. i Alph. Læserne kand være vis paa, at der i dette Skrift ikke forekomme mange Urigtigheder; thi Forfatteren, Hr. Adjunctus Mylius forsikrer, at de Jeniske Lærde, enten selv have forfattet og indsendt, eller og igiennemset deres Levnets-Beskrivelser. Man kand og heraf i Almindelighed have en temmelig nøye Efterretning om dette A-
ca-

cademies Tilstand. Dog har Forfatteren heri glemt at sætte de nu paa dette Academie studerendes Tall.

London.

Robinson her sammesteds har besørget til Trykken: The Chronicle of the Queen of Hungary with the mighty Acts of George King of England, at the battle of Dettingen; and King George's Psalm of thanks giving for the victory over his and her Enemies; written in the manner of the ancient Jewish Historians, by Abraham Ben-Saddi, Brother to Nathan the Jew. The Second edition in Fol. paa 8te Sider. Titulen er indrettet efter den, som findes paa den nyelig udgangne Kongernes i Engeland Kronike; hvilket Forfatteren synes at have gjort, alleene for at fornøye Læserne, hvilkken Hensigt og er værd at rose. De bekiendteste Tildragelser i de nyere Tider blive her udi en smuk Skrivemaade opregnede. Fryde = Sangene, som udgiøre den 3die Deel af dette Skrift, ere ret kunstig indrettede efter dem i 2den Sam, XXII. og I, Reg. I.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

30.

Den 24 Julii 1744.

Kjøbenhavn.

Hr. Cammer-Raad Jochum Richard
Paulli her i Kjøbenh. haver et Brev in 4to.
under Pressen, som ventes, at kunde blive
færdig in Medio Augusti forstkommende.
Samme bestaaer i et firedobbelt Alpha-
betisk Register over Kirke-Ritualet og li-
geledes over Sold-Rullen; Det bliver
indrettet meget compendieus, ikke allee-
neste i henseende til sin første Inddeeling,
men endogsaa i henseende til een besynder-
lig Indretning, hvorved forebygges, at
formedelst aarlig tilvorende Antall af

fleere Kongel. allernaadigste Paabudd^e
 end som nu er bekiendt, Verket ingen en-
 ten Ombinding eller videre Forandring be-
 høver, end alleene, at udtage et par Bla-
 de, og ligesaa mange nye igien paa de for-
 riges Sted at indsette, Bindet uden Sla-
 de. Hvilke Blade da aarlig hos Autor
 for en ringe Betalning bliver at erholde.
 Ved Kirke-Ritualet er Forstæl paa begge
 Editioners forskiellende Pagine anviist.
 Ved Sold-Rullen er anført fornøden
 Extract af hidindtil mæstendeels ikkun i
 fremmede Sprog alleene bekiendt Efter-
 retning om Commerce-Tractater. Beg-
 ge Verker ere ellers deri ligedan indrette-
 de, at Materierne først fremsættes i een
 Alphabetisk Titel-Orden, med Beyviis-
 nings Numere in Margine, derefter at
 finde de dertil svarende Kongel. Anordnin-
 ger. Dernæst fremlægges et Ord-Regis-
 ter, hvilket i Alphabetisk Orden fremsæt-
 ter, saavel Ritualets og Sold-Rullens sa-
 gene, som andre Ord af liige Mæening,
 hvorved Husommelsen mærkeligen til-
 Hielp kommer. Ermeldte Verk bliver
 til Kiøbs at bekomme hver Exemplar for
 1 Rdlr. 32 S. hos Autor alleene, som paa
 nær

nærværende Tid boer i Gøtters = Bæde,
paa Hiørnet af Grønnegaden.

Her i det Kongel. Bæysenhuus er alle
reede i sidst afvigte Maaned udkommet
fra Pressen: Joannis Molleri, Flensbur-
gensis, Cimbria literata, sive Scripto-
rum Ducatus utriusque Slesvicensis &
Holsatici, quibus & alii vicini quidam
accensentur, Historia literaria triparti-
ta. Tomus I comprehendit Scriptores
universos indigenas, hisque immistos
complures, quorum patria explorari
necdum potuit; Tomus II adoptivos,
sive exteros, complectitur, in eisdem
Ducatibus urbibusque vel officiis fun-
ctos publicis, vel diutius commoratos.
Tomus III exhibet quadraginta sex in-
signium Scriptorum, partim indigena-
rum, partim adoptivorum, historias
multo longiores; quæ, ob ingentem de-
iis dicendorum copiam, Tomis præce-
dentibus (in quibus tamen breviter ii-
dem celebrati sunt,) inseri non potu-
erunt. In sigulorum paullo celebriorum
elogiis memorantur 1) patria, ætas, of-
ficio aut vitæ genera, annique &
dies, quoties investigari potuerunt emor-
tuales;

tuales; 2) scripta, tam edita, in classes secundum linguarum diversitatem distincta, adjectis ut plurimum integris titulis enumerata, quam inedita, affecta, promissa, nec non falso quibusdam attributa; 3) eruditorum de auctoribus, ac de libris illorum, iudicia, tam honorifica, quam sequiora, una cum aliorum, qui de iisdem consulendi sunt, Indicibus; 4) controversiarum, quibus impliciti fuere, sacrarum aut literarum, historia accuratior, nec non Continuatorum, Exegetarum, Defensorum, Adversariorum, &c. notitia, atque alia cognata de non unius generis memorabilibus monita. Opus magno quadraginta annorum labore ac studio confectum, diuque desideratum, Historiæ literariæ, ecclesiasticæ, & civilis, imo omnium disciplinarum, studiosis utilissimum, cum Præfatione Joannis Grammii, nec non Indice necessario.

In Folio, 3 Deele. Den første indeholdes 8 Alph. 4 Ark, den anden 11 Alph. 8 Ark, den tredje 7 Alph. 7 Ark. Læserne fand af Titulen nokksom kiende, hvor stor en Lærdoms Skat de i Skriftet i sig selv fand

Landvente. Articlerne ere i en Alphabetisk Orden indrettede; og for paa den første Part findes en lærd Fortale, som af den lærde og berømte Hr. Justice-Raad og Prof. Gram er forfattet. Deri ere deels de Banskeligheder, som møde ved at skrive en god Historie; deels og den Sal. Herr Möllers Levnets-Beskrivelse og Meriter i en net og angennem Skrive-Maade udførte. Saa findes og her og der adskillige de Lærdes foresatte Meeninger bestemtlig igiendrevne. Bemeldte Hr. Justice-Raad Gram har og rettet de ham i Verket forekomne Errater.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af Traite des Petrifications &c.

Herhos paastaar Mr. Bourguet, at Verden ikke oftere kand forgaae ved Vand; og at, dersom den høyeste Viisdom saaledes har indrettet den, at den ikke tiere ved Vand kand ødelegges, denne samme Høyskæmpværdige Viisdom da maae have maaget det saa, at den i sin Tid skal fortæres af Ild. Han indlader sig ikke dybere i denne Articyl, og viiser ikke, af hvad Aarsag

Verden nu skulde være meere beqvem til
 at opbrændes af Ild, end den, førend
 Syndfloden kom, har været. Endelig
 slutter Mr. Bourguet denne Discours med
 en kort Underretning om Steen-Sygen i
 Menneffenes og Dyrenes Legemer; Han
 anmærker derhos, at man, i Almindeligs-
 hed at tale, sielden finder saa haarde Stee-
 ne i Dyrenes, som i Menneffenes Legemer;
 Hvilket han tilskriver den Spiises og
 Drikkes Haardhed og Skarphed, hvor-
 med disse fødes; da Creaturerne i dets sted
 opholdes ved en meere simple og tarvelig
 Føde; og ikke drikke andet end Vand.
 Den anden Piece af denne Samlinger et
 Brev, som er skrevet af en Anonymo til
 Mr. Jallabert, Profess. Philosoph. Experi-
 ment. & Mathes. i Genev. Samme hand-
 ler om Aarsagen og Oprindelsen til de Pe-
 trificationer, som ligne de almindelige
 Hav-Creatur og Planter; Deri stræber
 Forfatteren, at beviise og bekræfte den
 Hypothesin, efter hvilken de ansees som
 Legemer, der virkelig produceres i Ha-
 vet, og som Synd-Floden baade neden i
 Jorden og oven paa dens Glade har udbred-
 det. De Barthers Lighed, hvoraf disse saas
 fals

Faldede Petrificationer ere sammensatte;
 Den fuldkomne Lighed, som findes imel-
 lem dem, der ere af et og det samme Slags,
 saa vel som og deres Liighed med de os be-
 kiendte Sæe-Legemer, kand noksom bevi-
 se, at de hverken kand ansees, som et Na-
 turens Spill; eller, som nogle have vil-
 det paa staae, at man ej kand med de gamle
 tilskrive visse Legemer Petrificationen, li-
 gesom visse Insecter Forraadnelsen. Det
 er derfor ikke mindre urimeligt, at vilde
 forkasie deres Oprindelse af den af nogle
 statuerede Sæd, som Naturen over alt
 har udbredet, hvilken tilligemed en vis
 Plastique eller Billed-skabende Kraft, der
 er lige saa vanskelig at beskrive, som at be-
 gribe, haver dannet eller formeret disse
 adskillige Producter, efter at samme for-
 ud have været forandret fra deres forrige
 til et nyt Element. Thi man maatte el-
 lers spørge, hvorledes visse Slags Bild-
 Sotlin og Hiorte, som ingenstæds findes
 uden i America, paa visse Steder i Enges-
 land have kundet formes under Jorden.
 Hvorledes Elephanter, eller i det mindste
 Ribbeenene af dem, som i samme Provin-
 ter, og paa andre Steder, saasom i

Marg. Grævedømmet Durlach, i Thüringen og Sibirien ere komne oven paa Jorden at ligge, have fundet komne op fra den adskillige Situation hvor de i Jorden have ligget skulte, og have opnaaet deres almindelige Størrelse? Men, da det formødeligt en længst anstillet Ligning imellem disse Legemer og dem, som ere erklærede for animalia, vegetabilia og mineralia, er en afgjort Sag, at alle de første Legemer, hvad enten de i Jorden have taalt en Forandring eller en? eller og de ere virkelig og kiendelig Petrification uoverkastede? dog komne nøye overeens med de sidste; og enten denne Liighed speer ved baade de indvortes og udvortes Parters Configuration, eller i henseende til Tyngselen, eller de Principia, som efter Chymiens Regler deri indeholdes, saa maa man dog foredrage samme Corpora alle de Hypothesibus, som man har paa funden til at give Aarsag til denne Conformité. &c.

Hos den ældre Cavelier sælges: Description de ce, qui a été pratiqué pour fondre en bronze d'un seul jet la figure equestre de Louis XIV, élevée par la ville
de

de Paris dans la place de Louis le Grand en 1699. Ouvrage François & Latin, enrichi de planches en taille douce, par le Sr. Boffrand, Architecte du Roi, de son Academie Royale d'Architecture, premier Ingenieur & Inspecteur general des ponts & Chaussées du Royaume. in Folio 61 Sider. Det er uimodsigelig et af de nyeste Paafund, at forfærdige en Tre-Støtte i en Støbning, der er ligesaa stor, som den der blev oprettet Kong Ludevig den 14 til Tre. Thi mand finder hverken i de nyere eller ældre Tidens Historie flere deslige Exempler. Modellen dertil er forfærdiget af den berømte Bildhugger Franz Girardon; Men alt hvad man har paafundet til at støbe den med, forevist og besørget af Johan Balthasar Keller, som er en Sveitzer. Hr. Boffrand har ved det gandske Arbejde været tilstæde; hvorfor han har kundt opteigne end og de allerringeste derved foresaldene Omstændigheder, og i 12 Capitler beskrevet den dertil brugte Machine, Modellerne, hvorledes Metallerne ere tilberedte, og s. m. Paa det at Konstnere uden for Frankerige og saa kun-

de stee en Tieneste med denne Underretning, saa er der satt en latinsk Oversættelse hos den franske Text, og alle Ting ved smucke og accurate Kaaberstykker forklarede.

Hos Bogtrykkeren David den yngre er nyeligen udkommen: L' Histoire du Detronement d'Alfonse VI. Roy de Portugal, contenue dans les Lettres de Mr. Robert Southwel, alors Ambassadeur de Charles II, Roy d'Angleterre, à la Cour de Lisbonne; & precedée d'un A-bregé de l' Histoire de Portugal, traduite de l'Anglois. 2 Bind i 12.

Leipzig.

Hr. Christian Gottlieb Guttmann, som er Rector ved den Fyrstlige Skole i Bernstad, har hos Bogtrykkeren Berab. Christian Breittkopf ladet trykke: Vernünftige Gedancken über die neue Comæten-Lehre des S. T. Herrn Rector Johann Heyns zu Altbrandenburg, so er in seinem Versuch einer Betrachtung über die Comæten vorgetragen, nebst einem Beweis a priori von dem Umschwunge der Erde und der andern Planeten, wider die langen Whistonischen Schöpfungs-Zage. 8vo 10 Ark, 1 Kaaberst. Dette Skrift

er, i følge af Titulens Indhold, deelt i 2 Afhandlinger. I den 1ste anfører Forfatteren de Vanskeligheder og Tvivlsmaal, han ved Hr. Heins Meeninger om Comæterne har funden, haade i Henseende til deres Omløb, og deres Antændelse og Virkning i Jorden. Til Slutning i denne Afhandling fremsætter han sine Betænkninger over nogle hans Contra-Partes Theologiske, Sager og Bibliske Sprogs Forklaringer, saasom om de Biises Stierne, og om Solens Formørkelse ved Christi Død. Nogle af Forfatterens Sager imod Hr. Rector Hein ere vel nogenledes tilstrækkelige til Igiendrivelse, dog de fleste alt for svage; I særdeelehed de, som ikke synes, at være stillede saa meget imod Hein, som imod Newton; i hvis System Hr. Hein endnu synes, at være noget fremmed. Den 2den Afhandling giver Forfatteren ud for et Beviis a priori, at alle Planeterne altid have, og fremdeles ikke andet Land, end dreve sig omkring deres Axis.

Berlin.

Hos Johannes Andreas Rydiger her sammesteds findes et Skrift under Titul; Gründliche Untersuchung der Urfa-

chen, die das weibliche Geschlechte vom
 studiren abhalten, darinne deren Uner-
 heblichkeit gezeiget, und, wie möglich
 nöthig, und nützlich es sey, daß dieses
 Geschlechte der Selahrtheit sich befließ-
 ge, umständlich dargelegt wird von Doro-
 theen Christianen Leporinnin, nebst et-
 ner Borrede ihres Vaters D. Christian
 Polycarp Leporin. i Octavo. Denne For-
 fatterinde viiser i Indgangs-Talen, hvad
 Fordeel de Lærde har frem for de Læige
 eller u-studerede Folk; og slutter, at det
 vilde blive Qvinde-Kiønnet til Skade,
 om de, som bør sørge for deres Opdragel-
 se, vilde forbyde dem, at studere. Skrif-
 tet er deelt i 3de Hoved-Sectioner, af hvil-
 ke den første anfører og grundigen igien-
 driver de galne og foresatte Reentinger,
 hvorfor Qvinde-Kiønnet afholdes fra at
 studere. Den første af disse vrønge Meen-
 ninger er, at det ikke somme et Fruent-
 timmer, at være lord, fordi de ikke ere i
 Stand, til at gøre et Raffen Fremgang;
 Den anden: at Fruentimmeret ikke kan
 vente sig nogen Nytte af sin Lærdom;
 Den 3die: at Studia vilde give Fruentim-
 meret Anledning til meget ondt, og den
 4de at Studeringer hos dem vilde blive an-

seet som noget fremmed. Den anden Hoved=Section forestiller de Aarsager, som, foruden de forefattede Meeninger, forvolde, at Qvinde=Kønnet ikke studerer. Hertil henregner Forfatterinden, Gierlighed, Hoffærdighed, Frygt for Jalousie &c. og viiser der hos, hvor u=tilstrækkelige og u=grundede disse ere. I det øvrige er dette Verk i en lærd og behagelig Skrive=Maade forfattet; saa at Læseren af dette skal blive begierlig, efter at see de Skrifter, som denne Forfatterinde lober, med det første i det franske Sprog at udgive.

Jena.

Her kand man tiene Publicum med: Jo: Georgii Walchii Theol. Doct. & Prof: Publ. Historia Ecclesiastica Novi Testamenti, variis observationibus illustrata. I 4to 9 Alph. 18 Ark. Denne er Begyndelsen til et ypperligt Verk, hvori Forfatteren vil fortsætte det Nye Testamentes Kirke=Historie til vore Tider. Enhver Læser skal u=paatvivlelig strax gjøre sig stort Haab om dette Skrift, siden denne Forfatteres baade smaae og støre historiske Skrifter u=imodsigelig bevise, at han besidder ald den Beavemhed, som udkræves til at udføre et saa vigtigt og

vidtløftigt Arbejde. I denne Part la-
 der dette sig øyensynlig see. Efterretning-
 gerne ere af Kilderne selv uddragne, hvor-
 ved dog de nyere Skribenters Skrifter
 ikke aldeles udelukkes. Hand har over-
 alt gjort Forskiæl imellem det visse og us-
 visse, eller fabuleuse, og her og der grun-
 digen paakiendt de afhandlede Ting. Ho-
 ved-Tingene blive in Paragraphis korteli-
 gen forestillede; med derhos altid in Ec-
 thesi vidtløftigere udførte, beviiste og
 forklarede. I denne Tome leverer For-
 fatteren en fuldkommen Kirke-Historie,
 næsten for de heele fire første Secula. Hi-
 storien er og efter hver Seculum afdeelt.
 Et hvert Seculi Materier forestiller For-
 fatteren i fire Capitler. Det første hand-
 ler om de Christne Lærere og Skribente-
 re, blant hvilke der i det første Seculo,
 handles i 3de særdeles Sectioner: 1) Om
 Johanne den Døbere og Jesu Christo;
 2) Om Apostlerne, Evangelisterne og de-
 res Skrifter; 3) Om Christi 70 Disciple
 og de Apostoliske Fædre. I det andet Ca-
 pitel handles altid om Kirkens indvor-
 tes Tilstand; hvortil henregnes Histori-
 en om den Christelige Religions Udbre-
 delse og om de da værende Christnes Lær-

dom og Levnet. I det 3die Cap. beskrives for det første Kirkens udvortes Tilstand, dernæst de da værende Kirke-Sikke, Regiment og-Disciplin. Derpaa følger endelig i det 4de Capitel en Fortælling om Kirkens udstandene Modgangs Tilfælde, hvor der gives en tilstrækkelig Efterretning, om alle Kætterier, Kirkens Fraffælselser, om de opkomne Tvistigheder, Forsølgelser, Conciliis og de mindre Kirke-Forsamlinger. De mange heri til Afhandling forekommende Ting ere ved smaa Sectioner ordentligen adskilte. Dog maae man herhos mærke, at der ikkun findes i denne Part de 2de første Capitler af det fjerde Seculum, og de 2 sidste, som de vidtløftigste, endnu mangle. Foran paa Barket staaer en vidtløftig Indledning til det Nye Testaments Kirke-Historie; hvori Forfatteren vilser de rette Kilder og den beste Maade at studere dem paa. Denne Indledning fylder 12 Ark; og Bogen sluttes med et ligesaa stort Register.

Wittenberg.

Ephraim Gotlob Eichsfeld har nyelig faaet fra Pressen: Gotlob Erdm. Zeichbichii

bichii, A. M. Specimen Observationum in Novum Testamentum ex Numismat. antiquis. 34to 6 Ark. Saa fortræffelig, som Ezech. Spanhemii Skrift de usu & præstantia numismatum end holdes for at være, saa har han dog deri indtæt anført om den Nytte, man kand have af Mynterne til Forklaring over den Hellige Skrift; men i særdeelehed over det Nye Testamente. Den berømte Dr. W. E. Læschner har vel in Stromat: med en grundig Lærdom anført noget, som kunde synes, dertil at henhøre; men hans Hensigt var alleene dermed at give Oplysning, om de i det Nye Testamente ommeldte Mynter. Christian Schleges Biblia in nummis samler ikkun de Sprog eller Diviser, som findes paa gl. Mynter. Denne Mangel har bevæget Forfatteren til at han i nogle Aar har samlet endee saadanne Anmærkninger, hvorved adskillige Steder i det Nye Testamente af gamle Mynter kand oplyses. Dette Skrift har han derfor ladet udgaae til en Brøve paa denne hans Flid og Nøye; hvor paa, om samme bliver vel optaget, skal følge flere.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

31.

Den 31 Julii 1744.

Kjøbenhavn.

En Ven, som under Begyndelses Bogstaverne til hans Navn, M. P. holder sig ubekjendt, har til Publication i de lærde Tidender indsendt efterfølgende Invitation til Autor af de i bemældte lærde Tidenders No. 28, a. c. indførte Propositioner; hvorfor samme, efter Begjæring, her ere rigtigen til Trykken befordrede: Saasom en ubekjendt Person i de lærde Tidenders No. 28. synes at vilde binde sig ved det Mathematiske Spørsmaal, som i forgangen Mars lærde Avis No. 48 skal

Hh

vare

være fremmat, og siden maaffee abandoneret, saa ombedes samme Person (ikke af den saa kaldede for mange vel bekiendte Author; Thi hand er reist til Berlin, som hans Føde-Bye, men) af M. P. at vilde fremsætte hans Arithmetiske theorema, som han kalder det i de lærde Tidenders No. 28. Thi man finder sammestæds ikke andet end Forklaringer eller Definitioner paa adskillige Ord og Tale-Maader, som denne ubekiendte Person vil tilæigne Proponenten fra forgangen Aar, og paa denne Maade antage hans Partes; da dog en Author alletider bedre forklarer sit eget Arbejde end en anden uden for samme Arbejde, dog det maage være, som det vil: Man haaber dog ikke, at denne ubekiendte Person skulde søge efter en Proponent, da han dog selv er og skal blive Proponens, saasom han udelader maaffee med Flid det saa kaldede Theorema, og derved søger at fange en Proponent eller ligesom ved Kloster Syllogismis at omstifte en Opponent til Præses. Og paa det han ikke skulde paaafylde at hannem skeede Uræet, saa bør følgende Instantier anføres imod hans 4 Paragraphis.

1) Hvad de 3 første \S anbelanger, saa slutter man, at Proponenten ikke kand begiære nogen Bevis eller Forklaring paa hans egne Forklaringer; Thi hand selv er hans egen Ords allerbeste Fortolker. Følgeslig kand ubi disse 3 \S ikke Theorema findes, hvis Bevis udkræves.

2) Hvad den 4de \S angaaer, saa kand samme ikke heller ansees, end for en arbitrar Definition eller Forklaring, lige saa vel, som jeg ogsaa vilde sige: Naar fra et Tal, som ikke er numerus primus (85) subtraheres 1. og 4. gaer op i Resten 84. saa er saadan numerus 85. en Summa af 2de quadrat Tal (49 og 36) Eller for tydeligere Forklarings Skyld: alle de Tal, som lader sig saaledes dividere ved 3, at intet bliver til overs er og skal være heele Tal. Disse Ord indeholder intet andet end een efter Behag antagen Definition paa et heelt Tal, og behøve ingen mere Forklaring eller Bevis: Allerhelst ogsaa alle slige Sætninger, naar de ikke ere i sig selv contradictorisk, bør ikkun findes; Thi de in numerorum seriebus infinitis alle ere muelig, og derfor allerede beviist. ex. gr. til ydermere Bekræftelse: Naar fra et

Tal, som er numerus primus (89) subtraheres, 2 og 3 gaaer op i Resten (87,) saa er saadan numerus 89 en Summa af 2de Quadrats Tal (64 og 25.)

item

Naar fra et Tal, som ikke er numerus primus, (32) subtraheres, 2 og 3. gaaer op i Resten (30,) saa er saadan numerus 32 en Summa af 2de Quadrats Tal (16 og 16.)

item.

Naar fra et Tal, som ikke er numerus primus (52) 2 subtraheres og 5. gaaer op udi Resten (50) saa er saadan numerus 52 en Summa af tvende Quadrats Tal (36 og 16.)

&c. og saa uendeligen frem.

Sluteligen kand den ubekiendte Person heraf see, at M. P. er at undskyldte, naar hand siger, at det Theorema, som skal beviises, er udeladt. Og kand den ubekiendte Person ogsaa ikke fortryde paa, naar M. P. siger tilsidst, at hand ikke herefter kand nødes til nogen Svar, naar den ubekiendte Person ikke expresse og tydelig bekiendt gjør, hvad hand vil have beviist: Thi M. P. kand ikke anderledes ansee sig, end den ubekiendte Person søger ickun ligesom de unge Studentere, at beholde det sidste

sidste Mundheld, ogsaa passere som Mes-
 ter: eller ogsaa han maae ikke forstaae
 Mathesin, hvorudi ikke Ord saa meget som
 Tingene ansees. Og udi hvilken af disse
 tvende Tilfælde den ubekjendte Person
 skulde svare, saa concederes af M. P. den
 ubekjendte Person at have ret, for at und-
 gaae Ord-Krig, men i det øvrige er M. P.
 alletider skyldig at svare, naar ved Tin-
 gen i sig selv røres.

Alle Christ-Elskende Liebhabere kand
 nu blive tient med den fulde Samling af
 følgende smukke Skrift, hvoraf den 2den
 Tome i dette Aar er kommet for Lyset:
 Die verklärte Herrlichkeit unsers HERN
 und Heylandes Jesu Christi, in öffent-
 lichen Geistlichen Reden über den Brief
 des Heiligen Apostels Pauli an die He-
 bräer; vor der Königl. Dänischen Herr-
 schafft vorgestelt, und auf allernädig-
 sten Königl. Befehl im Druck gegeben von
 Johann August Seidlitz, Königl. Hof-
 Prediger und der Heiligen Schrift Pro-
 fessor. Den 1te Part 1743, 2 Alph. 1
 Ark; Den 2den Part 1744. 1 Alph. 22
 Ark. 8vo. Læseren finder heri ikke en
 Commentarium over Pauli Epistel til de

Ebraer, da samme ikke henhører saa meget til Brødike Stolen, som i det Aca-
demiske Cathedra; Men heri habes en
kort og tydelig Forklaring over Ordene
Forstand i dette Brev, og de deri fore-
kommende Hoved-Sandheder, som alle
udlægges til en kraftig Opmuntring til
Kiærlighed til Gud, og Christendoms-
mens Bestyrkelse. Disse Brædikener ere
i alt 50 i Tallet; af hvilke den 1ste Part
indeholder de første 23, og den 2den Part
Resten. Den i enhver Part brugte Or-
den og Hoved-Indholdet gives ved det der
for ved staaende Udtog tilkiende; Saa
som og Inddeelingerne i enhver Brædiken
i særdeleshed og deri indeholdene Hoved-
Materie habes i første Dyelast oven over
Afhandlingen.

Frankfurt og Leipzig.

Michael Blockberger har til Trykken bes-
sørgt: Doct. Nicolai Börners Philatri-
der Röm: Kays: Leopold-Carolinischen
Reichs-Academie Nat. Curios: Mitglie-
des, Medicus sui ipsius, oder sein Selbst-
Arzt, in welchem, nach vernünftigen
hygeischen Grund-Sätzen, Anweisung
gegeben wird, wie ein jeder seine Gesund-
heit

heit erhalte, und mit Gott ein langes
 Leben theilhaftig werden könne. 1744.
 Denne Bogs Indhold skal uden Tvivl
 blive sine Læsere til stor Nytte; man vil
 derfor meddeele en Extract af Hoved-
 Indholder: Det 1ste Capitel handler om
 Sundheden, og hvori den bestaaer; Det
 2det viiser, hvorledes Luften skal være
 beskaffen naar den skal befordre Sundhe-
 den; Det 3die hvad slags Spise og Drik
 man til Sundhedens Bedligholdelse skal
 udvælge; Det 4de lærer, i hvad Orden
 Bevægelser og Roelighed skal ombesles,
 naar Sundheden skal staae vedlige; Det
 5te, hvorledes man i Sovn og Vaagen
 for Sundhedens Skyld har sig at forholde;
 Det 6te, hvorledes Sindets Bevægelse er
 Sundheden enten til Skade eller Gavn;
 Det 7de, hvorledes man har at agte paa
 Excrementa, hvor der tillige viises, at des-
 res Tilbageblivelse eller seensfærdige Ud-
 gang er Legemet og Sundheden skadelig.
 Det 8de viiser, hvad slags Spise der best
 tteener, saavel de svage, som sterke Natu-
 rer, og hvorledes man for Sundhedens
 Skyld heri har stor Forskiel at paaagte;
 Det 9de foreskriver, hvorledes Qvinden

Kønnet for Sundhedens Skyld skal for-
 holde sig i deres Diæt; besynderlig naar
 de ere svanger, endog til Fosterets Ryt-
 te. Det 10de underretter, hvorledes man
 i Henseende til Temperamentet skal leve
 efter Sundhed; Det 11te hvad for Sund-
 heds Regler saavel Børn som gamle Folk
 have at i Nat tage; Det 12te hvorledes
 man egentlig med visse Midler kand bes-
 vare sig mod Sygdomme, og, nest Gud,
 derved opaaae en høy Alder; Det 13de
 forklarer, hvorvidt en Bane, som ellers
 kaldes den anden Natur, kand gjøre nos-
 get til Sundhedens Bestandighed? hvor-
 hosfoyes en Underretning for Biergfolk,
 hvorledes de maae vogte og helbrede sig;
 Det 14de betragter de Narlæger, hvorfor
 enhver bør være sin egen Læge; Det 15de
 viiser de Studerende, hvorledes de best
 kand vedligeholde deres Sundhed og læn-
 ge leve. I det 16de fremsættes en Under-
 viisning, hvorledes en ret Medicus bør
 være beskaffen, og en Advarsel for u-be-
 qvemme og skinn-Læger, saavel som og for
 den u-tidige og u-rigtige Medicinens
 Brug.

Paris.

Udtogets Fortiættelse af *Traité des Petrifications &c.*

Da den næst forhen meldte Conformite, og derfor værende Regler, intet admitterer, som i nogen Maade strider enten imod Bevægelsens Regler, eller imod de fuldkomne, og af Forsaringen uddragne physiske Principia, saa henføres rimeligst de de forberørte Rivbeens, Planter, og til Steen blevne Søe-Mussel-Verkers Befindelse paa de Steder til en naturlig og almindelig Forslyttelse fra et Sted til et andet. Men da tillige denne Forslyttelse er stigit langt højere, end de største Ebber og Floeder, de haardeste Storm-Veyere, de særdeles Landenes Oversvømmelser, de stærkeste Jord-Skiælv, og de heftigste Hav-Grundenes Oprørselser have kunnet virke og afstedkomme, saa kand samme ikke heller bedre forklares, og til intet andet henføres, end en almindelig Jordens Oversvømmelse, og den øverste Jord-Skorpes Omveltning, som tillige til en anteelig Dybhed i Jorden har penetreret. Den 3die Piece, som Monsr. Bourguet har givet for Lyset, fører denne Titel:

tel: Lettre sur un Phenomène remarquable, contre l'augmentation pretendue du Volume de la terre. Dette Skrift have følgende lærde Mænd David og Henri François Rognon, Hr. Osterwald og Hr. Cartier, som alle ere Præster paa adskillige Steder i Neuschastell, haft under Hænder, og med mueligste Accurateffe til Trykken besørget. „En Stat, siger Forfatteren, som over al Europa er noksom bekiendt, helst som den tilhører en stor Konge, og tillige lægger saa stor Vind paa, at aabenbare Mineralium, Vegetabilium og Animalium Natur og Egenskaber, fortjener saa meget bestimeere, at gøres bekiendt i de Lærdes Republique. &c. &c.

Et andet fra Paris.

Carl Osmont kand nu tiene Liebhaberne med: Histoire Général d'Espagne, traduite de l'Espagnol de Jean de Ferreras, enrichie des notes historiques & critiques, de Vignettes en taille douce, & de Cartes Geographiques, par Mr. de Hermyllis. 1ste Tome. 3 4to. 507 Sider. I den Fortale, som Hr. Hermily har sat foran, vilser han, at den Spanske Nations Byrd

Byrd og Berømmelighed fornemmelig grunder sig paa 4re Ting, neml: 1) Paa Indbyggernes Ælde, hvilken han med mange Skribenters Bidnesbyrd hidleder fra Thubal, Japhets Søn: 2) Paa den Ære, som de i Krig har indlagt sig, og de mange Helte, som man i denne Historie finder beskrevne. 3) Paa det Mood og Bestandighed, hvormed den Catholske Religion hid indtil i deres Lande er bekyttet, og fra Arianernes og Mahometanernes Bildfarelser forsvaret, og endelig 4) paa den Anseelse, som de Spaniske ved lærde Skrifter have forhvervet sig, hvilket de store Verke, hvori man finder dette Lands Lærdes Navne antegnede, noksom bevitse.

Dette Kongel. Videnskabernes Academie gjør bitterligt: at disse, Aar 1742 og 1744, de Lærde til Besvarelse forelagde Spørgsmaal: Hvorledes og hvorfor det skeer, at Magneten drager Jern til sig? At Magnetnaalen altid vender sig mod Norden? og hvad der er Aarsag til

til dens Declination og Inclination? Endnu ikke med tilstrækkelig Klarhed og Visshed ere oplyste; og at deraf for i de 2 ovenmeldte Aar ingen Priser ere udgivne; Men at disse samme Spørgsmaal endnu til Aar 1746 foresættes de Lærde til Undersøgelse, og at da den, som indgiver den grundigste Afhandling, skal med en tredobbelt Belønning, nemlig 7500 Livres aflægges. Indenlandskke Lærde blive ikke deelagtige i denne opsatte Pris; dog vel de udenlandskke, som tillige ere Lemmer af dette Videnskaberne Academie. Alle lærde i fremmede Nationer blive derfor indbudne til at paatage sig, at arbejnde i ovenansførte Materie? Hvorhos ombedes, at de Skrifter, som herover indsendes, enten i det Latinskke eller Fransske Sprog maatte forfattes; Dog er dette ikke uforbigængelig fornøden; Men enhver, som dertil ikke vil forbinde sig, kand skrive i hvad Sprog ham helst behager; Da Academiet selv skal besørge en Oversættelse deraf.

Göttingen.

Hos Bogtrykkeren Schmid er følgende
Skrift

Skrift nyeligen kommen for Lyset: Lud. Martinii Kahlii, Philosophiæ & Juris utriusq; Doctoris, illiusq; Professoris Publici ordinarii Commentatio Juris Publici de Trutina Europæ, quæ vulgò appellatur die Balance von Europa, præcipua belli & pacis norma. 34to 17 Ark. Det har siden Verdens Begyndelse ikke fattedes for Folk, som ved deres Magtes og Vældes umaadelige Udbredelse stedse have søgt at forstyrre den almindelige Røslighed, og i de nyere Tider er de Franskes og Spanskes Herste-Syge bleven noksom bekendt. Jo meere det derfor er en Stat derom at gjøre, at sammenknytte det Baand, hvorved Folkene i almindelighed forbindes, jo eftertrykkeligere have de altid satt sig imod alle ilde sindede Folkes Anslag, og stræbt at see saadanne, som ikkun sigte til at undertrykke andre, paa alle Maader forekomne, ja at befordre Lige-Bægten i Europa og i den gandske Verden. Hr. Prof. Kahle viiser i denne lærde Afhandling Lige-Bægtens Natur og Bestaaffenhed, og derhos i særdeleshed dens Grund og Oprindelse, som kand søges, ikke alleene i den almindelige Folke-Rætt, men

end og i heele Folkes og Rigers særdeelede Forhindelser og Freds=Slutninger. Det første bevises med grundige Fornuftige Slutninger, og det sidste med Døensynlige Exempler, som ikke kand sættes i Tvivl. Heraf følger klarligen, at et Folkes alt for stærk tilvoksende Magt, hvorved Lige Bægten ophæves, giver de øvrige Folk retfærdige Marsager, til at krige imod den mægtigere Part, og med Magt at viise ham tilbage inden sine Grændser. Dog bør ikkun dette forstaaes om saadan en Magt, som er kommen paa høieste Point, og truer de øvrige Folk med den visse Undergang; Men ingenlunde henføres til en maadelig Magt, hvorved de mindre Stater Tiid efter anden kand tilvoxe, og blive de større lige; Saasom den almindelige Roelighed derved ikke forstyrres, men langt meere befordres og bestyrkes. Dette og andre Materier, som heri have haft nogen Influence, har Forfatteren saa ordentlig som grundig udført; og overalt ved Historiens Hielp, som i siige Skrifter er umistelig, gjort Læserne sin Afhandling levende og fornøvelig. Da i det øvrige denne er en sinul Materie, der passer sig net paa de nærværende Tider, saa ere og

her og der saadanne Anmærkninger hof-
fede, hvilke en Elskere, som har god
Indsigt i de almindelige Stats = Affai-
res, ikke uden med største Fornøjelse skal
kunne læse.

Rudolstadt.

Deer her sammesteds har nyeligen til
Liebhaveres Tjeneste ladet trykke: *Leben
und Thaten des ijtregierenden Pabsts,
und aller lebenden Cardinäle, der Röm-
misch Catholischen Kirke, aus den glaub-
würdigen Nachrichten zusammenge-
tragen von M. R. J 8vo. 2 Alph.* Den
ubenevnte Forfatter opregner i Fortalen
alle ham bekendt blevene Skrifter af Car-
dinalernes Levnets-Beskrivelser, af hvil-
ke dog den mindste Part har hans Bis-
fald; thi deels ere de ham for magre, deels
og paa alt for Romainst en Maade for-
fattede. Da han nu ikkun efter hans
Meening har haft flette Formænd, saa
fortrøster han sig til, at Troværdigheden
i hans Fortælling ingensunde af Læserne
skal vaatvibles. Kilderne, hvoraf disse
Efterretninger ere uddragne, har han
med Flid og af visse Aarsager ikke i Tex-
ten anført og tilkiendegivet; og han til-
staer

staaer at han til dette Verks Forsærdigelse ikke har betient sig af mange store Skrifter. Det meeste har han maattet slutte sig til, af de Historiske Skrifters Rimeligheds=Regler, og undertiden af smaa Omstændigheder. Af hans Fortælling om de her til Raad tagne Kilder, maae man snart slutte, at han, uden synderlig Ball har betient sig, ligesaa vel af de slettere, som bedre Skrifter. For Resten skalde man ikke see af Skriftet, at det har kostet Forfatteren, som han selv siger, 20 Aars Arbejde.

London.

Hr. Christoph Packe, Medicinæ Dr. har her, under Titel: *Αρχογγραφα*, sive Convallium Descriptio, udgivet en kort, men dog tilstrækkelig Beskrivelse over alle Dale, Høye, Floeder og Bække, som findes i den Østlige Part i Provincen Kent, og dets hos føyet lærde Anmærkninger over dette Lands Natur=Historie, og den der sammestæds forefundne Rest af Antiquitæterne, hvoriblant de ere de fornemmeste, som beskrive Julii Cæsaris Siënem=marss igiennem dette Land, hvis Huskommelse ikke uddør, saa længe Verden staaer.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

32.

Den 7 Augusti 1744.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af *Traité des
Petrifications &c.*

Efter at Mr. Neuton sidst i sin Bog om de
Mathematikke Principiis i Philosophien
vidtløftigen har handlet om Cometer, og
stræbt, at give en physikk Aarsag, til den
saa kaldede Acceleration ved Maanens
middelmaadelige Bevægelse, naar samme
sættes i Ligning med Jordens, hvilken Be-
vægelse Mr. Halley først har agtet, saa an-
sætter han en Ligning imellem de nyere og
ældre Observationer ved Formørkelser, og
fremsætter 2de Hypotheses, om hvilke Mr.

Bourguet skriver, at de ret tiene til hans Meening at bevise; hvilke man dog tilforn har disputeret, og igsendrevet Cartesio. Denne berømte Geometra holder tilligemed nogle andre uforsarne Chymister for, at Vandet forandres til Jord, at vores Jords Klode derfor Tiid efter anden mister den fornødne Mængde af Vand, at Vandet, efterat det har tient Planterne til Føde, omskiftes til Jord; Saaledes at den yderste Jord i de faste Parter forsøges; hvorover den behøver, at laane af Cometerne en nye Portion af den flydende Materie. &c. &c.

Her er kommet for Lyset, *Lingvæ Sinarum Mandarinicæ Hieroglyphicæ, Grammatica duplex, latine & cum Characteribus Sinensium, item Sinicorum Regiæ Bibliothecæ Librorum catalogus, Autore Stephano Fourmont, Membro Academiæ Regiæ Scientiarum, & Professore Lingvæ Arab: in Collegio Regio. Fol. 526 Sider.* Dette er et 27 Aars Arbejde, som Regenten i Frankrige Hert. af Orleans, til de til China forsendende Missionairers Nytte, har paalagt Forsatteren. Hr. Fourmont satte i dette Arbejde stor Tiid til en paa den Tiid til

Paris ankommen Chineser, navnlig: Hoang, men formedelst dennes hastige Døds-Fald stod det alleene hen til Forfatterens egen Flid og Kyndighed i Sproget. Det er derfor ikke at undre over, at dette Skrift, som Forfatteren i Fortalen siger, har kostet saa lang Tids Arbejde, efterdi han ikke har haft andet at betiene sig af, end allene de Chinesiske Historier og Rejse-Beskrivelser; end ikke vidste en Bog eller Lexicon i Europa, som han har kunnet følge. Tilmed udfordredes lang Tid til at udskrive de dertil hørende Ting, og at lade Charactererne stille ud i Raaber. Han har med stor Møye maattet udsoge Characterernes Betydning paa den Maade, som han i de 1737 udgivne Meditations Chinoises selv har tilbaandegivet. Han har da selv forfærdiget denne Grammatic, og Ord-Bog, hvilken, uagtet han dertil ingen Hjelp har haft, dog er saa vel truffen, at, da P. Premare sendte sin Grammatica fra China, begge ved Sammenligning fandtes overensstemmende i Grund Reglerne. I Fortalen anstiller Forfatteren en Prøve paa Premares og P. Warons Grammatica, saa vel som og

Den Sl. Hr. Bayers i Petersborg derover
 forfattede Skrifter. Bogen begyndes
 ikke, som ellers i Grammaticis er brugt
 ligt, med et Alphabet, det Chineserne ikke
 bruge; men med 252 Monosyllabis, der
 begyndes med en Medlydenhed, eller som
 en Consonant, og endes med en Selvly-
 denhed, eller som en Vocal, hvilke alle med
 adskillige Toner skal udtales; Af disse
 sammensættes igjen 14 til 1500 Ord,
 som udgiøre i Almindelighed det Chinesis-
 ske Sprog. Hvad Charactererne angaaer,
 da ere de samme almindelige Hierogly-
 phiske Tegn, som ikke betyde Ord men
 Ting, og passe sig saa vel paa alle andre
 som paa det Chinesiske Sprog. I ste-
 den for at andre Sprog ikke have flere,
 end i det høieste 32 Bogstaver, saa findes i
 det Chinesiske over 80000, og de paaafinde
 endnu flere, saa ofte de faae Oplysning
 om nye Ting, og ville sammensætte nye
 Begreber. Dette er det Sprog, hvori
 Chineserne skrive; hvilket vel-maae ad-
 stilles fra det, hvori de tale, og som har
 1500 Ord. Dette land nu ikke andet, end
 give en slet Tanke om deres saa berømte
 Wiisdom, og giøre det til en latterlig
 Quær

Daarlighed, at de i det her anførte, og mange andre Ting have vildet affondre sig fra den almindelige Regel-Rethed i Sprogene. Thi naar man for Exempel skriver: mange Menneſter have dræbt et vildt Dyr; Saa tager man Nøglen eller det høyere Talls Tegn paa Menneſket, det Ord, at dræbe, og det vilde Dyr; Naar da diſſe 3de Tegn lægges ſammen, ſaa giver den eene Character den heele Tallet tilkiende. Deres Grammaticalſke Regler maae man her, for Vildløſtigheds Skyld forbigaae, og ikkun anmærke, at deres Pronomina Personalia ingen Pluralen have, men at de i ſteden for vi, ſkrive jeg, og nøglen til det høyere Talt. Præſens i deres Verbis eller Tids-Ord exprimeres ved Infinitivum, og det Ord nu. Forfatteren handler dernæſt vildløſtig om Chineſernes Ceremonier, Beſøgelses-Breve og Titler; ſom komme overeens med diſſe Folkes baade Nedſlagenhed og Hovmod. De have den Skik, at naar nogen kommer til en fornemme Mand, maae han ikke, førend han tilſpørges, ſige ſit Vrende. Saa gives og her i Efterretning om deres Cyclis eller Dag-beregning;

Dagen inddeeles hos dem i 12 Timer, og begyndes, efter vores Inddeeling, fra Kl. 11 om Natten, ja naar det hos os er Midnat, er først $\frac{1}{2}$ Time gaaen hos dem.

Enken Bihot og Chambert have i Tryk-
ken ladet udgaae: Fables choisies & nou-
velles, mises en vers, dediées à son
A. S. Monseigneur le Comte de la Mar-
che, avec la Vie d'Esopo, tirées de Plu-
tarque, & d'autres Auteurs. Par M.
Richer. in 12. p. 112. 1744. Hr. Ri-
cher har allerede gjort sig berømt i
Poésien med hans udgivne lidet Bind af
Fabler, med sine eene Tragœdie, og med en
Oversættelse af Virgiliis Hyrde = Sange.
Her udgiver han en nye Samling af Fab-
ler, hvilke allerede have haft ligesaa stor
Behag og Bifald hos den lærde Ber-
den, som de forrige. Denne Bog er de-
diceret til den unge Græve de la Mar-
che, i en Fabel, som tituleres: Bar-
net og Bien. Til en Prøve af same-
me Bog vil man her meddeele Læser-
ne følgende Fabel:

Le Solitaire & l'Importun.

Un Philosophe, au retour du Printems,
Se promenant seul dans les champs,
S'entretenoit avec lui-même.

Il prenoit un plaisir extrême
A méditer sur les objets divers,
Qu'offroit à ses yeux la Nature,
Simple en ces lieux, & belle sans parure.
Vallons, côteaux, feuillages verts,
Occupoient son esprit. Un quidam d'
aventure,

Homme fort desœuvré, crut que sembla-
ble à lui,

Ce Solitaire étoit rongé d'ennui.

Je viens vous tenir compagnie,
Dit-il, en l'abordant, C'est une triste vie
Que d'être seul. Ces champêtres
objets,

Les prez, les arbres, sont muets.

Oui, pour vous, répondit le Sage,
Mais pour moi, ces, objets ont chacun
leur langage

Soyez détrompé sur ce point:

Vous me forcez à vous le dire:

Si je suis seul, ici beau Sire,

C'est depuis que vous m'avez joint.

Rom.

Bogtrykkeren Joseph Lazarini har ved et Programma ladet bekendtgjøre, at han, for at tjene Liebhabere af Antiquiteter, har under Bressen en fuldstændig Samling af alle Bavelige Mynter indtil vore Tider. Forfatteren, Hr. Abbed Venuti, har deri fuldt den Methode, som Vaillant i sine Numism. Imp. Rom. har brugt; hvilken sidste Hr. Lazarini ogsaa paa nye lader overlægge. Mynterne blive i en Chronologisk Orden forestillet i Figurer, og blive derhos i mueligste Korthed forklarede. Hvad forhen Mr. Bonanni i sin Samling har udeløst, er med Flid samlet, og her indført; Saa er og hos føyet en Tabelle paa de falske Medailler, og en Afbildning paa dem, som Bonanni udgiver for virkelige, men dog aldrig ere slagne. I Fortalen handler Hr. Venuti om Stempel-Skiæterne, som have forfærdiget disse Medailler. Bøket er trykt i 4to, og intet er sparet paa udvortes Prydelse; Prænumerations-Præisen var en Bened. Zeckin.

Amsterdam.

Her sælger Bogtrykkeren Franz Chan-
gion:

gion: Essai sur la Marine & sur le Commerce par Mr. D--- avec des Remarques historiques & critiques de l'Auteur. 1743. I 2mo 1 $\frac{1}{2}$ Alph. Græven af Maurepas, som altid har drevet saa stærk paa at see Søe = Væsenet i Frankrige sat i Stand, har stedse opmuntret adskillige forfarne Mænd, til at forfatte saadanne Skrifter om Søe = Farten og Handlingen, som kunde sætte den Franske Nations Lyst og Nidkærhed derefter i Bevægelse. Blant disse Forfattere beholder uden Tvivl Herr Deslandes, som er Commandant over en vigtig Søe = Havn, det øverste Sted. Brevet er i Henseende til Skrive = Maaden, Methoden og Indholdet baade curieus, behageligt og nyttigt at læse, og han viser baade en stor Indsigt i disse Ting, og i Almindelighed, at han besidder stor Lærdom. Han har heri gandske korteligen indført den heele Historie om de Gamles Handling; Hvilken Korthed dog tillige er zistlig, opmuntrende og grundig. I blant den gl. indblander han og den nye Historie, og anfører fornemmeligen de bedste franske Skribentere; ja er temmelig

rundtalende om Geistligheden, Inquisitionen, de franske Konger, og s. m: Hans politiske Hensigt med denne Bog, er i særdeleshed at vise, at en stærk Søes Magt er til et Universal-Monarchie udmistelig. &c.

Halle.

For kort Tid siden er her begyndt med at udgive ugentlig et halv Ark i 8vo under Titul: Der reisende Deutsche; Med hvilken man og herefter, saasom den har funden mange Liebhabere, agter at fortsætte. Heri haver Forfatteren saa vidt mueligt, rettet sig efter den fornuftige og u-partiiske Læsers Gout, og deri indført de ældre, midlere og nyere Tidens Historier, tilforladeligen beskrevet Stæder, Lande, Riger, Folk, og deres Regenters, samt Stats-Tilstand, og andre til en tydelig og rigtig Kundskab om den gamle og nye Verden henhørende Ting; hvilket alt af 8 Kilder saa oprigtig er beskrevet, at enhver Læsere lettelig skal kunde gjøre Forsskiel imellem de sande og falske Beretninger. De lade sig og være angelegent heri at anføre enten endnu levende, eller nye

nyelig afdøde store Generalers, og andre fornemme Herrers og Dainers Levnets-Beskrivelser, samt at anstille andre flere angencime moralske, physiske og slige Besragtninger, og intet at forsømt, som i Almindelighed kand gjøre de saa adskillige lærde Læsere begjærlige efter dette Skrift. Samme bliver og i Augusti Beujamin Martini Boglade i Leipzig at bekomme. Og naar et vist Antall til Qvartalet har indfundet sig med Forskud, skal der søyes Anstalt, at det der ligesom i Halle hver Mandag kand udleveres.

Upsal.

Professor Eloquentiæ ved dette Academie, Hr. Törner har udgiven en Afhandling de Poesi Skalldorum Septentrionalium, som er inddeelt i 8te Capitler. I det første igtendrives han nogles Meening, at de gl. Hypperboreer, som en krigst og Trette-lær Nation, skulde have været begravede i et barbarist Mørke og Blindhed; Dette seer man i Jornande at være ugrundet; Desuden maae man og vel agte, at gjøre Forskiæl imellem dem, som bleve i Fæderne-Landet, og dem, som droge andenstæds hen; saasom de første øvede sig langt

langt meere i Videnskaber end de sidste. Iblant de første vare og mange saa kalde de Speckinger, der vare Kongerne behiel-
pelige, saa vel i Ræt og Dom, som andre vigtige Affaires, og tilligemed Hærrads Høfdingene og Langmændene bilagde og paaktiendte Twistighederne i alle Provin-
herne. Der fandtes endnu andre nyper- lige Skalder hos dem, der baade i Hense-
ende til Lærdom og Levnet vare berøm- melige; ja endog Philosophi. som deri indlagde sig et stort Navn. Blant disse holdes for de berømmeligste Anacharsis, som dog opholdt sig blant fremmede Nati-
oner, og Borus, som levede i Sverrig, og formedelst sin stærke Indsigt i Astro- nomien blev æret af Hyperboræerne som en Gud. I det 2det Capitel viises, at de første Lærde hos Hyperboræerne, som hos andre Folk, have været Poëter. Nord-
lænderne maatte billigen ansee Skalderne for en Himmel-sendt Gave, fordi de af Skaldernes Skaldre bleve underrettede om Menneffenes Stæles Udødelighed, Verdens Skabelse, og mange andre smul-
le moraliske Lærdomme, hvoraf de tilforn i deres Fæstte Leve-Maade intet vidste at
sige

fige. Skalderne stode og i stor Anseelse, og udgjorde een af de 3 Classer, hvori Præsterne hos de Gamle vare deelte. Til den første Classe henhørte Druiderne, eller de saa kaldede Diar, Drottar, og Drottnar, der maatte besørge Guds-Tjeneste, og handhæve Ræt og Rætsfærdighed; Af disse vare 12 indsatte af Odino, hvilke og havde den øverste Rang efter Kongen; og Kongerne selv, som vare for Odinum, kaldtes Drottnar, fordi de herskede ufer Drøt, over Folket. I den 2den Classe stode Spaamændene eller de saa kaldede Propheter, da de af Mand-Kiønnet bleve kaldede Wissendammen, Spåmån, Tyrspakur (af den Asiatiske Gud Tyr, og Specke, Wiisdom) Men de af Qvinde-Kiønnet hedde Spakonur, Wolfur og Spågvinnor. Disse vare ikke just i extraordinair Agt og Estime, saasom de undertiden maatte stikke sig i, at blive tilgavns afpryglede. Derimod havde Skalderne saa megen desto større Høhyagtelse, da de altiid, saavel hiemsme, som i Felten, maatte være omkring Kongerne, og ved Taselet sadde, næst

Kong

Kongerne, paa de fornemmieste Stedet. Dette bekræftes i Chron. Norvag: c. 58. pag. 59. Disse maatte og undervise Prinskerne, at de, næsten ligesom de Nürnbergske Mester-Sangere, paa staaende Fod kunde gjøre Vers. Deres egentlige Forretning var at udføre Kongernes Bedrifter i Poësie. Dog havde de og andre Embeder af Betydenhed at forestaae. For deres Vers fik de mange kostbare Foræringer, ja Hiarnus, som gjorde et smukt Epitaphium over den Danske Konge, Frotho Ildie, blev, til Belønning derfor, udvalgt til at succedere Ham i Regieringen. &c. &c.

Tübingen.

Hos J. G. Cotta har nyeligen forladt Pressen: Martini Meyeri Acta publica, oder allerhand denkwürdige schriftliche Handlungen, so in Friedens- und Kriegszeiten, vornemlich in dem H. R. Reich zwischen desselben Haupt und Gliedern, seit dem zu Passau im Jahr 1552 aufgerichteten Religions und Profan-frieden, wie auch auffer dem Röm. Reich, zwischen ausländischen Königen, Potentaten und Republikven, in ganz Europa, bey

bey allerhand vorgefallenen Begebenhet-
 ten gegeneinander gewechselt worden 2c.
 4 Theile in Folio.) Endskönt dette Verk
 forhen har kostet 50 Rigsdaler, og der
 over, saa vil Forlæggeren nu sælge dette
 nye Dplag paa smukt Tryk-Papir for 20
 og paa u-planeret Skriv-Papir for 24
 Rigs-Gylden. Dog staaer dette Afslag
 ikke længere ved Magt end i 3 Maaneder,
 da Verket siden i ulige Pritis kommer hø-
 ere at staae. Liebhaberne kand aflægge
 Pengene til Boghandlerne i enhver
 Stad, og første Frankfurtske Messe lade
 imodtage de bestilte Exemplarier. Oven-
 meldte Forlægger har og et nyt Dplag af
 Landorpii Actis publicis under Pressen.

Berlin.

Hos Rüdigers her sammesteds kand ha-
 ves: Neu Philosophisches Gespräch im
 Reiche der Lebendigen zwischen einem ge-
 lehrten Philosophen und einem alten ver-
 ständigen Bauer über den jetzigen Zustand
 der verkehrten Welt, allen sich verirren-
 den und unwissenden Menschen zu einem
 neuen Lichte solcher Wissenschaften auf-
 gesteckt von einem Liebhaber Göttl. und
 natürlicher Geheimnisse 1744. 4. 2 Alph.

Skrif

Skriftet bestaaer af 2 Parter: I den 1ste
 handles om at opgrave Skat og Liggendes
 fæe, og om det er raadeligt at indlade sig
 i det samme; hvad Pygmæi eller Jords
 Nander ere, som besidde saadan Skat,
 og hvorledes de bevæge sig fra et Sted til
 et andet i Jorden; hvad den store Christo-
 phel-Bøn er, samt de saa kaldede Heck-
 männische og deslige Uhyre. I den an-
 den Part handles om den Kunst at gjøre
 Guld, og hvorledes den samme formes
 delst Sierrighed af mange paa uretmes-
 sig Maade bliver søgt; hvad den er, og
 hvorledes den fornuftig maae foretages.
 Denne Samtale er saaledes beskaffen, at
 to eenfoldige Bønder lige saa got kunde
 holdet den, uden dertil at bruge nogen
 Philosoph. Vel har Forfatteren een god
 Hensigt at vilde drage mange, som er
 indtaget af Begjærlighed til Guld, fra
 at grave efter Skat og gjøre Guld; men
 hand er endnu selv befængt med megen
 Overtroe, hand fortæller barnagtige Hi-
 stories, og forebringer latterlige Ting
 om Pygmæerne, hvilke, som hand mee-
 ner, har deres Fornøvelse i forborgent
 Skat og Liggendesfæe.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

33.

Den 14 Augusti 1744.

Trundhiem.

Her er nyeligen fra Bressen udkommet
et Skrift, som fører denne Titel:
Musicaliske Elementer, eller Anledning
til Forstand paa de første Ting i Musikken,
hvorudi den Musicaliske Signatur, i den
Brug, som den nu habes hos de fleeste,
saa ogsaa Applicaturen paa nogle, saa
kaldte strygende og blæsende Instrumen-
ter, og andet mere Musikken tilhørende;
for dem, som ere Etskere af at lægge ret
Grund til at forstaae det Musicaliske Væ-
sen, kort og tydeligen anført, fuldfærdi-
get.

Rt

get og udgivet ved Johan Daniel Berlin, Kongel. privilegeret Stads Musicus og Organist til Domkirken i Trundhiem. In 8vo aflang, 17½ Ark med fornøden Figurer paa got Skriv-Papir. Skriftet er inddeelt i to Parter. Den ene Part handler om de fornemste Figurer og Tegninger, som ere i Musiken brugelige. Den anden Part handler om Application paa nogle, til Musik meest brugelige Instrumenter. Hver Part indeholder 12 Capitler, foruden Fortalen; deri fortælles først om Musiken, at den er en Gave fra Gud. At den er at ansee for god, ret, og priselig i sig selv, at den ikke kand være viderlig for nogen, uden for den, som ikke kiender Guds dens Sivere, ikke heller Guds Hensigt dermed, ikke heller Gaven, ikke heller Videnskaben i den Gave. At den velsammenblandede Lyd er ikke for at forlyste Sandserne allene, men heller til en Siæls og Aands Bedergvægelse og stille Roe. Dernæst fortælles Hensigten i Skriftet, at der er egentligst intentioneret Applicaturen paa nogle Musicaliske Instrumenter; At der derfor behøves des forud, at have Forstand paa Sig-

naturen; At den gamle, nu meest brugelige Signatur er u-tilstrækkelig til Musicaliske Takter der med at udtrykkes. I den første Parts første Capitel handles om Toner's Navne. Lyd, brugelig til Musik, er at kalde en Tone. En Lyd eller Tone anden gang den samme, dog enten finere eller grovere, er kaldet Octava. Der kommes igennem eller Diatonisk frem til Octaven, efter det som antaget er, enten formedelt syv eller tolv underffædelige Grader eller Toner med de Bogstaver c eis d dis &c. Det andet Capitel handler om Toner's Sted. Dermed meenes det udvalte femlinede System eller Note-Plan. Dets Natur beskrives. Enhver Linie og Rum derpaa kaldes med hvad for een af de syv Toner's c d e f g a h Navn man vil; er valfende og behøver flere Hielpemiddeler for at faae en Tones Navn stadfæstet. Det tredje Capitel giver en tilstrækkelig Undervisning, om at kiende Toner's Navne og Noterne paa det femlinede System. Der gives Forstand paa de tre slags Claves, g Clavis, c Clavs, og f Clavis. Det fjerde

Capitel handler om Tonens Tid i almindelighed. Tacten er i sig selv en afdeelt Tid, og det Maal, som man bruger at maale Melodier af med i deres Tider. Enhver afdeelt Tid er i sine lige store Deele atter igien at ansee. Saadan en Deel i Tacten er forklaret ved en Bevægelse eller, et saa kaldet Slag. Tacte-Slaaen forklares med Figurer og nærmere Underretning derom. I det femte og siette Capitel forklares de lige og ulige Tacters Tegn og rette Brug; og i det syvende Tact-Bæsenet i sig selv, som med Exempel og Figur er oplyst. I det ottende Capitel handles der om Noter, hvad de ere, og hvor mange i deres slags der ere tagne i Brug; hvorhos deres Navne og Figurer tilføttes og forklares. I det niende handles der om de Hjelpe-Tegn, som man har nødvendig at bruge paa det femlinede System, førend man kand komme til at skrive Noterne der paa til Fuldkommenhed. Disse Tegn ere tre slags b, nemlig
 *cancellatum, b rotundum, b quadratum.
 Cancellatum gjør Tonen en Grad høiere,
 Rotundum gjør Tonen een Grad dybere,
 Quadratum tager den foregaaende Høi-
 de

de eller Dvøbe bort. I det tiende Capitel handles om Pauferne, og forestilles deres Nytte, og deres Underseedelighed afbildes med hosføjede Anmærkninger. I det ellefte Capitel afhandles adskillige Figurer og Tegninger, samt gives Anvisning til de saa kaldte Manerer, som i Musil ere brugelige. Det tolvte lærer, hvorledes man skal forestille sig Dur og Moll, Musicalist Accord eller Trias harmonica, den Diatoniske Scalæ Oprindelse med de syv Toner, den Diatoniske Dur og Moll Scala og viser, hvordan man paa det femlignede System kan erfare, af hvad Tone en Musicalist Saz eller Melodist Harmonie er. &c. &c.

Upsal.

Udtogets Fortsættelse af Hr. Törners Afhandling de Poësi Skalldorum Septentrionalium &c.

I det 3die Capitel undersøges, hvoraf det Ord Skalld har sin Oprindelse; Det kommer (siger Forfatteren) af Skalla, eller Sonare ¹⁷²⁸. Skall bemærker en lydelig giennemtrængende Tone, som tillige er angenem. Skald bemærker en Poët, Skaldmår en Poëtinde, og Skalda Profodien.

Rudbek holder for, at Skalderne hos os
 denlandſke Nationer hedde Brakmaner;
 Thi Bragur af Bregda, ſom betyder, at
 forandre, bemærker en Poet, eller ſaa-
 dan een, ſom paa adſkillige Maader be-
 qvemmeligen kand indføre ſin Meening.
 Forfatteren ſætter i Tvivl, det Stephanus
 in Saxon: pag. 12 foregiver, at Poeterne
 ogsaa have været kaldede Runer; af
 Marsag, at han endnu ikke har fundet, at
 Runer har bemærket andet, end Bogſta-
 ver og Herer. Det 3die Navn, ſom er
 Poeterne tillagt, er Harpare, af Har-
 pa en Harpe; Fordi de vilde deres Vers
 paa Muſicalſke Instrumenter; og endelig
 det 4de Greppar, af Greipan, fordi de-
 res Hoveder vare gemeenligen i Stand
 til at begribe mange Ting. Det 4de Ca-
 pitel handler om Indholdet i de Skaldiſke
 Vers. Olaus Skautkonung lod efter Pa-
 ve Sylveſters II og nogle Munkes Tilſyn-
 deſe opbrænde de Runiſke Vers, fordi de
 vare miſtænkte for Hererie, hvorfor
 man allene har Iſlænderne at takke for de
 ſaa, ſom nu ere tilovers. Den Philoſo-
 phie, ſom Skalderne indførte i deres Vers,
 var langt reenerre end de Grækiſkes, hvil-
 ket

let de endnu overblevne faa Levninger ud-
 vise. De troede een Gud at være, Alfader,
 eller Fader af alle Ting, som havde skabt
 Verden af intet, havde ogsaa faaet en
 mørk Efterretning om det første Menne-
 skes Skabelse. De lærde at Dyders Os-
 belse kunde hjælpe til en Himmelsk Glæde.
 Den berømte Skaldes Odini Ode, kaldet
 Haavamaal, hvori han fremsætter en
 smuk Ethica, er blant andre fornem-
 lig mærkværdig. I særdeleshed pleyede
 de, at gøre den strænge Lærdom en gode
 Sæder, meget behagelig ved Historier,
 Lignelser, Fabler og Siættelser. De troe-
 de og et tilkommende Liv; Thi de, som
 havde ladet deres Liv for Fæderne-Landet,
 og ellers ført et berømmeligt Levnet, skul-
 de, efter deres Mening, rigeligen beløn-
 nes af Odino, i et Sted under Jorden,
 kaldet Walhall, eller Aula Cæforum,
 og Vingulffeller Domus amica; De som
 med Laster vare besmittede, skulde udstaae
 deres Straf i Riffheim, og de Frygtagtig-
 ge, eller de, som havde oplevet en høy
 Alder, skulde forflyttes til et Sted, navn-
 Eliud, som bemærkede en bestandig Us-
 magelighed. Af Skaldernes Indsigt i

Physique, Mathematique, og Astronomie findes ogsaa nogle Spor. Men de gjorde fornemmeligen Bæsen af at love og pris deres Guder og Helte; saa som: Atinus, Thor eller Jupiter, Odinus eller Pluto, Baldur eller Apollo, og Heimdallur eller Mercurius. Næst efter disse udsang de deres Fyrsters Helte-Bedrifter i Vers. Og disse ere de Kilder, hvoraf Efterkommerne have haft all Efterretning om de ældre Tider. Verulius siger, at alle disse itkun ere korte Sind- eller Hukommelses Vers, og at de lange og vidtløftigere længe siden ere forgaæde; Tilmed erindrer han og, at Skribenterne gjøre Forskiel imellem et Epigramma og en Ode, og kalde det første Wiisflof, og den sidste Wiisa, eller Qvedling. Arnor Jarlaskald har sammenstrevet et smukt Vers om Torfindi Jarli, Olai Magni Konge i Norge, og hans Broder Harald, deres Bedrifter. Thora Lofftunga har og med smukke Vers søgt at gjøre Canuti Divitis og hans Søn Svenonis Bedrifter udødelige; Her ey at tale om Sigvaters Digte over denne samme Kong Knud, &c. &c.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af *Traité des Petrifications &c.*

Men efter at Mr. Newton har befundet at dette Vand's Omskiftelse til Jord var us- tilstrækkelig, og vilde blive alt for lang- varig til at forklare, efter de Physiske Reg- ler, Mr. Halleys Baafund, saa lægger han til de forrige de Damppe og Bædster, som komme fra Solen og de faste Stierner, saavel som og de af Cometerens Hale, hvilke Damppe, saasom de af deres egen Tyngde fald paa Planeternes Atmosphæra, der blive tykgiorte og for- ændrede til Vand, og Spiritus humidi, ja endelig, formedelst langsom Varme, Tid efter anden omskiftes til Salt, Svovel, Uhumskhed, Liim, Blaaleer, Sand, Steen Korral og andre Jord- Legemer: Mr. Bour- guet befatter sig ikke, siger han selv, med disse nye Physiske Sager, og allermindst med det saa singuliere Slags af torgtor- te Corpora, som Korallerne ere; berører en heller den nye Theorie om vores Jords Klode, som er saa adskillig fra de naturlig- ge Phænomena. Han lader sig være nok, at disputere denne paastaede Omskiftelse

med alle de nyere Philosophorum Tilstaaelse, som endrægtigen meene, at Korallerne og de nyelig omtalte organiserede Corpora henhøre til Vegetab. og Anim. ja komme deri overeens, at de deels ere tilvoredede og deels have levet i Havet og oven paa Jorden. Der som dette saaledes forholder sig (siger han fremdeeles) hvorpaa jeg og tør kalde enhver, som har Dyne at ses med, til Vidne, tør jeg og frit ud forsikre, at denne Jordens Leye, og dens øverste Flade selv, som ikke allene i Sveitz, men end og i mange andre noksom bekiendte Verdens Egne har en u-endelig Mængde af de forhen anførte og saa adskillige Jordens Producter, skal modsiges og til intet gjøre den foregivne ubvortes Jords Forøgelse. Dernæst grunder Mr. Bourguet sig paa disse 4 lærde Mænds Autoritet, til hvilke han skriver dette Brev; disse have tilligemed ham selv seet de 3 højeste Bierge i Fyrstendømmet Neuchastel, og den derpaa liggende store Mængde af disse Hav-Producter; hvorefter af han slutter, at Jorden ikke er forøget, efter at disse adskillige Corpora hetherogenea, som findes i saa adskillig dyb, men fornemmelig i det øverste Leye, er indførte

te i Jorden; og altsaa meener han, at, da man ikke paa disse Bierge seer ringeste Spor af Stjernernes eller Cometerens Damppe, hvorom Mr. Newton taler, hans Hypothes. ikke har ringeste Skin af Grundighed, og altsaa mindre holder stik med den sunde Physique. Ja han gaaer end videre, og stræber at bevise, at denne Newt. Hypothesis ikke kand bestaae med Astronomien. Men denne Dispute overlades Læserne, for Bittløftigheds skyld til Eftersyn i Skriftet selv; Saavel som og der at see, hvorledes Forfatteren besvarer de nye Grunde, hvorpaa Mr. de Voltaire i sine Elemens de la Philosophie de Newton har søgt at befæste Mr. Newtons Hypothesis om Jordens Forøgelse, og den paa staaede Acceleration ved Maauens maa delige Bevægelse. &c.

Amsterdam.

Udtogets Fortsættelse af Essai sur la
Marine & sur la Commer-
ce &c.

Forfatteren udfører 4 Sager; først at alle Folk, som have vildet indlægge sig et stort Navn, og adskille sig fra andre, have oprettet sig en Søe-Magt; og at jo større
samt

samme er bleven, jo større og mægtigere ere de blevne anseete. For det andet, at de Franske siden deres Monarchies Begyndelse have indseet den Nytte, der flyder af en stærk Søe-Magt, at deres berømmeligste Konger have lagt stor Bind der paa, og deres fornemteste Ministere baaret stor Omsorg derfor, endskjønt adskillige Hindringer Tiid efter anden have gjort deres Bestræbelser til intet. For det 3die, at Frankrige, i henseende til de der værende mange Kuster og Havne, har den største Fordeel, frem for de øvrige Kongeriger i Europa, til at sætte Søe-Væsenet i Stand, og at samme tillige er dem høyere fornøden end de andre. For det 4de, at Handlingen ved een af Kongelig Autoritet understyttet Søe-Magt land beskryttes, daglig udbredes, og med megen Overflod og Rigdom paa alle Ting beriges; ja Konge-Riget til Høyeste Magt og Vælde befordres. Af denne Bog seer enhver Læser lettelig den Franske Krones Dyemærke. Samme synes heri at lægge for Lyset, hvoraf en stor Magt og Vælde udspirer, og søger, til Vands at røve og rive Over-Magten af deres forbittede mægtige Naboers Hænder til sig selv.

Her findes nu til Kiøbs: Memoires de Litterature, tiréz des Registres de l'Academie Royale des Inscriptions & belles Lettres depuis MDCCLXXXIV jusques & compris MDCCLXXXVII. Tome XVIII. 659 Sider i 8vo.. Elskere af gamle Historier og Mærkværdigheder finde i dette Bind 18 vel udarbejdede Afhandlinger. I den 1ste gior Abbeden Soulay Begyndelsen med en Betragtning over de gamle Hymner. Han viser deri af fra den sædvanlige Inddeeling efter deres Navne, som de have faaet af en eller anden Gud, som de have været helligede, og deeler dem derimod i de Theurgiske, Poetiske og Philosophiske. De første vare de Indviede itkun tilegnede, og derved forstodes, foruden de særdeles Baakaldelser, intet andet, end de Guddommelige Egenskabers Mystiske Erklæringer, saasom for E. de man endnu kand læse om Orpheo. Det andet Slags ere en Part af den offentlige Guds-Tjeneste, og indeholder Gudernes, saasom Homeri og Callimachi Bedrifter. I det 3die Slags udføre Poëterne de Bes

gres

greber, som de, som Philosophi havde om Guddommen. Til disse henhører den Palinodie, som nogle Kirke = Fædre tilskrive Orpheo. Den 2den Afhandling har den ældre Fourmont forfattet, og samme er en Fortælling om de gamle Sabæers Religion, hvilke nu omstunder kalde sig Sabaiter og Mandaiter 3: St. Johannis Christene. I de 3de følgende undersøger Hr. Bonamy Oprindelsen til de 12 Lov = Tavler. Han paastaer, at de Romere havde den viise Indretning ved deres Love af sig selv, og ikke, som andre ville, af Grækerne; og at der ikke har været flere, end een og den samme Ceremonie med de 10 Mænds Gesandtskab. I den 6te og 7de Afhandling leverer Hr. Abbed Banierz den 3die og 4de Fortsættelse af Historierne om Argonauterne, og fortæller Reysen til, og Hiem = Reysen fra Cholchis, med mange Omstændigheder; I den 8de handler Hr. Abbed Gienoz om Ostracismo, og Hr. La Nouze i den 9. om de Lacedemoniers Forbud, at ingen fremmed maatte betræde deres Lande, &c. Den 10de og 11te Afhandling ere Fortsættelser af Hr. de Valois Tractat, om den anden hellige Krig.

Krig. I de 3 næst følgende fremsætter Abbeden Sevin og fører i rette Orden Kongernes paa Pergamus og i Bithynien Historier. Den 16de har Hr. Nicolai til Forfatter, som deri afhandler Alexandri Moloffi, Kongens paa Epirus Levnet, og mælder om hans Forfædre. De 2 sidste af Hr. de la Bastie sammenskrevne handle om de Romerske Kæyseres Pontificatu Maximo; hvilke, tilligemed Hr. Bouhiers Tractat om samme Materie, fortiene, med Agtsomhed at giennemlæses.

Göttingen.

Her ere i Trykken udgangne følgende nye Skrifter: 1) Chronica der Königin zu Ungarn und von der Schlacht bey Dettingen. Beschrieben in jüdischer Schreibart von Abraham Ben Saddi, Hofjuden in Engelland, welcher ist ein Bruder des Nathan Ben Saddi, Priestern des Volcks Gottes. Aus dem Original verdolmetscht durch Nathan Gans, Vorsänger in der Judenschul zu Franckfurt in 8. 1744. 1 ggr. 2) Lettres sur les moyens de faire fleurir les Arts & les Sciences. 8. à Berlin. 1744. 2 ggr. 3) Entwurf wie

Das

Das Holz zu vermehren, die Wege in gerade Linien zu bringen, mehr Aecker fruchtbar zu machen, und Obstbäume anzulegen 8vo. Berlin 1744. 1 ggr.

4) Guttens drittes Sendschreiben an den Hrn. v. B. betreffend, den fünften Theil der Reinbeckischen Betrachtungen. 4. 1744. 2 ggr.

Verona.

Compendium Elementorum Matheseos Universæ in usum Studiosæ juventutis adornatum à Christiano Wolffio, nunc Mathematicum & Philosophiæ Professore in Academia Halensi, Profess. Petropolitano Honorar. Academiæ regiæ Scientiarum, Patisinæ, Societatumque regiarum Britaniciæ atqve Bourussicæ membro. Illustriss. atqve Excellentiss. Dom. Demetrio Stratico, Uni ex Supremis Venetæ Militiæ Ductoribus & Civitatis Veronæ Armator. Gubernat. in Signum honoris & obsequ. humillimi D. D. D. Dionysius Ramanzini Bibliopol: apud. S. Thomam. 1744. 3 8vo. 2 Tomer, af hvilke den 1ste har 566 Sider og 20 Raabber=Tabeller. Den 2den 488 Sider og 24 Raabber=Tabeller.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

34.

Den 21 Augusti 1744.

Trundhiem.

Udtogets Fortsættelse af Musicalistte
Elementer. &c.

I den anden Partes første Capitel handles der om Applicaturen i Almindelig-
hed. Deri forestilles følgende Ting:
hvoreledes man har at behandle en ynlig
Ting (som et Musicalist Instrument) at
den usynlige Ting (som en, den eller den
Tone) skal kunde udkomme, forstaaes og
omdømmes. Videnskaben at forestille sig
Tone i Proportion og Tal, eller Tonome-
trien, ellers kaldet Temperaturen, maae
forstandige Instrumentmagere have. Et

hvert Instrument har sin Intention. Alle Instrumenter inddeles til to Slags, til Strænge=Leeg og Pibe=Leeg. En Stræng er en Tone=Længde, og Pibe et Tone=Corpus, deres Natur forklares. Det er tilladeligt at vide selv, og viise andre Grunden. I det andet Capitel handles om Applicationen paa Clavér. Nyttens af Instrumenter høre Melodica til. Instrumentets Bygning hører den Musicaliske Architectur til. Instrumentets Strækning af Toners Antal i sin Intention, og enhver af de intentionerede Toner at bringe til Hørsel, hører Applicaturen til. Noterne appliceres med deres Navne paa Claveeret. Claveerets Intention fastsættes, Octaverne i deres Proportion og Figur forestilles. Det meest brugelige Gribebret paa Claveret forklares, Tasterne benævnes. Harmonie beskrives i sine to Slags. I det tredje Capitel er at finde Exempler og Figurer til Applicationen paa Fiolen. I det fjerde Capitel paa Braccien. I det femte paa Violoncellen. Alt det, som synligen bevæger en synlig Ting til at der faaes Lyd, kaldes her Rørseler eller Tangenter; Saaledes er all Strængeleeg, under Exempler af Tan-

genter at forestille sig. I det siette Capitel er Applicationen paa Fløyten at finde. Chor-Tone og Cammer-Tone forklares. Fløyten med sin Applications Figur afbildes. I det syvende Capitel habes Applicationen paa Tver-Fløyten med høsføyet Figur, og i det ottende, Applicationen paa Hoboen og Hautbois d'amour. I det niende Capitel indeholdes Applicationen paa Dulcianen. I det tiende paa Zinken, alt med høsføyet Figur. De blæsende Instrumenter maae tracteres magelig uden opblæste Ræver. I det 11te Capitel handles der om Applicationens Brug. I det 12te Capitel handles der om Musiken i almindelighed, Musica indbefatter den heele Videnskab. De første Ting i Musiken er en Lyd i sit eget Væsen. De sidste Ting i Musiken er en Lyds Opløsning eller Udvikling i sin Mangfoldighed. Lydsel eller Lyd i sit eget Væsen er den første Tone. Den første Tone indbefatter al Lyd og Tone. Der er da Toner uden Navn og Tone med Navn, der siges, hvad Navn er. Saa viises og, hvorledes en Tones Bedvarenhed tilkiendegtes, hvem der er; og ikke er en Musicus.

Der læres ellers, hvorfor Lyd faaer Navn.
 Hvor af det Navn udvælges. Hvor af
 Navnet tager sin Figur, og naar Tonen
 er i Signatur og Applicatur. Hvordan en
 Tone udvilder sig i sin Mangfoldighed.
 Hvordan det grove og fine i Tonen er for-
 nøden. Hvordan det har sig med Tonens
 Accellerate eller hastig giorte Gang.
 Dernæst fremsættes Exempel paa en til
 alle Melodier tilstrækkelig Diatonisk Scala
 med 24 Toner. Hvordan man har at
 temperere eller stemme For-Tonen, at
 den høymodige Quint maa hindres lidet;
 og saa meget, at enhver af de 24 Toner
 ikke har noget at hyle over, eller derimod
 at sige. Der er i Skriftet ikke fuldt an-
 den slags Orden, end den, som enhver Mu-
 sificant, Cantor, Componist og deslige
 slags Folk har maattet tage, naar de
 vilde have Navn for at forstaae denne Mu-
 sicaliske Signatur og Applicatur. Det er
 ellers beqvæmest for Begyndere, og saas-
 danne, som paa deres egen Haand vil læ-
 re at forstaae sig derpaa. For Resten,
 Saa meget større deres Hob er, der elske
 Musiquen, end deres, der hade den, saa
 vist forsikrer man sig, at dette saa ud-
 førilige

førlige Skrift ikke skal fattes sine Liebhabere.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af Traité des
Petrifications &c.

Den 5te Piece er skrevet til Mr. Garcin; Doct. Medicin. & Membr. Societet. Reg. Lond. &c. Deri handles om de smaae Hav-Krebses Forvandling til Steen, paa Kysten af Coromandel, og om smaae petrificerede Fiske i Europa og Asia. Forfatteren igiendriver P. Martini, som i sin Chinesiske Atlas, paa nogle Skribenters Ord af denne Nation, forsikrer, at dette Slags Krebs døe, saa snart de tages af Vandet, og at de blive til Steen i det de drages af Vandet op i Luften. Derimod bevises af u-imodsigelige Raifons, at disse Krebses Petrification er af selv samme Natur og Besskaffenhed, som de andre, der findes i og paa Jorden, og i adskillige Konst-Kammere, og at de følgelig ere tilvevebragte paa den samme Maade, som disse; Det er at sige, at man derfra maa forkaste den store Forandring, som skeede engang paa Jorden, da den blev overstykket med Vand; og at da en u-ende-

lig Mængde, baade Vegetabilia og Animalia saavel af Havet, som af Jorden, skulde været indblandet i de fleeste af vores Jords Klodes Situationer. Man kand her ikke forbigaae, at anføre en vigtig Erindring, som Forfatteren giver dem, der ville anlægge Konst-Kamære, hvilke egentlig have været Anledningen til disse Breve. Han holder for, at naar man vil anskaffe sig slige Cabinets, til en Fornøielse og simpel Courieuseité ad oculus, som det kaldes, kand man nok nøyes med et eller to Stykker af hver Slags. Men naar man (siger Forfatteren) lægger Bind paa de forommældte Slags Producter, søger man grundigen at underrettes ad Scientiam, og bør derfor forshne sig med en stor Mængde af hver Slags, i hvad Stand de endog maatte være; Thi de defecte og ufuldkomne Stykker pleve gemeenligen at være Philosophis meget nyttigere til Lærdom, end de, som ere heele og uden Fejl; Foruden det, at man og kand faae adskillige Erfaringer af de sidste, som man ikke tør uddrage af de første; af Frygt for enten at giøre dem ringere end de ere, eller gandske at destruere dem. &c. &c.

Abbeden Hr. Guyon har i dette Aar udgivet: Histoire des Indes Orientales, anciennes & modernes. 3 Duodec. Skriftet er trykt med en net Stil, og med smukke Land-Kaart forsynet.

Leipzig.

Her habes et nyt Oplag af: Discours sur l' Usage & les fins de la Prophetie dans les divers Ages du Monde par T. Scherlok Docteur en Theolog. Doyen de Chichester & Maitre du Temple, à present Lord Eveque de Bangor. Traduit de l'Anglois par Abraham le Moine Ministre d'une Eglise Françoise à Londres, & Chapelain de Mylord Duc de Portland. 1744. 8. 2 Alph. og 1 Ark. Oversætteren har til udenlandsk Lærdes Tjeneste i Fortalen givet en tilstrækkelig Efterretning om Whistons Buloks, Edwards og Samuel Chaulers og andre Engelske Skribenters Skrifter. Bogen indeholder 6 Prædikener, som Hr. Scherlok har holdet for de 2de berømte Juridiske Societeter i London; paa hvis Begiering og disse Prædikener ere til Trykken besørgede. Den 1ste har til Text det bekjendte Syrog 2 Petr. I. 19. I den 2den viser han, at der i alle Prophe-

Khier findes en slags Mørkhed og U-
 staelighed, der kommer sig enten af Skri-
 ve-Maaden, eller af Tingenes Natur; og
 at de beholde samme endog efter deres Op-
 syldelse. I de følgende 4 Brædikener be-
 viser Forfatteren, u-imodsigelig, at det af
 Prophetierne, som er tydeligt og tilstræk-
 keligt nok, til at overbevise os om at Jesus
 Christus er den tilforn forkyndede Person.
 De 4re, som et Anhang tillagde Afhand-
 linger ere skrevne med lige saa stor Grun-
 dighed, Skarpsindighed og Erudition,
 som de første. Den 1ste af disse, hvori han
 beviser Petri 2 Epist. Anseelse, er ligesom
 Grunden, hvorpaa han har bygget sin 1ste
 Bræd. I den 2den undersøger han, hvad
 for et Begreb de Troende, i de ældste Tider
 for Christi Fødsel, maae have gjort sig om
 Syndefaldet og dets Følger? Dette op-
 løser han fornimmeligen af Jobs Bog,
 hvilken han tillige herligen forsvarer, im-
 mod Grotium og andre Fortolkere, af
 Psalm. og Brædikernes Bog. I alt dette
 er hans Hoved-Sag at vise, at der allenes-
 te paa alle disse Steder sigtes til Jesu
 Christi Person, og at de Troende allene
 have sat deres Haab til Ham. - Den 3die
 Afh.

Afhandling er over den berømte Spaa-
dom i Jacobs Belsignelse, Gen. 40. hvor
han beviiser, at den der saa kaldede Helt,
og Frelsere, har været Jesus Christus
selv. Den 4de og sidste handler om Chri-
sti Indtog i Jerusalem, og dets Om-
stændigheder.

Upsal.

Udtogets Fortsættelse af Hr. Törners Af-
handling de Poësi Skaldorum Septen-
trionalium &c.

I det 5te Capitel viises, hvor troværdige
Skaldernes Skrifter ere, fordi de altid
have været omkring Kongerne, og bleve
ofte brugt, baade ved Stats-Raad, Se-
sandtskaber, og ved Trefninger. End-
skjønt de oplæste deres Vers om Kongerne
i disses Nærværelse, hyllede de dog alde-
les ikke for dem, men frit ud lastede deres
Feyl, det Sterkodder fornemmeligen ud-
viste imod Kong Ingellus i Dannemark.
I det 6te Capitel handles om Skaldernes
Skrive-Maade, og i det 7de om deres Æ-
nigmata, som hos dem vare meget brugte
lige, af hvilke de fleste vare sammensatte
med stor Dybsindighed. Kongerne selv

foresatte hinanden ofte , for at forslaae Tiden , saadanne Aenigmata , da det henhængtes den , som ikke kunde udtyde dem , til Skam , og Overvinderen blev aflagt med en stor Sevinst ; og denne Strid var i deres Dyne af saa stor Bigtighed , at de for at vinde Seyer , ofrede til Odino. Endelig mældes i det 8de Capitel om Skaldernes Fabler og Omfistelser , hvor tillige viises Anledningen til flige Fabler , saasom til den , om Menneskene med Hundes Hovederne , da Hunar baade bemærker en Rytter og en Hund ; og til den om Grisfarne , fordi dette Ord har nogen Lighed med Skårgripar , som var de Nordiske Rapers , eller Søe = Røver = Skibes Navn.

Breslau.

J. Korn her sammesteds har , som Forsætter til, Trykken besørget: Bibliotheca Historica Brandenburgica , Scriptorum rerum Brandenburgicarum , maxime Marchicarum exhibens , in suas classes distributa , & duplici Indice instructa à Georgio Gothofredo Kustero , Gymn: Frid. Rect. & Reg. Societat: Scientiarum Collega. 8vo 2 Alphab. 15 Art. Forsata

teren mælder i Fortalen, at han af det
 Kongel. Societ. i Berlin, Hr. Hof-Raad
 Buder og Prof. Kappe længe er tilskyndet,
 at fortsætte sin anvendte Flid paa den
 Marchiske Historie. Derpaa havde han
 længe i Sinde, at udgive Reutschens
 Brandenburgiske Cedernhain med An-
 mærkninger og en Fortsættelse deraf ind-
 til vore Tider; og derefter at forklare det
 7de Capitel, om Skribenterne i den Bran-
 denborgiske Historie, med denne Bog.
 Men andre raadede ham til at udgive
 denne førend den nye Edition af Cedern-
 hain, hvis Raad han og har fulgt. Baa-
 de mange hidhenhørigte Skribentere har
 han samlet i 20 Aar, saasom ikkun gands-
 ke faa af Isertio Lipenio, Menke og
 Struve ere anførte. Han har tilforn sat
 en Alphabetisk Fortegnelse paa de Mar-
 ckiske Historie-Skrivere til Leutingers
 Skrifter; Men samme er her beqveme-
 re indrettet efter Materierne, saa at man
 her har de Skribenter samlede i særdeles
 Capitler, som have skrevet om den Mar-
 ckiske naturlige, lærde, verdslige og Kirke-
 Historie. Mange af disse har Forfatter-
 ren grundigen paaflønnnet, og viser, at
 han

han er i Stand til at at give en grundig Oplysning om den Markiske Historie; i det han kiender saa mange Kilder, forstaaer at gjøre Forskiæl imellem de rene og urene, og ret at bruge begge.

Amsterdam.

Den Sl. Provst Reinbecks Philosophiske Betragtninger over Menneskenes Slaæles Udødelighed, ere først af Hr. Formey oversatte i det franske Sprog; Men komme af visse Aarsager ikke for Lyset, førend siden i det Tydske Sprog. Titelen af den franske Oversættelse er denne: Reflexions Philosophiques sur l'immortalité de l'ame raisonnable avec quelques remarques sur une lettre, dans laquelle on soutient, que la matiere pense, traduit de l'Allemand. 1744. 12 Ark. J 12mo.

Saa sælges her og i Isaac Tirions Boghandelning: Wysgeerige verhandeling van de werken der nature, waar in verscheidene trapsgewyze opklimmingen, in de byzondere deelen der Scheppinge, als mynstoffen, plantgewassen en dieren aangetoont worden. Hier is bygevoegt een bericht van den tegenwoordigen staat der
Tui-

Tuinen, zoo van Groot-Britannien, als van gansch Europa. Als mede nieuwe ondervindingen ter verbeterig van onvruchtbare gronden en aankweking van houtgewas, vruchtboomer, wyngaarden, salade, peulvruchten, en alle soorten van graenen, benevens eenige aanmerkingen over den landbouw der Vlamingen in het Zaaien van Vlas, door Richard Bradley, Lidt van het koninklyk genootschap en Professor in de kruidkunde te Cambrige, met vele afbeeldingen opgeheldert, na den tweeden druk uit het engelsch vertaalt. 1744. 3 stor 8vo. 330. Sider.

London.

A. Millar at Buchanan's Head in the Strand har maattet besørge et nyt Oplag af James Frazer's history of Nadir Shah, formerly called Thamas Kuli Khan; fordi dette curieuse Skrift har haft saa mange Liebhabere, at det til sidst ikke var at faae. Aarsagen til dets stærke Aftræk var, at det er forfattet af en Mand, som forstod af Grunden de Orientaliske Sprog, og haver opholdet sig over 10 Aar i Ostindien, hvor han har corresponderet med
Solk

Folk, som næsten ideligen vare om Skak Nadir, saa det derfor holdes for en troeværdig Historie. Dette Verk bestaaer af 4 Parter. Den 1ste indeholder en kort Historie om de Indostaniske Kæysere eller Mogols, i den Orden, som de i Tamerlans Tider have fuldt efter hinanden. Denne har Forfatteren uddraget af det 6 Bind af et stort Historisk Verk, om hvilket han i den hosføiede Fortegnelse over hans fra Indien medbragte Skrifter, der ere hen imod 200, i Tallet, giver omstændelig Efterretning, og siger selv god for sammes Rigtighed. I den anden beskrives Tilstanden i den store Mogols Rige, førend Persianerne faldt derind, og hvad der bevægede Skak Nadir til at gjøre dette Indfald. Denne Beskrivelse er uddraget af en Persiansk Fortælling, som den Engelske Ober-Factory i Patna i Ostindien, Hr. Humphries Cole, har tilsendt den Kongelige Medico, Hr. Dr. Mead. Den 3die, som den stærkeste Part, giver udførlig Efterretning om Skak Nadirs Herkomst og Skæbne, saavel som om hans Conduite, til at svinge sig jo længere jo høiere, og hvorledes han endelig bestigede den

Part

Persiske Throne. Derom er Forfatteren selv underrettet af en Landsmand, som i mange Aar har opholdt sig i Persien, og kan tale det Persiske Sprog, ja ofte har omgaaedes med Skack Nadir. Den 4de og sidste Deel indeholder en Journal over Skak Nadirs Tog i Mogols Rige indtil Staden Deli, og om de oprettede Freds Instrumenter, hvilket altsammen Secretairen hos den Persiske Commissarius, som blev brugt i denne Handel, oversendte til Mirza Mogol i Ahmedabad, der igien tillod Forfatteren, at tage en Udskrift deraf.

Haag.

Elkere af Stats-Sager og Helte-Historier kan her blive tient med et Skrift, hvis grundige og u-partiiske Afhandling, som og læsnings-værdige Indhold er i Stand til at fornøye enhver fornuftig Læseres Gout, og fører denne Titul: *Histoire Militaire du Prince Eugene de Savoye du Prince & Duc de Marlborough & du Prince de Nassau Frise. Ou l'on trouve un détail des principales Actions de la dernière Guerre, & des Batailles & Sièges commandés par ces trois Généraux.*

Enrichie des 90 Plans & Cartes Necessaires; designés par les plus celebres Maitres par Mr. Du Mont 2 Tom. fol.

Florenz.

Her er nuden 6te Tome af følgende Bert traadt for Lyset: Antiqua Numismata aurea & argentea præstantiora, & ærea maximi moduli, quæ in Regio Thesauro Magni Ducis Etruriæ adservantur cum observationibus Antonii Francisci Gorii, Publ. historiar: Professoris. Fol. Hr. Gorius har, efter Vaillants Methode, strax efter sine Anmærkninger tilføyet 5 Fortegnelser. Den første indeholder Overskriften paa de i Rom prægede Medailler. Den 2den er over Geographien. Den 3die over Medaillernes Figurer. Den 4de over Øvrigheds-Anterne og Værdigheder, og endelig den 5te over de fornemteste Materier i Anmærkningerne. Forfatteren har og i et Supplement forsøgt, forandret og forbedret adskillige Steder i de forrige Bind; hvortil han har taget Anledning af den i afvigte Aar af Hr. Simon Ballarini i Charpentras udgivne Critique.

Seje Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

35.

Den 28 Augusti 1744.

Kjøbenhavn.

Den heele Critique, som i de lærde Tidenders No. 30 er bekiendtgjort, is mod de 4re Paragraphos, der i samme Tidenders No. 28 skulde tydeligere fremsætte et i forgangen Aar proponeret Mathematick Spørgsmaal, gaaer derhen; at Auctor, af bemeldte Critique vil viise: 1) At der er ikke tydelig nok exprimeret, hvad man vil have bevist; 2) At ingen af de 4 Paragraphis behøver Bevis. For at undgaae ald unyttig Ordstrig, vil Proponenten aldeles tilstaae det Første, og det andet for de 3 første his; som alleene

M m

Skal

Skal tiene til at forklare de Ord numerus primus, numerus compositus, en for mange vel bekiendt Auctor til Billie, som viisde, at deres sensus technicus var ham ubekiendt: Ja endog den 4de Jus er nok som beviist, naar der ikke siges meere i den, end at 53 er Summen af de tvende quadrat-Tall 49 og 4. Og det vilde visse lig være meget overflødig, om nogen vilde i Aviserne bede den Mathematisske Bereden, at bevise denne Proposition, paa hvis Sandhed ingen tviler, der forstaaer Propositionens Meening. Imidlertid er det alligevel den samme 4de Jus, som man ønsker at see beviist, naar den efter Proponentens Hensigt forstaaes saaledes:

Enhver numerus primus er en Sum af tvende Quadrater, nemlig saadan hver numerus primus, som er af den Bestaafenhed, at naar i dersfra subtraheres, 4 da gaaer op i Resten. Og man begierer enten, at der produceres en numerus primus af bemeldte Bestaafenhed, som ey er en Sum af tvende quadrater: eller, at der bevises, at NB. alle saadanne numeri primi ikke alleneste kand være, men og virkelig ere Summer af tvende quadrater:

Det

Det er paa anden Danst, man vilde gierne vide, om den 4de paragraphus (i den Meening som Proponenten forstaaer den) er en Sandhed eller ikke. Proponenten har examineret nogle 100 deslige numeros primos, men ikke kundet finde en eneste, der jo haver været en Sum af tvende quadrater, hvilket vel giver ham en stærk Formodning, at alle de øvrige ere lige saadanne, men det er dog ingen demonstration. Hand haaber derfor, at, saasom hans Meening er ventelig tydelig nok forklaret, hans Begiering skal erkjendes for billig, og, saasnart mueligt, opfyldes. Han kunde nu fremdeles vise, at de i den anden Instance anførte Exempler ikke kand appliceres paa den 4de Hus naar den forstaaes saaledes, som den her er forklaret. Men, som Auctor af Critiquen vel heller ikke vil have dem appliceret derpaa, naar den tages i den Meening, saa vilde en Disput herom være ligesaa overflødig, som om Proponenten vidtløftig vilde vise, at han med sine Propositioner langt fra ikke haver haft deslige uanstændige Hensigter, som han synes at være mistænkt for. Thi det sidste kommer Sa-

gen ingenlunde ved, og hvad man vil
 domme om hans Person, kand ham saa
 meget meere være indifferent, da han ikke
 er bekiendt, en heller støtter om at blive
 det ved en Controverse, af saa liden Impor-
 tance.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af Traité des
 Petrifications &c.

Den 6te Piece af denne Tractat, er endnu
 forfattet i Form af et Brev, og er ikkun,
 som en Indledning til den 7de, der bestaaer
 af et Udtog af et latinsk Brev, som Wilh.
 Ernst Tentzelius, Hertugens af Sachsen
 Historie=Skriver, har skrevet til den be-
 rømte Magliabechi, om Riv=Beenene af
 en Elephant, som bleve fundene i Tonnen,
 en Lands=Bye, kort fra Erfurt i Land-
 Grævedomet Thüringen. Efterat For-
 fatteren har berettet Historien, søger han
 at vise, at disse Riv=Beenⁿ (eller rettere)
 dette Been=Rad i alle Maader kom over-
 eens med alt det, som tilskrives de saa kal-
 dede Elphenbeen. Derpaa forsegter han, at
 dette ikke var et Fossile minerale, men vir-
 kelig et til Steen omskiftet Dyr. Ende-
 lig undersøger han, hvorledes dette store
 Creaⁿ

Creatur har kundet blive hidført og ned-
 gravet, paa dette Sted. Han viser, at man
 ikke kand troe, at dette Dyr skulde have
 været overført til Thüringen, og efter
 dets Død været nedgravet i den Høy, hvor
 det fandtes. 1) Fordi Elfenbeen altid
 har været i større Agt i Europa, end at
 man ikke, førend man nedgravede denne,
 skulde først aftaget dens saa kaldede Hug-
 Tænder, som havde en forunderlig Læng-
 de. 2) Fordi man ingenstæds har seet saa
 store Elephanter, som i Indien, og denne
 forhen havde været over 16 Fødder høy;
 Saasom og en Riøbmand, der havde væ-
 ret i Indien, døimede af disse Hug-
 Tænders Længde, efter de Regler, ham
 af dette Lands Indbyggere vare givne, at
 denne Elephant, da den døde, havde
 været over 200 Aar gammel. 3) Fordi
 man ikke kand forestille sig, at nogen har
 bildet grave en Grav, af 24 Fødders Dyb,
 for at begrave dette Dyr. Til sidst hol-
 der Mr. Tentzelius for, at den Orden,
 hvori dette Skrog fandtes i Jorden, da
 Riv-Beenene sadde hver paa sit Sted, og
 ikke vare blandede iblant hinanden, er
 tilstrækkelig nok, til at vise, at Jorden i

Denne Høy ikke maae have været rørt eller ombeltet af Menneskers Hænder, siden dette Stroger kommet deri at ligge. Her af mener Mr. Tentzelius, at han, med god Grund, kand paastaae, "at denne "Elephant har været een af de, som om "komme i Synd=Fløden, at den har "flødt paa Vandet, og er kommet paa "denne Jordens Plads at ligge, da Van "dene begyndte at sunke, og at disse, da "de naaede Bonden, have skult den med "den Sand, som udgiorde dette Leye, "hvorpaa en sort=agtig Jord har forsamt "let sig, efter at den øverste Flade var "igiennemtørret." Af dette, som nu er anført, falder den, som giver denne Extract, paa at sige, at, naar man betragter baade denne Been=Kad og Høyen saaledes, som de forestilles af den berømte Saxone, saa kand hverken Naturens Spill, eller nogle slags Semina, ey heller den Billed=Krabende Kraft, som nogle Philosophi; paastaae, her have Sted. Denne Sag bekræfter han med at berette endeel Erfaringer, som man er kommet efter ved adskillige andre Dyrs Been=Kader, der ere fundene i adskillige Stæder i Sydsk

Lydsland. Han paastaar fornemmelig, og meener derpaa at fremsætte tilstrækkelige Beviis, at de usædvanlige Been-Rader af Dyr, som ingenstæds findes i saadan Mængde, som i Siberien, og hvoraf Russerne forarbejde Tænderne til adskillige Ting, hvilke de siden sælge til Chineserne, hverken ere Been-Rader af Hav-Heste og Hav-Køer, eller af det saakaldede Indianiske Dyr Nashorn, som nogle Skribenter have meent, men at de virkelig ere Elephant-Rader. &c.

Halle.

I Rengers Boglad Land Essere af de Wolfianske Skrifter nu blive tient med:
 Jus naturæ methodo scientifica pertractatum, pars tertia, de modo derivativo acqvirendi dominium & jus quodcunq; præsertim in re alterius: ubi & agitur de officiis circa sermonum juramentis ac votis nec non usucapione & præscriptione, autore Christiano Wolfio, Potensissimi Borussorum regis Consiliario intimo, Fridericianæ Procancellario, juris naturæ & gentium atq; mathematicum Professore ordinario, Professore Petropolitano honorario, Academiae regiae sci-

scientiarum Parisianæ, societatumq; regi-
 arum Britannicæ atque Borussicæ mem-
 bro, 1743. 4to. 4 Alph. 6 Ark. Den Høy-
 berømte Forfatter farer endnu fort, efter
 Hans Kongel. Preussiske Majestets Op-
 muntring, fremdeles at underrette det
 menneskelige Køn om de saa nyttige og
 dem høyst tienlige Sandheder. Det er al-
 lerede af de foregaaende Parter bekiendt,
 at han sætter langt videre Grændser for
 den Naturlige Ræt, end han i sine forrige
 Skrifter har sat for den meenestkelige
 Kundskab. Denne Part indbefatter 7
 Capitler, hvis Sammenhæng han i For-
 talen viser. Det første Capitel handler
 om den rette Maade at faae noget paa;
 Det andet om Forbindelse i sin Tale; det
 3die om Oprigtighed, Forstillelse og For-
 bergelse; det 4de om den rette Maade at
 gjøre sig en anden forbundet paa, hvor-
 der tillige handles om Løfter og Forbund
 i almindelighed; det 5te om Forsikringer
 og eedelige Forbindelser; det 6te om den
 rette Maade at overgive en anden Retten
 til sin Sag; det 7de om den formoedede
 Erastaælse, Usucapion og aarlig Forleh-
 ning. I disse 7 Capitler befindes en stor
 Man-

Mængde af Sager, af hvilke Forfatteren ingen har kundet udelukke, fordi de i efterfølgende Bevis ere brugte.

Dankig.

Bogtrykkeren Schreiber har følgende lærde Skrift under Pressen: Jacobi Theodori Klein Summa Dubiorum circa Classes quadrupedum & Amphibiorum in celebris domini Caroli Linæi systemate Naturæ, sive naturalis quadrupedum historię promovendæ Prodromus, cum Præluo de crustatis. Adjecti discursus 1mo de Ruminantibus. 2do de Periodo vitæ humanæ collata cum brutis. i 4to 6 og et halv Ark foruden 2 Raaber Tabeler. Endskönt Forfatteren her ikkun befatter sig med at undersøge Fissenes Natur, saa lader han sig dog være Magt paa liggende, tillige at lægge sig paa Kundskab om andre Dyr, og de Kiændetegn hvorefter de kand sættes i Orden, og adskilles fra hinanden; Derpaa giver hand i dette lidet Bærk adskillige Prøver, og lægger fornemmelig Mærke til det, som i Hr. Linæi Systemate Naturæ forekommer ham tvivlsagtig, i Henseende til nogle Dyrs Inddeeling i deres Classer. Ved

Denne Lejlighed beskriver han adskillige Dyr, og giver bedre Oplysning om de Kiendetegn hvorved Dyrene adskilles fra hinanden i deres Slags; han søger derved ikke at forkleine Hr. Linæi Berømmelse, men stræber ikkun at komme dem til Hielp med sine Anmærkninger, som legge sig efter en større Indsigt end almindelig in Regno animalium.

Haag.

Her sælges følgende saa nyttige, som lærde og grundige Skrifter: Trophées tant Sacrées que profanes du Duchè de Brabant, contenant l'Origine, Succession & Descendance des Ducs & Princes de cette maison, avec leurs actions les plus Signalées par Christophre Butkens, avec une grande quantité des figures. fol.

Herbarium Amboinense, plurimas complectens Arbores, Frutices, Herbas, plantas terrestres & aquaticas, quæ in Amboina & adjacentibus reperiuntur Insulis; quod & insuper exhibet Varia Insectorum Animaliumque Genera, plurima cum Naturalibus eorum figuris depicta; Omnia magno Labore ac studio multos per annos collegit, & duodecim Libris conscrip-

scripsit Georg. Everh. Rumphius. Nunc primum in lucem edidit, & in Latinum Sermonem vertit Joannes Burmannus; cum 392 tabulis æneis, fol.

Medailles du Grand & Moyen Bronze du Cabinet de la Reine Christine Gravées aussi délicatement, qu'exactement d'Après les Originaux par le Celebre Pietro Santes Partolo en 63 plauches expliquées par un Commentaire, traduit du latin de Siegebert Havercamp. fol. a la Haye.

Amsterdam.

Ouvrages divers de Mr. de Maupertuis. Elemens de Geographie, Discours sur les différentes figures des Corps celestes, Discours sur la Parallaxe de la lune, & Lettre sur la Comete. 1744. i 12mo. Etsi ere af Astronomien skal finde sig vel tient med disse grundige Skrifter; I det 1ste beskrives Jordens Bevægelse, dens Skiftelse og Størelse, og mange deraf dependende Phænomena forklares. I den 2den handles om Stjernernes adskillige Figurer, om de Himmelske Legemers Lynges imod hinanden; om de klare Pletter, som sees paa Himmelen; om de Stjerner, som undertiden synes at blive

ana

antændte og undertiden at gaae ud, men
 somme Tider at forandre deres Størelse;
 Om Saturni Ring og Cometerne's Virk-
 ninger. Det 3die er en Afhandling om
 Maanens Parallaxis, hvori fremsættes
 Regler, til ydermere at oplyse Theorien
 om Maanen og Jorden. Det følgende
 og sidste er som en Fortsættelse af de forrige,
 og indeholder fornemmelig følgende 3
 Ting; En Afmaaling af nogle Aet over
 Jordens øverste Flade, til at forbedre
 dens Beskrivelse og Søe-Farten;
 Dernæst hvad Nytte der høves af de an-
 stillede Erfaringer med Bendeler, til at
 determinere Tyngens Qvantitet, og Si-
 tuation, og endelig hvad Nytte Jordens
 Afmaaling kand forskaffe, til at gjøre
 Theorien om Verden meere fuldkommen.
 Det Brev om Cometerne er meget for-
 nøyeligt at læse, og om disse samtlige
 Skrifter's Grundighed er den store Vol-
 taire det største Bidne.

Göttingen.

Nu for kort Tid siden er fra Pressen ud-
 kommet: *Lexicon Juridicum, Indices u-*
triusque Corporis tam civilis quam Ca-
nonici exhibens locupletissimos. Studio
 Joz

Johannis Ludolphi Waltheri S. R. Maj. M. Britanniae in Archivo Electorali à Secretis. Præfationem de Necessitate & Utilitate Indicum Juris variisq; eorundem generibus ab pretio diverso præmisit Georgius Henricus Ayrus D. Potentiff. M. Brit. Regis & Ducis Elect. Brunsv. Luneburg. ab Aulæ Consiliis, Jur. Antecessor in Academ. Georg. Aug. & Ord. Jurid. H. T. Decanus. 8. 2 Alph. 6 Ark. Dette er et gandske fuldstændigt Register, baade over Corpus Juris Civilis og Canonici; som er saa beqvem indrettet, at, om man end ikke veed meere, end et Ord af Titulen paa enhver Rubrik, kand man dog strax finde Titelen, og alt hvad i heele Barket derom er at finde; hvilket og i et hvert Cap. i Særdeleshed om Nouvelles er i agttaget; hvorom dog hidindtil intet i noget Register er mældet. Decretum, som ellers ingen Rubriquer haver i de almindelige Editioner, er i dette Register indsat paa samme Maade som i Brødrenes Pitoeus Edition, saa at enhver, som det ikke er om andet end den almindelige Edition at giorre, kand af denne have en dobbelt Nytte. Saaledes er og alt heri indført, hvad der
i de

i de fuldstændigste Editioner af Corpore Juris Civilis er tilsat af de Romerske Love som hidindtil ikke er seet i noget andet Register. Den berømte Professor og Hof Raad Ayrer har i en lærd Fortale viist, hvad de for ved enhver Proposition staaende Tegn og Bogstaver betyde, og hvor de in corpore Juris skal søges. Alle, som behøve at bruge Corpus Juris, skal tilstaae, at dennem med dette Register er sket en stor Tjeneste, i det han med dette saan nyttige som møysommelige Skrift har lindret dem megen Umage; Ja de skal ikke kunde nægte, at jo dette Lexico Juridico med rette kand tillegges et Navn af en tilstrækkelig Concordantz.

Universitets Boghandlere, Brøderne Smit, have et Skrift under Pressen, som af alle u-partiiske Kiændere erklæres for det ypperste og uden Tvivl det eeneste i sit Slags. Dets Titul er følgende: Lexicon Diplomaticum, Abbreviationes Syllabarum & vocum in Diplomatum & Codicibus à Seculo VIII ad XVI usq; occurrentes exponens, junctis Alphabetis & Scripturæ Speciminibus integris. Studio Joan. Ludolphi Waltheri S.R. Majest. M. Britan. in Archivo electorali a secre

tis. Cum Præfatione Joan. Dav. Koleri in Georgia Augusta Historiarum Professoris. in Fol. Charta Maxima. I dette Bælk ere de i gamle Latinske Manuscripter forekomne Abbreviaturer forklarede. Disse ere nu 2de Slags; Thi de Gamle have brugt een Skrive-maade i deres Bøger og Codicibus Manuscriptis, og en anden i deres Diplomatisbus og Chartis; men de fleeste Ord og Stavelser have de saaledes udtrykket i sælsomme Figurer og Tegninger, saa at den mindste Part deraf er forstaaelig. Deraf reyses sig alle de mange Variantes Lectiones, som forekomme i de Bøger, der ere trykte efter gamle Manuscripter; saasom een har forstaaet de afkortede Ord anderledes end en anden. For at forekomme dette i Fremtiden, saa har Forfatteren flittig betragtet begge Skrive-Maadernes Abbreviaturer. Endnu har ingen, saa vidt man veed, udgivet nogen tilstrækkelig og tilforladelig Forklaring over slige Afkortelser, hvilket og ikke lettelig har kundet skee, fordi ikkuns saa har haft Lejlighed til at faae slige gamle Manuscrip. Original-Diplomata og Chartas, som dertil vare fornødne, i Hænder.

Her

Heraf sees lettelig, hvor stoer Nytte og
 Fordeel den lærde Verden har af dette
 Verk; thi man sættes, ved dets Hielp,
 Stand, til at forstaae klarligen de gamle
 Bøger og den deri forborgnen liggende
 Skat, som hidindtil neppe een iblant hunds-
 drede enten have kundet læse eller forstaae.
 Hvor mangfoldige, nyttige og vigtige
 Codices findes der ikke i Archiver og Klo-
 stere, som hidindtil ingen har paa-agtet,
 alleene fordi man ikke har vidst anderledes
 at bruge dem, end Sybilliske Bøger og Hie-
 roglyphiske Skrifter, der ikke kand læses.
 Til disse giver Forfatteren en Nøgel i dette
 Diplomatische Lexicon, hvis Indhold en-
 hver, som har liden Indsigt i Tingene,
 baade skal kunde forstaae, og undre sig o-
 ver den derpaa anvendte store Møye. De
 herudi indbefattede Abbreviaturer, som
 henhøre til den første oven anførte Classe,
 ere uddragne af tilforladelige Originaler,
 af Kænslerlige og Kongelige Diplomatus,
 Bavelige Buller, Processibus Rotæ Ro-
 manæ, Responsis Juridicis, Biskopelige,
 Sørstelige, Gravelige, Stifts- og Clo-
 ster-Breve og Chartis saaledes, som de i
 alle Europæiske Riger ere forfærdigede.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

36.

Den 4 Septembr. 1744.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af Traité des
Petrifications &c.

Naar man nu betragter alle Omstændig-
heder ved disse Erfaringer, synes det ikke
fornuftelig at kunde siges, at saa mang-
foldige Been, som i adskillige Stikkeser
ere fundene paa saa mange Steder, skul-
de være der henbragt, enten ved Vandenes
særdeles Oversvømmelse, eller Jordens
Omveltning og Jordskælvs; eller og ved
det, at en Deel skulde være sammensamle-
de, og lang Tid efter nedførte i Jorden

Na

ved

ved en og anden Materie, som af en Hændelse skulde være lagde dertil; Eller at os vertroiske Menneſker, efterat de have opofret Dyrene, ſkulde have begravet deres Been; Eller at andre flere ſælſomme Aarſager, ſom ellers gives for ſlige Beens Indførelſe i Jorden, ſkulde kunde være rimelige. Saaledes, ſiger Forfatteren, vil han, end og med Hazard, at anſees for vankundig i diſſe Tidens Lærdes Dyne, henføre alle diſſe Hændelſer til en almindelig Overſvømmeliſe, hvoraf han haaber, en gang at bevtiſe, at man aldeles maae anſee Syndfloedens Banbe, ſom den eeneste Aarſag dertil. Han lægger dette til, at den ovenmældte Aarſag forekommer ham ſaa naturlig, at han ikke nokſom kand forundre ſig over, at adſkillige ſtore Subjecta i dette Seculo have kunde indbilde ſig nogen anden. Endelig fremſtiller den ſidſte Piece af den førſte Part et Brev, ſom er ſkrevet til Mr. Mairan om Smaa- og Flinte-Steenes Oprindeliſe, hvorunder og de indbefattes, ſom hidføres fra Bierget Liban: og kaldes petrificerede Meloner; ſaavelſom og en Deel Carniol-Agat, og de ſaa kaldede Chaleedoniſke Edel-Steene. — n fine

des udbredte i adskillige Jordens Egne, og
 somme dybere, men andre overliggere i
 Jorden indførte; som og om Blaa-Leers
 og andre slige Materiers Oprindelse. Ef-
 terat Forfatteren har inddeelt disse til visse
 Slags, og givet en ny og Beskrivelse o-
 ver dem, forklarer han efter de Physiske
 Regler, hvorledes et hver Slags af disse
 Smaa-Stene ere formede; og beskri-
 ver, i hvad Stand det synes rimeligt,
 at disse lige saavel som alle andre Mussel-
 Berker, Sø- og Jord-Legemer have
 været, da de bleve indførte til deres Leyr i
 Jorden, eller som andre Stene, der nu
 findes. Men han forbeholder sig, i Frem-
 tiden at viise Aarsagen til alle de Par-
 ticulariteter, og Phænomena, som ere
 Følger af den gl. Jordens Forandring,
 hvorom alle 4re Jordens Parter ere, og
 skal være (siger Forfatteren) u-imodsig-
 lige Vidnesbyrd, indtil Verdens Ende;
 Saasom han lover at udgive et Brev,
 hvori han vil bevise, at man u-forbigæ-
 nelig maa tilskrive Synd-Floeden denne
 Jordens Forandring. &c.

Stokholm.

Her er følgende Skrifter udgangne: Det

N° 2

1ste

1ste er en kort Geographisk og Historisk Beskrivelse over Konge-Riget Sverrig, og alle dertil hørende Provinser, som fører følgende Titel: Specimen Historico-Geographicum, Descriptionem Gothunheimiæ, seu Giganteorum terrarum, quæ in Suethia boreali olim sitæ fuerunt, succincte exhibens. 3 4to. Det 2det er et Supplementum til Puffendorfs Indledning til den Svenske Historie, hvori denne Historie er fortsat af Rigets gl. Manuscripter og andre troe-værdige Efterretninger. Den deryaa staaende Titel lyder saaledes: Jacobi Wilde, Suec. Historiographi, Præparatio hodegetica ad Introductionem Puffendorffii in Suetici status historiam, ex regni tabulariis accurandam & continuandam, per Epochas revolutionum generalium atque successionum omnes ad hunc usque Diem, & migrationum temporis ἀπόλων usque ad æram communem constituti A. C. N. C. V. imperii magnæ Germaniæ. Ex versione Andr. Wilde, Jacobi filii. Accesserunt Acta publica de novissimo successionis jure, & Auctioris Notæ criticæ & politicæ. 1 4to. Det 3die er saaledes be-

titelt:

titlet: De Præjudiciis transmarinis circa jura, quæ dicuntur Regalia & Majestatica, cavendis, propempticum Commercii literarii argumentum, Ill. politissimo-que Juveni Dn. Nicolao Adamo Comiti de Bielcke ab almâ Lundinensi ad Upsaliensem translati datum, 14to.

Göttingen.

Udtogets Fortsættelse af Lexicon Diplomaticum, Abbreviationes in Diplom. & Codicib. à Seculo VIII. ad XVI. usque exponens &c.

Abbreviaturerne af det andet Slags, (sc. de som brugtes i Diplommatibus og Chartis) har Forfatteren samlet af lutter Codicibus, saavel Membranaceis som Chartaceis, af alle Slags Sciencer, saasom Theologiske, Juridiske, Medicinske, Philosophiske, og Astronomiske Codicibus, af Liturgier, Missalier, Calendariis Regninger &c. Hvilke alle Forfatteren rigtig og med egen Haand har udtegnet af Originalerne. Tiden, naar et hver Slags Abbreviaturer haver været i brug, findes og rigtig antegnet fra det 8de til det 16de Seculum. Dog, saasom i det 16de Seculo de trykte Bøger allerede va-

re bekendte, og man da hverken saae Diplomata, Chartas, eller Codices MStos. hvori fandtes ubekendte Abbreviaturer, saa henhøre til dette Seculum ikkun de in Instrumentis Notariorum forekommende Abbreviaturer. Men paa det enhver Læsere strax kand vide, paa hvad Tid en eller anden Abbreviatur har været brugelig, saa findes altid ved det iste Slag neml: Diplomatum og Chartarum Abbreviaturer Dag og Datum antegnet, naar saadant Diploma er skrevet; Derimod ere ikkun ved Abbreviaturerne af den anden Classe eller Codicum MStorum hooftegnet det Seculum, i hvilket hver Codex er skrevet; saa ofte som det i Originalerne er fundet hooftøvet; Dog er det tilsat disse 3 Bogstaver J. M. F. som bemærke, initium, medium, finem, sc. Seculi. Men de Abbreviaturer, hvorhooft ingen Narstall findes anført, ere udtagne af de Codicibus MStis, hvori ikke har været tilsat, paa hvad Tid de ere skrevne. Dette Lexicon er for Resten saaledes indrettet, at enhver Linie paa hver Columne af Tabellerne indeholder 4 Ting: (1 Ab-

1) Abbreviaturernes Figur, ligesom den staaer i Diplomatum og Codicum Manuscriptorum Originali. 2) De Bogstaver tydelig udtrykte, som før laae skulde i foregaaende Abbreviatur. 3) Det heele Ord, som Figuren før skulde bemærke, og for det 4de) Den ovenomældte Tids Navn, naar deslige Abbreviaturer have været brugelige. Man kunde her indvende, hvorledes man kunde forsikre sig, at de i dette Bærk samlede Figurer, have just haft den samme og ingen anden Bemærkelse, end den dem af Forfatteren er tilskrevet? Hvorpaa svares: a) Har Forfatteren overalt gaaet saa forsigtig til Bærks, at han ikke har forklaret nogen Figur eller Abbreviatur, førend han har fundet den i det samme Diplomate eller Codice et par gange anført, og af Ordnes Mening og Sammenhæng fundet sig overbevist, at Figuren ikke, efter en sund Fornuft, har kundet betyde andet, end den hosføjede Forklaring indbefatter; hvoraf sees, at dette ikke er et blot Mechanisk Bærk, der ikkun bestaaer i gamle Ords og Figurers Aftegnelse; Men at det har ud-

fodrer en skarpsindig Eftertanke og stor Videnskab, at udføre den rette Forstand og Bemærkelse af enhver Figur. b) Kan ikke paa den Punct; om den fremsatte Forklaring over Figurerne er rigtig eller en? Fodres grundigere og tilstrækkeligere Beviis, end at man beraaber sig paa de Original-Diplomata og Codices, hvoraf Figurerne ere uddragne; Saa at enhver, som ikke vil antage denne Forklaring for den rette, kand tage for sig hvad for et dem lyst, af Diplomatumibus og Codicum. Mstis fra det VIII indtil det XVI. Seculum, og med skarpeste Undersøgelse sætte Forklaringen imod samme, da den uopaatvivelig skal befindes rigtig. &c.

Amsterdam.

Her kand have: Histoire universelle depuis le Commencement du Monde, Jusqu' a present, traduite de l' Anglois d' une Societé de Gens de Lettres, Enrichie de fig. & de Cartes Necessaires. 5 Tom. 4to. Saa og Amusemens de la Chasse & de la Peche, ou l' on enseigne la maniere de prendre toute sorte d' Oiseaux & d' Animaux à quatre piés; avec fig.

Bron

Grønningen.

Hos Gajo Spandau er her at bekomme følgende Skrift: *Introductio in historiam Evangelii, seculo XVI passim per Europam renovati, doctrinæque reformatæ. Accedunt varia, quibus ipsa historia illustratur, monumenta pietatis atque rei litterariæ, Auctore Daniele Gerdesio, Th. D. & Prof. ord. &c. in 4to.* Historien i sig selv er 2 Alph. stærk, og Monumenta antiquitatis udgiøre 1 Alph. 8 Art. Som Reformationens Historien endnu en af nogen iblant de reformerte Theologos udførlig nok er bleven beskrevet, og Theodorus Hasæus ved Døden afgik, da han var i Arbejde med samme, saa har Forfatteren, som ved sine Academiske Læcti- oner har dertil samlet sig en skøn Forraad, paa gode Benneres Begjæring ladet sig bevæge, at paatage sig dette vidt- løftige Arbejde. Han lader see i denne Part, at han har saadanne Hjelpe-Mid- ler dertil, som ikke enhver besidder. Me- get bliver fortalt med den samme Skri- bents Ord, af hvilken Historien er taget; og hermed bliver til Deye bragt en saadan Reformationens Historie, som Joh. Heinr.

Hottinger den ældre har ynstet den. Hi-
 storien bliver saaledes indrettet, at For-
 fatteren tilligemed fremsætter sine egne
 Betænkninger; derfor man og let kand
 forestille sig, at hand saaledes følger sin
 Kirkes Meeninger, saa de Evangelisk-Lu-
 theriske ikke kand være fornøyet dermed;
 som der og forekommer adskillige haarde
 Taalemaader. Man finder i denne Part
 først Historien i sig selv, hvori Texten
 bliver med skønne Anmærkninger oplyst,
 og dernæst en Samling af Monumenter,
 hvilke ikke alleneste kand tiene til Beviis-
 men og give Læseren saadan Indsigt i de
 Tider, at han selv fuldkommen kand døms
 me derom. Historien i denne Part inde-
 holder ikke meere, end de til Begyndelsen
 af Reformationen henhørende Sager.
 Først forestiller Forfatteren den Suddoms-
 melige Forsyns Foranstaltninger, hvor-
 ved blev banet Vey til den forestaaende
 Kirke-Reformation, nemlig Bogtryk-
 ker-Konstens Paafindelse og Videnskaber-
 nes Dykkomst igien. Dernæst beviiser han
 med uimodsigelige Beviis Reformatio-
 nens Nødvendighed, og retskafne Folkes
 Forlængsel derefter, som og dens hastige
 Forventning. Endelig fortæller han den

virkelige Begyndelse med den samme i Sachsen og i Schweitz, og beskriver grundig deres Levnet, som enten umiddelbar eller middelbar have arbejdet derpaa, eller giort noget synderligt til dens Fremgang. &c. &c.

Boitiers.

Jacques Faulion har til trykken besørget: Memoire instructif sur les Pepinieres de Meuriers blancs & les Manufactures de vers à Soye &c. 18vo Da Silke-Handlingen er af stor Vigtighed, saa har det franske Hof beordret, at plante hvide Mor-bær Træer i Poitou og andre Provinser, og siden at anlægge Silke-Manufacturer. Siden dette nu skeede i Poitou med god Fremgang, og den Silke, som derfra haves, er god og brugelig, saa har Herr le Nain fundet for godt, at beskrive Maaden til at plante Mor-bær Træer, og hvorledes man kand faae Mængde af Silke-Orme; Paa det at andre Lande ogsaa kand faae Erfaring om, hvor vidt det der vil lykkes.

Besancon.

Her kand Liebhabere tienes med følgende Skrift i 4to, som nyelig har forladt Pressen:

sen: Observation sur la maladie contagieuse, qui regne en Franche Comté parmi les boeufs & les Vaches, par M***. Forfatteren fremsætter først en tydelig Beskrivelse om denne sælsomme Fæ-Syge; dernæst viser han Ursagen, hvoraf samme Syge reyser sig; og endelig meddeeler han de Hielpemidler, hvormed denne Syge land fordrives; hvorved og nogle hertil tienslige Recepter er at finde.
Genf.

Her besørger til trykken den berømte Juristes i Halle Hr. Johan Cotlieb Heinexii samtlige Skrifter i syv Bind i quarto med adskillige Tillæg, hvilke Forfatterens lærde Søn som nu er Professor Juris i Liegnitz har indsendt til Forlæggeren. Saasom disse Skrifter ere af adskillige Slags, og henhøre Deels til Philosophien deels til Juris Prudentzen, deels til Historien og deels til Antiquiteterne, saa bliver den nye Tryk saaledes indrettet, at man ikke har fornøden at anskaffe sig det heele Verk, men efter Behag, hvad for en Tractat man vil. For Resten forsikrer Forlæggeren Liebhaberne om en smuk og accurat Tryk. Paa hver hundrede Ark
ordi-

ordinaire Papiir prænumereres 5 fran-
ske Livres, men paa stort Skriv-Papir
otte Livres

Frankfurt ved Mayn.

Her er i afvigte Junii Maaned i trykken
udgaaet: D. Joh. Jac. Rambachs Dog-
matische, oder Christliche Glaubens Leh-
re, vormahls in einem Collegio Thetico
mündtlich auf der Universitet Giesen
vorgetragen, nun aber mit einer Vorles-
de, Anmerckungen und Registern ans
Licht gestellet von D. Ernst Frid. Neuborg
S. S. Theol. antiq. auch gr. und orient Phil.
Prof. ord. zu Giesen. I 4to Den Sal.
Rambach har holdet dette Collegium over
Doct. Joach. Langes Oeconomia Salutis
Dogmatica, i Aarene 1732, 1733, 1734.
Og det er eef af de fornemste og vigtigste
Verk, han har efterladt sig, baade i Hen-
seende til dets Vidtløstighed og Værdie.
Doct. Neuborg, som har gjort sig merite-
tet af den lærde Verden, med Rambachs
efterladte Skrifter, fremsætter i Fortæl-
len for Langii Oeconomia Salutis Dogma-
tica om dens Skæbne, en Historisk Be-
retning, beskriver den Methode, som
den Sl. Hr. Rambach har brugt, ved at
for

forklare disse Bøger, og erindret, at samme nu udgives i Trykken efter den Sal. Mands Haandskrift. Det er klart, at den bemeldte Theologus har anvendt stor Flid paa at forfærdige dette Verk; og da man har i Trykken ladet udgaae adskillige andre af hans Manuscripter, som med mindre Flid ere sammenskrevne, saa var det u-billigt, at nedgrave dette som det vigtigste i Forglemmelse.

Danſtig.

Hos Bogtrykkeren Schreiber er følgende Skrift under Pressen: Jacobi Theodori Klein Piscium naturalis promovendæ missus quartus, de piscibus per branchias apertas spirantibus ad justum numerum & ordinem redigendis, horum series prima, cum additamento ad missum tertium cum figuris, i quarto 9 Ark og 16 Raaber Tabeller. I den anden Missu leverer Forfatteren os en Afhandling om de Fiske, som drage Vandet igiennem Lungen, og som udblæse det Vand, som de sluger i sig, igiennem en Åbning paa Hovedet; hvilke han kalder Physeteres eller flatores. I den 3die Missu handler han om de Fiske, som have deres Branchias eller saa kaldte

Fiske

FiskeØrene fordækte; hvilke han derfor giver det Navn Branchapocryphos. Nu afhandler han i denne 4de Missu de Fiske, som have aabenbare Branchias eller FiskeØrene, og derfor af Forfatteren kaldes Branchendeli. Menda der gives en stor Mængde af dette Slags, saa har han igten deelt disse i 12 Deele, af hvilke han i denne Missu beskriver de første sex. Han har derfor anført 20 særdeles Slags Fiske, beskrevet mange dertil hørende Slags, forklaret mange af adskillige Skribenters, og selv oplyst endeel ved Raaberstykker. De øvrige sex Deele vil han beskrive i den 5te Missu.

Paris.

Hos Bogtrykkeren Coignard findes tilkøbs: Discours, qui a remporte le prix d'Eloquence à l'Academie Françoise, en l'année 1743. par l'Abbé de l'Ecluse Desloges. i 4to. Indholden i dette Bærk er at bevise, at intet Speer hos de Christne, som af ungefehr, men at alle Ting styres af den guddommelige Forsyn. Naar Farum ret betragtes, skal man befinde, at det er en vanskelig Ting at beskrive; saa
som

som den hverken Land henføres til Spiritus eller Materiam, men er en blind Fører, og en Afgud, som man dets u-agtet, tilskriver alt det, som egentlig tilkom det Helligste og Højest Væsen. Man finder i denne Afhandling de deyligste Expressi-
 oner, og maae tilstaae, at den fuldkom-
 men har fortient den erlangte Priis.

Leipzig.

Her har nyelig følgende Skrift forladt Pressen: Tägliche Nahrung des Glaubens aus der Erkänntniß Jesu nach den wichtigsten Zeugnissen der Epistel an die Ebræer, der Gemeine in Ebersdorf in ihren verschiedenen Versammlungskunden vom Anfang des Jahres 1743 in kurzen Reden vorgelegt. Erster Theil. i 8vo. i Alph. 6 Ark. Forfatterens Hensigt med dette Verk, er, at forestille paa eftertrykkeligste og bevægeligste Maade Forsølnings = Verket i sin Almindelighed og sande Kraft, med alle andre deraf flydende Følger; hvorom han og skriver smukt og opbyggelig. Denne første Part endes med det 6te Capitel af Brevet til de Ebræer.

Søye Tidender,

Om

Rærde og curieuse Sager.

No.

37.

Den 11 Septembr. 1744.

Kjøbenhavn.

Hos Bogtrykkeren, Sr. Ernst Henrich Berling har følgende Skrift i afvigte Augusti Maaned forladt Pressen: Den Navnkundige Engellænders Robinson Crusøe Levnet og meget selsomme Skiebne; Især da han i 28 Aar levede paa en øde og u-bebygget Ø, ved Sæbet af den store Strøm, Oronncko, paa den Americaanske Kust; Af ham selv i det Engelske Sprog beskrevet; Men nu for sin Nyperlighedsskyld oversat i det Danske Sprog og Ziret med smukke Figurer. Første Deel

D O

Ex:

Exemplaret sælges for 3 Mk. dansk. Man holder for, at dette lidet Verk er ingenslunde den mindste Prøve paa den Engelske Nations Sinderighed og store Skarpsindighed, og man meener, at den heri forefundene smukke Orden, flydende Stil og hyperlige Moralier, skal kunde tilbøye bringe sig end og de lekkreste Læseres Gout; Ja saa lidet, som denne Oversættelse i vores Danske Sprog i alt dette eftergiver end og de beste i fremmede Tungemaal, saasom den Franske, Spanske, Italienske, Svenske, Sachsiske &c. Robinsons, saa lidet paatvibles, at jo denne lykkelige Production skal vinde Publici Behag, og faae stoer Aftræk. &c. &c.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af *Traité des Petrifications* &c.

I den 2den Part af dette Verk viises Læseren en nye Maade, til at bringe i Orden og ret at deele de egentlig saa kaldede Fossilia i adskillige Classer. Deri henføres de Productioner af *Regno mineralium* til *Regnum vegetabilium* og *animalium*, som kommer dermed meest overeens. Det er en Sag af Danskelighed, at gjøre For

Piel

Piæl imellem, og at henseere til sine visse
 Sorter de Objecta, som synes saa adskil-
 lige det eene fra det andet; Men det er end
 en gandske anden Sag, at sætte enhver
 Sort paa sit rette Sted; saa at man klar-
 ligen seer, og forstaaer sig paa, hvad een
 har tilfælles med en anden, som henhører
 til det samme Slags; og hvad for Sub-
 Divisioner i andre Sorter disse igien kand
 taale. Forfatteren smigrer sig, at han,
 med adskillige curieuxes Hielp, som ha-
 ve arbejdet paa denne Materie, har bragt
 det til den høyeste Grad i en Paakiendelse,
 hvor ved man skal kunde kiende de ellers
 u-kiendelige Grader, som Naturen i dis-
 se 3 Riger har tagtaget. Endelig følger
 et Register, som forklarer ved Opregnel-
 se alle Figurerne paa Raabber-Tabeller-
 ne, der forestille de adskillige i den første
 Part omtalte Petrificationer, og som til
 største Deelen ere uddragne af Havet.
 "Det store Hav, siges der, er en nye Ver-
 "den paa vores Klode; Den samme har
 "sine egne Planter, Dyr, og sine Me-
 "chaniske Regler, som egentlig passe sig
 "paa den allene. Alt dette præsentere
 "for Menneskene et nyt Theatrum, hvor de
 Do 2 med

"de med Dyne Land see, og med Singrene
 "berøre tusinde forunderlige og meget ad-
 "skillige Objecta, af dem, som pryde
 "Jorden, og ikke destomindre fremvise
 "adskillige Prøver paa Guds Almagt,
 "Bisdom og Godhed. Men denne Søe-
 "Verden er ikke let at kiænde, thi de Van-
 "keligheder, som man maane overvinde,
 "førend man kand komme efter Erfarin-
 "ger i samme, have hidindtil forhindret
 "Botanisterne og Zoologisterne fra, at
 "gve Philosophis en tilstrækkelig Under-
 "retning om de deri for sig gaaende
 "Ting." Endelig, for at ikke glemme
 noget til deres Fornøvelse, som ynste ret
 at faae Indsigt i denne Materie, har man
 holdet sig forbundet til at lægge til Enden
 af dette Verk, tvende andre Registere. &c.

Nu er den 6te Deel af den berømte Hr.
 Reaumurs Histoire des Insectes traadt
 for Lyset. I quarto 4re Alphab. og med 48
 Raaber Tabeller. Hand afhandler med sin
 sædvanlige Grundighed, de Insecter, som
 ikkun have 2de Binger. Foran er satt en
 vidtløftig og mærkværdig Fortale om Poly-
 lypis, om hvilke Hr. Tremblei i Hag just
 var kommen i Erfaring, paa samme Tid

da denne Deel gik ud. Hr. Temblei har tilsendt Forfatteren nogle af dette Slags Dyr, paa hvilke hand siden har anstillet adskillige Prøver; mens, saasom han ikke, formedelst den i dette Bærk foresatte Orden, kand handle vidtløftig om disse, førend i den sidste Deel af Historien, saa har han her, for at fornøye den nysgierige Læser, ikkun for først mældet lidet om samme Dyr. Han fortæller deri, hvorledes med disse erlangte Erfaringer er tilgaaet, hvad Hr. Tremblei, han selv, Hr. Jussien, og Hr. Guethard ved de anstillede Prøver have befundet, og viiser derhos, at Tournefordt har uret, i det han ikkun holder disse Dyr for Samlinger af Coraller, han anfører desuden de Prøver, som Græven af Marfigli har satt paa Corallerne, hvoraf sees, at disse ikke ere andet, end med Steen-Skaller omgivne Dyr. Ved denne Lejlighed erindrer han, at de tage seyl, som holde Alcyonii Blomster og Lithophyton reticulare for andet, end Dyr med Steen-Skaller omkring. Foruden disse har og Hr. Reaumur anført andre Dyr, som ere af lige Egenstaber med de saa kaldede Vand Polypis.

Rom.

Rom.

Her selges: Istoria della citta Witerbo Illustrata da filiciano Bussi de cherici regulari ministri degli Infirmi 1742 i Folio Hr. Bussi afgik ved Døden, da denne Historie traadte for Lyset. Han havde lovet at legge en anden Part dertil, som skulle handle om de meit berømte Mænd i Witerbien, og end en tredje, som skulle indeholde mange Hetruriske Antiquiteter, som ere funden i Jorden omkring ved Witerben. Nu fornemmer man ikke i hvad Stand den afdøde Forfatter har efterladt sig dette sit Værk, eller om han engang har arbejdet derpaa. I Fortællingen for det Skrift, som man her anfører opregner han de Autores, hvoraf han har uddraget sin Historie, og tillige de Monumenter, som disse Autores have benyttet sig af. Ved Enden af denne Historie er tillagt de Witerbiske Biskoppers Chronologie, som Hr. Corettini og Mariani have sammenskrevet; og endelig føyet til samme Chronologie, de Magter og Regentere, som, under hvad helst for Navn, have regieret i denne Hoved-Stad

Her er og publiceret en liden Samling af

af Breve over Manuscripterne, af Platonis Skrifter, som ere conserverede i Bibliotheca Vaticana, under denne Titul: Ang. Mar. Qvirini Cardinalis - - - de Platonis codicibus MSS., qvi in Vaticana Bibliotheca asservantur Epistolæ ad Bernardum Mont Fauconium 1742. i 4to.

Saa finder man og her i Bogladerne til Liebhabernes Tjeneste, Indretningerne for Handlingen i Civita Vechia, saaledes betitlede: Statuti del Commercio & Consolato del Porto Franco di Civita Vechia, eretto dal SSmo Pontefic: Benedetto XIV. Roma. 1742. I 4to. Foruden Dedicationen, som er stillet til Stor-Fyrsten, og Fortalen, om dette Studii Oprindelse, Fremgang, Bærdighed og Nytte, saavel som om Mussel-Berkeres Adskillighed, og Sammenføyelse, har Forfatteren tillagt en Indledning til den Historie om Mussel-Berkerne, som Hr. Tournefort har forfærdiget, men endnu ikke er kommet for Lyset. Dette Brev koster paa stort Papis med smukt Tryk 60 francke Livres.

Benedig.

Bogtrykkeren Jean Baptiste Recourti har her for kort Tid siden publiceret et lidet Bærk, under følgende Titel: P: Lacermi Academici Patavici in Militem gloriosum Plauti Commentarius, & ejusdem Fabulæ interpretatio, Italicis Versibus concinnata.

Florens.

Mr. Nicolas Gualtieri, fornemmeste Medicus hos Stor-Fyrsten i Toscanien, hafde anskaffet sig et Konst-Cabinet, af de mest curieuse Hav-Productioner; men i Særdeleshed af Mussel-Bærk. Deraf har han, ved en i slig Arbejde berømt Skildrer i Florens, ladet aftegne hen imod 800 Stk. af dette sidste Slags, og siden ladet dem udstille i Raaber; Over disse haver han nu sammenskrevet en nøye Beskrivelse, Fremmede til Tieneste, som ikke paa anden Maade kand forlyste sig med denne Naturens Rigdom. For at gjøre de Lærde Sagen lettere, ydermeere at oplyse disse ved deres Observationer, saa har han forestillet disse Sneegel- og Mussel-Bærk i saa mange adskillige Skikkelser.

ser, som mueligt har været, i det han har ladet enhver adskille i mange Stykker, paa det man desto nøjere kunde undersøge deres indvortes Sammenføielse. Til den Ende finder man paa de 110 Raaber = Stykker, hvor med dette Verk er giennemskudt, over 2200 udgravede Figurer. Bogens Titel er følgende: Index Testarum, Conchyliorum, quæ ad servantur in Museo Nic: Gualtieri, Philosophi & Medici collegiati Florentini - - - & methodice distributæ exhibentur Tabulis CX. Florentiæ Gæt: Albizzini, 1742 i Fol.

Amsterdam.

Bogtrykkeren Wetstein har her giort et Verk bekiendt under denne Titel: Lettres de Critique, de Litterature, d'Histoire, écrites à divers Sçavans de l'Europe par feu M. Gisbert Cuper, Bourguemaistre de Deventer &c. publiées sur les originaux par M. Beyer. Dette Verk er udstyret med mange paa Raaber = Stykker afstrykte Medailler, og en Deel til Antiquiteterne henhørende Figurer.

Padua.

Joseph Comino fandt tiene Publicum med

Johannis Antonii Vulpii Liber de Satiræ natura & ratione, ejusq; scriptoribus, qui supersunt, Horatio, Persio, Juvenale, ubi eorum virtutis & vitia æqua lance perpenduntur, tempora Juvenalis contra veterum & recentium errores accuratæ notantur & stabiliuntur. Item ejusdem Vulpii paraphrasis perpetua & Commentarius uberrimus in decimam satiram Juvenalis. I Octavo 432 Sider, foruden eet Tilskrift til Hr. Marco Foscarini, Procurator i St. Marco. Siden Forfatteren med en god Commentarius har forklaret Catullum, Tibullum og Propertium, saadventes og, at han i Forklaringen over de fornemste Latinske Satir - Sribere, saad som Horatius, Persius og Juvenalis har tillagt mange smukke og nyttige Anmerkninger. I nærværende Tractat handler han først om en Satiræ Natur og Bessaffenhed i Almindelighed, om dens Navn, Oprindelse og Fremgang hos Græckerne og Rommerne, derpaa forsvarer han de latinske Satyr - Sribere imod nogle af disse Tidens Lærdes haarde og u-billige Domme; og fremstiller endelig en vidtløftig Commentarium over den 10 Satyre i Ju-

venale, som endnu ikke ere forekomne hos andre Fortolkere.

Göttingen.

Udtogets Fortsættelse af Lexicon Diplomaticum, Abbreviationes in Diplom. & Codicib. à Seculo VIII. ad XVI.

usque occurrentes exponens &c. &c.

Man vil her ikke sige at alle Abbreviaturer af alle de Latinske Beviisligheder og Codicibus Manuscriptis, ere i dette Lexico Diplomatico indførte, men man kand forsikre, at Forfatteren i nogle Aar efter dette Verks Forfærdigelse med stor Flid har igiennemgaaet Original-Diplomata og Codices Manuscriptos omnis generis, og neppe fundet nogen Abbrevitur, som han jo strax har indført i denne Samling, saasom han og har arbejdet derpaa i 20 Aar. De letteste Abbreviaturer, hvis Betydning man lettelig kunde giette sig til, har han ladet blive ude af Verket at det ikke skulle blive ufornøden vidtløftig. Man finder i Abbreviaturerne, igiennem det heele Alphabet, end og saadanne besynderlige Tegn anførte, som ikke have bestaaet

staaet i Bogstaver, men andre Figurene
 som dog i gamle Bøger og Beviisligheder
 have betydet enten Stavelser eller Ord;
 saadanne ere disse particulæ: Con, com,
 contra, esse, &, &c. Dervaa forestilles
 Tallenes Figur, som have været i Brug i
 alle ovenmældte Seculis, hvilke ere saa sel-
 somme, at neppe nogen skulle see dem an
 for Tall. Efter disse følge Calender-Teg-
 nenes, Interpunctionum, commatum,
 punctorum, notarum, paragraphorum,
 asteriscorum, citationum, marginalium,
 saavel som og Bøgtenes, Musicaliske No-
 ders og deslige flere Figurer, som samtlig
 forestilles og tydelig forklares; endnu
 zittes ogsaa dette Bærk meget, med de
 hosføyede fuldstændige Alphabeter, og
 heele Specimina Scripturæ, som ere ud-
 dragne af Diplomatus Chartis, og Co-
 dicibus af alle Tider, hvoraf Læseren
 kand kiende enhver Codicis rette Alder, og
 paaffionne dens Rigtighed med tilstræk-
 kelig Grund, saa og om de gamle Diplo-
 mata og Beviisligheder ere ægte eller
 uægte. Det heele Bærk maae nødvendig
 fra Begyndelsen til Enden igien nemt
 trækkes med Raabber-Stykker, fordi de
 mang

mange Tusinde saa meget sælsomme Fi-
gurer ellers ikke vel kunde forestilles. End-
skjønt dette Værk udfordrer stor, baade U-
mage og Bekostning, saa er dog alting nu
saaledes indrettet, at det v. D. snart
kan blive fuldført. Paa det at dette nyt-
tige og prægtige Værk endog af Privatis,
uden alt for stor Bekostning, kan anskaf-
fes, saa moderere Forlæggerne Prisen
til det billigste, og udgive Værket i 2 De-
le, hver for sig, af hvilke enhver omtrent
indbefatter 120 Raaber-Tabeller, og den
første indeholder Abbreviaturerne fra
A. til N., men den anden fra N. til Z. til-
lige med ovenanførte Figurer, Tall, Al-
phabeter og integris Scripturæ, Specimi-
nibus. Den udvortes Siirlighed skal kom-
me overeens med den indvortes Ypperlig-
hed, hvilket og kan sees af de allerede ud-
stufne og trykte Ark. Dette Skrift er for
Resten i samme Format, som Mabellons Co-
dex diplomaticus; dog med den Forskiel,
at dette Lexicon Diplomaticum er over-
alt igiennemtraakt med Raaber-Tabeller
og virkelig graveret. Paa Accurateffen
i Stikningen kan det ikke heller fattes,
siden Forfatteren selv besørger og har Op-
sigt

figt med samme. Mod Enden af dette Aar meene Forlæggerne at kunde levere den første Deel, og den anden til St. Joh. Dag, eller i det længste til St. Mich. følgende Aar.

Grønningen.

Udtogets Forsættelse af *Introductio in historiam Evangelii, Seculo XVI passim per Europam renovati, doctrinæq; reformatæ &c. &c.*

Reformations Histor. i sig selv gaaer indtil de Papist. Rædoms Afstæffelse ved Zvinglium, hvilken Forfatteren holder for at have været den første Reformator, og at Lutherus kun for først har arbejdet paa at nedrive den falske Religion, følgelig ikkun Tiid efter anden er kommet i Kundskab om Sandhederne; men at Zvinglius derimod har gjort Begyndelsen til den sande Religions Erkiendelse, og ikke har sat sig imod Bildfarelserne, førend han har faaet en tilstrækkelig og moeden Indsigt deri. Den heele Fortælling gaaer i denne Deel ud teet, uden Afdeeling i Capitler, men de følgende ere afdeelte i Capitler. Den næstfølgende Deel skal indeholde *Historia*

storten fra Kæyser Carls den V. Regierings
 Begyndelse indtil den Augsburgiske Con-
 fession. Bøket er ziret med nogle
 Raabber = Stykker, hvorpaa Lutherus,
 Terzel, Gansfort, Melanchthon, Eras-
 mus, Zvinglius, Oecolampadius, Fran-
 ciscus von Zichingen og den Kæyserlige
 Cansler, Mercurinus von Gatinaria af-
 bildes. Saa forekommer og her i 3 Myn-
 ter. Den første er den som Ludvig den
 XIV lod slaa imod Paven, Julium den II.
 med denne Overskrift: Perdam Babylo-
 nis Nomen. Den anden er en IhuKom-
 melses Myndt af Huls, hvorpaa stoed dis-
 se hans Ord: Centum revolutis annis
 Deo respondebitis & mihi. Den tredje
 var den som blev slaaet under Paven Leo
 den X., paa hvis eene Side staaer hans
 Billede, og paa den anden en Løve og disse
 Ord: Vicit Leo de tribu Juda. I de 24
 Monumenter, som udgiøre den anden
 Deel, har Forfatteren i agt taget et sinul-
 Bal, nogle af dem ere aldrig før i Tysk-
 ten udgivne, og de øvrige ikke saa mezet
 for deres Brug og Nyttis, som for deres
 Karheds Skyld agt-værdige. Det bliver
 for vitløftig at opregne dem alle; hvor-
 for

for man ikkun for Exempel vil anføre
 faa Exemplarer af Aflads = Breve:
 saa som Kænsertlige, Pavelige, Chur-
 Fyrstlige; og Maynziske Forordnin-
 ger derover; nogle mærkværdige Breve,
 angaaende Reformationens - Værket fra
 Myconio, Capitone, Valentino von Tete-
 leben, Pirchheimen, Bucero, Petro Mose-
 lano, Melanchthone, Zvinglio, Oecolam-
 padio Cornel. Honio; saa og Ægidii Vi-
 terbiensis Tale, som han holdt Aar 1512.
 i Synodo Lateranensi.

London.

Johan Marchand her sammesteds giver et
 nyt Værk sykkewis for Lyset, under føl-
 gende Titul: An Exposition, of the
 books of the New Testament. Denne
 Forklaring over det nye Testamente er
 udtaget af de beste Fortolkeres Skrifter
 i de ældere og nyere Tider; De vanskelige-
 ste Stæder ere deri forklarede, mange us-
 rigtige Oversættelser forbedrede, og de
 Talemaader, som synes at indbefatte en
 Modsigelse, ere paa kiendte og tydeligere
 oplyste. Udgiveren meener, at det gandske
 Værk vil udgiøre 200 Ark, hvoraf ugent-
 lig leveres 2 Ark in Folio, imod een halv
 Skilling derfor at betale.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

38.

Den 18 Septembr. 1744.

Kjøbenhavn.

Hos Boghandleren Sr. Gabr. Christ. Rothe findes følgende Skrift tilkiøbs: Peter von Ravens M. Ph. Reise in Rußland, aus dem Dänischen ins Deutsche überseht von H. A. R. Denne Reise = Beskrivelse er dediceret til Hans Høyvelbaarne Excell. Sr. Joh. Ludwig von Holstein. Da Indholdet vel af den i det Danske Sprog udgangne Original er blevet den største Deel af vores lærde Verden bekendt, behøves ikke, at lægge megen Roes paa et Skrift, som taler for sig selv; allerhelst da vores

B p

vidts

vidtberømte Danske Scribent, Hr. Assessor Ludwig Holbergs for paa dette Skrift satte Betænkning er et tilforladelig Vidnesbyrd om dets Værdie. „Jeg „har (siger han) med stor Fornøjelse is „gienne læst den største Deel deraf, og „er vis paa, at Forfatteren, om det staaer „alle saa vel an, som mig, skal faae god Af- „træk derpaa. Denne Beskrivelse er ellers, efter bemældte Hr. Assessor Holbergs Ord, i en dobbelt Henseende værd at recommendere; Thi, da alle Beskrivelser, som hidindtil, om det mægtige Rusiske Røysersdøme, ere Publico meddeelte, enten ved dets Foundation under den store Monarch, Petro Alexiowitz, eller ved sammes Fremgang og Tilvæxt ere forfattede; hvorfor og de fornemteste Authores, som have sammenkrevet Rusiske Beskrivelser, neml. den Engelske Perry, og Autor af det forandrede Rusland, ikkun have vist os, hvad Rusland kunde blive; Saa er nu dette det første, som viser, hvad Rusland for nærværende Tid virkelig er. Fremdeles fortæner og dette Skrift at recommenderes den Sunstige Læser, fordi det er forfattet med en god Gout og stor

Agtsomhed, saasom deri og indeholdes mange Curieusiteter, som hidindtil ikke alle have været bekiendte. Hvoraf sees klarligen, at den berømmelige Hr. Mag. von Haven, frem for mange andre, har gjort sig sine Lands-Mænd med sin udenlandste Rejse forbunden; og sluttet, at dette hans vel troffene Brev ikke skal fattes sine Liebhabere.

Nu har og Hr. Mag. Andr. Lundhoff, som med de foregaaende, og forhen i disse Tidender anførte Philosophiske Skrifter, har gjort sig af Publicum meriteret, leveret følgende til Philosophiam Rationalem henhørende Part: *Elementa Psychologiae Rationalis ex Systemate Latino C. L. Wolfii enucleata, & systematicè composita ab Andrea Lundhoff Mag. Philosophiæ & Math.* Forfatteren har i denne brugt den samme Methode, som i de forrige af ham udgivne Philosophiske Piecer. Saa vigtig den Sager, at kiende Stælen med dens Egenheder og deraf flydende Blikninger, saa lidet paatvivles, at jo denne dertil tielrige Afhandling skal finde mange Elskere.

Paris.

Udtogets Fortættelse af Traité des
Petrifications &c.

Det 1ste (af de 2de sidst ommældte Registre) giver Underretning om de fleeste slags Petrificationer, som findes i de adskillige Egne i alle 4re Verdens Parter. I det andet findes de Forfattere antagne, de, som have skrevet om denne Materie; Af de Franske anføres ingen, uden Jean Bauhin, som Aar 1600 har ladet trykke en Tractat om Steenene, i Montbeillard; og M. Astruc, som har udgivet et Skrift under Titel: Memoire sur les Petrifications de Boutonnet pres de Montpellier; hvortil man endnu maa lægge nogle Piecer, fra M. M. Maraldi, de Reaumur, Mairan og Jussieu, som alle ere indførte blant memoires de l'academie des Sciences; I hæden for at der i fremmede Lande lægges stor Vind paa mange store Berker over denne Materie. Saa som nu Mr. Bourguet i Fortalen paastaaer, at der endnu næsten intet er kommet for Lyset i det Franske Sprog om Petrificationerne, end skønt de indeholde mange Ting til Lærdom, og til at fyldestgjøre de Lærdes Curio-

riofité, saa fortroster han sig til, at denne Samling skal af Publico blive vel opfaget, at man i Frankrige, hvor der, saavel i Hoved-Staden, som i Provincerne findes mange store Ingenia og lærde Mænd, kand foretage sig, efter en stor Deel curieuse Mænds Exempel, i Engeland, Holland, Tydskland, Italien, Sveitz, at lægge Bind paa Samlinger af de Petrificationer, som man forhen har taget for Mineralia. Disse Undersøgelser, siger han, kunde giøre meget til at bringe de hafte Erfaringer ved Theorien om Jorden til Fuldkommenhed, og denne Kundskab forekommer ham, at være af langt større Bigtighed, end at afgiøre den Dispute om vores Jord-Klodes egentlige Figur.

Her ere i Trykken udgangne: Oeuvres de Messire Jaques Benigne Bossuet, Eveque de Meaux, Conseiler du Roi en ses Conseils & ordinaire en son Conseil d'Etat, Precepteur de Monseigneur le Dauphin &c. 1743. I 4 smaa Fol. af hvilke den 1ste har 820, den 2den 940, den 3ie 707 og den 4de 632 Sider. Foruden Fortællerne og andre foregaaende Prelegomena.

Disse Skrifter følge ikke efter hinanden i
 den Orden, de ere skrevne, men efter Ma-
 terierne. Det 1ste Bind indbefatter en
 Forklaring, forsynet med lærde Noter, o-
 ver Davids Psalmer og Salomons Bøger;
 hvilket Arbejde er en Frugt af denne Højs-
 lærde Forfatteres Sammenkomst med de
 fornemste Theologis iblant hans Lands-
 mænd; og er allerede 1681 trykt paa La-
 tin. Herhos findes og de Supplenda in
 Psalmos, hvori Hr. Bossuet, grundig bevi-
 ser imod Grotium og Simonem, at de
 Spaadomme, som Apostlene fornemmes
 lig af Psalmerne have anført om Christo,
 ikke ere Allegorier, men sande og overbe-
 visende Vidnesbyrd. Det andet Bind
 bestaar meest af hans Bibliske Commen-
 tationes i det Franske Sprog; neml: den
 1704 første gang udgivne Forklaring over
 det Sprog hos Jesaiam: See! En Jom-
 frue skal blive frugtsommelig &c. saavel-
 som og en Oversættelse og Forklaring o-
 ver den 21 Davids Psalme, som var For-
 fatterens sidste Skrift; Thi han blev
 midt i Aaret 1703, overfaldet af en hitig
 Feber og haard Steen-Enge, som ved-
 varede indtil han døde. Her tog han da
 An-

Aaledning af denne Psalme, at betragte Christi Lidelse og Opstandelse. Paa denne følger en Forklaring og en Erindring til Protestanterne om de deri forekommende Spaadommes Opfyldelse, hvor i fornemmelig Jurieu igiendribes, mod hvilken og Udsaldet har givet det stærkeste Beviis. For at fylde Bindet, han han tilføyet de tvende Instructioner, hvori han advarer Meenighederne i sit Stift, at tage sig i agt for R. Simonis Oversættelse af det N. T. som blev trykt i Trevoux; som og een Afhandling om Grotii Rædson og Critique, om den da i Brug værende Catechismus i Meaux, og de Bønner, som af Davids Psalmer bleve oversatte i det Franske Sprog. I det 3die Bind findes den listige Expositio findei, som en særdeeles Underviisning for Marqu: de Dangeau, hvilken man og holdt for, skulle gjøre meget til Marskalkens af Turenne Omvendelse; som og Historiarum Variationem Eccl. Prot.

London.

Hr. Joh. Oswald her sammestæds antager Prænumeration paa følgende B:rk:
The History of Popery: from the first

B p 4

ages

ages of Christianity, grandually Carried on to the End of the, Council of Trente, in two Volumes. Dette Verk blev først under Carls den II. og Jacobs den II. Regiering udgivet af Henrich Care, som derfor blev straffet af Jefferys. Nu bliver det af et vis Societæt kortelig samlet, Skrive-Maaden efter disse Tidens Gout forandret, og det heele Skrift med adskillige Tillæg forøget; hvilke bedre oplyse Historien, give de deri fremsatte Beviis større Estertryk, og indrette Verket bedre efter den nærværende Pavedommets Tilstand i Engeland. Desuden er der endnu tillagt en vidtløftig Fortælling om Reformationen og Forsølgelserne under Dronning Maria. Det heele Verk skal udgiøre 34 Hefstninger, hvoraf enhver skal udgiøre 4½ Ark, og udleveres hver Løvedag imod 1 Pences Betaling.

Saa sælges her og Miscellanies by Henry Fielding. I 8vo. 3 Bind. Det 1ste indeholder allehaande Vers, saa og Sæter og Underretninger i solut Stil, om den beste Maade, til at lære at kiende sit Gemyts Egenstaber, og om de beste Midler imod Bedrøvelse over gode Venners For-

Forliis. Det 2det Bind indeholder en
 Kenses Beskrivelse i den anden Verdens;
 og det 3die Jonathan Wylds Historie.
 Göttingen.

Han den Hoef har i afvigte Aar trykt:
 Antiquitates Ebræorum de Israeliticæ
 Gentis origine, fatis, rebus sacris, civi-
 libus & Domesticis, fide, moribus & con-
 suetudinibus, antiquioribus, recentiori-
 bus, exponentes; delineante Andr. Ge-
 org. Waehner. Lingv. Orient. Prof. P. O.
 in Academia Georg. Augusta. Disse 2
 Bind, hvoraf det første 2 holder Alph. 16
 Ark, og det 2det 2 Alphabet. 4 Ark, ere
 udgangne i afvigte Aar, og udgiøre en
 Part af de Jødiske Antiquiteter, som
 Forfatteren er findet, endnu at udgive.
 Hvo der veed, hvor u-mistelige same ere,
 tilret at forstaae den Hell. Skrift, skal
 ikke disputere deres store Nytte, og hvo
 der vil conferere denne Hr. Professors
 Skrift med de andre over denne Materie,
 skal snart blive en stoer Forstaaelse vaer.
 Han har anvendt lang Tid og Bekostning
 paa at forstaae Talmud, den Talmudiske
 Philosophie og Hermeneutique. Han
 havde den Lykke at blive bekendt med en
 Pp 5 Volsf

Wolff Jøde, som siden blev Dr. Medicinæ,
 navnlig Benjamin Wolf Ghinzburger;
 Samme var meget forfaren i de Jødiske
 Lærdomme, og lærde Forfatteren, til-
 gavn at forstaae baade Talmud og Su-
 renhusens *βιβλον καταλλαγης*. Disse 2de
 Bind ere deelte i 8te Sectioner. Den 1ste
 §. indeholder en kort Indledning til de bis-
 bliske Bøger, Masoram, som her endnu
 bedre er afhandlet, end i det ellers ret
 smukke Buxtorfsi Werk, og i smukt Capi-
 tel om de oplyste Lov-Bøger. Den 2den
 §. er en Nøgel, til at forstaae Jødernes
 Symboliske Bøger; om hvilke der gives
 tilstrækkelige Efterretninger. Hvad som
 helst i Surenhusens *βιβλος κατ:* findes at
 være nyttigt, og hvad der i de Bøger,
 Halicot Olam, og Sepher Crithuch findes
 u-ordentlig og u-tydelig anført, er heri
 ordentlig og tydelig afhandlet. Men for-
 nemmelig ere R. Ismaels de 12 tunge For-
 tolknings-Regler, hvorpaa Jødernes
 Forflaring over Pentateuchum, grunder
 sig, heri tydeligen forklarede. I den 3die
 gives en fornøden Anviisning paa de Jø-
 diske Skrifter, som ere Liebhabere af dis-
 se Ting u-omgiængelig fornødne. Den

4de indeholder nogle almindelige Anmærkninger, om de Jødiske Love. I den 5te fremsættes den Jødiske Chronologie, hvori Forfatteren i visse Ting afviger fra den ellers almindelige. I den 6te forfattes Jødernes Verdelige Kirke- og Lærde-Historie, hvor og de fornemste af de Jødiske Fabler undertiden indblandes. Af de Jødiske Lærde fremsættes ikkun deres Navne, og, saa vidt mueligt, efter Tidens Orden. Endelig handles endnu i Særdeleshed i den 7de og 8de S. om de Jødiske Secter og Lærdomme.

Rotterdam.

Hos Johnsen her sammestæds er til Trykken besørget: Recherches Philosophiques sur la necessité de s'assurer par soi meme de la verité, & sur la certitude de nos connoissances; & sur la nature des êtres, par un membre de la Societé Royale de Londres. 1743. I 8vo. 514 Sider med en Dedication til Kongen i Preussen. Mr. de St. Hyacinthe, som er Author af dette Skrift, bærer sig ad, ligesom en blind, der ikke vover noget Trin, førend han med sin Stok har fundet en fast Grund. Forfatteren undersøger først
ved

ved en skarp Examen de almindeligste Ords Notioner, hvis rette Forklaring ofte kand opløse de vanskeligste Spørgsmaale, og bestyrke de vigtigste Sandheder, og derimod, naar den forsømmes, foraarsage de groveste Bildfarelser. I den 1ste Bog beviser han, at enhver er forbunden, til at søge Sandheden for sig, og at gaae tilbage til de første Grund-Satze i sin Kundskab, for at komme efter Tydelighed, der er en Rette-Snor for Vissheden om vore Domme, og kand føre os fra det, der har et Skin af Sandhed, til det der virkelig er en Sandhed. I den 2den Bog handler han om Tydelighed, og om det og er inueligt, at naae den.

Hamborg.

I Bohns Boglade sees en nye Samling af Hr. Reinbeks Prædikener i 8vo, under denne Titel: Johann Gustav Reinbeck's, weyland Königl. Preussischen Consistorial-Raths, Probsts und Inspectoris zu Cölln an der Spree, Sammlung kurtzer Predigten über ein jegliches Sonn- und Fest-täglichs Evangelium, nebst angehängten vier Buß-Predigten, aus den vollständigsten hinterlassenen Manuscripten,

ten, heraus gegeben von des Wohlseiligen Schwager, Georg Caspar Franken, Königl. Preussis. Inspectore und Pastore zu Havelberg. Berlin, verlegt Christoph Gottlieb Nicolai. 1744. Hr. Reinbecks Predikener ere formedelst deres Værdi, i stor Anseelse; Denne grundige Theologus har vidst, at Fornuft og Aabenbaring maag findes beskedentlig samlede i en Prediken, saa fremt dermed skal vindes nogen Nytte, saa fremt Christi Korsens Siender skal overvindes, og dets Elskere tilskyndes, til at udbise des større Ære og Høyagtelse derfor. Han besad den Gabe, at forestille de mærkere Sandheder paa en klar og begribelig Maade; og at fremføre de mindre vanskelige saaledes, at meere dybscende Hoveder kunde finde noget deri, som var ydermeere Betragtning værd. Udgiveren, Hr. Francke, forsikrer, at han har samlet de i denne Bog forekommende Predikener af de fuldstændige Mster, som den Gl. Hr. Reinbeck i de sidste 12 Aar af hans Predike-Embedet har sammenskrevet. De fleste af disse Predikener har Forfatteren holdt i det samtlige Kongel. Preussiske Herstabs

Stabs Overværelse baade i Petri Kirke, og paa Slottet i Berlin.

Leipzig.

Her er trykt et Skrift under Titul: Johann Balthasar de Wernher Principia Jurisprudentiæ Formulariæ circa Modum pronuntiandi in processu Civili & Criminali observationibus & novis Formulis illustravit Thomas Hayme D. 1744. Dette Skrift kand være vedkommende Procuratorer og Notariis meget nyttig; Det er deelt i 2 Parter, af hvilke den 1ste viser, hvorledes man har sig i civile Processer at forholde, og handler derfor 1) De Citatione. 2) de Libello. 3) de Litis Contestatione. 4) de Probatione & Reprobatione. 5) de Sententia. 6) de Remediis suspensivis. Den 2den Part lærer, hvorledes med Criminele Sager skal omgaaes, og handler derfor, 1) de Inquisitione in genere. 2) de Corpore delicti. 3) de Indiciis ad specialem inquisitionem sufficientibus. 4) de Competentia judicis in processu inquisitorio. 5) de Incarceratione & salvo conductu. 6) de Examine inquisiti, ejusdemque defensione. 7) de Mediis eruendi veritatem. 8) de

8) de Processu banni & injuriarum in foro Saxonico.

Züllichau.

Her er paa Wänsenhuusets Bekostning udgaaet: Nachricht von den jeztlebenden Evangelisch Lutherischen und Reformirten Theologen in und um Deutschland, welche entweder die Theologie und heiligen Sprachen öffentlich lehren, oder sich sonst durch theologische und philologische Schriften bekannt gemacht haben; zum Nutzen der Kirchen- und Gelehrtenhistorie also eingerichtet, daß man sonderlich daraus den gegenwärtigen Zustand der protestantischen Kirche erkennen kann, als eine Fortsetzung, Verbesserung und Ergänzung des Lexici der jeztlebenden Evangelisch-Lutherischen und Reformirten Theologen, ausgefertiget von D. Ernst Fridrich Neubauer, SS. Theol. Antiqq. Philologiae Sacrae & Orientalium Lingv. P. P. & c. auf der Universität Sießen. 3 4to. 2 Alphabet 12 Ark. Da Forfatteren af dette Verk havde fundet adskillige Bildelser i Mosers Lexico der jeztlebenden Evangelisch-Lutherischen und Reformirten Theologen, og mærkede, at samme

me var aldeles u-tillstrækkelig, tilbød han det Jullikauiske Weysenhuus, at han ved den formoedede Fortsættelse af dette Skrift vilde være behjælpelig. Men kort derefter fik han Brev fra Geheim-Raad Moser selv, hvori han mældede, at han hverken havde Tid eller Lyst til at fortsætte dette Lexicon, og derfor bad Hr. Neubauer paatage sig dette Arbejde; hvortil denne og af adskillige Aarsager, som i Fortalen anføres, endelig har ladet sig bevæge. Hag.

Bogtrykkeren Peter de Hondt sælger her et Skrift saaledes betitlet: Medailles de grand & de moyen bronze du Cabinet de la Reine Christine, gravées aussi delicatement, qu'exactement d'après les originaux, par le celebre Pietro Santes-Bartholo, en LXII Planches, expliquées par M. S. Haverkamp, Profess. en l'Université de Leide. Paa latinsk og fransk i Folio. Amsterdam.

Her habes: Memoire d'Artillerie, où il est traité des Mortiers, Petards, Arquebuses a Croc, Mousquets, Fusils &c. & de ce qui peut servir à l'Execution & au service de toutes ces armes; par Mr. de Saint Remy 2 Tom.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

39.

Den 25 Septembr. 1744.

Paris.

Liebhaverne finde her følgende Skrifter trykte: Tablettes Chronologiques sur l'Histoire universelle depuis la Création du monde jusqu'à present, avec des reflexions sur l'étude de l'Histoire, par Mr. Lenglet du Fresnoy. 2 Bind i 8.

Essai sur les Hieroglyphes des Egyptiens, ou l'on voit l'origine & le progrès du langage & de l'écriture, l'antiquité des Sciences en Egypte, & l'origine du culte des Animaux, traduit de l'Anglois de M. Warburthon; avec des observations

ons sur l'antiquité des Hieroglyphes scientifiques, & des Remarques sur la Chronologie, & sur la première écriture des Chinois 2 Duodezbind, med mange Kaaber=Stykker.

Brødrene Guerin fandt tiene Publicum med: Histoire naturelle des Abeilles avec des Figures en Taille douce. 3 Duodecimo; 2 Deele. Den 1te indeholder 1 Alphabet 13 Ark, og den 2den 1 Alphab. og 12 Ark med 12 Kaaber=Tabeller: Bieerne fortjene deels en blot physisk og deels en Oeconomisk Betragtning. Den sidste anstilles i henseende til den af Bieerne kommende Honning og Bøx, hvormed drives stor Handling. Forfatteren af dette Skrift, som ikke har givet sit Navn tilkiende, sigter fornemmelig med denne Afhandling til Boret, hvormed der drives stor Handling i Frankrige. Han stræber, saavel af Bieernes Natur, som af deres Bygningers Bessaffenhed, at underrette Land=Mænd, og dem som holde Bier, om de fornødne Midler til deres Bedligeholdelse, og hvorledes man fandt faae Mængde af Bøx. Han nævner i Fortalen 3 Natur=Kyndige, som for

fornemmelig have gjort sig bekiendt af Biernes Historie, nemlig Svammerdam, Maraldi og Reaumur. Det, som den sidste har skrevet om Bierne, og som findes i den 5te Deel af Natur-Historien om Insecterne, holder Forfatteren for det beste og tilstrækkeligste, som endnu findes om Bierne. Dette har og bevæget ham til at forfatte dette Skrift af Hr. Reaumurs Materialier, om hvilkes Værdie enhver lettelig kand dømme, som veed, hvor høyt alle hans øvrige Skrifter ere anseete. Dog skal man ikke tænke, at Forfatteren hverken har ladet noget ude, eller lagt noget til; begge Deele have hindret hans Ønemærke. Thi han vilde skrive til Land-Mænds Nytte, der holde Bier; og, da disse ikke ere lærde, saa maatte han udelukke alt det, som smagte for meget af den physiske Lærdom; og tillægge meere, hvad som hører til at lægge Bier til. I denne Hensigt har han forfattet sit Skrift i Form af en Samtale, og anfører et Fruentimmer, som bespørger sig med ham om den rette Maade, til at opelske Bier. For Resten er Skriftet overalt tydelig forfattet, og angenem at læse.

Saa sees her nu ogsaa det 9de og 10de Bind af følgende Verk: Les Vies des hommes illustres de la France, depuis le commencement de la Monarchie, jusq' à present, par M. de Auvigny. 12. Disse ere de 2 sidste Bind af de franske Heltes Levnets Beskrivelser, som i de nyere Tider have gjort sig bekiendt af deres Bedrifter. I den 9de Tome handles om Ludvig de la Tremouille, den 2den af dette Navn, Prins af Talmond, Vicomte af Thouars, med Tilnavn: Den ustraffelige Ridder, som har været berømt under Kong Ludvig den 11te, Carl den 8de, Ludvig den 12te, og Francisco den 1ste; saa og om Gaston de Foix, Hertug af Nemours, General d' Armée, og Vice-Roy i Mayland under Kong Ludvig XII; om Ivo d'Alegre, Ridder af den Kongel. Orden, og Capitaine ved Gens d'Armes, under Carl den VIII og Ludvig den XII. og endelig om Ridderen Bayard, General-Lieutenant, Ordens-Ridder, og Capitaine ved Gens d'Armes. I den 10de Tome findes Levnets-Beskrivelser af Admiral Bonivet, Ordens-Ridder og Gouverneur i Provence, under Francisco den 1te.

Ite; Af Carl, Hertug af Bourbon, den første Prins af Blodet, og Pairs i Frankrige, under Francisco den første; Af Claudio af Lothringen, Hertug af Guise og Aumale, Prins af Joinville, under Ludwig den XII; og endelig af Francisco den Ite, Hertug af Guise, under Francisco den Ite, Henric den II den, Francisco den II den, og Henric den III.

Besancon.

Her er nyelig kommet for Lyset: Observations sur les differentes espèces de Fièvres & principalement sur les Fièvres putrides, malignes, & épidémiques, & sur les pleuresies, qui regnent en France-Comté depuis quelques années. 3 8vo. Deslige Anmærkninger ere i Medicinen udmistelige, og det var at ynste, at man vilde lade sig være magtpaaliggende, hver Aar, og i hver Province, at lægge Mærke til de her og der sig yttrende Tilfælde, og at undersøge Aarsagerne dertil; da mange Sygdomme i Fremtiden kunde blive forekommet, og Medicinen Tid efter anden komme til en høj Fuldkommenheds Grad.

Halle.

Hos Universitæts Bogtryckeren, Emanuel Schneider er et Skrift besørget til Trykken, som fører denne Titel: Johann Peter von Ludewigs, Jcti, Cantzler des Herzogthums Magdeburg und der Universität Halle, Gelehrte Anzeigen in alle Wissenschaften, so wohl geistlicher, als weltlicher, alter und neuer Sachen, welche vormals den wöchentlichen Hallschen Anzeigen einverleibet worden, nunmehr aber zusammen gedruckt, und mit einem vollständigen Register versehen. 2den Tom. i 4to. 6 Alph. 6 Ark. foruden Raaber-Tabellerne. Efterdi den 1te Deel af dette Verk, som for 1½ Aars Tid siden blev Publico meddeelt, af de Lærde blev optaget med megen Bifald, saa fandt Bedkommende for got, at ville ogsaa denne 2den Deel med tilbørlig Flid og en smuk Tryk, for Lyset. Samme indbefatter 195 Afhandlinger, og gaaer fra Aaret 1735 til 1739, saa at der nu ikke staae mere, end 4½ Aar tilbage, som skal udgøre en 3die Deel, og i denne Michaelis Messe være tilkjøbs; Liebhaberne til denne Samling skal erfare, at

der

der i det andet Bind findes endnu langt vigtigere og meere u-bekjendte Ting, end i det første, saasom en Deel fornemme og lærde Mænd have tilskyndet den Sal. Cansler, at han ikkun skulde lægge Bind paa de rareste og udvalgte Materier. Derfor har han og anvendt længere Tid paa mange Stykker, og overladet andre til Afhandling foresatte Skrifter til andres Omhu. Man finder altsaa i denne anden Deel en stor Mængde Juristiske Paaktiendelser, mærkværdige Dome, grundige Forklaringer, sælsome Bevisligheder, curieuse Betænkninger, nye Sandheder og s. m. i en angennem Afveering anførte, hvilke alle noksom vidne om deres Forfatters store Læsning, Indsigt, Lærdom og Arbejdsomhed. Man vil derfor meddeele Læserne et Udtog af de heri afhandlede Hoved-Materier, som henhøre til Theologien, de Jødiske Antiquiteter, den geistlige Ræt og Kirke-Historien; fremdeles til den Romerske og Tydske borgerlige Ræt, Lehns-Ræt, Jus Publicum, og Politie-Sager; saa og til den ældre og nyere Historie, til Kundskab om Mynter og andre Videnskaber. &c.

Hr. Dr. Gotthilf August Franke, S. Theol. P. P. O. Inspectori det 1te Stift i Saal-Kredsén, &c. har her udgivet den 53 Continuation af de Kongel. Danske Commissionariers i Ostindien Beretninger; som udgør i Alphabet i 4to. Deri er, foruden en kort Efterretning om Missionens Tilstand, og en Skrivelse til det Kongel. Danske Hus, anført et Dags Register for det halve 1741de Aar, og en Beretning om 2de Kongel. Missionariers Rejse til Nagapatnam. Man finder i denne, ligesom i de forige meget opbyggelige Ting, som ere værd at læses.

Sondershausen.

Her er den lærde Berden nyelig forsynet med et Bærk, under Titel: Alberti Ritter, Gymnasii Regio-Isfeldiaci Prorektoris & Senioris, nec non A. Imp. N. C. Membri, Specimen II Oryctographiæ Calenbergicæ, sive rerum fossilium, quæ sub appellatione rerum naturalium vulgo veniunt, & in Ducatu Electorali Brunsvico-Luneburgico Calenberg eruuntur, historico-physicæ delineationis, adjecto simul Indice lapidum quorundam figuratorum reliquarum provinciarum Hannover-

noveranarum, curiosis haecenus plerumque incognitorum, qui ad nostram pervenerunt notitiam. Cum Tabula aenea. in 4. Denne er en Fortsættelse af det Arbejde, som Hr. Ritter for saa Aar siden begyndte paa, under Titel Oryctographia. Denne anden Prøve er afdeelt i 4 Deele; Den 1 anfører de Stæder i Hertugdømmet Calenberg, som i den første Deel ere forglemte. Den 2 indeholder alt det, som er udeladt ved de Stæder, som i den 1 Deel ere anførte; I den 3 bliver et og andet i den 1 Prøve forbedret, og den sidste Deel bestaar af et Hoved-Register paa de i de øvrige Lüneborgiske Lande forekommende og saa kaldede rebus naturalibus. Blant dem som ved denne Samling have været Forfatteren behjælpelige, berømmer han i Særdeleshed Hr. Mannsberg, og den for kort Tid siden afdøde Hr. Kaisler.

Schwabach.

Hos Joh. Jac. Enderes findes tilkiøbs: Singularia Ezechielis, oder einige besonders merkwürdige Umstände von dem Propheten Ezechiel, sowohl von seiner Person, Leben, und Tode, als auch, und zwar vornehmlich, von dem Anfange set-

nes geführten Prophetischen Amtes, und dem Orte, wo er dasselbe angetreten hat, zur Erläuterung verschiedener Schriftstellen, sonderlich aber Ezech. I, 1, 2, 3, ausgearbeitet von Friedrich Peter Tischinger, Hochfürstl. Brand. Ansp. Pfarrer zu Herrbergtheim in Franken. 3 8, 17 Ark. Forfatteren beretter den lærde Berden, at han har fundet paa en nye Oversættelse over Levit. XVIII, 18, og at han ved den Leylighed vil udgive et vidtløftig Verk om de forbudne Grader i Egtekab i Almindelighed. Dette Verk bestaaer af 5 Capitler. Det 1 handler om nogle Omstændigheder ved Prophetens Ezechielis Versohn; Det 2det om Landet Chaldæa; Det 3 om Vandet Chebar; Det 4 om den Tid, da Ezech. tiltrædede sit Prophetiske Embede; Det 5 om Kong Nebucadnezars Krigs-Tog imod Kongerne Jorjachim og Jeconiam. Man kand see af Afhandlingen, at Forfatteren er en stor Elskere af den lærde Historie, og at han intet har ført til Papiret, førend han med Flid har igiennem læst de dertil henhørende Skrifter. Jena.

Her finde Elskere 2 nye Skrifter til deres Tjeneste, hvoraf det første viiser: om

et Menneske kand undgaae sin Skiæbne ?
 340. 7. Art. Denne er en Litig-Prædi-
 ken, som Forfatteren, Hr. Adjunctus Joh.
 Ernst Schubert har holdet over Wolters,
 en Studiosus Medicinæ fra Dantzig, hvil-
 ken var overgaaet den Ulykke, at han af 2
 Mordere blev ombragt paa Saden. Den-
 ne Prædiken udgik strax efter at den var
 holdet, i Trykken; Men den er nu forkla-
 ret med lærde Anmærkninger, hvorudi
 Forfatteren gjør Regenskab for de Tale-
 maader, som forekom nogle betænkkelige,
 fordi han med Gliid havde forfattet dem
 paradox, alleene for derved at opmuntre
 Tilhørerne til Agtsomhed og Andagt.
 Det 2det Skrift er saaledes betitlet:
 Vernunftige und Schrift-måßige Ge-
 dancken von den lehten Zeiten. Hr Scha-
 berts Skrifter om de Dødes Opstandelse,
 om de ævige Helvedes Pinseler, og om det
 ævige Liv og Siælens Tilstand efter Dø-
 den, om den yderste Dom, om Verdens
 Ende, og om Jødernes Omvendelse, og
 det tusinde Aarige Rige, ere her med en
 almindelig Titel forsynede, og geleidede
 med en Fortale, hvori gives Anviisning,
 hvorledes disse Skrifter skal bruges til
 Opbyggelse. Hertil ere siden komne hans

Betænkninger om Døden, og et Anhang, hvori Hr. Hoin, Rectoris ved den Saldriske Skole i gl. Brandenburg, Indvendinger imod Forfatterens Betænkninger om den almindelige Jødernts Omvendelse. I 4. i Alph. i Ark. Disse bestaae af 4 Capitler. I det 1ste handles om Dødens Natur og Beskaffenhed, og i det 2det om dens Aarsager. Det 3die mælder om Dødens Tiden, hvor tillige den Materie om Livets Maal udføres. Men deri forstaaet Forfatteren sig ikke paa Tidens Ende, og hvor længe Mennesket havde kundet leve, om han tilbørlig havde benyttet sig af de dertil tjenlige Midler; Men heller paa Tiden, naar Mennesket virkelig døer; hvilkfen han derfor holder for et Guddommelig Livets Maal, fordi Gud enten virkelig har forordnet, eller i det mindste tilladt en saadan Livets Ende. I det 4de Capitler tales om Dødens Følger, dog ikkun om det, som følger deraf i henseende til Livet.

Augsborg.

Nu er her traadt for Lyset: Erster Theil einer ausführlichen Anleitung zur bürgerlichen Bau-Kunst, enthaltend ein Lexicon Architectonicum, oder Erklärungen der

übli-

üblichsten Deutschen, Französischen, Ita-
 lienischen, Kustwörter der Bürgerlichen
 Baukunst, nicht minder der schweren La-
 teinischen Vitruvianischen, zu gemaltes
 Baukunst gehörigen, Wörter, entworfen
 von Johan Friderich Benhter, Königl.
 Großbritannischen Rath, Professor auf
 der Georg-August-Universität und Ober-
 Bau-Inspector. 3 Folio, 2 Alph. og 30
 Raaber-Tabeller. Forfatteren gjør med
 dette Bind en Begyndelse til et stort Ar-
 chitectonisk Værk, som skal give saadan
 en Anledning til den borgerlige Byg-
 nings-Konst, at enhver deri, endog uden
 Lære-Mester, kand gjøre en retskaffen
 Fremgang, saa fremt han dertil har no-
 gen Disposition og Tilbøielighed. De
 øvrige Parter har Forfatteren sat sig
 for, at udgive Aar efter Aar i følgende Or-
 den: Den 2den Part skal lære, hvorledes
 man kand udfinde Afmålinger til et boe-
 ligs Huus, som ingen Orden har efter
 Stolper; hvorledes man skal tegne og ud-
 arbejdende samme, og derefter foretage og
 fuldføre Bygningen. Den 3die skal an-
 føre Ordenen efter Stolper, og vise, hvor-
 ledes den skal teames og siden fuldføres.
 Hvad der om Stolpe Ordenen ved et

Boeligs-Huses Bygning u-omgængelig
 maae vides, vil Forfatteren, fordi det
 kun indtager et lidet Rum, anføre for sig
 selv i den anden Part. Den 4de Part
 skal indeholde en Fortegnelse paa alle
 Slags offentlige verdslige Bygninger, saa-
 som Slotte, Raad = Tugte = Ride =
 Ball = Opera = og Comædie = Huuse,
 Stads = Porte og s. v. Den 5te Part
 skal give Anvisning til offentlige geistlige
 Bygninger, saasom Kirker, Academier,
 Collegier, Skoler og Hospitaler. Den
 6te skal handle om Verts = Stald = eller
 Lade = Huses Indretning; og den 7de om
 Broer, Sluser, Dæmninger, Jis = Bucker
 og Vand = Møller. Endelig skal den 8de
 give Anledning til at anlægge Hauger og
 Hauge = Bygninger. Man tvivler ikke
 paa, at de Liebhabere af Bygnings = Kon-
 sten, som kiende Hr. Penthers Tydelig-
 hed i at forestille Practiske Ting af sin
 Praxi Geometriæ, skal være tilfreds der-
 med, og ynske ham Tid og Kræfter til at
 fuldføre dette hans Forehavende. Men
 at give nogen særdeles Efterretning om
 denne nu udkomne Part, da har Forfat-
 teren hosføyet smukke Forklaringer over
 de

De ved Bygnings-Konsten forekommende
Konst: Ord; saa vel som og nogle nyttige
Anmærkninger efter Alphabetisk Orden.
De til Textens Forklaring indsatte Kaa-
ber: Stykker ere net udstukne.

London.

Henrich Lintont her sammestæds sælger:
An Accuont of the Life and Writings
of Hermann Boerhaave, Doctor of Phi-
losophy, an also of Botany and Chemi-
stry, in thee University of Leyden, Pre-
sident of the Chirurgical College in that
City, Fellow of the Royal Society in Lon-
don, an of the Royal Academy at Paris.
In two Parts With an Appendix. 3 8-
16 Ark. Dette Skrift har længe siden
skulde træde for Lyset; Men er formedelst
Hindringer kommet i Langdrag; Imid-
lertid har Læseren bundet dette ved saa-
dan Opsættelse, at Berket er i adskillige
Maader foreget. Den 1ste Part inde-
holder Hr. Boerhaves Levnets Beskrivel-
se, hvortil man har uddraget Efterret-
ningerne, deels af den i Anhanget staaen-
de Hr. Boerhaves Fortegnelse, deels og af
Hr. Schuitens Oration. 3 Afhandlin-
gen om hans Studerings Tid, er her og
der

der anførte Udtog af nogle af Hr. Boerhaves Orationer, og til sidst gives Betænkninger om ham. Den anden Part handler om hans Skrifter; I den 1ste Section i denne Part seer man et Udtog af 2 Orationer, af hvilke den 1ste handler de comparando Certo in Physicis; Den 2den de facili simplicitate, repurgatæ asserta. Den 2 Section giver Efterretning om Boerhaves virkelige Skrifter, hans Orationer og Disputatzer undtagne; og den 3die om hans offentlige Lectiones og de Physiske Experimenter, som ere ham tilskrevne. Anhanget indeholder følgende: Forst Hr. Boerhaves Inaugural Disputation, som han Aar 1693 holdt i Harderwijk; dernæst en kort Fortegnelse paa hans Familie, Studeringer, Levnets Løb og s. f. som fandtes iblant hans Skrifter; 2) et Udtog af nogle endnu ikke i Trykken udgivne Breve; og endelig en Fortegnelse paa alle de Skrifter, som han enten selv virkelig har forfærdiget, eller af andre under hans Navn ere udgivne, eller og, som efter hans Død, under adskillige Navne ere udgivne. Saa er og dette Skrift trykt med Hr. Boerhaves Portrait.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

40.

Den 2 Octobr. 1744.

Halle.

Udtogets Fortsættelse af J. P. von Ludewigs Gelehrte Anzeige in alle Wissenschaften &c.

Hvad Theologien angaaer, da kand følgende i denne Samling forekommende Stykker dertil henføres: 1) En Forklaring, hvad der forstaaes ved den vrangelig fortolkede Binde- og Løse-Nogel, og den deraf hidledte Syndernes Forladelse; Hvorledes det Juristiske Forslag til de Evangeliske Religioners Forening, bør anses; Saa og den Materie om Alterens

R r

Sas

Sacramente, og de u-syrede Brøds Brug, som forklares af de Jødiske og den Christne Kirkes Antiquiteter. 2) De af Grund-Sakerne i Guds Lov uddragne Baal-tiendelser, angaae iblant andet, een Jødes indes paatvungne Giftermaal, og hvorvidt et Egtteskab er gyldigt, uden foregaaende Trolovelse af Præsten; Et Giftermaal med en Kones Søster, med en Morbroders Enke, og med en afdød Broders Hustrue, i hvilke 3de Tilfælde her viises den rette Meening af de guddommelige Love, som til deels oplyses og forklares af den Jødiske Ræt, og beviises imod alle Jødvendinger, at saadant Egtteskab er tilladeligt. 3) I den Geistlige Ræt og Kirke-Historien indløbe følgende Afhandlinger: Trolovelse eller Vielse til en andens Haand, og om denne kand ansees for et u-opløseligt Egtteskab? Det tilladte Skilsmisse formedelst smitsomme Sygdomme; Om Præsternes Skæg; Det forklarede Jus Patronatus; om Kirke-Visitationer; om Kongens i Sicilien Magt og Myndighed over Geistligheden; Pavens og de Geistliges Indgreb i den verdslige Ræt og Tvistigheder; Fadderens af begge

Kien

Rion Gotsynende; En Paakiendelse paa den Bavelige Anordning, Cap. I. X. De Sponsal: og en Forklaring derover; Aarsagen, hvorfor de Ugudelige af de Christne kaldes Pagani. 4) Til Jus civile henhøre følgende Undersøgelser: Om Pactorum nudorum Forbindtlighed hos Romerne; Om den rigtige Forstaaelse inter contractus bonæ fidei & stricti Juris; Om Forstaaelsen inter usuras & interesse; Om Aarsagerne, hvorfor Renterne kand overskride Hoved-Summen; Om Ager bør straffes for den blotte Forstavelighed eller virkelige Betalings Skyld; Om Ballet, inter sententias alternativas; Om den dobbelte Erstatning, som bør gives, naar nogen enten udlaaner eller tillaaner sig Penge af Fyrstel. Casser; Om just til Foræringers Skyldighed fordres strax at imodtage dem; Om de Lærdes og Soldaternes fri Rejse-Penge; Om Handelsfolk, som staaer i Compagnie sammen, ere forbundne for hinanden in solidum; hvorfor Forældres Fuld-Sødsfende arve tillige med Halv-Sødsfende; Om en Seddel, som legges løs til et Testamente, kand ansees for lovgyldig eller ikke; Om en

Egte-Mands Arve-Rættighed tillige
 med Børnene i hans Hustrues Efterla-
 denskab; om Appellations-Rættens Mis-
 brug, ved Under-Rætterne; Om Pro-
 cessers Afbrydelser ved mindelig Forlig;
 om Acternes Udlevering; om Rættens
 Paakiendelses Gyldighed; om nogen Land
 forbindes til at antage et fremmet Navn og
 Waaben efter fidei commissarisk Tilkiendel-
 se; om en Fyrste er forbunden til at holde
 sig efter sine Forsædres Pacta; om Fyrste-
 lige Familiers Potraiter og Pretiosis;
 de Europæiske Loves Overeensstemmelse;
 om Præscription til et andet Aar; om For-
 urettelses Klagemaal; om God-troende
 er skyldige til at oppebie en Banqveroute-
 rers Bagt-Aar, o. s. f. 5) Finder man
 her forklarede af Lehn-Retterne, Lehn-
 Babrene i arvelige Afgifts-Gods; Den
 Tydske Afgifts Forlehnning; Den Tydske
 Adels Frietagelse fra Forlehnning; Lehn-
 Giældens Betaling; Rigs- og Land-Lehn;
 om det Land tillades en Fader at besvære
 sine Sønner med at overlade et stykke
 Lehn-Gods til Enke, Døtre eller an-
 dre Venner; om Døtrene, i den saa kal-
 dede Kunkel-Lehn Land have Præ for en
 Lehn-

Lehns-Fetter; om ved Fyrstendømer og
 Grævskaber de nærmere Baarørende af
 Qvinde-Linien bør foredrages de mindre
 Baarørende af Mands-Linien, i Lehns-
 Følgen; Hvorledes skal forholdes med
 Suldmagt at imodtage Lehns-gods; Ind-
 retninger for Lehns-Evere; om Lehns-
 Stammerne i Mands-Lehn; Den Saxi-
 ske Myndighed i Rigs- og Land-Lehn;
 Inventaria i et Fyrstelig Efterladenskab;
 Begravelser Beføstninger ex feudo eller
 ex alodio, og endelig u-tilladelige Gif-
 termaal iblant Adelen &c &c.

Paris.

Hos Pierre Jean Mariette fandt Liebhaberne
 have: Histoire des Guerres & des Négociations,
 qui précèdent le Traité de Westphalie sous le règne de Louis XIII,
 & le Ministère du Cardinal de Richelieu
 & du Cardinal Mazarin, composée sur les
 Memoires du Comte d'Avaux, Ambassadeur
 du Roi très Chrétien dans les Cours du Nord,
 en Allemagne & Hollande, & Plénipotentiaire
 au Traité de Munster: & l'Histoire du Traité
 de Westphalie, ou des Négociations qui se firent
 à Munster & à Osnabrug pour établir la
 paix

paix entre toutes Puissances de l'Europe, composée principalement sur les Memoires de la Cour & des Plénipotentiaires de France. Par le Pere Bougeant de la Compagnie de Jesus. 1744. in 4to 3 Vol.

Briasson og Chaubert have indbudet Hr. P. Fabre, en lærd og flittig Mand, til at forfærdige et almindelig og udførlig Register over alle Deelene af den bekiendte Journal des Scavans, fra dens Begyndelse indtil Aar 1740, af hvilke de allerede have gjort en vel troffen Prøve bekiendt, der tiener til et Beviis, hvad Nytte dette Arbejde kand forstaae. Det er bekiendt, at disse Maanedes-Skrifter bestaae af mange Deele, og at det fornemmeste, som i 80 Aars Tid har tildraget sig i den lærde Republikve, er deri indført. I denne Tid ere ikke alleene mange Skrifter komne for Lyset, men end og mange af de samme ofte igien oplagde, ved Anmærkninger forklarede, omsmelte og forsøgede, saa at det er en Usmuelighed, at faae nøye Underretning om alle disse Forandringer, uden en Beyviiser, som besidder baade Taalmodighed og Beqvemhed, til at forfærdige en fuldstændig Fortegnelse paa alle

alle disse Est. retninger. Dernæst ere der i disse Maanedes-Skrifter, i Anledning af Critiquerne over Bøger, afhandlede saa mange smukke Materier, og anført saa mange lærde Anmærkninger, at et Register er høystnødvendig, for at komme til de Afhandlinger ved en Gien-Dej, som man ellers ikke kunde finde, uden at igiennemlæse det heele Verk; Hr. P. Fabre vil derfor besørge, at alle lærde Læsere heri kand finde alt det samlet, som er dem fornøden at vide; Men med overflødige Minutiis og smaa Ting, som i andre Skrifter findes langt omstændeligere afhandlede, vil han hverken besvære Læsere eller Fortegnelsen. I Indretningen har han brugt denne Orden, at han først taler om Forfatterne, siden om deres Skrifter, og til sidst om de her og der afhandlede Materier. Tillige med enhver Forfatteres Navn vil han og anføre alle af dem forfattede Skrifter, og tillige ved et hver Skrift mælde om de adskillige Editioner, deres Forstik, Forandringer og og Fordeele. I Registeret over Materierne skal Læsere og finde sig betiente med en smuk Orden, efter som Forfattere

ren ikke blander i Hob alle de Ting, som kunde bemærkes ved ved enhver Materie; Men i en naturlig Orden, og i Råd efter hinanden, fremsætter de Sager, som stille sig vel sammen, og henhøre til een Classe &c.

Leipzig.

Bogtrykkeren Caspar Henrich Fuchs, trykker her paa Forskud et Bæk, som saaledes betitles: Deutsches Real-Manufactur- und Handwerks-Lexicon, worinnen nicht nur von dem Manufactur-Fabriquen- und Handwerks-Wesen überhaupt, sondern auch insonderheit bey jedem von denen Haupt- und Neben-Materialien, Ingredienzien, dem Gebrauch des Feuers, Wassers und der Luft, von denen Modellen, Rissen, Bildern, Patronen, Dessen, Mustern, denen mancherley Waaren und Productis, Abgängen, Nützungen, ihrem Preis, Ort und Zeit der Verfertigung, ihrem Vertrieb, Kauf, Verkauf, Tausch und Verlehr, ihren Fehlern, betrügereyen, Verbesserungen, denen mancherley Berrichtungen, Geschäften, Arbeiten und Mitteln, sowol die Materialien, als die daraus zu
ver-

verfertigenden Waaren und Abgänge
 vortheilhaft, leicht und künstlich zu er-
 langen, zu bewahren und nützlich anzu-
 wenden. Hiernächst von denen Hülf-
 Mitteln, Werkzeugen, beschäftigten
 Personen, Meistern, Gesellen, Jun-
 gen, Handlangern, Wittwen, Kindern,
 Werkstädten, Kunst-Wörtern und Re-
 den, Manufactur- und Fabriken-Häu-
 sern und Herren, Gülden, Zünften, Zün-
 nungen, Rechten, Gebräuchen, Miß-
 bräuchen, dem Lohn und der Kost, denen
 Artickeln, Meisterstücken, Gemein-Gü-
 tern, Häusern, Geldern, Abgaben,
 verschiedenen Anstalten, Ordnungen,
 Manufactur-Collegiis, Freyheiten und
 andern vielen nütlichen und schädlichen
 Dingen, eines jeden gemeinen, alten, neu-
 en, bekannten, künstlichen, zünftigen,
 unzünftigen, geschenkten, ungeschenk-
 ten, freyen und gesperrten Handwerks,
 oder einer jeden Manufactur und Fabri-
 que in Deutschland und auch überhaupt
 in andern Ländern unter gewissen Artick-
 eln nach alphabetischer Ordnung aus vie-
 len Schriften, Nachrichten, Correspon-
 denzen, Untersuchungen und Erfahrun-

gen zum Aufnehmen, zur Verbesserung, zur Lehre und dem Unterricht für Gelehrte, Ungelehrte, Kaufleute, Handwerker, Manufacturieurs, Fabricanten, Manufactur-Bediente, Meister, Gesellen, und Jungen, mit möglichstem Fleiße gehandelt wird, und nützliche Nachrichten zusammen getragen sind von D. Georg Heinrich Zinken, ehemaligen K. Pr. und S. Hof-Reg. Ober-Cons. und C. Rath.

Hamborg.

Her i Bohns Boglade findes tilløbets paa eet Ark: Trau-Rede, welche bey der hohen Eheverbindung des Königl. Schwedischen Thronfolgers, des Durchl. Fürsten und Herrn, Herrn Adolph Friedrichs Königl. Hoheit, mit der Königl. Preussischen Prinzessin, Louisa Ulrica Königl. Hoheit, durch Procuracion Ihro Königl. Hoheit des Prinzen von Preussen, den 17 Julius des jetztlauffenden 1744 Jahres auf dem Königl. Schlosse zu Berlin gehalten wurde, von M. Kolof, Königlichen Preussisch. Consistorial-Rath und Probst in Berlin.

Leipzig.

I Breitkopfs Trykkeri have, i sidst af-
bigte Augusti Maaned, følgende Skrifter
forladt Pressen: Versuch einer poetischen
Uebersetzung des Tassoinschen Heldenge-
dichts, genannt: Gottfried, oder das be-
frenete Jerusalem, ausgefertiget von Joh.
Friedr. Koppen, Königl. Poln. und Chur-
Sächs. Hof- und Justitien-Secretario; I
stor 8vo. prächtig trykt.

Dernæst: Gedanken von den Eigen-
schaften, Wirkungen und Ursachen der E-
lectricitæt, nebst einer Beschreibung zwo
neuer Electricischen Maschinen. Heraus-
gegeben von Joh. Heint. Winklern, Prof.
der griechischen und lateinischen Sprache
in Leipzig.

Fremdeles: Aufrichtige Gedanken von
der Vermeidung der Heyrathen zwischen
ungleichen Religions-Verwandten.

London.

Boghandlerne Davis og Harris sælge her
følgende Skrift: A historical dictionary
of all religions, from the creation of the
world, to this present time, containing
I. a display of all the pagan systems of
Theology, their Origin, their supersti-
tions customs, ceremonies and doctrines

II. the Jewish, Christian and Mohammedan Institutions, with the ecclesiastical laws and history respecting each denomination. III. the rise and progress of the various sects, heresies and opinions, which have sprung up in different ages and countries, with an account of the founders and propagators thereof. IV. a survey of the several objects of adoration, deities and idols. Of the persons dedicated to the sacred function, priests and religious orders. Times and places of divine worship, fasts, festivals, temples, churches and mosques. V. of sacred books and writing, the vestments of religious ordres, and a description of all the utensils employed in divine offices. VI. the changes and alterations, which religion has undergone both in ancient and modern times, compiled from the best authorities by Thomas Broughton. A. M. Rector of Stibington in Huntingshire. 2de Folianter, hvoraf den første har 606 og den anden 563 Sider; Titulen giver saa omstændelig Efterretning om dette Werk, at det ikke behøves at sige meere derom, end at dette som andre Lexica,

pa a

paa mangfoldige Stæder er forbedret, og med utallige Ord forøget; Det er ikke et Menneſke mueligt, allene at bestride ſaa vidtløftigt et Verk, eller over alt at komme efter de beſte og troværdigſte Skribentere; hvorfor det ikke heller er billigt, at anſtille de ſtærkeſte Prøver over et Verk ſom indeholder meget got. Forfatteren har heri ſamlet mange vigtige Ting, og viiſt, at han er meget belæst i de ældre og nyere Skribentere: I Henſeende til Kirke Antiquiteterne, har han fornemmelig raadført ſig med Cape Bingham, og Margri. Hvad de orientaliſke Folkes Guds-tieneste angaaer, da har han til Underretning derom benyttet ſig af Herbelots Bibliotheque orientale, Hyde, Ricoult, o. ſ. ſ. Til Indſigt i de Jødiſke Skikke og Secter har han brugt Prideaux, Cuneus, Buxtort og andre; og endelig beſkrevet os den nærværende Hedenskabets Tilſtand af Reyses Beſkrivelſerne. Men ſaa for-nøvelig en Sag det er, ret at foreſtille alle Folkes Guds Tieneste og deres Lærdoms Sager, ſaa u-omgængelig er det, enten ved egne Fordeele, u-agtsomhed, eller u-viſſe Bepviſere at kunde leedes

i Bild-

i Bildfarelse. Man tvivler derfor paa, at dette Bærk vil være Præsbyterianerne eller i Almindelighed Non-Conformisterne i Engeland tilpas; her ey at tale om de andre Secter, om hvis Meening han ikke selv har kundet erkjendige sig.

Den 12 Julii blev i Lazarethet i Nord Hampton satt en Prøve paa den berømte Hales Invention, af 2de Luft Pumper; samme bleve oprettet i den store Sal i Lazarethet, den deri værende Luft blev efter Haanden fra 3 Stæder uddrevet igienem adskillige Aabninger, og igien frisk Luft inddraget. Det rummeste af de 3de ovenmeldte Stæder, holdt 313 Tdr. Luft, der af gik efter Mathematisk Udregning 34 Tønder ud i 1, og 313 i 10 Minuter. Slige Maskiner kand være meget nyttige i Syge-Huse, paa store Skibe, Arbeids-Huuse, Fængsler, eller hvor man ellers behøver kjoelig og frisk Luft, og hvor der ere mange Folk i en Bygning.

Rudolstadt.

Boghandleren Wolfgang Deere har trykt: Vollständige Astronomie: oder: Sonderbare Betrachtungen derer vornehmsten an dem Firmament befindlichen Planeten und Sternen, sowol ihren Na-

men, Bedeutung und Situation nach, als auch, was etwan von einer jeden dieser sichtbaren Himmels-Kugeln vor Meynungen von verschiedenen Auctoribus geheget, und davon vor wahr gehalten werden. Ferner: woher alle Phænomena, Cometen und dergleichen ungewöhnliche Himmels-Zeichen ihren Ursprung nehmen, oder was selbige nach sich ziehen können; imgleichen, wie das ganze Himmels-Heer von einer unermesslichen Allmacht des Schöpfers zeuge. Vormalß unter dem Titel: Reise in Gedanken nach denen Himmels-Kugeln 2c. ans Licht gegeben, anjeho aber in mehrern beleuchtet und in vielen Kupfern vorgestellet von Bernhard Christian Kindermann, Mathes. & Astron. Cult. Nebst einer besondern Vorrede. 1744. i 4to. 2de Alphabeter foruden adskillige smukke Raaberstkr. Dette heele Verk bestaar af 25 Capitler. Det 1te handler om det heele Firmamentes store Kredß og Cirkel; Det 2det om Solen; Det 3die om Berden eller Jorden; Det 4de om Maanen; Det 5te om Stiernen Venus; Det 6te om Mercurio; Det 7de om Mars; Det 8de om Hunde-Stiernen,

nen; Det 9de om Jupiter; Det 10de om Saturno; Det 11te om Orione; Det 12te om de Cetusfiske Kugler; Det 13de om de Eridan. Kugler; Det 14de om de Cepheufiske Kugler; Det 15de om de Coma- og Berenicesfiske Kugler; Det 16de om de faste Stierne i Almindelighed; Det 17de om de faste Stierne imod Syden; Det 18de om de faste Stierne imod Norden; Det 19de om de faste Stierne imod Vesten. Det 20de om de faste Stierne imod Østen: Det 21de om Stierne's Mythologie: Det 22de om Cometer's Skikkelse, Løb og Væsen; Det 23de om vores Verdens Planeter; Det 24de om den Paradisfiske Verdens Tilstand og Væsen; Det 25de om de i den Paradisfiske Verden omstiftede Creaturer.

Amsterdam.

Det samtlige Bogtrykker-Selskab her sammesteds har bekostet endeel smaae Skrifter, som Hr. Maupertuis paa nye har udgivet, og ladet trykke i en Samling under Titel: Ouvrages divers de Mr. Maupertuis. I 12. 12 og et halv Ark, og 6 Raabestykker.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

41.

Den 9 Octobr. 1744.

Halle.

Udtogets Fortsættelse af J. P. von Ludewigs Gelehrte Anzeige von alle Wissenschaften &c.

I Jus Publicum indløbe følgende Materier: Om Mecklenborg, som et Chur-Brandenburgist Lehn; Om en Landsherres Ræt imod fremmede og ankommende Udlændiger; Om Jure Albinagii i Frankrige og Tydskland; Om Landshandskabs Binding; Om det svækker Adelen, at leye eller forpagte sig bort; at Navne, som tages af Arve-Bestillinger,

Es

ers

ere de fornemteste og bestandigste; Om en naturlig Søn kand føre sin Faders Navn og Baaben; Om Ophøvelse til Fyrste, saasom en til Fyrste udnævnt Græve, Herre og Herre, Herre, og om Testamentiske og Moederlige Formynderskaber i Fyrstendommer; Om denne Regaliernes Misbrug, at Chur-Fyrsternes førend Interregnum var, endda ingen Erke-Embeder have haft. 7) Til Politie-Sager kand henregnes følgende Afhandlinger: Om u-gyldige Benge, i Bærdibor taales, eller forbydes; Om Mangel paa Benge, naar man har Mængde af Guld og Sølv; Om de paabudne Bærdiger-Dvne i Lands-Byerne; Om Indsættelse i Tugt-Huuse. 8) De Ting, som angaae Universitætet i Halle, handle iblant andet om det der værende Juridiske Facultæts Gendrægtighed; Om det Kongelige Preussiske Rescript, at ingen Student maac befordres, som ikke disputerer; Om at indtrømme Residensen ved Universitætet; Om de Studenters Sikkerskerhed, som reyse til Halle; Om de Blandeskaber, som ere en Studioso Juris nyttige. 9) Det til Historien, Mynte-og andre

tre Videnskaber henhørende Stykker indeholde følgende Ting: Det aarlige Forhold med Salt-Brøndene i Halle; En Taksigelses-Mynt for Kong Frideric Wilhelms Optrædelse af sin Sygdom; Anmærkninger over en sælsom Medaille af Ferdinando den I. saavel som og over nogle Abrahamiske Forlovelses-Mynter; Skarpsindige Mynter af Hertugerne i Bransvig; Om Kæyser Aliano; Nogle af Augusti og Caligulæ Mynter; Om nogle nye Stæders Navne, og en Forklaring over det Ord: Conob; Om Berlin og andre store Stæder. Chur-Fyrstens Ottonis Documenter, af 1298, om det Ræete Nederlag, i Berlin; Om Francke Mémoires; De Romers og Lydske Brønd-Fæster; Hvorledes man først fandt paa at forfærdige Papir af Lumper eller Klude; Philippi Boni, Hertugs af Burgundien, Levnets-Beskrivelse; Hv ad der holder andre Folk tilbage, fra at lære de Europæiske Videnskaber; Om den i fordam Tid brugelige Skif, at ligge til Bords; Om de helligede Skilter, og de to Lauerbær-Træer, som hos Romerne bleve plantede for det Kæyserlige Palais,

ogs. m. Til sidst findes endnu et Anhang, om adskillige Kongelige Preussiske Edikter. Af dette see Læserne selv, at i dens ne Hr. Ludwigs Samling indeholdes en smuk Skat, af gamle og nye og til Deels meget rare Ting.

London.

Her ere komne 2 Skrifter for Lyset om Pestens Smittsomhed, af hvilke det første saaledes betitles: The Plague no contagious Disease. I 8vo. Forfatteren paastaer, at Pesten er ingen smittom Syge; og at den enten aldrig, eller, om saa er, dog meget sielden kand smitte nogen, som anrører en dermed behæftet Person, eller som nyder en Spise, der er kommet fra et Stæd, hvor Pesten reagerer; Men han foregiver, at Pesten ikke kommer af andet end en ureen Luft, som trænger alle vegne igiennem, og meddeeler alle de Legemer, som den anrører, sin Gift. Han foreslaaer og nogle Midler, hvorved baade Pesten kand forekommes, og dermed anslukne Personer helbredes. Det 2det af disse 2de Skrifter, er det, som den berømte Reichard Mead, Kongel. Liv-Medicus allerede for nogle

Aar

Nar siden har udgivet, under Titel: A Discourse on the Plague, 18vo. Hvilket nu 9de Gang er oplagt, og overalt i denne Edition er igiennemseet og forbedret.

Brunsvig.

Elkere af Historiske Skrifter ere her nylig forsynede med et nyt Oplag af den lærde Hr. Hof-Raad Eraths Historiske Skrift, som nu er med et anseelig Tillæg forøget, og med al muelig Bitt, i Henseende til Trykken, forsynet. Samme fører denne Titel: Antonii Vldarici Erath Conspectus Historiæ Brunsvico-Luneburgicæ universalis in Tabulas Chronologicas & Genealogicas divisus; & Historicorum cujusvis Ævi perpetuis testimoniis munitus. Præmissæ sunt Bibliotheca Brunsvico-Luneburgensis, & dissertatio Critica de habitu totius opéris. Brunsvigæ sumtibus Autoris. 2 Alphabeter 12e Ark i stor Folio. Dette med stor Flid og megen Møye sammenskrevne Verk bestaaer af 4 Afsnitter. Det første indeholder et fuldstændig Bibliotheca scriptorum Brunsvico-Luneburgensium, i Historico-Politico-Juridica, som er indrettet i Alfabeticisk Orden efter Materierne.

Disse ere de Kilder, hvoraf han har uddraget sine Historiske og chronologiske Tabeller. Det er ret fornøveligt, paa eet Stæd og i et Dyelast at kunde giennemsee saa mange Skrifter over eet eeneste Lands Historie; hvoraf heri findes hen imod 4000. Forfatteren beviser net og ordentlig, og med tilstrækkelig Grund, i sin hosføiede Dissertatione Critica, at han ikke haver givet andre Stæd iblant denne store Mængde af Skrifter (hvoriblant og indbefattes Land-Kaart, Prædikener, Orationer, Programmata, Vers &c.) end de, som dertil ere berettigede. Ordenen er Alphabetic, hvilken Forfatteren holdt for den beste, det han og har bevisst. Dette Bibliotheqve har atter 3 Afdeelingen. I den 1te have Collectiones Historicae og Scriptorum Generales Geographici, Historico-Genealogici, politici, Juris privati og Encomiologici faaet Stæd. I den 2den, som er Hoved-Afdeelingen, findes Scriptorum speciales, og Acta cum publica, tum privata. Og i den 3die Afdeeling ere de Skrifter anførte, som have Sammenhæng med de foregaaende, og løbe ind i den Brunsvig-

ste Historie. Her og der ere tillagde nogle
 le faae Anmærkninger, og bag ved et
 dobbelt Register. Derpaa følger det 2det
 Afsnit; som indeholder de Chronologiske
 Tabeller. Disse tage deres Begyndelse
 fra Carls den Stores Tider, og endes
 med Aaret 1734. Deri er samlet, alt
 hvad der henhører til en fuldstændig Ef-
 terretning om den Brunsvig-Lyneborgi-
 ske Historie; Samme overgaaer, i
 Mængde af Materier, mange langt større
 Skrifter. Forfatteren har overalt haft
 Usun politicum og juridicum, saavel-
 som og Sandhed og Rimelighed til sit
 Hoved-Maal. Rigs-Historien er i en
 særdeles Columnne lagt til Grund. &c. &c.
 Frankfurt og Leipzig.

I Knoches Boglade Land habes: Sam-
 L: B. à Puffendorff de jure naturæ & gen-
 tium libri octo, cum Integris Commen-
 tariis virorum Clarissimorum Joh. Nico-
 lai Hertii & Joh. Barbeyraci. Accedit
 Eris Scandica. Recensuit & animadversio-
 nibus illustravit Gottfridus Mascovius.
 1744. I 4to 9½ Alphabet. Denne Edi-
 tion beholder billig Prisen for de andre,
 saasom de Tryk-Feyle, som Hertius før
 S 6 4 hav

havde forbigaaet, heri ere rettede; og de
 Stæder, som Puffendorff af andre Skrif-
 ter havde citeret, nøyere efter Capitlerne
 og Siderne antegnede; Men det for-
 nemmeste er, at Udgiveren foruden Hr.
 Hertii og Barbeyracs smukke Anmærk-
 ninger, endnu selv har tillagt mange
 grundige Noter, hvori han paa mange
 Stæder forklarer Puffendorfs Sager,
 baade af de Guddommelige og Romerske
 Love. Herhos ere og 3 Registrere; neml:
 Eet over Scribenterne, Eet over de af-
 handlede Materier, og Eet, som henhø-
 rer til Eris Scandica. I Fortalen fortæl-
 ler Udgiveren det fornemmeste af Puf-
 fendorfs Levnet, fremsætter nogle An-
 mærkninger, som til største Deelen
 ere sammenskrevne i Anledning af E-
 ris Scandicæ Giennemlæsning, og endel-
 lig beretter dette Berts Beskaffenhed.
 Han anfører de Puffendorfs Sager, som
 siden have givet Anledning til saa hef-
 tige Tvistigheder; saasom: at Sædelig-
 heden i vore Sierninger beroer paa den
 Guddommelige Billie; hvilket og, i sin
 rette Forstand er sandt, i det samme ind-
 rettes efter den Tilstand, som vi, efter
 Guds

Bluds Villie, ere satte udi. Fremd. meener han, at i Puffend. Natur-Ræt Menneſkes nes Pligter imod Gud, ere udeladte; formodentlig fordi diſſe ikke fandt hidedes fra de ſamme Grund-Sager, ſom Menneſkenes Pligter imod ſig ſelv og andre. Derefter viſer Udgiveren om andre Ting, ſ. E. om Menneſkets Pligter imod ſig ſelv, at ſamme ſtyder af Puffendorfs Grund-Sag, om det ſamtlige Menneſkelige Sælſkab; uagtet, at Hertius ſætter det i Tvivl; Men dette holder han laſt-værdig, at Puffendorf i ſin Natur-Ræt har ſat Siælens Udødelighed og det tilkommende Liv aldeles til Side; Thi han holdt for, at omendſkiønt Puffendorf ikke fandt ſammen, at være beviffelig af Fornuftten, havde han dog derved, ſaaſom den er umuelig, kundet opmuntre Menneſkene til deres Pligters deſto nøyere I-agttagelse. Endelig forſvarer han Puffendorf imod Böcklers ſlemme Beſkyldning, at han ikke tilgavns forſtoed det Grækiſke Sprog; Men at han ikkun ſaa nogenledes havde kundet læſe de gamle Grækers Oversættelser.

Frankfurt.

Her fandt Liebhabere blive tiemt med:

Christiani Eberhardi Weismanni, Theologi Tubingensis Orationes Academiae Materias in Theologia difficiliore atque arduas continentes. Præmittuntur Dissertationes Theologicae duæ. Thubingæ 1744. Dette Skrift fortjener, for sin store Bøstalenheds, smukke Latins, udvalgte Materiers og grundig Afhandlinges Skyld, at recommenderes alle Theologiske Elskere af Philologie.

Hamborg.

Gottfrid Richter her sammestæde har ladet trykke: Entwurf von den Eigenschaften der Speise und Getränke, und der geschickten Wahl derselben; nebst deutlichen Regeln zur Beobachtung richtiger Ordnung im Essen und Trinken. Ausgefertiget von D. Joh. Arbuthnoth. Aus dem Englischen übersetzt. I Fortællingen siger Forfatteren, hvad der har bevæget ham til at lægge Haand paa dette Bærl; og hvad for Hjelpe-Midler han har benyttet sig af. Bist er det, at Hr. Dr. Arbuthnoths Sæker grunder sig paa hans egne Erfaringer, saa vel af Anatomien, som af adskillige Prøver i Chymien. Denne Afhandling er deelt i 4re Hovede

Stylt

Stykker. Det 1ste indeholder de Grund-
 Sager, som hidledes fra de Forandringer,
 som vores Mad og Drikke er underkastet,
 naar den forenes med Blodet. Han vi-
 ser alle de Forandringer, som maae skee
 dermed, førend deraf kand bereedes en
 virkelig Melke-Saft. I det 2det Hoved-
 Stykke forklarer han fremdeles, hvad
 der gaaer for sig med denne Melke-Saft,
 ved dens Sammenblanding med Blodet,
 og hvorledes samme nærer legemets Bar-
 ter. I det 3die undersøger han Planterne,
 og Dyrene, som vores Opholds- Midler,
 efter deres Beskaffenhed og en simpel Be-
 tragting. I det 4de vides, hvorledes vo-
 res adskillige Spise virker i de flydende og
 faste Legemets Parter. I det 6te hand-
 ler han om de adskillige Hensigter, som
 maae have, ved Legemets adskillige Bes-
 kaffenhed, i at udvælge Mad og Drikke.
 Forfatteren deeler den 2den Part af sin
 Afhandling atter i andre 3 Hoved-Styl-
 ker. Det første handler om de til Næring
 dienende Tings adskillige Egenstaber og
 Virkninger. Deri fører han Levnets-
 Midlerne i Orden, efter deres Egenstaber.
 Deraf uddrager han, i det andet Hoved-
 Stykke, Regler, hvorefter Menneskerne

skal forholde sig i Eten og Drikken, efter deres Legemers adskillige Beskaffenhed. I det tredje underviiser han os om Spiisens Virkning i hastige; og, i det sidste, ved langvarige Sygdomme. Læseren skal over alt finde en smuk Orden, og enhver, som kiender den store Boerhaves Læredoms-Sager, som her ere lagde til Grund, ja enhver, som forstaaer, hvor meget det, til Sygdoms Forbedring, kommer an paa, at forholde sig ret med Mad og Drikke, skal finde største Behag i at læse dette Verk. Dernæst maae man recommendere det til dem, som ere af den Meening, at den, der har lært at opsætte en Recept, ogsaa kand fortjene Navn af en god Medicus.

Leipzig.

En stærk Kiænder af Mechaniske Videnskaber, her sammesteds, har udfundet en hydralisk Machine, med hvilket Vandet i langt større Mængde kand opdrages af de dybeste Graver, Canaler, Diger, Søer og Kiærer &c. end med de hid indtil hafte Slags. Denne Machine er saaledes indrettet, at det eene Karr ved en reciproque Bevægelse øser Vandet i det andet. Til Bevægelsen behøver denne langt mindre

Force end andre, fordi Træ-Berket er overalt lige vægtig til begge Sider, hvorfor det følger ikke saa hastig Land beskaadiges; Men dersom det skulde hælde sig, at et af Karrene kom til Skade, fandt et andet strax skydes ind i dets Sted, uden at Machinen har fornøden, at staae stille saa længe. Arbejdet er gandske simpelt, og koster derfor ikke meget at bygge; og det Land bevæges ved Binden og andre Kræfter. Den, som er Mester deraf, forbindes sig, i en Tid af 24 Timer, naar det ikke er i et alt for u-maadeligt Dyb, at levere i det mindste 600 Raader Vand. Dersom der skulde findes nogen Liebhaber til dette Verk, vilde samme behage, at anmeldes sig hos Notarium Pester, i Sæbe-Synderens Kübels Huus, i Nicolas-Strædet.

Dankig.

Uden at Forfatteren har givet til Kiænde enten Stæden, hvor den er trykt, eller sit eget Navn, seer man her en nye Bog under Titel: Vernünftige Gedanken von der Natur, was sie sey? Daß sie ohne Gott u. seine allweise Beschränkung unmächtig sey; und wie die einige untheilbare göttliche Kraft in und durch die Mittel-Ursachen nach dem Maasß ihrer verliehenen

Wirkbarkeit oder Tüchtigkeit hier in der Welt alles alleine thätig würke, durch fleißiges Nachsinnen, Ueberlegen und Schliessen gefasset und zur Verherrlichung göttlicher Majestät, auch Förderung wichtiger Wahrheiten heraus gegeben v. einem Christlichen Gottes Freunde. Im Jahr 1743. 2 Alphab. 2 $\frac{1}{2}$ Ark 18.

Paris.

Fortsættelse af Beskrivelsen over Hr. Fabres Register over de samtlige Journaux des Scavans &c &c.

Saa som man med dette Arbejde allene sigter til at befordre Læserens Magelighed, saa har Forfatteren sat sig for, ved de Bind af Journalerne, som ere trykte meer end een gang, og hvis Sider i Editionerne ere adskillige at anmærke Siderne af begge Editionerne, paa det, at saa vel de, der have det første, som de, der ere forsynede med det andet Oplag, kand see en Tiensdele. Endnu at tillægge dette Verk en særdeles Zirlighed, da vil Forfatteren sætte for paa samme en udførlig Historie om disse Maanedes-Skrifter, hvori man skal finde sammenbragt i en Samling alt hvad der

der kand siges om deres Indretning og adskillige Forandringer; og hvori man tillige skal faae en Deel smukke Anmærkelser at læse, som skal give megen Oplysning om det sidste Seculi Lærde-Historie. Man finder den Prøve af dette Register, som Forlæggerne her offentlig have ladet giøre bekændt, at være af den Beskaffenhed, at man har Aarsag til at ønske med Længsel, at dette saa lykkelig begyndte Verk maa med lige Succes hastig fuldføres.

Gensf.

H. A. Grosse og Compagnie have besørget til Trykken følgende Skrift: *Abregé de la Chronologie des anciens Royaumes*, par Monsr. Newton; traduit de l'Anglois de Mr. Reid. Newton har vel selv stillet et Udtog af sin Chronologie om de gl. Riger for Lyset, men dette Hr. Reids er i en anden Hensigt og paa en ganske anden Maade indrettet. Det, som Newton har leveret, er ikkun en kort Kronike af de fornemteste Tilbrageiser i den gl. Historie; hvori Aars-Tallene, naar saadant er passeret, hosføyes. Men Hr. Reids
Hens

Hensigt er, tydelig at viise de Grunde, hvorpaa Newton har bygget sit nye System om den gl. Chronologie, og paa en gang at give Læseren en tydelig Overbetsigt om de her og der forekommende besynderlige Chronologiske Sager. Ved de vigtigste Omstændigheder og Forandringer i den gamle Historie har han opholdet sig længere, end ved andre, paa det at de Læsere, som ey ere saa stærk beløbne i den gamle Historie, kand bltve vel underrettede om alle Ting. Foruden dette har han og tillagt nogle særdeles Anmærkninger, hvori de vigtigste Chronologiske Knuder opløses, og de vanskeligste Stæder i Newtons Systema tilstrækkelig opløses. Han har og stræbt, at forsvare Newtons Sager imod nogle derom fremsatte Tvivlsmaal; dog synes det, som han ikke, i dette Forehavende, har haft synderlig Succes.

Amsterdam.

Her er trykt: Introduction a l'histoire generale & politique de l'Univers par Mr. de Puffendorff, completee & continuee jusqu' à 1743 par Mr. Bruzen de la Martiniere, 7 Tom. avec fig.

Søye Tidender,

Om

Værde og curieuse Sager:

No.

42.

Den 16 Octobr. 1744.

Kiøbenhavn.

I næstafvigte Augusti Maaned er i Hans Kongel. Majestæts og Universitæts Bogtrykkers, Sr. J. J. Höpffners Trykkerie følgende Skrift udkommet fra Pressen: En Indledning til nogle Afhandlinger om den Christne Religions Fornuftighed og Sandhed. I 8vo. 128 Sider. Forfatteren af denne Indledning, som ikke har navngivet sig, lover i Fortalen, at, saaa fremt denne Prøve agtes Publici Paaagtelse værd, vil han v. D. aarligen fortsætte den Afhandling, om den Christne

Et

Re 2

Religions Fornuftighed og Sandhed I
 Indledningen til denne hans Hoved-
 handling viser Forfatteren hvad der for-
 staaes ved Religion i Umindelighed; hen-
 fører derpaa saadan Religion til 2de
 Slags, saasom den naturlige og den aab-
 enbarede, og giber en Beskrivelse paa
 begge. Naar alle Religioner i Verden
 henføres under sit Genus, saa finde vi, si-
 ger Forfatteren fremdeles, 4re Hoved-
 Religioner, nemlig den Hedenste, Muha-
 medanske, Jødiske og Christne, som alle
 af deres Tilhængere udgives for at være
 aabenbarede. Den eeneste fra alle disse
 Religioner undtagne Sect, hvis Hob dog,
 efter Forfatterens Meening, er den mind-
 ste, kaldes Naturalister eller Deister, dem
 han og beskriver; og fornemmelig har
 skarpet sin Pen imod disse. Han viliser
 dernæst ethver Mennesses Pligt imod
 Religioner, og lærer, at enhver, som kand,
 bør nøye undersøge dem, hvilken han seer
 at være den beste, og holde sig til den same-
 me; Men at ingen, efter en u-moeden og
 u-tillstrækkelig Prøve, skal udvælge frem
 for een af de formeente aabenbarede, den
 naturlige Religion, holder Forfatteren for
 at

at han først bør være grundig oplyst om følgende 3 Stykker: neml: 1) Om en Aabenbaring er muelig; 2) Om den er fornøden; og 3) Hvad Kiendtegn en Aabenbaring maae have, om den skal være sand. Disse 3 Spørgsmaal tiene Forfatteren til Materie i det 1ste Hoved-Stykke, som er deelt i 4 Afsnit (Sectioner) I det 1ste beviser og beskriver han en Aabenbarings Mueligheid, og fremfører tilslige Deisternes, som hans Bederparters, Indvendinger der imod, dem han og paa det skarpsindigste igiendriver. Det 2det Afsnit er bestemt til at afhandle en Aabenbarings Fornødenhed. Siden dette er større Banskelighed underkast end de 2 andre til Afhandling og Bevisning foresatte Spørgsmaal; vil man noget omstændeligere underrette Læseren om Forfatterens Meeaning i denne Sag. Han holder da for, at, da vores saa omfrænkede Fornuft ikke er i Stand til, à priori at paa Kionne og omdømme, enten det høveske Bæsens Fuldkommenheder, eller dette Universi Samenhæng og Fuldkommenhed, og altsaa ikke heller en Aabenbarings Fornødenhed og Virkelighed, saa er det os

og plat umuelig, endog à priori at bevise disse, endstønt man vel kand bevise en Aabenbarings Nyttighed. Men Aabenbaringsens Muelighed, siger han, kand ikke nægtes fordi dens Fornødenhed ikke kand bevises, som videre udføres. Han anfærrer derpaa Deisternes Vaastand, at ville have Aabenbaringsens Fornødenhed og Virkelighed af deres Forfægtere øvviist; og Hr. Tindals Indvending derimod; som fornemmelig gaaer ud paa, at GUD, der har givet Menneskene Naturens, som en fuldkommen, u-foranderlig og til deres Lyksaligheds Befordring tilstrækkelig Lov, maatte besyldes for at være foranderlig, om han siden skulde have lagt mere dertil ved Aabenbaring. Hvilket vores lærde Forfatter i Særdeleshed besvarer, saaledes: at Forandringer i GUDS sædelige Huusholdning ligesaa lidet kand besyldes ham for at være foranderlig, som de foranderlige Anordninger, der sees iden naturlige, ikke bevise nogen Forandring i GUD; saasom slige Forandringer, der ere indrettede efter vigtige Omstændigheder til viise Hensigter, bevise ydermere hans Visdoms Fuldkommenhed &c.

3die Affnit viser en Aabenbarings Kiæ-
 detegn, som af Forfatteren vidtløftigere
 bevises, at være 3, neml: 1) At den inde-
 holder Sandheder, der ere over For-
 nuften, sær de, der meest befordre det
 menneskelige Kiæns høyeste Lyksalighed,
 og altsaa i Særdeleshed om det Mittel,
 ved hvilket de, som Søndere kaad for sone
 Guld. 2) At i en Aabenbaring intet fin-
 des, som er mod Fornuften; og 3) At en
 Aabenbaring moae være stadfæstet med
 Tegn, enten af Glds Alvidenhed eller
 Almagt, ved den, som forkynnder samme.
 I det 4de og sidste Affnit affærdiges og
 besvares grundigen adskillige Deiskernes
 Indsigender, sær med det sidste Kiænde-
 tegn. I det 2det og sidste Hoved-Stykke
 gøtgjøres med mangfoldige baade Jødi-
 ske, de Hell. Martyrers og Lære-Fædre-
 nes, ja end og Hedenske Bidnesbyrd, at
 den saa kaldede Christne Aabenbaring
 virkelig haver en ved Navn Jesum Chri-
 stum til Ophav, som, i de Dage han leve-
 de, haver paaستاet sig at aabenbare guds-
 dommelige Sandheder; Og at de om-
 hans Lærdom oa ham handlende Skrif-
 ter virkelig ere skrevne af dem, de bære

Navn af, og til denne Dag ere uforfalskede og uforandrede. Forfatteren har her og der indført nogle lærde Anmærkninger, og der i undertiden fremsat een og anden Lignelse til at sætte de mørkere Sandheder i et klarere Lys. Foruden Forfatterens skarpe Indsigt i Sandhederne, og tydelige Polemiqve, fortæner og dette at lægges ham til Roes, at han endog interminis technicis (Konst=Ordene,) som ellers er rart, har vedholdet den Danske Mund=Art, hvorfor endog enhver læig Mand, som det er om en grundig Bished om sin Religions Sandhed og Gudsdomelighed at gjøre, kand bruge dette Skrift med Nytte.

Brunsvig.

Udtogets Fortsættelse af Uld. Erath Con-
spectus Historiæ Brunsvico-Lu-
neburgicæ &c.

Da den Brunsvigiske Historie er temmelig vanskelig, formædelst de mange deri indløbne Forandringer og Arve=Deelinger, saa ere Tabellerne saaledes indrettede, at alt dette, ved Hielp af det hosføiede Synchronismo, paa een gang kand igiennemsees. Og da den Brunsvigiske

Hi

Historie deri har noget forud for andre, at det vigtigste af det Tydske Riges Historier løber ind i samme; saa vel som og, at det mærkværdigste, som har tildraget sig i Bævern og Sachsen; desligeste og i adskillige Erke- og Bispedømme; Kloostere, Kirker, Stæder og Familier &c. i Ober- og Neder-Slesien, udgiøre en anseelig Deel deraf; saa sees letteligen, at den Nytte, som kand have af disse Tabeller, strækker sig mærkelig videre, end just til de Brunsvig-Lyneborgiske Lande. Desuden har den lærde Forfatter forklaret og oplyst mange dunkle og hidindtil ubekjændte Ting i denne Historie; og for Resten befodret Tydelighed og Læsernes Magelighed ved Columnernes rigtige Afdeeling, og enhvers Betitling i sær. Om Fordelene ved de Tid-beregnende og Historiske Tabeller har Hr. Hof-Raad i den foran staaende Dissertatione Critica givet sine Betænkninger. Det 3die Afsnit indeholder 20 det Brunsvig-Lyneborgiske Huses Stamme-Tabler, som alle af nye ere ziirligen udstukne, og med de af andre forbigangne Stykker foregedede; hvorfor de og sætte de foran staaende Ta-

beller i et lange større Lys. Det 4de Af-
 snit fortænder endelig deres Bifald, som
 det ikke er om Historiens blotte Sten-
 læsning, men og om dens Nished og
 nyere Anvendning at gjøre. Thi der fin-
 des alt det, der indeholdes i de meer be-
 mældte Tid- og Slægt-beregnende Taa-
 beller, vidtløftig udført og ikke af de nye,
 men lige-aarige Skribentere og Actis Pu-
 blicis forklaret. Dernæst indbefatter og
 dette 4de Afsnit saadan en Samling af
 Beviisligheder paa enhver Sats, at sam-
 me med Føye kand holdes for et Real-Res-
 gister over de Lyneborgiske Skribentes
 re. Denne Hr. Hof-Raad har i Sina-
 de, Tid efter anden at forøge denne
 Samling, og saa vidt mueligt er, efter
 Tids-Følgen bringe de samlede Forfat-
 tere i Orden; hvoraf der da med Tiden
 kunde tilvoxe en tilstrækkelig Concor-
 dantz, og et suid-stændig Register over
 alle til den Brunsvig-Lyneborgiske Hi-
 storie henbørende Skrifter; som og er
 høyst-nødvendig.

Amsterdam.

Her sees et nyt Dylag af Petronio, som
 er trykt paa det kostbareste i 4to, under

Tia

Titel: Titi Petronii Arbitri Satyricò-
 quist supersunt, cum integris Doctorum
 Virorum Commentariis, & Notis Nico-
 lai Heinsii & Guilielmi Goessi, antea in-
 editis, quibus additæ Peyratii, & aucti-
 ores Bourdelotii ac Reinesii Notæ; adji-
 ciuntur Jani Dotifæ Præcidanea, D. Jos.
 Ant. Gonsali de Salas Commenta, varia
 Dissertationes & Præfationes, quarum
 Index post Præfationem exhibetur, cu-
 rante Petro Burmanno, cujus accedunt
 curæ secundæ. Editio altera. Amstelo-
 dami, apud Jansonio-Waesbergio. 1743
 in 4to. 2 Vol. Som man intet har spa-
 ret paa dette Børl i Henseende til udvør-
 tes Børl, saa har man og sørget for at
 faae en meget accurat Tryk.

Amsterdam og Leipzig.

Den Bog, om den fornuftige Siæls U-
 dødelighed, som Hr. Reinbeck, for nog-
 le Aar siden udgav i det tydske Sprog, er
 nu, under følgende Titel, oversat i fransk:
 Reflexions Philosophiques sur l'immor-
 talité de l'ame raisonnable, avec quel-
 ques Remarques sur une Lettre, dans
 laquelle on soutient, que la Matière pen-
 se, traduit de l'Allemand. à Amsterdam

& Leipzig. 1744. Hr. Professor Formey i Berlin, som allerede med adskillige lærde Prøver har gjort sig velfortient hos den lærde Verden, har, til sine Landsmænds Nytte, oversatt dette Skrift paa det zirligste; og opofret dette sit Arbejde til den virkelige Geheime Etats-Krigs- og Cabinets-Minister, Græven af Bodevils. London.

Bogtrykkeren Dodsley har her trykt et Philosophisk Skrift paa Vers, i 3 Bøger, i 4to; under Titel: The Pleasures of Imagination: Det er: De Fornøveligheder, som ere samlede med Indbildingskraften. Dette Skrift lader sig ikke læse med Nytte af andre end saadanne Læsere, der ere forsynede med en giennemtrængende Tænke-Kraft, og hvis Gemyter ikke ere aldeles føleløse. Forfatterens egentlige Hensigt dermed, er, at fremsætte de Grunde, der kand opmuntre vorre Siæle til at finde en Fornøvelset Skialdre- og Maler-Konsten, Musikkens, og andre Konst-Verker. Han har og i mange Stykker lykkelig opnaaet sin Absigt; Men endskjønt han selv, ved Satyriquer og J-rettesættelser, stræber, at hold

holde den Verdslige Visdoms Streng-
 hed i Teylen, synes han dog selv at være
 sin egen Lovs første Overtræder, i det
 han undertiden philosopherer lidt stærke-
 re end en Skialdrer tilkommer.

Saa har og Hr. Jacob Foster, Præst
 ved den Mennonitiske Meenighed her
 sammestæds, atter leveret 2 Bind af
 hans Prædikener, hvori han har afhand-
 let de 10 Guds Bud, og andre vigtige Ma-
 terier. Denne Hr. Foster, som baade i
 og uden for Engeland er berømt for sin
 gennemtrængende Fornuft og Redeligh-
 hed, har grundigen forsvaret den Gud-
 domelige Aabenbarings Nyttighed, Up-
 perlighed og Sandhed imod den dybtæn-
 nende Hr. Tindals udgivne Bevis, at
 Christendommen skulde være ligesaa gam-
 mel, som Verden. Begge, saa vel den-
 nes Sags, som Hr. Fosters Igiendrive-
 lse ere oversatte af Engelsk i det tydske
 Sprog, og samlede udgivne ved Trykken
 i Frankfurt og Leipzig. Begge disse
 Mænd, den eene til at forsvare og den an-
 den til at bestride de Christnes Forhaab-
 ning, have givet baade Fri-
 Tænkere og
 Theo-

Theologis et Exempel, hvorledes man
 fandt tilkiende give sin Meening, uden at
 den almindelige Kiærlighed til det Men-
 neskelige Kiøn derved skal lide noget
 Skaar. I disse hans nye Prædikener
 viser han lige saa stor Grundighed og Fær-
 dighed i den moralske Lærdom, som han
 allerede tilforn er bekiendt af, i hans
 Prædikener om vigtige Troens og Lev-
 nets Lærdomme; hvilke August Tittelm,
 Aar 1739, omendskiønt kun slet, har over-
 sat i Tydsk. Dog møde deri nogle besyn-
 derlige Tanker om Guds Befaling at
 dræbe Afguds = Dyrkerne; hvilke stride
 tvært imod Warburtons Meening; Hr.
 Foster holder for, at dette ikke saa meget
 burde anses for en Straf for Forbrydelse
 imod den Guddommelige Majestæt, som
 for en Forraadelse imod den politiske Stat.
 Den Jødiske Regierings Form var saa-
 ledes indrettet, at Undersaatterne ingen
 Samkvem skulde have med andre Folk,
 paa det at de ikke skulde efterfølge deres
 Bedersynggeligheder og affkyelige Offer.
 Denne gode Anordning var ved Afgude-
 ri affkaffet, hvorfor samme Last blev
 straffet paa Livet, hvilket de havde ud-
 vira

virket, som, vilde kuldkaste Grund-Lovene.

Hamborg.

I Herolds Bogtrykkeri findes: Adolph Christoph von Achen, Hochfürstl. Bischoff. Lübeckischen und Schleswig-Holsteinischen Kirchen-Raths und Hof-Prædicers Reden zur Erbauung, über wichtige Lehren des Christlichen Bekenntnisses. 1744. 1 Alph. 5 Ark. Med et Tilskrift til Hans Kongel. Høyhed, Thron-Følgeren i Sverrig. Disse Prædikener ere saaledes bestaffene, at de fleste Læsere skal ynste, at see flere af det Slags fra den lærde og veltalende Forfatteres Pen. I Afhandlingene i disse Prædikener lade Fornuft og Aabenbaring sig see i de herligste Forestillinger, og Hr. von Acken stræber, at give en tydelig Overbeviisning om Religionens Sandhed; at forestille en ærlig Mands og Christens Troe; at vise visse Løve-Maadens Stridighed med Jesu sædelige Lærdom; at befæste vores Haabes Grund; At bestride Bantroens Indvendinger og Anfald paa Sandheden; At tage Dækket, hvorunder Verden spiller, af og besee den paa den

den rette Side, og at meddeele Troens Bekændere Trost af den samme. Disse vigtige Sager afhandles i Aand-rige Betragtninger, som forekomme i Skriftet under disse Titeler: 1) Troen til den Guddommelige Forsyn. 2) Guds Hensigt med sine mange Slags Gavers Uddeeling. 3) Sikkerer Midler til at fremme sin Lykke. 4) Det Navns Majestæt, at kaldes en Christen. 5) Beværings-Middel imod Forargelse paa Jesu Raare. 6) Guds Aands Naade-Gave til Menneskenes Siæle; 7) De Helliges Frygt. 8) De Kloges Religion. 9) Dagens Flygtighed. 10) Eckel og Afstye for Verden.

Saa sees og her i Bogladerne et nyt Skrift, hvis Titel er denne: Sichere und bewährte Mittel wider das Gliederweh, insonderheit das Bodagra, wodurch nächst göttlicher Hülffe dieses Uebel aus dem Grunde curiret, oder doch der unleidliche Schmerz gelindert wird, aus allen dreyen Reichen der Natur, mit sonderbarem Fleiß ausgesucht, und aus langer Erfahrung zusammen vereiniget. Nebst einem Anhang, von der Kraft und

Wirk

Wirkung eines Balsams, von Doctor
Abraham Gottlieb Reichel, Bernst. Lus.
Med. Pract. Loccar. Haxap.

Frankfurt.

Man vil her meddeele Publico Titelen af
et Skrift, som før nogen Tid siden er
gjort bekiendt, og af en Mand af An-
seelse skal være forfattet: Tabularium
Ecclesiæ Romanæ Seculi XVI. in quo
Monumenta restituti Calicis Eucharisti-
ci, Totiusq; Concilii Tridentini Histori-
am mirificè illustrantia continentur. Om-
nia ad fidem autographorum Bibliothecæ
Gothanæ diligenter examinata; cum an-
notationibus suis nunc primum Publici
Juris facit Ernestus Salomon Cyprianus,
Dr. Theol. Francof. 1743 i Fol.

Rom.

Følgende Skrift, som her er kommet for
Lys, fortæner for sit vigtige Indholds,
og nette Afhandlings Skyld, at gøres Pu-
blico bekiendt: De Canone Librorum sa-
crorum constituto à sanctis Patribus in
magno Nicæno Concilio, Dissertatio Jo-
annis Chrysofomi à Sancto Joseph, ex
Clericis Regularibus Scholarum piarum.
I 4to. 154 Sider. Forfatteren paa-
staaer

staaer, at kunde bevise, at de Canoniske Skriftens Bøger saaledes, som de nu ere antagne i den Romerske Kirke, ere bestemte og erklændte i det store Nicæniske Concilio. Han agter endnu at lægge 2 andre til denne Disputatz; hvoraf den første skal vise, hvor mange Canones der i det bemældte Nicæniske Concilio bleve bestuttede; og den anden skal handle om St. Athanasii Apel til Pave Julium.

Florentz.

Her kand man tiene den lærde Verden med det 1. Bind af en Samling af Philelphi Breve (hvilke ere en Fortsættelse af den store Samling af adskillige berømmelige Mænds Breve fra det 5te Seculo) under Titel: Francisci Philelphi Tolentinatis, Equitis Aurati, & Eloquentiæ Professoris seculo XV. Celeberrimi Epistolæ, cæteris quæ hæctenus prodierunt auctiores & emendatiores, animadversionibus, Præfationibus, Indicibus. Vitaque Auctoris locupletata, operâ & studio Nicolai Stanislai Meucci. Tom. I. Florentiæ ex Typ. Iternard. Paperini, sumptibus Jos. Rigacci, 1742. Vol. in 8vo.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

43.

Den 23 Octobr. 1744.

Paris.

Her vil man meddeele Læseren en kort Efterretning om Abregé de l'Hist. ancienne, ou des cinq grands Empires, qui ont precede la Naissance de J. C. sçavoir 1mo celui des Babiloniens, & des Assyriens, 2do celui des Chaldeens, 3tio celui des Medes & des Perses, 4to celui des Grecs. 5to celui des Romains, accompagné de la Chronologie de ces Empires, d'une Carte Geographique & de Notes, qui servent à l'Eclaircissement du Texte. Par le P. Duchesne de la Compagnie de Jesus, Pre-

U r

ce-

cepteur de Messieurs les Infants d'Espagne. Un Volume in 1. mo. pp. 427. sans le Sommaire des livres en vers Techniques. Hr. Duchesne, de Spanske InfanTERS Hov-Mester, har sammenskrevet dette Brev, med den samme Skribes Maade, og i samme Hensigt, som han allerede tilforn har forfattet det Spanske Konge-Riges Historie i. Thi han har skrevet begge, til at undervise sine hørberrømmelige Disciple deraf. Det vilde blive alt for vidtløftig, her at give et Udtog af hans Historie om de 5 store Riger, hvorfor det maae være nok sagt, at Forfatteren heri intet har udeladt af det, som kunde udfordres til at læse dette Skrift med Nytte, baade i Henseende til de højsøvede Anmærkninger, og den foran staaende Indledning, saavel som og de Techniske Vers, der kand komme Hukommelsen meget til Hielp, til at indprente sig de fornemteste Epoqver og de mærkbareste Tildragelser i Historien. Man kunde i visse Maader ansee dette Udtog for en Art af Hr. Rollins Kaart over den gamle og Kommeriske Historie; hvor Forfatteren har gjort Forstiel imellem og lagt Ef-

terkommerne for Dyne de fornemmeste Hoved-Puncter, og den Forcening, hvor-
 efter alle de efterfølgende, saa at sige, ha-
 ve maat rette sig.

Her findes følgende nye Skrifter til
 Liebhaberes Tieneste i Trykken udgiv-
 ne: Nouvelle Relation de la France E-
 quinoxiale, contenant la description des
 Côtes de la Guiane, de l'Isle de Cayen-
 ne; le cometre de cette Colonie, les
 divers changemens arrives dans ce pays,
 & les meurs & coutumes des differens
 Peuples sauvages, qui l' habitent; avec
 des figures dessinées sur les lieux.

Dernæst: Théologie de l'Eau, ou Es-
 sai sur la bonte, la sagesse & la puissance
 de Dieu, manifestée dans la création de
 l'Eau, traduit de l'Allemand de M. Jean
 Albert Fabricius, Docteur en Theologie
 & Professeur Collège de Hambourg, avec
 de nouvelles Remarques communiquées
 au Traducteur, &c. 1743. in 8vo. Man
 meener, at Publicum skal værdige denne
 nye Edition sit Bifald og Belbehag; saa
 som man har ladet sig være meget angele-
 gen, at besørge Trykkens Rigtighed, og
 intet sparet paa Bortets udbortes Zirat.

Saa sælger og Boghandleren de Bure
den ældre: Les Nouvelles Tables Loxo-
dromiques, ou l'application de la Théorie
de la véritable figure de la Terre à la con-
struction des Cartes Marines reduites; a-
vec des Remarques préliminaires sur les
mesures, qui ont servi à decouvrir & à de-
terminer cette figure. Par M. Murdoch,
traduit de l'Anglois par M. de Eremond
de l'Academie Royale des Sciences, &c.
in 12mo.

Hos Bogtrykkeren P. G. Simon ere nu
disse Bøger blevet færdige: 1mo. Le Rap-
port de Mrs les anciens Agens contenant
les principales affaires du Clergé, qui se
sont passées depuis l'Assemblée de 1735.
jusq'en celle de 1740. par M. l'Abbe Fou-
quet ancien Agent general du Clerge, à
present Archeveque d'Embrun, & par M.
l'Abbe du Vivier de Lonsac Comte de
Lyon; avec les Pièces justificatives de ce
Rapport 3741. in fol.

2do. Le Proces verbal de l'Assemblée
de 1640, avec le Recueil des Pieces de ce
proces verbal. 1741. in fol.

3tio. Le proces verbal de l'Assemblée
generale extraordinaire du Clerge de
Fran

France tenue a Paris en 1742..... Avec
le Recueil des Pieces concernant le pro-
ces verbal de cette Assemblée. 1742. in fol.

London.

Her er udgaaet et Indbydelses Skrift til
Prænumeration paa en stor Deel af den
Engelske Historie, under Titel: Propo-
sals for printing in numbers weekly, pri-
ce six-pence, the History of England,
during the reigns of King William,
Queen Anna and King Georg I, by an im-
partial hand. Den ubekjendte Forfatter
vil i Texten ikkun fortælle alle for sig
gangne Ting, uden at befatte sig med de
Tvistigheder, som have reyst sig derom;
og i Anmærkningerne vil han, af de beste
Stats-Skrifter, i vore Tider, anføre
alt det, der kand tiene til at forklare Histo-
rien; saavel som og tillægge de Ministeres
og andre Personers Levnets Beskrivelse,
og rette Caractere, som under en eller
anden Prins kand have gjort sig frem for
andre fortient. Forfatteren vil samle
alle Ting af de troe-værdigste, saa vel u-
trykte, som trykte Bevisligheder; over
alt tilside sætte forefattede Meeninger, og

med de nyeste Undersøgelser efterforskede Sandhed. Han har og i Sinde, at sætte en liden Indledning foran, til Kong Carls og Jacobs Historie; fordi deri indfalde adskillige Ting, hvorpaa de siden opkomne Uroeligheder grunde sig. Det 1te Nummer paa 3 Ark i Fol. blev udgivet den 28 April, i dette Aar; og samme er trykt med nye Bogstaver paa smukt Papir. Barket bliver og ziret med smukke Bryst-Billeder, Baaben, Fortegnelser paa Treffninger, og mærkværdige Mynster; som alt gives Prænumeranterne oven i Riøbet.

Zyrch.

Liebhavere finde her et Skrift tilløbs, som i dette Aar er kommet fra Pressen, under Titel: Jo: Frid: Stapferi, V:D:M: Helv: Bern: Institutiones Theologiæ Polemicæ universæ, ordine scientifico dispositæ. Tom. II. 1744. I 8vo i Alphabet 18 Ark. Den 1te Deel indeholder i de 5 første Capitler Præliminaria til Polemiquen, hvortil og i deene samme Deel gøres en Begyndelse. Heri skriver Forfatteren imod dem, der vil kuldkaste enten alle Religioners Grund i Almindelighed, eller

eller og den Christnes i Særdeleshed. Saa som i det 6te Capitel imod Atheisterne, hvor der og forekomme nogle særdeles Artickler imod Deister og Spinofisterne. I det 7de Capitel har han kærpet sin Benfornemmelig imod Deisterne; I det 8de imod Epicurerne, i det 9de imod Hedningene, og i det 10de imod Naturalisterne; blandt hvilke Hr. Tindal i Særdeleshed igiendrives. Han bruger den Methode, at han først anfører Hoved-Bildfarelserne, og de øvrige deraf flydende Hypotheser i deres Sammenhæng, siden leverer sine Beders-Parters Sager i deres Orden, og endelig viser Aarsagen og Anledningen til deres Bildfarelser, paa det at enhver desto bedre skal kunde tage sig i Agt for at falde deri. Derfra gaaer Forfatteren til at igiendrive og opløse de adskillige Indsigender, hvortil han bruger adskillige Slags Overbevisnings-Grunde, af Aarsag, at en Læser finder bedre Smag og større Tydelighed i et, og en anden i et andet Slags. Hans Beders-Parters Tvivlsmaal og Indvendinger har han aldeles ikke svækket eller bragt i Uorden, vel betænkende, at saadant var

ikkun at røbe sine gjensidige Grundes
 Svaghed, men forestillet dem i al deres
 Styrke. Ikke heller forkaster han noget
 af hans Bedervarters Andragender, som
 er got og sundt, fordi det af dennem er
 anført, men antager og erklænder sam-
 me, for det, som det i sig selv er. For
 Resten har Forfatteren vist stor Skarps-
 sindighed, troffen et got Val, og brugt
 en smuk Orden iblant de Bevisser, som
 høves i saa stor Mængde imod Guds- og
 Religions Foragtere. Men hvem der
 ikke finder Smag i den Philosophie og der-
 af flydende Sager og Forklaringer, som
 Forfatteren er en Tilhænger af, finder
 vel paa et og andet Stæd noget at ind-
 vende.

Amsterdam.

Her er udgaaet et Skrift i Trykken, under
 Titel: Cours abrégé de la Philosophie
 Wolffienne en forme de Lettres, Tome
 premier, qui contient la Logique, l'On-
 tologie & la Cosmologie, par Jean des
 Camps, Ministre du Saint Evangelie à la
 Cour de S. M. le Roi de Prusse & Precep-
 teur de LL. AA. RR. Messieurs les
 Princes Henry & Ferdinand freres du Roi.

Anges

Augsborg.

Bogtrykkeren Pfeffel her sammesteds har til Trykken besørget og bekostet: Erster Theil einer ausführlichen Anleitung zur Bürgerlichen Bau-Kunst, enthaltend ein Lexicon architectonicum, oder Erklärung der üblichsten Deutschen, Französische, Italienischen Kunst-Wörter der Bürgerlichen Bau-Kunst; nicht minder derer schweren Lat. Vitruvianischen zu gemeldter Bau-Kunst gehörigen Wörter, entworffen von Joh. Frid. Penther, Königlichem Gros-Brittannischen Rath, Professore auf der Georg August-Universität und Ober-Bau-Inspectore. I denne 1ste Deel findes 3400 Tydske, Franske, Italienske og Latinske til Bygnings-Konsten behørende Ord forklarede; af hvilke de sidste ere af Vitruvio udbragne. De Ord, som have deres Oprindelse af det Grækske Sprog, har Forfatteren hosføyet deres Stamme-Ord, hvilket gjør, at de lettere baade forstaaes og huskes. De 30 her hosføyede Raaber-Tabeller ere net udstukne, og med et beqvem Register forsynede, saa at man strax kand finde enhver Figurs Navn, og Forklaring derover; og Barket

i sig selv er forfattet i Alphabetisk Orden. Elstere af Bygnings-Konsten skal betien-
de sig at være Hr. Penther Tak skyldige, at
han med stor Møye har tilveiebragt dem
saadan Nagelighed, at de, som han for-
sikrer, skal kunde lære Bygnings-Konsten
tilgavns af dette hans Verk, uden nogen
Undervisning. Han lover hver Aar at
levere en Tome.

Lybingen.

Hr. Cantzius har her sendt et Skrift for
Lyset under Titel: *Philosophia funda-
mentalis suis disciplinis comprehensa, va-
riisq; difficilioribus qvæstionibus enodan-
dis accommodata, cui Logicæ præcepta
nervosè concinnata subjunguntur, in u-
sum auditorii publici & privati, Auctore
Israel Gottlieb Canzio P. P. O. Sem. The-
olog. Tub. Ephoro, 1744. 8 Alph. 20 Art.*
Denne lærde Forfatter har, for nogle Aar
siden, udgivet nogle Deele af den theore-
tiske Philosophie, og stræbt at give en klar-
rere Oplysning om samme. Nu har han
i denne Bog afhandlet alle dertil henhø-
rende Deele, saasom *Ontologiam, Theo-
logiam naturalem, Cosmologiam, Psy-
chologiam og Logicam.* Han bruger kun
sande

gandske korte Sager; Men fremsætter omtrent 3000 Forklaringer, hvorimod Lære-Sagerne og Bevisene ere des ferre. Han har anført mange Scholastiske Deelinger, og kortelig besvaret mange vanskelige Spørgsmaal, hvoraf adskillige i Fortalen ere udtegnede. Man skal ikke i det heele Skrift kunde spore, at Forfatteren selv staaer i Tvivl om nogen Sag, men han taler over alt med fuldkommen Visshed, efter disse Tidens verdslige Viises Maneer.

Frankfurt.

Den lærde Verden til Forlystelse fremstilles her: Die Philosophen in einem Lust-Spiele, aus dem Französischen ins Deutsche übersetzt. 1744. 3 8vo. 15 Ark. Forfatteren af dette Skrift viser, at han har Hierne til at indsee Falskheden i en deel de nyere verdslige viises Sager; Saa veed han og paa en latterlig Maade at afmale den philosophiske Bøvels Demonstrere-Syge, og pedantiske Hoffærdighed. Hvad ellers Paafundet i sig selv af dette Lust-Spil angaaer, da kand man ikke just kalde det sinderigt, saasom man ikke kand forestille sig, at nogle saa ofte igientagne

og de u-cette Personer i Munden lagde
 Bøbelagtige Ord, eller Forfatterens ide-
 lige Mund-Huggerie skal kunde giøre Til-
 fæerne Lust-Spillet behagelig.

Helmstadt.

Bogtrykkeren Schornn har trykt: De ju-
 re Augusti Imperatoris exigendi a Judæis
 aurum coronarium, annuumq; censum
 vulgo numum oblatorium dictum, oratio
 inauguralis in Juleo novo circa auspici-
 um muneris recitata, nunc notis perpetuis il-
 lustrata a Jo. Georg. Pertschio, Jcto. Se-
 reniss. Brunsvicens. & Luneb. ducis con-
 sil. aulico, Curia provincial. assessore ord.
 & in alma Julia Juris antecessore, paa 5.
 Ark. Forfatteren udfører i denne lærde
 Tale en Materie, hvortil det sidst udgan-
 gne Kænsertlige Rescript til Rigs Stæ-
 derne, om at tilholde Jøderne, at betale
 Kron-Styr og de aarlige Offer-Benge,
 har givet ham Anledning. Han søger
 Oprindelsen til dette Baalæg i den besyn-
 derlige Beskyttelse, som Jøderne have
 fundet hos de tydske Kænsere, omend skönt
 de dog, samme u-agtet, undertiden vare
 haarde Forfølgelser undergivne. Kænsers-
 ne pleyede, at kalde Jøderne deres Kam-
 mer

mer-Trælle, fordi de maatte yde til deres Skat-Kammer; Ja de udnævnte sig selv eget Tykke andre Skyts-Herrer over dem, til hvilke de og havde visse Skatter at betale. Altsaa finder man, at Rigets Forster og Stænder, lang Tid før end den gyldene Bulle kom op, har brugt den Ræt, at beskytte Jøderne og fordre Afgifter af dem, enten i Kraft af en Kæyserlig Bevilling, og Forlehnning, eller og af en selvtagen Myndighed, hvilket med mange smukke Exempler bevises. Da man siden nøyere undersøgede Lovene og Lærdommene om et Lands Over-Herksabs Myndighed, blev denne Ræt ved Rigs-Saker og Anordninger tilkiændt alle og enhver, som af Kæyseren og Riget havde Regalier i Besiddelse. Altsaa kand Kæyseren ligesaa lidet fordre Afgifter af Jøder, der opholde sig i Rigs-Stændernes Sebeeter, som af de andre disse Underdanere, fordi Magt til at paalægge Skatter uimodsigelig flyder af Stændernes Lands-Herredømme. Forfatteren kuldkafter grunden de Indsigender, som herimod anføres. Hines Grunde strække sig og til Rigs-Stæderne, der altsaa burde nyde

sam.

samme Ræt, som Fyrsterne, hvilke ikke gierne gøres Indpas i deres Rettigheder. Men Erfaring lærer, at Kænskerne tage sig større Ræt til, over Fri- og Rigs-Stæderne, end Dem med Rette tilkom.

Göttingen.

Her er ved Trykken gjort bekjendt og Land havet i de Kongel. privilegerede Universitæts Boghandlers Lade: Harangue de S. E. Mr. le Marquis de Fenelon prononcée le 23 April. 1744. dans une Audience publique, que S. E. eût de leurs Hautes Puissances, accompagnée de Reflexions constatées pour en expliquer le Texte par un Etudiant en Politique. 4. 1744.

Beimar.

Hof-Prædikant Bartholomæi farer, med en u-mattet Flid, fort, i at beskrive Acta Historico-Ecclesiast. han har nu med dem som henhøre til vore Tider, at gøre; og stræber deri fornemmelig, at lægge sine Læsere en tilførladelig Underretning om Beviislighederne for Dyne. I dette Aar har han begyndt paa det 8de Bind, og allerede udgivet de 2 første Deele deraf, som

som ere den 43 og 44de i Ordenen. I den
 1ste Deel finder man I. Efterretning om
 det nye Universitet i Erlangen. II. Den
 Württembergiske Befaling, angaaende
 private Forsamlinger; og end 2 andre
 Befalinger om Kirke-Sager. III. Det
 Kongel. Danske Patent om Universitetet i
 Kiøbenhavn. IV. Slesiske Kirke-Sager.
 V. VI. Den nu levende Geistlighed i Wit-
 tenberg og Grævfabet Hohenlohe. VII.
 Nogle nyelig afdøde Geistliges Levnets-
 Beskrivelser. VIII. En Fortælling af
 det, som een, Hr. Dr. Fröreifens, Prædi-
 ken har draget efter sig. IX. Bevægelser
 i Hannover, over det Ball, som skeede
 paa en Reformert Præst. X. Yderme-
 re Efterretning om den Strids-Sag
 (Controversia) om Mariæ Dykkelse. XI.
 Herrnhutiske Sager. I den følgende
 Deel beskriver Forfatteren to Skole- og
 eet Kirke-Jubilæum. II. Den Evange-
 liste Kirkes Tilstand i de Baden-Durla-
 chiske Lande. III. Et Evangelisk Moede
 (Synodus) i Hertugdømmet Bergen, og
 eet i Grævfabet Mark. V. Foreviser
 han et Württembergisk Synodal-Rescript.
 Derefter følger VI. Nogle Efterretnin-
 ger

ger fra Sverrig, i Særdeleshed om den Antitrinitario Leopold. VII. En Skrivelse fra de Evangeliske Præster i Cevennes til Hertugen af Richelieu, om deres Undertrykkelser. VIII. General-Superintendentens, Menschens, Levnets-Beskrivelse. IX. Herrnhutiske Efterretninger fra Lissand og Churland.

Halle.

Sr. Bauer har her bekostet og trykt: Frid. Eberhard Rambachs Betragtning über die Sitten-Lehre der heiligen Schrift, samt einer Nachricht seiner über das Sitten-Buch Sirachs zu haltenden Freytags-Predigten. 1744. I 8vo. Forfatteren stræber heri, at underrette de Uvidende om de Blygtes Hellighed og Uppertighed, som mange, mestendeels af Uvidenhed, ansee for meget besværlige at holde, og som tunge Byrder. Dernæst viser Han, hvorledes en Prædikants Afhandling bør være indrettet; og gjør en delig Læserne sit Forhavende, at prædike over Sirachs Bog, bekændt; Den Han dog ikke vil forklare efter Ordenen i Bibelen, men efter Materiernes Sammenhæng.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

44.

Den 30 Octobr. 1744.

Kiøbenhavn.

Bogtrykkeren Sr. Ernst Henrich Berling
har, paa egen Bekostning, besørget sit
Fædernelands Geistlige og Gud-elskende
Lærere et Skrift til Trykken, som i næst-
afvigte September-Maaned er kommet
for Lyset, under denne Titel: Opmun-
tring for dem, som staae i Lære-Embedet,
til hiertelig Selv-Prøvelse og kraftig
Opvækkelse; Kiærlighit og velmeent fore-
stillet. 180 Sider i 8vo. Forlæggeren
haver, ved et ziirlig Tilskrift, opofret
Hans Excellence, Høy- og Velbaarne
Kt
Ge

Geheime Conferentz-Raad &c. &c. von Holstein, dette Verk. Anledningen til dette Skrift bør saa meget meere beklages, som Afhandlingen i sig selv, for sin Grundigheds skyld, fortjener at roses. Den ubekjendte Forfatter stræber heri, med de bevægeligste Grunde, at opvække sine Med-Brødre til en alvorlig Selvs-Prøvelse, og viiser paa hvad Maade den best bør anstilles. Han lægger dem u-partiist deres almindeligste Laster for Øiene, og straffer dem, hos hvilke den findes, med en velmeent Jber. Med et Ord at sige: Den lærde Forfatter advaerer Lærerne i Guds Kirke, at de ikke, som Hyrder over Guds Hiord, skal forlede den ved deres egen Vildfarelse; Men, at de skal lade sig selv ombende, og siden med Omhyggelighed oplede Herrens Gaar, som gaae vilde hid og did paa alle Bierge og Høye. Enhver u-partiist Læser skal u-paatvivlelig tillægge Forfatteren den Caractere, at en hellig Nidkierhed for Guds Ære, og en kiærlig Omhue for hans vildfarende Medbrødres og mange Siælens Frelse, have ført hans Pen; hvorfor de og uden Tvivl skal ønske ham Lykke, til

naae sit prisværdige Dnemærke, og Bed-
kommende til den Ende lægge hans grun-
dige og velmeente Raad paa Hierte.
Man meener ikke at irre, om man forsik-
rer sig, at denne saa høyst-vigtige og for-
nødne Hensigt vil forskaffe Forfatteren
mange Elskere af hans veltruffene Arbej-
de, og Forlæggeren god Afstræk paa sine
Exemplarier.

London.

Her i Bogladerne sælges: Remarks on
the History of England, from the minu-
tes of Humphrey Oldcastle. 1743. 328
Sider. Dette Verk bestaaer af 14 Bre-
ve, som ere skrevne i Anledning af de Tvis-
sigheder, der have reyst sig i England om
Ministerio og de offentlige Forretningers
Forvaltning. Forfatteren stræber, at be-
viise med Grunde og Exempler af den
Engelske Historie, at dette Folkes Frihed
ved intet andet, end Aarvaagenhed, Mid-
tiærhed og Bestandighed, kand beskyttes.
Han foregiver, at den Overste Magt ikke
nu meere, som tilforn, har Underdane: nes
Lyksalighed, hvortil den dog er anordnet,
til sit eeneste Dnemærke; Hvorfor man
endnu burde holde de forhen brugelige
K 2 Bauen

Bauen, som gave Signal om Alarm, i Stand; paa det at Faren altid kunde staae Bedkommende for Dvne. I de 3 første Breve giver Forfatteren den, som han skriver til, Efterretning om det, som i en Samtale imellem nogle af begge Stats-Partierne, er forhandlet om nogle udværlde Skrifter; hvorved Forfatteren siger, at han selv har været tilstæde. Deri anstilles alle Slags Betragtninger over de 3 Regjerings-Former, og vises, at Friheden i dem alle 3 staaer i Fare; hvorfor Hr. Kraftman, skal have gjort sig høyst fortient af den Engelske Nation, fordi han har opladt Dvnene paa dem til Narvaagenhed. I de følgende Breve igiennemløber Forfatteren den heele Engelske Historie, og stræber, at befæste sin Grundsat, hvoriblant indløbe adskillige Efterretninger om den Engelske Regjerings Form, som visselig ere værd at læses.

Dernæst kand og Elskere af Stats-Skrifter tienes med følgende, som ingen lunde fortienner Stæd iblant de ringeste: Tablettes mixtes, ou l'inconnu à Londres, avec Figures, 2 Deele i 12mo. Den u-
beo

bekiændte Forfatter meddeeler her, til Giennemlæsning, de Samtaler, som han siger sig at have holdet med en Philosoph i Engeland. Han stræber heri at bevlise, at den Pragmatiske Sanction, og Dronningens i Ungarn Arve-Følge er gandske retmæssig, og giver sin Betænkning over de fornemteste Stats-Ministere, i vore Tider, saasom: Cardinal Fleury, hvilken han nægter al Indsigt og Videnskab i Stats-Konsten. R. Walpole, om hvis gode og onde Egenheder han, efter sin Skionsomhed, giver Efterretning; Belisle og andre flere. Over den Engelske Nation giver han en vidtløftig Beskrivelse, den man, ikke uden Fornøjelse, kan læse. Herhos findes 2 Satyriske Afbildninger, af hvilke den første forestiller Rigets øverste Collegium, og dets Hoved, siddende paa en Throne, med en vankende Krone; hvilken den Tyrkiske Kæyser, igiennem en Rikert, betragter. Cardinal Fleury staaer og er vildfarende i et Buske-Krat, og leder efter Udgangen ved en Lygte. Kongen i Sardinien sætter de Spanske Generaler, som see ind i det Mærlandiske, Briller paa

Næsen, paa det at de skal indsee Umueligheden i deres Foretagende.

Leipzig.

Her fand Liebhabere blive tiend med:
 M: Jo: Martini Chladenii Opuscula Academica, ante separatim edita, nunc vero in unum volumen collecta, & Præfatione Auctoris, nec non Elogio Urbani Godofredi Siberi aucta. Lipsiæ; Sumptibus Hæredum B. Vandkifii. 1742. i 8vo.
 Disse smaa Academiske Skrifter, som nu første gang sees samlede i et Bind, handle om adskillige lærde Materier: saasom f. E. De præstantia & usu Scholiorum Græcorum; De sublimi in Scientiis; Theoria Definitionum, exemplis potissimum Mathematicis illustrata, &c. Deris til er og endelig lagt Siberi Elogion, som har arbejdet paa Acta Eruditorum Lipsiensia.

M: Charl. Frideric Perold udgav Aar 1717 en Samling af lærde Piecer i 12 Bind, under Titel: Miscellanea Lipsiensia.

Nu har M. Menken, Dr. Juris, paataaget sig, at fortsætte denne Samling, og har i afvigte Aar publiceret den 1te Part af

af det 1te Bind, af denne Fortsættelse, der fører denne Baafrift: *Miscellanea Lipsiensia nova ad incrementum Scientiarum*, ab iis qui sunt in colligendis Eru-
ditorum novis actis occupati, per partes explicata, Edendi consilium suscepit, sua nonnuila passim addidit, Præfationem, quâ instituti ratio explicatur, præ-
misit F. O. Menkenius. Han indbyder derhos de Lærde, til at forsøge og forfremme dette Værk med nogle nyttige og lærde Piecer af deres eget Arbejde. Man vil her opregne Titelen paa nogle af de Ma-
terier, som han har givet Stæd i dette første Bind: imo. Jo. Chr. Haremb-
gii expositio succincta parabolæ de Opera-
riis Vineæ ad Matth. 20, 2. 4. 5.

2do. Ironia à Jesu & Discipulis ejus ab-
judicata.

3tio. Chr. Saxii Epicrisis, seu strictu-
ræ in nuperum Franci cujusdam Libel-
lum de incerto Romanæ Historiæ anti-
quissimæ.

4to. C. A. H. Emendatio trium insign-
nium Plinii locorum.

5to. F. O. Menkenii Criticæ Litterariæ
specimen 1. exhibens plagiariorum De-
cades duas, &c.

M. Brucker, en Lem af det Kongelig Societé i Berlin, har leveret den lærde Verden den første Tome af en critiss Historie over Philosophien, hvori han har gjort en Begyndelse med at viise Philosophiens adskillige Skiebne, at anføre de adskillige Philosophiske Secter af alle Nationer, deres Navne, Meeninger og deres Skrifter, fra Verdens Begyndelse af indtil vore Tider. Dette første Bind er saaleds betitlet: *Jacobi Bruckeri. . . Hist. Critica Philos. à Mundi incunabulis ad nostram usque ætatem deducta, Tom. primus. Lipsiæ, Litteris & impensis Bernard. Christoph. Breitkoph, 1742 in 4to. pag. 1357.* Denne første Tome, som Forfatteren har dediceret til Kongen i England, gaaer fra Verdens Skabelse til Begyndelsen af det Rommerske Monarchie. Hr. Brucker giennemgaaer først de Tider, fra Verdens Skabelse til Syndfloden; Derefter anstiller han sine Betragtninger i Orienten, over de Hebræer, Chaldæer, Perser, Indier, Arabier, og Phoenicier. I Synder over de Ægyptier og Ethiopier; I Bøster over de Celter, Brittannier, de Tydske, de gl. Romere, og de Scturrier. I Norz

I Norden over de Scythier, Thracier og
 Geter. Endelig sluttes dette Bind med
 den Græfiske Philosophie, som dog ikkun
 betragtes uden for Grækenland i Alexan-
 dri Magni Tider.

Paris.

Liebhavere kand tienes med et Skrift,
 som her er trykt, under Titel: Catalogue
 raisonné des diverses curiosités du cabi-
 net de feu M. Quentin de Lorangere,
 composé de Tableaux orginaux des
 meilleurs maitres de Flandres, d'une
 tres nombreuse collection de desseins &
 d'Estampes de toutes les ecoles, de plu-
 sieurs Atlas & suite de Cartes, de quantité
 de morceaux de Topographie & d'un
 conquillier fait avec choix. On adon-
 né à la fin une table alphabetique des
 noms des peintres & graveurs &c. dont
 les ouvrages sont repandus dans ce Ca-
 talogue, avec quelques courtes notes
 sur les Principaux maitres, anciens &
 modernes, dont on n'avoit rien dit dans
 le courant du Catalogue, ainsi que sur
 leurs ouvrages per E. F. Gersaint. 1744.
 12. 294 Sider, samt en alphabetisk Ta-
 belle af 69 S. Hr. Gersaint, som er en
 Liebha

Riibmand i Paris, leverer her ikke alle
 ne en blot Liste paa alle Hr. de Lorange-
 res Skildringer og Kaaber = Stykker;
 men giver og Efterretning om alle de Ma-
 lere og Kaaber = Stikkere, som han anfø-
 rer, baade i Bogen i sig selv og i sin alpha-
 betiske Tabelle; og mælder tillige hvor-
 mange Mesterstykker de have forfærdiget,
 og hvorledes samme ere bestaffene. Kaa-
 berstykkerne ere omtrent 100 i Tallet,
 meest af Nederlandske Konstnere; Men
 Tegningerne ere langt flere, og derfor
 deelte i adskillige Bind, som føre denne
 Titel: Ecole d' Italie, de Flandres o. s. f.
 Kaaberstykkerne ere derimod inddeelte i
 Samlinger. De Konstnere, som anfø-
 res i dette Bæk, ere: Le Clerc, Piccard,
 Lebelte og fornemmelig Callot, om hvis
 Kaaber = Stikninger Forfatteren har for-
 færdiget en fuldstændig Liste. Wateaus
 og Paters Levnets = Beskrivelse ere i Sær-
 deleshed mærkværdige, fordi man ellers
 ingenstæds finder noget derom, og Forfats-
 teren har haft saa megen Omgængelse
 med dem. Samlingerne ere igien ind-
 deelte efter de Lande, hvori Konstnerne
 have opholdet sig. Bæket endes med et

Catalogo paa Musseler, og andre rare Ting af dette Slags.

Amsterdam.

Wetstein her sammesteds sælger: Lettrés de critique, de littérature, d'histoire &c. écrites divers Scavans de l'Europe, par feu Monfr. Gisbert Cuper Bourguemaitre de la ville de Deventer, député des Etats generaux des provinces-unies des pays-bas; ensuite conseiller-député de la meme province, & enfin député de Leurs Hautes Puissances à l'armée des Allies en Brabant & en Flandres. en 1706, publiées sur les originaux, par Monsieur de B** 1743. 4to. 3 Alph. 10 Ark, med 5 $\frac{1}{2}$ Ark Raaberst. Elffere af Antiquiteter og fornemmelig af Mynte-Kundskab, skal takke Udgiveren, at han har leveret dem saadan en Skat fra saa stor en Mester i disse Videnskaber. Brevene følge i Orden efter Samlingernes Størrelse, saa at de Breve, som ere skrevne til Hr. la Croze ere de første, fordi de ere 50 i Taallet. Derefter følge 52 Breve til Abbeden Hr. Bignon, 24 til Hr. Le Clerc, 1 fra Hr. Basnade til Cuper, og 11 fra dens
ne

ne til hiin; 8 til Abbeden Hr. Nicaiffe; 6 til Hr. Martin, 4 til Hr. Jurieu, 1 til Hr. Banduri, 13 til Ant. van Dalen: 13 fra Hr. Huetius til Cupern, og 1 Brev fra denne til Hr. Isaac Vossen. Af disse Breve ere nogle skrevne paa latin, og de øvrige paa fransk, og indeholde en Deel meget rare Anmærkninger, som, for Bidtløftigheds Skyld, overlades til Læsernes Giennemlæsning, efter eget Behag. Udgiveren har ikke i dette Oplag forandret andet, end de Feil, som forhen vare begangne imod det franske Sprog, det Hr. Cuper selv tilstaaer, at han ikke har været aldeles mægtig. I blant Raaber-Stykkerne forekommer en Palmeyreniss Baaskrift, alle slags Figurer og rare Ting, som findes i Siberien, rare Mynter, og en Afbildning af adskillige Metall-Billeder, som ere fundene i Winterthur.

Celle.

Her er gjort et Bærk bekiendt, under Titel: *Friderici Esaiæ Puffendorffii, Pot. M. Brit. Regis in Supremo Appellationum Tribunali Brunsvico-Luneburgici a Consiliis, Observationes Juris Universi, quibus*

bus præcipuæ res judicatæ summi Tribunalis Regii & Electoralis continentur. adjecta est Appendix variorum statutorum & jurium, Frf. & Lips. 1744. 4to 4 Alph. 20 Ark. Forfatteren af dette Værk har deri kommet alle Jurister meget til Hjælp, med en meget tydelig og gandske tilstrækkelig Forklaring over de vanskelige og vigtigste Materier i Jurisprudentzen. Disse Anmærkninger overgaae alle dem, som endnu ere udgivne, eller fortjene i det ringeste Stæd iblant de beste, enten man seer til et smukt Vall imellem Materierne, eller til deres grundige og lærde Afhandling, eller og til en tydelig og reen Skrive-Maade, som her altsammen findes samlet. Mange Puncter af den Borgerlige og Canoniske, saa vel som og af Lehns-Rættten blive heri tydelig af deres lande Kilder oplyste. Mange vanskelige Materier, særdeles af de tydske Rætter og Antiquiteter ere grundig forklarede; Fornehmeligten ere disse Landes Love og Skikke satte i et klart Lys, og i de hosføjede Præjudicia Summi Tribunalis Cellensis er blist, hvad for Meeningær der ere antagne om de Strids-Sager, som iblant der

der værende Jurister ere opkomne. Det heele Skrift vidner om en lige Lærdom og Videnskab over alt. At anføre een af hans Anmærkninger, som alle ere lige gode, til Exempel, da findes i den 94 Observation, hvad fordum Traditio per Andelangum har betydet. Polycarpus Leyser har derved forstaaet en Borgen (Cautio) dog uden nogen Grund. Heineccius er kommet noget nærmere efter Sandheden, i det han fortolker det ved Haandgivelse eller Haand-Tag. Men vores Hr. Over-Appellations-Raad beviser med et Diploma fra Aar 1088, at derved ikke har været forstaaet andet, end Traditio manufacta. Hvoraf man og kand forklare den Tale-Maade: Med Haand og Mund at love noget; hvilket i den gl. Sächsische Lov saaledes udtrykkes: Ore laudavit & digito confirmavit. Ved Enden af Brevet er højsøyet: Appendix variorum statutorum & Jurium. nemlig: 1) Jus Provinciale Hadelense. 2) Wurfaticum. 3) Statuta Verdensia. 4) Jus Statutarium Diepholtanum de 1318. 5) Statuta Kehdingensia. 6) Statuta Stadenia de 1279. 7) De Anordninger, som aarligen blive

oplæste i Zelle. 8) Jus Statutarium, vetus Ulzense. hvilket med ganske korte men dog nyttige Noter forklares. Om alt dette er enten aldeles intet endnu udgivet i Trykken, eller og det, som er trykt, saa rart at komme over, at faa eller ingen af de Lærde endnu ere blevne Ehere deraf; hvorfore disse Antiquiteter nu formoedentlig ere destomere kjærkomne. Man ynster derfor med Ære, at disse Anmærkninger, til den lærde Verdens Fornøjelse, i det mindste maatte vore til saa mange Deele, som den bekjendte Mevius har udført sine udi.

Utrekt.

Endskjønt det Tyrkiske Riges Historie, som Fyrsten Demetrius Cantimir har forfærdiget, er noksom bekjendt, havees dog ikkun saa Efterretninger, hvorledes dette Hans Værk er beskaffet, og hvad for Omstændigheder der ved ere forefaldene; hvorfor man her om vil meddeele Læserne følgende: Fyrsten Antiochus Cantimir lod, 1732, MSrtet. sende til London og afstod det til Græven af Thoms, som da, efter Ordre fra Dronningen Caroline, bes

sere

sørgede en Engelsk Oversættelse deraf; og
 denne blev igien, i afvigte Aar over sat i
 Fransk, og i dette Sprog trykt til Paris.
 Hvad Originalen i sig selv angaaer, da
 har bemældte Prins Cantimir forfattet
 samme i en zittelig latin, og denne hans
 egen saa vel truffene Haandskrift haves
 til Leiden, i Grævens Hr. Thoms Biblio-
 theque. Denne Græve har og tilkjøbt sig
 Fyrstens Demetrii, Ho spodars i Moldan,
 Original Manuscript over den Moldanis-
 ke Historie; Man finder heri mange sto-
 re Land-Kaart, og andre flere Frugter
 af meerbemeldte Fyrstes Guld, saa det var
 at ønske, at begge disse ypperlige Skrif-
 ter maatte komme for Lyset i en net Tryk;
 Allerhelst da Græven af Thoms besidder
 over 30 smukke Kaaber-Tabeller, hvor-
 paa de Tyrkiske Kæyseres Billeder, og
 derhos deres Levnets-Beskrivelser ere af-
 tegnede. Saa er og deriblant en Afrids-
 ning paa Staden Constantinopel og om-
 kringliggende Stæder. Man har og her
 et meget vel troffen Portrait af Fyrsten
 Cantemir imellem Hænder. Hvilke
 Stykker vel skulde betale sig, om nogen
 paatog sig at trykke dem.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager:

No.

45.

Den 6 Novembr. 1744.

Altona.

Director ved dette Gymnasium, Hr. Flessa
indbød, sidste 25de May ved et lærd Pro-
gramma paa 2½ Ark, Elskere af Studes-
ringer til at blivaane med deres Nærvæ-
relse bemældte Gymnasii høytidelige Ind-
vielse. I berørte Programma har den
Høylærde Forfatter anført den Altona-
ske Skoeles Skiebne fra den første Stift-
telse indtil Aar 1738, da den blev ophø-
et til et Gymnasium, samt beskrevet alle,
den 26 May næst afvigte, ved Indviel-
sen, for sig gangne Solennitæter.

V 11

Lus

Turin.

I det Kongel. Bogtrykkerie har nyelig forladt Pressen: Marmora Taurinensia, dissertationibus & notis illustrata. Pars prima. 1743. i 4to. 289 Sider; foruden Raaber-Stykkerne og Fortalen. Herrerne Rivautella og Ricolvi begyndte først, til deres egen Fornøielse, at betragte de adskillige Marmor-Stykker, Bryst-Billeder og Inscriptioner, som fandtes i Turin, og at sammenkrive nogle Forklaringer derover. Disse faldde Hr. Geheimme-Raad Pallatzi i Hænderne, som derfor opmuntrede Forfatterne til at fortsætte deres Arbejde og give det i Trykken. De have derpaa deelt deres Marmora i 4re Classer, nemlig de, som i mange Aar have været i Turin; De, som sammestæds ere frisk udgravede; De, som fra næstomkringliggende Provinser ere dithen førte; og de, som paa store Herreres Bekostning ere andestæds kjøbte, og derfra henbragte til Turin. De forklare dernæst den 3 dobbelte Rytte, som haves af de gamle Amindelses Billeder, (Monumenter) saasom deres Fortsæl, den Efterretning man kand have af Paastriften,

og den dertil brugelige Stil. I denne 1te Deel findes i alt 20 Marmora, blant hvilke en Tabula votiva gør Begyndelsen; hvilken Hr. Muratori vel tilforn i Tom. Inscript. har anført, men ikke saa tilstrækkelig forklaret. Derefter følge 6 Tabeller om Bacchanterne, hvori alle Omstændigheder ved Bacchi Fæst beskrives, og følgerig meget, som tilforn er bekjendt, anføres. I blant de øvrige findes 2 Bryst-Billeder af Menandro og Homero, og 2 Støtter, af hvilke den eene er opreyst Kæyser Juliano den Strafaldene, og den anden Kæyser Fl. Jul. Constantio og Hans Søn til Xre.

Wittenberg.

Her er af Ahlefelden besørget til Tryk-
ken: Epistola aditialis, quâ Præpositos,
Pastores atqve Diaconos, quotqvot In-
spectioni Portensi subsunt, de officii sui
aditu & Regio quidem Principaliq; Jussu
certiores facit, simulq; de quibusdam
Novi Testamenti locis. quæ de apertio-
ne Portæ mentionem faciunt, nonnihil
præfatur M. Jo. J. Gottlob Am-Ende, Past.
& Inspector Portensis. 1744. i 4. Den lær-
de Forfatter viser først i almindelighed, at

den Talemaade, at aabne Døren for een, betyder saa meget, som at give een Frihed, Tilladelse og Lejlighed til en Ting, saaledes, at han, i Fald han benytter sig deraf, derved naaer det, som han, uden samme Tilladelse og Lejlighed, ikke bekom. Dernæst applicerer han denne Betydning paa de Steder i det Nye Testamente, hvor denne Talemaade findes; Som ere disse 3: Act. XIV. 27. 1 Cor. XVI. 9. Coll. IV. 4. hvilke her af Textens Sammenhæng smukt forklares. Af hvert af disse Sprog har Forfatteren uddraget den Lærdom, som ligger deri; og han lærer sig intet om, at mange derfor vil kalde ham en blot Homilet eller Prædikant; thi han siger selv, at han hverken fortjener, eller paastaer Navn af en critisk Fortolker, ja holder for, at det ikke staar en Præst an, at forklare et Bibelsk Sprog, uden han tillige anfører noget til Opbyggelse deraf. Ikke desto mindre fortjener dog dette Skrift den Roes, at det er forfattet i en zirlig latin, og indeholder mange sinderige Ting, samt beviser, at Forfatteren er vel beløben i sin Bibel. Med samme Skrift følge end

nu 2de Anhanger, af hvilke det første indeholder en Forklaring, over den her anførte Tale = Maade, af Talmud; Men i det 2det igiendriver Forfatteren med skarpe Beviis Marquis d'Argens, som har villet aabne os adskillige Døre til Himmel, og fundet adskillige Bøye derind.

Halle.

Her i Wænsenhuset er et nyt Oplag af den berømte Tübingiske Theologi, Hr. Dr. Weismanns Kirke = Historie under Pressen, hvilken han nu med et stærk Tillæg forøger. Den 1te Deel deraf er nu nyelig traadt for Lyset.

Leipzig.

Her habes et Skrift, som indeholder en Underviisning om den beste Maade at prædike paa, og at undervise Folket, under Titel: D. Romani Telleri S. Theol. Prof in Acad. Lip. Institutiones Theologiæ Homileticæ methodo Scientiis sacris dignâ adornatæ, in usum Auditorum. Adjuncta est Stephani Gausseni Dissertatio notis quibusdam illustrata. Lipsiæ, sumptibus Joan. Frid. Glenditschii. 1741. in 8vo.

Paris.

Her vil man meddeele Læseren et Udtog af Elemens de Geographie par M. M. de Maupertuis, Nouvelle Edition. I 8vo. 108 Sider; Foruden Fortalen paa 24 S. Hr. Maupettius har givet os sit Skilderie for ved Fortalen, som han selv har lagt til dette sit Skrift, og underrettet os i dens ne om de Aarsager, der have bevæget ham til at lade sit Værk komme for Lyset: „Hidindtil, siger han, har man behandlet „Geographien efter det Begreb man har „giort sig om Jorden, at den var gandske „Kugel-Rund: Men nu omstunder veed man, at den ikke er det, hvorfor det er fornøden, at vise, hvad Forandring dette for- „aarsager i den Geographiske Videnskab, „eller meget meere, at forfatte nogle nye „Geographiske Principia. Man vil ders for lidet opholde sig ved nogle af disse nye Principia; uden at tale om Forfatterens smukke Beskrivelse over Geographiens Opkomst, og over det, der har bragt de første Paafindere paa den Gissning, at Jorden var rund-agtig, og uden at opholde Læserne med en Fortælling, om de ældste Astronomorum Bestræbelser, for at bestemme vores Jords

Klodes egentlige Størrelse. Geographien hænger i visse Maader af Astronomien, saaledes, at den første ikke kand bringes til Fuldkommenhed, uden ved Hielp af den sidste; Man kand derfor læse med Fornøjelse hos Mr. Maupertuis en Opregnelse af Astronomiens langsomme og uformærkte Fremgang, som og af de Tvistigheder, der ere opkomne om samme, førend den har opnaaet den høye Fuldkommenheds Grad, hvortil den nu omstunder er bragt. Vi vil derfor begive os til den 5te Artikel, som er saaledes betitlet: Comment les experiences sur la pesanteur pouvoient faire croire, que la Terre n'etoit pas spherique. Man har allene Mr. Richers Observation at takke for alle de Undersøgelser, som siden have givet os lettere Midler til Hænde, til en nøyere Kundskab om Jordens Figur. Man havde maa ssee aldrig kommet efter den Forbindelse, der er Jordens Figur og Tyngen imellem, om ikke den lykkelige Observation havde været, som denne berømmelige Astronomus Mar 1672 har agtet paa Den Cayenne, der ligger hen ved 5 Grader fra Æquatore. En Perpendikkel som var indrettet efter Solens Middels-

Bevægelse befandtes hver Dag at sætte fra 2" til 28" tilbage hver Dag. Indtil den Tid behøvedes ikkun Observationer, for at blive denne Forskiæl vaer; Men Natur-Kyndigerne syntes det at være gavnligt, at undersøge Aarsagen dertil &c. &c.

Her er trykt: *Traité singulier de Metallique*, contenant divers Secrets touchant la connoissance de toutes sortes de metaux & mineraux, la maniere de les tirer des mines, de les essayer, & de les purifier, avec d' autres secrets & tours de main rares tant pour les Orfevres, Jouailliers, Affineurs, Fondeurs, Chaudroniers, Potiers d'Etain, Couteliers, Plombiers, Forgerons, Serruriers, que pour tous ceux qui travaillent sur les metaux, & principalement pour ceux qui ont des mines à cultiver & faire valoir, leur enseignant la maniere de les mettre à profit, & d'en abreger le travail & les depenses, avec plusieurs autres secrets concernant les metaux, comme les departis etant mêlés tous essemble, sans eau de depart, &c. Traduit de l'original Espagnol de Perez de Vorgas, imprimé à Madrid en 1568. 2 vol. in 12mo.

Saa finde og Elffere af Bygninges Konsten en nye Edition i Fol. af Jesuitens Derands Berk, som saaledes betitles: Architecture des voutes, ou l'art des traits & coupes des voutes; traité tres-utile & necessaire à tous les architectes, maitres massons, appareilleurs, tailleurs de pierres & generalement à tous ceux qui se mêlent de l'architecture meme militaire.

London.

Her sælges: Philosophical Enquiries, concerning the virtues of Thar water by Dr. George Berkley Lord Bishop of Cloyne in Ireland. Denne berømte Biskop meddeeler os i dette Skrift sine egne Erfaringer af den, i henseende til sin Kraft saa uhyperlige, som i Henseende til Bekostningen, billige Lægedom, der findes ved Tiæren. De Gamle have allerede høyt skrevet Tiærens Kraft imod Gift, imod Bid af giftige Dør, Bylder og deslige, men de have ikke vidst, at bereede et Lægedoms Middel deraf, som var tienlig end og for Magen; saasom den og paa visse Stæder i America tilberedes, og bruges for Børne-Kopper, med uaffelig Virkning.

Man øser 4re Maader kold Vand paa en vis Maade Tiære, rører det vel iblant hver anden, lader det staae i 48 Timer at trækkes, indtil Tiæren er sunken til Bunds. Det klare Vand, som staaer oven paa, og har trakt Kraften af Tiæren til sig, øses af til at bruges, og Tiæren føres da efter Behag til anden Nytte. Af dette Vand tages en halv Potte Morgen og Aften, paa fastende Mage; hvilken Portion, dog efter Personernes Alder og Omstændigheder kand være mindre eller større; Saa kand det og bruges 2 Timer for eller efter Maaltid. Dette Vand har vores Hr. Forfatter erfaret at være et saa u-forlignelig Hielpemiddel imod Kopper, at det enten aldeles kand forekomme dem, eller gjøre dem gandske taalelige. Han slutter, at det og ved andre Blodets U-reenligheder maae give den samme Nytte, hvilket han og ved adskillige derpaa anstillede Prover har befundet rigtig. Det er og meget tienligt imod Indvoldenes Antændelse, den tærende Hoste, Side-Sting og Lunge-Sot. Her ey at tale om den øvrige mangfoldige Slags Nytte, som kand have af dette

Vand,

Band, allerhøist i Feber, hvilket noksom er bevist, i det denne Hr. Biskop har hjulpet 25 Personer dermed, som alle havde en heftig Feber.

Amsterdam.

Liebhavere Land her tjenes med den 19de Del af: Memoires de Litterature de l'Academie Royale des Inscriptions & belles Lettres; depuis 1734 jusques & compris 1737. i Alphabet i 12mo. Denne er en nye Frugt af de Franske Lærdes Glid, hvorved de ypperlige Videnskaber og boglige Konster end sættes i større Flor. Læserne skal finde, som en stor Fornøvelse, saa og Nytte af at læse de mange adskillige Materier, som her i denne Fortsættelse ere udarbejdede: Abbeden Sevin har undersøgt den gamle Historie-Skriveres, Philisti af Syracus, Hieronymi af Cardia og Athenodori Levnets-Beskrivelser og Skrifter og Hr. Bonami Historie-Skriverens Thimagenes af Alexandria. Hr. af Chambort leverer sin anden Afhandling om Tito Labieno, og Abbeden Souchay en rigtig vidtløftig Efterretning om Mecenas. Derefter følger Hr. Hardions tredje, fjerde, femte og sieste

te Disputatz, om Philologiens Opløst og Fremgang i Grækenland, hvorom her gives en smuk og omstændelig Efterretning. Abbeden Vatry handler om de undergangne Isocratis Skrifter. Hr. Burette fremsætter smukke Anmærkninger over Plutarchi Discours om Musik, hvori han skriver saa meget til Musikens Berømmelse, som virkelig er Uimagen værd at læse. Abbeden Sallier har givet en Ufsbildning paa en Philosoph, af Platonis Samtale, kaldet Theætetus. Den følgende og sidste Afhandling har Abbeden du Resney til Forfatter, og handler om de al. Poëters og andre Lærdes Bæddemaals Skrifter, om denne vil man give Læseren lidt nøyere Efterretning: Forfatteren beklager, at Dicæarchi Efterretning om Musicorum Bædde-Strid er af Tid og Velde fortæret; da man ellers formodentlig havde antruffet meget deri til Oplysning om samme. Han er nu den første, som har udgivet noget til omstændelig Efterretning derom, af de Græske og Romerske Skribentere; hvorfore hans Skrift fortjener saameget større Roelse, og, om her og der forekomme nogle smaa Fejl,

Feyl, at man da gaaer samme forbi. Oprindelsen til disse lærde Bæddemaals-Skrifter kand man ikke sige forvist; Men det synes rimeligt, at, da Legemet's Dveller i Skue-Spill paa Fast-Dagene bleve belønnede, man da ogsaa har villet gjøre Folket en Fornøjelse med disse. I Plutarchi Tider har man holdet for, at Boeterne heel sildig have faaet Tilladelse, at indstille sig til denne Strid. Men Plutarchus stræber af andre Skribentere at bevise det, som er der tvert imod, nemlig at allerede, da Pelias i Thessalica blev begravet, en Sebilla var gaaet af med Seyeren, i en Boetisk Strid. Saa foregives og, at Hesiodus i en Boetisk Strid skal have overvundet Homerum, efter Kongens, Panis Paakiændelse; hvilket dog bevises, og at forholde sig saa. Saa meget er, efter Platonis Udsigende, sandt, at, allerede ved Thesei Begravelse de da værende Boeter have stridet med hinanden om Priisen. Dog haver saadan de Lærdes Strid aldrig været i saa høy Agt og Anseelse, som de, der holdtes med Legemet's Dveller, hvorover Euripides og Vitruvius ogsaa have beklaget sig. Lycurgus

gus var den første, som bragte de Færdes
 Bæddemaals-Strid i Anseelse, saasom
 han altid afslagde Overvinderen med Bor-
 ger-Rettigheden. &c. &c.

Danſtig.

Bogtrykkeren Marcus Knoockl har trykt:
 Gründliche Nachricht von Polnischen Bi-
 beln, von deren mancherley Uebersetzungen
 und Uebersettern, nebst einigen Merckwür-
 digkeiten, aus den Polnischen Weltlichen-
 Kirchen- und Reformation-Geschichten
 mit möglichstem Fleiß gesamlet von Wilh.
 Ringeltaube, Ev. Polnischer Prediger an
 der Georgen-Kirche in Thorn. 1744. 1
 Alph. Det er bekjændt, at denne Bog
 har haft en adskillig Skiæbne i adskillige
 Lande og Riger; men man har og erfaret,
 at den paa saa forunderlig en Maade er
 bleven bekjændt, og har saa vidt udbredet
 sig, at man ikke kand kalde det et menne-
 skeligt Bærk, men en Direction af den
 Høieste Wiisdom. I denne Efterretning
 viser Forfatteren, hvorledes dette Gude-
 ligt Skrift i Polen, Lithauen og andre
 omkringliggende Lande er blevet bekjendt,
 og over alt udbredet, samt hvad Skiæbne
 det der har haft; Hr. Ringelthaube leve

rer her ikke allene en blot Historisk Fortæ-
 ling om de adskillige Editioner af Polste
 Bibeler, eller deres forandrede Titeler;
 Men han har med stor Bequemhed for-
 bundet andre Rigers Stats-Historier
 med denne Bogs Historie, og viser, hvor
 naadig Guld oplyser og aabenbarer sig for
 de Folk, som endnu sidde i Mørket og
 Blindhed. Dette skeer i 5 Capitler, i
 hvilke han handler om den Hellige Skrif-
 tes Prærogativer og Fortrin i Alminde-
 lighed, om Oversættelserne i alle Slags
 Sprog, samt om de Guddommelige
 Sandheders Udbredelse iblant det Polste
 Folkes Forfædre. Derpaa giver han Ef-
 terretning om de Polste Oversættelser af
 Bibelen, som ere udgivne imellem den
 Christne Religions Fortplantelse og Re-
 formationens Begyndelse i Bohlen. Han
 taler om de Polste Bibeler af de Ro-
 merst Catholste, Reformerte, Socinia-
 ner og Lutheraner. Han glemmer der-
 hos ikke at anmærke de i enhver Oversæt-
 telse forekommende Fejl; og at anvise de
 Stæder, hvor de afvige fra den sande
 Skriftens Mening. I alt dette holder
 Forfatteren sig tillige flittig til det Pol-
 ste

se Riges Historie, og fortæller alle de Stenbordigheder, som ere opkomne baade inden i og uden for dette Rige, over de Poliske Bibeler. Fremdeles berører han Hr. le Longes og andre Skribenters Bildfarelser, som have skrevet over de Poliske Bibeler, ja viser, hvor høyst fornødent det er, at besørge en nye Polisk Oversættelse af Bibelen, for den Evangelisk-Lutheriske Kirke; samt hvad Ansøgninger derom allerede ere giorte ved Høve, og hvad til den Ende er foretaget. Man forsikrer sig alt saa, at dette Hr. Ringeltaubes Arbejde skal finde stor Bisfald hos Elskere af Kirke-Historierne.

Hamborg.

Bogtrykkeren König har her til Trykken besørget: Instructions given wirth Lettres of Marque against France: De fra det Kongel. Stor-Britanniske Hof udgivne Forholds-Ordres, samt andre Repressaille-Breve imod Frankrige. 1744.

Leiden.

Her sælges: Defense du Systeme Leibnicien contre les Objections de Mr. de Croufaz & de Mr. Roques, par Mr. Vatel 1742 in 12mo.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

46.

Den 13 Novembr. 1744.

Paris.

Utogets Fortsættelse af Elemens de
Geographie par Monfr. de
Maupertuis &c.

Man blev da med eet vaer, at denne Til-
bagesættelse ikke kunde komme af andet,
end af Tyngens Formindskelse, hvilken er
mindre paa Den Cayenne, end i Paris.
Thi, som vores Autor meget vel udtryk-
ker sin Meening, saaledes: „Naar Ber-
pendikkelen, som regierer Seyer-Bær-
ket, svinger sig i sin Bevægelse fra den
»verticale Situation, saa er Tyngselen
33 det,

„Det, som driver den dertil igien; og det
 „te seer saa meget hastigere, som Tyngse-
 „len er større, eller saameget seener, som
 „Tyngselen er mindre til. „ Saa har
 man ikkun een Indvending at gjøre, der
 kunde forhindre denne Observation et fast og
 almindeligt Bifald, som er, at suppose-
 re, at Stangen i Berpendikkelen, forme-
 delst den store Heede under dette Climate,
 kunde være lidet forlænget, hvilket da
 kunde forarsaget denne Berpendikkelen
 Tilbagesættelse, som af M. Richer er i-agt-
 taget; thi man veed, at jo længere een
 Berpendikkel er, jo seener svinger den sig,
 og det efter sin Længde med lige og bestan-
 dig Bevægelse; men ligesom man seer,
 hvor got et stykke Berpendikkelen skulde
 forlænges, naar saadan Forandring der-
 ved skulde forarsages, saa er det klart
 nok, at ikke Heeden alleene kand være en
 tilstrækkelig Aarsag til denne Forlæn-
 gelse, da der vilde behøves den gloendeste
 Jld, til at gjøre Stangen i Berpendikke-
 len saa meget længere. De Prøver og
 Erklæringer, som man har anstillet for at
 forsikre sig herom, tillade derfor ikke at
 paatvible, at det jo er Tyngselen alleene,
 som

som forarsager denne Perpendikkelens Tilbagesættelse, som M. Richer har observeret. Dersom man endnu ikk er noksom forsikkert om Perpendikkelens sande Længde, som dog ikke destomindre synes at burde være det fornemteste, man i denne Examen maae paaee; Saa har en beqvem Natur-Kyndiger: M. de Mayran, som tillige er en stærk Geometricus, vidst at opløse alle vore Tvivlsmaal, og at forsikre os om alle de Erfaringer, som enten allerede ere, eller endnu derpaa land anstilles. Men det, som i denne Sag synes vanskeligt at giennemtrænge, er at indsee, hvoraf denne Tyngselens Udskillighed kommer sig? Men det Systema om Jordens Bevægelse omkring sin Axis, gav os Midler til Hænde, til at opløse dette Problema: Alle Legemer, som i en Cirkel omgive deres Axis, arbende idelig paa at føre og drive Parterne fra Middel-Punkten af de Cirkler, som de udgiøre, ved deres omkringdrehende Bevægelse. Men denne Kraft, som kaldes la Force Centrifuge, eller Lat. vis centrifuga, formindsker saa meget meere den Tyngde, der er lige imod den, som den Cirkel, som den udgiør,

er nær ved den saa kaldede Æquator eller
Middel-Linien til, og følgelig maae den-
ne Tyngsel ret paa Middel-Linien, som
den største af alle, være det mindste den
Kand blive. Men tvært imod maae
Tyngselen hen imod Polerne tiltage,
og blive større alt som man efter Haan-
den kommer dem nærmere; efter det, som
de Herrer Geometricorum Observatio-
ner, som af Kongen have været ud sendte,
bekræfte. &c. &c.

Amsterdam.

Udtogets Fortsættelse af den 19 Deel af
Memoires de Literature de l'Acade-
mie Royale des Inscriptions &
belles lettres &c

Først blev Bæddemaals-Striden anstil-
let over fire Dramatiske Stykker, som der-
for kaldes τετραλογία, af hvilke de 3 første,
som gemeenligen ere af lige Indhold, være
Tragædier, men det 4de en Art af et Lyst-
Spill, nemlig af Poesi Satyrice, af hvilke
man ikkun har et eeneste af alle Antiquite-
terne tilovers, som er Euripidis og Cy-
clopis. Aristarcus og Apolonius have
ikke vildet regne dette sidste Stykke til de

andre, og kaldede dennem derfor ifkun *Τριλογία*. Derefter blev og Instrumental-Musiken indført i denne Strid, saavel som og endelig i Comædierne. I de følgende Tider, siger Forfatteren, har man ogsaa i Athenen tilladt de nyere Authores at forbedre de gamles Arbejde, og deri at stride tilbæds. Dette søger han at bevise af Quintiliano, som siger i den X. B. c. I. N. 66. edit. ges: at de nyere have betient sig af denne Tilladelse ved Eschyli Tragædie, og at de derfor alleene have erhholdet Kronen. Men dette er vanskeligt af dette sted at bevise, i besynderlighed, naar man betragter hvad Hr. Gesner siger, naar han anfører Lycurgi Befalning herom. Uden for Grækenland er og denne Skik andensteds indført af Alexandro Magno, Ptolomæ Philadelpho, af Artemisia; og hos de Romere under Kæiser Augusto, hvor den og blev i Brug indtil Enden af det Romerske Monarchie. De Dommere, eller Love, hvorefter de have dømt, ere ikke gode at bestemme; Dog maatte de sværge, at de vilde dømme rigtig og efter Sandhed. Hesychius siger, at der alletid der har siddet 5 Dommere paa den første

Benk i Athenen og i Sicilien, hvilke kunde straffe dem, som her, uden at have den fornødene Bequemhed, lode sig høre. Saa-danne Dommere vare vel endnu omstunder højlig fornødne. Seyervindernes Belønning var, foruden den Ære, dem derfor blev beviist, undertiden en Krands, og undertiden en Flaske med Olie. Hos Romerne vare de samme af liden eller ingen Værdie; thi det goldene Skildt, som Raadet engang gav Tiberio, var en vigtigere Aarsag at tilskrive. Paa det nu anførte, læser man i dette Skrift adskillige flere Beviis, som dog sielden ere nøjagtig bestemte; men paa en Deel Ting findes slet ingen Beviis, i hvilke man alene maae troe Forfatteren paa sin Reelighed, hvilket, ikke er noget nyt i Francke Skrifter.

Dernæst har og her til lærde Liebhaberes Tjeneste forladt Pressen: Les Conformités des Cérémonies modernes avec les anciennes, ou l'on prouve par des autorités incontestables, que les Cérémonies de l'Eglise Romaine sont empruntées dès Payens. Avec un Traité de la conformité, qu'ils ont dans leur

leur conduite, mis à la fin sous le titre d' Additions de quelques conformités outre les Ceremonies. Nouvelle edition, corrigée & augmentée de la Lettre, écrite de Rome sur le même sujet, traduite de l' Anglois de Mr. Conyers Midleton, avec un Discours préliminaire, où l' on répond à un livre intitulé: Le Chretien Catholique instruit, & un Postscript, où l' on examine l' opinion de Mr. Warburton sur le Paganisme de Rome moderne.

Berlin.

Her er udgivet i det Franske Sprog en Afhandling om Balancen i Europa. Dette Skrift forsvarede Forfatteren først af Cathedra, da han i forrige Vinter gav sig fra Theologien og tog Doctor-Graden i Jurisprudencen; Denne Afhandling fandt da et stort Bifald hos den lærde Verden, og Bogtrykkeren Smidt i Göttingen gav den ud, som en særdeles Tractat; Den blev altsaa meere bekendt, og havde i Særdeleshed deres Bifald, der havde god Indsigt i Stats-Sager. Dette almindelige Bifald har forarsaget, at

den nu er udgivet i et meere almindeligt Sprog, end det Latinske, under denne Titel: La Balance de l'Europe considerée comme la regle de la Paix & de la Guerre. Traduit du latin de Mr. Louis Martin Kahle, Dr. & Professeur à Göttingen, par Mr. S.F. M. D. S. E. P. E. P. & M. de L'R, D. S. D. B. A Berlin & Göttingen. chez les Freres Schmid, 1744. 10 $\frac{1}{2}$ Ark. 4to.

Saa sælges her og, i samme Sprog, et Skrift, som fører denne Baa skrift: Examen d'un Livre intitulé, la Metaphysique de Newton, ou Parallele des Sentimens de Newton & de Leibnitz, par Mr. de Voltaire. Premiere Partie &c. Composé en Allemand par Mr. Louis Martin Kahle, Professeur Public & Ordinaire, & Doyen de la Faculté de Philosophie à Göttingen; Traduit en François par M. de Gautier Saint-Blancard, Conseiller à la Justice Supérieure Françoise au Service de S. M. le Roi de Prusse. A la Haye, chez Pierre Goffe, 1744. 8vo.

Hamborg.

I Herolds Boglade sælges: Beyträge zur Erläuterung der Civil-Kirchen- und Gelehrten-Historie der Herzogthümer Schleswig und Holstein. Erstes Stück, sub Censura Superiorum. I 4to. 1744. De, som det er om Bished om et Lands Historie at giøre, indsee nok den Nytte, som kunde have af en Deel Documenter, der ligge skjulte i et og andet Archiv og Klosters, og som oftest fortæres af Myll og Ælde. De samme oplyse mange ubekjendte Ting, og bekræfte undertiden de Rettigheder til Huuse og heele Lande, hvorom der ellers vilde reyse sig store Tvistigheder. Derfor har alle Tider de lærde Mænds Flid, som have villet bruge Taalmodighed til at giennemblade slige Bevisligheder, hos den lærde Verden været i stor Anseelse. Hr. Pastor Noodt i Slesvig, som er meget bekiendt og beløben i sit Fædrelands Historie, vil derfor upaatvibelig med dette sit Skrift indlægge sig den Berømmelse, som Lærde af det Slags fortjene. I dette første Stykke har han giort en Begyndelse med at levere mange hid og did adspredte Documenter

ter og Efterretninger i en Samling, til
 Oplysning om den Slesv. Holst. Historie.
 Det vil vel og gjøre meget til at denne
 Brøve forskaffer sig de Lærdes Bifald, at
 Hr. Noote heri lægger dem de vigtigste Ef-
 terretninger om disse Hertugdømers Kir-
 ke-og Lærde-Historie samlede for Dyene.
 Dette i Stykke indeholder: 1) Dronning
 Mechtildes Foræringes Brev, som Hun
 gav Graa-Brødrene i Slesvig, Aar 1269.
 2) Henrici Ferrei Comitis Holstatiæ Pri-
 vilegium super bonis Ecclesiam SS. Tri-
 nitatis in Slesvic spectantibus; Aar 1354.
 3) Marquard Wulfs Skøde-Brev, som
 Aar 1402 blev givet Klosteret i Isehø.
 4) Ducum Slesvicensium, Henrici Ger-
 hardi & Adolphi Litteræ ad Nicolaum
 Archiepiscopum Bremensem pro Coeno-
 bio Itzehoënsi. 1421. 5) Kong Christiani
 Imi Forlehnning, eller Jus Patronatus
 over Kirken i Haddebus, som blev Dom-
 Capitelet i Slesvig tillagt, 1461. 6)
 Abbedissens og Conventets i Isehø Præ-
 sentation for Bartholdus Rantzou, til at
 være Vicarius S. Crucis. 1476. 7) Abbe-
 dens og det heele Convents i Rudelkloster
 Qvitteringer paa nogle visse Land-Gode-
 af

af Aar 1493. 9) Gottsch. von Ahlefeldt Tilladelse til at bygge en Capelle paa Pilworm, af Aar 1517. 10) Christiani III'tii naadigste Bevilling af den Slesvigiske Stads-Ræt for Staden Eckernförde, af Aar 1543. 11) Christ. IV. givne Confirmation paa Dom-Capitelets i Slesvig Privilegier af 1593. 12) Hertug Friedrichs Mandat om det saa kaldede Kieler-Omslags Opsættelse, af Aar 1628. 13) Johan Bugenhagens Recommendations-Skrivelse til Hertug Hans den ældre, for Petrus Generanus, circa annum 1546. 14) Hieronymi Osi Skrivelse til bemeldte Hertug, angaaende den af ham sammenkrevne Hithmarsske Krig, af Aar 1560. 15) Petri Svavenii Epistola ad eundem. Ao. 1537. 16) Ant. Bourignons Skrivelse paa Fransk til Hertug Christian Albrecht, af Aar 1674. 17) Andr. Hoieri Undersøgelse over det Spørgsmaal: Om Hartvig Reventloun kunde ansees, som Drabsmanden af den, Aar 1315, i Segeberg ombragte Bræve Adolph, eller en? 18) Beretning om den Holsteenske i Wien erlangte Forlehnung, Aar 1582. Hr. Pastor Noodts her og der til Textens Forklaring indstrøede

Anmærkninger smage over alt af hans
saa vel Philologiske, som Historiske Sær-
dighed.

London.

I forige Aar blev her i Millars Bogtrykke-
rie udgivet: The History of the Aventu-
res of Joseph Andrews, and his Friend
Mr. Abraham Adams. Written in Imita-
tion of the Manner of Cervantes, Au-
thor of Don Quixote. By Henry Fielding
Esquire. The Third Edition, illustrated
with Cuts. in 2 Vol. 3: Joseph Andrews,
og hans Ven, Abraham Adams Histoe-
rie og Bedrifter. Hvem der har læst Don
Quixot af Cervante, kand og gjøre sig no-
genledes Begreb om dette Skrift; thi lig-
gesom hiin forestiller de Spankes Digres-
sioner og andre latterlige Ting, saa be-
skriver og Hr. Fielding sine Landsmænds
Laster. Dette Skrift er altsaa ikke nogen
tør Roman, eller en blot Sammenflet-
ning af nogle latterlige Skoser, men For-
fatteren har heri foretaget sig den Eng-
ske Nations Skikke, Dyder, Laster og
Leve-Maade, saa vel paa Landet som i
Stæderne, til Afhandling, hvilket og
er skeet med Lykke. Skrive-Maaden er
comisk, hvilken Forfatteren i den Af-

handling, som han har sat for ved sit Bærk, i Stæden for en Fortale, beviser her at være den beste. Alle Caractères ere saa levende og naturlig skildrede, at man ey har fornøden, at fare over Havet, for at finde dem, der ere dem liige. Der gives over alt Originaler, som skal falde endog de ærbareste Læsere latterlige. Joseph Andrews afgiver i denne Historie en Scit, og er en munter og vakker Betient, der ikke kand være med Fred for hans naadige Frues, Boobys, idelige Tillokkelser, hvilke han dog dydig imodstaaer, og ligesom den kydske Joseph, hvorom der mældes i Bibelen, heller slipper sit Klædebon og slyer. Bemærket med hans Historie bliver altsaa at forestille Mandkønnets bestandige Kydskheds Sener, og dermed fortiente Rocs. Denne ærlige og dydige unge Person maae udstaae mange Glenbordigheder og uhykkelig Tilfælde formedelst hans ukydske Dames idelige Efterstræbelser; indtil han endelig faaer Fanny, en dydig Jomfrue til ægte. Alle hans Uhykker er Hr. Abraham Adams, en fattig Landsbye-Præst, hans Trost. Denne stryger med den ærlige Josephs

seph og Fanny Landet omkring. Han bestyrker ved sine Lærdomme dette Men-
 nestes Dyder, og har derhos mange lat-
 terlige Eventyrer med sine 2de Sogne-
 Folk. Denne Mands Caractère er een
 med de smukkeste og sinderigeste i den hele
 Bog, og frem for de andre vel udarbej-
 det. Hr. Adams besidder en stor Hukom-
 melses Lærdom, og forstaaer det Græ-
 kiske, Latinske, Hebraiske, Chaldaiske,
 Samaritaniske, Franske, Spanske og Ita-
 lienske Sprog saa got, som sin egen Mos-
 ders Maal. Derhos har han en overmaa-
 de stor Læsning, hvilken han dog alle Tider
 ligesaa utidig og uheldig anfører, som
 Don Quixote sin Lærdom af Helte-Histo-
 rierne, hvorover den ærlige Mand ofte
 geraader i mange farlige og ret blodige
 Haand-SEMænger, i hvilke han er ret
 moedig og forboven, men maae dog som
 oftest betale Lauget. For Resten er han
 et fromt, godgjørende, oprigtigt og got
 Stakket; Men, i at kiænde Verdens
 Væsen, saa dum, som en Østers. Han
 dømmes af et ensfoldigt Hierte vel om alle
 Mennesker, og er saa godtroende, saa
 man kunde bilde ham ind, at Maanen er
 en grøn Ost; Hvorover han og ofte bliver

fixeret. Kort at fortælle, hans heele Characterer er et Spind af Philosophie og Andagt, af Lærdom og Bunkundighed, og af Visdom og Enfoldighed. Hans fromme Hierte er allene det der over alt skal gjøre ham afholdet; og naar Forfatteren faaer vlist, at han er saaledes, som nu er mældet, i al hans Udfærd, saa mener han, "at hans Herrer Medbrødre derfor ikke skal forekaste ham noget, og bevidner dernæst, at ingen kand bære større Høvhagelse for de af Geistligheden, som ere deres Orden til Zirr, end han. Paa denne Grund haaber han, at de skal undskyldte ham, endskjønt han har gjort Hr. Adams, der er indviklet i de anførte Omstændigheder, til en geistlig Person; thi et andet Embede havde ikke givet ham den Lejlighed til Haande, til at lægge sin berømmelige Absigt for Dagen. Man vil til Læserens ydermeere Visshed her igientage det anførte med Autoris egne Ord: As to the Character of Adams, as it is the most glaring in the whole, so I conceive it is not to be found in any Book now extant. It is designed a Character of perfect Simplicity;

city; and as the Goodness of his Heart will recommend him to the Goodnatured; so I hope it will excuse me to the Gentlemen of his Cloth; for whom, while they are worthy of their sacred Order, no Man can possibly have a greater Respect. They will therefore excuse me, notwithstanding the low Adventures in which he is engaged, that I have made him a Clergyman; since no other Office could have given him so many Opportunities of displaying his worthy Inclinations.

Frankfurt ved Mæyn.

Hos Stock's Arvinger og Schilling finde Elskere tillids: Allgemeines hydrographisches Lexicon aller Ströme und Flüsse, in Ober- und Nieder-Deutschland, von einem Nachforscher in Historischen Dingen. 18vo 2 Alph. Den ubenævnte Forsfatter har gjort sig særdeles meritert hos de Lærde med Tysklands Geographie, i det han udførlig har beskrevet over 1000 Hoved-Floder, og henved 25000 Smaa-Floder, efterderes Navne, Udspring, Løb og Udflod; ja giver og Efterretning om der ved liggende Stæder.

eenig om at bestemme denne Fladhed, men alleneste har bestyrket sig i den Meening om Fladheden, den man anden Gang blev vaer i den saa kaldede Planet Jupiter, og Overensstemmelsen i Natur-Lærdommen har undertiden stor Anseelse, i det mindste bliver den en fordeelagtig Præsumption. I den 7de Articul fortæller os Mr. Maupertuis alle de Bestræbelser, som ere satte i Værk for at bestemme Jordens Figur, Men de saa kaldede Leges staticæ, som tiene Geometricis til Bevis, ere ofte meere overbevisende, end visse og tilforladelige Observationer, der ere vanskelige, ja ofte umuelige at stille i Værk, og det formedelst den Fehll, der findes ved de Redskaber, som dertil skal bruges, eller formedelst smaa u-omgængelige Bildfarelser, som kand indsaage sig, og skule de Forstiaelle, der allene vare i Stand til at opløse Spørgsmaalet. Uagtet den Observation, man har agtet ved Planeten Jupiter, og de Principia om Tjebægten, som klarlig nok bevise, at Jorden maae være flad imod Polerne; ja u-agtet, at adskillige de berømmeligste Geometrici synes at have underkrevet dens

denne Meening, gives der dog ogsaa paa den anden Side iblant de største Astronomi-
 mide, der synes at være denne Meening,
 om Jordens Figur, imod, efter de Pres-
 ver, som der paa ere anstillede i Frankrige.
 Natur-Læren kand fremsføre adskillige
 Folger, der stride tvært imod hine Meen-
 inger, og jo meere man betragter den
 Materie, jo flere Vanskeligheder bliver
 man vaer, hvoraf flyde nye Midler til at
 opløse den samme. &c. &c.

Hos Prault og Boudet er det 1te Bind
 af følgende Værk traadt for Lyset: L'Hi-
 stoire générale de la Marine, contenant
 son origine chez tous les peuples du mon-
 de, ses progres, son état actuel, & les
 Expéditions maritimes anciennes & mo-
 dernes. 34to. Forfatteren har afdeelt
 dette Værk i 2 Parter, af hvilke den før-
 ste er bestemt til Søe-Væsenets Afhand-
 ling i Krigs- og den anden, i Freds-Ti-
 der. I den første udføres Historien om
 de Krige, som ere førte til Søes; og i den
 anden vises, hvad Fordeele Handlingen
 alletider har haft af Søe-Farten. Den
 1te Part skal bestaae af 2de Bind, af hvil-
 ke det 1te nu er kommet fra Pressen, og

indeholder 20 Bøger. I den første Bog handles om de første Verdens Indbyggeres Søe-Fart; I den 2den om de første Monarchers Søe-Fart; I den 3die og 4de om Grækernes Søe-Fart; i den 5te om Alexander den Stores Efterkommers Søe-Fart; I den 6te om de Charthaginensers Søe-Magt; I de 5 følgende om de Romeres, og i den 12 og 13de om Kænsernes i Orientet Søe-Magt; I de 4 efterfølgende om Tyrkens Magt i Søen; I den 18de om de Kaars-Tog, som ere giorte til Søes; I den 19de om de Venetianers, og endelig i den 20 Bog, om Genuesernes Søe-Magt.

Jena.

Bogtrykkeren Pet. Fichelscheren har her i sidste Michaelis Messe leveret fra Pressen: Hr. Laurentii Reinhardi i Weimar Theologia Polemica. 3 Tom. i 8vo. Den 1te Tome indeholder: 1) Syntagma Historico - polemicum controversiarum cum Pontificiis: 2) Refutationem præcipuarum thesium Catechismi Romani, cum stricturis Anti-Calvinianis; 3) Commentationem de optima ratione disputandi cum Græcis & Ruthenis. Den anden To-

Tome indbefatter: 1) Syntagma historico-polemicum controversiarum cum Reformatis; 2) Refutationem præcipuarum thesium in Jo. Calvinii Instit. rel. Christ. Hr. Canzelers, D. Pfaffens Dissert. in IX Cap. ep. ad Rom.; 3) Syntagma hist. pol. controversiarum cum Armenianis, hvor fornemmelig Curcellæus og Limborchius grundtgen igiendrives. Den 3die Deel indeholder: 1) Syntagma hist. pol. controversiarum cum Socinianis; 2) Refutationem confessionis Schlichtingii; 3) Stricturas in librum Jo. Lud. Wolzogenii. Forfatteren fortæller med følgende Ord, hvad enhver Liebhaber fand vente sig af dette nyttige og vel indrettede Værk: 1) Originem, causas, & historiam errorum enarravi; 2) Hæreticorum vitia sollicitè evitavi; 3) Sacræ pacis Westphalicæ decreta diligenter respexi; 4) Librorum symbolicorum, quos adversarii habent, rationem habui studiosè; 5) Nemini intuli injuriam, sed eximium amorem moderationis theologicæ palam ostendi; 6) Sanæ rationis principia non neglexi; 7) Solam Scripturam sacram judicem controversiarum agnovi;

8) Ubique me præstiti veritatis amantem ac pacis studiosum, Christianis omnibus in S. R. I. tolerandis amicum, at erroribus Theologorum inimicum; 9) Summis denique Principibus me præbui devotissimum.

Berlin.

Boghandleren Haude hand tiene Elffere med et nyt Skrift, kaldet: Adeptus Ineptus oder Entdeckung der falsch berühmten Kunst Alchimie genannt, darin die Nichtigkeit solcher Kunst klärlieh erwtlesen, der Alchimisten Principia untersucht und widerlegt, ihre Betrügeren eröfnet, und die Unmöglichkeit der Metallen verwandelung wenigstens auf das wahrscheinlichste dargethan, wie auch von der universal Medicin und andern vorgegebenen alchimischen Kunststücken gehandelt wird von Tharsändern, 1744. 8. 1 Alph. 9 Ark. Denne Bog er deelt i 7 Capitler, hvoraf de 3 første handle om Alchymisternes Overtroe og Bedragerie, og om deres Skrifters U-forstaaelighed, hvorhos og anføres adskillige curieuse Exempler derpaa. I det 4de undersøges og igiendrivendes Alchymisternes Philosophie. Forfatteren

teren troer ikke, at Svovel, Salt og Mercurius, efter deres Meening, kand være den saa kaldede Urstof, eller Begyndelsen til de legemlige Ting; Thi hvorledes, siger han, skulde de langagtige, seye, fast sammenholdende og bøielige Barter, hvoraf Planterne og Corpora animalia bestaae, kunde sammensættes af Salt og Svovel, som ere sprøge, og af Qvæg-solv, som er flydende? Men det synes, som han ikke har taget disse Principia i deres almindelige Forstand, saasom man jo i de fleste Legemer, saa vidt, de har kundet opløses, har antruffet en flygtig Deel, een, som flyder hen i Vand, og een, som kand opbrændes. Den bekjændte Meening, om Metallens Afking, nemlig at ovenmældte Principia, efter at de formedelst Ilden ere opløste i Røg, fæste sig paa sine Stæder, og, efter Proportion af deres Sammenblanding, Reenhed, og Fasthed, blive til eet eller andet Slags Metall, staaer Forfatteren aldeles ikke an; Thi, siger han, her aldeles intet at mælde om Reenheden og Fastheden, kand jo disse Stoffer, efter deres Qvantitæt, sammenblandes paa utallige Maader, og saa maatte jo deraf komme mange flere Slags Metal-

ler; med mindre man, efter de Lades Philosophie, heri vilde tage Guds umiddelbare Virkning til Hielp. Han sætter Descartes Mening frem, at alle Metallerne i Begyndelsen ere skabte paa een gang, men har intet med dennes Central-Ild at bestille, holder heller ikke med den Sæt, at Metallen ved Middel-Puncten i Jorden skulde have sit Sæde, men meener, at den, ligesom Ilden, maae være fordeelt overalt i Jorden, og at den ofte, forvandlet ved den underjordiske Heede til Damp, begi-
 ver sig, igiennem Gangene i Jorden, op i Hønden, og hefter sig fast paa beqveme Steder, ja vel og undertiden stiger op i Luften, hvorfra den siden falder ned med Regnen, og beblander sig da tit med mange Slags Legemer. I det 5te Capitel vises, at Alchimisterne paa ingen Slags Maade kand bevise Mueligheden i at giøre Guld og Sølv; og i det 6te gotgiør Forfatteren med temmelig Appearance, at det er umueligt, at Metallen kand forvandles. Han grunder sig paa sin forrige Sæt, at Metallene, ligesom Vandet og Luften, ere skabte strax i Begyndelsen, og at de alt saa ikke lade sig opløse eller udtømme fra de-
 res

res Væsen, men at man ikkun kand stille Sinneren eller Skoberen fra den ringere Metall, ligesom Vand-Partiklerne, kand skilles fra Luften, hvorved dog de Metalliske Deele, ligesom Luft-Partiklerne blive u-adskillelige. I det 7de Capitel forfægter Forfatteren imod Hr. Boyle og Stahl Umueligheden i Universal-Medicinen. I det 8de fortælles allehaande Alchymisternes Konst-Stykker, hvor tilligederes Urimelighed lægges for Dagen. Forfatteren lader overalt see en stor Indsigt og Beqvemhed, og man haaber, at han hos mange Guld-hungrige Gemytter skal naae sin priselige Absigt, i det han aabenbarer aldeeles alle deres falske Konst-Greb.

London.

Jacob Hodges sælger en nye og fuldstændig Anvisning til Styrmands-Konsten, som fører denne Paaskrift: Navigation Unveiled, or, a new and complet System of Navigation in all ite Branches &c. By Edward Hauxloy, Teacher of Mathematicks, 2 Bind i 8vo. foruden mange smukke Raaber-Stykker. Liebhabere finde heri alt det, som er en god Styrmand eller

Skipper fornødent at vide, hvilket alt paa bedste og tydeligste Maade er foredraget. Bøkket begyndes med de første Begyndelses Grunde til Regne-Konsten, Geometrien, Trigonometrien, Astronomien, og Geographien; Thi Forfatteren har villet skrive de Læsere til Nytte, som vil lægge sig efter Styrmands-Konsten, uden at have lært Mathematiquen. Derefter følge alle de Regler, som egentlig henhøre til denne Kunst, og tillige alle de Tabeller, som bruges ved Søe-Farter. Forfatteren viser ey allene, hvorledes disse rettelig bruges, men og hvorledes de skal forfærdiges.

Rom.

Til Frescati har man fundet Levninger af et gammelt Lust-Huus, i et Stykke Land, som Jesuiterne nyelig havde kjøbt; I berørte Lust-huus vare Gangene, Kammerne og Gaarden paa Mosaisk vis prægtig belagde med Steene og Gips. Dette ligger ikke langt fra Byen Phamphilia, hvor fordum Lande-Beyen har løbet igiennem til Rom: Bag ved samme har dette Lust-Huus været anlagt, og det synes, som man allerede tilforn, for nogle 100 Aar

siden, maae have fundet det. De smukkeste Stykker af dette Mosaiske Arbejde ere allerede opsatte i Jesuiternes Collegio til Rom, og man seer derpaa adskillige meget kunstige Figurer, som ret artig skære hinanden over, saa det synes, som man derved paa alle Maader har bildet afbildningen practiske Geographie. Men det første og prægtigste Stykke har den øverste Ordens-Pater foræret Paven, som vil lade det forbare i Capitolio, iblant de øvrige kostbare Antiquiteter. Derpaa er i særdeleshed Palladis og nogle Slavers sælsomme Billeder mærkværdige. Nu fares fort med at sege under Jorden, og man har i Sinde, ved Trykken at gjøre en omstændig Beskrivelse bekjendt, om den ved dette Lust-Huus forefundene Bygnings-Maade, hvorhos man vil mælde hvad Tid det er opført; hvilket sees af nogle Baaskrifter, som ligeledes her ere opgravede.

Trebigo.

Her er trykt: Numismata quædam, cuiuscunqve formæ & metalli Musei Honorii Arrigoni, Veneti, ad usum Juventutis rei numariæ studiosæ. 3 Folio.
3 dens

I denne Samling forekomme først 21
 Tabeller, hvorpaa findes adskillige de
 gamle Romeres og andre Italienske Fol-
 kes Bægt/ saasom Asses, Semiasses, Unciæ
 og s. f. anføres, foruden adskillige Myn-
 ter, som ere slagne for den første Puniske
 Krig; Derpaa følger et stort Register af
 Numis Populorum & Urbium, som ere
 230 i Tallet. Efter disse følge Numi
 Deorum, Heroum, Deæ Romæ, Popu-
 li, og Senatus og derefter anføres rigtig
 de Numi Coloniarum og Imperatorum,
 hvilke Hr. Waillant enten aldeles har for-
 bigaaet, eller meget forandret. Endelig
 finder man heri ogsaa de Numos contor-
 niatos, som man i Hr. Haverkamps Di-
 sputatz de Numis contorniatis maae
 søge forgiæves. Af dette kand lettelig
 sluttes, at Hr. Honorius maae besidde et
 med de anseeligste Mynte-Cabinetter i
 Italien.

Amsterdam.

Maynard Uytwerfen have paataget sig at
 trykke: Recueil Historique d' Actes,
 Negotiations, Memoires & Traités de-
 puis la Paix d' Utrechtjusqu' à present, og
 har nu leveret den XVIIde Deel i 8vo,
 hvori

hvort indeholdes 1) Kænsers, Carls den VIIdes Wal = Capitulation; 2) Adskillige vigtige Skrifter, som ere komne for Lyset, i Anledning af den 1731 sluttede Pragmatiske Sanction, som og af adskillige Staters Garantie for de Østerrigiske Lande. Nu er det 18de Bind af dette Værk under Pressen.

Denne samme Uytwerf har og et nytigt og meget vel indrettet Værk under Pressen, som fører denne Titel: Examen des défauts Théologiques, cul'on indique les moyens de les reformer. 3. 2 Bind, i Duodecimo.

Leiden.

Her i Dammians Trykkerie er forfærdiget et Skrift med Paaskrift: Davidis Cornelii de Courcelles, Med. Doctor. Icones Musculorum Capitis, utpote faciei, oculorum, linguæ, Pharyngis, ossis hyoidis, colli, ut & eorum, qui capiti annectuntur, cum expositione papillarum cutanearum icone singulari. I stor 4to. 19 $\frac{1}{2}$ Ark og 8 Raaber = Stykker. Hr. Courcelles har allerede for 5 Aars Tid siden gjort sig bekendt ved nogle Figurer, som han har udgivet over de Muskuler, som findes i Fod = Sollerne. Nu

leverer Han Anatomicis 8te Kaabers
 Tabeller, som forestille Muskulerne i
 Hovedet, og alle de Dele, som dertil
 hentrenges. Den første Tabelle fore-
 stiller i en stor Figur paa den rette Si-
 de og i deres rette Leye, alle Muskulern-
 e i Ansigtet, som ligge næst under Hus-
 den, men i 2 smaa Figurer et lidet Stykke
 Hud, med sine Vasis, Fet, og særdeles Vora-
 terne i Seenerne, hvorover Hr. Courcel-
 les har hosføjet en omstændelig Beskrivel-
 se. Den 2den Tabelle indeholder 4 Figu-
 rer. Paa den største staae deels disse om-
 talte Ansigtets Muskuler, deels og andre,
 som ligge derunder noget forborgene; saa
 vel som og Muskulerne i Øyet; til hvil-
 ke sidste og een af de mindre Figurer hen-
 høre. De andre 2 fremviise de yderste
 Ørets Muskuler; men de inderste har han
 gaaet aldeles forbi. Den 3die Tabelle
 indeholder Muskulerne i Øyet, i Under-
 Kind-Bakken, i Læberne, og i Næsen, saa
 vel i den gandske, som i dens Ende, alt paa
 den rette Side. Paa den 4de Tabelle er
 Hovedet omvendt, og man anseer det bag
 fra for til, og skæft fra den høyre Side.
 Foruden nogle Muskuler, som man har
 seet paa den forrige Tabelle, møde her de

fleeste Muskuler i Tunge=Beenet, og nogle i Tungen selv, de i Bag=Hovedet, tilligemed nogle andre, dog ikkuns alle til Deels. Den 5te forestiller Hovedet ligeledes ombvendt, men i en anden Situation, og tillige Muskulerne i Tungen, Tunge=Beenet, Hovedet, Luft=Kørene, Under=Dret, Bag=Hovedet &c. Den 6te foreviser Hovedet i et skævt Leye bag til, samt den der fra nedhængende øverste Deel af Struben, eller Pharynge, hvorhos man kan see dens 3 Constrictores, og de øvrige Muskuler, i omkringliggende Deele. I en derhos staaende Figur sees den underste Constrictor Pharyngis, samt nogle Muskuler i Hovedet og Luft=Kørene. Den 7 Tabelle forestiller fornemmelig de Muskuler, som henhøre til Summerne, til Tungen og dens Been, og de 3 Constrictores Pharyngis, &c. alt paa Siden; og endelig den 8de Tabelle alle Tunge=Beenets Muskuler. Figurerne ere over alt net og accurat udstukne, end skönt Konsten i visse Omstændigheder har forladt Naturen. Man finder i disse Figurer et og andet, som efter al Anseelse en antreffes hos andre, som dog, ved nøyere Betragtning synes at bestaae meest i Udsveifninger. Ved

Enden af Bærket staaer en Beskrivelse over de forestillede Figurer, i det Hollandste Sprog forfattet.

Benedig.

Bogtrykkeren Fenzo har trykt: M. T. Ciceronis Academica, Codd. MSt. Befarionis & Recanati, ceterorumq; MSS. quos vidit Lambinus, Manutius, Gruterus, & alii, ad veram lectionem restituta, argumentis & notis criticis illustrata, a Jo. Franc. Cour. de Allio, cum Commentariis omnium Ciceronis interpretum, contra vitiosas, quotquot sunt, & fuerunt, editiones. 38. 12 Ark. Denne Academicorum Edition har, efter Hr. de Allio Udsigende, 3 Ting forud for de andre Editioner af Ciceronis Skrifter, saasom først, at alle de Fejl, som tilforn havde insneget sig i Texten, heri ere rettede; hvortil de paa Titelen benævnte Manuscripter have tient. Dernæst at Cicero her er meget forklaret. Dette er skeet ved Hielp af den for ved enhver Bog staaende korte Fortegnelse paa Bogens Indhold. Den 3 Post, som denne Edition har forud for andre, er, at Cicero her er befriet fra en Del Tungebi, Manutii, og andre Lærdes urimelige Forklaringer.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager:

No.

48.

Den 27 November. 1744.

Paris.

Boghandleren Briasson har et nyt Skrift
til Kiøbs, under Titel: La medecine mi-
litaire, ou l'art de conserver la santé des
Soldats dans les Camps, par L. A. Portius,
medecin, ouvrage tres-utile, non seule-
ment aux militaires, mais encore à toutes
sortes de personnes, traduit par M. Ei-
dous, ci-devant Ingenieur des camps &
armées du roi d'Espagne, avec figures,
1744. 3 12mo. 395 Sider foruden For-
talen. Demange besørgede Oplager af det-
te Skrift, vidne best om det almindelige
B b b B i a

Bifald, hvormed samme af Publico er op-
 taget. Den Italienske Oversættelse har
 for nogle Aar siden haft saa stor Afgang,
 at man allene til Officierer og Soldater
 har affat hen imod 30000 Exemplarier.
 Det indeholder over alt saadanne Erfar-
 ringer og Grund=Sager, som ere for enhver
 Læsere lette at begribe, samt en simpel
 Stil og taalelig Cour. Aar 1695 helbred-
 dede Portius til Wien mange Menneſter
 juſt for den ſamme Sygdom, ſom havde
 taget den Kejsersl. Armees i Ungarn ſaa
 meget med; Han mærkede da, at man ik-
 ke ſaa meget kunde anſee u-ſund Luſt/
 Vandet, Spiſen, eller Mangel paa Lev-
 nets-Midler, for Aarſager til Sygdomme-
 ne, ſom Ukyndighed om de Midler, der kun-
 de forekomme dem, paa hvilken han derfor
 har raadet Bod med dette Skrift, hvor-
 af han ſelv leverede Haandskriftet til Kei-
 ſer Lepoldo. Det beſtaaer af 4 Deele. I
 den første anfører han Aarſagerne til de
 Sygdomme, der gemeenligen behæfte
 Armeerne, og Midlerne derimod; I den
 2den, den ſundeste, faſte og fordeyeligſte
 Spiſe for Soldaterne; hvor han tillige
 anprifer alle det varme Vand, ſom

er
 ver

vermaade tienligt. Den 3die Deel undersøger de Midler, der tiene til at tage sig i agt for de Syger, der have deres Oprindelse af usund Luft og den 4 de Midler, hvorved Soldaterne kand bevare sig imod de Sygdomme, som i almindelighed pleje at grassere i Armeerne, saasom Petchial-og andre Febere, Blodgang, Gulsot, Hoste, Forstoppelse, Ledemods-Syge og s. f. Mange vil vel holde endeel af det anførte for Minutia og Smaae-Ting; Men Forsarenhed lærer, at hele Krigs-Hæres, og mangfoldige Undersaatteres Frelse undertiden beroer derpaa.

Udtogets Fortsættelse af Elemens de
Geographie par Monsr. de
Maupertuis &c.

Forfatteren viser os først, hvori et Maal med en Bue i Middags-Linien bestaaer, og dernæst, hvorledes samme kand tages; Derpaa lærer han os, at det eeneste Middel, til at faae Visshed om Jordens Figur, er, at tage Maalet af 2 langt fra hinanden værende Grader,* og at anstille en Ligning

B b 2

imel-

* neml: fra Æquatore og saa næt man kand komme under Polen.

imellem dem. Han taler derfor om den Rejse, som han Aar 1735 paatog sig til Lapland, tilligemed de Herrer Clairauc, Camus, le Monnier og Outhier, da deres Operationer, hvormed de der vare bestaaftigede, nyttede saa meget, at de befandt Middags-Liniens Grad, der hvor den gaar ind i Nord-Polens Cirkel, at vare 57438 Toises, og alt saa hen imod 1000 Toises længere, end man hidindtil havde sluttet, efter de Maal, som ere tagne i Frankrige; Inogle af disse Articler stræber Mr. Maupertuis at besvare de Indvendinger, som kunde gøres imod de Operationer, som ere anstillede i Nord, hvilke Besværinger tillige tiene til at bevise den store Accurateffe, der er brugt ved disse Operationer, hvori bemældte berømmelige Geometrici have vliist sig meget agtsomme. &c. &c.

Jena.

Meyers Arvinger kand tiene Liebhaberne med: Gottlieb Stollers öffentlichen Lehrers der Sitten und Klugheit, wie auch Aufsehers der Jenaischen Academischen Bibliothek und der teutschen Gesellschaft Anmerkungen über Gottfried Arnolds

Luth

Kurhgefaßte Kirchen-Historie des alten und neuen Testaments, allen Liebhabern der Kirchen-Historie zu Liebe herausgegeben nebst einem vollständigen Register 8. 4 Alph. 19 Ark. Denne Bog kand ikke regnes iblant de Opera Posthuma, hvorefter med Interesserede Boghandlere ofte, efter en berømt Mands Død, fixere den lærde Verden. Heele Bærlæts Indretning, samt Fortalen, der end og af den Sl. Forfatter selv er forfærdiget, bevise klarlig nok, at Bærlætet i Hr. Stolles Levende Live har opnaaet sin fuldkomne Moenhed. Det indeholder de Anmærkninger, som Forfatteren til sine Tilhøreres Nyttete har sammenskrevet, og disse ere dem fuldkommen liige, som ham tilforn har leveret den lærde Verden, over Hr. Dr. Heumans *Conspectus Historiæ Litterariæ*. Man finder altsaa heri en stor Mængde af nyttige Bevisligheder, og mange til Oplysning om Kirke-Historien tienlige Skrifter anførte, hvilke alle ere geleidede med den frie og u-tvungne Skrive-og Tænke-Maade, hvormed den Sal. Forfatter i alle sine forrige Skrifter har vist sig at være begaved, og som foraar- sagede

gede hans Arbejde de fleste Læseres Gout. For ved disse Anmærkninger har Forfatteren sat en Forberedelse til Kirke-Historien, som deels indeholder de Regler, der fornemmelig i denne Videnskab bør i agt tages, og deels paakjænder de fornemmelig dertil hørende Skribentere.

Verona.

Her er ved Trykken bekendtgjort: Sancti Eusebii Hieronymi Stridonensis Presbyteri operum ord. S. Bened. e congregatione S. Mauri recensio nem de nua ad MSt. Codices Romanos, Ambrosianos, Veronenses aliosque nec non ad priores editiones castigatus, quibusdam ineditis documentis, aliisque S. Doctoris lucubrationibus, seorsum tantum antea vulgatis, auctus, notis & observationibus continenter illustratus studio ac labore Dominici Vallarsii, Veronensis Presbyteri, opem ferentibus aliis in eadem civitate literatis viris, March. Scipione Maffeo. Denne prægtige Edition bestaaer af 10 Tomer i Folio, af hvilke den 1ste er trykt 1734. Hr. Vallarsi har allerede i sin Ungdom flittig læst og gjort sig Hieronymi Skrifter be kendt,

Kiændt, og Erke-Præsten i Verona, Hr. Muselli, har bevæget ham til at lægge Haand paa dette vigtige Værk, allerhelst da den saa vidt berømte Hr. Maffei tillige gik ham flittig til Haande. Foran i den første Tome staae nogle smukke Prolegomena, hvori Forfatteren viser, hvor fornøden dette Dplag var, fordi man endnu ey har haft Hieronymi Skrifter i een Samling udgivne, heller endnu ingen inedita har bragt for Lyset, men derimod mange Fejl ved Criticorum u-nødvendige Flid ere indsnegne. Han giver sin Betænkning over de gl. Editioner, nemlig den Romerske Edition af Aar 1470, hvor der dog paa nogle Exemplarier er trykt 1468; Den Mæynhiske ligeledes af Aar 1470. &c. Hr. Wallarsi har egentlig benyttet sig af et Dplag fra 1496. den 7de Jan. hvori hverken er nævnet Stæden, hvor den er trykt, eller Udgiiverens Navn; Han har foredraget denne de andre Dplager, fordi den er aftrykt efter et Manuscr. i hvor vel den er meget fuld af Tryk-Fejl. Men alle disse Editioner indeholde ikkuns de Breve og Tractater, som bleve skrevne, da Commentarierne over Bibelen første

gang bleve trykte til Nürnberg. 1477. Erasmus roser Han, i henseende til hans Edition, men laster ham, fordi han har al tid gierne af Ondskab vildet beskylde Hieronymum, saavelsom de andre Kirke-Fædre, for et og andet; hvorfor Erasmus dog af andre fornuftige prises, saasom Han som oftest var besøgt dertil. Dernæst kommer han til Mariani Victorii og Martianæi Editioner. Han forbigaaer aldeles det, som Clericus og Simon har haft at udsætte paa den sidste; Dog kand han ikke, saa gierne, som han vilde, forskaaene Martianæum, at han jo maae laste ham, fordi han ikkun har brugt Erasmi Edition, uden tillige at føre sig Victorii Rettelser til Nytte; fordi han ikke reent igiennem har brugt Haand-Skrifterne, sielden forklaret vanskelige Steder, til største Deelen gjort gandske magre Anmærkinger, affagt falske Domme, anført Personlige Tvistigheder, og fordi han allestedes, hvor han har vildet rette sig efter Tiden, har brugt en gal Orden. &c. &c.

Benedig.

Liebhaverne kand her finde sig tient med en nye Edition af Damiani Skrifter, under

der Titel: S. Petri Damiani, S. R. E. Cardinalis Episcopi Ostiensis, Ord. S. Benedicti, e Congregatione Fautis Avellanæ, Opera omnia, nunc primum in unum collecta, ac argumentis & notationibus illustrata, studio ac labore Domini Constantini Syracusani, Abbatis S. Barontis, Congregationis Casinensis. 4.

Deele i Folio. Iblant de adskillige Editioner af disse Skrifter, ere fornemmelig den Romerske, som og den Parisiske, for medelst den store derpaa anvendte Flid, af Kiændere høyt agtede; Ikke destomindre erholder vel denne et Fortrin for de andre, i det man har været omhyggelig for, at faae de Stycker som siden ere bleve bekjændte af Hr. Damiani Levnets-Beskrivelse, heri indførte. I det første Bind findes de 4 Dissertationes Camaldulenses, som Abbeden Grandi har udgivet til Lucca, samt den Fortale, som Bollandistene have skrevet for ved den H. Damiani Levnets-Beskrivelse. I det andet Bind have de Taler, som Hr. Nicolaus af Claravalle har forfattet, som og den H. Oddonis, Mauri, Romualdi, Rudolphi, og Dominici Loricati Levnets-Beskrivel-

fer, samt de Antwerpiske Jesuiters Anmærkninger, faaet Stød. Den 3die Deel indeholder 60 Skrifter over adskillige Materier; og den sidste Deel er bestemt til en Samling af de Bønner og Sange, som Cardinalen Thomasini til største Deelen har fortolket. Ellers ere Skrifterne her bragte i en bedre Ordre, end i de forrige Editioner, og Registeret meget forbedret.

Amsterdam.

Sr. Uytwerf her sammestæds sælger: Conformités des ceremonies modernes avec les anciennes, ou l'on prouve par des autorités incontestables, que les Ceremonies de l'Eglise Romaine sont empruntées des Payens, avec un traité de la conformité, qu'ils ont dans leur conduite, mis à la fin sous le titre d'Additions de quelques conformités outre les ceremonies. Nouvelle edition corrigée & augmentée de la lettre écrite de Rome sur le meme sujet par Mr. Conyers Middleton 1744. 2 Bind i 8vo, tilsammen i Alph. 15 Ark. Det 1ste Bind indeholder mange Historiske og tillige artige Ting; Samme Skrift er allerede Aar 1667 ved Trykken gjort

giort bekjændt, men uden at Forfatteren har undertegnet sit Navn. Ikke desto mindre veed man vel, at Peter Musfart i Genf var Forfatteren deraf; Men man veed tillige, at han ikke vilde underkaste sig disse Dommere, men at han forføyede sig fra sine Landsmænd til London, hvor han Aar 1681 døde, som Bræst ved en fransk Kirke. Man har længe siden seet dette Skrift udgivet i det Tydske Sprog, hvorfore man ikke vil mælde meere derom, end at Forfatteren har igientaget de ældre med nye Franske Talemaader. I blant dette er og Hr. Middletons Brev meer end bekjændt. Foruden samme findes og i dette Skrift en vidtløftig Samtale, hvori Forfatteren paa det grundigste imodsiges en Catholicæ Religionis Tilhænger, og i særdeleshed det Skrift: Le Chretien catholique instruit. Ved Enden findes et Postscriptum imod Hr. Warburton, som i sin Bog, Divine Legation of Moses, forkaster denne Maade at overbevise Catholikerne om deres Overtroe og Afguderie paa; allene fordi den underknyttes af den falske Grund; at hvor der er en Liighed imellem tvende Kirkers el-

ler Republikvers Skikke, der maade den
 eene hidledes fra den anden. Da Ori-
 ginalen til denne Overeensstemmelse meget
 mere har Naturen selv til Ophav, hvil-
 ken da, enten formedelst Fornusten forbe-
 dres, eller ved Overtroe fordærves. Det
 er ikke at undre over, siger Hr. Warbur-
 ton, at man er faldet til denne Bildfa-
 relse, saasom det altid, naar man skal
 undersøge Oprindelsen til en Sædvane,
 og ikke veed de bevægende Aarsager, er
 lættene at sige, at det eene Folk haver
 vedtaget den efter det andet, end at angie
 de den rette Grund enten af Fornuft eller
 Overtroe, som dertil har givet Anled-
 ning. Det eneste Beviis, hvormed
 han stræber, at gotgiøre, at den Pave-
 lige Kirke ikke har antaget dens Skikke af
 Hedningerne, men ved et Slags Over-
 troe selv er faldet derpaa, er dette, at
 disse Overtroiske Ceremonier først be-
 gyndte at indsnige sig mange Aar efter
 Rom's Ombendelse til den Christne Reli-
 gion, saa at ingen paa den Tid meere var
 indtaget af forefattede Meeninger for
 den Hedenske Religion, som de Geistlige da
 kunde have gjort det til Villighed, at an-
 tage

tage de Hedenske Skikke. Men her havde Hr. Warburton med rette skuldet bestemme Tiden noget nøyere, naar Levningerne af den Hedenske Religion aldeles skulde være uddøde. Hr. Middleton forestiller derfor den Christne Religions Tilstand fra Constantini den Stores Tider af, og beviser af de Tiders Scribenter uimodsigelig, at Røgelsen, Biebåndet; og Hestenes Oversprengelse, som endnu i denne Dag er brugelig i Rom, og per alt paa de Tider blev brugt, saa vel som og at Lampernes Antændelse ved Lys Dag, Billeder i Kirkerne, og Klosterne, Tid efter anden ere antagne fra Hedningerne, for desto snarere at vinde dem, det nogle af Geistligheden have gjort i Onde, men andre i velmeente Hensigter, end skönt det siden har draget meget Ont efter sig.

Bogtrykkeren Isaac Tirion har nyelig faaet den 5 Tome færdig af Tegenwordigen Staat der Verenigde Nederlanden, behelzende het Vervolg van de Beschryving van Holland: en wel in't byzonder van de Steden Amsterdam, Gouda, Rotterdam, Gornichen, Schiedam, Schonhoven en Briel-

Brielle: als mede en korte Beschryving van het Kollegie van gecommiteerde Raden der Staaten van Hollandt, en Westfrieslandt in Westfrieslandt en het Noorderkwartier, als Alkmaar &c. versierd met kurieuse Prentverbeeldingen, en nieuwe aftekeningen der platte Gronden van alle de voornoemde Steden.

Leyden.

Til Dyrleres af Medicinen Nytte er her ved Trykken giort bekændt et Bærk, med denne Paastrift: Wyeri Guilielmi Muys investigatio fabricæ, quæ in partibus musculis componentibus extat. Dissertatio prima de carnis musculosæ, fibrarumque carnearum structura, quatenus sine vasis sangviferis, nervis, nervorumque villis, atque membranis, spectantur. Cum tab. æn. Lugduni Batavorum, apud Jo. Arnold. Langerak. 1741 in 4to.

Erlangen.

Den lærde Berden land med det første bente sig et smukt Skrift, forfattet af Hr. Dechant Oeder i Feuchtwangen, under Titel: Politia ecclesiastica, quam vulgo Agendam vocant, sive forma regiminis exterioris, ecclesiarum Christi-

ana-

anarum in Polonia, quæ unum Deum Patrem per Filium ejus unigenitum, Jesum Christum in Spîritu S. confitentur, tribus libris explicata a Petro Morfcovio. E codice MSto recensuit & notas atqve dissertationem præliminarem de agenda Ecclesiasticis & speciatiim de his, adjecit Ge. Lud. Oederus, S. Theol. D. Decanus & Antistes Feuchtwangensis. Sandius har anført dette Bærk in Bibl. Antitr. pag. 142. for et rart MSt., men derhos urigtig berettet, at det var forfattet in usum scholarum Belgicarum. Det bliver med de fornødne Anmærkninger imod Socinianernes giftige Bildfarelser forsynet; og skal i alt udgiøre nogle og 40 Ark i 4to. Man har antaget; Rigsdlrs. Forstud derpaa; hvorimod det skal enhver Prænumerant, uden videre Bekostning, udleveres.

Stockholm.

Nu er den 5te Deel traadt for Lyset af det Svenske Bibliothec, som Hr. Prof. Nettelblat i Gribswald udgiver. Samme udgør næstendeels 2 Alphab. i 4to. Ud-giveren lover, at den 6te Deel tilligemed Registeret snart skal følge. Endskönt
det

Det var at ønske, at dette Bærk fremdes
 les maatte blive fortsat, er det dog, for
 disse Aarsagers skyld, uvist, om det skeer.
 I denne Deel forekomme: 1) Fama eru-
 ditorum in Svecia virorum a contemptu
 Juris publ. & documentorum medii ac
 novissimi ævi vindicata, auct. Osander. 2)
 b. Troilii Disquis. de initiis atque fatis
 Ynglingorum e MSto. 3) Disq. de Olao
 Trætølja e MSto. 4) Rabenii Diatribe
 crit. de terminatione vocum Svecicæ lin-
 gvæ e MSto. 5) Rudbeckii Betænkning
 over Calendarii Forbedring e MS. 6) Bi-
 gâ literarum Sam. a Pufendorf ad Pregi-
 tzerum e MSto. 7) Leyonmarcki An-
 mærkning over Widekindi Historiam reg.
 Gustavi Adolphi e MSct. 8) Consist. Hol-
 mensis forte Beretning om Frider. Menii
 consensu hermetico-Mosaico, hvortil er
 lagt Colloquium constit. Holmens. cum
 Menio &c. 9) Dan. Juslenii observat.
 theolog. in disp. Aboensem de apotheosi
 in MSct. 10) A. Scarini observationum
 in differt. de parallelismo apotheoseos ve-
 teris atque recentioris cum locis theolo-
 gicis & historicis parallelismus e MSct.
 11) Acta publica regni Sveciæ de anno
 1730. 12) Nova litteraria Sveciæ.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

49.

Den 4 December, 1744.

Paris.

Udtogets Fortsættelse af Elemens de
Geographie par Monfr. de
Maupertuis &c.

Det er heel almindeligt, at høre dem,
der spørge, hvortil disse Erfaringer nyt-
te? thi ingen uden klygtige, og med vid
begavede Hoveder kand indsee, hvor meget
de gavne. De Lærde have ingen Tvivl
derom, men deres Taler større, som vil
underrettes derom. Derfor har Mr. Mau-
pertuis, som den der seer alle de Fordeele,
der kand have af disse Undersøgelser, givet

Ecc

os

os tvende Tabeller, efter de 2de hypothe-
 ses om Jordens langagtige eller flade Fi-
 gur imod Bolerne. Den eene af disse er
 uddraget af den Bog om Jordens Stør-
 relse og Figur, og den anden er sammens-
 krevet af denne vores lærde Forfatter, ef-
 ter de Prøver, som han tilligemed sine
 andre Medbrødre har anstillet. Af den-
 ne Tabelle skal Læseren erfare, hvor store
 Tanker Forfatteren gjør sig om den For-
 deel, som de, der udrukke Søe-Kaart,
 Land have af at de have Vished om Jor-
 dens sande Figur. Derpaa fremsætter
 han følgende Exempel: „ Lader os fore-
 „ stille os, siger han, en Søefarende, der
 „ reyser fra Æquatore, og søger at komme
 „ til et Land, eller at undgaae en Klippe,
 „ som ligger 20 Grader i Bredden under
 „ Middags Linien, hvor han segler; Der-
 „ som han beregner sin Seglads efter vor-
 „ res Afmaaling, og det skal være efter
 „ Hrnes; Cassini Beregning, saa, naar
 „ han faaer seglet 406 Søe-Mile, maa
 „ han meene sig at være kommet forbi det
 „ Sted, som han søgte eller vilde undgaae.
 „ Han maae meene, at han er 6 Milles
 „ Bønderfra, naar han er tæt derved,

„ler færdig, at støde an med Skibet. „
 Ligeledes, dersom en Skipper beregner
 sin Vey efter Herrernes Cassini Afmaa-
 ling, og han da skulde følge den, som er
 forklaret af deres sidste Observationer,
 saa maatte Skipperen, naar han havde
 seglet 397 Miile, meene, at han havde
 sat det Sted 9 Miile tilbage, som han
 havde sat sig for at komme til, just da naar
 han havde det inde. Dersom man paa
 samme Maade vil examinere de Irri-
 ger der yttre sig i Længden, skulde man
 befinde de samme at være af langt større
 Betydenhed, end de i Bredden. Dette
 maae da være nok til Tabellens Undersø-
 gelse, til hvilken man vil henvise Læserne,
 for at blive nøyere overbeviste derom.

De Mully og Brunet sælge et Skrift, un-
 der Titel: Memoires pour servir à l'hi-
 stoire des Gaules & de la France, dediés
 à Messieurs de l'Academie Royale des In-
 scriptions & belles Lettres, par M. Gi-
 bert. 1744. in 12mo. 432 Sider. For-
 fatterens Indsigt i den gamle Historie og
 Tidsberegning, som allerede tilforn er
 bekjændt, lægges ved nærværende Skrift
 paa nye for Dagen. I Fortalen forsvaa-

rer han, imod den gl. Histories Foragtere, dens Mytte, og forklarer ydermere den Deel deraf, som angaar hans Fæderne-Land. Han har ikke forfatted en sammenhængende Historie, men ikkun opløst de haardeste Knuder, og tillagt de Ting, som af andre ere forbigangne. Dette ubgør i alt 15 Artikler, som følge i Tids-Ordenen efter hinanden; neml: 1) Anmærkninger over de Navne, Celter, Galater og Gallier. 2) Om Hyperboræerne. Af Hyperboræernes Vej til Delos, af Efterretningerne om deres Landes Situation, neml: at de skal have boet paa hin Side af de Riphæiske Bjerger, som skal være de nu saa kaldede Alpes, ved Havet og ved Udspringet af Donau-Strømmen, saa vel som og af deres Sæder og Skikke, gotgør Forfatteren med temmelig Skik af Rimelighed, at Gallia Celtica har været de Hyperboræernes Lande, og at disse ikke har været andre, end de bekjendte Druider. 3) Noter over et Sted i Herodoto, som Hr. Peloutier har forstaaet uræt. 4) Noter over et Sted i Onomacrito, hvor Gallia kaldes Regio Lycia. 5) En Undersøgelse om Gallier-

nes første Oprindelse. Denne mærkværdige Afhandling er skrevet over et Sted i Timagenes, som staaer i Amm. Marcell: hvor Timagenes fortæller de adskillige Meninger, om Galliernes Oprindelse, hvilke efter Hr. Giberts Meening nok rime sig sammen. Man vil deraf ikkun anføre et til Exempel: Hercules havde ført en Colonie Dorier til Gallien; Denne skal have været Hercules af Creta, og Dorierne de berømte Dactyli Idæi. Af det Navn Dorier skal siden være kommet Druider, og begge skal have deres Oprindelse af det Ord $\omega\tau\tau$. 6) En Examen over den 1ste Bogs 9de Capiteli Hr. Pelloutiers Histoire des Celtes. 7) Nogle Critiques over Hr. Le Gendre de St. Aubin hans Antiquites de la Nation & de la Monarchie Françoise. 8) En Undersøgelse om Frankernes Oprindelse og hvorfra de have faaet dette Navn. 9) Nogle særdeles Anmærkninger over de Tydskes Oprindelse. 10) En Forklaring over et Sted i Procopio, i hans 1te Bog de Bello Goth. der handler om, hvorledes Frankerne satte sig ned i Gallien. 11) At man i Procopio bør læse $\alpha\gamma\beta\omicron\upsilon\chi\omicron\iota$ i Steden for $\alpha\gamma\mu\omicron\rho\iota\chi\omicron\iota$. 12) En

Afhandling om Epoqven af de Frankers
 Forbindelse med Arborykerne, hvilken
 han bestemmer fra Aar 409. 13) Om
 Pharamonds Regierings Begyndelse,
 hvilken Hr. Gibert siger at have været i
 Aaret 400. 14) En Undersøgelse over de
 adskillige Meninger om Epoqven, naar
 Frankerne skulde have sat sig ned i Galli-
 en; 15) Om Frankerne havde haft Konger
 over sig, for deres Overfart over
 Rhin = Strømmen? Hvortil Forfatteren
 meener Jo. Hr. Gibert lover at han
 snart vil sende den anden Tome for Lysets,
 hvilken den lærde Berden, anseet Forfatters
 Skarpsindighed og Færdighed i
 Sproggene, vil vente med Længsel.

Marburg.

Bogtrykkeren Møller har bekostet et
 Skrift til Trykken, som saaledes betitles:
 Johann Philipp Kuchenbeckers, S. Kön-
 Maj. in Schweden Hochfürstl. Hessischen
 Rathes und Bibliothecarii, Begründete
 Abhandlung von den Erb-Hofämtern der
 Landgraffschaft Hessen, aus bewährten
 Urkunden und zuverlässigen Nachrichten
 entworffen und mit nöthigen Beweis-
 thümern wie auch verschiedenen in das
 Staats

Staats- und Lehenrecht einschlagenden Anmerkungen versehen. 4to. 1744. i Alphab. 18 Ark, og nogle i Kaaber stukne Segl. Forfatteren anfører i dette Skrift, som er forfærdiget med en meget vittøftig Lærdom, at ikke de Hefiske Land-Græver fandt fremlægge ældre Leyde-Breve, end fra det 14 hundrede Aar af, men at derimod de Thuringiske Land-Græver fra æld-gamle Tider af, have haft deres Arve-Amter. Ikke destomindre finder han dog i Aarene 1265, 1279, 1297, Spor til nogle Hefiske Arve-Amter, og beviser af gamle men nu nyelig opdagede Bevisligheder, at de Hefiske Arve-Foræringer fra Schweinsberg, virkelig stamme hid fra den Slægt Varilas, som afstode dette Amt til de Thuringiske Land-Grævers Hof. Foruden disse Anmærkninger, og en grundig Efterretning om de adskillige Familier, som ere forlehuede med Hefiske Arve-Amter, findes heri endnu mange Forklaringer, som sætte denne Materie i et større Lys, og visselig ere vel værd at læses. Han fortæller, at vore Kænsere, efter de Carolingiske Tider, søgte en besynderlig Pragt deri, at lade de

Fyrstelige Personer betræde deres Hof-
 Amter, paa de fornemteste Fæst-
 Dage; Dette Exempel har Geistligheden
 siden efterfulgt i det rite Seculo; og ende-
 lig have endog de verdslige Rigs-Fyrster
 deri efter antaget denne Skik. De, som
 forestoede disse Arve-Amter, bleve i de
 Midlere Tider henførte til Ministeriales
 eller Betienings-Mænd. Den lærde
 Forfatter tager af denne Levlighed Anled-
 ning til at forsvare disse Mænds Stand
 og Embede, og bifalder deres Meninger,
 som holde for, at man lige saa lidet kand
 mistænke disse for deres Embedes Skyld,
 som man endnu omstunder ey holder Hof-
 Betieningerne i Almindelighed fortænt.
 Saa snart Fyrsterne begyndte at
 sætte deres Hof-Stat paa en mere
 bestandig Fod, blev og disse Arb-Amtes-
 Betienternes Embeder mere rare;
 og gik sielden paa, uden allene paa særde-
 les Blædes eller Sorrigs-Fæster, og sam-
 me pleyede da at indrettes efter Rigets Er-
 le Amters Beskaffenhed. Her forklarer
 Forfatteren med adskillige Exempler,
 hvad deres fornemteste Forretninger
 have været, anfører derhos mange An-
 mærkninger, som aargaae Ceremoniel-

Bæsenet, og de Tydske Hof-Staters Indretning paa de Tider; Hvilke ere saa rare og sælsomme, som lærde og nyttige. hvad der endnu forsøger dette Skrifts indvortes Bærdie og Ypperlighed, er Forfatterens nette og tydelige Skrive-Maa-
de, de mange Forklaringer, saavel over de midlere Tiders Geographie, og de Hefiske Historier, som over Stats- og Lehn-
Rætten; og endelig de mange her hof-
feyede og hidindtil u-trykte Bevisligheder, der tiene til at beviise en Deel i dette Skrift anførte Ting, og til ydermere at bekræfte en Deel andre Sandheder.

Amsterdam.

Her er traadt et Skrift for Lyset i 3 Tom. under Titel: Histoire de grece, traduite de l'Anglois de Mr. Temple Stanyan 1744. in 12mo. Foran findes en Indledning til Bærket, om Grækenlands Oprindelse, og dets første Indbyggere; Men i den 1ste Bog de Grækske Kongerigers Historie, fra det Sycioniske Riges Stiftelse af, indtil Hippias blev drevet i Landflygtighed og den Kongelige Regiering blev afskaffet til Athenen. I den 2den Bog læser man en Fortsættelse af Historien

indtil Antalcidæ Freds= Slutning; I den
 3die fra forbemældte Tid af, indtil Kon-
 gens Philippi i Macedonien Død. Iblant
 de ældere Skribentere har Forfatteren
 fornemmelig brugt Herodotum Zeno-
 phontem, Thucydidem og Diodorum Si-
 culum, men iblant de nyere Marsham,
 Toureil, og Neuton, som Beyvisere, og
 han stræber over alt at lægge de urigtige
 Beretninger for Dagen. Man maa alt-
 saa anprise saadanne Læsere dette Skrift,
 som ikke have Lejlighed til at læse de gam-
 le Græske Historie= Skrivere selv igten-
 nem, og dog ynske sig Kyndighed i denne
 Historie. Hr. Diderot har oversat dette
 Skrift, og denne Edition er en Eftertryk
 af den, som i forrige Aar udgik i Paris.

Greibswald.

Nu er den 3 Deel kommet fra Bressen af:
 Abtwards, Adjunct. der Philos. Facultät
 in Greiffswald gründliche Betrachtungen
 über die Augsburgische Confession und die
 damit verknüpfte Arbeiten, dritter
 Theil, in welchem die Abhandlung des
 wichtigen Artikels der Lehre von Christo
 beschlossen wird, 1744. fast 3½ Alph. nebst
 den

den nødhigen Registeren auf alle 3 bisher edirte Theile. I den 1ste Deel haver Forfatteren handlet om Christi Person, i den 2den om hans Midler-Embede, men nu betragter han i den 3die Deel de adskillige Omstændigheder, hvori Frelserens Person, ved sine Pligters Øvelse, har fundet sig bestædt; Hvilke nødvendig udfordredes til det Menneffelige Kiøns Igiensløsning. Forfatteren viser heri ogsaa de Bøye, Frelseren maatte gaae, til at gjøre sit Midler-Embede fuldkommen fyldest. Altsaa følge i denne Deel 7 Betragtninger, hvori han grundigen forklarer den Lærdom i Almindelighed om Christi tvende Slags Stand; men i Særdeleshed om hans Fornedrelses Stand; handler om Christi Undfangelse og Fødsel, om hans Lidelse og Død; om hans Ophøvelses Stand, i Almindelighed; udfører den Lærdom om Jesu Christi Opstandelse, og beviser sammes Sandhed, imod alle dens Fornægtere; afhandler den Lærdom om Jesu Himmelfart, og Sæde hos Guds højre Haand; og ender den heele vigtige Lærdom om Christo med en kort Beskrivelse over det Apostoliske Symbolo.

For

Forfatterens Forestillings-Maade er og allerede af de forrige Deele bekiendt, og af denne seer man, at han her ligeledes har elsket Vidtløftighed, og har anført Applicationer i temmelig Mængde. De til Afhandling foretagne Lærdomme afhandler han altid i det ite Afsnit i enhver Betragtning, med megen Lydelighed og Overbeviisning. Her og der har han anført nogle nye Tanker og Skriftens Sprogs Fortolkninger; hvilke sidste dog neppe skal finde stor Bisfald. Til Exempel vil man ikkun anføre et par Steder: Ved de Viises Stierne forstaaer han intet andet, end et Lys i Forstanden, og en Overbeviisning om Messiaë Fødsel, der havde drevet dem til Betlehem. De Sprog, som man vleyer at anføre, til at bevise Christi Redfart til Helvede, vil han ey have forstaaet derom, men søger at bevise den samme af Phil. II. 10. 11. Hvilket Sprog dog ikke synes at have stor Eftertryk til Beviis i den Sag.

Stiefen.

Her er trykt: Anfangs-Grunde des gemeinen und Reichs-Processes, gefertiget von D. Joh. Georg Estor. 1744. 8vo. 3 og

et halv Alph. Af denne berømmelige
 Skribentes forrige Skrifter skulde man
 demme, at han havde lagt sig meere efter den
 Tydske Staats- og Lehn-Ræt, end efter
 denne Videnskab. Men af dette seer man,
 at han ey har gjort mindre Fremgang i
 den eene, end den anden; Forfatteren har
 haft Hr. Scheime-Raad Böhmer og
 Gundling til Læremestere, ved hvilkes
 Undervisning, som og ved det han har væ-
 ret med i Facultæts- Arbejde, og ført
 mange Formynderskabs-Proceffer, han
 er kommet til denne Færdighed; og da
 Græven af Kirchberg lod sig undervise af
 ham in Praxi, tog han Anledning til at
 sammenskrive denne Bog. Han indrette-
 de den til at bruges ved Academiske Fore-
 læsninger, og indfattede alle Sager deri,
 som i denne Videnskab ere en Dommer
 eller Sag-Fører fornødne at vide. Han
 udfører Lærdomme, som ere meest bruge-
 lige, saasom den om Appellationer, meere
 vidtløftig. I Fortalen giver Forfatte-
 ren i Forvejen Efterretning om de endnu
 øvrige 3 Tomer af disse Begyndelses
 Grunde, hvilke i Almindelighed ere saa-
 ledes

ledes bestaffene, at de end og kand være vel forfarne Juris Consultis til stor Nytte.
Benedig.

Boghandleren Simon Occhi har et nyt Skrift tilkiøbs, som fører denne Paa- skrift: Del vitto Pitagorico per uso della Medicine discorso d' Antonio Cocchi Mugellano, 1744. In 12mo, paa 72 Stæder. Denne Tale er allerede i forrige Aars Aug. Maaned oplæst i en lærd Forsamling til Florentz, og siden, efter Begiering, besørget til Trykken, men nu her oplagt paa nye. Først gives Efterretning om Pythagoræ Person, om Tiden, naar han levede, og om hans Lærdom og Skrifter. Derefter tales om Pythagoræ Spi- se, som har været bare Urter; hvilken, som Forfatteren grundigen beviser, er den al- lertienstligste til at holde Sundheden ved lige. Vel kand den haarde og klævende Substantz i de Creature, som æde Kiød, meddeele Legemet megen Kraft, men den kand og lettelig ophæve Bevæ- gelsernes og Kræfternes Overeens- stemmelse i Legemet; Da derimod de zarte Safter af Urterne kand befordre de fly- dende Parters lige og bestandige Omløb i Legemet. Man finder ellers i dette

Skrift mange lærde Anmærkninger om de skarpe Sasters, de suure Frugters, og Melke-Courens Nytte og Natur. &c.

Venedig.

Andreas Poletti sælger her et nyt Skrift under Titel: *Fundamentae medicin. scriptoribus tam inter antiquos, quam recentiores præstantioribus deprompta, solidisque physico-anatomicis principiis superstructa: in usum artis medicæ Tyronum.* Subnectitur appendix, præscribendi methodum in quibusdam morbis, exhibens, 8. 282 Sider. Boghandleren har til sine Landsmænds Nytte bestøttet dette Oplag, som ikkun er trykt efter forhen udgaaene Editioner, i London og Wien. Den Engelske Anonymus har ikkun sammenskrevet dette Skrift til Begynderes i Medicinen Nytte; Dog kand det same, for Materiernes Sammenhængs Skyld, og den smukke ForestillingsMaade, end og tiene Lærer i denne Videnskab til Oplysning. Det tillagde Anhang er indrettet, som en Samtale, og udfører tilstrækkelig de Lærdomme, hvortil der ikkun var lagt Grund, i Bogens første Deel

Halle.

Halle.

Bogtrykkeren Hemmerde har bekostet: M. Georg Frider. Meyers Theoretische Lehre von den Gemüths = Bewegungen überhaupt, 1744. 8vo. 1 Alph. Foruden et Tilskrift til Hr. Cansler Wolf. Dette Skrift bestaaer af 7 Hoved-Stykker. Det 1ste indeholder en Forklaring over Gemüths = Bevægelserne i Almindelighed; Det 2det viser deres Oprindelse; Det 3die fortsætter Forklaringen over Affekterne i Almindelighed; Det 4de lærer hvorledes Affekterne sættes i Bevægelse, og forsøges, og det 5te, hvorledes de kand underkues og dæmpes. I det 6te Hoved-Stykke forsvarer Forfatteren Siælens Herredømme over Passionerne, og endelig handler det 7de om Legemets Forandringer ved Passionerne. Forfatteren har ikkun skrevet en almindelig Betragtning over Affekterne, uden at indlade sig i nogle deres besynderlige Slags. Saa har han heller intet med de Practiske Deele af denne Videnskab at bestille; Den han dog maae see herefter agter at udgive.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager:

No.

50.

Den 11 December. 1744.

Palermo.

Hr. Frantz Testa, Canonicus og Erkes
Biskopens i Palermo General-Vicarius
har udgivet en Samling af det Siciliske
Konge-Riges Love, Statuta og Skikke, un-
der denne Titel: Capitula Regni Siciliae,
quæ ad hodiernum diem lata sunt, adno-
tationibus illustrata, Panormi, excude-
bat Angelus Felicelli. 3 Fol. 2 Bind. Det
1ste Bind kom i Aaret 1741 for Lyset, men
det andet midt i dette. Editionen er
gandske smuk, og, foruden mangfoldige
Anmærkninger, ziret med endee vel ude-
stulke

DDD

stukkene Raaber-Stykker, som efter Chronologiens Orden fremviser de Siciliske Kongers i Bryst-Billeder.

London.

Her er trykt et Skrift, i 8vo, under Titel: The History of ancient Paganism., as delivered by Eusebius. Herhos findes mange smukke critiske og Historiske Anmærkninger, hvori Forfatteren viser Hedenskabets Oprindelse, Til- og Aftagelse, og Tilværet paa nye i den slette og forfaldene Christendom; Saa indeholdes og der en Pœnicisk og Egyptisk Tids-Beregning, fra Verdens Skabelse af, indtil de Olympiske Spils Begyndelse, saaledes, som den kommer overeens med den Hellske Skrift. Forfatteren har over alt indstrøet sine Betragtninger over Overtroer og den Souveraine Magt, og bevist, at der er en nøye Forbindelse imellem disse; saa har han og givet Læserne et tydeligt Begreb om den sande Religion og det verdslige Regimente. Han lægger Mærke til at Moses og Thoth, som ere de ældste Historie-Skrivere, have forfattet hver sit System om Verdens Oprindelse, dog med den Forskiel, at Moses har tilskrevet det Allerhøieste og Altvildeste Væsen den samme

men at Thoht hidleder den fra naturlige Aarsager, som ikke selv vidste, hvad de gjorde; hvorved han altsaa har indført Atheisterne. Dernæst undersøger han Hr. Thohts Lærdoms Grunde, og holder dem imod de Christnes og verdslige Vises Grunde, overbener alle deraf flydende Følger, og lægger Mærke til, at Hr. Thoht gandske forvirrer den naturlige Religion, og har indblandet adskillige Ting deri, som kunde lægge Grund til den Hedenske Religion. Han stræber og at gotgjøre, at et souverain Regimente er den sande Religion aldeles imod, og at der er stor Forskiel imellem de ældre, og de nærværende Tidens Regentere.

Mævlant.

Bogtrykkeren Pasquali har her ladet trykke den 3die og 4 Tome af Annali d'Italia dal Principio dell' Era volgare fino all' anno 1500 compilati da Lodovico Antonio Muratori, Bibliothecario del Serenissimo Duca di Modena. 34to. 583 Sider. I den 3die Tome afhandles den Italtens Historie, som gaaer fra Aar 400 efter Christi Fødsel indtil 600; og den 4de Tome, som er 708 Sider lang, indeholder det efterfølgende af samme Historie, fra Aar

600 af indtil 840. Afhandlingen svarer i alle Maader til de Tanker, som den lærde Berden stedse har gjort sig derom. Borsers Hr. Provst har heri omstændelig beskrevet de Nordiske Folkes Indfald i Italien, og alle andre Particulariteter om de Italienske Huuse, hvori man tilforn ey vidste den rette Sammenhæng; hvorved han i Særdeleshed har vlist, hvorledes og med hvad Nytte de af ham udgivne *Scriptores Rerum Italicarum* skal bruges. Fornemmeligen har Forfatteren gjort de Læsere en stor Tjeneste med dette Skrift, som hidindtil forgiæves have nyttet sig en sammenhængende Beskrivelse over Tilstanden i Italien, paa nærværende Tider. Naar dette Bærl er fuldført, bliver og det bekiendte *Lexicon* opslagt paa nye, og forøget med en Deel nye Ord, som hidindtil ey have været at finde deri.

Haag.

Peter Goffe kand nu tiene Liebhaberne med: *Recueil historique d' Actes, Negotiations, memoires & traités, depuis la paix d' Ytrecht jusqu a present, Par Mr. Rossel, membre des Academies des Sciences*

ces de St. Petersbourg & de Berlin. Tome XVII. 1 Alph. 8 Ark i 8vo. Denne Deel indbefatter Kæyser Carls den VII des mærkbærdige Capitulation, og et stort Antall af vigtige Skrifter, der indeholde det Forbunds Opfyldelse, som Aar 1731 blev sluttet til Wien imellem Kæyseren og Kongen i Stoer-Brittanien, angaaende deres indbyrdes Garantie for begge disse Høye Magters Lande; Saa findes og heri alle de Stridigheder antegnede, som saa hidtil sig ere udførte i Nederlandene, over den Bistand, man burde gøre Dronningen af Ungarn. Nu er den 18 Deel under Presse, som skal indeholde den Resolution man endelig har fatted, til at understytte Dronningen i Ungarn, saavel som og Ueenighederne imellem det Kæyserl. og Wienske Hof.

Bogtrykkeren Pierre de Hondt har besørget den lærde Verden en nye Oversættelse til Trykken, under Titel: La Consolation Philosophique de Boece, nouvelle Traduction avec la vie de l'auteur, des remarques historiques & critiques, & une dedicace Massonique, par un frere-masson, membre de l'Academie Royale

des Sciences & des belles Lettres de Berlin. 1744. I 8vo 2 Tomer, som i alt udgør 2 Alphab. 2 Ark.

Hr. Hof-Raad Francheville har gjort den lærde Verden en Tjeneste med at oversætte dette Skrift, hvilket, som han siger i Tilskriftet til den heele Frimurerorden, ingen uden Fimurerne selv kunde forstaae tilgavns. I Fortalen handler han om Boethii Latinske Editioner, og om alle derover forfattede Commentarier, saavel som og om hans Oversættelser i 8te Sprog, hvornæst han giver os Efterretning om sit eget Arbejde. Derpaa følger Hr. Boethii Livnets-Beskrivelse, og siden Conf. Philos. selv i 5 Bøger, og bag ved enhver Bog have de dertil hørende Anmærkninger faaet Sted. Disse ere næsten alle gandske almindelige, og Forfatteren nægter ikke, at han jo har indrettet dem meest efter Begynderes og u-lærde Folkes Begreb; som og, at han jo har laant de ffeeste Historiske Noter af Moreri Dictionaire. Oversættelsen, er vel truffen, og, for at undgaae de u-behagelige Igien-tagelser af inquam og inquit, har han fort Texten i Form af en Samtale.

Leiden

Her findes tilkiøbs: Taraphæ Moallakab cum Scholiis Nabas, è Manuscriptis Bibliothecæ Leidensis, Arabicé edidit, vertit, illustravit Joannes Jacobus Reiske. Lugduni Batavorum, apud Joannem Luzac. 1743. in 4to. Denne er Titelen paa et Bærk, som indeholder en Examen over de 7 berømte Poetiske Sententzer, som ere sammenskrevne i Arabien, og satte med gyldene Bogstaver, over Templens Dørt til Meque. Foruden den Commentarius, som Forfatteren har lagt til denne Edition af bemelte Poetiske Skrifter, har Han og hoføyet, de Arabiske Forfatteres Scholia, Noter og Commentarios, som Han har fundet i det Leidske Bibliotheqve.

Benedig

Her er nyelig publiceret den anden Tome af et Catalogo paa de Latinske Manuscr. som findes i St. Marci Bibliotheqve, under Titel: Latina & Italica D. Marci Bibliotheca, Codicum Mscript. per Titulos digesta. Præsiede & Moder. Laurent. Teupolo Eqvite, ac Dris. Marci Procuratore jussu Senatus. 1741 Fol.

Genf.

Gideon Philibert har nu til Liebhaberes Tjeneste faaet de første 2 Stykker af en nye Journal Historique du Commerce & des Arts & Manufactures, fra Pressen. Samme udgiøre 10 Ark i 4to. I det foranstaaende Avertissement siger Forfatteren, at, imod at man i vore Tider har saa stor Mængde af lærde og politiske Tidender og Maanedes = Skrifter, har det hidindtil stedse manglet for Handlingens Journaler; og, for at raade Boed paa denne Mangel, har han besluttet, her efter at udgive een af det Slags, hvori følgende Ting skal finde Sted: 1) Alle de Europæiske Staters Handlingens = Tractater, Edieter og Forordninger, som angaae Commercen. 2) En Fortegnelse paa alle nye Messer og Markeder, som oprettes, tilligemed alle disse forundte Friheder; Samt en Fortegnelse paa alle Lotterie = Planer, Liv = Renter og s. m. 3) Rand alle Boghandlere indlevere en Opkrift til ham af deres nyeste Skrifter, og enten iffluns Titlerne, eller og et kort Udtog deraf; Ja hvo der enten vil købe sælge rare Manuscripter, eller handler med

med Land-Kaart, dem tilbyder han og sin Tjeneste, og forsikker dem derved om en hastig Afgang. Men slige Ting maae hannem Post-frie tilstilles. 4) Skal i denne Journal og forekomme Beskrivelser over alle slags Machiner, og andre nyttige Paafindelser i det almindelige Væsen, Handlinger og Konster; saa og over adskillige Konst-Værker i Naturen, over Miner, Metaller, Smelte- og Glas-Hytter, Salt-Syderier, og andre Manufacturer. 5) Hvo der har nyttige og curieuse Opkrifter færdig paa disse Ting, eller har nye Paafindelser af noget sligt sammenskrevet, ombedes ikkun at see Forfatteren saadant tilsendt, da han vil give samme Sted blant Samlingerne i hans Journal. 6) Endelig skal og alle Forandringerne, som ere gangne for sig med Mynte-Væsenet, deelligeste og Actiernes Værdie, de nye Banqver og Commerce-Rætter, Betalings-Terminerne paa Messerne, og hvad der ellers er ved Søesarten, Fiskerier og s. m. at anmærke, heri gøres bekjændt. Alle Lærde indbydes hermed venligst, at de ved deres gode Medhielp vilde være Forfatteren behiel-

peligt sit Forehavende, og det, saa vidt mueligt er, Post = frie, hvormed han mener at gjøre saa vel sig, som Publicum forbundet. Det var for Resten at vuse, at denne Journal ved mange Belynderes Medhielp maatte komme i den Stand, hvori den endnu virkelig ey er; thi det meeste som hidindtil har staaet deri, er uddraget af andre Maanedes = Skrifter, og der ikke er forekommet meget Nyt.

Ulm.

Her holdes et Skrift tilfals, under Titul: Joannis Georgii Frickii, Joann. Fil. *του μακαριου* A. M. adæd. SS. Trin. Ulm. Pastor. & Gymnasii visitatoris itemque societatis teutonicæ Lips. sodalis commentatio de Druidis, occidentalium populorum philosophis, multo quam antea auctior & emendatior. Accedunt opuscula quædam rariora historiam & antiquitates Druidarum illustrantia, itemque scriptorum de iisdem catalogus. Recensuit singula digessit ac in lucem edidit frater germanus Albertus Frickius A. M. verbi div. min. Poes. P. P. & Bibl. Adj. Ulmens. itemque ampliff. ord. philos. Lips. adfessor, 4to 1 Alph. 6 Art. Den afde

De Forfatter udgav Aar 1731 en Afhand-
 ling om denne Materie, hvilken han hav-
 de i Sinde, i en nye Edition at forsøge og
 forbedre; hvilket Forsæt Døden, som
 kom imellem, forhindrede. Derpaa
 har hans Hr. Broder foretaget sig, at
 lade hans sammenskrivne Noter u-fo-
 ret afstrykke, hvorved dette Skrift er til
 en stor Deel forøget. Samme bestaaer,
 foruden Prolegomenis, af 3 Capitler. I
 det 1te handles om Druidernes Navn/
 Oprindelse, Alder og Sæde først i Brit-
 tannien, og siden i Gallien og Tydskland.
 I det 2det udfører Forfatteren deres
 Philosophie, og fortæller i det 3die sam-
 mes Afkaffelse. Han har altsaa intet
 mældet om Druidernes Anseelse, Sloes-
 ler o. s. f. hvorfor han har tillagt et An-
 hang med et Udtog af Lescalopiers, Bu-
 læi, Buccheri, Merulæ og Hamionii ra-
 re Bøger, hvori i Særdeleshed findes
 Efterretning om disse Ting. Endnu
 staaer ved Enden af Skriftet en Forteg-
 nelse paa alle saa vel gamle som nye Skri-
 bentere, der have handlet om Druider-
 ne. Den Sl. Hr. Frichs Skrift beviser
 over alt sin Forfatters store Flid og Læs-
 ning

ning; og man finder næsten samlet i dette Skrift, alt hvad der kand siges om de bekjendte Druider; og paa et hosfølgende Raaber=Stykke kand man see de gl. Druiders og Druidiffers egentlige Skikkelse.

Altona.

Professor Philosophiæ og Math. ved dette Kongel. Gymnasium, Hr. Gottfried Profe har sendt et lidet Skrift for Lyset, under Titel: Historische Nachricht von der Oster=Zeit, nebst einigen nöthigen Beylagen. 3 4to. 7 Ark. Enhver, som nyser, at see i et kort Begreb, hvad der er forhandlet og afgjort i den Nicæniske Kirke=Forssamling, samt ved den Gregorianiske Kalender=Forbedring, til at bestemme Paaske=Fæstens Holdelse; Som og hvad Forandringer Protestanterne i Begyndelsen af dette hundrede Aar, angaaende denne Sag, foretoege, finder om alt dette en tilstrækkelig Efterretning i disse Blade. Saa giver Forfatteren og desuden de Astronomiske Aarsager tilkiænde, hvorfor den Romerske og Evangeliske Kirke ere vigede fra hinanden i at hellig=holde Paaske=Fæsten; Ja hvorfor det samme endnu skal see 2 gange inden

Den dette Seculi Udgang. Det høføyede Tillæg indeholder Paven's Gregorii Bulle fra Aar 1582; Den forbedrede Kalenders Publication, fra Prædike-Stoelene, i Aaret 1699. Den Regensborgiske Anordning, angaaende Paaske-Fæstens Helligholdelse i den Evangeliske Kirke, af Aar 1724. En Publications-Formular af denne Anordning, saaledes, som den er forkyndet fra Prædike-Stoelene. Kong Frideric den IVdes Forordning, om at indføre den nye Stil, af Aar 1699. De Evangeliskes Beslutning, angaaende Paaske-Fæstens Helligholdelse, 1744. Indholdet af den Kongel. Danske Forordning, angaaende Paaske-Tiden, og andre deraf hængende Fæsters Helligholdelse. Paris.

Nu ere her komne 4 Tomer for Lyset af: Histoire Generale d'Espagne, traduite de l'Espagnol de Jean de Ferreras, enrichie de notes historiques & critiques, de Vignettes en Taille douce; & de Cartes Geographiques, par Mr. d'Hermilly. 3 4to. Det første Bind er 602 Sider stærk, og det andet 744. Om disse 2 vil man her give Læseren nogen Efterretning, og spørre

re de 2 sidste Sommer til en anden Leylig-
 hed. Oversætteren, Mr. Hermilly for-
 undret sig høylig over, at man hidindtil
 har keert sig saa lidet om det Spaniske Ri-
 ges Historie, da dog dette ey giver noget
 andet Europæisk Monarchie noget efter.
 Han anfører derfor de Spaniske Indbygg-
 geres ælde, den Ære de have indlagt sig
 ved Baaben, deres Iver for Religionen,
 samt den Ansæelse, som deres Lærde have
 forkæffet sig. Derpaa giver han os sine
 Betænkninger om de Spaniske Histories
 Skrivere, og giver efter Abbedens Lang-
 lets Baakiændelse, denne lærde Hr. Fer-
 reras, som er Sogne-Præst til St. Andre-
 as i Madrit, og Hans Catholiske Majes-
 tæts Ober-Bibliothecarius, det øverste
 Sted paa deres Liste. I Fortalen an-
 stiller Hr. Ferreras en Prøve paa de
 Kilder, Han har benyttet sig af, og
 viser, hvad for Skrifter han med Flid
 ey har vildet bruge, ja nævner tillige
 dem, som man formedelst deres For-
 fatteres Vanlundighed, eller Overtroel-
 ey har lundet sætte nogen Troe til. I det
 andet Capitel i Fortalen handler han om
 Tids-Beregningen; I det 3die om den
 Tid, da Rom blev opbyggt, og bestemte

mer ikke Æræ Hispan. Begyndelse, som nogle vil, i det 38, men i det 36 Aar for Christi Fødsel. Den 1te Tomes 1te Deel begynder fra Verdens Skabelse af, og gaaer indtil Christi Fødsel. Og den 2den gaaer derfra til det 5te hundrede Aar efter Christi Fødsel. I den 1te forfatter han de fleste Fabler. Den 2den Deel begyndes med en smul Critique over de Spanffe Historie-Skrivere, hvorom han har mældet i Fortalen, hvor han afviser det berømte Chronicon Dextræ, og dets Fortsættelse, som den samme Bedrager foregav at være uddraget af et Fuldst MSt., og udgav under Marcii Antonii Biskoppens i Saragossa, Navn; I lige maade de Chronica og de Adversaria, som Ramirez de Prado tillagde en Juliano Perez; Saa vel som endelig de Chronica, som den Benedictiner Argatz, lod gaae i Trykken, under de tvende Spanffe Benedictiners, Aucerti og Liberati Navne; hvilke Forfatteren alle erklærer for løgnagtige og u-ægte Skrifter. Saa nævner han og derimod de, som ere nyttige Skribentere. I Historien i sig selv gaaer han varlig til Bærts, Apostelens Jacobi

Rena

Rejse til Spanien giver Han ud for Sandfærdig, men siger derhos, at man ey skal troe meere af de mangfoldige Traditioner, end hvad Fornuften kand tillige at være rimeligt. At Forfatteren ey skal bestyldes, for at have forsømt og udeladt endeel vigtige Ting, har han tillagt nogle Betragtninger, bag efter et hvert Seculum, hvor i Han mælder af hvad Aarsag det er skeet. F. E. bag efter det første Seculum nægter Han, at Billeder i Apostlernes Tider være komne i Brug. Bag efter det andet disputerer Han heftig mod den Fabel, om den Hellige Libradia's Sydere; ved Enden af det 3 Seculo nægter han Sandheden i adskillige Historier, fordi de ikkun grunde sig paa Decretales. Anmærkningerne, som ere lagde til det 4de Seculo, indeholde en Gisning, at den berømte Hosius af Corduba, Aar 359, skal have indført Munke-Væsenet fra Italien i Spanien. Saa findes og i disse 4re Seculis en Liste paa de Spaniske Skribentere og deres Skrifter, og til Slutning en Beskrivelse paa den gamle Spaniens Inddeeling, hvor i alle de Stæder, som i Historien ere nævnde, efter Alphabetisk Ord den findes antegnede. etc. etc.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

51.

Den 18 December. 1744.

Kjøbenhavn.

Boghandleren Sr. Wentzel har her til Trykken bekostet: Breviarium antiqvitarum Rom: Cellario-Freyerianum, supplementum & recognitum. 3 8vo 15 Ark. 1743. Denne Edition har saa meget forud frem for de andre, at den er her og der med adskillige Tillæg forøget, og desuden indeholder en Notitiam Romæ Generalem. Den Høylærde Hr. Doctor og Professor Anchersen har besørget denne Edition, og har allerede tilforn, i Aaret 1733, udgivet dette Skrift, da han, i følge af Deres

E e e

Kon:

Kongel. Majestts. allernaadigste nye Skoel-
 le-Anordning, læste i Skoelen over Cel-
 larii Compendium. Den Høylærde Hr.
 Forfatter har i dette Skrift efter sit lidet
 Rum givet sin Korthed Geleide af muel-
 ligste Grundighed; Dog har han i det 6te
 Afsnit, fremfor i de øvrige, givet os en
 vidtløftig Afhandling, og opholdet sig
 med at skrive udførlig om Stads-Porte-
 ne til Rom, for at forklare den 3 Bogs 5te
 Capitel i Plinio; det hidintil endnu ingen
 Fortolker i sin rette Meening har vidst at
 udlægge. Dette Skrift anprises med
 Billighed enhver Elskere af Antiquiteter,
 der ønsker at see mange Ting i et kort Be-
 greb tydelig afhandlet, og jo større deres
 Tæll er, der ønske ved slige Gienbøye at
 faae god Indsigt i dette Studio, jo mere
 venter man, at det af alle skal prises, og
 af mange søges.

Leipzig.

Den 2den Deel af Novis Actis Erudito-
 rum for Junii Maaned, indeholder føl-
 gende Artikler: 1) Histoire generale de
 Portugal, par Monsr. de la Clede,
 Tomes III. A Paris, 1735, 12mo, 7 Alph.
 19 Ark. 2) Histoire du Ciel, considerée
 selon

selon les idees des Poetes, des Philosophes, & de Moise. Tomes II. A Paris, 1739, 12. 1 Alph. 15½ Art. 3) La Science des Medailles. Edition nouvelle, avec Remarques historiques & critiques. A Paris 1739, stor 12. 1 Alph. 17 Art. 4) Joh. David Kölers historischer Münzbe- lustigung siebender Theil. Nürnberg, 1735. 4. 2 Alph. 17 Art. 5) David Berg Strubens Nebenstunden. Første Deel. Hildesheim 1742, 8. 1 Alph. 18 Art. 6) Lud. Martini Kahlii, Phil. & Juris u- triûsque Doctoris, illiusque Prof. P. Or- dinarii, Commentatio Juris publici de Trutina Europæ, quæ vulgo appellatur die Balance von Europa. præcipua belli & pacis norma. Gottingæ 1744, 4to. 14 Art. 7) Notæ selectissimæ Commenta- torum Judaicorum in Psalmos Davidis, ex collectione Hebraica Cel. Viri, D. Henr. Jac. van Bashuysen, Latinè reddi- tæ a Conr. Steph. Meintelio. Libro I Præ- fationem præmisit, animadversiones ad- sperfit, emendationesque textus Rabbi- nici totius opusculi, una cum Indice lo- corum Biblicorum, subjunxit, Jo. Ge- org. Meintel, C. S. Pater. Accedit ejus- dem

dem Diss. in Levit. XI, 20. 21. 22. Andr. Norrelio, Sueco, opposita. Suabaci, 1744. 8vo. 18 Art. 8) Catalogus librorum, qui Seculo XV. A. C. N. Norimbergæ impressi sunt, collectus & conscriptus a Jo. Paulo Roedero, G. Ac Rectore. Norimbergæ, 1742, 4to. 10 Art.

Saa er her og i Bernhard Christoph Breitkopfs Bogtrykkerie kommet et Skrift fra Pressen, under Titel: Johann Erhard Kappens, Professoris zu Leipzig, Sammlung einiger vertrauten Briefe, welche zwischen dem weltberühmten Freyherrn, Gottfried Wilhelm von Leibniz, und dem berühmten Berlinischen Hof-Prediger, Herrn Daniel Ernst Jablonski, auch andern Gelehrten, besonders über die Vereintigung der Lutherischen und Reformirten Religion, über die Auf- und Einrichtung der Königl. Preuss. Societät der Wissenschaften 2c. 2c. gewechselt worden sind, aus ihren Handschriften mit einigen Anmerkungen, nebst neun Leibnizischen Aufsätzen und Vorschlägen zuerst ans Licht gestellet. 1744. 1 Alph. 7 Art. Den Fortale, som den berømte Hr. Profess. Kappe har sat for ved

ved diff. Breve, ti. om den lærde Verden til et nyt Beviis paa hans store Lærdom og Læsning. Han leverer og deri nogle besynderlige Efterretninger om den store Leibnizens u-dødelige Navn, og anfører u-partiist alle de Berømmelser, som ere ham af de udenlandske Lærde paalagde. Han forsvarer ham og imod dem, der stræbe at gotgjøre, at den afdøde Leibniz stedse skulde have udviist en Slags Ligge-Syldighed i Henseende til den Christne Religion. De Breve, som have faaet Sted i denne Samling, indeholde en Skat af alle Slags Lærdomme og Videnskaber, og man kender Leibnitium deraf, at han har været en stor baade Philosophus, Theologus, Mathematicus og Stats-Mand: Det tillagde Anhang bestaaer af ni hidindtil u-trykte Haandskrifter.

Hamborg.

I Hertels Boglade kand Elskere forsynes med: Natürliche Betrachtungen über das gegenwärtige Betragen Sr. Majestät des Königs in Preussen: über den Antheil, welchen Engeland an den gegenwärtigen Unruhen im Reiche
nimmt;

nimm; über die Parthey, welche das
 selbe dabei zu ergreifen hat; über das
 Gleichgewicht in Europa, und über die
 Staats-Klugheit der Englischen Han-
 veraner; welche alle aus dem Lesen des
 Rescripts und der Anzeige des Königs in
 Preussen, die unlängst von Seinem Mi-
 nister am englischen Hofe, dem Hn. An-
 drie, bekannt gemacht worden, herfliesz-
 sen. In einem Briefe an einem Edel-
 mann auf dem Lande. Aus dem Engli-
 schen übersetzt. Edlly, im Jahr 1744. 6
 Ark. 4to. Dette Skrift er egentlig en
 Fortklaring over den udgangne Erklaring
 af de bevægende Aarsager, hvorfors Hans
 Mayest. Kongen i Preussen har sendt sine
 Tropper til Hans Romersk Kæyserl.
 Mayests. Tjeneste ind i Böhmen. Ellers
 maae man berette Læserne, at dette
 Skrift er, som Titelen siger, er oversat
 af det Engelske Sprog; Men det er alle-
 rede oversat paa Engelsk og Frankk af det
 Tydske Sprog.

3hrif.

Bogtrykkeren Conrad Onell og Comp.
 have trykt: Ein halbes hundert neuer
 Fabeln, durch L. M. v. K. Mit einer cri-
 tischen

tischen Vorrede des Verfassers der Betrachtungen über die Poetischen Gemählde. Den lærde Hr. Bodmer, har skrevet Fortalen, som er sat for ved disse Fabler; hvilke han med zirligste Ord berømmer; Saa at dersom de staae alle saa vel an, som ham, vil de samme finde et almindeligt Bisald. En Deel af disse Fabler, ere vel ret smukke; Men, om de over Hovedet fortjene den Roes, som Hr. Bodmer har paalagt dem, staaer til den lærde Skialdre-Hob at domme. Ellers udkræve disse Fabler saadanne Læsere, som besidde en temmelig skærpet Tænke-Kraft, og ere selv i Stand til at giøre sig tydelige Begreber om mørke Ting; Thi Fabulisten har en udført de sædelige Lærdomme, som ligge skjulte i hans Fabler, hvortil Hr. Bodmer giver denne Marsag: „At det en skulde lade, som Fabel-Digteren ikke havde ventet, at finde saa stor Skarpsindighed hos Læseren, at han selv skulde kunde uddrage Lærdommen af enhver Fabel.“ Men man skal ikke si, om enhver vil ansee denne Undskylding for tilstrækkelig.

Altona.

Vaa Brødrenes Kortes Bekostning er her gaaet følgende Skrift i Trykken: Joh: Adami Fleßæ, Regii Consistorii Assessoris Gymnas. Acad. Direct. & Sanct. Theolog. Prof. Fasciculus Commentationum varii Argumenti, præcipue historici & litterarii. 8vo. 18 Ark. De Stykker, som indeholdes i denne Samling, der til deels ere i enkelte Stykker udgangen, ere følgende: 1) Georg Friderich, Carl, Margs Græve til Brandenburg, Hans Levnets Beskrivelse; hvilket Skrift er sammenfævet i det Christian-Ernestiniske Collegii Navn. 2) En Tractat, hvort undersøges, om Albrecht den Første Ebur-Fyrst i Brandenburg har været uovervindelig i Ridder-Spil? hvilket Forfatteren forsvarer og igiendriver deres Bidnesbyrd, som have nægtet det. 3) En Igtendrivelse imod den Fabel, at Kæyser Henrich den IVdes Moder Agnes skulde være grebet i Horerie. 4) Adskillige Efterretninger om Georg Horns Levnets-Løb; hvis Philosophiske Historie er bekiaendt. 5) Anmærkninger over et Sted i Livio, hvor der siges om de Romere, at de hverken kunde for-

dra-

Drage deres Laster, eller disses Forbedring. 6) Et Forsvars = Skrift for Chur = Fyrst Joachim den Iste af Brandenburg, hvori han frikændes for Troldom, for hvilken nogle have holdet ham fortænkt. 7) Et Ibhukommelses Skrift om Hr. Georg Christoph Hoefflich, som var en Geheime = Raad i Brandenburg. 8) Et diro om Hr. Gottlieb Frid. Hoefflich. 9) Philippi Melanchthonis Vidnesbyrd, som han gav Christophoro Evandro. 10) Om Gregorii den VII. Dictatibus. 11) Forfatterens Tale om deres Studium, der lægge sig efter Kirke = og de Hell. Fædres Historie. Forfatterens Skrive = Maade er overalt reen og iirlig.

Paris.

Fortsættelse af Udtoget af Mr. de Ferreras Histoire Generale d'Espagne, traduite de Mr. Hermilly &c. &c.

Den anden Tome er, ligesom den første, deelt i 2de Deele, af hvilke den første meere afhandler det Romerske Riges Undergang ved fiendlige Indfald, end den Spanske Historie, naar man undtager Kirke = Historien. Denne Afvigelse var

var og nødvendig, for at viffse, paa hvad
 Maade Barbarerne har fæstet Sæde end
 og i dette Land. Ved at afhandle den
 Spanske Kirke-Historie, har Han i Sær-
 deleshed opholdet sig ved Kirke- Forsam-
 lingerne, og givet de deri besluttede An-
 ordninger Geleide af smukke Anmærknin-
 ger. I den anden Deel har han fortalt
 den Spanske Historie fra det 8, 9, og 10de
 hundrede Aar, indtil Alphonsi den Sto-
 res Regtering; hvilken Deel af denne Hi-
 storie, som Han selv tilstaaer, har den stør-
 Banskkelighed. Thi deri forekomme det
 Gothiske Monarchies hastige Kuldkastelse
 ved Saracenerne, og mange Christe og Ma-
 homedanske Konge- Rigers Stiftelse:
 hvortil man hverken har vidst at bestem-
 me nogen Aarsag, eller de fornemteste
 derved forefaldene Omstændigheder. Da
 veralt i dette Værk ytrer sig Forfatter-
 rens store Oprigtighed, samt hans Kiær-
 lighed og Iver for Sandheden for Kirke-
 Disciplinens Bedligholdelse, for Videns-
 skabernes Tilvæxt og de gode Sæders For-
 fremmelse; Han fremsætter og til deels
 meget sunde Critiquer, hvori Han dog vel
 havde gaaet videre, om en hans Religion,

og i viss Maader Spaniske Natural, saa og hans Fornøjelse i Eventyrer, havde været i Bogen. Til den sidste Deel maa man endnu herregne det, Forfatteren anfører af Idacii Krønike uden ringeste Erindring, angaaende de adskillige Bartegn, der meenes at have gaaet for Gothernes udøvede Trængsler i Spanten; neml: at man i Minho skal have fisket med hebraiske, græske og latinske Bogstaver. Oversætterten Hr. Hermilly har her og der tillagt adskillige Anmærkninger, hvor Hr. Ferreras ikkuns saa løselig, i det Han er kommet til en Materie, har berørt en Ting. Omtalte Hr. Hermilly lover selv at fuldføre dette Værk, saafremt Han fandt komme over alle dertilhørende Besværligheder. Prænumerationen paa det heele Værk, er 76 Franske Pund og 10 Sols, paa smukt Tryk-Papir; men de, som have bestilt Exemplarer paa Regal-Papir, maae betale 15 Livr. for hver Bind. Det 5te, 6te og 7de Bind meener Hr. Hermilly nu ved dette Aars Udgang at kunde levere.

Iblant de Hollandske Historie-Skrivere fortæner uimodsigelig Hr. Leo von Aizem

zema Navn af een med de beste; Saadant beviiser nok hans vidtløftige Hollandſke Historie, som virkelig kand kaldes et Meſter-Stykke i ſit Slags, og fører denne Titel: Saken van Staat en Oorlogh in ende omfrent de vereenigde Nederlanden, 1657. 14 Bind i 4to. Denne Hiſtorie blev atter Aar 1669 oplagt til Graevenhagen, i 7 Bind in Folio; og denne indeholder en vigtig Samling af alle Tildragelser og Handlinger fra Aar 1621 til 1670. Det er at beklage, at Forfatteren ey har betient ſig af et meere almindeligt Sprog; hvilket har forboldet, at mangen en Elſkere af Hiſtorien, som havde nyttet ſig denne, ey har kundet føre ſig det til Nytte; ja, i hvor begiærlig den end har været, har den dog hidtildags meere ſaaet Sted i offentlige Bibliotheker end, paa de Lærdes Bog-Reoler. Dette har bevæget en beqvem Mand iblant vores Lærde til at beſørge en Franſk Overſættelse af dette vigtige Værk; for at gjøre dets Brug og Nytte meere almindelig. Som Han da ſtrax fandt nærværende Boghandlere Colins og Saugrain villige til at bekoste Overſættelſen til Trykken,

ſaa

saa har han nu i nogen Tid arbejdet flit-
 tig derpaa, og har i Sinde, at udgive det
 heele Værk i 18 Bind in 4to, med følgen-
 de Paasfrift: Hist. civile, politique, mi-
 litaire & ecclesiastique des Provinces-
 Unies, & de tous les Etats voisins, par
 Leon d' Aitzema, traduite du Holan-
 dois par J. B. G. C. Hver Halv-
 skal deraf udkomme et Bind, bestaaende
 af 100 Ark; som skal trykkes paa smukt
 Papiir, og med de fineste Bogstaver; hvor-
 paa Liebhaberne betale 2 Rigsdaler i For-
 skud. Forlæggerne lade ikkun et lidet
 Antal af Exemplarier opslægge, hvorfor
 de lærde Liebhabere, som maatte ynske de-
 res Bibliotheker med denne kostelige Hi-
 storiske Skat berigede, gjøre vel, om de
 mælde sig hos Forlæggerne i Tids.

Nyrrenberg.

Hos Boghandleren Peter Conrad Mo-
 nath findes et nyt Skrift tilkiøbs, un-
 der Titel: Sammlung merkwürdiger
 Medaillen, siebendes Jahr 1743, in wel-
 cher wöchentlich ein curieuses Gepräge,
 meistens von modernen Medaillen, aus-
 gesucht, und nicht nur fleißig in Kupfer
 vorgestellt, sondern auch durch eine Hi-
 storia

istorische Erklarung hintanglich erklaret wird, ic. ans Licht gegeben durch Joh. Hieronymus Locher. I 4to. 2 Alph. 2 Ark. I Henseende til Indretningen er denne de forrige Deele af Samlingen af Medailler gandske liig, og Forfatteren har anvendt al muelig Flid paa, at faae smukke og markvardige Stykker samlede. I Steden for en Fortale har Han sat den Gothaiske Stempel-Huggere Mr. Kochs Leynets-Beskrivelse, samt en Fortegnelse paa de Medailler, Han har praget, for ved Skriftet. For Resten havde man nok ynset, at Raaber-Stykkerne havde veret noget zirligere udstukne, saaledes, som de man har, i de saa kaldede Kohlertschen Munh-Belustigungen, og at Forfatteren i Fremtiden vilde i agttage et smukkere Ball, ved at forklare de Skribentere, Han agter at anfore.

London.

I Anledning af Besten, som for nogen Tid siden grasserede i Messina, og derefter i Calabrien, ere komne 2 Skrifter for Lo- set i 8vo, hvori Forfatterne have undersogt Bestens Natur, deels i almindelighed, deels og den Art af Best, som nyelig havde befaenget nogle Stader i Italien!

og tillige givet nogle Midler til Haanden, ved hvilke denne skadelige Syge i Fremtiden land forekommes. Det første har til Paaskrift: The Plague, og er trykt hos F. Cogan; Det andet er betitlet: An historical account of the Plague: eller en Historisk Beskrivelse over Pesten og andre smitsomme Syger, der fra Christi Fødsel af indtil disse Tider have grasseret i heele Europa, men i Særdeleshed taget Stor-Brittannien jammerlig med. Dette Skrift er forfattet af Hr. Ricchard Goodwin, Dr. Medicinæ.

Hr. Tennent, som er Præst i Nye-Jersey i America, og har været en Discipel af den berømte Whitefield, har, i et kort Skrift, under Titel: Some Account of the Principles of the Moravians, handlet omstændelig om Grævens af Singendorf Ophold i Pensylvanien, om de Møeninger, som denne bekjendte Anfører for de Mæhrske Brødre, har ladet sig forholde med i sine Prædikener, og endelig om den Forargelse, som hans Bildfarelser have forarsaget de saa kaldede Methodister, i den gamle og nye Verden; om hvilket alt Han har meddeelt den lærde Verden saa udførlig en Efterretning, der er ge-

leidet med tilstrækkelige Beviis, at samme Land tiene til god Oplysning om denne Biskop, og Anfører for de vildfarende Brødre, hans Person og velfortiente Rygte.

Florens.

Hr. Frantz Argelati, som for nogle Maaneder siden har udgivet en Historie om Videnskaberne Opkomst, har nu hos Bogtrykkeren, Peter Cajetan faaet et Skrift fra Bressen, under Titel: Storia del Sacrificio della santa Messa. Heri undersøger Forfatteren med hvad for et Sprog, og i hvad Slags Klæde-Dragt Messerne i den første Kirke ere forrettede og helligholdede, samt hvad for Redskaber derved ere forbrugte. Dernæst beskriver han og vidtløftig adskillige Liturgier, som have været brugelige i Orienten, men i Særdeleshed de Romerske Skikke og alle de Ceremonier, som Baverne have indført i Occidenten.

NB. Det Lexicon, som i disse Tidenders No. 50, pag. 788, Lin 18, ommældes, har den berømte Cruica til Forfatterinde; Hvilket her meddeles de Gunstige Læsere til Efterretning, saasom Autoris Navn paa ovennævnte Sted er udeladt.

Søye Tidender,

Om

Lærde og curieuse Sager.

No.

52.

Den 26 December. 1744.

London.

Hr. Ambrosius Gotfried Lemery har ved følgende givet Publico tilkiende, det han har i Sinde, med første at udgive en fuldstændig *Cursum Chymicum*: Proposals for Printing by subscription à compleat course of Chemistry, in one volume quarto, containing the most familiar and easy directions for preparing all officinal compositions. Hertil vil Forfatteren lægge physiske Anmærkninger over enhver Operation, og give de fornødne Underretninger, til at aabenbare alle falske

fff

ffe

Ne Tilberedelser. Som et Supplemen-
 tum vil han hofsøye en Methode, at prø-
 ve Konst-Metallerne paa, saa vel som en
 almindelig Maade, til at opløse de mi-
 neralske Blande, og at prøve deres besyn-
 derlige Egenskaber, og de saa kaldede Ur-
 stoffer. Forfatteren har Bærket allere-
 rede færdig, og bier ikkun efter Liebhabere,
 der vil undertegne deres Navne til For-
 skud. Bærket bliver omtrent 60 Ark stort
 og skal, i henseende til Trykken og Papi-
 ret, blive saa næt, som umueligt er. Saa
 der og skal med følge 20 Raaber-Stykker,
 hvorpaa Dvæne og andre Chymiske Red-
 skaber, de første endog igiennemskaarne,
 skal forestilles. Paa dette Bærk betales
 1 Guinee i Prænumeration, hvoraf det
 halve betales forud, og Resten ved det
 Skriftet Ark-viis imodtages. Enhver,
 som prænumererer paa 6 Exemplarier,
 faaer det 7 omsonst. Nogle saa Exem-
 plarier blive trykt paa Regal-Papir;
 Men disse koste til Forud 2 Guineer.
 Fränklein i Rüssel-Street og Forfatter-
 ren selv antager Prænumerationens Pen-
 gene. Forfatteren har paa et udgivet
 Probe-Ark leveret en Beskrivelse over sit
 Bærk.

Bærf. Deri beskriver han auri fulminantis Tilberedelse og Virkning, hvorved han dog endnu holder sit Præcipitans, som en Hemmelighed, forborgen. Han beretter, at det er gaaet ham, som forhen Tachenio, da han u-forsigtig kom sit Aurum fulminans i en Glas-Morter; Thi det slog med et stort Knald, baade Morteren og Stenplet i Stykker, og saarede ham i Haanden. Han vil gjøre Forskiel imellem dette Auri Fulminantis og Bosses Krudets Virkning, af Marsag, at det sidste viser sin Kraft mod alle Sider, men det første ikkuns sin paa Jorden, fordi den af Atmosphæra nedtrykkes; da derimod de fineste Luft-Partikler hænge fast paa Siderne i et Luft-udtømmet Recipiente. Men hans egen Erfaring synes at vidne imod ham, i det han han siger, at Aurum Fulminans stødte saa heftig fra Stenplet op ad og til Haanden.

Dernæst har og en u-benævnt Forfatter ladet udgaae et Skrift i 8vo, under Titel: An Essai on comparative Anatomy. Deri vises Dyrenes adskillige Sammenføelse, og hvor konstig Naturen har teet sig i et hvers Skabning i sær-

deleshed, saa at intet er det andet fuldkommen liigt. Forfatteren har tillige lagt physiske Beskrivelser til enhver i særdeleshed, samt her og der anstillet smukke medicinske og Chirurgiske Betragtninger.

Rinteln.

Her er trykt: Leges XII. tabularum restitutæ, & observationibus critico-anthiquariis illustratæ à Jo. Nic. Funccio. 34to. 2 Alph. 16 Ark. En stor Deel Jurister have allerede samlet og forklaret de øvrige Stykker af de 12 Tavler; og om samme giver Forfatteren i sin Præliminair Afhandling udførlig Efterretning. Gothofredus har hidindtil iblant disse beholdet Prisen, den Funccius ej heller nægter ham; Ikke desto mindre har man dog haft et og andet paa ham at udsætte; hvilket og har bevæget Forfatteren, at han for 15 Aar siden satte sig for, at leve den lærde Verden et fuldkomnere Arbejde, hvorpaa han og endelig efter manges Anmodning lagde Haand derpaa, og har nu endelig fuldført det saaledes, at han har Ære deraf. Efter en foregaaende Præliminair Afhandling om de 12 Tavler

i Almindelighed, følge nogle Fragmenta derover, efter Godofredi Orden. Ordene har han efter Ursini, Merulæ, og andres Exempel, saa vidt mueligt har været, sat efter den Romerske Skrive-Maade og Mund-Art; hvorved han stedse har taget de gl. Skrib. og Inscriptiones til Raads, hvilke han og anfører. Ved enhver Lovbruner han den Maade, at han først fremsetter Lovens egne Ord; dernæst kortelig paraphraserer de samme; anviser de Steder i enhver Auctor, hvoraf de ere uddragne; fortolker alle Ordene, og endelig forklarer al Lovens Indhold, hvor behøvgiøres, af det latiniske Sprog, Antiquiteterne, og den Romerske Ræt, samt gjør Regenskab for alle sine egne Forbedringer. Enhver seer lettelig, at denne er den beste Methode; og Forfatteren har herved givet en stor Lærdom tilkiænde. Det eeneste man skulde kunde dable paa hans Arbejde, er, at han paa adskillige Steder har forklaret mange nu omstunder vel bekiændte Ting; Saa torde maa see og hans Forklaring over den Section om Gieldnere, finde sine Dadlere. Han holder for, at Ordene maa tages i den Meening, som naar man i vores Danske

Sprog siger: Han maae drage Ham Huden over Ørene; Hvorved en forstaaes Landet, end at man maae handle med een som man vil. Men, ey at tale om, at deslige Ord ey bør bruges i Love, hvor der maae tales tydelig, kand man lige saa lidet forklare disse, uden Banfelighed, som de Latinske: Si plus minusve secuerint, allerhelst naar secare skal tages i sin egentlige Forstand; Forfatteren forklarer det saaledes: at, om Creditor endog vilde dræbe Gældnes ren, og dræle ham i Stykker, om een da fik et større eller mindre Stykke af hans Lege- me, skulde dog ingen derfor være Tiltale undergiben, thi de kand gjøre med ham, som dem lyst.

Paris.

Her holdes nu et Raart tilkiøbs, som fører følgende Baasfrift: Paritez réciproques de la Livre numeraire, ou de compte, instituée par l'Empereur Charle-Magne, proportionement à l'augmentation du prix du marc d'argent arrivée depuis son regne, jusqu'à celui de Louis XV à présent regnant. Par Mr. Dernis, Chef du Bureau des Archi-

chives de la Compagnie des Indes. Dette Kaart er en Frugt af mange Aars Arbej-
de, i hvilke Hr. Dernis har arbejdet paa
et Bænk over alle slags Mynter i alle fire
Verdens Deele. Det har vel længe siden
været færdig, men en, for adskillige Aarsaa-
gers Skyld, førend nu kundet komme til
Trykken. Det heele Kaart bestaaer af 24
afdeelte Sider, og øverst paa enhver Side
seer man enhver af de Franske Kongers
Navn, Aaret, naar Han har tiltraadt,
og naar Han har fuldendet sin Regie-
ring, samt derhos, hvad et Fransk Pund
har giældet under enhver Konge i sær.
Dernæst Navngives alle Slags Sølv-
Mynter, som have været brugelige under
samme Konge, deres egentlige Værdie,
og Godhed imod andre Landes Penge.
Begyndelsen gøres fra Kong Carl den
Store af, og siden fares fort under alle de
andre, indtil den nu regierende Ludvig
den XVde. I den Fortklaring, som er
sat ved Enden af Kaartet, vises fornem-
melig, hvormeget en Livre har gaaet for,
under Carl den Store, og hvad Foran-
dring der er skeet med Værdien under de
følgende Konger, hvilket og til Deels op-

Ihjes med Exempler. Forfatteren giber Læserne en let Methode til Haande, hvorledes man paa een gang kand see Forstiaellen imellem Værdien af enhver Slags Mynt, som har været gængse under alle de Franske Konger. Nogle Læmmere af det her værende Academie, som dette Kaart blev overleveret til Eftersyn, have roset det saa meget for den Kongel. Cansler, at Forfatteren har erhholdet Kongelig Bevilling paa, at Han alleene i 9 Aar maa sælge det. Andre Kiændere forsikre, at dette Kaart, som paa 24 Sider indbefatter hen ved 1000de Aar, og hvis nye og nyttige Indretning beviser Forfatterens u-troelige Flid og Beqvembhed, fortjener ey mindre at anbefalles i Store Stats-Mænds Cabinetter, end i de Lærdes Studeer-Kammere.

Et andet fra London.

Her kand Hayes: Morysons Containing histen Yeeres Travell Through the Twelve Dominions of Germany, Bøehmen, Sweitz, Netherland, Danmarke, Polen, Italien, Turkey, France, Engl. Scot-und Irland 617.

Leipzig.

Bogtrykkeren Caspar Fritsch har til Trykken bekostet: *Leben und denckwürdige Thaten Herrn Ricchards, erwählten Römischen Käysers, Grafens von Kornwall und Poitou, in dreym Büchern beschrieben von Georg Christian Gebauern.* 4to. 3 Alphab. 16 Ark, og 1 Raaber-Tabelle. *De Tidens Historie, da Richard blev udvalgt til Romersk Käyser, haver hidindtil af Mangel paa Beviisligheder været saa u-bekændt, at enhver Elsker af Historien længe har ynset sig en tilforladelig Beskrivelse deraf.* Forfatteren har derfor gjort sig ret fortient af den lærde Berden, at han med dette Værk har ledet dem ud af de Bildfærrelser og det Mørke, hvori de hidindtil have været bestædte; og man maae tilstaae, at hans Lærdom og Grundighed, og sunde Critique her stride om Rangen. Dog tilstaaer han selv i Fortalen, at han neppe havde kundet suidføre sit Forehavende, om en Hans Excellence, Hr. Geheimne-Raad og Grosvoigt von Münchhausen, med sin u-spatterlige Flid og Iver havde kommet ham til Hielp.

Thi han havde ham at takke, ey allene for
 en Deel kostbare og meget rare Bøger,
 som han fik fra Engeland, men endog
 for en Deel hidhørende Bevis-
 ligheder, og sælsomme Efterretnin-
 ger, som han snart fra heele Tydsk-
 land fik sammenbragt, og hvori han blev
 meget vaer, som hidtil Dags havde væ-
 ret ganske ubekændt. Med eet Ord at si-
 ge: der ligger saa stor en Lærdoms Skat
 i dette Skrift, at man heller vil henvise
 Læserne til Originalen selv, end opholde
 dem længe med en kort og u-tilstrækkelig
 Fortælling om Forfatterens grundige Af-
 handling. Hele Bærket er deelt i 3 Bø-
 ger, hvoraf den første indeholder Ri-
 chards Historie, fra hans Fødsel af, indtil
 hans Ophøvelse paa den Romerske og
 Tydske Throne, eller fra 1209 til 1257;
 Den anden indeholder hans Historie fra
 hans Ophøvelse paa den Romerske og
 Tydske Throne, indtil hans Død, eller
 fra Aar 1257 til 1272. Endelig bestaaer
 den 3die Bog af følgende mærkværdige
 Stykker; 1) Af en fuldstændig Samling
 af alle de Brev-Bevisligheder, som Røys-
 ser Richard i sin Regjerings Tid i Tydsk-
 land

land har udgivet. 2) Af en grundig Overbevisning, at det Richardi Brev, hvori Kong Opacker forlehnes med Østerrige og Steyermark, samt det Caroliniske Bestræffelses Brev, saaledes, som begge af Hr. Goldast ere udgivne, ey er noget opdigtet; 3) Af en Fortegnelse paa de Rigets Stænder, som vare Kæyser Richardo tilgedane, tilligemed en Beskrivelse over Interregnum. 4) Af mærkværdige Efterretninger om en Fænde, som i Aaret 1260 forefaldt imellem Welserne til Florenz og Gibellinerne til Siena; hvorhos følge alle dertil henhørende, og hidindtil u-trykte Bevisligheder. 5) Af Pave Innocentii den IV des og Kæyser Ottos Brev-Brev. 6) Af syv Genealogiske Tabeller over det Hey-Kongel. Engelske Huus; over Dronning Isabelle, som var Kong Johannis Gemahl; over Græve Simon af Licester; over Kæyser Richards første Gemahl, Isabelle af Pemborck; over hans anden Gemahl, Sanctia af Provence, og endelig over hans tredie Gemahl, Beatrix af Falckenstein; hvilket sidste Slægte-Register er med Bevisligheder forsynet. Hertil komme endnu ved

Ena

8

Enden af Bærket nogle Addenda, til den første Afdeeling i den 1ste Bog, saasom: En Fortegnelse paa alle heri forekommende men forhen u-trykte Bevisligheder; Et Register over de anførte Autores, og endelig et andet over de mærkværdigste Personer og Ting, som i Bogen ere berørte. I Almindelighed er Bærket net og accurat aftrykt, og ved Begyndelsen og Enden af enhver Bog med smukke Raaber-Stykker ziret.

Den Deel af *Novis Actis Eruditorum* indeholder følgende Artikler (1) Jo. Matthiæ Hafii, *Math. P. P. O. Vitemberg: Phosphorus Historiarum, vel Prodrumus Theatri summorum Imperiorum, &c. Lipsiæ, 1742, i Fol. 2 Alph. 11 Art.* 2) *The Destruction of Troy, being the Sequel of the Iliad, translated from the Greek of Tryphiodorus, with Notes, by J. Merrick, Scholar of Trinity Coll. Oxford. At Oxford, 1739, stor 8vo. 22 halve Art.* 3) *Τρυφιοδότης Ἰλίου Ἀλωσις, Tryphiodori Ilii Excidium, cum metrica Nic. Frischlini versione, & selectis Viorum doctorum Notis. Lacunas aliquot e Codice MSto explevit, & suas Annotation-*

tiones adjecit, Jacobus Merrick, A. B. e Coll. Trin. Oxon. Oxonii, 1741, stor 8vo. 15 halve Art. 4) Jo. Swinton, A. M. Soc. Coll. Wadh. & R. S. S. de Lingva Etruriæ Regalis vernacula Dissertatio. Oxonii, 1738, stor 4to, 4 Art. 5) Ad Dissertationem eruditam Viri Clarissimi, Joannis Swintoni, de Lingva Etruriæ regalis vernacula, Annotatiunculæ J. G. W. 6) Jo. Christ. Clodii Lexicon Hebraicum selectum, in Supplementum Lexici Gufsetiani, & aliorum quorundam adornatum. Lipsiæ, 1744, stor 8vo, 1 Alph. 13 Art. 7) Andr. Georg. Waehneri, Ling. Or. P. P. in Acad. Gotting. Antiquitates Ebræorum, de Israeliticæ gentis origine, fatis, rebus sacris, &c. Gættingæ, 1743, 3 Alph. 21 Art. 8) Jac. Theodori Klein Historiæ Piscium naturalis promovendæ Missus quartus, de Piscibus, per branchias apertas spirantibus, ad justum numerum & ordinem redigendis. Horum Series prima, cum Additamento ad Missum tertium. Lipsiæ & Gedani, 1744, stor 4, 6 Art, 16 Rauberskr. 9) Ejusd. Summa dubiorum circa Classes Quadrupedum & Amphibiorum in Cel, Caroli Lin-

næi

næi Systemate naturæ, sive Naturalis
 Quadrupedum historiæ promovendæ
 Prodromus, cum Præluo de Cruftatis.
 Adjecti Discursus: 1) de Ruminantibus,
 2) de Periodo vitæ humanæ, collata cum
 brutis. Ibid. 1743, stor 4, 6 og et halv Ark,
 2 Raaberstf. 10) Dissertation sur l'Esti-
 mation & la Mesure des forces motrices,
 par Mr. Mairan. A Paris, 1741, 8, 6 Ark.
 1 Raaberstf. 11) Lettre de Mr. Mairan à
 Madame*** sur les Forces vives. A Pa-
 ris, 1741, 8. 3 Ark. 12) Periculum exe-
 getico-dogmaticum, de primo primo-
 rum hominum peccato, factum a Wilh.
 Christiano Justo Chrysandro Phil. & Art.
 Magistro. Helmstadii, 1743, 4to, 15 Ark.
 13) Nova literaria.

Halle.

Nuer, efter Løste, den 3die og sidste
 Deel traadt for Lyset af: Hrn. Johan Pe-
 ter von Ludwig, weiland Cancellers des
 Herzogthums Magdeburg und der Uni-
 versitet Halle, Gelehrten Anzeigen in
 alle Wissenschaften, nebñ einem Anhan-
 ge von 5 gelehrten Anmerkungen des sel.
 Hrn. Geheimen Rathes, Johann Gottlieb
 Heineccii mit eingedruckten Kupfern
 und

und einem vollständigen Register. 34to. 4 Alphabeter, 14 Ark. Da nu dette Værk er fuldført, finder man deri saadan en Forraad af nyttige Afhandlinger og smukke Anmærkninger, som kand forsvare deres lærde Forfatters store Navn og Rygte. Man finder deri lærde, grundige, nye og muntere Tanker; hvortilant dog nogle ikke kand ventes, at blive al Modsigelse foruden; Men endskiøt samme til Sandheds Forsvar nødvendig maae modsiges; liden Hr. Cankler derved intet Skaar i sin Berømmelse, saasom Sandheden bør af de Lærde ansees høyt og over alle Ting. De Materier som afhandles i denne Deel, findes kortelig foranudi 9 Rubriker antegnede, saaledes: 1) Aus den göttlichen Geschehen entchiedene Gese-Sachen. Herimod har den en mindre berømte og grundig lærde Hr. Dr. Baumgarten haft adskilligt at erindre. * 2) Zum Geistlichen Rechte und der Kirchen-Historie gehörige Materien. 3) Aus dem Römischen und Deutschen Civil-Rechte dedicirte Rechts-Sachen. 4) Zum

* See Fortalen for den 3die Samling af hans Theologiske Betænkninger.

Zum peinlichen Rechte, 5) Zum Lebens-
 Rechte, 6) Zum Staats-Rechte, 7)
 Zum Natur-und Bölcker-Rechte gehörige
 Stücke, 8) In das Policey-Wesen
 lauffende Materien. 9) Historische und
 andere Anmerckungen. Rumet er for
 knap til at levere en Fortegnelse paa hver
 Stykke i sær; thi de udgiøre 126 i Tallet,
 foruden Anhanget, hvori Hr. Geheim-
 Raad Heineccius har forklaret 5 Steder,
 in Jure Germanico. Det første af disse
 er en Undersøgele, hvoraf det komer sig,
 at de Tydske i Rettergang paastaae Af-
 sigter og Tres Erklæringer? Det andet
 Stykke besvarer det Spørsmaal: Paa
 hvad Tid den Bavelige Ræt først blev be-
 kiændt i de Tydske Egne omkring ved
 Magdeborg. Det 3die bestaaer af nogle
 Anmærkninger, over de gamle Tydske i
 Ordsprog forfattede Jura. Det 4de, 5te
 og 6te Stykke handler om de saa kaldede
 Dotal-Wiedemuths- og Geisligge Bon-
 der. Det 7de undersøger endelig Oprin-
 delsen til de saa kaldede Heilige Christ-
 Geschenke. Man kiænder endog af An-
 hanget den store Heineccium for den, han
 er.

